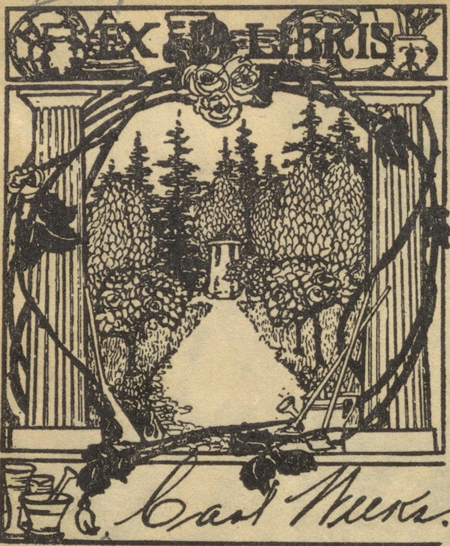
X.7

June 1, 1926.

Note sur St. Bernard.

St Bernard premier abbé de Clairvaux & et dernier des SS. Pères, naquit au village de Fontaine en Bourgogne en 1091 de parens nobles et pieux. il s'acquit une grande réputation de capacité, de prudence et de sainteté, les rois les papes les princes les evequ[es] s'estimerent heureux de le choisir pour arbitre, il ecrivit contre abeilard, il fut le fondateur d'environ 160 monasteres. il mourut le 20 aout 1153 à 63 ans.

le Style de St Bernard est vif fleuri, ses pensées nobles et ingenieuses, son imagination feconde et brillante en allegories.

Extrait du Dictionnaire historique.

[illegible]

3g 12
P

¶ Liber florũ beati bernardi abbatis clareuallẽsis.

¶ Prefatio in libros florũ be
ati Bernardi abbatis clareuallen̄.ſi
ue exceptionũ collectarũ ex diuerſis
opuſculis eiuſdem.

¶ Relatio de beato Bernar
do abbate.

BErnardus egregius Ci
ſtercienſis ordinis ꝓpa
gator: qui iniciatus eſt
anno dñice incarnatio
nis milleſimo nonageſi
mooctauo: cũ adhuc pauci eſſent. an
no ab exordio ſuo quintodecimo. Ipſe
vero viceſimũtertiũ agẽs annũ etatis
ſue: cũ triginta ferme ſocijs ordinẽ p̄di
ctũ intrauit. Fuit aũt ex Caſtellione
burgũdie opido oriũdus: parẽtibꝰ ſm̄
ſeculi dignitatẽ quidẽ claris: ſed mul
to clarioribus ſm̄ pietatẽ xp̄iane reli
gionis. Qui nõ multo poſt anno. ſ. xp̄i
incarnati. M.c.xv. primus abbas cla
reuallenſ cenobij effectus: multa opu
ſcula eccl'ie catholice edidit ꝓfutura.
Si q̄s nãq; noſſe deſiderat q̄ ſolicitus
ſuijpiꝰ ab initio ſcrutator extiterit: pri
mũ opus illiꝰ de duodecim gradibus
huilitatis iſpiciat. Itẽ ſi queritur pie
mẽtis religioſa deuotio: tranſeundum
ad omelias ſup euangeliũ Miſſus eſt
angelus. in laudibꝰ virgis dedicatas.
et illũ quẽ de diligẽdo edidit librũ. Si
feruẽs cõtra ſuorũ vel aliorũ vicia zelꝰ
legatur is quẽ apologeticũ vocat. Si
vigil in zelo eodẽ et circũſpecta diſcre
tio: de p̄cepto et diſpẽſatione differẽs
audiatur. Quã vero fidelis cuiuſlibet
pie cõuerſationis cõmendator extite
rit: exhortatoriꝰ ad milites tẽpli ſmo
declarat. Quã nõ ingratus gratie dei:
ex his liquet q̄ de grã ⁊ libero arbitrio
tam fideliter q̄ ſublimiter diſputauit.
Quã liber in voce: q̄ diſcretus ⁊ in rerꝫ
ſuperiorũ pariter et inferiorꝫ ſcia locu
ples in his q̄ ad papã eugeniũ de cõſi
deratiõe ſcripſit: diligẽs conſiderator
agnoſcet. Quã deuotiſſimus p̄dicator
aliene ſctitatꝫ: tã diligẽter ſcti epi Ma
lachie vitã ꝓſecutus oſtendit. Nã ⁊ in
ſermonibus ſup cantica et myſteriorũ
inueſtigator et morũ edificator magni
ficus innoteſcit. In ep̄lis quoq; q̄s ad
diuerſas pſõas ob negocia diuerſa di
ctauit: et in ſmonibꝰ multiplicibꝰ pru
dẽs lector aduerteret: quo feruore ſpi
ritus iuſticiã oẽm dilexerit: oẽm eque
oderit iniuſticiã. Quã indulgẽtiſſimus
adhortator bona inchoantiũ: et feruẽ
tiſſimus icitator pſeuerantiũ apparue
rit: ep̄la ad fratres carthuſiẽſes d' mõ
te dei lucide permõſtrat. Fidelis etenim
ſeruꝰ xp̄i nõ querebat aliq̄d ſuũ. quic
q̄d tamen erat xp̄i curabat vt ſuũ. Et
morũ correctionẽ: nõ locorũ mutatio
nẽ: in oĩbus libris ſuis cõmendabat.

Pax eſt in verbis id odoriferis opus
herbis.
Nẽpe gerit flores bernardi nobiliores

¶ In nomine domini Amen

¶ Incipit ꝓlogꝰ libri exceptionũ col
lectarum de diuerſis opuſculis beati
Bernardi abbatis ſiue libri florũ eiuſ
dẽ q̄ ſtudioſiſſime in ſentẽtijs et cõno
tationibus emendatiſſimi in ſequens
opus.

CUm nõ eſſem ali
cui exercitio magnope
occupatus: placuit mi
chi vt opuſcula viri illu
ſtriſſimi beati bernardi
egregij abbatis clareuallenſ diligent
inſpiciẽdo ꝑcurrerẽ. et ſi quid i eis lau
dabile meõriaq; dignũ p̄cipue de virtu
tibus inuenirẽ: excipiẽs ſcripto breui
ter cõmendarem. Nec defuit volũtati
mee diuīe gratie auxiliũ ſine qua nec
cogitare ſufficimꝰ bonũ. Ipa itaq; me
preueniẽte et ſubſequẽte ꝓpoſitũ meũ
effectui mãcipaui. Multo tamẽ plura
q̄ ab initio decreuerã: qr viſa ſũt mihi
vtilia et dulcedine edificatõis redũdã
tia: nõ ſolũ de virtutibꝰ: verũetiã et de
vicijs ac ſentẽtijs necnõ et quibuſdaꝫ
diſtinctionibus valde neceſſarijs ex li
bris p̄dicti viri noĩatiſſimi: diuina me
diante gratia colligẽs in vno volumie
coartaui. Verũ opus iſtud qr de diuer

Celestinor beate marie de columbario sign. B. f. 9.
1534.

ſis rebus mentionē facit ſm diuerſitatem rerū de quibus loquit̃ in diuerſos libros diſtinguitur. et decē librorꝝ tractatibꝰ cōcludit̃. Primus liber tractat de deo patre: ⁊ filio ⁊ ſpūſctō. Scðs de homine ⁊ aīa. Tertiꝰ de ꝑlatis. Quartus de clericis et monachis. Quintus de ꝟtutibꝰ. Sextꝰ de vicijs. Quattuor ſequentes libri id ē ſeptimꝰ. octauus. nonus. decimus: de quibuſdā diſtinctionibꝰ multū vtilibꝰ ſpecialiter loquūtur. In quorꝝ ordinatione: alia rō ꝙ in ceterꝭ obſeruat̃. Precedētes eni libri ſolūmodo ꝑpter diſſimilitudinē materie ꝑ ſe ſinguli diuiſi ſunt. Iſti ꝟo non ſolū cā materie: ſꝫ ꝑcipue ꝑpter modū ⁊ diſpoſitionē capl'orꝝ inter ſe drn̄tiū abinuicē diſcernūtur. Septimi em̄ libri ſingula capl'a ſunt duplicia: qꝛ de duabꝰ rebus principaliter agunt. Octaui ꝟo triplicia qm̄ de tribus rebus vnū qðꝙ eorū tractat. Noni aūt q̄druplicia: q̄a ſingulorꝝ q̄druplex eſt cā. Decimi vero capl'a poſſūt dici diuerſiloq̄: qm̄ de diuerſis rebꝰ quorūlibet exiſtit materia. Sciendū aūt ꝙ in quibuſdā huiꝰ opis locis: nō eodē mō. nec eodē ordine. ſentētie diſpoſite ſunt quo in libris e qbꝰ excerpte ſunt ſcripte legūtur: qm̄ alibi plus. alibi minus poſitū eſt. Quedam eni propt̃ cōpendioſitatē. ⁊ que minus ad rē ꝑtinere videbātur ꝑtermittendo tranſiliui. Aliq̄ vero ꝑpter ſenſus ⁊ materie cōuenientiā: hinc et inde ſumpta intermiſcui: nōnulla etiā licet raro in alia verba cōmutaui. Quamobrē ſi ad ſmonū vnde extracta ſunt hec recurrens ordinem: alicubi in hoc opuſculo minus plus ve vel aliter reppererꝭ: ꝙ in textu libri poſitū ē: noueris ꝙ hmōi ordinationis cā extitit ratio iā ꝑdicta. Ut aūt inſpectis folijs lectori citiꝰ occurrat qð voluerit: in titulis cuiuſlibet capituli cuiꝰ ſit materie breuiter ꝑnotatū. Quia vero de diuerſis tractatibꝰ ac varijs epl'is preſens opus collectū eſt: ⁊ ob hoc diuerſas ac multimodas ſententias ſimt̃ poſitas in pleriſꝙ locꝭ huiꝰ opis eſt inuenire: ꝑpterea quo tractatu quo ſermone vel qua epl'a ſingule ſn̄ie inq̄rende ſunt iuxta eas minio eſt annotatum. vt ſi forte tanta varietas auctoritatū ānexarꝝ: ac interrupte et inordinate materie q̄ntulacūꝙ diſcordia ſtudioſi lectoris intellectū obſcurauerit: aut etiā falſitas aliq̄: ſiue deſpectꝰ q̄libet mō ꝯtingēs ipm̄ impedierit. et ꝑpter hmōi obſcuritatē elucidandā ad fontē originalē vñ hec deſcēderunt recurrere deſiderauerit: ānotationes ibi ſcriptas cōſideret. ⁊ ſic quo ſit eundū agnoſcēs: faciliꝰ inuenire valeat/ qð querebat. Preterea ſupaddidi in vltimis huic opi quedā ꝟba totiꝰ ꝯſolatiōis plena ⁊ ſup mel ⁊ fauū dulciora. de beatiſſima dei gēitrice maria de q̄buſdā etiā ſmonibꝰ ꝑfati venerabilis pr̄is excerpta: que per capl'a diſtinguens e quibꝰ locis ſint ſumpta per annotatiōes ibi iuxta ſe poſitas deſignaui. Explicit prologus.

Annotatio capitulorꝝ libri .i.

De eo quid eſt deus. .j.
De eo ꝙ vnus eſt deus. .ij.
Qꝫ deus vbiꝙ eſt. .iij.
Quō deus eſt in creaturis. .iiij.
De eo ꝙ trinꝰ ē deus ⁊ de vnitate trinitatis q̄ tres pſōe vna ſubſtātia ſūt. .v.
De excellētia ſupradicte vnitatꝭ. .vi.
De illa vnitate qua tres ſubſtantie in xp̄o vna pſona ſunt. .vij.
De diſtinctiōe triū graduū in dominica incarnatione. .viij.
Quō ꝯꝑhendi pt̄ deꝰ in hac vita. .ix.
Qꝫ deus eſt pena reproborꝝ. .x.
De aduentu domini corporali. .xi.
Qꝫ ꝑ aduentū dn̄i manifeſtata eſt benignitas ipſius. .xij.
Qꝫ celandū fuit diabolo dn̄ice incarnationis ſacramentū. .xiij.
De ſpiritu ſancto. .xiiij.
Qꝫ non ſemp eodē mō ſit ſpūs in viris ſpiritualibus. ſed modo veniat modo redeat. .xv.
De multiplicitate ſpiritus. .xvi.
De querendo deo. .xvij.
De aduētu dn̄i ſpiritali. .xviij.
Quō prenoſci poteſt aduentus ſiue viſitatio domini. .xix.
Quō ꝑfecte vnit̃ aīa cū deo. .xx.

Que ſit dr̃a iter vnitatē illā qua pater et filius vnū ſunt. ⁊ illā qua adherens deo aīa vnus ſpūs eſt. xxi.
De viſione illa qua videndus ē deꝰ in futuro ſicuti eſt. xxij.
Qʒ non poteſt videri deus in hac vita ſicuti eſt. xxiij.
De diuerſis mōis viſionū dei. xxiiij.
Cui vl' q̄li aīe deꝰ apparere ſolet. xxv.
Qʒ magni fide magna et ſublimia de ſupnis merentur videre. xxvi.
De viciſſitudinibꝰ dei euntis ⁊ redeūtis in anima. xxvij.
Qʒ abſqʒ veritate ſimul ⁊ gratia nō eſt plena viſitatio dei. xxviij.
Quid ſit p̄rēʒ ⁊ filiū vēire ad aīaʒ. xxix
Quō cog̃ſcit aīa ꝙ diligit̃ a deo. xxx.

Explicīūt capitula.

Fragrat bernardus ſacer in dictʒ quaſi nardus.
E quibꝰ hic tractus liber eſt in ſcripta redactus.

Incipit liber primus florū ſiue excerptionū collectaꝝ de diuerſis opuſculis beati bernardi egregij clareuallenſis abbatis.

Capi. primum. de eo quid eſt deus.
In libro quinto de conſideratione.

Quid eſt deus Qui eſt. Merito quidē. Nil cōpetentiꝰ eternitati: q̄ eſt deꝰ. Si bonū ſi magnū ſi beatū ſi ſapientē vel quicquid tale de deo dixeris: ī hoc ꝟbo inſtauraẗ. qꝺ eſt. ē. Nēpe hoc eſt ei eſſe quod hec omnia eſſe: ſi et centū talia addas nō receſſiſti ab eſſe. ſi ea dixeris: nihil addidiſti. ſi nō dixerʒ: nihil minuiſti. Quid itē deꝰ? Sine quo nihil eſt. Tam nihil eſſe ſine ipſo: ꝙ̄ nec ipſe ſine ſe poteſt. Ipſe ſibi: ipē oībus ē. Ac ꝑ hoc quodāmō ſolus ipſe eſt: qui ſuū ipſius eſt ⁊ oīm eſſe. Sicut oīa in ipſo: ſic ipſe in oībus eſt. Quid eſt deꝰ? Cui ſecula nō acceſſerūt nec deceſſerūt: nec coeterna tn̄. Quid ē deus? Ex quo oīa: per quē oīa: in quo oīa. Quid eſt deꝰ? Quo nihil melius cogitari poteſt. Nō eſt in deo: niſi deus. Qꝺ hʒ. hoc eſt: veritas eſt: ſapiētia eſt: virtꝰ: eternitas: ſūmum bonū dn̄s ſabaoth. iudicans oīa cū tranquillitate. placidiſſimꝰ: ſereniſſimus: pacatiſſimꝰ. Qui ſolꝰ ſolā neſcit ignorantiā: totꝰ lux. totꝰ oculus. et qui minime aliq̄n fallitur. q̄ꝛ mīme clauditur. qui extra ſe non q̄rit lumē vt videat: Ipſe qui videt. Ipſe vnde videt. Amat vt caritas: nouit vt veritas: ſedet vt equitas: dn̄atur vt maieſtas: regit vt principiū: tueẗ vt ſalꝰ: oꝑatur vt virtꝰ: reuelat vt lux: Aſſiſtit vt pietas. Quid ergo eſt deus? Quod ad vniuerſos ſpectat finis: Qꝺ ad electionē ſalꝰ: qꝺ ad ſe ipſe nouit. Quid ē deꝰ? Voluntas oīpotens: beniuolētiſſima ꝟtus: lumen eternū: incōmutabilis rō: ſumma beatitudo: creans mentē ad ſe participandū: viuificans ad ſe ſentiendū: afficiens ad appetendū: dilatās ad capiēdū: iuſtificās ad ꝓmerendū: Accendēs ad zelū: fecundans ad fructū: dirigēs ad equitatē: formās ad beniuolentiā: moderās ad ſapientiā: Roborās ad ꝟtutē: viſitās ad ꝯſolationē: illuminās ad cognitionē: ꝑpetuās ad immortalitatem: implēs ad felicitatē: circundās ad ſecuritatē Sup cātica. Inuiſibilis ⁊ inacceſſibilis in ſe. in ſuis ſpectabilis atqʒ mirabilis. et ſolꝰ mirabilis q̄ facit mirabilia magna ſolꝰ. in ſmōe ſcꝺo de epiphania. In exilio manſuetus et amabilis: in iudicio iuſtus ⁊ terribilis: in regno glorioſus ⁊ admirabilis. Hic ē rector morū: In iudicio diſcretor meritoꝝ. In regno diſtributor premioꝝ. In q̄buſdā dictis: Totus ſuauis eſt: totꝰ ſalubris: totꝰ delectabilis: totꝰ deniqʒ deſiderabilis. In ſmone primo de ieiunio. In ipſo ſiquidem plenitudo grāꝝ: vniuerſitas miſerationū: Inexhauſtus fons pietatis: Affluentia tota ſpūalis vnguēti. ſup cātica ſmōe q̄rto. Qui oīa ſolo ꝟbo ⁊ corꝑa creat ⁊ ſpūs. cui de ſola volūtate celeris ſuppetit efficiētia: tā creādis rebꝰ ꝙ̄ ordinādis ꝓut voluerit. Valet cui vult quantū vult p̄ſtare et abſqʒ corꝑaliū officio obſeq̄o ve mēbroꝝ. Vbi ſupra ſmone q̄nto. Qui ſolꝰ

cum docet angelū ſiue hominem ſcientiā: inſtrumentū nō querit noſtre corporee auris: ſicut nec ſibi oris. Per ſe infundit: per ſe innoteſcit: purus capit a purꝫ: ſolꝰ nullius indiget: ſolꝰ et ſibi et omnibꝰ de ſola omnipotēti voluntate ſufficiēs. Sup cañ. ſer. ſexto. Cuiꝰ omipotēti arbitrio incūctanter ꝑſto ē oīe opus. oīe altū inclinat: oīe aduerſū cedit: omne creatū fouet: etiā nullo interueniēte ſolatio corꝑali ſiue ſpūali. Docet vel monet ſine lingua. ꝑbet vel tenet ſine manibꝰ: ſine pedibꝰ currit et ſuccurrit ꝑeuntibꝰ. ſolo ſpiritali nutu cū vult ad q̄cunq; vult agēda ꝯtentus. In expōe ſup miſſus ē. omelia quarta. Soli deo idē eſt facere qđ loqui. idem loq̄ qđ velle. Siquidē apđ deū nec verbū diſſidet ab intentiōe qꝛ veritas eſt. nec factū a ꝟbo qꝛ virtus eſt. nec modus a facto qꝛ ſapiētia ē. Sup cañ. ſer. xiᵒ. O veritas. caritas. eťnitas. O beata ⁊ beatificās trinitas. O veritas exulū pr̄ia: exiliȳ finis. In ſer. q̄nto de oībꝰ ſctis. Tu es ꝟa libertas: tu vita. tu gl̄ia: tu ſufficiētia. tu btitudo: tu ꝑfctā et ſctā voluptas: ⁊ req̄es ſpūum btōꝝ.

¶ Ca. ij. De eo ꝙ vnus ē deꝰ.

Sup cantica ſermone. lxix.

HAbet in natura ſimpliciſſima dei diuinitas q̄ſi vnū reſpicere mltos: ⁊ q̄ſi multos vnū. Nec ad multitudinē multus erit: nec ad paucitatē rarus. nec ad diuerſitatem diuerſus. nec reſtrictus ad vnū. nec anxiꝰ ad curas. nec ꝑturbatꝰ ſeu turbulētꝰ ad ſolicitudines. ſic ſane vni intentus vt non detentꝰ: ſic pluribus vt non diſtentꝰ. Sup cātica ſmōe. lxxx. Sola ſūma ⁊ increata natura que eſt trinitas deꝰ: hāc ſibi vēdicat meram ſingularēq; ſue eſſētie ſimplicitatē: vt nō aliud ⁊ aliud: nō alibi quoq; ⁊ alibi: ſꝫ ne mō quidē ⁊ mō inueniat in ea. Nēpe in ſemet manēs. qđ hꝫ ē: ⁊ qđ eſt ſꝑ ⁊ vno modo ē. In ea ⁊ mlta in vnū. ⁊ diuerſa in idē redigūt: vt nec de nūeroſitate rerū ſumat pluritatē: nec alteratōez de varietate ſētiat. Loca oīa ꝯtinet: ⁊ q̄q; ſuis ordiat locꝫ: nuſq̄ꝫ ꝯtēta locoꝝ. Tpa ſub ea trāſeūt: nō ei. Futura nō expectat: preterita nō recogitat: pn̄tia nō experit. Unū in deo ſūt: ⁊ cū deo. magnitudo: bōitas: iuſticia: ⁊ ſapiētia. Nec eni aliunde bonꝰ q̄ꝫ vn̄ magnꝰ: nec aliūde iuſtꝰ aut ſapiēs q̄ꝫ vn̄ magnꝰ ⁊ bonus: nec aliū de deniq; ſimul hec oīa inq̄ꝫ vnde deꝰ: ⁊ hoc quoq; non niſi ſeipſo. In q̄nto libro de ꝯſi. ad eugeniū. Multa dicūt eſſe in deo ⁊ quidē ſane catholiceq;: ſꝫ multa vnū. Uerbi cā. Dicimus magnū bonū iuſtū ⁊ innumera talia: ſꝫ hec oīa vnū in deo. ⁊ cū deo ſunt. Deꝰ ip̄e catholice ē. tam non habet hoc ⁊ illud: q̄ꝫ nō hec et illa. Eſt q̄ eſt: nō que eſt. Purꝰ ſimplex integer ꝑfectus: ꝯſtans ſibi. nihil de tꝑibꝰ: nihil de locis: nihil de rebꝰ trahēs i ſe: nihil ex ſe deponens in eis: nō hn̄s qđ ad numeꝝ diuidat: nō que colligat ad vnū. Unū q̄ppe eſt: ſꝫ nō vnitū. Nō ꝑtibꝰ cōſtat vt corꝑꝰ: nō affectibꝰ diſtat vt aīa: nō formis ſubſtat. vt oīe qđ factū eſt. Ip̄e ſibi forma: ip̄e ſibi eſſentia eſt. Nō eſt formatꝰ deꝰ: forma ē. Nō ē affectus deꝰ: affectio ē. Nō eſt ꝯpoſitꝰ deꝰ: merū ſimplex eſt. Simplex idē qđ vnū. Tā ſimplex deꝰ: q̄ꝫ vnꝰ eſt. Eſt aūt vnꝰ: ⁊ quō aliud nihil. Si dici poſſit. vniſſimus ē. Unꝰ eſt ſol: ꝙ nō ſit alter. vna luna ꝙ eq̄ altera nō ſit. Atq; id q̄dē deꝰ: ſed plus. Quid plꝰ? vnꝰ eſt etiā ſibi. Et hoc tibi vis declarari? Idē eſt ſꝑ. ⁊ vno mō. Nō ſic vnꝰ ſol: nō ſic vna luna. Clamat vterq; nō eſſe ſe vnū ſibi: ille motibꝰ/ illa ⁊ defectibꝰ ſuis. Deꝰ aūt nō mō vnꝰ ſibi: ſꝫ in ſe vnꝰ ē. Nihil in ſe: niſi ſe hꝫ. Nō ex tꝑe alteratōem habet: nō in ſba alteritatē. Hic de eo boetiꝰ. Hoc ꝟe vnū in q̄ nullꝰ eſt nūerꝰ. nullū in eo aliđ: ꝑter id qđ eſt. Cōpara vni huic oīe qđ vnū dici poteſt: ⁊ vnum non erit.

¶ Ca. iij. Qđ deꝰ vbiq; eſt: in quibuſdā ſententijs.

VBi eſt deꝰ? Quid dixi miſer. ſꝫ vbi nō eſt? Altior ē celo: inferno ꝑfūdior. latior t̄ra. mari diffuſior. Nuſq̄ꝫ ē ⁊ vbiq; ē: qꝛ nec abeſt vlli: nec vllo capit loco. Ubiq; enim regnat. vbiq; iꝑat: vbiq; maieſtas eiꝰ.

Oia ꝯplet:cõplectiṫ vniuerſa. Sup can
tica.ſer.iiij. Oia oibꝰ eſt:q̃ oia admini-
ſtrat:nec cuiqꝫ eſt oim ꝓprie. Nã qꝺ in
ſe eſt lucẽ habitat inacceſſibilẽ: ⁊ pax
eiꝰ exuperat oẽm ſenſũ: ⁊ ſapiẽtie eiꝰ nõ
eſt numerꝰ: ⁊ magnitudis eiꝰ nõ ẽ finis:
nec p̃t eũ videre hõ vt viuat. Nõ ꝙ lõ
ge ab vnoq̃z ſit.q̃ eẽ oim eſt. ſine q̃ oia
nihil:ſꝫ vt tu plus mireꝛ ⁊ nil eo p̃n̄tiꝰ
ẽ: ⁊ nil icõprehẽſibiliꝰ. Quid nẽpe cuiqꝫ
rei preſentius ꝙ̃ eſſe ſuum? Quid cuiqꝫ
tñ incõprehenſibilius ꝙ̃ eſſe oim? Sa-
ne eſſe oiꝫ dixerim deũ. Nõ qꝛ illa ſint
qꝺ eſt ille: ſꝫ qꝛ ex ipſo/et per ipſũ/et in
ipſo ſũt oia. Eſſe eſt ergo oiꝫ que facta
ſũt.ipe factoꝛ eoꝝ: ſed cauſale / nõ ma
teriale. Tali ꝓinde mõ dignaṫ illa ma
ieſtas ſuis eẽ creaturis: oibꝰ q̃dẽ qꝺ ſũt
animãtibꝰ ãt qꝺ ⁊ viuũt. Porro rõe vtẽ-
tibꝰ lux. rcte viuẽtibꝰ vtꝰ: vincẽtibꝰ glã.

Ca.iiii. Quomodo deꝰ eſt in creaturꝭ. omelia tertia ſup miſſus ẽ.

Deus qui vbiqꝫ eq̃liter totus
eſt ꝑ ſuã ſimplicẽ ſubſtãtiã
aliter tñ in rõnabilibꝰ crea-
turis ꝙ̃ in ceteris: ⁊ ipſaꝝ aliter in bo-
nis ꝙ̃ in malis eſt per efficatiã. Ita ſa-
ne eſt in irrationabilibꝰ vt tñ nõ capiaṫ
ab ipſis. A rationabilibꝰ aũt oibꝰ q̃dẽ
capi poteſt ꝑ cognitionẽ: ſꝫ a bonis tm̃
capiṫ etiã ꝑ amorem. In ſolis ergo bo
nis ita eſt: vt etiã ſit cũ ipſis ꝓpter cõ-
cordiã voluntatis Nam dum ſuas vo
lũtates ita iuſticie ſubdunt: vt deum
nõ dedeceat velle qꝺ ipſi volũt: ꝑ hoc
ꝙ ab eiꝰ volũtate nõ diſſentiũt: deũ ſi-
bi ſpecialiṫ iungũt. Sup cãtica ſer.lvj.
Deus quidẽ eq̃liter atqꝫ indifferenter
vbiqꝫ p̃ſto eſt: diuine vtiqꝫ p̃n̄tia maie
ſtatis/et magnitudine virtutꝭ ſue. Sꝫ re
tñ exhibitiõe/ſeu inhibitiõe quibuſdã
longe quibuſdã ꝓpe eſſe diciṫ: angelo-
rũ dũtaxat ⁊ hoim: id eſt rationabiliũ
creaturarũ. Deniqꝫ longe a pc̃tõribus
ſalus. Ceteꝝ a ſctis pia diſpenſatione
ad tp̃s: ⁊ nõ ex toto: ſꝫ iuxta aliq̃d ali-
quãdo lõge ſe facit. Pc̃tõribus autẽ
ſemꝑ valdeqꝫ longe eſt: atqꝫ tñ in ira hoc
et nõ in mia. Quãobrẽ oꝛat ad dñm ſã-
ctus et ait. Nõ declines in ira a ſeruo
tuo. ſciẽs qꝛ ⁊ in mia potuit declinare.
Prope eſt ergo dñs ſctis ⁊ electis ſuis
etiã cũ lõge eẽ videṫ. ⁊ nõ eq̃liter oibꝰ ſꝫ
alijs plꝰ alijs minꝰ ꝑ meritoꝝ diuſitate

Ca.v. De eo ꝙ triuꝰ ẽ deꝰ et de vnitate trinitatꝭ q̃ tres pſone vna ſubſtãtia ſunt. In li.v.de ꝯſideratiõe.

Deus trinitas ẽ Deꝰ triũ ſin-
gula pſonaꝝ. Quid ẽꝛ? De-
ſtruimꝰ qꝺ dc̃m ẽ de vnita-
te: qꝛ inducimꝰ trinitatẽ? Nõ. ſꝫ ſtatui-
mus vnitatẽ. Dicimꝰ pr̃eꝫ: dicimꝰ filiũ
dicimꝰ ſpm̃ ſcm̃: nõ tñ tres deos/ ſꝫ vnũ.
Subſtãtia vna eſt. pſone tres ſũt. Una
ꝟo ſubſtãtia tres pſone: tres pſone vna
ſubſtãtia ſũt. vna natura. vna eſſẽtia.
vna deitas. Perſonarũ ꝓprietates nõ
aliud ꝙ̃ pſonas: ipſaſqꝫ nõ aliꝺ ꝙ̃ vnũ
deũ: vnã diuinã ſubbſtãtiã: vnã diuinã
naturã: vnã diuinã ⁊ ſũmã maieſtateꝫ
catholica ecclĩa cõfiteṫ. Aut ſi diuidẽ
q̃s conet. vꝉ pſonas a ſubſtãtia: vꝉ pro
prietates a pſonis: neſcio quõ trinita-
tis ſe ꝓfiteri cultoꝛẽ poſſit: q̃ i tãtã reꝝ
excesserit numeroſitatẽ. Dicamꝰ itaqꝫ
tres: ſꝫ ñ ad p̃iudiciũ vnitatꝭ. Dicamꝰ
vnũ: ſꝫ noꝝ ad ꝯfuſionẽ trinitatꝭ. Neqꝫ
eni noia vacua ſũt: nec abſqꝫ ſignifica-
tia caſſe voces. Querit q̃s quõ hoc poſ
ſit eẽ. Sufficiat ei tenẽ ſic eẽ. Nõ hoc
ratiõi pſpicuũ: ſꝫ fidei pſuaſũ. Sacra-
mẽtũ hoc magnũ ẽ: ⁊ q̃dẽ venerãdũ/ nõ
ſcrutãdũ. Quõ plꝉalitas i vnitate: ⁊ hac
vnitate: aut ipa i pluralitate? Scruta-
ri hoc temeritas eſt: credere pietas ẽ:
noſſe vita. ⁊ vita eterna eſt.

Ca.vi. De excellẽtia ſupra dicte vnitatis. In li.v. de ꝯſideratiõe.

Percurrat nũc conſideratio
nr̃a tua mꝉta vna: q̃ eminẽ-
tia huiꝰ ſinglꝉaris vnius fiat
euidentioꝛ. Eſt vnitas q̃ collectiua p̃t
dici: cũ (vbi cauſa) mꝉti lapides faciũt
aceruũ vnũ. Et eſt vnitas ꝯſtitutiua cũ
mꝉta mẽbra vnũ coꝛpꝰ: vꝉ mꝉte partes
vnumquodqꝫ totum conſtituũt. Eſt et
coniugatiua: qua fit vt duo iam non
ſint duo: ſed vna caro. Eſt et natiua: q̃
anima et caro vnus naſcitur homo.

Eſt vnitas poteſtatiua: qua homo virtutis nõ inſtabilis: non diſſilis: ſ; vnꝰ ſibi ſibimet ſemp nitit̃ iueniri. Eſt conſentanea: cũ ꝑ caritatẽ multoꝝ hoim̃ eſt cor vnũ: et aĩa vna. Eſt et votiua: cũ aĩa votis oĩbus adherẽs deo vnus ſp̃s eſt. Eſt et dignatiua vnitas: qua limꝰ noſter a dei verbo in vnã aſſumptꝰ ẽ pſonam. Verũ hec oĩa quid ad illud ſũmũ atq; vt ita dicã vnice vnũ: vbi vnitatẽ cõſubſtantialitas facit. Huic vni quoduis illoꝝ ſi aſſilẽs: erit quoquo modo vnũ ſi cõpares nullo. Igitur int̃ oĩa q̃ vnũ recte dicũtur arcẽ tenet vnitas trinitatis: qua tres pſone vna ſubſtantia ſunt. Secundo loco p̃cellit illa qua ecõuerſo tres ſubſtãtie in xp̃o vna pſona ſũt. Porro hec ⁊ quecũq; alia dici vna pñt: ſũme illius vnitatis imitatiõe / nõ cõparatione: vna appellari vera ſobriaq; probat conſideratio. Nec abducimur ab hac vnitatis ꝓfeſſione aſſertione triũ cum in hac trinitate nõ recipiamus ml't'iplicitatẽ: ſicut nec ſolitudine; in vnitate. Quãobrẽ cũ dico vnũ: nõ me trinitatis turbat numerꝰ: q̃ eſſentiam nõ multiplicat: nõ variat: nõ partitur. Rurſũ cũ dico tria: nõ me arguit intuitus vnitatis. q̃ illa quecũq; tria ſeu illos tres nec cogit in cõfuſionẽ: nec in ſingularitatẽ redigit. Idem me ſentire fateor et de illa vnitate: cui ſecũdũ ab iſta inter cetera vna honorem dedi.

¶ Ca. vii. de illa vnitate qua tres ſubſtãtie in xp̃o vna perſona ſũt.

D In quĩto libro de ↄſiõ. Dico in xp̃o v̄bũ aĩam et carnẽ ſine ↄfuſione eſſẽtiaꝝ vnã eſſe pſonã. i ſermõe tertio de vigilia natalis dñi. Quia ſicut ĩ illa ſingulari diuinitate trinitas ẽ in pſonis vnitas in ſubſtãtia. ſic in coniũctione dei ⁊ hoĩs: trinitas eſt in ſubſtãtijs vnitas in perſona. Et ſicut ibi pſone nõ ſcindũt vnitatẽ: vnitas nõ minuit trinitatẽ: ita et hic perſona nõ cõfũdit ſubſtãtias: nec ſubſtãtie ipſe pſone diſſipant vnitatẽ.

Sũma illa trinitas. hanc nobis exhibuit trinitatẽ. opꝰ mirabile. opꝰ ſingulare: inter omnia. et ſuper oĩa opera ſua Verbũ eni aĩa et caro in vnã cõuenere perſonã: ⁊ hec tria vnũ: ⁊ hoc vnũ tria nõ in cõfuſiõe ſubſtãtie: ſed vnitate pſone. libro quĩto de ↄſideratione. Nec negauerim hãc ad illud q̃; genꝰ vnitatis ptinere: q̃ aĩa et caro vnꝰ eſt homo. Decuit quippe familiarꝰ ſilius cũ hoĩs cõuenire ↄſtitutione: qd̃ pro hoĩe cõſtitutũ eſt ſacramentũ: decuit et cũ ſũma que in deo eſt et deus eſt vnitate cõgruere: vt quõ ibi tres pſone vna eſſẽtia. Ita hic cõuenientiſſima q̃dam cõtrarietate tres eſſentie ſint vna pſona. Vides ne pulcre inter vtrãq; vnitate; hanc collocari in eo vtiq; qui cõſtitutꝰ eſt mediator dei hoĩs q;. hõ xp̃s ieſus. Pulcerrima inq; ↄueniẽtia: vt ſalutare ſacramẽtũ ↄgrua q̃dam ſimilitudine ambobꝰ reſpõdeat: ſaluãti videlic; et ſaluato. Ita hec vnitas duaꝝ cõſiſtens media vnitatũ: alteri ſuccũbere: alteri p̃minere cognoſcit̃. q̃ntũ ſupiori inferior: tantũ inferiori ſupior. Tantã deniq; tãq; expreſſã vnionis vim in ſe prefert ea pſona in q̃ deus ⁊ homo vnꝰ eſt xp̃s: vt ſi duo illa de ſeinuicẽ predices. nõ erraueris: deũ videlic; hoĩem ⁊ hoĩem deũ: vere catholiceq; ꝓnũciãs. Nõ autẽ ſimilit̃ carnẽ de aĩa vel aĩam de carne niſi abſurdiſſime predices: ⁊ ſi ſimiliter aĩa ⁊ caro vnus ſit homo. Nec mirũ ſi non eque potẽs ſit aĩa ſua illa vitali ⁊ ſic valida itentiõe ↄnectere atq; ſuis affectibꝰ aſtringere ſibi carnẽ. vt ſibi diuinitas hoĩem illũ: qui p̃deſtinatꝰ eſt filiꝰ dei in virtute. Longa cathena ⁊ fortis ad aſtringendũ diuina p̃deſtinatio: ab et̃no eſt eni. Quid lõgiꝰ eternitate? Quid diuinitate potẽtius? Inde eſt q; nec morte incidẽte vlla tenꝰ intercidi hec vnitas potuit: ⁊ ſi carne ⁊ aĩa abinuicẽ ſepatis mãſit et in ſepatione inſepabilis vnitas. Nec eni q ex pte ↄtigit ſeparatio potuit vnitati preſcribere: pmanenti in totis tribus. Siue ↄiunctis. ſiue diſiunct; duobꝰ: nihilominꝰ pſeuerauit in tribus vnitas p

ſonalis. Eque vnꝰ xp̄s. vna ꝗ pſona: verbū anima ꝛ caro etiā mortuo homine perdurauit.

¶ Ca viii. de diſtinctiōe triū graduū in dn̄ica incarnatione. In libro quinto de ꝯſideratione ad eugenium papam.

Aduertere eſt in mirabili ſacramento dn̄ice incarnationis mire et decentiſſime diſtinctionis gradꝰ. nouū: antiquū: eternum. Nouū: aiam q̄ de nihilo tūc creata credit cū īfuſa. Antiquū: carnē. q̄ a primo vſqꝫ hoim id eſt ex adā traducta cognoſcit. Eternū verbū qḋ ab eterno patre coeternū ſibi genitū indubitata veritate aſſerit. in die natiuitatis dn̄i ſermōe ſecūdo. Uerbū ei qḋ in pricipio apud deū erat. deꝰ erat: aīa q̄ de nihilo creata eſt. et ante nō erat. Caro q̄ de maſſa corruptiōis ſine corruptione. diuino ſegregata artificio: qualis iā nulla caro erat: vinculo indiſſolubili in pſone coeūt vnitatē. Habes i his triplex genus potētie. Qḋ non erat creatū: qḋ pierat repatū: qḋ ſuper oīa erat. paulo minus ab āgelis minoratū. In quīto libro de conſideratiōe. Qꝫ factū ſit de nihilo aliqd: de vetuſto nouū eternū be atūqꝫ de dānato et mortuo. Quid hoc ad noſtrā ſalutē: Multū p oēm modū. Primo quidē ꝗ pctō redacti in nihili per hoc quodāmodo iterato creati ſumus: vt ſimus īitiū aliquid creature eius. Deide qḋ ex vetuſta ſeruitute in libertatē filioꝝ dei tranſlati: in nouitate vite ambulamus. Poſtremo. ꝗ de ptāte tenebrarū vocati ad regnū claritatis eterne in quo iam ꝛ ꝯſedere nos fecit in chriſto.

¶ Ca. ix quō cōphēdi poteſt deꝰ in hac vita. In quīto libro de ꝯſiḋ.

Studeamꝰ vt āmonet aplꝰs cōprehēdere cū oībus ſctis que ſit longitudo. latitudo. ſublimitas: ꝛ pfundū. Cōprehēdere dicit: nō cognoſcere. vt nō curioſitate cōtenti ſcie tota cura fructui inhiemus. Non in cognitione fratres eſt: ſed in cōprehenſione. Nouimꝰ hec. Eſt eni deꝰ longitudo propter eternitatē: latitudo propẜ caritatē: ſublimitas, ꝑpter maieſtatē: pfunditas propter ſapientiam. Num ideo ꝛ arbitramur nos cōprehēdiſſe? Non ea diſputatio ꝯprehendit: ſed ſanctitas: ſi q̄ mō tamē cōprehendi poteſt: qḋ incōprehēſibile eſt. At niſi poſſet: non dixiſſet aplꝰs. vt ꝯprehēdamus cū oibus ſctis. Sancti ergo cōprehendūt. Queris quō? Si ſctūs es: ꝯprehēdiſti ꝛ noſti. Si nō: eſto ꝛ tuo experimēto ſcies. Sanctū facit affectio ſctā. et ipſa gemina. timor dn̄i ſctūs. ꝛ ſctūs amor. His perfecte affecta aīa veluti quibuſdā duobus brachiis ſuis cōprehendit: amplectitur: ſtringit: tenet. Et timor quidē ſublimi et pfundo: Amor lato. longo ꝗ reſpondet. Quid tam timendū ꝗ̄ poteſtas cui nō potes reſiſtere. ꝗ̄ ſapientia: cui abſcōdi nō potes? Poterat minus timeri deus: alterutro carens. Nūc autē pfecte oportet timeas illū. cui nec oculus deeſt oīa vidēs nec manꝰ potēs omnia. Quid itē tam amabile. ꝗ̄ amor ipē quo amas: ꝛ quo amaris? Amabiliorē tn̄ iuncta eternitas facit. que dū nō excidit: foras mittit ſuſpitionē. Ama igitur pſeueranter et lōganimiter: et habes longitudinē. Dilata amorē tuū vſqꝫ ad inimicos ꝛ latitudinē tenes. Eſto etiā in omni ſolicitudine timoratꝰ: ꝛ ſublime profūdūqꝫ apprehēdiſti. Aut ſi mauis: quattuor eque tuas. diuinis quattuor reſpōdere. facis hoc ſi ſtupes: ſi paues: ſi ferues: ſi ſuſtines. Stupenda plane ſublimitas maieſtatis. pauēda abyſſus iudicioꝝ. feruorē exigit caritas. eternitas pſeuerātiā ſuſtinendi. Quis ſtupet niſi q̄ cōtēplaẜ gloriā dei? Quis pauet niſi qui ſcrutatur profundū ſapiētie? Quis feruet: niſi qui meditaẜ caritatē dei? Quis ſuſtinet ꝛ pſeuerat in amore niſi qui emulatur eternitatem caritatis? Nam eternitatis q̄ndā imaginem perſeuerantia prefert. Deniqꝫ ſola eſt cui eternitas reddi tur: vel potius que eternitati hoiem reddit.

¶ Ca. x ꝗ deꝰ ē pena repro=

boꝛū. In quinto libꝛo de ꝯſideratione.
Quid eſt deus? Nō minus pe
na peruerſoꝝ ꝙ̄ hūiliū glˀa.
Eſt eni rationabilis quedā
eq̄tatis directō incōuertibilis atqꝫ ide
clinabilis q̄ppe attingēs vbiqꝫ. cui il=
liſa omis pꝛauitas ꝯturbeť neceſſe eſt.
Quid ni in hāc om̄e tumidū vel diſtoꝛ
tū ipingat et ꝯquaſſeť? Ve vniuerſo qđ
obuiū foꝛte offenderit: cedere neſcia re
ctitudo. Nā ⁊ foꝛtitudo ē. Quid iniq̄s
volūtatibꝰ tā cōtrariū et aduerſum: ꝙ̄
ſemꝑ conari impingere ſēper ⁊ fruſtra?
Ve oppoſitis volūtatibꝰ: ſolā ꝓfecto
ſue auerſionis referentibꝰ penā. Quid
tā penale ꝙ̄ ſemꝑ velle qđ nunqꝫ erit.
et ſemꝑ nolle: qđ nunqꝫ non erit? Quid
tam dānatū ꝙ̄ volūtas addicta huic
neceſſitati volēdi nolēdiqꝫ. vt ad vtrū=
libet iam ſicut nō niſi pu̾ſe: ita nō ni=
ſi miſere moueať? In eternū nō obtine
bit qđ vult: ⁊ qđ nō vult i eternū nihil=
ominꝰ ſuſtinebit. Digne oīno vt qui ad
nihil afficitur vnqꝫ quod deceat: ad ni=
hil vnqꝫ qđ libeat euadat. Quis hoc
facit? Rectus dominꝰ deus noſter: qui
et cum peruerſo peruertiť cui om̄e ad=
uerſū ⁊ ſibi aduerſari neceſſe eſt. Ita ē
Nō poteſt eē deo ꝯtrariū q̄d et ſibimet
coherere. Sꝫ q̄ argueť a deo: argueť ⁊
a ſemetipſo. Nūqꝫ recto pꝛauoqꝫ cōue
niet. hec eni ſibiīnuicē aduerſanť: etſi
nō inuicē ledāt. Leſio alteriꝰ eſt: abſit
vt dei. Eſt ⁊ turpiū pena deꝰ: lux ē eni.
Et q̄d tā iuiſū: turpibꝰ flagitioſiſqꝫ mē
tibꝰ? Pꝛofecto ois q̄ male agit: odit lu=
cem. Sꝫ dico. Nūq̄d poſit ꝺcliare? Mi
nime oīno. Lucet vbiqꝫ: etſi nō omibꝰ.
Deniqꝫ i tenebꝛis lucet: ⁊ tenebꝛe eam
nō cōpꝛehenderūt. videt tenebꝛas lux
cui hoc eſt videre qđ lucere ſed nō vi=
ciſſe a tenebꝛis ipa videtur. qꝛ tenebꝛe
eā nō cōpꝛehenderunt. Et vident ergo
vt cōfundātur: ⁊ nō vidēt ne cōſolenť.

Ca. xi. De aduentu dn̄i coꝛ poꝛali.

In pꝛima ꝑte ſermōis de aduē
tu de ſeptē colūpnis ſ̾mone tertio: de
aduētu dn̄i qui incipit. In aduētu dn̄i.
In aduētu dn̄i ſi perſonā venientis in=
tueoꝛ: nō capio excellentiā maieſtatis
Si attendo ad q̄s venerit dignatiōis
magnitudinē expaueſco. Si conſidero
ꝓpter q̄d venerit: amplectoꝛ q̄ad poſ=
ſū ineſtimabilē latitudinē caritatꝫ. Si
mō cogito: exaltatiōez agnoſco huma=
ne cōditiōis. Veit ſiquidē vniuerſitatꝫ
creatoꝛ ⁊ dn̄s: venit ad hoīes: venit ꝓ=
pter hoīes: venit hō. ſermōe t̾cio in vi=
gilia natiuitatꝫ dn̄i. Venit medicꝰ ad
egrotos: redēptoꝛ ad vēditos. Ad errā
tes via: ad moꝛtuos vita. Venit nō ꝑ=
dere ſed ſaluare: eripere non ligare. in
pꝛio ſer. de aduē. Poꝛro ineſtimabilˀ di
gnatio / ⁊ penitꝰ iexcogitabilˀ: ꝙ i carcerꝫ
huiꝰ hoꝛroꝛē fetoꝛēqꝫ tanta dignata eſt
deſcēdere celſitudo. Iā q̄s dubitet ma=
gnū aliq̄d in cauſa fuiſſe: vt maieſtas
tanta de tā longinquo in locū tā indi=
gnū deſcendere dignaretur? Plane ma=
gnum aliq̄d. qꝛ mia magna: qꝛ miſera
tio multa: qꝛ caritas copioſa. Ad q̄d
enim veniſſe credendus eſt? Ad querē
dam quippe ouem centeſimam que
erra uerat de montibus pꝛoperauit. et
vt manifeſtius confiteantur dn̄o miſe
ricoꝛdie eius et mirabilia eiꝰ filijs ho
minum: pꝛopter nos venit. Mira que=
rentis dei dignatio: magna dignitas
hominis ſic queſiti: in qua ſi gloꝛiari
voluerit non erit inſipiens. non qđ ali
quid eſſe videatur a ſeipſo: ſed ꝙ tanti
eum fecerit ipſe. Omnes enim diuitie:
omnis gloꝛia mundi: ⁊ quicquid in eo
concupiſcitur: minus eſt ad hanc glo=
riā. imo nec ē aliq̄d in eiꝰ cōparatiōe.

Ca. xii. Quod per aduentū domini manifeſtata eſt benignitas ipſius.

in ſermone de epyphania. qui ſic
incipit Appuit benignitas.

Priuſqꝫ appareret dei hūa=
nitas: latebat eiꝰ benigni=
tas. in pꝛio ſer. natiuitatis
dn̄i. Apparuerat ante potētia in reruꝫ
creatione. Apparebat ſapiētia in eaꝝ
gubernatiōe: ſed benignitas mie maxi
me appuit in humanitate. in pꝛio ſer.
epyphanie. Siquidē et pꝛius erat. nā
miſericoꝛdia domini ab et̾no. ſed vnde
tanta cognoſci poterat? Pꝛomittebať

ſz nõ ſentiebať: vnde et a multis nõ cre
debatur. Sz venit in carnẽ diuinitas: vt
vł ſic carnalibꝰ exhibeť: ⁊ apparente hu=
manitate bẽignitas agnoſceť. Ubi eni
innoteſcit dei hũanitas: iã benignitas
latere non poteſt. In q̃ ei magꝫ cõmẽ=
dare poťat benignitatẽ ſuã: q̃ʒ ſuſcipiẽ
do carnẽ meã? Quid tantope declaret
eius miam: q̃ʒ ꝙ ipſã ſuſcepit miſeriã?
Quid ita pietate plenũ: q̃ʒ ꝙ dei ver=
bũ propter nos factũ eſt fenũ? Quan=
to eni minorẽ ſe fecit i hũanitate: tãto
maiorẽ ſe exhibuit in bonitate. ⁊ q̃nto
pro me vilior/tanto michi carior. Ma=
gna plane ⁊ manifeſta benignitas dei
humanitas. et magnũ benignitatis iu
diciũ declarauit: qui humanitati ad=
dere dei nomẽ curauit. Propterea nos
gaudere optet ꝙ in noſtra venerit. Sic
eni plus facilis ad indulgẽtiã erit. Sz
q̃ʒ facilis mõ tã difficilis erit poſtea. Et
ſicut modo nemo eſt q̃ recõciliari non
poſſit: ita poſt paululũ nemo q̃ poſſit.
quoniã ſicut bẽignitas apparuit vltra
omnẽ ſpem: vltra omnem eſtimationẽ
ſimilẽ expectare poſſumus iudiciũ di=
ſtrictionem. Immenſus eſt deus et in=
finitus in iuſticia: ſicut et miſericordia
Multus ad ignoſcendum: multus ad
vlciſcẽdũ. Sed mia quidem priora ſi=
bi vendicat. vt ſi voluerimꝰ: diſtrictio
inuenire nõ poſſit in quem ſeuiat. Pro
pter hoc eni benignitatem ꝓrogauit:
vt per eã reconciliati ſeueritatẽ videa
mus ſecuri. Propterea voluit nõ ſolũ
ad terras deſcẽdere: ſed etiã innoteſce=
re. nõ ſolũ naſci: ſed ignoſci.

¶ Ca. xiii. Quod celãdũ fuit diabolo dñice incarnationis ſacramẽ=tũ. In expoſitiõe ſuper miſſus ẽ. Ome lia ſecunda.

Oportebat a ꝑncipe mundi
aliq̃ʒdiu celari diuini cõciliĳ
ſacramentũ. nõ ꝙ deꝰ ſi pa=
lã opus ſuũ facere vellet/impediri ab
illo metueret: ſed q̃ ipſe q̃ nõ ſolũ po=
tenter/ſed etiã ſapienter: q̃cũq̃ʒ voluit
fecit: ſicut in oĩbus opibus ſuis q̃ſdã
tempoꝝ vel rerũ cõgruẽtias ꝓpter or=
dinis pulcritudinẽ ſuare ꝯſueuit. Ita
in magnifico ope ſuo nr̃e redẽptionis.
non tm̃ potentiã: ſed et prudentiã oſtẽ=
dere voluit. ⁊ q̃nq̃ʒ illud aliter mõ quo
vellet ꝑficere potuiſſet: placuit ei tñ
eo potius ⁊ mõ ⁊ ordine hoĩem ſibi re=
conciliare q̃ nouerat cecidiſſe. vt ſicut
diabolus prius feminã ſeduxit: ⁊ poſt
modũ virũ per feminã vicit: ita priꝰ a
feĩa ꝟgine ſeducereť: et poſt a viro xp̃o
apte debellaretur. q̃tenꝰ malicie frau=
di dum ars pietatis illuderet: ac ma=
gni fortitudinẽ chriſti virtus cõtereret
diabolo deꝰ ⁊ prudẽtior appereret et for=
tior. Ita quippe decuit incarnatã ſa=
pientiam ſpiritualẽ vincere maliciam
quo non ſolũ attingeret a fine vſq̃ʒ ad
finem fortiter: ſed diſponeret oĩa ſua=
uiter. Attingit autem a fine vſq̃ʒ ad fi=
nẽ: id eſt a celo vſq̃ʒ ad infernum. vtro=
biq̃ʒ vero fortiter quãdo ⁊ de ſupernis
expulit ſupbũ: ⁊ apud iferos ſpoliauit
auaꝝ. Cõueniẽs ergo erat vt ſuauiť q̃ʒ
oĩa celeſtia ſcilicʒ ⁊ trena diſponeret:
q̃tenꝰ ⁊ illic deĳciẽs inq̃etũ reliq̃s i pa=
ce firmaret. Et huc debellaturꝰ inuidũ
nobis ꝓpus ſue hũilitatꝫ et mãſuetudis
valde neceſſariũ. exẽplũ reliq̃ret. Sic
q̃ʒ mirabili fieret moderamie ſapiẽtie
vt et ſuis ſuauis ⁊ hoſtibꝰ fortꝫ appeť.

¶ Ca. xiiii. De ſpũ ſctõ ⁊ multiplici ope ipiꝰ In ſer. de penthe. Cuiꝰ initiũ ẽ. Quã libeť vobis cõmunicarẽ.

Pater ſpũs: filiꝰ ſpũs: ſpũs
ſctũs ipũs ẽ. Spũs tñ ſcũs
q̃ſi ſpecialiť ſpũs dr̃. q̃ ab
vtroq̃ʒ ꝓcedit firmiſſimũ ⁊ idiſſolubile
vinculũ trinitatꝫ tãq̃ʒ ꝓprie ſcũs. ꝙ ſit
donũ pr̃is ⁊ filĳ: oẽʒ ſctificãs creaturã
q̃ʒuis pr̃ q̃ʒ ⁊ ſpũs ⁊ ſctũs Itẽ filiꝰ ⁊ ſp̃s
⁊ ſcũs ſit. In q̃buſdã ſnĳs. Dulciſſimũ
eni quoddã i deo ſpũs ſctũs ẽ: benigni
tas dei. ⁊ idẽ ipẽ deꝰ. De ſpũ ſcõ teſtať
ſcriptura q̃ ꝓcedit: ſpirat: ihitat: rplet
gl̃ificat. Procedẽ dr̃ duobꝰ modis. Un̄
et q̃. Un̄: a pr̃e ⁊ filio. Quo: Ad creatu=
rã. In prio ſer. de pẽ. Proceſſio a pr̃e ⁊
filio. poſuit tenebras latibulũ ſuũ. Sz
ꝓceſſio ad hoĩes iã ẽ fidelibꝰ manifeſta

Et prius quidē qm̄ ſic optebat: ſignis
viſibilibus inuiſibilis ſp̄s: ſuum decla=
rabat aduentū. nūc ei⁹ ſigna quo ſpūa
liora ſūt eo magis. ꝯgrua eo magꝫ. vi=
dentur ſpū ſctō digna. Procedēdo p̄=
deſtinat. ſpirādo vocat q̄s p̄deſtinauit
Inhabitando iuſtificat q̄s vocauit. re
plendo accumulat meritis q̄s iuſtifi=
cauit. Glificando ditat premijs q̄s ac
cumulauit meritis. In ſmone tcio de
penthe. Spūſſanctus odit ſordes: nec
hitare poteſt in corpore ſubdito pctis
Cui enī ꝓpriū eſt pctā repellere: ipſi ⁊
propriū eſt pctā odire. nec in vno domi
cilio piter morabunt tanta mūdicia ⁊
immūdicia tāta. In ſmone de penthe.
Per q̄ꝫ ſicut pater ⁊ filius vnū ſūt: ſic ⁊
nos vnū ſumus in ipſis. Sermōe ſecū
do penthecoſtes. Spūs iſte ſup apl'os
in igne appuit: ꝓpter lucē pariter ⁊ ar
dorē. Quos eī repleuerit: ⁊ ſpū feruere
et in veritate cognoſcere facit: q2 ſola
mia eſt q̄ eos p̄uenit ⁊ pducit. Sermōe
tercio de pēthecoſte. Ipſe eſt q̄ ſedere
facit in domo vna: qui habitare facit
vnius moris in domo: vt ſedeat ſup ſe
dentes: ⁊ reqeſcat ſup hūiles ⁊ tremen
tes ſermones ſuos. Ipſe eſt qui ꝟgini
obūbrauit: apl'os roborauit. vt ⁊ virgi
neo corpi ꝯpararet deitatis acceſſū: et
apl'os indueret ꝟtute ex alto feruentiſ
ſima ſcꝫ caritate. ſer. p̄mo alibi de pen
the. Deniqꝫ ipſe eſt in quo clamamus
abba pater. Ipſe qui poſtulat ꝓ ſctis:
gemitib⁹ inenarrabilib⁹. et hoc q̄dē in
corde nr̄o. Quid āt in pr̄is? Sicut ī no=
bis interpellat ꝓ nobis: ita in patre de
licta donat cū ip̄o pr̄e. Aduocatus no=
ſter ad patrē in cordib⁹ noſtris. dn̄s nr̄
in corde patris. Itaqꝫ q̄d poſtulamus
idē ipſe donat q̄ donat: vt poſtulem⁹. ⁊
ſicut nos erigit pia quadā fiducia: ita
deū īclinat ad nos magis magna mia
ſua. Porro ad faciendū bonū q̄d in no=
bis bon⁹ ſpūs opat? Profecto monet:
mouet: ⁊ docet. Monet memoriā: rōez
docet: mouet volūtatē. In his eni trib⁹
cōſiſtit aia noſtra. Memorie ſuggerit
bona ī cogitatiōib⁹ ſctis. atqꝫ ita igna=
uiā noſtrā torporēqꝫ repellit. Propterea
quotiēs hmōi ſuggeſtionē boni ſenſerꝫ
in corde tuo: da honorē deo ⁊ habe re=
uerentiā ſpūiſctō: cui⁹ vox ſonat in au=
rib⁹ tuis. Ipe nāqꝫ ē q̄ loquit iuſticiā.
Dixerā q2 docet rōem. Multi ſiquidē
mouent vt bn̄ faciāt: ſed minime ſciūt
quid agendum ſit. niſi adſit denuo grā
ſpūs: ⁊ quā īſpirat cogitatiōez doceat
in op⁹ ꝓferre: ne vacua ſit in nobis grā
dei. Sed q̄d? Sciēti bonū ⁊ nō facienti
pctm̄ eſt illi. Propterea nō ſolū mone=
ri et doceri: verūetiā moueri et affici
ad bonū neceſſe eſt. Ab eo vtiqꝫ ſpū: q̄
adiuuat infirmitatē noſtrā: ⁊ p quē in
cordib⁹ nr̄is diffūditur caritas q̄ ē bo
na volūtas. In ſermōe de vigilia nati=
uitatꝫ dn̄i. Spūſſāctus caritas et beni
gnitas eſt: in q̄ p̄deſtinati ſum⁹ ab eter
no. In p̄mo ſer. de penthe. Spūſſāctus
remiſſiōez pctōꝝ opat. In ſmōe ſecū=
do vbi ſ. facit ſolicitū ābulare cū deo
ſcrutat ꝓfūda pectoꝝ nr̄oꝝ: diſcretor
cogitationū ⁊ intentionū cordis. q̄ nec
minimā paleā ītra cordis q̄d poſſidet
habitaculū patit reſidere: ſꝫ ſtatī igne
ſubtiliſſime circūſpectiōis exurit ſpūs
dulcis et ſuauis. q̄ noſtrā volūtatē eri
gat et dirigat ad ſuā. vt eā ⁊ veraciter
intelligere: ⁊ feruēter diligere: ⁊ efficaci
ter implere poſſimus.

Ca. xv. Q nō ſēper eodē mō ſit ſpūſſāctus in viris ſpūalibus ſꝫ modo veniat mō redeat. Sup cā. ſer= mone. xvij.

Venit et vadit ꝓut vult ſpi=
ritusſanct⁹: ⁊ nēo facile ſcit
vn̄ veniat vel q̄ vadat. At
iſtud ſine dāno fortaſſe ſalutis neſcire
licet: ceteꝝ qn̄ veniat: vel qn̄ vadat: id
plane piculoſiſſime ignorat. Cū he ſpi
ritusſācti circa nos diſpēſatorie quidē
viciſſitudines vigilātiſſime nō obſuāt=
tur: fit, vt nec abſentē deſideres: nec p̄=
ſentē glificēs. Nēpe q̄ idcirco recedit vt
auid⁹ reqrat: quonā mō ſi abeſſe neſcit
reqrit. Et rurſū q̄ dignāt ad hoc redit
vt ꝯſolet: q̄lit digne ꝓ ſua maieſtate ſu
ſcipit: ſi nec adeē ſentit? Mens ergo q̄
ignorat abſceſſū patꝫ ſeductiōi. ⁊ q̄ re=
ditū nō obſuat: erit ingrata viſitatiōi.

Nūqꝫ ergo ſine nr̄a ꝯſc ia. mgr̄a vnctio
q̄ docet de oibꝰ tollat̄ a nobis: nūqꝫ cū
venerit iueniat imparatos: ſꝫ ſp vultꝰ
ſuſpēſos. expāſoſqꝫ hn̄tes ſinꝰ: ad lar=
gā dn̄i bn̄dictionē. Uigilandū ꝓinde oi
hora q꜡ neſcimꝰ q̄ hora ſpūs vētur ꝰſit
ſeu iteꝝ abiturꝰ. It ꝛ redit ſpūs. Et q̄
ſtat eo tenēte: deſerēte cadat neceſſe ē.
ſed nō collidet̄: q꜡ dn̄s rurſū ſupponit
manū ſuā. Et has alt̄nare vices i his
q̄ ſpiritales ſūt nō ceſſat. Deniqꝫ ſep=
ties cadit iuſtꝰ ꝛ ſepties reſurgit: ſi tn̄
cadat i die vt ſe cadē videat ꝛ cecidiſſe
ſciat: ꝛ reſurgere cupiat ꝛ req̄rat manū
adiuuantꝭ. ſup cātica ſmōe. xxi. Itaqꝫ
qui ſpū āmbulat nequaqꝫ ꝑmanet i vno
ſtatu: nec eadē ſemp facilitate ꝓficit ꝛ
nō eſt in hoīe via eiꝰ. ſꝫ queādmodū ei
ſpūs moderator diſpēſat ꝓut vult nūc
ſegniꝰ nūc alacriꝰ q̄ retro ſūt obliuiſcit̄
ꝛ ad āteriora ſe extēdit. Ergo cū te tor
pore accidia vel tedio affici ſētis: noli
ꝓpt̄ea diffidere aut deſiſtē/ ab ſtudio
ſpūali: ſed iuuantis req̄re manū: trahi
te obſecrās: donec denuo ſuſcitāte gr̄a
factꝰ ꝓmptior alacriorqꝫ curras. Sic
aūt q̄diu adeſt gr̄a delectare in ea vt
nō te exiſtimes donū dei iure heredita
rio poſſidere. ita videlicꝫ ſecurꝰ de eo
q̄ſi nūqꝫ ꝑdē poſſes. ne ſubito cū forte
retraxerit manū. ꝛ ſubtraxerit donū: in
aīo ꝯcidas ꝛ triſtior fias q̄ꝫ optet. Cu=
rabis potiꝰ ꝑ cōſilio ſapientꝭ i die ma
loꝝ nō imēor eē bonoꝝ: atqꝫ in die bo=
noꝝ nō imemor eē maloꝝ. Ergo in die
virtutꝭ tue noli eſſe ſecurꝰ ſꝫ clama ad
deū: ꝛ dic. cū defecerit virtꝰ mea ne de=
relinq̄s me. Porro in tp̄e tēptatiōis cō
ſolare. et dic. Trahe me poſt te. Sic te
nō deſeret ſpes in tp̄e malo nec in bono
ꝓuidētia deerit. eriſqꝫ inter aduerſa et
ꝓſpera tenēs q̄ndā eternitatꝭ imaginē
vtiqꝫ hāc iuiolabilē ꝛ icōcuſſā ꝯſtantꝭ
aī eq̄litatē: bn̄dicens dn̄m in omi tp̄e.

Ca. xvi. De multiplicitate ſpūs.

In tercio ſmōe de penthe. q̄ inci
pit Quā libenter vobis.

Vere multiplex ſpūs. qui taꝫ
multiplicit̄ filiꝭ hoiꝫ iſpirat̄
vt nō ſit q̄ ſe abſcōdat a ca=

lore eiꝰ. Siquidē ꝯcedit̄ eis ad vſū: ad
miraculū: ad ſalutē: ad auxiliū: ad ſo
latiū: ad feruorē. Ad vſū quidē vite bo
nis ꝛ malis: dignis ꝑiter ꝛ idignis coīa
bona abūdātiſſime tribuēs: ita vt vi=
deat̄ hic diſcretiōis limitē nō tenē. In
gratꝰ eſt q̄ in his q̄ꝫ beneficiū ſpūs nō
agnoſcit. Ad miraculū in ſignis ꝛ ꝓdi=
gijs in varijs v̄tutibꝰ: q̄s ꝑ q̄ſlibꝫ ma
nus opat̄. Ipſe ē antiq̄ miracula ſuſci
tans: vt ex p̄ntibꝰ fidē aſtruat p̄terito=
rū. Sed q꜡ nōnullis hāc q̄ꝫ gr̄am ſine
ꝓpria vtilitate largit̄: tertio infūditur
ad ſalutē: cū in toto corde nr̄o reuerti=
mur ad dn̄m deū nr̄m. Porro ad auxi=
liū dat̄: cū in oī colluctatiōe adiuuat
infirmitatē nr̄am. Nā cū teſtimoniū ꝑ=
hibꝫ ſpūi nr̄o ꝙ filij dei ſumꝰ: ea iſpira
tio ē ad ꝯſolatiōeꝫ. Dat̄ etiā ad feruo=
rē. cū in cordibꝰ ꝑfectorū vehemētius
ſpirās: validū ignē caritatꝭ accēdit. vt
nō ſolū in ſpe filioꝝ dei: ſꝫ etiā in tribu=
latōibꝰ gl̄iet̄: ꝯtumeliā gl̄iaꝫ r̄putātes:
opprobriū gaudiū: deſpectiōeꝫ exalta
tionē. Pauci ſūt q̄ hoc ſpū repleāt̄ pau
ci q̄ ſtudeāt emulari. Cōtenti ſumꝰ an
guſtijs nr̄is: nec reſpirare in libertatē
illā. nō ſaltē ad eā reſpirare conamur.
Inuocemꝰ ſpm̄ viuificatorē ꝛ adiuto=
rē. Cōfidētes q꜡ dabit ip̄e pr̄ q̄ i celis ē
ſpm̄ bonū petētibꝰ ſe. De aſcenſiōe dn̄i
ſmōe t̄cio. Oreꝰ vt dignos nos iueniat
vel potiꝰ efficiat q̄tenꝰ veniat ad nos ꝛ
apud nos faciat manſionē. De pēthe.
ſmōe tercio. ad laudē ꝛ gl̄iam ieſu xp̄i
dn̄i noſtri: q̄ ē ſup oīa deus benedictus
in ſecula.

Ca. xvii. De querēdo deo.

Sup cañ. ſmone. lxxxiiij.

Magnū bonū: q̄rere deū. Ego
hoc nulli i bonis aīe ſm exi
ſtimo. Primū in donis: vltimū in ꝓfe=
ctibus eſt. Uirtutū nulli accedit. cedit
nulli. Cui accedat: quā nulla p̄cedit?
Cui cedat: q̄ oīm magis cōſūmatio ē?
Que eni v̄tus aſcribi poſſit nō querēti
deū: aut q̄s terminꝰ querēti deū? Non
pedū paſſibꝰ: ſꝫ deſiderijs q̄rit̄ deꝰ. Et
vtiqꝫ nō extinguit deſideriū ſctm̄ felix
inuētio: ſꝫ extendit. Nunq̄d ꝯſūmatio

gaudiũ deſiderij ↄſũptio eſt. Oleũ magis eſt illi. Nã ipſũ flãma. Sic eſt. Adimplebit leticia: ſed deſiderij nõ erit finis. ac ꝑ hoc nec q̃rendi. Tu ergo cogita ſi potes q̃ritandi hoc ſtudiũ. ſine indigẽtia. ⁊ deſideriũ ſine anxietate. Alterꝝ ꝓfecto pñtia. alterꝝ copia excludit

¶ Ca. xviij. De aduentu dñi ſpũali. In ſmone de aduẽtu dñi. Cui⁹ initiũ eſt hodie fratres. De ſex circũſtantijs.

Sicut ad operandã ſalutẽ in medio terre ſemel veñit i carne viſibilis de⁹. Ita q̃tidie ad ſaluãdas aias ſingulorꝝ in ſpũ veñit et inuiſibilis. Propterea dignũ eſt vt ſi nõ valet infirm⁹ in occurſũ tãti medici ꝓcedere lõgi⁹: ſaltẽ conetur erigere caput: ⁊ aliq̃ten⁹ aſſurgere veniẽti. Nõ te oportet o hõ maria trãſfretare. nõ penetrare nubes: nõ trãſalpinare neceſſe ẽ. Nõ grãdis inq̃ȝ tibi oñdit via: tm̃ vſq; ad temetipꝫ occurre deo tuo. qm̃ ꝓpe ẽ verbũ in ore tuo: ⁊ in corde tuo vſq; ad cordis ↄpũctionẽ ⁊ oris ↄfeſſionẽ occurre. vt ſaltem exeas de ſterq̃linio miſere ↄſcie. qm̃ indignũ eſt illuc auctorẽ puritatis intrare. Et hec quid de eo aduẽtu ſũt dicta: quo ſingulorꝝ mẽtes inuiſibili dignat illuſtrare pñtia. In ſmone tertio de aduẽtu. Triplicẽ eñi ei⁹ aduentũ nouim⁹: ad hoies in hoies: ↄtra hoies. Ad hoies q̃dẽ indifferẽter: non autẽ ita in hoies aut ↄtra hoies. Pm⁹ et terti⁹ noti ſũt vtpote manifeſti. Secũdus ſpiritalis ⁊ occult⁹ eſt. In ſermone quito de aduẽtu. in q̊ delectabiliter dormiũt qui eũ norũt. In priore q̃dem in terris viſus eſt: et cũ homib⁹ ↄuerſatus eſt. In poſteriore ṽo videbit oĩs caro ſalutare dei nr̃i. Medi⁹ occult⁹ ẽ: in quo ſoli cũ in ſeipſis vidẽt electi: et ſalue fiunt aie eorꝝ. In primo ergo veñit in carne ⁊ in infirmitate. In hoc medio in ſpũ ⁊ virtute. in vltimo in glĩa ⁊ maieſtate. Per ṽtutẽ eñi puenit ad gliam: quia dñs ṽtutũ ipe eſt rex glie. Aduẽt⁹ ſiquidẽ iſte medi⁹ via quedã eſt ꝑ quã a primo veniat ad vltimũ. In pmo criſtus fuit redẽptio nr̃a: in vltimo apparebit vita nr̃a: in iſto req̃es ⁊ cõſolatio nr̃a. Sup pſalmũ q̊ habitat. ſmone. xj. Ad ſingulos ad oẽs cõiter venit. i mia et veritate. Ubi eñi iã multa fuerit de miſeratiõe ꝑſũptio. ſȝ obliuio veritatis: nõ ↄtinuo ibi de⁹. Sȝ neq; vbi terror mult⁹ ex recordatiõe veritatis: nulla aũt de memoria mie ↄſolatio. Nam neq; veritatẽ tenet qui miaȝ vbi vere eſt nõ agnoſcit: nec vera eſſe ſine veritate mia poteſt. Itaq; vbi mia ⁊ veritas obuiauerũt ſibi: ibi ſeſe iuſticia ⁊ pax oſculant. nec abeſſe hic poteſt. cui⁹ in pace factus eſt locus.

¶ Ca. xix. Quõ ꝯnoſci poteſt aduẽtus ſiue viſitatio dñi. Super cantica ſermone. lvij.

Uenit dñs: accelerat: appropiat: adeſt: reſpicit: alloquitur. Ueñit affectu ⁊ ſtudio miſerẽdi. Accelerat ſubueniẽdi zelo. Appropiat humiliãdo ſemetipſũ. Adeſt pſentibus: proſpicit in futuros: loq̃tur docens ⁊ ſuadens de regno dei. Sic ergo eſt aduentus ſponſi: benedictiones et diuitie ſalutis cum eo: et vniuerſa que de ipſo ſũt affluũt delicijs: redũdãtia certe iocũdis. ac ſalutaribus ſacramentis. Porro que amat vigilat ⁊ obſeruat: et beata quã dñs inuenerit vigilantẽ. Non tranſibit illã nec preteribit ab ea: ſed ſtabit ⁊ loquetur ei: loqueturq; amatoria: loquetur ſiquidẽ vt dilectus. Quiſputas in nobis eſt adeo vigilãs et obſeruãs tp̃s viſitationis ſue: ſpõſũq; aduenientẽ ita ꝑ ſingula ei⁹ momẽta diligenter explorãs: vt cũ venerit ⁊ pulſauerit cõfeſtim apiat ei. Dico ego cui ex officio loqui neceſſe eſt: nec tacere licȝ: q̃cq̃d illud eſt q̃d de hmõi: vel meo vł alieno teneo experimento: ⁊ q̃d facile expiri pl'es queũt. Si igitur admonit⁹ fuero foris ab homine: vel int⁹ a ſpũ de tuẽda iuſticia ⁊ ſeruãda equitate: iſtiuſmodi ſalutaris ſuaſio erit mihi ꝓfecto ꝑnũcia iminẽtis aduẽt⁹ ſpõſi: ⁊ ꝑparatio q̃dã ad digne ſuſcipiendũ ſupnũ viſitatorẽ. Ni=

hilominꝰ vero ſpes eadeꝫ arridebit:ſi ſermo inſonuerit de hũilitate vel patiẽtia:ſeu etiã de fraterna dilectiõe ⁊ obediẽtia deferẽda ꝑlatis . maxime ãt de ſectãda ſãctimonia et pace : et cordis puritate ꝗrenda. Quicq̃d itaqꝫ ſiue de his ſiue de aliȷ̃s q̃buſlibꝫ virtutibꝰ ſuggeſtũ aĩo fuerit: ſignificatio erit michi viſitationẽ dñi ꝟtutũ iminere aĩe mee Sꝫ et ſi corripuerit me iuſtꝰ in mĩa et increpauerit me:idipſũ ſentiã.ſciẽs qꝛ emulatio iuſti ⁊ beniuolẽtia iter faciũt ei qui aſcendit ſuꝑ occaſũ.Bonꝰ occaſus cũ ad correptionẽ iuſti ſtat homo ⁊ corruit vitiũ et dñs aſcendit ſuꝑ illud. cõculcãs illud pedibꝰ ⁊ conterẽs ne reſurgat. Non ergo ꝯtẽnenda eſt icrepatio iuſti:que ruina pc̃ti:cordis ſanitas eſt:necnõ dei via ad aĩam. Sed nec vllus omino ſ̃mo q̃ edificet ad pietatẽ: ad ꝟtutes:ad mores optimos:negligẽter ẽ audiendꝰ.qm̃ ⁊ illic iter quo oſtẽditur illi ſalutare dei . Qꝫ ſi ſ̃mo gratꝰ venit ⁊ placitꝰ:q̃tenꝰ pulſo faſtidio cũ deſiderio audiat̃.iã nõ mõ venire ſponſus:ſꝫ accelerare.id eſt cũ deſiderio venire credẽdꝰ ẽ.Illiꝰ nãqꝫ deſideriũ tuũ creat.⁊ ꝙ tu eiꝰ ꝓperas ſ̃monẽ admittere:inde eſt ꝙ ip̃e feſtinat intrare.Iaꝫ ſi etiã ignitũ eloquiũ ſentis: atqꝫ ex eo cõſciam vri in recordatione pc̃ti:recordare de q̃ ſcriptura dicit : qꝛ ignis ãte eũ ꝑcedet.⁊ ip̃m ꝓpe eſſe non dubites. Deniqꝫ iuxta eſt dñs his q̃ tribulato ſũt corde.Si ꝟo nõ ſolũ cõpungeris in ſermõe illo:ſꝫ ⁊ cõuerteris totꝰ ad dñꝫ iurans ⁊ ſtatuẽs cuſtodire iudicia iuſticie eiꝰ. etiã adeſſe ipſũ iã nouerꝭ.ꝑſertim ſi te iardeſcẽ ſẽtias amore eiꝰ. Eteni vtrũqꝫ de illo legis ⁊ ignẽ videlicet añ ipꝫ ꝑcedẽ:⁊ ipꝫ nihilominꝰ ignẽ eẽ. Differt tñ ꝙ is q̃ ꝑmittit̃ ignis ardorẽ habet nõ amorẽ:coquẽs nõ excoquẽs: mouẽs nõ ꝓmouẽs. Tm̃ ad excitãdũ ꝑmittit̃ ⁊ ꝑparãdũ ſitqꝫ ad cõmonẽdũ q̃d ex te ſis: q̃ dulciꝰ ſapiat poſtmodũ ꝙ ex deo mox eris.At vero ignis q̃ deꝰ eſt. conſumit q̃dẽ ſꝫ non affligit. Ardet ſuauiter. deſolat̃ felicit̃ . Eſt eni carbo ꝟe deſolatoriꝰ. ſꝫ q̃ ſic i vicia exerceat vim ignis:vt in aĩa vicẽ exhibeat vnctionis.Ergo in virtute q̃ imutarꝭ ⁊ in amore quo inflãmaris: dñꝫ p̃ñtẽ itellige.nã dextera dñi facit virtutẽ.Nõ ãt fit hec mutatio dextere excelſi : niſi in feruore ſpũs:⁊ i caritate nõ ficta. Porro hoc igne conſumpta omni labe peccati et rubigine viciorum:ſi iam emũdata ac ſerenata cõſcientia ſequatur ſubita quedam atqꝫ inſolita latitudo mentis et infuſio luminis illuminantis intellectum:vel ad ſcientiã ſcripturarum vel noticiam myſteriorum:quorum alterum propter nos oblectãdos alterum propter edificãdos proximos reor dari:oculus abſqꝫ dubio reſpiciẽtis eſt iſte:educens quaſi lumen iuſticiam tuam:et iudicium tuũ tanq̃ meridiem.Sed ſane non per oſtia aperta: ſed per anguſta foramina:is tante claritatis radius ſe infundet: ſtante adhuc dumtaxat hoc ruinoſo piete corporis.Erras ſi aliter ſperas : ad quãtamcũqꝫ cordis proficias puritatem. Poſt hunc tante miſeratiõis reſpectũ ſequitur vox blande et leniter diuinã inſinuãs voluntatem. quod nõ eſt aliđ q̃ ipſe amor : qui ocioſus eſſe non poteſt . de his que dei ſunt ſolicitans et ſuadens.

Ca. xx. Quomodo ꝑfecte vnitur anima cum deo. Super cantica ſermone.lxxi.

Bonus paterfamilias dominus: qui ſuorũ domeſticorum curaꝫ gerit.maxime in diebus malis.vt alat eos in fame.cibans illos pane vite et intellectus: et ſic nutriens ad vitam eternam . At paſcens ita. nihilominus paſcitur et ipſe:et quideꝫ eſcis quibus libenter veſcitur profectibus noſtris.Etenim gaudium domini fortitudo noſtra . Ita ergo et cum paſcit paſcitur:et paſcitur cum paſcit. ſimul nos ſuo gaudio ſpiritali reficiens : et de noſtro eque ſpiritali profectu gaudens . Cibus eius penitentia mea.cibus eius ſalus mea. cibus eiꝰ egoipſe.

An non cinerē tanq̄ panē manducat?
Ego autē quia peccatoꝛ ſū. cinis ſum
vt manducer ab eo. Mandoꝛ cū argu
oꝛ. glutioꝛ cū inſtruoꝛ. decoquoꝛ cum
immutoꝛ. digeroꝛ cū trāſformoꝛ. vni=
oꝛ cū conformoꝛ. Nolite mirari hoc ⁊
māducat nos ⁊ manducatur a nobis:
quo artiꝰ illi aſtringamur. Non ſane
alias ꝑfecte vnimur illi. Eteni ſi man=
duco ⁊ non māducoꝛ: videbitur in me
ille eſſe: ſed nōdū in illo ego. Qd̄ ſi mā
ducoꝛ quidē nec manduco: me i.i ſe ha
bere ille. ſed nō in me etiā eſſe videbit̄:
nec erit ꝑfecta vnio in vno q̄uis hoꝝ.
Sed eni māducet me: vt habeat me in
ſe. ⁊ a me viciſſim manducet̄ vt ſit i me.
quatenꝰ integra ſit firmaq̄ ꝯnexio. cū
ego in eo/ et ipſe in me erit. Vis tibi ꝑ
ſimile oſtēdā qd̄ dicit̄? Attolle oculos
nūc in quandā ſublimiorē quidē cōue
nientiā. ſimilē tñ huic. Si ipſe filius in
patre ita eſſet vt nō tñ in ipſo eſſet pa=
ter: aut ita pater in ipō eſſet: vt nō eſſ;
ipſe in patre. Audeo dicere: ⁊ ipſoꝝ ci=
tra ꝑfectū vnitas remaneret: ſi tñ iam
vnitas eſſet. Nūc vero cū et ipſe in pa
tre et pater in ipſo ſit. nō eſt quo clau=
dicet vnitas: ſed vere ⁊ rotūde vnū ſūt
ipſe ⁊ pater. Sic igit̄ aīa cui adherere
deo bonū eſt: nō ante ſe exiſtimet ipſi ꝑ
fecte vnitā: niſi cū et illū in ſe: et ſe in
illo manentem perſenſerit.

Ca. xxi. Que ſit differentia inter vnitatē illā q̄ pater et filius vnū ſūt. et illam qua adherens deo aīa vnꝰ ſpūs eſt. Sup cātica ſermone. lxxi.

n N
On ſic vnū dicitur aīa cum
deo: ſicut vnū ſūt pater ⁊ fi
lius: q̄uis qui adheret deo
vnus ſpūs eſt cū eo. Legi hoc: illud nō
legi. Nō dico de me q̄ nihil ſū. ſ; nemo
plane niſi demēs ſiue de terra ſiue de
celo: vſurpabit ſibi illā vnigeniti vo=
cem: ego et pater vnū ſumus. Et tamē
ego licet puluis et cinis minime illud ve
rear dicere. qꝛ vnꝰ cū deo ſpūs ſum: ſi
vnq̄ tñ certis ꝑſuaſus fuero experimen=
tis deo me adherere: ad inſtar vnius
illoꝝ q̄ in caritate manēt. ac per hoc i
deo manēt ⁊ deus in eis. Nam de tali
adheſiōe puto dictū: qui adheret deo
vnꝰ ſpiritus eſt. Quid ergo? Dicit filiꝰ
Ego in patre ⁊ pater in me eſt: ⁊ vnū ſu
mus. Dicit homo. ego in deo: ⁊ deꝰ in
me eſt: ⁊ vnꝰ ſpūs ſumus. Sed nū quid
pater ⁊ filiꝰ vt ſint in inuicē. ac perinde
vnū inuicē ſe māducant: ſicut deus et
homo mutua ſe quadā in ſeſe māduca
tione traijciunt. vt ꝑ hoc etſi nō vnum
certe vnꝰ ſpiritus ſint? Abſit. Nec eni
vno mō inſūt ſibi hi atq; illi: ſed neq̄
vna vnitas vtroꝛūq̄. Deniq̄ inuitur
vnitatū diuerſitas ꝑ vnus et vnū: q̄m
nec patri ⁊ filio vnꝰ: nec homini et deo
vnū poterit cōuenire. Illic quidē per
vnū vnitas ſubſtātie vel nature: hic ꝟo
per vnus eque vnitas: ſed ideo longe
altera qꝛ inter ſubſtātias et naturas.
Homini nēpe ⁊ deo ſua cuiq̄ et natura
et ſubſtātia eſt: cū patris ⁊ filij conſtet
penitꝰ eſſe vnā. Vides illā nec vnitatē
eſſe: ſi q̄dem huic ſingulari ſūmeq̄ vni
tati ꝯparet̄. Nā quō vnitas: vbi nume
rus naturaꝝ ⁊ ſubſtātiarū diuerſitas?
Et tamē vnꝰ ſpūs dicit̄ ⁊ eſt cū deo aīa
adherēs deo: nec preiudicat rerū plu=
ralitas vnitati huic: quā facit nō ꝯfu=
ſio naturarū: ſed voluntatū conſenſio.
Propter hāc q̄; mlta corda vnū. ⁊ mul
te aīe vna dicūt̄: ſicut ſcriptū eſt. Mul=
titudinis credentiū erat coꝛ vnū ⁊ aīa
vna. Et hec ergo vnitas. Ceteꝝ q̄d ad
illā q̄ nō vnitione cōſtat: ſed extat eter
nitate? Nō plane illā quedā iſtar huiꝰ
mutua manducatio facit: quia nec fit
Eſt eni. Sz nec cōiunctio naturaꝝ ſeu
eſſentiaꝝ voluntatū ve ꝯſenſio ꝯſtituit
eā: quia cōiunctio vl' ꝯſenſus vel caſus
cōpoſitio vel tale aliq̄d vniꝰ nō eſt. Eſt
autē patri filioq̄ natura eſſētia. volū=
tas nō mō vna ſz vnū. Hoc nēpe ē illis
eſſe. ꝙ naturā eē. hoc velle ꝙ eſſe vl' na
turam eſſe. Non eſt itaq̄ ꝙ vnitas q̄
vnū ſūt pater et filiꝰ. dicat̄ fieri de na
turis vel eſſentijs vel volūtatibꝰ quia
vnū ſunt. nō eſt ꝙ dicat̄ vel fieri. qꝛ eſt.
Nec eni facticia eſt: ſz natiua. Sūt in
ſeſe pat̄ ⁊ filiꝰ nō ſolū ieffabili ſz etiā in
cōpꝛehēſibili mō ſuipſoꝝ capabiles

pariter et capaces:ſed ſane ita capabi
les vt nō ꝑticipabiles : ita capaces vt
nō participes . Eſt pater in filio i quo
ſemper ſibi bene cōplacuit. ⁊ eſt filiꝰ in
patre . a q̄ vt nunq̃ non natꝰ : ita nūq̃
eſt ſeparatus . Porro ꝑ caritatē homo
in deo: ⁊ deꝰ in homine eſt. Sed homo
quidē ab eterno in deo tanq̃ ab eter=
no dilectꝰ:qui tamē ex illis ſit qui di=
cunt: quia dilexit ⁊ gratificauit nos in
dilecto filio ſuo ante mūdi conſtitutio=
nē:deus vero in hoīe: ex quo dilectꝰ ab
homīe. Etſi ita eſt hō quidē in deo eſt:
et quādo in hoīe deus nō eſt:deꝰ aūt in
hoīe nō eſt qui non ſit in deo. Manere
enī in dilectione nō poteſt: etſi forſitan
ad tempꝰ diligat non dilectus: poteſt
aūt nondū diligere etiaꝫ dilectꝰ. Por=
ro cū iam diligit qui diligebat : homo
in deo:et deꝰ in hoīe eſt . Qui aūt nūq̃
diligit nunq̃ dilectꝰ eſt:ac per hoc nec
ipſe in deo. nec deus in eo eſt. Hec di=
cta ſint ad dādam differentiam inter
illam cōnexionem qua pater et filius
vnum ſunt. et illam qua adherēs deo
vnus ſpiritus eſt:ne forte quia legitur
de homine manēte in caritate quia in
deo manet et deus in eo. et itē de filio.
ꝗ nihilominus in patre ſit et pater in
ipſo par putaret adoptati ꝓrogatiua:
et vnigeniti vnitio.

¶ Ca. xxii. De viſiōe illa qua videndus eſt deus in futuro ſicut eſt. Super cantica ſermone. xxxi.

Viſio futura ſtat : q̄a forma
ſtat que tūc videtur. Eſt eī :
nec vllā capit ex eo qđ fuit
vel erit mutationē . Tolle nempe fuit
et erit: vnde iam tranſmutatio. aut vi=
ciſſitudinis obumbratio . At quicq̄d
veniens ex eo quod fuit: non ceſſat ten
dere in id quod erit: tranſitū ſane ha=
bet per eſt. ſed oīno non eſt. Nam quo=
modo eſt qđ nunq̃ in eodem ſtatu per=
manet. Solū proinde vere ē:quod nec
a fuit preſciditur nec ab erit expungi=
tur. ſꝫ ſolum ⁊ inexpugnabile remanet
ei eſt. et manet quod eſt. Nec fuit ſane
tollit illi eē ab eťno:nec erit eē in eter=
num. ac per hoc ſibi vendicat ſibi verū
eſſe:i. increabile. interminabile īuaria=
bile. Cum ergo ipſe qui ſic eſt. imo qui
non ſic. aut ſic eſt. videtur ſicuti ē. ſtat
vt dixi illa viſio:quia nulla eā īterpo=
lat viciſſitudo. Et tunc ille de euange=
lio vnus oībus qui ſic vident denarius
redditur in vna ſpecie que offertur. Nā
et qđ apparet vt inuariabile in ſe ē. ita
inuariabiliter intuentibus preſto eſt. ⁊
quibus apparet nil videre deſiderabi=
lius volunt. nil delectabilius poſſunt.
Quando ergo illa vel faſtidiet auidi=
tas:vel ſe ſubtrahet ſuauitas:vel frau
dabit veritas : vel deficiet eternitas.
Qꝫ ſi in eternū extenditur vidēdi copia
et volūtas quomodo non plena felici=
tas. Nil quippe aut deeſt iam ſemper
vidētibus aut ſupeſt ſemper volentibꝰ
At talis viſio nō eſt vite preſentis:ſed
in nouiſſimis reſeruatur.

¶ Ca. xxiii. Qꝫ nō pōt videri in hac vita ſicuti eſt . Super cantica ſermone. xxxi.

Studioſis mētibus deꝰ fre=
quenter apparet : ⁊ non ſub
vna ſpecie. Quid ita. Pro=
fecto q̄m nondū videtur ſicuti eſt . Et
nunc quideꝫ apparet quibus vult ſed
ſicuti vult:non ſicuti eſt. Non ſapiens
non ſanctꝰ:nō propheta : videre illum
ſicuti ē poteſt : aut potuit in corpe hoc
mortali. poterit autē in immortali qui
dignus habebitur. Itaq̃ videt et hic:
ſed ſicut videtur ipſi et non ſicuti eſt.
Nam neq̃ ſolem queꝫ quotidie vides
vidiſti tamen aliquando ſicuti eſt: ſed
tm̄ ſicut illuminat : verbi cauſa aerē/
mōtem parietem . Qđ ne ipſū quidem
aliquatenus poſſes : ſi non aliqua ex
parte ipſum lumē corporis tui pro ſui
ingenita ſerenitate ⁊ perſpicuitate ce=
leſti lumini ſimile eſſet . Nō deniq̃ al=
terum membrū corporis capax eſt lu=
minis: ob multā vtiq̃ diſſimilitudinē.
Sed nec ipſe oculus ſi conturbatꝰ fue=
rit lumini propinquabit : nimirum ob
amiſſā ſimilitudinē. Qui ergo turbatꝰ
nulla tenꝰ ſerenū ſolem videt ꝓpter diſ=
ſimilitudinē:ſerenꝰ aliq̄tenus videt ꝓ=

pter nõnullã ſilitudinẽ: ꝑfecto ſi pari proꝛſus puritate vigeret: videret oĩno ĩnoffẽſa acie eũ ſicuti eſt propter oĩmodam ſimilitudinem. Ita ⁊ ſolẽ iuſticie illũ qui illumiat omnẽ hominẽ veniẽtem in hũc mundũ. videre in hoc mũdo ſicut illuminat illuminatus poteſt: tanq̃ iã in aliquo ſimilis: ſicuti ẽ oĩno non poteſt. tanq̃ non perfecte ſimilis. Poꝛro iã preſentibꝰ nõ aliud eſt videre ſicuti eſt. q̃ eſſe ſicuti eſt: et aliq̃ diſſimilitudine non confundi.

¶ Ca. xxiiij. De diuerſis modis viſionũ dei. Sup cãtica. ſmõe. xxxi

Tanta hec formaꝝ varietas atq̃ numeroſitas ſpecierũ in rebꝰ cõditis. q̃d niſi radij ſunt deitatis: mõſtrantes q̃dem qꝛ vere ſit a quo ſũt: nõ tñ diffiniẽtes ꝓrſus quid ſit. ita q̆ de ipſo ſint vides. ſꝫ non ipſũ. Cũ autẽ de eo quẽ nõ vides cetera vides: ſcis ĩdubitãter exiſtere quẽ opoꝛtet inq̃rere. vt inquirentẽ nõ fraudet gratia: negligentẽ ignoꝛantia non excuſet. Uerũ hoc genus vidẽdi cõmune. In promptu eni eſt iuxta aplm omĩ vtenti ratione inuiſibilia dei ꝑ ea que facta ſunt intellecta cõſpicere. Alius proculdubio modus ille quo quondã patribus crebꝛa illa atq̃ ambitioſa diuine preſẽtie familiaritas dignant̃ indulta eſt quanq̃ nec ipſis ſicuti eſt. ſed ſicut dignata eſt. nec vno modo ſed vt apoſtolꝰ ait. Multifarie multiſq̃ modis: cũ ipſe in ſe ſit vnus. Et hec demõſtratio non quidẽ cõmunis. ſed tamen foꝛis facta eſt: nimirũ exhibita ꝑ imagines extrinſecus apparentes. ſeu voces ſonantes. Sed eſt diuina inſpectio eo differentioꝛ ab his quo interioꝛ: cũ per ſeipſũ dignatur inuiſere deꝰ aĩam querentẽ ſe: que tñ ad querendũ ſe toto deſiderio et amoꝛe deuouit. Hoc ſignũ iſtiuſmodi aduẽtus eius: ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur. Ignis ante ipſum precedet: et inflãmabit in circuitu inimicos eius. Opoꝛtet nanq̃ vt ſancti deſiderij ardoꝛ preueniat faciem eius ad oẽm aĩam ad quã ipſe ẽventurꝰ: q̃ oẽm cõſumat rubiginẽ viciorũ ⁊. ſic prepararet locũ dño. Et tunc ſcit aĩa q̃m prope eſt dñs cũ ſe ſenſerit illo igne ſuccenſã. Nõ ergo ſic affecta ⁊ ſic dilecta cõtenta erit oĩno vl' illa q̃ multis per ea que facta ſũt. vel illa q̃ paucis ꝑviſa ⁊ ſomnia facta eſt manifeſtatio ſpõſi. niſi ⁊ ſpeciali ꝓrogatia itimis illũ affectibꝰ atq̃ ipis medullis coꝛdis celitꝰ illapſũ ſuſcipiat. habeatq̃ ꝓſto quẽ deſiderat: nõ figuratũ ſꝫ ĩfuſũ: nõ apparentẽ ſed afficientẽ: nec dubiũ q̃n eo iocũdioꝛẽ q̃ intꝰ nõ foꝛis. Uerbũ nẽpe ẽ nõ ſonãs ſꝫ penetrans: nõ loquax ſꝫ efficax: nõ obſtrepẽs auribꝰ ſꝫ blãdiens affectibꝰ. Facies eſt nõ foꝛmata ſꝫ foꝛmãs: nõ ꝑſtringẽs oc'los coꝛꝑis ſꝫ letificãs faciẽ coꝛdis: grata q̃ppe amoꝛis munere nõ coloꝛe. Nõ tamẽ adhuc illũ dixerim appere ſicuti ẽ: q̃uis non oĩno aliud hoc mõ exhibeat q̃ qđ eſt. Neq̃ eni vel ſic cõtinue ꝓſto erit q̃uis deuotiſſimis mẽtibꝰ: ſꝫ nec vniformit̃ oibꝰ. Opoꝛtꝫ nãq̃ ꝓ varijs aĩe deſiderijs diuine guſtũ ꝓſentie variari: ⁊ ĩfuſũ ſapoꝛẽ ſupne dulcedinis diuerſa appetentis animi aliter atq̃ aliter oblectare palatum.

¶ Ca. xxv. Cui vel quali aĩe deꝰ apparere ſolꝫ. Sup cañ. ſmõe. xxxi

Spũs eſt deꝰ ⁊ cõcupiſcit decoꝛẽ illius anime quã foꝛte aduerterit in ſpũ ambulãtẽ ⁊ curã carnis nõ ꝑficientẽ in deſiderio: ꝓſertim ſi ſui amoꝛe flagrantẽ ꝯſpexerit. Tali aĩe ſuſpirãti frequẽter ĩmo ſine intermiſſiõe oꝛãti et afflictãti ſe pre deſiderio: infr̃dũ deſideratꝰ ille miſeratus occurrit. Ubi ſupꝛa ſer. xxxij. Ergo ſi q̃s ẽ ita deſiderij vir vt cupiat diſſolui ⁊ eẽ cũ xp̃o: cupiat ãt vehement̃. ardent̃ ſitiat. aſſidue medit̃. is ꝑfecto ſuſcipiet deũ. Siq̃dẽ deſideriũ coꝛdis eiꝰ tribuet̃ ei: etſi adhuc ꝑegrinãti ĩ coꝛpoꝛe. Ex ꝑte tñ id q̃ ad tp̃s: ⁊ tp̃s modicũ. Nã cũ vigilijs ⁊ obſecrationibꝰ ⁊ multo laboꝛe et imbꝛe lacrimarũ q̃ſitꝰ affuerit: ſubito dũ teneri putabit̃ elabit̃. Et rurſũ lacrimãti ⁊ inſectanti oc=

currēs cōprehēdi patiť.ſꝫ mime teneri: dū ſubito iteꝝ q̄ſi e manibꝰ auolat. Et ſi inſtiterit ꝑcibꝰ et fletibꝰ deuota aīa denuo reuerteť:⁊ volūtate labioꝝ eius nō fraudabit eā. Sꝫ rurſū mox diſpa= rebit:⁊ nō videbiť iteꝝ.niſi toto deſide= rio req̄rať. Ita ergo ⁊ in hoc corpe p̄t eē de preſentia ſponſi frequens leticia. ſed nō copia. qꝛ etſi viſitatio letificat: ſꝫ moleſtat viciſſitudo. Nec tn̄ vel ī trā ſitu ſic ꝑſto erit oī aīe: niſi illi dūtaxat quā ingens deuotio et deſideriū vehe= mens.⁊ ꝑdulcis affectꝰ ſponſā ꝓbat ⁊ dignā:ad quā grā viſitādi acceſſurum ꝟbū decorē iduat.formā ſpōſi accipiēs.

Capi.xxvi. Q̄ magni fide magna ⁊ ſublimia de ſupnis merentur videre. Super cantica.ſermone.xxxij.

Magni patriſfamlias ſeu re= gie maieſtatis ſcema appa= rere exiſtimo. his q̄ acceden tes ad cor altū de maioris ſpūs liber= tate et puritate conſcientie magnani= miores facti cōſueuerūt audē maiora: inq̄eti ꝓſus ⁊ curioſi ſecreta penetra= re: apprehēdere ſublimiora:⁊ tēptare perfectiora.nō modo ſenſuū ſed et vir= tutū. Hi eni pro fidei magnitudine di= gni inueniūtur qui inducātur in omnē plenitudinē nec eſt omnino locꝰ ī oībꝰ apothecis ſapiētie:a quo deꝰ ſcientia= rum dn̄s arcendos cenſeat cupidos ve ritatis.vanitatis nō conſcios. Tales itaqꝫ magna audent : quia magni ſūt: et que audent obtinent. Magna ſiqui= dem fides magna meretur. Igiť iſtiuſ= modi magnis ſpiritibꝰ:magnus occur ret ſpūs.et magnificabit facere cū eis: emittens lucē ſuā ⁊ veritatē ſuā : eoſqꝫ adducēs ⁊ deducēs in montē ſanctum ſuū et in tabernacula ſua. Regē in de= core ſuo videbūt oculi eiꝰ.q̄ huiuſmodi eſt:precūtem ſe ad ſpecioſa deſerti. ad flores roſarū:⁊ lilia cōualliū: ad ame= na ortorū ⁊ irrigua fontiū:ad delicias cellariorū : et odoramēta aromatum. poſtremo ad ipſa ſecreta cubiculi. Iſti ſunt theſauri ſapiētie ⁊ ſcientie penes ſponſū abſcōditi. Hec vite paſcua ꝑpa= rata in refectionem animaꝝ ſanctaꝝ. Beatus vir qui impleuit deſiderium ſuū ex ipſis. hoc ſolū admonitꝰ ſit:ne ſolꝰ habere velit q̄ poſſūt ſufficē plibꝰ.

Ca.xxvij. De viciſſitudini bus dei euntis et redeuntis in anima. Super cantica.ſermone. lxxiiij.

Dicamus verbum dei deum ſponſum anime prout vult et venire ad animam ⁊ iteꝝ dimittere eam : tantū vt ſenſu anime: nō motu verbi iſta fieri ſentiamꝰ. Uer= bi cauſa. Cum ſentit gratiam agnoſcit preſentiam:cum non.abſentiam queri tur:⁊ rurſum preſentiā querit. Quidni requirat ? Neqꝫ enim ſubducto ſibi tā dulci ſponſo.interim aliquid aliud nō dico deſiderare : ſed nec cogitare libe= bit. Reſtat igiť vt abſentē ſtudioſe re= quirat:reuocet abeūtem. Ita ergo re= uocatur verbum:et reuocatur deſide= rio anime. ſed eius anime cuius ſemel indulſerit ſuauitatem ſui. Nūquid nō deſiderium vox? Et valida. Uerbo igi= tur abeunte vna interim ⁊ cōtinua vox anime. cōtinuū deſiderium eius tanqꝫ vnū cōtinuūqꝫ reuertere:donec veniat. Et forte ideo ſubtraxit ſe . quo audiꝰ reuocareť.tenereť fortiꝰ. Nā ⁊ aliqn̄ ſi= mulabat ſe longius ire.non qꝛ hoc vo= lebat.ſꝫ magis volebat audire. Mane nobiſcū qm̄ aduesperaſcit. Ergo iſtiuſ modi piā ſimulationē imo ſalutarē di= ſpēſationē quā tūc corpaliter deꝰ exhi= buit: nō ceſſat idētidē mō ſuo ſpiritali cū deuota ſibi aīa ſedulo actitare. Pre teriens teneri vult.abiens reuocari. Neqꝫ eni hoc irreuocabile verbū. It ⁊ redit pro bn̄placito ſuo:quaſi viſitās diluculo et ſubito ꝓbans. Et ire quidē illi quodāmō diſpēſatoriū.redire vero ſemꝑ voluntariū eſt.vtrūqꝫ aūt plenū iudicij. At penes ipſꝫ horū ratio. Nūc ꝟo cōſtat in aīa fieri huiuſcemōi viciſ= ſitudines euntis et redeūtis ꝟbi. Uolo dicere quō mecū agiť in eiuſmōi. Non expedit quidē. Sed prodar vt proſim. Fateor et michi aduētaſſe verbum in inſipientia dico:et plunes. Cūqꝫ ſepiꝰ

intrauerit ad me:nō ſenſi aliquotiens cū intrauit. Adeſſe ſenſi:affuiſſe recoꝛdoꝛ:interdū et ꝑſentire potui introitū eius: ſentire nunqꝫ ſed ne exitū quidē. Nam vnde in aīam meā venerit/quo ve abierit denuo eam dimittens:ſed et qua introierit vel exierit: etiam nunc ignoꝛare me fateoꝛ. Sane ꝑ oculos nō intrauit. quia nō eſt coloꝛatū. ſed neqꝫ per aures:qꝛ nō ſonuit. ſꝫ neqꝫ ꝑ nares qꝛ nō aeri miſcet̃ ſed menti. nec infecit aerem ſed fecit. neqꝫ vero ꝑ fauces:qꝛ nō eſt māſum vel hauſtū. nec ꝑ tactum cōperi illud:qꝛ palpabile non eſt. Qua igitur introiuit? An foꝛte nec introiuit quidē:qꝛ nō defoꝛis venit? Neqꝫ enim eſt vnū aliquid ex his que foꝛis ſunt. Poꝛro nec deintro me veīt quia bonū eſt:et ſcio quoniā nō eſt in me bonum. Aſcendi etiā ſupius meū:et ecce ſupꝛa hoc verbū eminēs. Ad inferius quoqꝫ meum curioſus exploꝛatoꝛ deſcendi et nichilominꝰ infra inuētū eſt. Si foꝛas aſpexi:extra om̄e exterius meū cōperi illud eſſe:ſi intus et ip̄m interius erat. Et cognoui q̄dē veꝝ eſſe qđ legerā: qꝛ in ipſo viuimꝰ ⁊ mouemur ⁊ ſumus. ſed ille btūs ē in quo ipꝫ eſt:qui illi viuit: eo mouet̃. Queris igit̃ cū ita ſint oīno inueſtigabiles vie eiꝰ:vñ adeſſe noꝛim? Viuū ⁊ efficax ē. moxqꝫ vt intus venit: expgefecit doꝛmitātē aīaꝫ meā:mouit et emolliuit:et vulnerauit coꝛ meum: quoniā durum lapideūqꝫ erat:et male ſanum. Cepitqꝫ euellere et deſtruere: edificare ⁊ plantare:rigare arida:tenebꝛoſa illumiare: clauſa reſerare:frigida inflāmare:necnon et mittere pꝛaua in directa:⁊ aſpera in vias planas. ita vt benediceret aīa mea dn̄o et oīa que intra me ſunt:nomini ſctō eius. Ita igitur intrās ad me aliq̄tiēs verbū ſponſus:nullis vnqꝫ introitū ſuum indicijs innoteſcere fecit. non voce:non ſpecie: nō inceſſu. Nullis deniqꝫ ſuis motibꝰ cōpertū eſt michi. nullis meis ſenſibꝰ illapſuꝫ penetralibꝰ meis:tm̄ ex motu coꝛdꝭ ſicut ꝑfatꝰ ſū itellexi ꝑſentiā eiꝰ: ⁊ ex fuga vicioꝝ carnaliūqꝫ cōpꝛeſſiōe affectuū aduerti potētiā ꝟtutꝭ eiꝰ. et ex diſcuſſiōe ſiue redargutōe occl'toꝝ meoꝝ:admiratꝰ ſum ꝓfunditatē ſapientie eiꝰ. et ex quātulacūqꝫ emēdatōe moꝝ meoꝝ: expertꝰ ſum bonitatē māſuetudinis eiꝰ. et ex refoꝛmatiōe ac renouatione ſpūs mētis mee. id eſt interioꝛis hoīs mei:percepi vtcūqꝫ ſpēm decoꝛis eius. et ex contuitu hoꝝ oīm ſimul expaui multitudinē magnitudinis eius. Veꝝ quia hec oīa vbi abſceſſerit verbū quodā ilico languoꝛe toꝛpētia perinde iacere incipiunt: acſi cacabo bullienti ſubtraxeris ignem. et hoc michi ſignū abſceſſionis eius. Triſtis ſit neceſſe eſt aīa mea donec iterū reuertat̃: et ſolito recaleſcat coꝛ meum intra me: idqꝫ ſit reuerſiōis indicium. Familiare michi erit quoad vixero pꝛoverbi reuocatiōe reuocationis verbū:qđ vtiqꝫ reuertere eſt. Et quotiens elabet̃: totiēs repetet̃ a me. nec ceſſabo clamitare quaſi poſt tergum abeūtis ardenti deſiderio coꝛdis. vt redeat ⁊ reddat michi leticiam ſalutaris ſui:reddat michi ſeip̄m. Fateoꝛ filij nichil interim libet:dum non pꝛeſto eſt:quod ſolum libet.

Ca.xxviii. Q abſqꝫ veritate ſimul ⁊ gr̄a nō eſt plena ⁊ iocūda viſitatio dei. Sup cantica. ſermone. lxxiiij.

VTraqꝫ res neceſſaria mihi. et ꝟitas quidē cui abſcondi nō poſſim:gratia autem cui nolim. Alioquin ſine alterutra viſitatio plena nō erit:cum et illiꝰ ſeueritas abſqꝫ hac oneroſa:et huius hylaritas abſqꝫ illa diſſoluta poſſit videri. Amara eſt veritas ſine condimento gratie. ſicut abſqꝫ ꝟitatꝭ freno leuis ⁊ neſciēs modū:plerūqꝫ et inſolēs ipſa deuotio. Quā multꝭ nō pꝛofuit gratiā ꝑcepiſſe: pꝛo eo ꝙ temperamentum de veritate pariter nō acceperūt. Ex hoc eni plus q̄ opoꝛtuit cōplacuere ſibi in ea. dum veriti nō ſunt veritatis obtutus. dum nō reſpexerīt ad maturitatē magis aūt ſe totos leuitati hylaritatiqꝫ dederūt. Inde factū eſt vt in qua priuatim exultare voluerūt gratia priuarent̃:quibꝰ vl' ſero dici potuerit. Eūtes ergo diſci

te quid ſit. ſeruite dño in timore. ⁊ exul
tate ei cũ tremore. Ergo nõ in ſola grã
pleitudo gratie eſt: ſed ne in ſola quidẽ
veritate. Quid ꝓdeſt ſcire quid te opor
teat facere: ſi non deẽ et velle facere?
Quid ſi velis quidẽ: ſed mĩme poſſis?
Quãtos expertus ſum agnita veritate
triſtiores? et ideo magis ꝙ iã cõfugere
ad ignorantie excuſatiõem non liceret:
ſciẽtes ⁊ nõ faciẽtes qꝺ veritas horta-
retur. Que cum ita ſe habeant: neutrũ
ſine altero ſufficit. Et q̃dẽ penes ſpõſũ
vtraqꝫ res. Deniqꝫ grã et veritas ꝑ ieſuz
chriſtũ facta eſt. ait iohãnes baptiſta.
Si ergo cum vnaq̃uis haꝝ ſine altera
pulſauerit ad oſtiũ meũ dñs ieſus. Ipe
ẽ eni verbũ dei. aie ſponſus: itrabit ſane.
nõ tanqꝫ ſponſus ſed tãqꝫ iudex. Abſit:
nequaqꝫ fiat hoc. Nõ intret in iudiciũ
cum ſeruo ſuo. Intret pacificus Intret
iocũdꝰ et hylaris. Maturus tñ ⁊ ſeriꝰ
intret: qui ſeueriori quodam veritatis
vultu in me dum inſolẽtiam reprimit:
purget leticiam. Intret ſaliens. Intret
circũſpectꝰ: qui culpam dum diſſimu-
lãdo trãſilit: penã miſerãdo reſpiciat.
Intret feſtiuus et ſplẽdidus. ſuauis et
mitis. qui nõ dedignaẽ dici ⁊ fieri ſpon
ſus anime querentis ſe. cum ſit ſuꝑ oĩa
deus benedictus in ſecula.

¶ Ca. xxix. Quid ſit patrẽ et filium venire ad animam. Super cantica. ſermone. lxix.

TAnta eſt dignatio verbi. tã-
ta beniuolentia patris verbi
erga bñ affectã ⁊ bene cõpo-
ſitã aĩam. qꝺ quidẽ ipm patris munꝰ
et verbi opus eſt: vt quã ſua tali bene-
dictione ꝑuenerint et ꝑparauerint ſibi
ſua quoqꝫ dignẽtur p̃ntia: et ita vt nõ
modo ad eã veniãt ſed etiã apud eã fa
ciant manſionẽ. Nõ eni ſufficit exhibe-
ri: niſi et copiã ſui ꝑbuerint. Quid eni
eſt venire ad aĩam verbũ? Erudire in
ſapientia. Quid eſt patrẽ venire? Affi-
cere ad amorem ſapiẽtie. Patris dili-
gere eſt: et ideo patris aduentus ex in-
fuſa dilectione ꝓbatur. Quid faceret
abſqꝫ dilectione eruditio? Inflaret.
Quid abſqꝫ eruditiõe dilectio? Erra-
ret. Non decet ſponſã verbi eſſe ſtultã
porro elatã pater non ſuſtinet. Pater
eni diligit filiũ: et omnẽ altitudinem
extollentem ſe aduerſus ſciẽtiam ver-
bi: ſemper in promptu habet deijcere
atqꝫ deſtruere: ſiue immittendo zelum
ſiue intentando: quorũ alterum miſe-
ricordie: alterũ iudicij eſt. Utinã omnẽ
in me extollentiã cõprimat imo deijci-
at ⁊ ad nihilũ redigat: nõ accenſus fu-
ror/ſꝫ infuſus amor. Si ergo dñs ieſus
dignetur venire ad me. vel potiꝰ in me
in caritate ⁊ ſpiritu mãſuetudis. emu-
lans me dei emulatiõe. quid ei ita dei
vt caritas? nẽpe et deus eſt. ſi inqꝫ in
iſta venerit: in hoc cognoſcã ꝙ non ſit
ſolꝰ: ſꝫ venerit etiã pater ſuꝰ cũ eo. Nã
quid eque paternũ? Propter hoc nẽpe
non pater verbi tm̃: ſed et pater miarũ
eſt appellatus. ꝙ innatũ habꝫ miſere-
ri ſemꝑ ⁊ parcere. Si ſẽſero apiri mihi
ſenſũ vt itelligã ſcripturas aut ſermo-
nẽ ſapie: q̃ſi ebullire ex intimis aut in-
fuſo lũie deſuꝑ reuelari myſteria: aut
certe expãdi mihi q̃ſi q̃ddã largiſſimũ
celi gremiũ: ⁊ vberiores deſurſũ influe-
re aio meditationũ imbres: non ãbigo
ſponſũ adeſſe. Uerbi ſiquidẽ he copie
ſũt: ⁊ de plenitudine eiꝰ iſta accipimꝰ.
Qꝫ ſi ſe ꝑiter infuderit humilis quedã
ſed pinguis intime aſperſiõis deuotio:
vt amor agnite veritatis neceſſarium
qꝺdã odiũ vanitatꝫ in me generet. ⁊ cõ-
temptũ: ne forte aut ſcia iflet: aut fre-
quentia viſitationũ extollat me: tunc
prorſus p̃rne ſentio agi mecũ: et patrẽ
non dubito adeſſe. Si autẽ perſeuera
uero huic dignationi dignis ſemper ꝙ
in me eſt affectibus et actibus reſpon-
dere et grã dei in me vacua non fuerit
etiam manſionem apud me facit: tam
pater enutriẽs. qꝫ verbũ erudiẽs. Quã
ta putas ex hac manſione inter ani-
mam et verbnm familiaritatis gratia
oriaẽ: qꝫta de failiaritate ſeq̃ẽ fiducia?

¶ Ca. xxx. Quomõ cognoſcit anima ꝙ diligiẽ a deo. Super cantica ſermone. lxix.

Anima ex eo ꝙ ſe diligere et vehementer diligere ſentit. etiã ſe diligi nihilominꝰ vehementer nõ ambigit: et de ſuã ſingulari intentiõe. ſolicitudine. cura. opa. diligẽtia. ſtudioqꝫ. quo iceſſanter ⁊ ardẽter inuigilat queadmodũ placeat deo eque hec oia in ipo indubitanter agnoſcit. Ergo ex ꝓprijs que ſunt penes deum agnoſcit: nec dubitat ſe amari que amat. Ita ẽ. Amor dei amorem aïe parit: ⁊ illiꝰ ꝯcurrens intentio intentã aiam facit: ſolicitudoqꝫ ſolicitam. Neſcio eni qua vicinitate nature cũ ſemel reuelata facie gloriã dei ſpeculari aïa poterit mox illi conformari neceſſe eſt. atqꝫ in eandẽ imaginẽ trãſformari. Igitur qualẽ te paueris deo: talis oportet appareat tibi deꝰ. Cum ſctõ ſanctus erit: ⁊ cũ viro inocente innocẽs erit. Quidni eque ⁊ cũ amãte amans. ⁊ cũ vacãte vacans: ⁊ cũ intẽto intentus. et cũ ſolicito ſolicitꝰ. Vigilas tu. vigilat ⁊ ipſe. Conſurge in nocte in ꝑncipio vigiliaꝝ accelera quãtũ vis. etiã ipſas anticipare vigilias iuenies eũ. nõ preuenies. Temere in tali negocio. vel prius aliquid vel plus tribuis tibi. Et magis amat ⁊ ante. Si hec aïa ſcit. imo qꝛ ſcit. miraris ꝙ illã maieſtatem quaſi cetera non curantẽ ſoli ſibi intẽdere glorieꝭ: cui ſoli ipa poſtpoſitꝭ curis oibus: tota ſe deuotiõe cuſtodit. Unũ dico. mirũ quidẽ. ſed verũ: animã deũ videntẽ haud ſecus videre. q̃ ſi ſola videat a deo. Ea ergo fiducia dicit illũ intendere ſibi: ſeqꝫ illi nihil ꝑter ſe et illũ videns. Bonus es dñe aïe querẽti te. occurris. amplecteris: ſponſũ exhibes qui dñs es. imo qui es ſuper oia deꝰ benedictus in ſecula. Amen.

Explicit liber primus.

Incipiunt capitula li. ſcdi.

De ope noſtre conditionis. i.
De rectitudine hominis. ij.
De lapſu primi hominis a dignitate ſtatus ſui. iij.
De affinitate anime cum deo. iiij.
Qꝫ rectitudinẽ ſuã anima ꝑdere poſſit. magnitudinẽ vero non. v.
De ſimplicitate anime. vi.
De gradu anime quo precellit cetera viuentia. vij.
De immortalitate anime. viij.
De libertate anime. ix.
Qꝫ homo cum ſit liber. tamen interueniente peccato. facit ſe ſeruũ. x.
Qꝫ prima forma anime obſcurari poteſt. xi.
Qꝫ etiã libertas anime deturpari poteſt. ſed non deſtrui. xij.
De fiducia quã habꝫ aïa ad deũ. xiij.
De incremento anime. xiiij.
Qꝫ tẽperatur nobis gratia dei. xv.
De ſacramento baptiſmi. xvi.
De baptiſmate paruuloꝝ. xvij.
Qꝫ ſola fides abſqꝫ baptiſmo in neceſſitate ſufficit ad ſalutem. xviij.
De ſacramento altaris. xix.
Qꝫ impedire ſalutem animarũ ſit ꝑſequi chriſtum. xx.
De medio tenendo. xxi.
De modo corripiendi. xxij.
De lumine ſcientie. xxiij.
De cauſa diligendi deum. xxiiij.
De modo diligendi deum. xxv.
De premio diligendi deum. xxvi.
De ſtatu iuſtoꝝ ante aduẽtũ dñi. xxvij.
Qꝫ abſqꝫ preſenti eccleſia celeſtis gloria ꝑfici non poteſt. xxviij.

Explicint capitula ſecundi libri.

Incipit liber ſecundus De opere noſtre conditionis. In ſermõe de natali dñi Cuiꝰ initiũ ẽ. Magna opera dñi.

Capitulum primum.

In primo ope cõditionis noſtre de limo t̃re plaſmauit hominẽ deꝰ: ⁊ inſpirauit in faciẽ eiꝰ ſpm̃ vite. Qualis artifex: qualis vnitor rerũ: ad cuius nutũ ſic cõglutinantur ſibi limꝰ terre ⁊ ſpũs vite: limus quidẽ iã ante creatꝰ erat: qñ in principio creauit deꝰ celũ ⁊ terrã. At ſpũs ſane nõ cõem ſed ꝓpriã habet ꝯditionẽ: nec in maſſa creatur: ſꝫ ſingulari quadã excellẽtia inſpiratꝰ. Agnoſce o hõ dignitatẽ tuã: agnoſce dignitatẽ cõditionis humane.

Eſt tibi cū mundo corpus: ſic enim decet eū ꝙ̄ cōſtitutꝰ eſt ſup vniuerſā huiꝰ creature corporee molem. aliqua ei ſimilari ex parte: ſed etiam eſt tibi ſublimius aliquod: nec omnino cōparādus es ceteris creaturis. Compacta ⁊ federata ſunt in te caro ⁊ anima: illa plaſmata: hec federata. Sed cuius intereſt hec commixtio? Cui ve hec vnio preſtatur? Etenim iuxta ſapientiam filiorum huiꝰ ſeculi vbi ſociant̄ ſummis inferiora: preualent qui poteſtatem habent. ⁊ humilioribus vtuntur pro libitu ſuo. Conculcat fortior minus fortē. Irridet ſapiens indoctum: ſimplicem fallit aſtutus: potens deſpicit imbecillem. Non ſic in operē tuo deus: non ſic in tua commixtione: non ad hoc ſociaſti ſpiritum limo. ſublimem humili: dignam et excellentem creaturam abiecte et inutili maſſe. Quis non videat fratres quantum corpori preſtat anima? Nunquid non truncus inſenſibilis eſſet caro ianimata? Ab anima eni pulcritudo: ab anima incremētum: ab anima claritas viſus. et ſonus vocis. Deniqꝫ ſenſus oīs ab anima eſt. Et ꝗ̄dem magna hec coniunctio: ſed ſi ſtabilis permanſiſſet. Nunc autem licet diuino fuerit munita ſigillo: ad imaginē quippe et ſimilitudinē ſuā creauit hominē deus. heu diruptū eſt ſigillum: et vnitas diſſipata. Accedens ille peſſimus latro. recens adhuc ſigillum fregit: et ſic mutata ſimilitudine diuina: comparatus eſt miſer homo iumentis inſipientibus. et ſimilis factus ē illis.

¶ Ca. ij. de rectitudine hominis. Sup cantica ſermone. xxiiij.

Secundum animū. nō ſcđm terrenam ⁊ feculentā materiam deꝰ hoiem fecit rectū: ad imaginē quippe ⁊ ſimilitudinē ſuā creauit illū. Ipſe vero quēadmodū pſallis. rectus dn̄s deꝰ noſter: et non eſt iniquitas in eo. Rectus itaqꝫ deus rectū fecit hoiem ſilem ſibi. ideſt ſine iniquitate: ſicut non eſt iniquitas in eo. Porro iniquitas cordis eſt non carnis vicium: vt per hoc noueris in ſpiritali portione tui. ⁊ non in craſſa luteaqꝫ ſubſtātia: dei ſimilitudinē cōſeruandam ſiue reparandā. Spiritus eni eſt deus ⁊ eos qui volūt ei ſimiles vel perſeuerare vel fieri: oportet ītrare ad cor. Atqꝫ in ſpiritu id negociū actitare: vbi reuelata facie ſpeculātes gloriam dei in eādem imaginem tranſformentur: de claritate in claritatem. tanqꝫ a domini ſpiritu. Quanqꝫ et corporis ſtaturam dedit deus homini rectam: forſan vt iſta corporea exterioris vilioris ꝙ rectitudo figmenti. hominē interiorem illum. qui ad imaginem dei factꝰ eſt: ſpiritualis ſue ſeruande rectitudinis ammoneret: et decor limi deformitatem argueret animi. Quid enim indecentius ꝙ̄ curuum recto corpore gerere animum? Peruerſa res ē et fetida: luteum vas quod eſt corpus de terra oculos habere ſurſum. celos libere aſpicere: celorumqꝫ luminaribus oblectare aſpectus: ſpiritalem vero celeſtē ꝙ creaturam ſuos econtrario oculos ideſt internos ſenſus atqꝫ affectus: trahere in terram deorſum. et que debuit nutriri in croceis: herere luto tāqꝫ vnā de ſuibus. amplexariqꝫ ſtercora. Ergo querere et ſapere que ſunt ſuper terrā curuitas anime eſt: et e regione meditari ac deſiderare que ſurſum ſunt rectitudo.

¶ Ca. iii. De lapſu primi hominis a dignitate ſtatꝰ ſui. Super cantica. ſermone. xxxv.

Habitabat homo ī paradiſo et in loco voluptatis cōuerſatio eiꝰ: nihil moleſtie nihil indigentie ſentiebat odoriferis ſtipatus malis: fulcitus floribus. gloria et honore coronatꝰ: ⁊ cōſtitutus ſuper opera manuum plaſmatoris. Magis autē ob īſigne diuine ſimilitudinis p̄cellebat: ⁊ erat illi ſors ac ſocietas cū plebe angelorum. ⁊ cū omni militia celeſtis exercitus. Sed mutauit iſtā gloriam dei. in ſimilitudinē vituli comedētis fenū. Inde eſt ꝙ panis angelorum

factus eſt fenũ.poſitũ in preſepio: ap=
poſitũ nobis tanꝗ iumentis. Cibꝰ ho=
minis mutauit ſe in pabulum pecoris
homine mutato in pecus. Heu triſtis
et lacrimoſa mutatio: vt homo pꝛ̄adiſi
accola. terre dñs: celi ciuis: domeſticꝰ
dñi ſabaoth: frater beatorũ ſpirtuum
et celeſtiũ coheres virtutũ repentina
ſe cõuerſione inuenerit: ⁊ propter infir=
mitatem iacentem in ſtabulo: ⁊ ꝓpter
pecorinã ſimilitudinẽ indigẽtem feno:
et propter indomitam feritatẽ alliga
tũ preſepio. Agnoſce tñ o bos poſſeſſo
rem tuum. Cognoſce pecus. quem nõ
cognouiſti homo: adora ĩ ſtabulo quẽ
fugiebas in paradiſo: honora p̄ſepiũ
cuiꝰ contempſiſti imperiũ: comede fe=
num qui panẽ ⁊ panem angelicũ faſti=
diſti. Sed quenã cauſa inquis tante
deiectionis? Profecto ꝙ homo cum in
honore eſſet non intellexit. Quid nõ in=
tellexit? Poſitꝰ in honore nõ intellexit
ꝙ limꝰ eſſet. honoris faſtigio delecta=
tus: hic egregia creatura gregi admix=
ta eſt: hinc beſtiali ſimilitudĩe dei ſimi
litudo mutata eſt: hinc ſocietas cũ iu=
mentis ꝓ conſortio angelorũ inita eſt.
Fugienda nobis hec ignorantia: de q̄
tot milia maloꝝ vniuerſo noſtro gene=
ri prouenerunt. Cauenda omnimodis
ne forte ſi adhuc ſine intellectu et poſt
vexationẽ inuenti fuerimꝰ: multa plu=
ra et grauiora priorĩbꝰ mala inueniãt
nos. Merito quidẽ ꝙ nec vexatio dede
rit intellectum auditui.

¶ Ca. iiii. De affinitate aĩe cũ
deo. Super cantica. ſermone. lxxx.

Quid anime et verbo? Mul=
tũ per oẽm modũ. Prio q̄dẽ
ꝙ naturaꝝ tanta cognatio ẽ
vt hoc imago illa ad imaginẽ ſit: deide
qꝺ cognationem ſimilitudo teſtetur.
Nempe nõ ad imaginem tantum ſed
ad ſimilitudinem facta eſt. In quo ſi=
milis ſit queris? Audi de imagine priꝰ
Uerbũ eſt: veritas eſt: ſapientia eſt: iu=
ſticia eſt: et hec imago. Cuiꝰ? Juſticie/
ſapientie/ veritatis. Eſt enim imago
hec iuſticia de iuſticia. ſapientia de ſa
pientia. veritas de veritate. quaſi de
lumine lumen: de deo deus. Harũ rerꝫ
nihil eſt anima qm̄ nõ eſt imago: eſt tñ
earundẽ capax appetenſqꝫ: ⁊ inde for=
taſſis ad imaginẽ: celſa creatura in ca
pacitate quidem maieſtatis: in appe=
tentia autẽ rectitudinis inſigne prefe=
rens. Oportet nãqꝫ id qꝺ ad imaginẽ
eſt cũ imagine cõuenire: et nõ in vacuũ
participare nomẽ imaginis. quemad=
modum nec imago ipſa: ſolo vꝉ vacuo
nomine vocitatur imago. De eo vero
qui imago eſt ſanctum dauid audiſti
in pſalmis canentem: nunc quidẽ ma=
gnus dominus noſter et magna virtus
eius: nunc rectus dominꝰ deus noſter
et non eſt iniquitas in eo. ab iſto recto
et magno deo habet imago eius. vt et
ipſa recta ⁊ magna ſit habet anima q̄
ad imaginẽ eſt. Sed dico. Nil ne ergo
ampliꝰ habet imago ab aĩa q̄ ad ima=
ginem eſt. qꝛ et huic magnũ rectumqꝫ
aſſignamus? Et plurimũ. Hec ad men
ſuram accepit: illa ad equalitatẽ. An
non plus hoc? Aduerte et aliud. Huic
vtrunqꝫ aut creatio aut dignatio con=
tulit: illi generatio: atqꝫ id magnificẽ
tius eſſe non dubium eſt. Sed ne hoc
quidem eminentius eſſe quis abnu=
at: quod cum a deo huic. illi et de deo
vtrunqꝫ ſit: id eſt de dei ſubſtantia. Et=
enim ſubſtantialis deo imago ſua. Et
omẽ quod eidem ſue imagini impar=
tiri videtur ãbobus eſt ſubſtãtiale nõ
accidentale. Adhuc vnum attende: in
quo imago non parũ eminet. Magnũ
et rectum iſta duo. naturã a ſeſe diſcre
pare q̄s neſciat? In imagine vnũ ſunt.
Neqꝫ hoc ſolũ vnũ ſunt ⁊ cũ imagine.
Imagini enim nõ modo id rectũ eſt eẽ:
quod magnũ eſſe ſed etiã id magnũ re=
ctumqꝫ eſſe qꝺ eſſe: aĩe nõ ita: ⁊ magni=
tudo eius et rectitudo ipſiꝰ diuerſe ab
ea diuerſe abinuicem ſunt.

¶ Ca. v. Q̄ rectitudinẽ ſuaꝫ
anima ꝑdere poſſit: magnitudinẽ vero
non. vbi ſupra.

Si vt ſupra docui. eo aĩa ma
gna ẽ q̄ capax eternoꝝ: eo
recta q̄ appetẽs ſupnoꝝ: q̄

non querit nec ſapit q̃ ſurſũ ſũt: ſꝫ que
ſuper terrã. non plane eſt recta ſed cur
na: cũ tñ ꝑ hmõi magna eẽ nõ deſinat:
manẽs vtiqꝫ ſic eternitatꝫ capax. Ne=
qꝫ eteni illi⁹ aliqñ nõ capax erit. etiã ſi
nũq̃ꝫ capiẽs fuerit: vt ſit quõ ſcriptũ ẽ
Ueruntamẽ in imagine ꝑtranſit hõ. ex
parte tamẽ: ne ſi toto priuaret: nõ ſu=
pereſſet ſpes ſalutis. Nã ſi deſinat ma
gna eſſe ⁊ capax: quippe de capacita=
te eſtimatur anime magnitudo. Quid
vero ſepare poſſꝫ: cui⁹ capax nõ foret?
Itaqꝫ ꝑ magnitudinẽ quã retẽtat. etiã
perdita rectitudine. in imagine per=
tranſit hõ vno q̃ſi claudicãs pede. q̃tũ
vero ad rectitudinẽ veluti claudicans
cõturbatur. Et de rectitudine q̃dez ex
his q̃ dicta ſunt liquet: ꝙ diuerſa ⁊ ab
aĩa ſit. ⁊ ab aĩe magnitudine q̃nquidẽ
ea etiã nõ exñte. ⁊ aĩa manet. ⁊ magna.
Uerũ magnitudis aĩeqꝫ diuerſitas vñ
docebit? Nõ eni inde poteſt vñ rectitu
dinis aĩeqꝫ mõſtrata ẽ: cũ nõ ſicut rec=
titudine ita ⁊ magnitudine ſua priua=
ri aĩa poſſit. Nõ eſt tñ ſua magnitudo
aĩa. Nã etſi aĩa non inuenit abſqꝫ ma=
gnitudine ſua: ipſa tñ et extra aĩam re
peritur. Queris vbi? In angelis. Inde
quippe angeli vnde aĩe magnitudo ꝓ=
bat: ex captu videlicet eternitatis. Qꝫ
ſi eo cõſtitit animã diſcrepare a recti=
tudine ſua. ꝙ ea carere poſſit. quidni
eque liqueat eſſe diuerſã: et a ſua ma=
gnitudine quã ſibi propriã vendicare
non poſſit? Cum itaqꝫ nec illa in omni
nec iſta in ſola ſit aĩa: patet vtrãqꝫ in=
differẽter differre ab ea. Itẽ nulla for
ma eſt: id cuius eſt forma. Eſt autẽ ma
gnitudo forma anime: nec enim ideo
nõ forma quia iſeparabilis eſt ei. Hoc
ſiquidem ſũt ſubſtantiales differentie
omnes: hoc non modo proprie ꝓpria:
ſed et ꝓpria q̃dã. Hoc etiã alie inume=
rabiles forme. Nõ igit ſua magnitudo
aĩa: nõ magis q̃ꝫ ſua nigredo coru⁹: q̃ꝫ
ſuus cãdor nix. q̃ꝫ ſua riſibilitas ſeu ra
tionabilitas homo: cũ tamẽ nec coruũ
ſine nigredine. ſine cãdore niuẽ. nec ho=
minẽ q̃ nõ ⁊ riſibilis ſit ⁊ ratiõalis vnq̃ꝫ
repias. Ita ⁊ aĩa ⁊ aĩe magnitudo. etſi
inſeparabiles: diuerſe tñ abinuicẽ ſũt.
Quomodo nõ diuerſe: cum hec in ſub=
iecto. illa ſubiectũ et ſubſtantia ſit?

¶ Ca. vi. De ſimplicitate aĩe

Super cantica. ſermone. lxxxi.

A Duertat aĩa ex diuine inge
nuitate ſimilitudis. ineſſe
ſibi illã ſue ſubſtãtie natu=
ralẽ ſimplicitatẽ qua hoc eſt illi eſſe ꝙ
viuere: ⁊ ſi nõ ꝙ bene. ꝙ ve beate viuere
vt ſit ſimilitudo nõ eq̃litas. Grad⁹ pro=
pinqu⁹: grad⁹ tñ. Neqꝫ eni vn⁹ excellẽ=
tie paris ve faſtigij ſũt: hoc habere eẽ
qꝺ viuere. ⁊ itẽ habere hoc eẽ ꝙ btẽ vi=
uere. Ergo ſi ꝟbi ẽ illud ꝓpter ſublimi
tatẽ: hoc aĩe ꝓpter ſiĺitudinẽ (ſalua q̃=
dẽ eminẽtia ꝟbi) palã ẽ affinitas natu
rarũ: palã aĩe ꝓrogatiua. Et vt qꝺ dr
plani⁹ fiat: ſoli deo id ẽ eẽ qꝺ btm̃ eſſe.
Atqꝫ hoc primũ et puriſſimũ ſimplex.
Secũdũ aũt ſiĺe eſt huic: hoc videlicet
habere eẽ qꝺ viuere: atqꝫ hoc aĩe ẽ. Ex
hoc etſi inferiori gradu aſcẽdi pt. non
modo ad bene: ſꝫ etiã ad btẽ viuendũ:
nõ q: vel tũc ſit hoc eſſe qꝺ btm̃ eẽ illi
qui eo ꝑuenerit q̃tin⁹ ita glřietur ꝓ ſimi
litudine: vt tñ ꝓ diſpitate habeat ſẽper
vñ oĩa oſſa ei⁹ dicãt. Dñe q̃s ſiĺis tibi?

¶ Ca. vij. De gradu aĩe quo

p̃cel lit cetera viuentia. Sup cantica
ſermone. lxxxi.

B On⁹ aĩe gradus: ex q̃ ⁊ ſolo
ad btãꝫ aſcendit vitã. Sũt
nãqꝫ viuẽtia ⁊ hoꝝ gñä duo
q̃ ſentiũt ⁊ q̃ nõ ſentiũt. Porro inſenſibi
libus ſẽſibilia preferuntur: atqꝫ vtriſqꝫ
vita qua viuitur et ſẽtitur. Nõ ſtabũt
parit i gradu vno vita et viuẽs: multo
minus vita et que ſunt ſine vita. Uita
anima eſt: viuens quidem: ſꝫ nõ aliũ=
de q̃ꝫ ſeipſa: ac ꝑ hoc non tam viuens
q̃ꝫ vita: vt proprie de ea loq̃mur. In=
de eſt ꝙ infuſa corpori viuificat illud
vt ſit corpus de vite preſentia: non vi=
ta ſed viuens. Unde liquet ne viuo qui=
dem corpori id viuere eſſe quod eſſe:
cum eſſe ⁊ minime viuere poſſit. Mul=
to min⁹ q̃ vite expiẽtia ſũt: ad hũc gra=
dũ aſſurgent. Sed nec om̃e qꝺ vita dr

vel eſt:cõtinuo valebit pertingere huc.
Eſt pecoꝝ:ẽ ⁊ arboꝝ vita:ſenſu altera
vigẽs:altera carẽs. At neutri tñ id eſt
eſſe qꝺ viuere eſt:cũ vt q̇dẽ mltoꝝ opio
eſt:añ in elemẽtis ꝙ̃ vel illa in mẽbris
vel iſta in ramis extiterint. At ſcꝫ hoc
cum deſinũt viuificare ſimul viuere ceſ
ſant: ſed non et eſſe. Nequaꝗ̃ igiꝛ tali
vite idem eſſe et viuere eſt:q̄ eſt qñ non
viuit. Porro nichil horũ quibꝰ non eſt
eſſe qꝺ viuere ſit:ad bene bt̃eꝗ̃ viuẽdũ
qñꝗ̃ ꝓficiet vel emerget:q̇ppe ꝙ neꝗ̃
in hũc inferiorẽ gradũ potuit ꝑuenire.
Sola que in ip̃o ſtare cognoſcit anima
hois in eo dignitatis creata eſt vita a
vita: ſimplex a ſimplici: imortalis ab
imortali. vt non ſit longe a ſummo gra
du. vbi ſcilꝫ id eſſe qꝺ beate viuere eſt.
in quo ſolus ſtat btũs et ſolus potens
rex regũ et dñs dñantiũ. Accepit itaꝗ̃
in ſui cõditiõe aia:etſi non eſſe:poſſe tñ
eſſe bt̃a:ſummo perinde gradui ꝙ̃tum
licet appropiãs non pertingẽs tamen:
neꝗ̃ eni vel ipſi hoc erit aliqñ hoc eſſe:
ꝙ beatam eſſe nec qñ beata erit.

Capi. viii. De immortalitate anime. vbi ſupra.

Immortalis eſt aia:⁊ in hoc
ꝟbo ſilis q̇dẽ ſed non eq̄lis.
Nam in tm̃ supexcellit im=
mortalitas deitatꝫ vt apl̃s dicat de eo
qui ſolus habet imortalitatẽ. Qꝺ ego
reoꝛ pro eo dictũ. ꝙ ſolus ſit natura in=
cõmutabilis deꝰ. Uera naꝗ̃ et integra
immortalitas. tam nõ recipit mutatio
nem ꝙ̃ nec finem: ꝙ ois mutatio q̄daꝫ
mortis imitatio eſt. Om̃e etenim quod
mutatur dum de vno ad aliud tranſit
eſſe:quodãmodo neceſſe eſt moriaꝛ qꝺ
eſt:vt eſſe incipiat qꝺ non eſt. Qꝫ ſi tot
mortes quot mutationes:vbi imorta=
litas eſt? Et huic vanitati ſubiecta eſt
ipſa creatura nõ volẽs ſed ꝓpter eum
qui ſubiecit eam in ſpe. Attñ immorta
lis anima eſt. quoniã cum ipſi ſibi vita
ſit. ſicut nõ eſt quo cadat a ſe:ſic nõ eſt
quo cadat a vita. Uerꝫ cum cõſtet ſuis
affectibꝰ mutari eam:agnoſcat ita ſe
deo immortalitate ſimilẽ:vt ſciat ſibi
deeſſe nõ modicã immortalitatꝫ ꝑtem:
ſoli reddens abſolutam perfectaꝗ̃ im=
mortalitatẽ. apud quẽ non eſt trãſmu=
tatio nec viciſſitudinis obumbratio.

Capi. ix. De libertate anime. vbi ſupra.

Arbitriũ libertas ẽ plane di=
uinũ quoddã prefulgens in
aia tanꝗ̃ gẽma in auro. Ex
hac nempe ieſt illi inter bonũ quidẽ et
malũ:necnon inter vitã ⁊ mortẽ:ſed ni=
chilominus inter lucem et tenebras:et
cognitio iudiciũ. et optio eligendi. Et ſi
qua ſunt alia. que ſilr̃ circa aie ha=
bitũ ſeſe e regione reſpicere videãtur:
nichilominꝰ inter ip̃a cenſorius quidã
arbiter is aie oculꝰ diiudicat ⁊ diſcer=
nit:ſicut arbiter i diſcernẽdo. ita in eli=
gẽdo liber. Uñ et liberꝫ noiaꝛ arbitriũ:
ꝙ liceat ꝟſari in his ꝓ arbitrio volũta
tis. Inde hõ ad ꝓmerẽdũ potẽs. Om̃e
eteni qꝺ feceris bonũ malũ ve. qꝺ q̇dẽ
nõ facere liberꝫ fuit:merito ad meritũ
reputaꝛ. Et vt merito laudaꝛ. nõ is tm̃
qui potuit facere mala ⁊ nõ fecit:ſed ⁊
qui potuit nõ facere bõa ⁊ fecit:ita ma
lo nõ caret merito. tam is q̇ potuit non
facere mala et fecit:ꝙ̃ q̇ potuit facere
bõa nec fecit. Ubi aũt non eſt libertas:
nec meritũ. Propꝛea q̄ ſũt carẽtia rõe
aialia nichil merenꝛ. qꝛ ſicut delibera
tiõe:ita et libertate carẽt. Sẽſu aguntꝛ:
feruntꝛ impetu:rapiũtꝛ appetitu. Neꝗ̃
enim iudiciũ hñt quo ſe diiudicẽt ſiue
regãt:ſꝫ ne inſtrumentũ q̇dẽ iudiciũ. id
eſt rõem. Inde eſt ꝙ nõ iudicanꝛ: qꝛ nõ
iudicãt. Quanã quippe rõne ab his rõ
exigaꝛ:quã non acceperũt? Hanc vim
a natura ſolus homo nõ patiꝛ:et ideo
ſolus inter animãtia liber.

Ca. x. Qꝫ homo cum ſit liber tñ interueniẽte peccato facit ſe ſeruũ. Sup can. ſermone. lxxxi.

Interueniẽte peccato patiꝛ
quãdã vim hõ. ſꝫ a volũtate
nõ a natura: vt ne ſic quidẽ
ingenita libertate priueꝛ. Qꝺ eni volũ=
tariũ:et liberũ. Et quidẽ pctõ factũ. vt

corpus qđ corrūpit aggrauet aīam:ſz
amore non mole. Nā ꝙ ſurgere aīa ꝑ ſe
iam nō pōt q̄ ꝑ ſe cadē potuit. volūtas
in cā eſt:que corrupti corpis viciato ac
vicioſo amore lāgueſcēs ⁊ iacēs. amorē
iuſticie ꝑiter nō admittit. Ita neſcio q̄
prauo ⁊ miro mō ip̄a ſibi volūtas pctō
q̄dē in deterius mutata. neceſſitatē fa=
cit:vt nec neceſſitas cū voluntaria ſit.
excuſare valeat volūtatē:nec volūtas
cū ſit illecta excludē neceſſitatē. Eſt ei
neceſſitas hec q̄dāmō voluntaria. Eſt
fauorabilis q̄dā vis ꝑmēdo blādiēs. et
blādiēdo ꝑmens. Un̄ ſeſe rea volūtas.
vbi ſemel pctō cōſenſerit: nec excutere
iam ꝑ ſe. nec excuſare tn̄ vllaten⁹ de rōe
q̄at. Uolūtas eni eſt q̄ ſe cum eēt libera
ſeruā fecit pcti:pctō aſſentiēdo:volū=
tas nichilomin⁹ eſt. que ſe ſub peccato
tenet volūtarie ſeruiēdo. Neq̃ enī non
volens volūtas tenet:volūtas eni eſt.
Ergo quia volēs ſeruā ſeipſa nō modo
fecit ſed facit. Ita anima miro quodā
⁊ malo mō ſub hac voluntaria quadā.
et mala libera neceſſitate ⁊ ancilla te=
netur ⁊ libera. Ancilla ꝓpter neceſſita
tem. libera ꝓpt volūtatē. et qđ magis
mirū magis ꝙ miſerum eſt. eo rea quo
libera:eoq̃ ancilla quo rea:ac per hoc
eo ancilla quo libera.

Ca. xi. Q̄ prima forma aīme obſcurari poteſt. ſed non exterminari.

Super cantica. ſermone. lxxxij.

NOn plane aīa natiuā ſe exu=
it formā ſz ſuꝑiduit ꝑegrinā
Illa addita nō iſta ꝑdita ē:
⁊ q̄ ſuꝑuenit obſcurare īgenitā potuit:ſz
nō exteriare. Manet ī fūdamēto ꝑſus
incōcuſſa ſimplicitas. ſed mīme appet
duplicitate operta hūane doloſitatꝫ ſi=
mulatōis ypocriſis. Quā incōgrue ſim
plicitati duplicitas admiſcet:ꝙ indi=
gne tali fūdamēto talis ſtructura ꝯmit
tit. Sz ꝑſeuerat nihilomin⁹ in oī aīa cū
originali duplicitate gn̄alis ſimplici=
tas. vt de collatiōe cōfuſio augeatur.
Perſeuerat eque īmortalitas ſz fuſca
⁊ tetra:irruēte tenebroſa corpee mortꝫ
caligine. Nā etſi non ꝑuat vita:vite tn̄
bn̄ficiū ſuo corpi iam nō ſufficit vēdica
re. Quid qđ ne ſuā q̄dē ſpiritalē dūta=
xat vitā retinet ſibi. Aīa nēpe q̄ pecca=
uerit:ip̄a morief. Nōne morte iſta du=
plici icurſāte. illa q̄liſcūq̃ imortalitas
quā retētat tenebroſa ſatꝫ reddit ⁊ mi=
ſella. Adde ꝙ appetētia t̄renoꝝ. q̄ q̄dē
oīa ad int̄itū ſūt. dēſat tenebras:ita vt
aīa ſic viuēte. nil a ꝑte aliq̄ niſi palli=
da facies. ⁊ imago q̄dā mortis appere
cernat. Cur nō eni q̄ imortalis eſt. ſilīa
ſibi imortalia appetit ⁊ et̄na. vt qđ eſt
appeat. ⁊ qđ facta ē viuat. Ceteꝝ ꝯria
ſapit ⁊ q̄rit:⁊ mortalibus ſeſe degeneri
ꝯuerſatiōe ꝯformās:imortalitatꝫ can=
dorē q̄dā mortifere ꝯſuetudīs piceo co
lore denigrat. q̄dnī mortaliū appetit⁹
immortalē mortali ſilēz. imortali diſ=
ſilēz faciat. Fruēdo mortalib⁹ mortali
tatē ſe iduit:⁊ veſtē imortalitatꝫ icidē=
te mortꝫ ſilitudie decolorauit nō exuit.

Ca. xii. Q̄ libertas etiam aīe deturpari pōt. ſz nō deſtrui. vbi ſupra.

QUod delectat hr̄e:id etiam
ꝑdere timet aīa. et timor co=
lor ē. Is libertatē dū tingit
tegit:et eā nichilomin⁹ ſibimet reddit
diſſilēm. Quā digni⁹ ſua origine nichil
cuꝑet vt nichil metueret. ac per hoc a
ſeruili timore iſto ingenitā ſibi defende
ret libertatē:manētē in vigore ⁊ decore
ſuo. Sed ⁊ volūtaria illa neceſſitas. et
ꝯtraria lex īflicta mēbris eidē incubat
libtati. ⁊ liberā natura creaturā ꝓpriā
ipſi⁹ volūtatē dū allicit. ſubicit ſuituti
implens faciē ei⁹ ignominia. ita vt vel
carne ſuiat legi pctī ⁊ nō volēs. Quia ſꝫ
nature igenuitatē morū ꝓbitate defen
ſare neglexit: ex iuſto auctoris iudicio
factū eſt:nō q̄dē vt libtate ꝓꝑa nudare
tur:ſz tn̄ ſuꝑindueret ſicut dyploide cō
fuſione ſua. Et bn̄ ſicut dyploide. vbi
veſte veluti duplicata manēte liberta=
te ꝓpter volūtatē:ſeruilis nichilomi=
nus cōuerſatio neceſſitatē probat. hoc
de ſimplicitate. hoc de immortalitate
aīe aduertere eſt:⁊ nil tibi in ea ſi bene
cōſideres appebit. qđ nō ſit iſtiuſmodi
ſimilitudinis pariter et diſſimilitudīs

dyploide adopertum. An nō dyploys
vbi nō innata ſed affixa: et quadā q̄ſi
acu p̄cti aſſuta eſt ſimplicitati fraus:
immortalitati mors. neceſſitas liberta
ti? Neq; eni eſſentie ſimplicitati p̄ſcri=
bit duplicitas cordis. nō nature imor=
talitati mors. aut voluntaria p̄cti aut
neceſſaria corpis nō arbitrij libertati
neceſſitas volūtarie ſeruitutis. Ita bo
nis nature mala aduenticia. dum non
ſuccedūt ſed accedunt: turpāt vtiq; ea
nō exterminant. cōturbāt non detrahūt.
Inde aīa diſſiꝉis ē deo. inde diſſimilis
eſt ⁊ ſibi. inde cōparata iumētꝫ inſipiē=
tibus. et ſiꝉis facta ē illis. Inde homi=
nes tāq; vulpes duplicitatꝫ et fraudis
foueā habēt. et quia pares vulpium ſe
fecerūt: partes vulpium erūt.

¶ Ca. xiii. De fiducia quā habet aīa ad deū. Sup can. ſer. lxxxij.

NOn eſt apud ꝟbū ocioſa aīe
generoſa cognatio: ⁊ cogna
tiōis teſtis ſiꝉitudo perſeue
rans. Dignanter admittit in ſocietatē
ſpūs ſiꝉez in natura. Et certe de rōe na
ture. ſiꝉis ſiꝉez q̄rit. ſup can. ſer. lxxxiij.
Quid eni nō tute p̄ſumat apud eū. cuiꝰ
ſe inſignē cernit imagine. illuſtrē ſiꝉitu
dine nouit? Quid inq; vereat̃ de maie=
ſtate: cui de origīe fiducia dat̃? Tm̄ eſt
vt curet nature īgenuitatē: vite hone=
ſtate ſeruare. imo celeſte decus q̄d ſibi
originalit̃ ineſt: dignis q̄buſdā ſtudeat
morū affectuū q; venuſtare et colorare
coloribꝰ. Ut q̄d eni dormitet īduſtria?
Grāde ꝓfecto ī nobis donū nature ip̄a
eſt. Que ſi minus ſuas exequat̃ partes
nōne q̄d reliquū natura habet ī nobis
totū turbabit̃: totū quaſi q̄dā vetuſta=
tis operiet̃ rubigine. Id quidē iniuria
auctori. Et vtiq; ad hoc auctor ip̄e deꝰ
diuine generoſitatꝫ induſtriā perpetuo
voluit in aīa cōſeruari: vt ſp̄ hec in ſeſe
ex verbo habeat quo āmoneat̃ ſp̄: aut
ſtare cū ꝟbo aut redire. ſi mota fuerit.
Aie vero reditus. cōuerſio eius ad ꝟbū
reformāde per ipſum. cōformāde ipſi.
In quo? In caritate. Talis cōformi=
tas maritat aiam cum verbo. cum cui
videlicet ſimilis eſt per naturam: ſiꝉez
nichilominꝰ ipſi ſe exhibet per volūta
tem. diligens ſicut dilecta eſt. Ergo ſi
perfecte diligit nupſit. Quid hac con=
formitate iocundius. quid optabilius
caritate: qua fit vt hūano magiſterio
non cōtenta. per temet o aīa fiducialit̃
accedas ad verbum. verbo conſtanter
inhereas. ꝟbū familiariter ꝑcuncteris
cōſulteſq; de omni re. quātū intellectu
capax. tātū audax deſiderio. Uere ſpi=
ritalis ſancti q; cōnubij cōtractus eſt
iſte. Paꝝ dixi cōtractus: cōplexus eſt.
Cōplexus plane vbi idē velle ⁊ nolle.
idem vnum facit ſpiritū e duobus.

¶ Ca. xiiii. De incremēto aīe Super cantica. ſermone. xxvij.

NEceſſe ē aīam creſcere ac di
latari. vt ſit capax dei. Por
ro latitudo eiꝰ dilectio eiꝰ.
Nam et aīa mīme cum ſit ſpūs corpo=
reā recipit quātitatē: tn̄ cōfert illi grā
q̄d negatū eſt a natura. Creſcit quidē
et extendit̃: ſed ſpiritalit̃. Creſcit nō in
ſubſtātia: ſed in ꝟtute. Creſcit ⁊ in glīa.
Creſcit deniq; ⁊ proficit in virū ꝑfectū:
in menſurā etatis plenitudinis chriſti
Creſcit etiā in tēplū ſcm̄ in dn̄o. Ergo
quātitas cuiuſcūq; aīe eſtimet̃ de mē=
ſura caritatis quā habet. vt verbi grā
que multū habet caritatꝫ magna eſt.
que paꝝ parua. q̄ vero nichil: nichil.
Ergo exēplo illius q̄ ſurſum eſt. mater
nr̄a: hec q̄q; que peregrinat̃ habet ce=
los ſuos: hoies ſpiritales. vita ⁊ opini
one cōſpicuos: fide puros: ſpe firmos:
latos caritate: ꝯtēplatiōe ſuſpēſos. Et
hi pluētes pluuiā verbi ſalutarē: tonāt
increpatiōibus. coruſcāt miraculis. hi
enarrāt glīaꝫ dei. hi extēti ſicut pelles
ſup oēm terrā: legē vite ⁊ diſcipline di=
gito q̄dē dei ſcriptā. oſtendūt in ſemet=
ipſis. ad dandā ſciam ſalutꝫ plebi eiꝰ.

¶ Ca. xv. Q̄l tēperatur nobis grā dei. Sup pſalmū. qui hitat. ſer. iiij.

SIcut ſol iſte corporeus licet
bonꝰ ſit ⁊ valde neceſſarius:
tn̄ ⁊ feruor ſi tēperatus non

fuerit:infirmo capiti.et ſplēdor īfirmis oculis nocet:nec eſt ſolis culpa.ſed infirmitatis:ſic etiā ſol iuſticie eſt. Unde et dicit: noli nimium eſſe iuſtus. Nō q̄ iuſticia bona nō ſit.ſed q2 dum adhuc infirmi ſum⁹:oportet ipaʒ nobis bonā grām temperari.ne forte elatiōis aut indiſcretiōis viciū incurramus.Quid eni eſt q̄ iceſſanter orātes ſupplicātes q3:non poſſum⁹ ad eam quā deſideramus abūdantiā grē puenire. Putatis quia auarus aut inops fact⁹ eſt deus. impotens aut inexorabilis. Abſit hoc prorſus abſit:ſʒ ipſe cognouit figmētū nrm. Nō tñ ppea a petitiōe ceſſandū eſt.q2 etſi non dat ad ſatietatē:dat ad ſuſtētatiōem.etſi cauet nobis a feruore nimio:tñ fouet nos tanq̄ mater calore ſuo.Sicut enim vidēs venientem accipitrem mater expandit alas ſuas vt pulli ſubeāt ꝛ habeāt tutū refugiū. ſic nobis parata et quodāmodo dilatato ſinu.extenſa eſt ſumma illa ꝛ ineffabilis pietas dei noſtri.

¶ Ca.xvi. De ſacramēto baptiſmi.In ſmone In cena domini.qui ſic incipit Hi ſunt dies.

Sacramētū dicit ſacrū ſignū ſiue ſacr̄ ſecretum. Multa ſiq̄dē fiunt pp̄ter ſe tm̄:alia vero pp̄ter alia deſignāda:et ipa dicūtur ſigna ꝛ ſunt. Ad hoc enim inſtituta ſunt oīa ſacramenta.vt inuiſibilis grā ſigno aliquo viſibili preſtaret. Ad hoc eucariſtie participatio.ad hoc ipe baptiſmus initiū ſacramētoꝝ oīm in quo complātamur ſilitudini mort chriſti. Que eſt grā per baptiſmū: Utiq3 purgatio delictoꝝ.Quis eni poteſt facere mundū de immūdo cōceptum ſemine: niſi qui ſolus eſt mūdus:ꝛ in quē pctm̄ nō cadit de⁹: Hui⁹ q̄dē grē ſacramētū pri⁹ erat circūciſio.vt origīalis rubiginem culpe.q̄ manauerat a parētibus pmis cultell⁹ eraderet.Sʒ veniēte dn̄o qui agn⁹ eſt totus ſuauis et mitis.cui⁹ iugū ſuaue ꝛ on⁹ leue optime ſatis mutatū eſt.vt inuentā rubiginē cū vnctiōe ſpūs ſci aqua dilueret.ꝛ acerbitas illa ceſſaret.Sed forte q̄rat aliq̄s et dicat. Si deletū eſt in baptiſmo qd̄ ɔtraxim⁹ a parētibus:cur adhuc manet cupiditas et fomes et velut incentiuū q̄dā peccati. Neq3 eni dubiū q̄n a primis parentibus in nos traducta ſit lex iſta peccati. Omnes ſiquidem in peccatrice voluntate generamur.ppterea licet inuiti.illicitos quoſdā cōcupiſcentiaꝝ motus.ꝛ tanq̄ beſtiales ſentimus. Lauamur igitur in baptiſmo. q2 deletur chyrographū dānationis noſtre: ꝛ hec gratia nobis cōfertur: vt iam nō nobis cōcupiſcētia noceat. ſi tamen a ɔſenſu abſtineam⁹:atq3 ita tanq̄ ſanies inueterati vlcer remouetur.dū tollit dānatio.ꝛ riſum mortis qd̄ pri⁹ inde manabat. In ſmōe de duplici baptiſmo. In baptiſmate abrenūciātes diabolo. pater celeſtis adoptat.ꝛ in regnū filij claritatis ſue de poteſtate tenebraꝝ trāſfert. Nimirū ipſa ē ſtola prima. quam vere cito pferre miniſtros patern⁹ iubet affect⁹.non oris petitionē. nec cordis deſideriū expectās:ſed et ipm̄ intellectū pueniens in bn̄dictionib⁹ dulcedinis. Donec volūtatis vſum. ꝛ facultatē deliberādi renat⁹ quiſq3 recipiat. a caritate dei ſeparari oīno nō poterit. Secur⁹ interim degit ſub protectiōe et aduocatione dn̄i dei ſui nō eſt qd̄ vereatur ex oībꝫ. At vbi ſane diſcretiōis ānos ingrediens redditur ſibi. ceteroꝝ vtiq3 violentiā:nec tunc quidē formidare neceſſe eſt.ſed a ppria caueat voluntate. Preter hanc enim nihil eſt.qd̄ timeam⁹. Ipſa eſt que in poteſtatē tenebraꝝ denuo redigit: que nos iterum ſubijcit mort imperio. Caueam⁹ p̄inde a ppria volūtate.tāq̄ a vipera peſſima ꝛ nequiſſima: et que ſola deiceps dānare poſſit animas noſtras.

¶ Ca.xvij. De baptiſmate puuloꝝ. In prima parte ſmonis. In ramis palmaꝝ q̄ ſic incipit. Nō ſine cā.

Qui paruulus natus eſt puulos a grā nō excludit: q2 nec pietati icōgruū. nec maieſtati ei⁹ difficile ē: vt ſuppleat

mun⁹ gr̃e. q̃ð min⁹ in eis habet natura
poſſibile. Sup cãtica, ſer. lxviij. Porro
infantũ renatorũ neminẽ carere meri=
tis: ſed xp̃i habere merita. Sup cãtica
ſermõe. lxvi. Quid eni ſi infans ꝑ ſe lo=
qui nõ poteſt: ꝑ quo vox ſanguinis fra
tris ſui. et talis fratris clamat ad deũ
de terra? Aſtat et clamat nihilominus
mater eccleſia. Quid tamen infans?
Nonne et ipſe videtur quodãmodo de
fõtibus ſaluatoris vociferari ad deũ
et ſuis vagitibus clamare: dñe vim pa=
tior. reſpõde pro me? Flagitat auxiliũ
gratie. quia vim patiꝛ a natura. Cla=
mat innocentia miſeri. clamat ignorã=
tia puuli. clamat addicti infirmitas.
Ita ergo clamant hec omnia. ſanguis
fratris. fides matris. deſtitutio miſeri.
⁊ miſeria deſtituti. Et clamatur ad pa=
trem. Porro pater ſeipſum negare non
poteſt. Pater eſt. Nemo mihi dicat. qꝛ
nõ habet fidẽ cui⁹ mater impartit ſuã:
ĩuoluẽs illi ĩ ſacramẽto: q̃uſqꝫ idone⁹
fiat ſuo aſſenſu euolutã percipere. An
breue palliũ eſt: vt non poſſit duos co=
operire? Magna eſt eccl'ie fides. Nun=
q̃d mĩor fide chananee mulierꝫ quã cõ
ſtat et filie potuiſſe ſufficere et ſibi? In
ep'la ad magiſtrũ hugonẽ de ſancto vi
ctore. Sane infãtes: qꝛ ꝓhibente etate
nõ pñt habẽ fidẽ. hoc eſt cordis ad deũ
ↄuerſionẽ ↄñter nec̃ ſalutẽ. ſi abſqꝫ ba=
ptiſmi ꝑceptione moriũꝛ: nõ ꝙ ip̃i vel
qñ baptizãꝛ: fide oĩmode careãt ſine q̃
impoſſibile eſt vł ipſos placere deo: ſꝫ
ſaluanꝛ ⁊ ip̃i ꝑ fidẽ. nõ tñ ſuã ſꝫ alienã.
Dignũ nẽpe eſt et ad dei ſpectat beni=
gnitatẽ. vt quibus fidem etas denegat
propriã. gr̃a ꝓdeſſe concedat alienam.
Nec eni omnipotẽtis iuſticia: propriã
putat ab his exigendam fidẽ quos no
uit propriã nullam habere culpã. Por
ro aliena opus eſt fide. cum ſine ſorde
non naſcãtur aliena. Nec dubiũ ꝙ ma
cula contracta ab alijs: aliorũ quoqꝫ
fide valeat vel debeat emundari. Hec
ſũt quippe iudicia diuine iuſticie. Que
cũ ita ſint: nullũ preiudiciũ ſuſtinebũt
regenerati de eo quod dictum eſt. ſine
fide impoſſibile eſt placere deo. cũ ſine
fide non ſint: qui in teſtimonium fidei
baptiſmi gratiam perceperunt.

¶ Capi. xviij. An ſola fides abſqꝫ baptiſmo in neceſſitate ſufficiat ad ſalutẽ. in prima ꝑte ep'larũ ad magiſtꝝ hugonẽ de ſcõ victore.

In maiori etate quiſq̃s poſt
vulgatum vbiqꝫ baptiſmi re
mediũ renuerit iã baptizari
gñali originaliqꝫ macule addit. et ex
proprio crimine ſupbie. duplicẽ ſecũ
portãs iuſtiſſime dãnatiõis cauſã: ſi ſic
de corꝑe exire cõtigerit. tñ ſi ante exitũ
reſipuerit ⁊ voluerit ⁊ petierit baptiza=
ri ſꝫ mortis preoccupat⁹ articulo forte
obtinere nequiuerit. dũ nõ deſit fides
recta: ſpes pia: caritas ſincera propi=
cius mihi ſit deus: qꝛ huic ego ob ſolã
aquã ſi defuerit: nequaqꝫ oĩno poſſũ
deſpare ſalutẽ: nec vacuam credere fi=
dẽ: nec ↄfũdere ſpem. nec excidere cari
tatẽ: tantũ ſi aquã nõ cõtẽptus: ſꝫ ſola
(vt dixi) prohibeat ĩpoſſibilitas: cre=
do ſola fide hominẽ poſſe ſaluari. cum
deſiderio percipiendi ſacramẽtũ: ſi tñ
pio adimplẽdi. deſiderio mors antici=
pans: ſeu alia q̃cunqꝫ vis inuincibilis
obuiauerit. Quapropꝛ ſi martyrium
vicẽ baptiſmi poſſe implere ↄcediꝛ: nõ
plane id fecit pena ſꝫ ip̃a. Nam abſqꝫ
ip̃a q̃d ẽ martyriũ niſi pena? Que ergo
martyrio p̃ſtat: vt abſqꝫ vlla dubietate
pro baptiſmate reputetur: ipſa ita in=
firma ⁊ imbecillis per ſe erit. vt q̃ð da=
re alteri valet. ſola nõ valeat obtinere?
Eſt prorſus ſãguinis ꝓ chriſto effuſio
magne cuiuſdam fidei indubitata ꝓ=
batio: nõ deo tamẽ ſꝫ hoĩbus. Pro cer=
to cum aliũde martyrium niſi ex fidei
merito illã obtinuerit prerogatiuam.
vt ſingulariter vice baptiſmi ſecure ſu=
ſcipiatur: non video cur non ipſa eque
et ſine martyrio apud deum tantundẽ
poſſit: cui et ſine martyrij probamen=
to proculdubio innoteſcit. Poſſit ſane
tantũdem dixerim. quantũ ad ſalutis
pertinet obtentum: non autem ad me=
riti cumulum. quo indubitãter marty=
rium antecellit. Quid plani⁹ eſt ꝙ vo=
luntas ꝓ facto reputeꝛ: vbi factũ ex=

cludit necessitas. Quod is qui alieno se
teneri debito forte in extremis posit⁹
recolit. si desit vñ psoluat: sola nichilo-
minus pñia ꝛ cordis ꝯtritiōe obtinere
veniā credit. ne iam pro eo dānet. Sic
sola fides ꝛ mētis ad deū cōuersio: sine
sanguis effusiōe ꝛ sine pfusiōe aque. sa
lutē sine dubio opat voleti. s3 nō valēti
ꝓhibente articulo baptizari. Et sicut
illi nulla pñia remittit pctm̄. si cū pos-
sit nō restituit ablatū. sic et huic nulla
ꝓderit fides. si cum possit nō ꝑcipit sa-
cramētū. ꝙꝫ ꝛ fidē ꝯuincit non pfectā
hr̄e si negligit. Vera ei ꝛ plēa fides vni-
uersa ꝑcepta cōplectit. Est āt hoc vnū
īōmꝫ ꝑcipuū ex ꝑceptis. Merito ꝗ nō
fidelis sed rebellis plane atqꝫ ꝯtēptor
reputabit: quisqs obedire renuerit.

Ca. xix. De sacramēto altaris

In prima parte sermonis in cena dñi.
cuius initium est. Hi sunt dies.

SAcramētū corpis ꝛ sanguis
ꝑciosi duo opat in nobis. vt
videlicꝫ ꝛ sensum muniat in
minimis: ꝛ i grauiorib⁹ pctis tollat oino
cōsensum. Si quis vestrū non tam sepe
mō nec tam acerbos sentit motus ira-
cūdie: inuidie: luxurie: aut ceterorꝫ hu
iusmōi: grās agat corpi ꝛ sanguini dñi.
qm̄ virtus sacramēti opat in eo. Sup
cantica. sermōe. xxxiij. Habeo vbū sed
in carne. et michi apponit vitas sed in
sacramēto. Angelus ex adipe frumēti
saginat. ꝛ nudo saturat grano. me opor
tet interim q̄dā sacramēti cortice esse
cōtentū. carnis furfure. littere palea.
velamine fidei. Et hec talia sunt. que
gustata afferūt mortē si nō de pmicijs
spūs qꝫtulūcunqꝫ accipiāt cōdimentū.
Deniqꝫ absqꝫ spū ꝛ sacramētū ad iudi
ciū sumit ꝛ caro nō ꝓdest quicꝗ̄. et lr̄a
occidit et fides mortua est. Sed spirit⁹
est qui viuificat. vt viuā in eis. At quā
talib⁹ sane abundātia spūs pinguescāt
ista: non pari omnino iocūditate sumit
cortex sacramenti: et adeps frumenti:
fides et spes meōria et presentia: eter-
nitas et tempus. vultus et speculum.
imago dei ꝛ forma serui. Nempe in his
omnib⁹ fides locuples mihi: intellect⁹
pauper. Carne xp̄i pascimur: vt viua-
mus. Caro eni christi vere est cibus.

Ca. xx. Qꝫ īpedire salutem aiaꝝ sit psequi xp̄m.

In pma pte smo-
nis de epiphania q̄ sic icipit. Necessa-
rium nobis.

HErodiana malicia ꝛ babylo
nica crudelitas est. nascētē
extinguere velle religionē ꝛ
allidere puulos israel. Si q̄d eni ad sa
lutē pertinēs: si q̄d religionis orit: q̄cū-
qꝫ resistit. q̄cunqꝫ repugnat plane cum
egyptijs puulos israelitici germinis
necare conat: imo cū herode nascentē
psequit saluatorē. In ser. prio de cōusiōe
sācti pauli. Deniqꝫ si ꝓpriū sanguinē
dedit in ꝑciū redēptionis aiaꝝ: nō tibi
videt grauiorē ab eo sustinē psecutiōeꝫ
q̄ suggestione maligna exēplo pnicioso
scādali occasiōe. auertit ab eo aias q̄s
redemit. ꝙꝫ a iudeo q̄ sanguinē illū fu-
dit. Quas ego de salute aie mee fratri
illi grās agere possū: q̄ mihi propinat
detractiōis venenū. Merito detracto-
res deo odibiles describunt: tanqꝫ pse-
cutores. Quid et is q̄ exēplo ad remis-
sius agēdū ceteros ꝓuocat: aut singu-
laritate turbat aut inquietat curiosi-
tate: aut īpatientia sua et murmura-
tione molestat: aut quocunqꝫ modo cō
tristat spm̄ dei qui in eis est. scandali-
zans vnū de minimis credentib⁹ in eū
nonne ꝛ hic manifeste persequit xp̄m.
Agnoscite dilectissimi. expauescite cō-
sortia eorū qui salutem impediūt ani-
marū: horrēdum penitus sacrilegium:
qd̄ et ipsorū videtur excedere facinus:
qui dño maiestatis manus sacrilegas
iniecerunt. Videbat iam cessasse psecu
tiōis tēpus: sed vt palam factum est:
nunqꝫ deest persecutio xp̄iano. sed neqꝫ
christo. Et nunc qd̄ graui⁹ est ipi xp̄m
psequuntur: qui ab eo vtiqꝫ christiani
dicunt. Amici tui deus ꝛ proximi: ad-
uersū te appropinquauerūt ꝛ steterūt.
Cōiurasse videt contra te vniuersitas
ppl'i xp̄iani: a minimo vsqꝫ ad maximū
A planta pedis vsqꝫ ad verticem: non

eſt ſanitas vlla. Egreſſa eſt iniquitas
a ſenioꝛibus iudicibus vicariȷ́s tuis:
qui videntᷓ regere populū tuū. Non eſt
iam dicere: ſicut populꝰ ſic ſacerdos:
qꝛ nec ſic populꝰ vt ſacerdos. Heu heu
dn̄e deus: qꝛ ip̄i ſunt in pſecutione tua
pꝛimi. qui videntur in eccl̄ia tua p̄ma-
tum diligere. gerere pꝛincipatū. Arcē
ſyon occupauerūt: app̄henderūt muni
tiones. ⁊ vniuerſam deinceps libere et
poteſtatiue tradunt incendio ciuitatē.
Miſera coꝝ cōuerſatio: plebis tue mi-
ſerabilis ſubuerſio eſt. Dati ſunt ſacri
gradꝰ in occaſionē turpis lucri et que-
ſtum eſtimāt pietatē. Copioſiſſime ſiq̄-
dem pietatꝫ inueniuntᷓ in ſuſcipienda.
imo accipienda magis animarū cura:
ſed hec apud eos cura minoꝛ: ⁊ de ani
marū ſalute nouiſſima cogitatio ē. An
v̄bo ſaluatoꝛi animaꝝ grauioꝛ vlla eſſe
poterit pſecutio? Inique agūt ⁊ ceteri
cōtra chꝛiſtū. multiq; ſunt tēpoꝛibꝰ no-
ſtris antixp̄i. Merito tn̄ et crudelioꝛem
eā cenſet pſecutionē ꝑ acceptis benefi-
ciȷ́s: ⁊ grauioꝛē ſentit pro ptāte. quam
ꝑ pꝛiȷ́s ſuſtinet a miſtris: licet aliȷ́ quo-
q; multi ꝯtra pꝛimoꝝ ſalutem multi-
farie multiſq; modis ⁊ variȷ́s occaſio-
nibus agere videantᷓ. Hoc videt chꝛiſtꝰ
et ſilet. Hec ſaluatoꝛ patitur ⁊ diſſimu-
lat: ꝓpterea diſſimulemꝰ et nos quoq;
neceſſe ē ⁊ ſileamus interim. maximeq;
de prelatis noſtris. magiſtris eccl̄iaꝝ.
ſic nimirū ſic placet ⁊ ipſis: vt euadāt
nunc humana iudicia: veniatq; ſemel
iudiciū graue his qui preſunt. et potē-
ter patiantur toꝛmenta potentes.

Ca. xxi. De medio tenēdo.

In libro ſecundo de conſideratione.

In te conſiſtito. Non infra
deiȷ́ci. non attolli ſupꝛa. nō
euadere in longius: nō extē
di in latius. Tene mediū ſi
non vis ꝑdere modū. Locus mediꝰ tu-
tus ē. Mediū ſedes modi: ⁊ modꝰ vir-
tus. Omnē extra modū manſionē: ſa-
piens exiliū reputat. Propterea nō eſt
illi habitare in lōgo. ꝙ vltra modū ſit:
ſed ne in lato quidē ꝙ extra ſit. Porro
nec in alto vel imo: ꝙ alterum ſupꝛa.
alteꝝ infra ſit. Deniq; ⁊ longitudo ex-
terminiū habere ſolet: ⁊ dilatatio ſciſſu
ram et altitudo ruinā. ⁊ pꝛofundū ab-
ſoꝛptionē. Dico hoc planius: longum
dico: cū ſibi homo longioꝛē ꝓmittit vi-
tam: latū. cū in ſupfluas animus diſtē-
ditur curas: altū cum de ſe plꝰ p̄ſumit.
ꝓfundū: cum ſe plus deiȷ́cit. Qui igitᷓ
lōga ſibi metitur tēpoꝛa miſericoꝛdie:
vere ingreditur iter exterminȷ́: trāſiēs
vite terminos ꝓductioꝛi ſolicitudine.
Inde eſt qꝺ homines in p̄ſentiaꝝ a ſeſe
exules ꝑ obliuionē: in alia per inanem
ſolicitudinē migrāt ſecula nō ꝓfutura
imo nec futura. Similiter animꝰ diſtētꝰ
in multa. multꝫ laceretur curis neceſſe
eſt. Nēpe imoderata extēſio extenua-
tionē: et extenuatio nimia ſciſſionē fa-
cit. Iā vero alta p̄ſumptio: q̄d niſi rui-
noſa p̄cipitatio eſt? Quid e regione ni-
mie puſillanimitatis deiectio: niſi de-
ſperata quedā abſoꝛptio eſt? In hanc
foꝛtis non deiȷ́cietᷓ. Prudens longioꝛis
vite: nō abducetᷓ incerto. Modeſtꝰ mo-
derabitᷓ curas: tēperabit a ſupfluis: nō
deerit neceſſariȷ́s. Porro iuſtus altio-
ra ſe non preſumet. Si iuſtus fuero nō
leuabo caput.

Ca. xxij. De mō coꝛripiēdi

In pꝛima parte ſermonis de paſcha. q̄
ſic incipit. Accepimus ab apoſtolo.

Moderata coꝛrectio oīno qꝺ-
dā magnū bonū datū opti-
mum eſt: ⁊ ꝙ habeāt pauci.
Videas mltos ſincera licet
intentione ⁊ benigno accedant animo:
leniter dicere. qꝺ grauiter audiatᷓ. Vo-
lat irreuocabile verbū. et quod ſanare
debuerat qꝛ moꝛdaciꝰ foꝛte videtᷓ ex-
aſperat ⁊ exulcerat magis qn̄ negligē-
tie additur impudētia: etiā ⁊ impatien
tia cumulatᷓ: vt qui in ſoꝛdibꝰ erat ſoꝛ-
deſcat adhuc. declināſ in v̄ba malicie
ad excuſandas excuſatōes in peccatꝫ:
ac moꝛe frenetici. non ſolū repellens:
ſed ⁊ moꝛdere tentans medici manum.
Multis quoq; nō ſuppetit verboꝝ co-
pia: ſꝫ pre ſermonis inopia linguā ſuā

palato ſentiunt adherere: qđ et ipſum
ſolet interdū audiētib⁹ obeſſe nō parū.
Aliiſ vo ad manū eſt abūdātia multa
ſermonis. ſed que dicūt minus ſapiūt.
min⁹ acceptant. et quia gratiā non ha
bent: min⁹ efficatia ſunt que loquūtur.
Proinde prius pctā cōfitearis tua: ꝗ̄
ad purgāda accedas aliena. Quotiēs
peccātē videris fratrē: ꝯtinuo ꝓcedere
debet cōpaſſiōis affectus: tāꝗ̄ cogna-
tus hūanitati. quippe quē concipis ex
teipſo. Temetipm̄ attēde vt aliis noue-
ris cōpati: vt arguas in ſpū lenitatis.
Teipm̄ conſidera. ne ꝛ tu tēpteris. Hic
cōpaſſionis affectus multis q̄dē ꝓdeſt
quia animus liberalis contriſtare quē
pro ſe viderit anxiū erubeſcit. Sꝫ quid
agim⁹ ꝙ nōnulli dura ceruice. ꝛ attrita
ſunt fronte. vt quo magis eis compati
mur: tāto magis nr̄a et cōpaſſiōe ꝛ pa-
tiētia abutant̄? Nōne ſicut cōpatieba
nur fratri. ita ipſi iuſticie cōpatiendū
eſt: quā videm⁹ tam impudēter abiici:
tam imprudenter ꝓuocari? Scio quia
ſiqua in nobis eſt caritas: ꝯtēptū hūc
dei ferre equanimiter non poſſumus.
Hic eſt zelus iuſticie q̄ aduerſus delin-
quētes accendimur tāꝗ̄ pietate ducti:
erga eam quam cōtēni videmus iuſti-
ciam dei. Verūtn̄ oportet vt priora ſibi
vēdicet ꝯpaſſiōis affect⁹. alioqn in ſpū
vehemēti cōterim⁹ quaſſatū calamū.
extinguimus linū fumigās. Sed cum
vterqꝫ aderit. videlicet et cōpaſſionis
affectus. et zelus iuſticie: neceſſe eſt vt
aſſit ſpiritus diſcretionis. ne forte cum
oporteat hunc exhiberi. ille ꝓcedat. et
indiſcretio ipſa cōfundat vniuerſa. Ha
beat itaqꝫ menſuram tertium ſpiritum
diſcretiōis. vt miſcens apte tēporibus
tempora: oportūe emulari ꝛ nichilomi
nus ignoſcere ſciat. Samaritan⁹ ſit cu-
ſtodiēs et obſeruās: quādo oleū miſeri-
cordie: qn̄ vinū feruoris exhibeat.

¶ Ca. xxiii. De lumine ſciētie
In prima parte ſermōis in vigilia dn̄i
Cuius initium eſt Hodie ſcietis.

ILluminemus nobis lumen
ſciētie. priuſqꝫ de hui⁹ mūdi
tenebris exeamus. ne de te-
nebris trāſeamus ad tenebras: ꝛ tene-
bras ſempiťnas. Que eſt aūt iſta ſcia?
Profecto ſcire quia veniet dn̄s: etſi qn̄
veniet ſcire non poſſum⁹. At inq̄s. iſta
ſciētia oīm eſt. Quis ei neſciat vel noīe
tenus fidelis. quia vēturus eſt iudicare
viuos et mortuos: et reddere vnicuiqꝫ
iuxta opera ſua? Non oīm iſta eſt: ſed
nec multorū. Paucoꝝ eſt. quia reuera
pauci ſūt qui ſaluant̄. Putas quia illi
qui cum male fecerint letant̄ ꝛ exultāt
in rebus peſſimis: vel ſciant vel recogi
tent. quia veniet dn̄s? Si dixerint ipſi
tu noli credere. qꝛ q̄ dicit ſe noſſe deū: ꝛ
mādata eius nō cuſtodit: mendax eſt.
Non eni ita ſe omni impuritate pollue
rent: ſi dn̄m venturū ſcirent vel formi-
darent. ſed vigilarēt vtiqꝫ. et non ſine-
rent perfodi cōſcientias ſuas. Sciētia
autē iſta in primo opat̄ gradu penitu-
dinem. id eſt dolorē: vt riſum in luctū.
cantū in planctū. gaudiū in merorē cō-
uertat. et incipiant tibi diſplicere: que
vehemēter an̄ placuerāt. et illa ſpecia-
liter horreas: q̄ ſpecialiter appetebas.
In ſecūdo vero gradu opatur correcti-
onem. vt iam nō exhibeas mēbra tua
arma iniq̄tatis peccato: ſed coerceas
gulā: iugules luxuriā: ſuperbiā depri-
mas: et facias ſeruire ſanctitati corp⁹
qđ iniquitati āte ſeruierat. Penitudo
enim ſine correctione nō proderit. Qui
enim baptizat̄ a mortuo ꝛ iterꝫ tangit
eum: nichil proficit lauatio eius. Sed
quia hec diuti⁹ haberi nō poſſunt: niſi
circa ſe multa circūſpectiōe mēs inde-
feſſa vigilet ꝛ attēdat. In tertio gradu
opat̄ ſolicitudinē. vt iam incipiat ſoli-
citius ambulare cum deo ſuo: ꝛ ex oīm
parte ſcrutet̄: ne vel in leuiſſima re tre-
mēde illi⁹ maieſtatis offendat aſpect⁹.
In penitudine accendit̄. in correptione
ardet. in ſolicitudine lucet: vt interi⁹ et
exterius renouetur. Hic iam reſpirare
incipit a tribulatiōe maloꝝ ꝛ dolore: ꝛ
timoris magnitudinē ſpiritali leticia
temperare. ne ſuoꝝ enormitate ſcelerū
abūdātiori triſticia abſorbeat̄. Hinc et
ſi timet a iudice: ſperat a ſaluatore. cū
iam in animo timor et leticia obeq̄tēt

et obuient ſibi:plerūq; timoꝛ leticiam
ſuperet : leticia ſepiꝰ timoꝛē excludat:
et infra ſui gaudij concludat arcanū.
Felix cōſciētia.in qua luctamē huiuſ=
modi indeſinenter cōficitur. donec qđ
moꝛtale eſt abſoꝛbeatur a vita : donec
euacuet timoꝛ qui ex pte ē : ⁊ ſuccedat
leticia.qđ pfectū eſt. qꝛ nō timoꝛ ſem=
piternus:ſed leticia ſēpiterna erit ei.

¶ Ca.xxiiij.De cauſa diligē=
di deū. In libro de diligendo deum.

CAuſa diligēdi deū. deus eſt
Modꝰ ſine mō diligere. Ob
duplicē cauſā. deū dixerim
propter ſeipſū diligendū:ſiue qꝛ nil iu=
ſtius : ſiue qꝛ nil diligi fructuoſius pt.
Multum quippe meruit de nobis:qui
et in meritis ſeipſū dedit nobis . Quid
enim melius ſeipſo poterat dare vel
ipſe? Ergo ſi dei meritū querit.illud eſt
pcipuū: qꝛ ipe prioꝛ dilexit nos. Di=
gnus plane qui redametur : pſertim ſi
aduertatur quis ꝗs q̄ntūq; amauerit.
Quid nāq; aliud faciat ꝯſiderata tan=
ta ⁊ tā indebita miſeratio: tā gratuita
dilectio:tā inopinata dignatio:tā inui=
cta māſuetudo . tā ſtupenda dulcedo?
Quid inquā hec omia faciāt diligēter
cōſiderata:niſi vt cōſiderantis aim ad
ſe mirabiliter rapiant:vehemēter affi=
ciāt: faciant q; pre ſe cōtēnere quicq̄d
niſi in contēptū hoꝝ appeti nō poteſt?
Amat deus.et ex ſe toto amat.qꝛ tota
trinitas amat .ſi tamē totū dici poteſt
de infinito et incōprehēſibili: aut certe
de ſimplici . Intuēs hec credo ſatis a=
gnoſcit.quare deꝰ diligendus ſit : hoc
eſt vnde diligi mereatur.

¶ Ca.xxv . De modo diligē=
di deum. In libro de diligendo deum.

INfidelis mirū nō eſt.ſi deū
quē minꝰ agnoſcit:minus ⁊
diligit. Attamē ⁊ ipſe totū
ei ſeſe debere non ignoꝛat: quē ſui totiꝰ
nō ignoꝛat auctoꝛē . Quid ergo ego. q̄
deū meū teneo vite mee:non ſolū gra=
tuitū largitoꝛē: largiſſimū āminiſtra=
toꝛem: pium conſolatoꝛē : ſolicitū gu=
bernatoꝛē:ſʒ inſup etiā copioſiſſimū re
dēptoꝛē: eternū cōſeruatoꝛē: ditatoꝛē:
gloꝛificatoꝛē? Illū ratio vrget ⁊ iuſticia
naturalis :totū ſe tradere illi :a q̄ ſe to=
tū habet/et ex ſe toto debere diligere.
mihi ꝓfecto fides tāto plus indicit di
ligēdū .q̄nto ⁊ eū meipſo pluꝛ eſtimā=
dū intelligo. q̄ppe q̄ illū nō ſolū mei:ſʒ
ſui quoq; ipſiꝰ teneo largitoꝛē. Qꝛ ſi to=
tū me debeo ꝓ me facto: q̄d addā iā et
ꝓ refecto? Nec ei tam facile refectꝰ q̄
factꝰ. Atuero q̄ me tm̄ et ſemel dicēdo
fecit:in reficiēdo ꝓfecto et dixit multa
et geſſit mira:et pertulit dira.nec dira
ſed indigna . Quid ergo retribuā dn̄o
pꝛo omnibꝰ q̄ retribuit mihi? In pꝛimo
opere me mihi dedit:in ſcđo ſe. Et vbi
ſe dedit:me mihi reddidit . Datus er=
go et redditus me pꝛo me debeo et bis
debeo . Quid deo retribuā pꝛo ſe? Nā
etiam ſi me milies rependere poſſem:
quid ſum ego ad deū? hinc vide quo=
modo imo q̄ ſine modo a nobis deus
amari meruerit: qui pꝛioꝛ dilexit nos:
tantus et tantum et gratis. tantillos
et tales. En q̄d dixiſſe me memini mo=
dum eſſe diligendi deū ſine modo dili=
gere. Deniq; cum dilectio que tēdit in
deum: tendat in immenſum :tendat in
infinitum (nam et infinitus eſt deus et
immenſus) quiſnā queſo debeat eſſe fi=
nis noſtri vel modus amoꝛis? Quid q̄
amoꝛ ipe noſter nō tā gratuitꝰ impēdi=
tur.ſed repēditur debitus? Amat ergo
immēſitas.amat eternitas.amat ſup=
eminens ſcientie caritas. Amat deus.
cuius magnitudinis non eſt finis. cuiꝰ
ſapiētie nō eſt numerꝰ. cuius pax exu=
perat omnē intellectū : et vicē rependi=
mus cum mēſura. Diligā te dn̄e forti=
tudo mea. dominus firmamentū meū
et refugium meum et liberatoꝛ meus.
et meū deniq; quicquid optabile atq;
amabile dici poteſt.deus meus adiu=
toꝛ meus diligā te pꝛo dono tuo. et mō
meo.minus quidem iuſto: ſʒ plane nō
poſſe meo. Qui etſi quantum debeo nō
poſſum:nō poſſum tn̄ vltra q̄ poſſum.
Potero vero plus.cum plꝰ donare di=
gnaberis : nunq̄ tamen pꝛout dignus
haberis . Satis quantū reoꝛ apparet

quonam modo deus diligendus ſit.

¶Ca.xxvi. De pmio diligendi deū. In libro de diligēdo deum.

N On ſine pmio diligit deus etſi abſqʒ pmij ſit ītuitu diligendus. vacua nanqʒ vera caritas eſſe non poteſt. Verus amor ſe ipſo cōtentus eſt. habet premiū: ſed id qđ amat. Nam quicquid ppter aliud amare videar: id plane amas q̄ amoris finis pertendit: non per quod tēdit. Premiū ſane necdū amāti pponitur: amanti debetur: perſeuerāti redditur. Deū amans aīa aliud preter deū ſui amoris premiū nō reqrit. aut ſi aliud requirit: illud p certo nō deum diligit. Supra dixi: cauſa diligendi deum deꝰ eſt. Verū dixi. nā et efficiens ⁊ finalis. Ipe dat occaſionē. ipe creat affectiōeʒ. deſideriū ipſe cōſūmat. Ipſe fecit vel potius factꝰ eſt vt amaretur. Ipſe ſperat amādus felicius: ne in vacuum ſit amatus: eius amor noſtrū et preparat ⁊ remunerat. Precedit benignior/ rependitur iuſtior/ expectatur ſuauior. Diues eſt omnibus qui inuocāt eum. nec habet tn̄ ſeipſo quicqʒ melius. Se dedit in meritū: ſe ſuat in pmiū. Se apponit in refectionē aīaꝝ ſanctaꝝ: ſe in redemptionē diſtrahit captiuorum.

¶Ca.xxvii. De ſtatu iuſtorū añ aduētū dn̄i. In ſcđa pte ſmonis de oībꝰ ſcīs. q̄ ſic incipit. Cū de altari illo.

D Onec veniret deſideratus ille qui ſāguine ſuo deleret chyrographū dānatiōis noſtre: ⁊ flāmeū extinguēs gladiū apiret credentibus regna celorū: nullus oino cuiqʒ ſctoꝝ ad ea patebat acceſſus: ſed pūiderat eis dn̄s in inferno ipo locum quietis ⁊ refrigerij: chaos magnū firmans inter ſctās illas aīas et aīas impioꝝ. Quāuis enī vtreqʒ in tenebris eſſent: non vtreqʒ erāt in penis: ſed cruciabantur impij: iuſti vero conſolabātur. Q enī in tenebris eſſent beati iob teſtimonio/ didicimus: qui ſe quoqʒ in locum tenebroſum et opertum mortis caligine perhibebat iturum. Hūc ergo locum obſcurū quidē. ſʒ quietū: ſinum abrahe dn̄s vocat: pro eo (vt arbitror) q in fide et expectatione quieſcerent ſaluatorꝫ. Abrahe ei fides tā maifeſte probata eſt/ et approbata: vt primus ipe future incarnatiōis chriſti meruiſſet accipere pmiſſionē. In hunc ergo locū ſaluator deſcēdens contriuit portas ereas: et vectes ferreos confregit. eductoſqʒ vinctos de domo carceris: ſedentes quidē. hoc eſt quieſcentes: ſʒ in tenebris et in vmbra mortis: iam tūc quidem ſub altare dei collocauit. abſcondens eos in tabernaculo ſuo in die malorū: et protegens eos in abſcōdito tabernaculi ſui. donec veniat tēpus quo procedāt cōpleto iam numero fratrum: ⁊ percipiant regnum quod eis paratum eſt ab origine mundi.

¶Ca.xxviii. Ꝙ abſqʒ preſēti eccleſia celeſtis gloria perfici non pōt. Super cantica. ſermone. lxviij.

D E ſtatu et cōſūmatione eccleſie finis oīm pēdet. Tolle hāc: ⁊ fruſtra inferior iſta creatura reuelationē filiorū dei expectat. Tolle hāc: ⁊ neqʒ patriarche. neqʒ prophete aliq̄ cōſūmabūtur. Tolle hāc: ⁊ ipſa ſanctorū angelorū. p imperfectiōe numeri ſui gloria claudicabit: nec dei ciuitas de ſui integritate gaudebit. Unde ergo implebitur ppoſitū dei: ⁊ myſteriū volūtatis eiꝰ: magnūqʒ illud ſacramentū pietatꝫ? Tu putas deū nr̄m totā hituꝝ ſue glie laudē: donec veniāt q̄ in ꝯſpectu āgeloꝝ pſallāt ſibi. letati ſumꝰ p diebꝰ quibꝰ nos humiliaſti: annis quibꝰ vidimus mala. Hoc genꝰ leticie celi neſcierūt niſi p eccleſie filios. Hoc nēo vnqʒ letat q̄ nūqʒ nō letatur. Oportune poſt triſticiā gaudiū ſubit. poſt laborē quies. poſt naufragiū portꝰ. Placet cūctis ſecuritas: ſed ei magis q̄ timuit. Jocūda oibus lux: ſed euadēti de poteſtate tenebraꝝ iocundior. Tranſiſſe de morte ad vitā: vite gratiam duplicat. Felix proinde in ſua vniuerſitate eccleſia: cuiꝰ omnis gloriatio impar eſt cauſe: non pro his

tantũ q̃ illi iã facta ſũt:ſed pro his q̃ꝫ que de illa adhuc oportet fieri.

¶ Explicit liber ſecundus.

Incipiunt capitula .iij. libri.

Quis ſit dignus prelatione. i.
Quid neceſſarium prelato. ij.
De bona conſcientia. iij.
De zelo prelatorum. iiij
De pietate prelatorum. v.
Qꝫ anime infirme oneri ſunt prelato. non ſane. vi.
De ſolicitudine prelatorum. vij.
De doctrina prelatorum. viij.
Qꝫ prelato ſicut deo obediẽdũ ſit. ix.
Qꝫ prelato cõtraria deo:iubenti nõ eſt obediendum. x.
Qꝫ non inobediẽtia ſꝫ intentio inobedientis penſatur. xi.
Qꝫ piculoſe viuit abſq̃ꝫ magiſtro. xij.
Qꝫ non ſit vnius meriti ſocialiter viuere et vtiliter preeſſe. xiij.
Quõ prelatꝰ vel predicator inuitaꝛ a deo ad inſtruendas animas. xiiij.
Quid cauendũ ſit predicatori. xv.
Quomodo ſecure predicatur. xvi.
De puritate pontificum. xvij.
De clamore pauperum ad pontifices. xviij.
De ſupfluo habitu ſacerdotũ. xix.
De quorundam prelatorũ crudeli ardore dominandi. xx.
De ſuſpitione et vitioſa ſolicitudine epiſcoporum. xxi.
Qꝫ cõſiderato labore prelatorum minus placet honor eorum. xxij.
De periculo prelationis. xxiij.
De acceptione perſonarũ. xxiiij.
Qꝫ ira et nimia pietas ſubuertunt iudicium. xxv.
De diuerſis generibꝰ ãbientiũ. xxvi.
De malis prelatis. xxvij.
De prelatis qui ſibi vſurpant prelationem. xxviij.
Qꝫ perſecutio diſcernit mercẽnarios a paſtoribus. xxix.
De iudicio prelatorum. xxx.

¶ Incipit liber .iij. Ca .i.

Quis ſit dignus prelatione. In ſcđa parte epl'arũ ad dñm papã eugeniũ.

SI rebꝰ raritas p̃ciũ facit: nil in eccl'ia p̃cioſiꝰ: nil optabilius bono vtiliq̃ꝫ paſtore. Nempe rara auis eſt iſta ſi ꝓinde q̃s talis interdũ repiaꝛ:et occaſio detur: cõfeſtim iniiciende ſunt manꝰ.⁊ totis viribꝰ ſatagendũ:ne qua vi:ne q̃ arte malicie fructuoſa ꝓmotio valeat prepediri. Sup cãtica.ſer. xxx. Idoneus plane ⁊ dignꝰ q̃ ponatur cuſtos aiaꝝ: q̃ꝫ ꝓprie cura aie a cõmiſſarũ diligentia ⁊ ſolicitudine non impedit aut retardat: dũ non querit q̃ ſua ſunt:neq̃ꝫ qđ ſibi vtile eſt:ſꝫ qđ multis. Sup cantica.ſermõe.x. Si forte ad regimen animarũ aſſumitur: qui ſe neq̃ꝫ ad cõgaudendum ſentit promptũ: neq̃ꝫ pronũ ad cõdolendum: talis quidẽ aliis nõ prodeſt: ſibi obeſt plurimum. Porro ſeſe ingerere q̃ꝫte impudentie ẽ? De colloq̃o ſymõis et ieſu. Speret ergo gradum miniſter qui dñicũ paſcere gregem ſatagit. Paſcere vero tripliciꝛ. exemplo cõuerſationis:verbo predicationis:fructu oratiõis. Et paſcere ad mandatũ chriſti vt nemo ſibi hũc aſſumat honorem: ſed qui vocatus fuerit a deo tanq̃ꝫ aaron. Per eũ nempe ſi q̃s introierit ſaluabitur:⁊ iueniet paſcua. Sin vero aſcenderit aliũde: plane fur eſt ⁊ latro. Iam qui per xp̃ꝫ ſibi in ſortem miniſterij huius introiſſe videtur: decetero quẽadmodũ ei ſeruiat. quẽadmodũ miſtret. quẽadmodũ paſcat tripliciter vt prediximus gregẽ dñi:ſolicita ſecũ examinatione diſcutiat. Indignus eni lacte et lana cõuincitur: ſi non paſcit oues:ſi non vigilat in cuſtodia gregis: iudicium ſibi manducat et bibit. Porro poteſtate accepta: malle in malo q̃ꝫ in bono vti. abuti eſt. In quibuſdã dictis. Hec ſunt que paſtori cõueniũt.bonitas:diſciplina:ſcientia. Bonitas attrahit. Diſciplĩa corripit. Scientia paſcit. Bonitas amabilem. Diſciplina imitabilem. Scientia docibilem reddit.

¶ Ca .ij. Quid ſit neceſſariuꝫ

prelato vt digne preeſſe poſſit. De colloquio ſymonis et ieſu.

Quiſputas eſt fidelis ſeruus et prudēs: quē ꝯſtituit dñs ſup familiā ſuā: vt det illis eſcā in tempore. Queris forte quam eſcā. Meus inquit cibus eſt: vt faciā voluntatem patris mei. Nimirū vita in voluntate eius. Qua quidē nec ipſe paſci. nec alios paſcere poterit: niſi ſit fidelis ⁊ prudēs: vt ⁊ eā intelligat ⁊ diligat. diligat aūt fortiter. diligat ⁊ feruenter. Quādo eni ignorātia excuſare poſſit hoiem: qui magiſtrū infātium. doctorē ſe inſipientiū ꝓfitetur. Ignorās vtiq̄ ignorabit: imo ⁊ multos ignorare faciens faciet ignorari. Quid eni piculi ſit: vbi paſtor nō iuenit paſcua: ignorat dux itineris viā: vicari⁹ neſcit dñi volūtatē: eccleſia q̄tidie multipliciter et miſerabiliter experit. Eſt enim vt ſacratiſſima ſic et ſecretiſſima res voluntas dei: et occultum oino ꝯſiliū. Utilis proinde lectio: vtilis eruditio ē. ſed multo mag⁹ vnctio neceſſaria: q̄ppe q̄ ſola docet de oibus. Uñ autē ſcire videt q̄ ſit volūtas dei bōa ⁊ bñplacēs et pfecta: qui nec pulſare nec querere nec petere ꝯſueuit. qui donec alienarum curam ſuſciperet animarū: nunq̄ ſue geſſiſſe curam: ſed in vano viſus eſt eam accepiſſe. Nam de his quidem qui et vbi forte intelligunt domini voluntatem: negligunt tamē. ⁊ q̄ntū preualent aduerſantur ei: q̄ dederūt man⁹ morti. et cū iferno iniere fedus. vt odientes bonum adherentes malo: parati ſint gratis conſentire peccato: fouere maliciam: fauere iniquitati. quoniam odibiles deo et mundo execrabiles eē conſtat: melius eſt ſilere q̄ loqui. Sane nemo repēte fit turpiſſimus. Et vix aliquis in hūc affectum nequicie: niſi praua conſuetudine pertranſiuit. Sūt enim debiles quidam ⁊ tepidi amatores iuſticie. Sunt quib⁹ aut vigor. aut feruor deeſt: aut fortaſſis vtrq̄. cū vterq̄ ſit ſūmope neceſſarius: inter pſpera quippe et aduerſa verſāti. Ut eni vigoris eſſe dinoſcit: nequaq̄ cedere tribulationi. ſed ꝓ iuſticia pſecutionē viriliṫ ſuſtinere: ſic feruori videtur attribuendum: nullis capi voluptatibus: nullis illecebris eneruari. Que quidem cum omni populo tamē ſpecialiter ducib⁹ populi ſunt neceſſaria. ne forte in perniciem oim eos errare cōtingat. Quid enī refert. qua occaſione viam deſerāt veritatis. ſeducantur ignari: ſequātur ſpontanei: cōpellātur inuiti: ſeu attrahantur illecti: q̄d intereſt dummō eant in perditionē. Sic enim eue prudētia ⁊ ade temperātia: cayn oino iuſticia: petro defuit fortitudo. Quā quidē virtutis quadrifarie pfectionē/et cathedrā ſctitatis: omnimodis exigit miniſteriū hoc de quo loquimur: vt hac dote carens fruſtra ſibi tanq̄ p xp̄m introierit blandiat. Sup cantica. ſer. xlvi. Ergo validos ⁊ cōſtantes neceſſe eſt eſſe eos/ qui ſup alios ordinant: necnō ⁊ longanimes in ſpe atq̄ in ſuperna mētis verticem attollētes. qui etiam bonum fidei ſue et cōuerſationis: vbiq̄ odorem ſpargant.

¶ Ca. iij. De bona cōſcientia prelati. In prima parte epiſtolarū ad henricum ſenoneñ. epiſcopum.

IS tātū puritatis interioris glīa nō fraudat: qui dicere poteſt cū ꝓpheta. Obliuiōi dat⁹ ſū tanq̄ mortu⁹ a corde: id eſt a ꝓpria volūtate. Bona obliuio ſi teipm̄ neſcias vt ꝓximo pſis. Bñ aūt mortu⁹ a corde ſi iam tibi viuere nō ſtudeas: ſ3 ei q̄ ꝓ te mortu⁹ ē. Sane in tanta obliuione ſui neceſſe eſt cor bene cōſciū eſſe ſibi: q̄ ſe in lucra ſecuri⁹ foris extēdat: cū ſecurā itra ſe reliq̄rit ꝯſciētiā. Quid eni pdeſt hōi ſi vniuerſū mūdū lucret: aīe aūt ſue detrimentū patiat. Sz et ordinis exigit ratio. vt q̄ ad ſui mēſurā ꝓximū iubet diligere: ꝑus ſeipm̄ diligere norit. Itaq̄ duo ſūt ꝑcipue: q̄ bonā reddūt ꝯſciētiā. penitere de malis. ⁊ abſtinere a malis. Hoꝝ neutrū ſolum ſufficit. Utriuſq̄ virtutis bene cōſcius animus. ſecure iam ſeipſū deſerat: ⁊ q̄dāmodo perdat. vt aliq̄s lucrifaciat.

Cum infirmātibus infirmet⸗. vrat⸗ cum ſcandalizatis. fiat etiā ſi oporteat iudeis iudeꝰ: nichilqꝫ formidet cum tali ꝯſciētia. Exēplo hieremie ⁊ ezechielis in egyptū vel caldeā cū trāſgreſſoribꝰ captiuari: ſꝫ et cum ſctō iob fieri frater draconū et ſociꝰ ſtrutionū: cum moyſe quoqꝫ qđ grauiꝰ eſt. deleri de libro dei: et cum paulo anathema eſſe a chriſto: pro fratribus non timeat cū huiuſmōi conſcientia. Ipſam deniqꝫ ſi neceſſe eſt intrare gehēnā. ſecurus medias penetret flammas. Cum tali ꝯſciētia cōparemus ſi placet theſauros regum: ⁊ faſtigia regnoꝝ cum huiuſmodi fiducia. Nōne cuncta horū felicitas: pre tanti boni diuitijs miſeria reputabitur? Et hanc fiduciam operatur caritas.

Ca. iiij. De zelo prelatorū

In quadam epiſtola.

Prelati ꝓdeſſe magꝭ ſtudeāt ꝙ̄ preeſſe. Habeat caritas zelū. ſed adhibeat ꝓ tēpore modū ſeueritas. Cenſura q̃dē nūqꝫ remiſſa: itermiſſa tñ plerūqꝫ plus ꝓficit. Uigor iuſticie ſemꝑ feruidus. ſed nūqꝫ preceps. Sicut non omne quod libet/ licet. ſic non omne qđ licet ſtatim etiā expedit. Suꝑ cātica ſer. xxiij. Oportet prorſus vino zeli in caritate feruentis eſtuet: qui alijs preſidet. Alioquin improbe ſatis preeſſe affectas quibꝰ prodeſſe nō curas: ⁊ quoꝝ nō zelas ſalutē ſubiectiōem nimis ambitioſe vēdicas tibi. tertio libro de ꝯſiđatiōe. Preſis vt ꝓuideas/ vt conſulas/ vt procures/ vt ſerues. ꝑſis vt proſis. preſis vt fidelis ſeruus et prudens: quem cōſtituit dn̄s ſuper familiā ſuam. Ad quid? Ut det illis eſcam in tēpore. hoc eſt vt diſpenſes non imperes. Hoc fac et dominari ne affectes hoim homo. vt nō dominet⸗ tui oīs iniuſticia. vbi ſupra. iiij. libro. Fac tu quod tuū eſt. nam deus quod ſuum eſt ſatis abſqꝫ tua ſolicitudine ⁊ anxietate curabit. Plāta. riga. fer curam: et tuas explicuiſti partes. Sane incrementum vbi voluerit dabit deus non tu. vbi forte noluerit tibi deperit nichil. Tu autem cura inueniri fidelis ſeruus ⁊ prudens. cōſeruis tuis celeſte triticum cōicare: abſqꝫ inuidia et abſqꝫ deſidia erogare. In epl'a ad balduinū abbatem. De ſolo tibi credito talento reſpōdere tibi para: ſecurꝰ de reliquo. ſi multum accepiſti: multum da. Qꝫ ſi modicum eſt: et id tribue. Etenim qui in modico fidelis non eſt: nec in maxio. Totum da. quia totum repetendū eſt vſqꝫ ad nouiſſimū quadrantē. ſed ſane quod habes. non qđ non habes. Memēto etiā voci tue dare vocē virtutis. Quid illđ inquis? Ut opera tua verbis concinant imo verba opibus. vt cures prius videlicet facere ꝙ̄ docere. Pulcerrimus ordo eſt et ſaluberrimus: vt onus qđ portādum imponis/ tu prior portes: et ex te diſcas qualiter oporteat alijs moderari. Sermo quidē viuus et efficax exemplū eſt operis: facile faciens ſuadibile quod dicit⸗: dum monſtrat factibile quod ſuadetur. Ergo in his duobus mandatis. verbi ſcilꝫ atqꝫ exempli: ſummā tui officij ad cōſciētie ſecuritatē pēdere intellige. Tu tamen ſi ſapis: iunges et tertium: ſtudiū orationis. Manent itaqꝫ tria hec. verbū/ exemplum/ oratio. Maior autē his eſt oratio. Nā etſi vocis virtus ſit opus: et operi tñ et voci gratiam efficiētiāqꝫ promeretur oratio.

Ca. v. De pietate prelatoꝝ

Super cantica. ſermone. xxiij.

Audiant prelati. qui ſibi cōmiſſis volunt ſemꝑ eſſe formidini: vtilitati raro. Diſcite ſubditorum matres vos eſſe debere. nō dominos. Studete magis amari. ꝙ̄ metui. Et ſi interdū ſeueritate opꝰ eſt: paterna ſit non tyrannica. Matres fouendo: patres vos corripiendo exhibeatis. Māſueſcite. ponite feritatem. ſuſpendite verbera. producite vbera. pectora lacte pingueſcāt: nō typo turgeant. Quid iugum veſtrum ſuper eos aggrauatis: quoꝝ potius onera portare debetis? Cur morſus a ſerpente paruulus fugit cōſcientiā ſacerdotis:

ad quem eum magis oportuerat tāq̃
ad ſinũ recurrere matris? Si ſpirita-
les eſtis: inſtruite huiuſmodi in ſpũ le-
nitatis. conſiderãs quiſq̃ ſeipm̃. ne et
ipſe temptetꝛ. Alioquin ille in peccato
morietꝛ ſuo: ſanguinẽ autẽ eiꝰ de manu
tua requirã. Sup cãtica ſmõe. x. Quã-
ti hodie de his q̃ aĩas regere ſuſcepert
qđ ſine miſerabili gemitu dicendũ nõ
eſt: xp̃i opprobria. ſputa. flagella. cla-
uos. lanceã. crucem et mortẽ: hec oĩa
in fornace auaritie conflãt ⁊ profligãt
in acquiſitionẽ turpis queſtꝰ. et preciũ
vniuerſitatꝫ ſuis marſupijs includere
feſtinãt. hoc ſolo ſane a iuda ſcariothis
differẽtes: ꝙ ille hoꝝ oĩe emolumẽtũ
denarioꝝ numero ꝯpenſauit. iſti vora-
tiori ingluuie lucroꝝ infinitas exigunt
pecunias: his inſatiabili deſiderio in-
hiant: pro his ne amittãt timent: et cũ
amittũt dolẽt. Haꝝ in amore quieſcũt
quantũ dũtaxat liberũ eis eſt a ſeruã-
di vel augmentandi cura. Animaꝝ ve-
ro nec caſus reputatur nec ſalus. Non
ſunt ꝓfecto matres: qui cũ ſint de cru
cifixi patrimonio nimiũ incraſſati. im-
pinguati. dilatati. non cõpatiũtur ſup
cõtritionẽ ioſeph. Que mater eſt nõ diſ
ſimulat: habet vbera ⁊ nõ vacua. Gau
dere cũ gaudẽtibꝰ: ⁊ flere cũ flentibus
nouit. nec ceſſat exprimere de vbere q̃-
dem congratulatõis lac exhortatiõis.
de vbere vero compaſſionis: lac cõſola
tionis. Nam cõgratulatio quidem ex-
hortatiõis: compaſſio vero conſolati-
onis lac fundit. Videas eam ſi quẽ for
te deprehenderit forti aliqua tempta-
tione cõcuſſum: ⁊ inde turbatum. ⁊ tri-
ſtem puſillanimẽq̃ factũ: non poſſe iã
ferre vim temptationis. quõ condolet
quõ mulcet. quõ plangit. quomõ con-
ſolatur. quot argumenta pietatꝫ mox
reperit: quibꝰ erigat deſolatũ? Ecõtra
ſi promptũ. ſi alacrẽ. ſi bene ꝓficientẽ
cognouerit: exultat. aggreditꝛ ſalutari-
bus monitis accẽdit amplius. inſtruit
de quibꝰ poteſt vt pſeueret: ⁊ vt in me-
lius ſemp ꝓficiat exhortatur. Omnibꝰ
ſe cõformat: omniũ in ſe transfert affe-
ctus. matrẽ ſe probat deniq̃: non minꝰ
deficientiũ q̃ proficientiũ. Sup cãtica
ſmone. liij. Multos videmꝰ: qui quod
craſſum eſt et forte aſſumẽtes: qđ debi
le eſt proijciunt. Nunqđ medicus va-
lentes requirit: ⁊ nõ potius egrotãtes?
Quos docebis magiſter bone: ſi omẽs
indoctos repuleris? Quibus queſo ha
bebis diligẽtiam diſcipline: ſi indiſci-
plinatos vel effugaueris vel fugeris?
In quibus obſecro tuam ꝓbabis pa-
tiẽtiam: ſi ſolos admiſeris mãſuetos:
inq̃etos excluſeris? Sup cañ. ſer. xxv.
Oĩbus quidẽ optãda eſt pfectio: ꝓprie
autẽ optimorũ forma eſt prelatorum.
Sciũt quippe boni fideleſq̃ prepoſiti:
languentiũ ſibi creditã animaꝝ curã.
non põpam. Cũq̃ internũ murmur cu-
iuſpiã illarũ q̃rule vocis indicio dep-
hendũt. et in ipſos vſq̃ ad conuicia et
cõtumelias ꝓrũpentis: medicos ſe nõ
dominos agnoſcentes parant cõfeſtim
contra freneſim aĩe non vindictam ſꝫ
medicinam.

¶ Ca. vj. Q aĩe infirme one-
ri ſunt prelato. non ſane. In prima pte
epl'aꝝ ad renaldũ abbatẽ de fuſmaco

ONus aĩaꝝ eſt infirmaꝝ. Nã
que ſane ſũt portari nõ indi
gẽt: ac per hoc nec onꝰ ſunt.
Quoſcunq̃ igitꝛ de tuis inueneris / tri-
ſtes. puſillanimes murmurioſos: ipoꝝ
te patrẽ: ipſoꝝ te noueris eſſe abbatẽ:
cõſolãdo / exhortãdo / increpãdo. Agis
opꝰ tuũ: portas onꝰ tuũ: ⁊ portãdo ſa-
nas q̃s ſanando portas. Si quis vero
ita ſanꝰ eſt vt magis iuuet te q̃ iuuetꝛ
a te: huiꝰ te nõ patrẽ / ſed parẽ: comitẽ /
nõ abbatẽ cognoſcas. Quid igitꝛ cau-
ſaris de aliquorũ qui tecũ ſunt magis
grauari cõſortio: q̃ frui ſolatio. cũ ſolꝰ
oĩm oĩbꝰ datus ſis ſolatium: tanq̃
oĩbus ſanior. oĩbus fortior. qui oĩbus
ſufficias per dei grãm ſolatiari: ⁊ a ne-
mine omniũ indigeas cõfortari? De-
niq̃ in quãtum grauaris. in tantũ lu-
craris. et in quantum iuuaris in tan-
tum tibi tua premia minuis. Elige er-
go quos eligas: an qui grauando iu-
uant. an qui iuuando grauant. Hi tibi

ꝑmeritores. illi fraudatores meritorū exiſtūt. Nam qui ſocij laboris: ꝑculdubio et mercedis participes erunt.

¶ Ca. vij. De ſolicitudīe ꝓlatorum. Super can. ſermone. liij.

IS qui alijs ꝑeſt in ſolicitudine: vix vnꝗ̄ vl' raro ſecure vacat ſibi. dum ſemꝑ timet ſui penuriā facere ſubditꝫ et nō placere deo: ꝙ cōi vtilitati ꝓpriā ꝑfert: quietē ſcilꝫ et cōtemplatiōis dulcedinē. Non aūt pax gaudij et ſecuritatis accedit: interdum ſuauiter ferieti. cum ex metu quodā ⁊ reuerētia erga ſe īmiſſa diuinitus: cordibus ſubditorū intelligit ſuā deo placere quietē: ꝙ facit vt illi equo magis aīo ſuas neceſſitates ſuſtineāt: ꝙ̄ patris ſpiritalis grata audeāt ocia temere ꝑturbare. Sup cātica. ſer. lxxvi Quā boni vigiles. qui nobis dormiētibus ipſi ꝑuigilāt: q̄ſi rōem pro aīabus nr̄is reddituri. Quā boni cuſtodes qui vigilātes aīo: atꝙ in orationibus pernoctātes hoſtiū inſidias ſagaciter explorāt. anticipāt cōſilia malignantiū. deprehēdūt laqos. eludūt tēdiculas. retiacula diſſipāt. machinamēta fruſtrant. Hi ergo fratrū amatores ⁊ ꝑpl'i chriſtiani: qui multū orant pro populo ⁊ vniuerſa ſctā ciuitate. Hi ſūt q̄ multū ſoliciti pro ſibi cōmiſſis dn̄icis ouib⁹: cor ſuū tradūt ad vigilandū diluculo ad dn̄m qui fecit illos: ⁊ in cōſpectu altiſſimi depcant. Et vigilāt et depcant: ſciētes ſuā inſufficientiā in cuſtodiēda ciuitate. Porro cū dn̄s ita precipiat: vigilate et orate ne intretis in tēptationem. liquet ꝙ abſꝙ duplici hoc exercitio fideliū ſtudioꝙ cuſtodum nō poteſt eſſe ſecura ciuitas: nō ſponſa: nō oues. Horum differētiā queris? Unum ſunt: ciuitas ꝓpter collectiōem. ſponſa ꝓpt dilectiōem: oues ꝓpter māſuetudinē. Propterea quicūꝙ opus miniſterij hui⁹ ſortiti eſtis: attēdite vobis et precioſo depoſito qđ vobis creditū eſt. Ciuitas eſt: vigilate ad cuſtodiam cōcordiaꝙ. Sponſa eſt: ſtudete ornatui. Oues ſūt: intēdite paſtui. Porro cuſtodia ciuitatis vt ſit ſufficiēs trifaria erit. A vi tyrannorū. A fraude hereticoꝝ. A tēptationib⁹ demonū. Sponſe vero ornatus: in bonis operibus / et moribus / ⁊ ordinibus. At paſtus ouiū cōiter quidē in paſcuis ſcripturaꝝ tāꝙ in hereditate domini. ſed eſt diſtinctio in illis. Nam ſunt mandata. que duris atꝙ carnalibus animis imponuntur ex lege vite ⁊ diſcipline: et ſunt onera diſpenſationū que infirmis et puſillis corde: de reſpectu miſericordie apponūtur: ⁊ ſunt cōſiliorū ſolida fortiaꝙ que ex intimis ſapientie proponunt ſanis: ⁊ qui exercitatos habent ſenſus ad diſcretiōem boni ⁊ mali. Paruulis nāꝙ tāꝙ agniculis: adhortationis lac potus datur non eſca.

¶ Ca. viij. De doctrina ꝓlatorum. Super can. ſermone. lxxvi.

Boni ſoliciti ꝙ paſtores impinguare pecus non ceſſant bonis electiſꝙ exemplis. et ſuis magis ꝙ̄ alienis. Nam ſi alienis ⁊ nō ſuis: ignominia ē illis: ⁊ pecus ita nō proficit. Si eni verbi cauſa ego qui videor inter vos paſtoris gerere curā: vobis appoſuero moyſi māſuetudinē / patientiā iob / miſericordiā ſamuelis / dauid ſanctitatem: et ſiqua ſunt eiuſmodi exempla bonorum: immitis ipſe et impatiēs atꝙ immiſericors ⁊ minime ſanctus ſermo: vt vereor minus vobis ex nobis eſt. Nunc vero bonus paſtor hoc quoꝙ curabit: vt ſm euangelium inueniat habere ſal in ſemetipſo: ſciēs quia ſale ſermo conditus q̄ſtum placuerit ad gratiam: tātum proderit ad ſalutem. Hec interim de cuſtodia ciuitatis atꝙ ornatu ſponſe: veꝝ et paſtu ouium dicta ſint. Uolo tamen adhuc eadē paulo expreſſius deſignare ꝓpter eos qui dum auide nimis honoribus inhiant: min⁹ prouide grauibus ſe ſupponunt oneribus: exponunt periculis: vt ſciāt ad quid venerint. Ni fallor ad ſolam ciuitatis cuſtodiam: vt q̄ſtum ſatis eſt procuretur: opus eſt viro forti / ſpirituali / fideli. Forti. ad ꝓpulſandas

iniurias. Spiritali. ad dephendendas inſidias. Fideli: qui non. que ſua ſunt querat. Porro ad mores honeſtandos vel corrigendos quod vtiq ad decorẽ pertinet ſponſe: quis non liquido agnoſcat perneceſſariam fore cum multa quidem diligentia diſcipline cenſuram? Jam vero quomodo in paſcua diuinorũ educet eloquiorꝝ gregem dñicũ paſtor idiota? Sed etſi doctus quidẽ fuerit/ nõ autem ſit bonus: verendum ne non tam nutriat doctrina vberi: ꝙ noceat vita ſterili. Temere itaq et in hac parte hoc onus ſubitur abſq ſcientia pariterq vita laudabili. Paſtores ſiquidem qui veri paſtores ſunt: licet habeãt de terra ⁊ in terra corpora ſua: non tñ de terra ſed de celeſtibꝰ paſcuis greges dominicos paſcere cõſueuerũt. Neq eni ſuam eis: ſed domini predicant voluntatem.

¶ Ca. ix. Q prelato ſicut deo obediendum ſit. In libro de precepto ⁊ diſpenſatione.

Siue deus: ſiue homo/ vicarius dei: mandatũ qđcunq tradiderit: pari ꝑfecto obſequendũ eſt cura: pari reuerentia deferendum. vbi tamen deo cõtraria non precipit homo. Quod ſi cõtigerit: pergendum indubitanter conſulo in petri ſententiam: quia obedire oportet deo magis ꝙ hoibus. Quãobrem quicqđ vice dei precipit homo. qđ nõ ſit tamẽ certũ diſplicere deo: haud ſecus oĩno accipiendum eſt: ꝙ ſi precipiat deus. Quid enim intereſt. vtrũ per ſe an per ſuos miniſtros. ſiue homines. ſiue angelos hominibus inoteſcat ſuum placitũ deus? Sed homines inquis facile falli in dei voluntate de rebus dubijs percipienda: et in precipiendo fallere poſſunt. Sedenim quid hoc refert tua qui cõſcius non es? A quo deniq diuina potius cõſilia requirent: ꝙ ab illo cui credita eſt diſpẽſatio myſteriorum dei? Ipſum proinde quem pro deo habemus tanꝙ deũ in his que aperte nõ ſunt cõtra deũ: audire debemꝰ. Porro imperfecti cordis: et īfirme prorſus volũtatis indicium eſt: ſtatuta ſeniorum ſtudioſiꝰ diſcutere. Herere ad ſingula que iniunguntur. exigere de quibuſq ratiõem. ⁊ male ſuſpicari de omni precepto: cuius cauſa latuerit. nec vnꝙ libenter obedire. niſi cum audire cõtigerit quod forte libuerit: aut quod non aliter licere ſeu expedire monſtrauerit vel aperta ratio/ vel indubitata auctoritas. Delicata ſatis imo nimis moleſta eſt huiuſmodi obedientia. Diſputare profecto hoc eſt in aſtu cordis: nõ in auditu auris obedire.

¶ Ca. x. Q prelato cõtraria deo iubẽte nõ eſt obediendũ. In prima pte epłaꝝ ad adam monachũ ſcđa q̄ ſic incipit Si maneres in caritate.

Mala imperãtibꝰ: non eſt parendũ. Preſertim dũ prauis obtẽperãs imperijs: in quo homini videris obediẽs: deo plane qui om̄e qđ perperã agit interdicit. inobedientẽ te exhibes. Valde autẽ peſſimũ eſt ꝓfiteri te obedientẽ: in quo noſceris ſuꝑiorẽ ꝓpter inferiorẽ. id eſt diuinam ꝓpter humanam ſoluere obediẽtiam. Quid enim? Qđ iubet homo prohibet deus: et ego audiã hoiem. ſurdus deo? Inanis excuſatio de hũana obediẽtia vbi in deum ꝯuincit facta trãſgreſſio. Nec dico a ſubditꝭ mãdata ꝑpoſitorũ eſſe dijudicãda. vbi nil iuberi dephẽditur diuinis ꝯtrariũ inſtitutis: ſꝫ neceſſariã aſſero et prudentiã qua aduertat ſi quid aduerſat et libertatẽ qua ingenue ꝯtẽnat. Igitur facere malũ. q̄libet etiã iubente conſtat nõ eſſe obedientiã: ſed potius inobediẽtiã. Sane hoc aduertẽdũ ꝙ quedã ſunt pura bona: q̄dã pura mala. ⁊ in his nullã deberi hoibꝰ obedientiã. qm̄ nec illa omittẽda ſunt cum ꝓhibent: nec iſta vel cum iubent ꝯmittẽda. Porro inter hec ſunt media quedã. que pro modo. loco. tẽpore vel perſona: et mala poſſunt eſſe ⁊ bona. et in his lex poſita eſt obedientie. In his ꝑfecto fas nõ eſt. nr̄m ſenſum ſentẽtie ꝑſcribere mgr̄oꝝ. In his oĩno ꝑlatoꝝ

nec iuſſio nec ꝓhibitio contẽnenda. Fi=
des. ſpes. caritas. ⁊ cetera hmõi. pura
ſũt bona: qꝛ male nõ poſſũt vel iuberi
vel teneri. bene non poſſunt vel prohi=
beri vel non teneri. Pura mala ſũt. fur=
tũ. ſacrilegium. adulteriũ. ⁊ cetera ta=
lia. que vtiqꝫ nec vel bene precipi vel
ꝑfici poſſunt. nec male ꝓhiberi. vel nõ
fieri. Aduerſus hmõi nõ eſt lex. Nulliꝰ
quippe ꝓhibitio valꝫ obuiare ꝑceptꝭ.
nulliꝰ iuſſio preiudicare ꝓhibitis. Sũt
deinde media q̃ quidẽ per ſe nec bona
eſſe noſcuntur ñec mala: poſſunt tamẽ
indifferenter ⁊ bene pariter et male. vł
iuberi vel prohiberi: ſed male nullate=
nus in his a ſubditis obediri. Ex his
ſunt vt exempli gratia ponã. ieiunare/
vigilare/legere. et queqꝫ talia. Scien=
dum vero quia media quedam in pu=
rorum plerũqꝫ bonorum ſeu malorum
trãſeunt rationem. Nam coniugiũ cũ
et fieri liceat/et non fieri: factum iam/
ſolui non licet. Qḋ ergo ante nuptias
medium eſſe liquebat: in iam cõiuga=
tis puri boni vim obtinet. Item pro=
pria poſſidere ſeculari quidez homini
medium eſt. quoniam et non poſſidere
licet. monacho vero quia poſſidere nõ
licet purum malum eſt.

Ca. xj. Qꝫ non inobediẽtia ſed intentio inobedientis penſatur. In libro de precepto et diſpenſatione.

NOnnulla ſtultiloqa ſeu va=
niloquia: et queqꝫ ocioſe di
cta/facta/⁊ cogitata: nunqꝫ
niſi cõtra dei mandatum vſurpantur.
Peccata quippe ſũt: ⁊ deus prohibet
omne peccatũ: et tamẽ venialia nõ cri=
minalia reputantur. excepto cum per
contemptum vertuntur in vſum et cõ=
ſuetudinem. ⁊ tũc nõ peccati ſpecies: ſꝫ
peccantis intentio penſatur. Non eni
inobedientia. ſꝫ impenitẽtia facit ꝑua=
ricationem. Elatio q̇ppe contẽnentis
atqꝫ impenitẽtꝭ. obſtinatio in minimis
q̇ꝫ mandatis culpã facit nõ minimã:
et ꝯuertit in crimẽ grauis rebellionis:
nemini ſatis leuẽ ſimplicis trãſgreſſi=
onis. Non eſt eni idipſũ nolle obedire:
et nõ obedire. Hoc quippe interdũ er=
roris eſt. nõnunqꝫ ⁊ infirmitatis. illud
vero aut odioſe ꝑtinacie: aut cõtuma=
cie non ferende. Qḋ et ipſum repugna=
re eſt ⁊ reſiſtere ſpũiſctõ. ⁊ ſi ad mortem
vſqꝫ ꝑdurauerit: blaſphemia eſt: non
remittẽda ſiue in hoc ſclo: ſiue in futu=
ro. Nõ ergo q̃liſcũqꝫ mandati ꝑteritio
criminalem facit inobedientiam: ſed
repugnare. ſed nolle obedire.

Ca. xij. Qꝫ ꝑiculoſe viuitur abſqꝫ magiſtro. Sup can̄. ſmõe. lxxvij.

AUdiant qui ſine duce ⁊ ꝑce=
ptore: vias vite ingredi nõ
formidant. Ipſi ſibi in arte
ſpiritali exiſtentes: et diſcipuli pariter
et magiſtri. Non ſufficit hoc. etiã coa=
ceruant diſcipulos ſibi ceci duces ce=
coꝝ. Quãmulti ex hoc a recto tramite
periculoſiſſime aberraſſe cõperti ſunt.
Nimirũ ignorantes aſtucias ſathane
⁊ cogitatiões ipſius: factum eſt vt qui
ſpũ ceperãt: carne cõſũmarent. Abdu=
cti pariter lapſi dãnabiliter. Videant
ꝓinde q̇ eiuſmõi ſũt. q̇modo caute am=
bulent. Seductori dat manũ: q̇ ſe dare
diſſimulat preceptori. Et qui dimittit
oues in paſcua abſqꝫ cuſtode: paſtor
eſt non ouium ſed luporum.

Ca. xiij. Qꝫ nõ ſit vniꝰ meriti ſocialiter viuere et vtiliter preeſſe. Super cantica. ſermone. xxiij.

NOn paris facilitatis ſeu fa=
cultatis eiuſdẽ eſt: petulan=
tes/vagoſqꝫ ſenſus atqꝫ in=
temperantẽ carnis appetitũ magiſtri
comprimere metu: ac rigida diſcipline
cohibere cenſura: ⁊ ſpontaneo affectu
bene cũ ſociꝭ cõuenire: caſtigatis ſub
ferula viuere moribꝰ: ⁊ ſola magr̃a vo=
lũtate gratũ paribus gerere morẽ. Nã
neqꝫ rurſum vniꝰ quis dicat eẽ meriti.
vniꝰ ve virtutis. ſocialiter viuere ⁊ vti=
liter ꝑeſſe. Quãmulti deniqꝫ ſub prece
ptore q̇eti viuũt: q̇s ſi iugo abſoluas.
videas nõ poſſe q̇eſcere nec ſe vllo mõ
equalibꝰ ſeruare innoxios. Iteqꝫ innume
ros cernes ſimpliciter et ſine q̃rela iter

fratres ꝯuerſari: ſup fratres nõ ſolum inutiliter ſʒ et inſipiēter ⁊ neqter. Quādã ſiquidem bona mediocritate cōtēti ſunt qui hmõi ſūt: ſicut eis menſuram gratie partit⁹ eſt deus: mīme qdē egentes magiſtro: nec tñ idonei magiſterio. Prioꝛib⁹ ergo ſequētes quidē in moꝛibus ãcellūt. ſed vtriſqȝ ſupioꝛes exiſtūt: q ſupioꝛes eſſe ſciūt. Deniqȝ ⁊ accipiūt in ꝓmiſſiõe qui bene preſūt: ꝯſtitui ſup oīa bõa dñi ſui. At pauci ꝑfecto q vtilit. pauciores q et hūiliter pſint. facile tñ vtrūqȝ adimplet: q matrē virtutū diſcretionē pfecte adeptus: vino nichilomin⁹ caritatis vſqȝ ad cōtēptū ꝓprie glie: vſqȝ ad ſuīpſi⁹ obliuionē ad nõ qrēda q ſua ſūt debriat. qđ ſolo ac miro ſpūs ſācti magiſterio obtinet. Virt⁹ ſiquidē diſcretiõis abſqȝ caritatis feruoꝛe iacet. et feruoꝛ vehemens abſqȝ diſcretiõis tēꝑamento ꝓcipitat. Jdeo laudabilis cui neutrū deeſt. qtinus ⁊ feruoꝛ diſcretionē erigat: ⁊ diſcretio feruoꝛē regat. Ergo taliter opoꝛtet eſſe moꝛatum eū qui preeſt. Optimum autem in moꝛibus dixerim: et ſūmam diſcipline huius pfecte apprehēdiſſe: qui in nullo ꝓſus. aut reſiſtat prioꝛib⁹ aut inuideat parib⁹: aut ſubiectis. vel deſit in cura: vl' in ſuperbia preſit. Prelatis obediens: ſocijs congruens: ſubditis vtiliter cōdeſcendens.

¶ Ca. xiiij. Quõ prelatus vel predicatoꝛ inuitatur a deo ad aīas inſtruendas. Jn canticis ſermõe. lviij.

Ad aīas reuiſendas / corrigēdas inſtruēdas / ſaluādas: aīa pfectioꝛ inuitat. q tñ id miniſterij ſoꝛtita ſit non ſua ambitiõe: ſʒ vocata a deo tanqȝ aaron. Poꝛro inuitatio ipa quid eſt: niſi quedā intima ſtimlatio caritatis pie nos ſolicitãtis emulari fraternā ſalutē: emulari decoꝛem dom⁹ dñi: incrementa lucroꝛum eius: incrementa frugū iuſticie ei⁹: laudem et gloꝛiam eius. Jſtiuſmodi itaqȝ circa deum religioſis affectibus qtiēs is qui aīas regere. aut ſtudio predicationis ex officio intēdere hʒ: hoiem ſuū interioꝛē ſēſerit ꝓmoueri: totiēs ꝑ certo deū adeſſe intelligat: totiens ſe ab illo ad aīas inuitari. Ad quid. niſi vt euellat et deſtruat. ⁊ edificet ⁊ plātet? Sup cantica. ſermone. lix. Vox illi⁹ libēter doctoꝛis audio vocē: q nõ ſibi plauſū ſʒ mihi planctū moueat. Vere turturē exhibes: ſi gemere doceas. Et ſi pſuadere vis gemēdo: id magʒ qȝ de clamādo ſtudeas opoꝛtebit. Exemplū ſane cū i mltis alijs tñ vl' maxie i hoc negocio vbo efficati⁹ ē. Dabis voci tue vocē virtutis: ſi qđ ſuades pri⁹ tibi illud videris perſuaſiſſe. Validioꝛ operis qȝ oꝛis vox: fac vt loqueris. et nõ ſolū me facilius emēdas: ſed te qȝ graui liberas ꝓbro. Nõ iā pertinebit ad te: ſi qs dicat. Tu qui alios doces: teipſū non doces.

¶ Ca. xv. Quid cauēdum ſit predicatoꝛi. Sup cañ. ſermone. xviij.

Fides. ſpes. caritas: nobis ꝓpter nos donant. abſqȝ his quippe ſalui eē nõ poſſum⁹. Poꝛro ſcie ſeu ſapiētie ſmo gra curationis: ꝓphetia: ſiſiaqȝ qb⁹ carere cū integritate ſalut ꝓprie poſſum⁹: ꝓxioꝛū ꝓculdubio in ſalutē expendēda donātur. Sʒ ſane cauendū in his aut dare qđ nobis accepim⁹: aut qđ ero gandū accepim⁹ retinere. Rem ꝑfecto ꝓximi retines tibi: ſi verbi cauſa plen⁹ vtutibus cū ſis. foꝛis qȝ nihilominus donis ſciētie ⁊ eloquētie adoꝛnat⁹: metu foꝛte aut ſegnicie. aut min⁹ diſcreta hūilitate: verbū bonū qđ poſſʒ ꝓdeſſe multis: inutili imo ⁊ dānabili ligas ſilētio. certe maledict⁹ qȝ frumēta abſcōdis in populis. Rurſus qđ tuū eſt ſpargis et pdis: ſi priuſqȝ infūdaris tu tot⁹ ſemiplen⁹ feſtines effūdere. Nimirū vita et ſalute quā alteri das: te fraudas. dum ſana vacu⁹ intētiõe glie ianis vēto inflaris: aut terrene cupiditatis veneno inficeris: ⁊ letali apoſtemate turgens interis. Quãobrem ſi ſapis: cōcam te exhibebis: et non canalē. hic ſiquidem pene ſimul et recipit et refūdit. illa vero donec impleat expectat: et ſic quod

ſupabundat. ſine ſuo damno cōmuni-
cat. Verū canales in eccl'ia hodie mul-
tos habemus: concas vero ꝑpaucas.
Tāte caritatis ſunt. ꝑ quos nob̄ fluē-
ta celeſtia manant: vt ante effundere
ꝗ̄ infūdi velint: loq̄ ꝗ̄ audire paratio-
res: ⁊ prōpti docere q̄d nō didicerūt: et
alijs p̄eſſe geſtiētes qui ſeipſos regere
neſciunt. Qꝫ ſi non habeo niſi parūper
olei q̄ vngar: putas tibi debeo dare: et
remanere inanis? Seruo illud mihi et
omnino niſi ad ꝓph̄e iuſſionē nō ꝓfero.
Si inſtiterint rogitātes aliqui: ex his q̄
forte exiſtimāt de me. ſupra id q̄d vidēt
in me. aut audiūt aliquid ex me reſpō-
debitur eis. Ne forte nō ſufficiat nobis
et vobis: ite potius ad vendētes ⁊ emi-
te vobis. Sed caritas inq̄s non querit
que ſua ſūt. Et tu ſcis quā ob rē? Non
querit q̄ ſua ſunt ꝑfecto. q2 nō deſunt.
Quiſnā querat q̄d habet? Caritas q̄
ſua ſunt. id eſt ꝓprie ſaluti neceſſaria
nūꝗ̄ nō habet: nec mō h3. ſed etiā abū
dat. Vult abundare ſibi: vt poſſit ⁊ oī-
bus. Seruat ſibi quantū ſufficiat: vt
nulli deficiat. Alioquin ſi plena nō eſt:
ꝑfecta nō eſt. Ceterum tu frater cui fir-
ma ſatis ꝓpria ſalus nondū ē. cui cari
tas adhuc aut nulla eſt. aut adeo tene
ra. et arūdinea: quatinus omni flatui
cedat. omni credat ſpiritui: omi circū-
feratur doctrine vento. imo cui tanta
eſt caritas vt vltra mandatū quid. dili
gas primū tuū pluſꝗ̄ teip̄3. Et rurſum
tātilla vt ꝯtra mādatū fauore liq̄ſcat.
pauore deficiat. ꝑturbet̄ triſticia. aua-
ricia cōtrahatur. ꝓtrahat̄ ambitione.
ſuſpitionibus inquietet̄. cōuicijs exa-
gitetur. curis euiſceretur. honorib⁹ tu-
meat: liuore tabeſcat. tu inquā ita in
proprijs teipſum ſentiēs: quanā demē
tia q̄ſo aliena curare. aut ambis/ aut
acquieſcis? Implere prius ⁊ ſic curato
effundere. Benigna prudenſꝗ̄ caritas
affluere conſueuit: non effluere. Alioq̄n
nec michi cedet ditari ex te. te exina-
nito. Si enim tu tibi neq̄. cui alij bon⁹
eris? De cumulo ſi vales adiuua me:
ſinautem parcito tibi.

Ca. xvj. Quō ſecure predi-
catur. Sup cañ. ſermone. xviij.

Accedit medicus ad vulne-
ratū. Spirit⁹ ad aīam. Quā
eni non reperiat gladio dia-
boli vulneratā: etiā poſt ſanatū vuln⁹
antiqui delicti medicamēto baptiſma
tis? Ergo ad animā cū accedit ſpirit⁹:
q̄d p̄mo opus eſt? Ut tumor vel vlcus
q̄d forte ſupercreuit in vulnere. ⁊ poteſt
impedire ſanitatē: ante oīa amputet̄.
Abſcidat̄ itaꝗ̄ ferro acute compūcti-
onis: vlcus inueterate conſuetudinis.
Sed eſt acerbus dolor. leniatur ꝓinde
vnguēto deuotiōis: q̄d nō eſt aliud niſi
cōcepta de ſpe indulgentie exultatio.
hanc continēdi parit facultas ⁊ victo-
ria de peccato. Deinde apponit̄ medi-
camentū penitētie: malagma ieiunio-
rum / vigiliaꝝ / orōnū: ⁊ ſiqua ſunt alia
penitentiū exercitia. In labore ciban-
dus ē cibo boni opis. ne deficiat. Itaꝗ̄
comitentur penitētie labores. pietatis
opa que ꝯfortent. Cibus ſitim excitat.
potādus ē. Accedat cibo boni operis.
orōnis pot⁹. cōponens in ſtomacho cō
ſciētie. q̄d bene ingeſtum eſt: et cōmen-
dans deo. Orando bibit̄ vinū letificās
cor hominis. vinū ſp̄ūs q̄d inebriat. et
carnaliū voluptatū infundit obliuio-
nem. humectat interiora arētis cōſciē-
tie. eſcas bonoꝝ actuū digerit: ⁊ dedu-
cit ꝑ quedā anime mēbra. fidem robo-
rans. ſpem confortans. vegetans ordi-
nanſꝗ̄ caritatē: et impinguās mores.
Sumpto cibo potuꝗ̄ quid iam reſtat
niſi vt pauſet egrotus: et quieti contē-
plationis poſt ſudores actionis incū-
bat? Dormiēs in cōtēplatiōe ſomniat
deū. per ſpeculū ſiquidē et in enigma-
te: non aūt facie ad faciem interim in-
tuetur. Tamē ſic non tā ſpectati ꝗ̄ cō-
iectati: idꝗ̄ raptim: ⁊ q̄ſi ſub quodam
coruſcamīe ſcintille trāſeūtis tenuiter
vix attacti iardeſcit amore. Talis a-
mor zelat. hic decet amicū ſponſi: hoc
neceſſe ē ardeat fidelis ſeru⁹ ⁊ prudēs:
quē ꝯſtituit dn̄s ſup familiā ſuam. hic
replet: hic feruet: hic ebullit: hic iam
ſecurus effūdit / exundans et erūpens
predicet. fructificet: innouet ſigna et

Imutet mirabilia.nō eſt quo ſe imiſceat vanitas:vbi totū occupat caritas. Siquidem plenitudo legis et cordis eſt caritas ſi tamen eſt plena. Deus deniqȝ caritas eſt. et nihil eſt in rebus quod poſſit replere creaturam factam ad imaginem dei niſi caritas deus: q̄ ſolus maior eſt illa. Eam nondū adeptus periculoſiſſime promouetur: quātiſlibet aliīs videatur pollere virtutib⁹ Si habuerit omnem ſcientiam. et dederit omnem ſubſtantiā ſuam pauperibus:ſi tradiderit corpus ſuum ita vt ardeat.abſqȝ caritate vacuus eſt. En quāta prius infūdenda ſunt vt effundere audeamus. De plenitudine nc de penuria largientes Primo quidem cōpunctio:deinde deuotio:tertio penitentie labor:quarto pietatis op⁹:quīto orationis ſtudiū:ſexto contēplationis ociū:ſeptimo plenitudo dilectiōis.

Ca.xvij. De puritate pontificū. In ep̄la ad hēricū ſenonen̄.ep̄z.

PUritas cordis in duob⁹ cōſiſtit.in querēda gl'ia dei:et vtilitate.p̄ximi.vt in oib⁹ videlicet actib⁹ vel dictis ſuis nihil q̄rat epiſcop⁹ ſuū:ſed tm̄ vt dei honorē. aut ſalutē proximorū:aut vtrūqȝ. hoc eni agens implebit non ſolū officiū pontificis ſed ⁊ ethymologiam nois: pōtem vtiqȝ faciens ſeipſum inter deum ⁊ p̄ximum. Pertingit pons iſte vſqȝ ad deū: ea fiducia qua non ſuam:ſed illi⁹ gloriam querit. Pertingit vſqȝ ad p̄ximū illa pietate:qua et ipſi non ſibi p̄deſſe deſiderat. Offert deo bonus mediator preces et vota populorum: reportans illis a deo benedictionē ⁊ gratiā. Supplicat maieſtati pro exceſſibus delinquentium:vindicat in peccantes iniuriam dei. Ingratis improperat beneficia pietatis:cōtemnētibus potētie ſeueritatē inſinuat. Utriſqȝ tamē nihilominus placare ſtudet indignātis furorem: nunc quidem hominū obtēdens infirmitatē: nunc diuine magnitudinē pietatis. Deniqȝ ſiue excedat deo ſiue ſobrius ſit nobis aut deo ſemper q̄ſtū in ipſo eſt placere geſtit aut p̄ſtare nobis:non q̄ꝺ ſibi oīno vtile eſt querens: ſed quod multis. Fidelis pontifex qui bona q̄libet per man⁹ ſuas tranſeūtia ſiue diuina bn̄ficia ad hoīes. ſiue hoīꝫ vota ad deū:colūbino intuens oculo: nil ſibi retentat ex oībus. Nec populi requirit datū ſed lucrū. nec dei gloriā vſurpat ſibi. Acceptū talentū nō ligat in ſudario:ſꝫ partitur numularīs a qb⁹ et vſuras recipit.nō ſibi ſed dño. Non habeat foueā vt vulpes: nō tanqȝ volucres nidū:nō loculos quō iudas: nō deniqȝ ſicut maria locū in diuerſorio. hoc tanto puritatis intime bono gloriari nō pōt veraciter:niſi q̄ extrinſecas gloriolas perfecte reſpuerit. Nec eni pure valet vel dei vel p̄ximi querere lucra: qui propria non contēpſerit.

Ca.xviij. De clamore pauperum ad pontifices.vbi ſupra.

CLamat penuria pauperū. clamāt nudi.clamāt famelici conqueruntur ⁊ dicunt. Dicite pontifices. in freno quid facit aurū? Nūquid aurum a freno repellit frigus:ſiue eſuriem? Nobis fame ⁊ frigore miſerabiliter laborantibus:quid conferunt tot mutatoria vel extenſa in particis vel plicata in manticis? Noſtrum eſt q̄ꝺ effunditis: nobis crudelit̄ ſubtrahitur q̄ꝺ inaniter expēditis. Et nos enim dei plaſmatio chriſti et nos ſanguine redempti ſumus. Nos ergo fratres veſtri. Uidete q̄le ſit de fratrna portiōe paſcere oclos veſtros. Uita nr̄a cedit vobis in ſupfluas copias. Nr̄is neceſſitatib⁹ detrahitur: q̄cquid accedit vanitatib⁹ veſtris. Duo deniqȝ mala de vna p̄deūt radice iniquitatis. dū et vos vanitādo p̄ditis: ⁊ nos ſpoliando perimitis. Iumenta gradiūtur onuſta gēmis: ⁊ noſtra nō curatis crura nuda caligulis. Annulli.catenule.tintinabula:et clauate q̄dam corrigie.multa ꝗ talia tā ſpecioſa colorib⁹: ꝗ̄ pōderib⁹ p̄cioſa:mulaꝝ pendēt ceruicib⁹. fratꝝ aūt lateribus:nec ſemicintia miſerantes apponitis? Huc accedit ꝗ hec oia

nec negociationis ſtudio: nec proprio
manuū exercitio vobis elaboraſtis: ſʒ
nec iure hereditario poſſidetis. Et hec
pauperes mō quidē coram deo tm̄. cui
corda loquūtur. Nec eni audēt aperte
cauſari aduerſū vos: quibꝰ interim ꝓ
ſua vita neceſſe hn̄t potiꝰ ſupplicare.
Ceterū i futuro ſtabūt in magna ꝯſtā-
tia aduerſus eos q̄ ſe anguſtiauerunt:
ſtante quippe ꝓ eis patre orphanorū
et iudice viduaꝝ. Ipſiꝰ eni tūc vox erit
Quādiu nō feciſtiꝫ vni de his minimis
meis: nec mihi feciſtis.

Ca. xix. De ſuperfluo hītu ſacerdotū. In prima parte epiſtolarū. Ad henricum ſenonen̄. epiſcopū.

CErnit in nōnullis ſacerdo-
tibus veſtiū cultꝰ plurimꝰ:
virtutū aut nullus aut exi-
guus. Uerū tu ſacerdos altiſſimi dei.
cui ex his placē geſtis: mundo an deo?
Si mundo. cur ſacerdos? Nam ſi pla-
cere vis mūdo: quid tibi prodeſt ſacer-
dotiū? Nec eni potes duobꝰ dn̄is ſer-
uire. Qui autē amicus vult eſſe huius
mūdi: inimicus deo cōſtituitur. Uolēs
itaqꝫ placere hominibus: deo non pla-
ces. ſi non places: nō placas. Cur er-
go vt dixi ſacerdos? Sin vero qđ addi-
di placere intendis. non mūdo ſʒ deo:
cur qualis populus talis ⁊ ſacerdos?
Enimuero ſi ſacerdos paſtor eſt: et po-
pulus oues: dignum eſt vt in nullo ap-
pareat paſtor ouibꝰ diſſimilis. Si in-
ſtar mei qui ouis ſum paſtor meus: et
ipſe incuruus gradit̄: vultum gerens
deorſum/ et terram ſemper reſpiciens:
et ſoli vētri mente ieiunꝰ pabula q̄ritās
in q̄ diſcernimur? Ue ſi venerit lupꝰ nō
erit q̄ ꝓuideat. qui occurrat. q̄ eripiat.
Decet ne paſtorē more pecorū ſenſibꝰ
incubare corporis: herere infimis: ihiare
terrenis: et non potius erectū ſtare vt
hominem. celum mente ſuſpicere. que
rurſum ſunt et querere et ſapere: non q̄
ſuper terram.

Capi. xx. De quorundam prelatorum crudeli ardore dominādi. vbi ſupra.

NOnnulli cū preſideant vrbi-
bus valde populoſis: totas
vt ita dicā patrias proprie
dioceſis ambitu circūcludāt: occaſiōe
inuenta ex quocūqꝫ veteri priuilegio:
ſatis agūt vt ⁊ vicinas ſibi ſubijciant
ciuitates. q̄tinꝰ due quibꝰ duo vix pre-
ſules ſufficiebāt ſub vno redigant̄ an-
tiſtite. Rogo q̄ hec tā odioſa ꝑſumptio
quis hic tantus ardor dominandi ſup
terrā. tā effrenis cupiditas? Certe cū
primū tractꝰ es ad cathedrā flebas:
refugiebas vim q̄rebaris multū ad te
et oīno ſupra te eſſe dicens miſerū cla-
mitans et indignū q̄ non eſſes idoneus
tam ſācto myſterio: tātis nō ſufficeres
curis. Quid igitur nūc verecūda depul
ſa formidine: ſpōte ambis ad amplio-
ra. imo irreuerenti audacia ꝓprijs nō
cōtētus inuadis aliēa? Cur hoc? For-
te vt plures populos ſalues. Sʒ i alie-
nā meſſē tuā mittere falcē iniurioſū eſt:
vt tue ꝑſtes eccleſie. Sed eccleſiarum
ſponſo non placet tale vnius incremē-
tum: quod detrimentum alterius ſit.
Crudelis ambitio ⁊ incredibilis: ſi fi-
dem oculi non aſtruerent. Ubi eſt illa
terrifica cōminatio. ve qui cōiungitis
domū ad domum: et agrū agro copu-
latis? Nūq̄d in his dūtaxat exiguis/
ne iſtud metuendū eſt: non autem cum
vrbes vrbibus: aut prouincijs prouin-
cie continuantur. Huius rei gratia non
pigritantur crebro terere limina apo-
ſtoloꝝ: inuēturi ⁊ ibi qđ magis dolen-
dum eſt qui ſue faueāt improbe volū-
tati. non q̄ valde romani curent quo fi-
ne res terminet̄: ſed quia valde diligūt
munera: ſequūtur retributiones. Bo-
na humilitas q̄ ⁊ in preſentiaꝝ ab hu-
iuſmodi mordacibꝰ curis. mentem fa-
cit eſſe quietā: ⁊ a minacibus penis in
futuro ſecuram reddit conſcientiam.

Ca. xxi. De ſuſpitione ⁊ vicioſa ſolicitudine epiſcopoꝝ. In li. iiij. de conſideratione. capi. quinto.

QUid epō turpiꝰ q̄ʒ incūbere
ſuppellectili: et ſubſtātiole
ſue ſcrutari oīa. ſciſcitari de

oib⁹.morderi ſuſpitiõibus. moueri ad
quecꝗ perdita vel neglecta. Ad vere-
cundiã dico quorundã eiuſmodi:ſcru-
tantiũ quotidie oẽm ſubſtãtiã ſuã: nu-
merantiũ ſingula.de minutis et q̃drã-
tib⁹ exigentiũ rationẽ. Nõ ita ille egy-
ptius.q̃ ioſeph oib⁹ traditis: ignora-
bat qd haberet i domo ſua. Erubeſcat
chriſtian⁹:xp̃iano ſua non credens.hõ
ſine fide:fidem tñ habuit ſeruo: ſuper
omnia bona ſua conſtituens eum. Et
hic erat alienigena. Mira res. Satis
ſupercꝗ epi ad manũ habent: quibus
animas credant: et cui ſuas cõmittãt
facultatulas nõ inueniunt. Optimi vi-
delicet eſtimatores rerum. qui magnã
de minimis:paruam aut nullã de ma-
ximis curam gerant. Sed vt liquido
datur intelligi:patientius ferimus xp̃i
iacturam q̃ noſtram. Quotidianas ex
pẽſas quotidiano reciprocamus ſcru-
tinio: et continua dñici gregis detri-
menta neſcimus. De precio eſcarum ⁊
numero panum cum miniſtris quoti-
diana diſcuſſio eſt. rara admodum cũ
preſbyteris celebratur collatio de pec
catis populorũ. Cadit aſina:et eſt qui
ſubleuet eam. perit aia et nemo qui re-
putet. Nec mirũ cum nec noſtros q̃dẽ
aſſiduos ſẽtiamus defectus. Nõne ad
ſingl'as ſupputatões iſtas iraſcimur/
vrimur/anxiamur. Quã tolerabilius
rerũ q̃ mentiũ ſuſtinere iacturã. Que-
ſo tu q̃ alios doces doce teipm̃. pluris
te habere q̃ tua. Trãſitoria iſta q̃ ſta-
re tibi nullo pacto queunt: fac vt a te
trãſeãt.nõ ꝑ te. Riu⁹ q̃ fluit cauat terrã
ſic diſcurſus tpaliũ cõſcientiã rodit. Si
poteſt torrens in agros excurrere ſine
leſione ſatorũ:et tu te iſta ſine vulnere
mentis poſſe tractare cõfidito. Oĩmo-
dis conſulo ſtudeas a te auertere con-
curſũ horum. Multa neſcias: plurima
diſſimules:nonnulla obliuiſcaris.

¶Ca.xxij. Qꝫ cõſiderato labore prelatorum minus placet honor eorum. Super cantica.ſermõe.xij.

f FRatres reuereamur epõs:
ſed vereamur labores eoꝝ.
Si labores penſam⁹:nõ af-
fectamus honores. Agnoſcamus im-
pares vires nr̃as non delectet molles
et femineos hũeros viroꝝ ſupponere
ſarcinis. Nec obſeruem⁹ eos:ſꝫ hono-
rem⁹. Inhumane nẽpe eoꝝ redarguis
opera:q̃ꝝ onera refugis. Temerarie
obiurgat virũ de ꝑlio reuertentẽ: mu-
lier nens in domo. Dico enim. Si is q̃
de clauſtro eſt eum qui verſatur in po-
pulo interdum minus diſtricte. minus
ve circũſpecte ſeſe agere deprehende-
rit:verbi grã. in verbo in cibo.in ſõno.
in riſu. in ira. in iudicio:nõ ad iudican
dũ ſtatim ꝓſiliat:ſꝫ meminerit ſcriptũ.
Melior eſt iiq̃itas viri: q̃ benefaciẽs
mulier. Nã tu quidẽ in tua cuſtodia vi
gilãs:bñfacis. Sed qui iuuat multos:
et meli⁹ facit ⁊ virili⁹. Qd̾ i implere nõ
ſufficit abſq̃ aliq̃ iniq̃tate.id eſt abſq̃
quadã ineq̃litate vite ⁊ ꝯuerſatõis ſue:
memento q: caritas operit multitudinẽ
pctõꝝ. Hec dicta ſũt cõtra geminã tẽ-
ptationẽ q̃ ſepe viri religioſi epõꝝ vel
abire gl'iaꝫ: vel exceſſus temẽ iudica-
re: diabolicis inſtigationib⁹ inſtigant.

¶Ca.xxiij. De ꝑiculo prelationis. in ſecũda parte epiſtolarum.

c COnſidero gradũ.et caſũ ve-
reor. Conſidero faſtigiũ di-
gnitatꝫ:⁊ itueor faciẽ abyſ-
ſi iacẽtis deorſũ. Attendo celſitudinẽ
honoris: et e vicino reformido ꝑiculũ.
In ſer. de verbis pſalmi. audiã qd lo-
quatur. Uerũtamen optimã ꝑtẽ elegit
maria.licet nõ minoris fortaſſe meriti
ſit apud deũ hũilis ꝯuerſatio marthe.
ſꝫ de electiõe maria laudatur: qm̃ illa
quidẽ oĩno q̃ ad nos ſpectat eligẽda:
hec ꝟo ſi iniũgit patient eſt tolerãda.
Prelatis nimirũ vtracꝗ vita neceſſa-
ria eſt:⁊ ipſoꝝ eſt vtriſq̃ ꝓuidere. Nec
dubiũ quin longe ꝑiculoſior ceteris ſit
eoꝝ ãminiſtratio.tñ ſi bene ãminiſtra-
uerint:gradũ bonũ ſibi acq̃rent. et ma
iorem abundantiam ⁊ ſupereffluẽtem
menſuram accipient pacis.

¶Ca.xxiiij. De acceptiõe ꝑſonaꝝ q̃ vicio ſolẽt inq̃nari iudices. Ad eugeniũ papã li.ſcdo de ꝯſiõ.capi.xiij.

D E auaritia nō eſt quo tuum
fatigere intuitū: cū pecuni=
am tanq̄ paleā dicaris ha=
bere. Non prorſus nō eſt ꝙ pro illa ti=
meatur a iudicijs tuis. Sed eſt qđ nō
minus ſepe nec noxie minus inſidiari
iudicātibus ſolet: de quo maxime q̄d
in tua iaceat cōſciētia latere te nolim.
Quid illud ſit q̄ris? Acceptio pſonarū
Nō parui te reum peccati exiſtimes: ſi
facies pctōꝝ ſumis et nō potiꝰ cauſas
iudicas meritorū. Eſt itē viciū cuiꝰ ſi te
immunē ſentis inter oēs quos noui ex
his q̄ cathedras aſcenderunt. ſedebis
me iudice ſolitariꝰ: qꝛ veraciter ſingu=
lariterq̄ leuaſti te ſupra te. Facilitas
credulitatꝫ hec ē. Cuius callidiſſime
vulpecule magnoꝝ neminē cōperi ſatꝫ
cauiſſe verſutias. Inde eiſipſis pro ni=
hilo ire multe. inde innocētiū frequēs
addictio. inde preiudicia in abſentes.

C Ca. xxv. Q; ira ꝛ nimia pie
tas ſubuertunt iudiciū. in li. ij. de cōſi=
deratione. ad eugenium papam.

O Portet inoteſcat tibi zelus
tuus. clemētia tua. diſcre=
tio quoq̄ mediatrix earū=
dem virtutū. Qualis videlicet in do=
nandis iniurijs. qualis ſis in vlciſcen=
dis. ꝗ prouidꝰ in vtroq̄: modi/loci/tē=
poris obſeruator. Prorſus cōſiderāda
tria hec in vſu virtutū harū ne non ſint
virtutes: ſi preter hec reperiant. Nē=
pe eiuſmodi non natura virtutes: ſed
vſus facit. Nam ex ſe indifferentes eē
noſcuntur. Tuū eſt aut abutendo ꝛ cō=
fundendo facere vicia: aut bene ordi=
nateq̄ vtendo virtutes. Solent diſcre=
tionis oculo caligante alterutrū ſibi p̄=
ripere loca: terminos occupare. Por=
ro caliginis due ſūt cauſe. Ira et mol=
lior affectꝰ. Is iudicij cēſurā eneruat:
illa precipitat. Quo eni ab altero non
periclitetur. aut pietas clementie: aut
zeli rectitudo? Turbatꝰ pre ira oculus
clementer nil intuetur: ſuffuſus fluxa
quadā ꝛ muliebri mollicie animi rec=
tū non videt. Nō eris innocens. ſi aut
punias eum cui forte parcendū eſſet:
aut parcas ei qui fuerat puniendꝰ. In
libro. iiij. de cōſideratiōe. Impunitas
auſum parit: auſus exceſſum. In libro
tertio de conſideratione. Impunitas
incurie ſoboles. inſolētie mater. radix
impudentie. tranſgreſſionū nutrix.

C Ca. xxvj. De diuerſis ge=
neribus ambientium. In libro. iiij. de
cōſideratione. ad eugeniū papam.

S Unt que neceſſario a nobis
rogātiū: aut extorquet ipor
tunitas. aut neceſſitas me=
retur. Aliꝰ ꝓ alio: aliꝰ forte et pro ſe ro=
gat. Pro quo rogaris ſit ſuſpectꝰ. Qui
ipſe rogat pro ſe. iā iudicatus eſt. Nec
intereſt per ſe. an per aliū quis roget.
Clericū curiā frequentātem qui nō ſit
de curia. ad idē noris ꝑtinere ambien=
tiū genus. Adulantem et ad placitum
cuiuſq̄ loquentē vnū de rogantibꝰ pu=
ta etiam ſi nihil rogauerit. Scorpioni
non eſt in facie qđ formides: ſed pūgit
a cauda. Si ad talium blanditias cor
tuū vt aſſolet molliri ſēſeris: memine=
ris ſcriptū. Omnis homo primū bonū
vinum ponit: cū autē inebriati fuerint
tunc illud qđ deterius eſt. Pari pon=
dere eſtimaueris eius humilitatē q̄ ti=
met: et eius qui ſperat. Uiri callidi et
doloſi eſſe propriū ſolet. tunc ꝓtendere
hūilitatē: cū aliq̄d obtinere voluerit.
De qualibꝰ dicit ſcriptura. Eſt qui ſe
humiliat nequiter: et interiora eiꝰ ple=
na ſunt dolo. De vobiſipſis ſumo ſen=
tentie huiꝰ euidēs exemplū. Quantos
quos ſupplices admiſiſti. poſtmodum
ſuſtinuiſti graues: inſolentes: cōtuma=
ces: rebelles? Quod quidē interiꝰ ma=
lum tegunt principia: poſteriora ꝓdūt.
Uerboſulū adoleſcentē. ꝛ ſtudentē elo=
quētie cū ſapientie ſit inanis: nō aliud
ꝗ iuſticie hoſtem reputes. Et hāc ve=
luti generalē tibi conſtituas regulā: vt
omnē qui palam veretur dicere/quod
in aure locutus eſt: ſuſpectū habeas.
Qđ ſi te iudicāte dicendū corā ille re=
nuerit: ꝺlatorē iudices nō accuſatorē.

C Ca. xxvij. De peruerſitate
quorūdā p̄latoꝝ. Sup can. ſer. lxxvij.

NOn om̄s ſunt amici ſponſi: quos hodie ſpōſe hicinde aſſiſtere cernis. et qui vt vulgo aiunt eam q̄ſi addextrare vident. Pauci admodū ſunt: qui nō que ſua ſunt querant: ex oībus caris ei⁹. Diligūt mūera: nec poſſunt pariter diligere chriſtū: q2 man⁹ dederunt mãmone. Intuere quomō incedūt nitidi ⁊ ornati: circūamicti varietatib⁹ tanq̄ ſponſa ꝓcedēs de thalamo ſuo. Nōne ſi quēpiā talium repēte eminus procedentē aſpexeris ſponſam potius putabis q̄ ſponſe cuſtodem? Unde vo hanc illis exuberare exiſtimas rex affluentiā/veſtium ſplendorē/ mēſarum luxuriē/congeriē vaſorū argenteorū et aureorꝫ: niſi de bonis ſponſe? Inde eſt ꝙ illa paup̄ et inops ⁊ nuda relinquit. facie miſerāda/inculta hiſpida/exanguis. Propter hoc non eſt hoc tempore ornare ſponſam: ſed ſpoliare. nō eſt cuſtodire ſed perdere. non eſt inſtruere ſed proſtituere. non eſt paſcere gregem ſed mactare ⁊ deuorare. dicēte de illis dn̄o Qui deuorāt plebem meā vt cibum panis. Et in alio ꝓpheta. Peccata populi mei comedēt. Quaſi dicat. Pctōrum precia exigunt: et peccātibus debitam ſolicitudinē non impēdūt. Quē dabis mihi de numero p̄poſitorꝫ: qui nō plus vigilet ſubditorum euacuādis marſupijs q̄ vicijs extirpādis? Ubi q̄ orādo flectat iram: qui predicet annum placabilē dn̄o? Leuiora loquimur. grauiora grauius manet iudiciū. O vtinam tam vigiles reperirentur ad curam: q̄ alacres currūt ad cathedrā. Uigilarēt vtiq̄ ſolicite ſeruantes ſponſam ſibi creditā. imo vero euigilarēt pro ſemetipſis. Parꝫ eſt nr̄is vigilib⁹ ꝙ nō ſeruāt nos. niſi ⁊ perdāt. Alto quippe dimerſi obliuionis ſomno: ad nullū dn̄ice cōminatiōis tonitruum expergiſcunt: vt vel ſuū ipſorꝫ periculū expaueſcāt. Iñ eſt ꝙ nō parcant ſuis qui non parcunt ſibi: perimētes pariter et pereūtes.

¶ Ca. xxviij. De prelatis qui vſurpant ſibi prelatiōem. De ſermone ad clericos. ca. xxvi.

UE vobis qui clauem tollitis. non ſcientie ſolum: ſed ⁊ auctoritatis. nec ipſi introitis: ⁊ multipliciter impeditis q̄s introducere debuiſtis. Tollitis eni non accipitis claues. de quib⁹ dn̄s q̄rit per ꝓphetā. Ipſi regnauerūt et nō ex me. principes extiterūt et ego nō vocaui eos. Unde ⁊ tantus p̄latiōis ardor. vnde ambitiōis impudētia tanta. vnde tanta veſania preſumptionis humane? Audeat ne aliq̄s nr̄m terreni cuiuſlibet reguli non p̄cipiēte aut etiā ꝓhibēte eo occupare miſteria: p̄ripere bn̄ficia: negocia diſpēſare? Nec tu deū putes que i magna domo ſua a vaſis ire aptis in iteritū ſuſtinet approbare. Multi quidē veniūt: ſed cōſidera quis vocet. vbi ſ. ca. xxix. Utinā tamen q̄ſq̄s ſic intrat: ſi fieri poſſet tam fideliter miniſtraret: q̄ fiducialiter ſe ingeſſit. At difficile fortaſſis ⁊ impoſſibile eſt: vt ex amara radice ābitiōis: ſuauis fructus ardeat caritatis. Ibidem ca. xxvi. Ue miniſtris infidelibus: qui necdū recōciliati: recōciliatiōis aliene negocia q̄ſi hoies qui iuſticiā fecerint apph̄ēdūt. Ue filijs ire: qui ſe miſtros gratie profitētur. Ue filijs ire. qui pacificorꝫ ſibi vſurpare gradus ⁊ noia non verentur. Ue filijs ire. q̄ fideles ſeſe mediatores pacis vt pctā populi comedāt mentiūtur. Ue qui ābulātes in carne: deo placere nō poſſūt: ⁊ placare velle p̄ſumūt. vbi ſ. ca. xxvij. Non miramur fratres quicunq̄ p̄ñtē ſtatū eccl'ie miſeramur: non miramur ſi vindemiāt vineam dn̄i qui inſtitutā a dn̄o pretergredit viam. Nichil eni illi de ſpū māſuetudis: quo p̄occupatos in delicto poſſit inſtruere cōſiderās ſeipm̄: ne ⁊ ipſe tentet. Compūctionis lachrimas neſciens: letatur magis cum malefecerit: ⁊ in reb⁹ peſſimis exultat. Pecuniam non iuſticiam gliſcit. oculi eius omne ſublime videt. inſatiabiliter eſurit dignitates. gloriā ſitit hūanā. Procul ab eo miſericordie viſcera. ſeuire poti⁹ et tyrānū exhibere letat. queſtum eſtimat pietatem.

¶ Ca. xxix. Q̄ perſecutio diſcernit mercennarios a paſtoribus. vbi

ſupra.ca.xxx.

Utinam hodie quicūqꝫ paſtores nō ſūt:mercenarios ſe gregi vellent exhibere.non lupos.Utinam ipſi nō lederēt.vtinam non fugerēt nemine perſequēte: vtinā non exponerēt gregē donec lupus veniēs videretur.Nimiꝝ ſuſtinēdi fuerāt ſi inuenirent̄ preſertim tp̄e pacis recipientes mercedem ſuā:et pro mercede ſaltē in cuſtodia gregis laborātes.dūmodo nō ipſi turbarēt gregem:⁊ gratis auerterēt a paſcuis iuſticie ⁊ ꝟitatꝫ.Nam ꝑſecutio quidē indubitāter mercenarios a paſtorib⁹ ſegregat ⁊ diſcernit.Quādo enim trāſitoria damna nō timeat:qui tēporalia lucra ſectat̄.qn̄ terrenā ſuſtineat ꝑſecutiōem ꝓpter iuſticiā:qui magis terrenā mercedem q̄ꝫ iuſticiā q̄rit? Uſqꝫadeo ſiq̄dē ꝑſecutionē non ſuſtinēt ꝓpter iuſticiā: vt perſecutiōem malint q̄ꝫ iuſticiā ſuſtinere.Nempe ꝯtraria eſt opibus eorū. grauis eſt eis etiā ad audiendū.Ceteꝝ ꝓpter auaritiā/ꝓpter ambitiōem paratos videas vniuerſa pericula ſubire: ſuſcitare ſcādala/ſuſtinere odia/diſſimulare opprobria:negligere maledicta.Non ē ꝙ fures timeāt veri paſtores qui in celo theſaurizāt.Nō eſt ꝙ cauſentur de multiplici tribulatione: vbi multiplicatiōeꝫ mercedis attendunt. Quinimo gaudeāt magis vt dignū eſt ꝙ non tā ꝑſecutio q̄ꝫ remūeratio augeatur.et exultēt eo abundātius quo plura ſuſtinēt ꝓpter chriſtū:vt eos ꝓinde copioſior merces maneat apꝺ ipſum. Quid timidi eſtis modice fidei? Fidelis extat ſentētia irrefragabili ꝟitate ſubnixa.quia nulla nocebit aduerſitas:ſi nulla dn̄et̄ iniquitas.Sed paꝝ eſt non nocere.etiā proderit et copioſius proderit dūmodo iuſticia ſit in intētione. chriſtus in cauſa.apud quem patiētia pauperum non peribit in finem.

¶ Ca.xxx.De iudicio p̄latoꝝ

De colloquio ſymonis et ieſu.

In clero gerens iniqua:quid ni de miſterio iudicet̄. Celeſte tenet officiū:angelus dn̄i exercituū factus eſt tanq̄ꝫ angel⁹ aut eligit̄ aut reprobat̄. Inuēta quippe in angelis prauitas diſtrictius iudicet̄ neceſſe eſt:⁊ inexorabilius q̄ꝫ humana.Age ergo.q̄n iudiciū graue his qui p̄ſunt.⁊ potētes potēter tormēta patient̄.Aſcendat ſup̄bia tua ſemꝑ.ſeq̄re regem tuum.omne ſublime videant oculi tui.feſtina multiplicare p̄bēdas:ide ad archidiaconat⁹ euola. Demū aſpira ad ep̄atū:ne ibi quidem requiem habiturus.quoniā ſic itur ad aſtra.Quo ꝓgrederis miſer? An vt ab altiore gradu ſit caſus grauior? Neqꝫ eni ſic paulatim decides:ſed tanq̄ꝫ fulgur in impetu vehemēti quaſi alter ſathanas ſubito deiicieris.

¶ Explicit liber tertius.

Incipiūt capitula libri quarti

¶ De infinita ambitiōe clericoꝝ. j.
De promotione iuuenū ad eccleſiaſticas dignitates. ij.
De clericis qui peruerſo ordie querūt eccleſiaſtica beneficia. iij.
De clericis qui male deſeruiūt ea que de eccleſiis habent. iiij.
De clericis qui male expēdunt redditus eccleſie. v.
Q꞉ clerici nullius ſunt ordinis. vi.
De impudētia clericoꝝ. vij.
De inſolētia clericorum. viij.
Quomodo a ſingulis generibus quod delectat vſurpant clerici. ix.
De abominatiōe clericorum. x.
Admonitio ad ip̄os vt ſe corrigāt. xi.
De periculo clericorum. xij.
De peruerſitate quorūdā clericorum ac religioſorum. xiij.
De intemperātia monachoꝝ. xiiij.
De delicatis cibis monachoꝝ. xv.
De nimio potu. xvi.
De precioſo habitu. xvij.
De ſuperbis religioſis. xviij.
De negligētia abbatum. xix.
De ornamentis monaſterioꝝ. xx.
De ſculpturis.et picturis que fiunt in monaſteriis. xxi.
De aduocatis. xxij.
De appellationibus. xxiij.
De vſurpatione appellationū. xxiiij.

¶ Expliciūt capitula libri q̄rti.

¶Incipit liber quartus.

¶Ca.j.De infinita ambitiõe clericorum.In prima parte epiſtolarũ Ad henricum ſenoneñ.epiſcopum.

Currritur in clero paſſim ab omni etate ⁊ ordie:a doctis ꝑiter ⁊ indoctis ad eccl'iaſticas curas tãq̃ſ ſine curis iam quiſquis victurꝰ ſit:cum ad curas peruenerit.Nec miꝝ de his qui necdũ in ſemetipſis experti ſunt.vidẽtes quippe illos qui iam proprios humeros cupite ſarcine ſubmiſerũt:non ſolum non gemere tanq̃ſ ſub onere:ſed inſuꝑ appetere plus onerari:nõ deterrẽtur periculis/q̃ cupiditate cecati nõ vidẽt:ſed fauoribus ampliꝰ quos illis inuidẽt ꝓuocant.O ĩfinita ſꝑ ambitio et inſatiabilis auaritia.Cum primos honoꝝ gradus meruerint in eccl'a:meruerũt ãt vel vite merito/vel pecunie/ſiue etiã carnis ⁊ ſanguinis que regnũ dei non poſſidebũt ꝓrogatiua:nõ ideo corda quieſcũt duplici ſemꝑ eſtuantia deſiderio.quo vtiq̃ magis ac magis ⁊ dilatẽtur in plura:⁊ ad celſiora ſublimentur.verbi gratia.cum factus quis fuerit in quacũq̃ eccl'ia decanus/prepoſitus/archidiaconus aut aliq̃d huiuſmõi:nõ contẽtus vno in vna:plures ſibi imo q̃tq̃t valet cõquirere honores ſatagit:tam in vna q̃ſ in pluribus.Quibus tamen omnibus ſi locus euenerit:libẽter vnius preferret epiſcopij dignitatẽ.Sed nũquid ſic ſatiabit?Factus epiſcopꝰ:archiepſ eſſe deſiderat.Quo forte adepto:rurſuz neſcio quid altius ſomniãs laborioſis itineribꝰ⁊ ſumptuoſis familiaritatibus:romanũ ſtatuit frequẽtare palaciũ:q̃ſtuoſas ſibi q̃ſdã exinde comparãs amicitias.Si lucri ſpũalis gratia hec faciũt:laudandus eſt zelus.ſed ꝓſumptio corrigẽda.

¶Ca.ij.De ꝓmotiõe iuuenũ ad eccleſiaſticas dignitates.In eadẽ epiſtola vbi ſupra.

Meditantibus honores blandiũtur:ſed onera penſantibus tedio ſunt atq̃ formidini.Non autẽ omnes capiũt hoc verbũ.Multi eni non tanta fiducia et alacritate currerẽt ad honores:ſi eſſe ſentirent et onera.Grauari ꝓfecto metuerẽt:nec cum tãto labore ⁊ periculo quarũlibet affectarẽt ĩfulas dignitatũ.Nũc vero quia ſola attenditur gloria ⁊ non pena:purũ eſſe clericũ erubeſcit in eccl'ia.ſe q̃ viles eſtimant et inglorios:qui quocũq̃ eminentiori loco non fuerint ſublimati.Scholares pueri et impubes adoleſcẽtuli ob ſanguinis dignitatem promouẽtur ad eccleſiaſticas dignitates:⁊ de ſub ferula trãſferũtur ad principãdum preſbyteris.letiores interim q̃ virgas euaſerint q̃ſ q̃ meruerint principatum.nec tam illis blanditur adeptum/q̃ſ adẽptum magiſterium.Et hoc quidem in initio.Proceſſu vero tẽporis paulatim inſoleſcentes:docti ſunt in breui vendicare altaria.ſubditorũ marſupia vacuare.magiſtris nimiꝝ in hac diſciplia vtentes idoneis.ambitiõe et auaritia.Nec dicimus quãcũq̃ etatẽ dei gratie prematurã.ſicut nec ſeram.cum multos videamꝰ iuniorũ ſuꝑ ſenes intelligere:moribus antiq̃re dies:preuenire tempora meritis:q̃ etati deeſt/compenſare virtutibꝰ.Boni pueri qui q̃ etate vident:eſſe ſtudẽt in malicia.Malicia inq̃ſ ſed non ſenſu:quoꝝ nemo cõtẽnat adoleſcẽtiam.Meliores bone indolis adoleſcẽtes:inueteratis dierũ maloꝝ.Puer centũ annoꝝ maledictus erit:et eſt e regione ſenectus venerabilis non diuturna neq̃ annoꝝ nũero cõputata.Bonꝰ puer hieremias qui ante ſctificatus q̃ſ natus:cum ſe excuſaret de puericia:nichilominꝰ cõſtitutus eſt ſuper gẽtes et regna.Bonus q̃q̃ daniel cuiꝰ ſpiritũ ſuſcitauit deus:vt conuinceret iniqua iudicia:⁊ ſanguinẽ innoxiũ liberaret.Deniq̃ cani ſunt ſenſus hoĩs.et etas ſenectutis vita ĩmacl'ata.Sicubi huiuſcemodi puer ſenex promotus inuenitur/opus dei eſt:his qui tales nõ ſunt.mirandum non imitandum.

¶ Ca.iij. De clericis qui peruerſo ordine querunt eccleſiaſtica beneficia. De colloquio ſymonis et ieſu.

Quis ea intẽtiõe gradꝰ eccleſiaſticos ⁊ myſteria ſãctuarij q̄rit imo q̄rit. q̄ri nẽpe ꝙ q̄rere ipſe debuerat. vt ſine ſeculi curis in ſanctimonia cordis et corporis illuminandus accedat ad dominũ: et ſuam / pariter proximorum operetur ſalutem: orationis ſtudio deditus ⁊ verbo predicationis? Nã ſi eo querit aut tenet animo / eoqꝫ intuitu vt huic vite habeat neceſſaria: euangelizat vt mãducet. et peruerſo nimis ordine: celeſtibꝰ terrena mercatur. Quã certe dignius amplius ꝙ conſentaneũ rationi: vt pro carnali victu / carnalia magis opera et negocia exerceret: nec fieret inuerſor rerum / aut inhonoraret miſteriũ ſpirituale. Sꝫ modico eſt natura contẽta: nec multi ſola in his neceſſaria querunt. quippe minori facile ſatis obtuenda piculo. honorati incedere volũt: placere ſtudent hoibus: ditari et ſuperbire ⁊ huic ſeculo conformari. Audi querelas dñi: quid ſuper hac tanta temeritate hoim loquatur. Ipſi inquit regnauerunt et non ex me. principes extiterunt: et ego non vocaui eos. Vniuerſos ſiquidem in ordinibus eccl'iaſticis ceteriſqꝫ ad ſãctuariũ pertinentibus / honorem querẽtes ꝓpriũ: aut diuitias: ſeu corporis voluptatem poſtremo que ſua ſũt non que ieſu xpi: manifeſte ꝓrſus et indubitãter non ea que deus eſt caritas: ſed aliena a deo et oim radix malorũ cupiditas introduxit. Quid iſtud temeritatis: imo q̄d inſanie eſt? Vbi timor dei. Vbi mortis memoria. Vbi gehenne metꝰ: ⁊ terribilis expectatio illa iudicij? Sponſa nec cubiculũ nec cellã ingredi niſi rege introducẽte ꝑſumit. tu irreuerẽter irruis: nec vocatus nec introductus. Trahe me poſt te (ait illa) in odore vnguẽtorũ tuorũ currimꝰ. Nunc autẽ trahit ſua quẽqꝫ voluptas. et odorẽ turpis lucri ſectãtes: queſtum eſtimant pietatem. quorum dannatio iuſta eſt.

¶ Ca.iiij. De clericis qui male deſeruiunt ea que de eccleſijs habent. vbi ſupra.

Ve tibi clerice. Mors i olla Mors in ollis carnium. Mors in huiuſmodi delicijs eſt. Non quia ſecus introitum delectatiõis poſita eſſe cognoſcitur: ſed ob id maxime quia populi cõſtat eſſe peccata que comedis. Sũptus eccleſiaſticos gratis habere te reputas. cantando (vt aiunt) bõa tibi prouenire videntur: ſed bonum erat fodere magis aut etiã mẽdicare. Peccata enim populi comedis ac ſi ꝓpria tibi minus ſufficere viderentur. Solicitus eſto tanqꝫ redditurus rationem: dignos pro eis gemitꝰ fundere: dignos agere penitentie fructus. Alioquin tibi noueris imputãda: que modo inter delicias cõedis et paruipendis: ⁊ diſſimulas tanqꝫ nihil attinẽtia tibi. O iudiciorũ dei abyſſus multa. O terribilis deus in conſilijs ſuper filios hoim. fruſtra incipient miſeri dicere montibꝰ cadite ſuper nos: ⁊ collibꝰ operite nos. Venient ante tribunal chriſti. Audiet populorum querela grauis: accuſatio dura: quoꝝ vixere ſtipẽdijs nec diluere peccata. quibus facti ſunt duces ceci: fraudulẽti mediatores. Quid tibi inſipiens delicie ſapiunt: q̄d diuitie ille oblectant oculos quibus mercaris tã graue iudicium: tam dure temetipſum obligas rationi? Vniuerſa quidẽ vſqꝫ ad quadrantẽ nouiſſimũ exigeris. Sed eſto. In ep'la ad fulconẽ lingonenſem puerũ. Surgis ad vigilias. vadis ad miſſas. horis choꝝ nocturnis: diurnis qꝫ frequẽtas. Bene facis. Sic eccleſie prebẽdam non accipis gratis. Dignũ eſt vt q̄ altario deſeruit: de altario viuat. De colloq̄o ſymonis ⁊ ieſu. Viuat de altario inqꝫ. Non ſuperbiat / nõ luxurietur / non ditetur. non in clericatu diues ex paupere fiat: ex ignobili glorioſus. Non ſibi de bonis eccleſie ampla palacia fabricet: nec loculos inde congreget / nec in vanitate aut ſuperfluitate diſpergat. Non extollat de facultatibꝰ eccleſie cõſanguineos ſuos: aut nepotes. ne filias dixerim / nuptui

tradat. In ep̄la ad fulconē ligonēſem
puerum. vbi ſupra. Cōceditur ergo ti-
bi vt ſi bene deſeruis: de altario viuas
Non autē vt de altario luxurieris: vt
inde cōpares tibi frena aurea: ſellas
depictas: calcaria deargentata: varia
griſea ꝗꝫ pellicia. a collo et manibꝰ or-
natu purpureo diuerſificata. Deniqꝫ
quicquid preter neceſſarium victū ac
ſimplicem veſtitum de altario retines:
tuum non eſt. rapina eſt. ſacrilegiū eſt.

¶ Ca.v. De clericis qui ma-le expendūt redditus eccleſie.

De colloquio ſymonis et ieſu. vbi ſupra.

Res pauperum nō pauperibꝰ da-
re: par ſacrilegij crimē eſſe dino-
ſcitur. Sane patrimonia ſūt pauperū
facultates eccleſiarū: et ſacrilega eis
crudelitate ſurripitur quicq̇d ſibi mi-
niſtri et diſpēſatores nō vtiqꝫ vel poſ-
ſeſſores vltra victū accipiūt et veſtitū.
Nec eni ordinauit deus his qui euan-
gelio ſeruiūt/ ⁊ de euāgelio querere di-
uitias vel ornatū: ſed viuere ex eo. vt
videlicet ſint cōtenti alimento corporꝭ
non gule irritamēta/ aut incentiua libi
dinis. et quibus tegantur: non quibus
ornentur accipere. Sane q̇ nō fideliter
introiuit. neqꝫ per chriſtū: quid ni infi-
deliꝫ agat ⁊ ꝯtra xp̄m. Manifeſtā ſine
dubio faciet arborē fructus. radicem
palmes. opus intentionē: faciet ad qḋ
venit vt mactet vtiqꝫ et diſꝑdat. Quā-
do eni altario ſuiat qui eiuſmodi eſt:
ſeruiat autē in ſp̄ū et veritate. Aut q̄n
poterit neceſſarijs cōtētus eſſe qui eo
aīo introiuit: vt ſtipēdia cleri in volup-
tatis/ curioſitatꝭ cōgreget vſū/ ſeruet/
expendat. Triplex ergo funiculus qui
difficile rūpitur: hoīem miſerū in per-
niciē trahit. q̇ īpure intrat: indigne mi-
niſtrat: ſed et ipſo fructu abutiꝫ tp̄ali.

¶ Ca.vi. Q̄ clerici nulliꝰ ſūt ordinis.

In li. iij. de conſideratiōe.

Quid ſibi vult ꝙ clerici aliud eſſe:
aliud videri volunt. Nēpe hitu
milites: q̄ſtu clericos: actu neutrū ex-
hibent. Nam neqꝫ pugnant vt milites.
neqꝫ vt clerici euangelizant. Cuius or-
dinis ſunt. Cum vtriuſqꝫ eſſe cupiunt:
vtrūqꝫ deſerunt: vtrūqꝫ confundunt.
Unuſquiſqꝫ inq̇t in ordine ſuo reſurget.
Iſti in quo. An qui ſine ordine pecca-
uerūt: ſine ordine peribūt. Aut ſi ſum-
me ſapiens deus veraciter creditur a
ſūmo vſqꝫ ad deorſum nihil inordina-
tum relinquere: vereor non alibi ordi-
nandos ꝗꝫ vbi nullus ordo/ ſed ſempi-
ternus horror inhabitat. O miſerandā
ſpōſam talibus creditā paranimphis:
qui aſſignata cultui eius proprio reti-
nere q̄ſtui non verentur. Non amici ꝓ-
fecto ſpōſi: ſꝫ emuli ſūt. De colloquio
ſymonis et ieſu. Heu data eſt prouidē-
tia eorum in occaſionem carnis. et qui
ſibi pariter et alijs in celo tabernacu-
la eterna parare debuerant: in terra
cōiungunt domū ad domum: et copu-
lant agrum agro. Quis rapuit ab ore
apoſtolorum temporis huius verbum
gratie. fiducie verbum. Ecce nos reli-
quimus omnia: ⁊ ſecuti ſumus te. Ec-
ce enim vt populꝰ ſic et ſacerdos. Si-
miliꝫ volunt diuites fieri: ſimiliter imo
et abūdantius ipſam his ꝑripiunt cō-
ſolationem. Similiter amicis egent et
ipſi: vt in aliena tabernacula recipiā-
tur. vtpote propria non habentes.

¶ Ca.vij. De impudētia clericorum.

in li. de colloquio ſymonis et ieſu. vt ſupra.

Cum impudētia et frontoſitas cor
hominis obdurauerit: vt non pa-
ueat/ non horreat/ nō contremiſcat: ea
iam demum deſperatio eſt. Quid eni
horū ſibi conſciꝰ hō tanqꝫ iuſticiā fece-
rit: diuino ſeſe vultui ſiſtere non vereꝫ:
tanqꝫ domeſticus intrat. exit. mgr̄m ſa-
lutat. genua flectit: oſculaꝫ ore ſacrile-
go. Doloſe agit ſed in conſpectu dei: vt
inueniatur iniquitas eiꝰ ad odiū. Odi-
bilis plane deo frontoſa temeritas et
impudentia execranda. Propter qḋ ei
irritauit īpius deū/ exacerbauit dn̄m
pctōr: vt ſcḋm multitudinē ire ſue non
q̄rat. Nō ꝓpter fornicatiōes/ inceſtus/
ſacrilegia. Nihil eoꝝ meōrat propha.

ſed ꝙ in corde ſuo dixerit. nõ requiret.
Sermo cordis affectio eſt: ⁊ dicere non
requiret nõ expaueſcere reqſituꝝ. Hec
impietas cui ſcðm multitudinẽ ire ſue
miſereꝛ deus. nec q̄rit / nec arguit / nec
flagellat / nec vlciſciꝛ in adinuẽtiones
eoꝝ. ſicut de moyſe et aaron ⁊ ſamuele
legimus: quibus nimiꝝ ꝓpicius fuit.

¶ Ca. viij. De inſolẽtia cleri-corum. Ad innocentium papam.

INſolẽtia clericoꝝ vbiqꝫ terrarum
turbat ⁊ moleſtat eccleſiã. alienis
nimiꝝ laboribus locupletãtur clerici.
comedũt fructus terre abſqꝫ pecunia.
et ꝑdit q̃ſi ex adipe iniq̃tas eoꝝ. Mẽs
q̃ppe aſſueta delicijs nec exculta diſci
pline ſarculo multas cõtrahit ſordes.
In colloq̃o ſymonis ⁊ ieſu. Ue ve in do-
mo dei horrendum videmus. Quid ni
idolatras miniſtrantes? Mẽtior ſi non
idoloꝝ ſeruitus auaricia eſt. ſi nõ qui-
buſdã etiã venter ſuus factus eſt deus
ſuꝰ. Qð eni quiſqꝫ pre ceteris colit: id
ſibi deũ cõſtituiſſe ꝓbaꝛ. Quãtos ſane
videmꝰ qui chriſto dñonõ ſeruiũt: ſed
ſuo ventri? quãtos qui diligunt mune-
ra / ſequũtur retributiõem / vendunt ſa-
cramẽta: iuſticiã ꝑdunt? quoꝝ guttura
necdum traxit ad laqueum / necdum
prefocauit fauces verbũ blaſphemie /
vox ſacrilega / ſermo neqꝫ: quid vultis
michi dare: ⁊ ego vobis eum tradam?
Fornicatio in multꝫ clericis etiã ⁊ mul
tipliciter regnat. qui puritatis auctori
impuro corde ⁊ corꝑe miniſtrãtes: non
vereꝛ ſtare ãgelũ dñi qui ſecet medios
⁊ diſꝑdat. ſed oĩno audẽt agni imacula
ti ſacras contingere carnes: ⁊ intingere
in ſanguinẽ ſaluatoris manus nepha-
rias. quibus pauloante carnes proth-
dolor meretricias attrectarũt: ſic alta-
ria circuire: ſic frequẽtare pſalmos. cũ
et eiuſmodi laus execrabilis et oratio
ſit in peccatum. Manifeſta loquimur:
et que vix aliqui erubeſcant.

¶ Ca. ix. Quõ a ſingulis ge-neribus hoim qð delectat vſurpãt cle-rici. De colloq̃o ſymonis ⁊ ieſu. vbi ſ̃.

HAbent ſingula q̃qꝫ hoim̃ laboris
aliquid. aliquid voluptatꝫ. Sed
aduertere eſt prudentiã aliquoꝝ ⁊ mi-
rari. queẽadmodũ nouo inter hec artifi
cio diſcernẽtes / ⁊ abinuicẽ ſeq̃ſtrantes
ea: totũ qð delectat eligũt ⁊ amplectũ-
tur: qð moleſtum eſt fugiũt ⁊ declinãt.
Cum militibus nempe ſuꝑbie faſtus:
amplam familiã: nobiles apparatus
equorum / faleras accipitres / aleas: et
ſimilia queqꝫ frequẽtant. Aliqui forte
diſpendentes a collo rubricatas mu-
riũ pelles / ornatos thalamos: baltea
⁊ molliciem oẽm atqꝫ gloriam veſtium
a mulierculis mutuanꝛ: caute oĩno lo-
rice põdus ⁊ iſomnes in caſtris noctes
incertaqꝫ diſcrimina prelioꝝ: muliebrẽ
qꝫ verecundiã et diſciplinã: aut ſi quid
ſexus ille laboris habere crediꝛ decli-
nãtes. Sudãt agricole: putãt ⁊ fodiũt
vinitores. et qui inter hec torpent ocio
accedẽte fructuum tempore: innouari
ſibi orrea iubent: et promptuaria eoꝝ
plena. Utinã non pre illis: vtinam vel
cum illis. Uiuũt tritico: bibũt vue ſan-
guinẽ meracisſimũ. Paꝝ eſt impinguã
tur ⁊ dilataꝛ adipe frumenti: herbaꝝ
ſucis peregrinũ mutuanꝛ ſaporem: et
additur oleum camino. Sed conſidera
et negociatores. Circumeunt mare et
aridam in labore corporis et periculo
vite: perituras ſibi diuitias cõgregan-
tes. Dura ſunt hec. caueant prudẽtes
noſtri. dulces interea capiũt ſomnos:
ne dicam in ſtratis laſciuiãt ſuis. Erit
tamen inuẽire in die feſto graues vaſis
aureis ⁊ argenteis miniſtroꝝ dextras:
refertas varijs opibus manticas par-
ticas oneratas: in ſcrinijs tam multi-
plices loculos: vt ſi menſas adhibue-
ris / numularios putes. Quid fabros:
aut cementarios: ceteroſqꝫ eiuſmodi
operarios: neceſſe eſt numerare? Uictũ
ſibi multo labore querũt. illi madent
delicijs. copijs affluũt ocioſi. Cum re-
ſurgere ceperint homines vnuſquiſqꝫ
in ſuo ordine: vbi putas generatio iſta
locabitur. Si ad milites forte diuerte-
rint exſufflabunt eos ꝙ minime ſecum
laborem aut pericula tolerarint. Sic

agricole: ſic negociatores ⁊ ſinguli qui
qꝫ ordines hominum a ſuis eos ſiſr̄ter
arcebunt finibus: vtpote qui in homi=
nū labore nō fuerint. Quid ergo reſtat
niſi vt quos omnis ordo repellit pari=
ter ⁊ accuſat. eum ſortiantur locum vbi
nullus ordo: ſed ſempiternus horror
inhabitat.

¶ Ca. x. De abomīatōe cleri=corū. In ſer. pmo ad clericos. ca. xxviiij

Dilatata videt̄ eccleſia. ipſe etiā
cleri ſacratiſſim⁹ ordo ſup nūerꝫ
multiplicatus eſt. Verꝫ ſi multiplicaſti
gentē dn̄e nō magnificaſti leticiā: dum
nichil min⁹ appareat deceſſiſſe meriti/
qꝫ nūeri acceſſiſſe. Curritur paſſim ad
ſacros ordīes. et reuerēda ipſis quoqꝫ
ſpiritibus angelicis miſteria hoīes ap
prehēdunt. ſine reuerentia. ſine cōſide=
ratione. Neqꝫ enim ſignum regni occu=
pare celeſtis/ aut illius timent imperiū
geſtare coronā: in quibus auaricia re=
gnat/ ambitio īperat/ domīat̄ ſupbia/
ſedet iniquitas. luxuria eni principat̄.
in quib⁹ ⁊ peſſima forte appareat ītra
parietes obomiatio ſi iuxta ezechielis
prophetiam parietem fodiamus vt in
domo dei videamus horrendū. Siqdē
poſt fornicatiōes/ poſt adulteria/ poſt
inceſtus: ne ipē quidem apud aliquos
ignominie paſſiones ⁊ turpitudis opa
deſunt. Utinā non fierent que vſqꝫ adeo
non cōueniunt. vtinam nec nos dicere
oporteret. vtinā nec dicētibus credere
tur: ꝙ humanū aliquādo occupauerit
animū tam abominanda cupido. Heu
genus electū: regale ſacerdotiū. gens
ſancta: ppl's acquiſitionis. quis inter
tua illa primordia tam diuina ⁊ ſpiri=
talibus affluētem cariſmatibus chri=
ſtiane religionis ortum credere poſſet:
poſſe talia in te aliqn̄ reperiri? Ingre=
diūtur cum hac macula tabernaculū
dei viuētis: inhabitāt cum hac macu=
la templū ſanctum domini polluētes.
iudiciū multiplex accepturi ꝙ tā gra=
uiſſimas cōſciētias gerūt: ⁊ nichilomi
nus ſeſe ingerūt in ſanctuariū dei. Ta
les enim nō modo ⁊ non placāt deum:
ſed ⁊ magis irritāt. Irritāt plane et in=
fenſum reddūt ſibi: vereor ne ⁊ his qb⁹
eum ꝓpiciare debuerāt. Utinā qui cō=
tinere nō valent: pfectiōem temerarie
ꝓfiteri/ aut celibatui dare noīa vereā=
tur. Eſſet ſiquidem ſine dubio melius
nubere qꝫ vri: ⁊ ſaluari in humili gradu
fidelis populi: qꝫ in cleri ſublimitate ⁊
deterius viuere/ ⁊ diſtrictius iudicari.
Multi enim libertatem in qua vocati
ſunt in occaſiōem carnis dediſſe viden
tur. abſtinentes remedio nuptiali: et in
omne deinceps flagiciū effluentes.

¶ Ca. xj. Admoītio ad ipſos clericos vt ſe corrigāt. vbi ſ. ca. xxix.

Parcite obſecro frēs: parcite aīa=
bus veſtris. Parcite ſāguini qui
pro vobis effuſus eſt. Horrendū cauete
periculū: ignē qui parat⁹ eſt declinate.
Inueniat̄ tamen nō irriſoria profeſſio
perfectōis: exhibeat̄ etiā virtus in ſpe=
cie pietatis. non ſit inanis celibis vite
forma ⁊ vacua veritatis. Quid ni peri=
clitaret̄ caſtitas in delicijs/ veritas in
multiloquio/ caritas in hoc ſclo neqꝫ?
Fugite de medio babylōis fugite ⁊ ſal
uate aīas veſtras. Cōuolate ad vrbes
refugij: vbi poſſitis ⁊ de p̄teritis agere
penitētiā/ et in preſenti obtinere grāz/
⁊ futuram gloriā fiducialiter p̄ſtolari.
Non vos retardet cōſcientia pctōrum:
quia vbi illa abundauerūt: ſupabun=
dare gratia conſueuit. Non penitentie
auſteritas ipſa deterreat. Neqꝫ eni cō=
digne ſunt paſſiones ad p̄teritā culpā
que remittit̄. non ad p̄ſentē cōſolatiōis
gratiā que immittit̄. nō ad futurā glo=
riam que ꝓmittit̄ nobis. Si verbis non
creditis: operibus credite. exēplis ac=
quieſcite plurimorꝫ. Currūt vndiqꝫ pec
catores ad penitētiā: ⁊ natura pariter
⁊ conſuetudine delicati exteriorē oīno
aſperitatē non reputāt. vt exaſperate
cōſcientie leniant̄. Nil credētibus im=
poſſible: nil amātib⁹ difficile: nil aſperꝫ
mitibus: nil humilibus arduū reperit̄
quibus et gratia fert auxilium.

¶ Ca. xij. De periculo cleri=

corũ. Suꝑ cantica. ſermone. xxiij.

Pauẽdũ valde quod in propheta legimus: vbi loquẽs ad angelos ſuos deus / ſic ait Miſereamur impio. Quib⁹ pauẽtibus atq; querẽtibus: nõ ergo diſcet facere iuſticiã: Nõ inquit. Subdẽſq; cauſam. in terra ait ſctõrum iniqua geſſit: et non videbit gloriã domini. Timeãt clerici. timeant miniſtri eccl'ie. qui in terris ſcõꝝ quas poſſidẽt tam iniqua gerũt: vt ſtipendijs q̃ ſufficere debeãt mime cõtenti: ſuꝑflua qb⁹ egeni ſuſtẽtandi forẽt: impie / ſacrilege q; ſibi retineãt: ⁊ i vſus ſue ſuꝑbie atq; luxurie victum pauperũ cõſumere non vereant᷑. Duplici ꝓfecto iniq̃tate peccantes ꝙ et aliena diripiunt: et ſacris in ſuis vanitatibus ⁊ turpitudinibus abutũtur. In labore inquit hoim non ſunt: ⁊ cum hoibus non flagellabũtur. ideoq; tenuit eos ſuꝑbia: ne humilient᷑ ad penitentiã ſed dãnent᷑ ꝓpter ſuꝑbiã cum ſuꝑbo diabolo ⁊ angelis eius. Nã qui in labore hoim non ſunt: in labore profecto demonum erunt.

Capi. xiij. De peruerſitate quorũdam monachoꝝ. ſuper euãgeliũ Miſſus eſt. Omelia. iiij.

Non eſt magnũ eſſe humilẽ in abiectiõe magna prorſus ⁊ rara virtus hũilitas honorata. Si me miſerũ homũtionẽ meis decepta ſimulationibus ad aliquẽ vel mediocrẽ honorem prouexerit eccleſia: deo nimirꝝ hoc vel ꝓpter mea vl' ſubditoꝝ pctã ꝑmittẽte: nõne ſtatim oblitus qui fuerim: talem me puto qualis ab hoibus qui cor nõ videt putat⁹ ſum: Credo fame. ꝯſciam nõ attẽdo. et reputãs nõ honorẽ virtutibus ſed virtutes honori: eo ſanctiorẽ quo ſuperiorẽ me eſtimo. Videas pleroſq; in eccl'ia de ignobilibus nobiles. de pauꝑib⁹ diuites factos ſubito intumeſcere: priſtine obliuiſci abiectionis. genus quoq; ſuũ erubeſcere: ⁊ infimos dedignari parẽtes. Videas et homĩes pecunioſos ad honores quoſq; eccl'iaſticos ꝓuolare: moxq; ſibi applaudere ſanctitatẽ. veſtiũ dũtaxat mutatõe: nõ mẽtiũ. et dignos ſe eſtimare dignitate: ad quã ambiendo peruenerũt. qđ q; ſi audeo dicere adepti ſunt nũmis: attribuere merit;. Omitto aũt de his quos excecat ambitio. et honor ipe ſuꝑbiẽdi eis materia eſt. Sed video (qđ magis doleo) poſt ſpretã ſeculi pompam nõnullos in ſchola hũilitat; ſuperbiam magis addiſcere: ac ſub alis mitis humilisq; mgr̃i grauius inſoleſcere: ⁊ impatientes amplius fieri in clauſtro q̃ꝫ fuiſſent in ſeculo. Quodq; magis peruerſum eſt: pleriq; in domo dei non patiũtur haberi contẽptui: qui in ſua nõ niſi cõtẽptibiles eſſe potuerũt. vt quia videlicet vbi a pluribus honores appetunt᷑: ipſi locũ habere nõ meruerũt: ſaltem ibi honorabiles videantur: vbi ab omnibus honores ꝯtẽnunt᷑. Video et alios qđ nõ ſine dolore videri debet poſt aggreſſam chriſti militiam rurſus ſecularibus implicari negocijs: rurſus terrenis cupiditatibus immergi. cum magna cura erigere muros ⁊ negligere mores. ſub pretextu quoq; communis vtilitatis verba vendere diuitibus et matronis ſalutatiões. cõcupiſcere aliena: ⁊ ſua cũ lite repetere. Ita ne mundum ſibi ⁊ ſe mũdo crucifixerũt. vt qui antea vix in ſuo vico vel opido cogniti fuerãt: modo circũeũtes prouincias / et curias frequentãtes: regũ noticias / principũ familiaritates / aſſecuti ſunt. Nec aliũde hec omnia mala cõtingũt niſi ꝙ illã qua ſcl'm deſeruim⁹ hũilitatem deſerentes: dum per hoc cogitant inepta denuo ſectari ſtudia ſeculariũ: canes efficimur reuertẽtes ad vomitũ.

Ca. xiiij. De intemperãtia mõachoꝝ. In libro Apologetico. alias in libro beati Bernardi qui intitulat᷑ de cõcordãtia ſtatuũ religioſorum qui pro tempore ſuo erant.

Nullus ordo quippiã recipit inordinatũ. Qđ vero inordinatũ eſt: ordo nõ eſt. Unde nõ aduerſum ordinẽ ſed pro ordine diſputare putãdus ero: ſi nõ ordinem in hominibus: ſed hoim vicia reprehendo. Dicitur et veraciter

creditur ſanctos patres monachorum
vitam inſtituiſſe.et vt in ea plures ſal=
uarētur:vſqꝫ ad infirmos regule tem=
peraſſe rigorem:nō regulā deſtruxiſſe.
Abſit aūt vt credā tantas eos quātas
videmus in pleriſqꝫ monaſterijs vani=
tates ac ſuperfluitates precepiſſe vel
conceſſiſſe. Miror eteni vnde inter mo=
nachos tanta intemperātia in comeſ=
ſationibus ⁊ potationibus:in veſtimē=
tis ⁊ lectiſternijs:⁊ equitaturis:⁊ con=
ſtituendis edificijs inoleſcere potuit.
quatinus vbi hec ſtudioſius/voluptu
oſius/atqꝫ effuſius fiūt:ibi ordo meliꝰ
teneri dicat:ibi maior putetur religio.
Ecce eni parcitas putatur auaricia.
ſobrietas auſteritas creditur.ſilētium
triſticia reputatur. Econtra remiſſio diſ=
cretio dicit.effuſio liberalitas.loqua=
citas/affabilitas/cachinnatio/iocun=
ditas/ mollicies veſtimētoꝝ/⁊ equoꝝ
faſtus honeſtas.lectorum ſuperfluus
cultus/mundicia. Cūqꝫ hoc alterutrū
impendimus caritas appellatur. Iſta
caritas deſtruit caritatem. hec diſcre=
tio diſcretiōem confundit. Talis miſe=
ricordia crudelitate plena eſt:qua vi=
delicet ita corpori ſeruitur:vt anima
iuguletur. Que eteni caritas eſt et carnē
diligere:et negligere ſpiritū? Que vero
diſcretio totum dare corpori:et anime
nichil? Qualis vero miſericordia ancillā
reficere:⁊ dn̄am interficere? Nemo pro
huiuſmōi miſericordia ſperet ſe cōſeq̄
miſericordiā:que miſericordibus pro=
mittit. Inordinata pfecto atqꝫ irratio
nabilis miſericordia eſt ſterilis ⁊ infru
ctuoſe carnis adimplendis inuigilare
deſiderijs. Bona mia miſerere aie tue.
nec potes non mereri miam:qua fit vt
placeas deo. Alias autem non eſt mia
ſicut iam dixi.ſꝫ crudelitas.nō eſt cari
tas ſed iniquitas.non eſt diſcretio ſed
confuſio:inutilis carnis cōcupiſcētijs
inſeruire:et anime excolēdis virtutibꝰ
nullā operā dare. Sub hac tn̄ abuſiōe
iam fere vbiqꝫ ſic pro ordine tenet:fere
iam ita ab oībus ſine q̄rela atqꝫ irrep=
henſibiliter obſeruat quāqꝫ diſſimilit.
Nonulli quippe his oībus tanqꝫ nō
vtētes vtuntur.et ideo aut cum nulla
offenſa aut cum mima. Aliquāti q̄ppe
hec agunt ex ſimplicitate:aliquāti ex
caritate:aliq̄nti ex neceſſitate. Quidā
nāqꝫ ſimpliciter iſta tenent.qm̄ ſic eis
precipitur.parati aliter agere ſi aliter
preciperet. Quidā autē ne diſcorditer
ab eis viuāt cum quibꝰ habitāt:ſectā=
tes in his non ſuam libidinē:ſed alioꝝ
pacē. Alij vero quia reſiſtere nō valent
multitudini ꝯtradicētiū:qui hec vtiqꝫ
tanqꝫ pro ordie libera voce defendūt.
et quotiēs iſti aliqua put ratio dictat/
reſtrigere vel mutare incipiūt:illi mox
tota auctoritate reſiſtunt.

¶ Ca.xv. De delicatis cibis monachorum.vbi ſupra.

Quis in principio cū ordo incepit
monaſticus ad tantam crederet
monachos inertiam deuenire? O q̄ꝫtū
diſtamꝰ ab his:qui in diebus anthonij
extitere monachi. Siquidē illi cum ſe
inuicem per tempus ex caritate reuiſe
rent:tāta abinuicem auiditate panem
animaꝝ percipiebāt:vt corporis cibū
penitus obliti:diem plerūqꝫ totū ieiu=
nis ventribus:ſed nō mētibus trāſige=
rent. Et hic erat rectus ordo:quando
digniori parti prius iſeruiebatur. Hec
ſūma diſcretio.cum amplius ſumebat
que maior erat. Hec deniqꝫ vera cari=
tas:vbi anime(quaꝝ caritate chriſtus
mortuꝰ eſt)tāta ſolicitudine refocilla=
bātur. Nobis autem cōuenientibus in
vnum(vt verbis apoſtoli vtar)iam non
eſt dn̄icam cenam mādūcare. Panem
quippe celeſtē nemo qui req̄rat.nemo
qui tribuat. Nihil de ſcripturis nihil
de ſalute agitur aiaꝝ.ſed nuge et riſus
et verba proferūtur in ventum. Inter
prandendum q̄ꝫtum fauces dapibus:
tm̄ aures paſcunt rumoribus.quibus
totꝰ intentus:modū neſcias in edēdo.
Interim aūt fercula ferculis apponun
tur.et pro ſolis carnibus a quibꝰ abſti
netur:grādia piſciū corpa duplicant.
Cūqꝫ prioribꝰ fueris ſatiatus:ſi ſcdos
attigeris:videberꝫ tibi necdū guſtaſſe
priores. Tāta q̄ppe accuratiōe ⁊ arte

coquoꝝ cūcta apparātur: q̃tinꝰ quat-
tuoꝛ aut quiq̄ ferculis deuoꝛatis / pꝛia
non impediant nouiſſima: nec ſatietas
minuat appetitū. Palatū quippe dū
nouellis ſeducit cōdimētis: paulatim
diſſueſcūt cognita: ⁊ ad ſucos extrane-
os veluti adhuc ieiunū auide renouat
in deſideria. Venter q̃dē dū neſcit one-
ratur: ſ; varietas tollit faſtidiū. Quia
enim puras vt eas natura creauit epu
las faſtidimꝰ: dū alia aliȷs multifarie
permiſcētur: ⁊ ſpꝛetis naturalibꝰ quos
deus indidit rebꝰ: quibuſdā adulteri-
nis gula ꝓuocat ſapoꝛibꝰ: trāſitur ni-
mirū meta neceſſitatis: ſed necdū dele
ctatio ſuperat. Quis enī dicere ſufficit
q̃t mōis (vt cetera taceā) ſola oua ver-
ſant ⁊ vexant: q̃nto ſtudio euertuntur /
ſubuertunt / liq̃nt / durant / diminuūt:
et nūc q̃dem frixa / nūc aſſa / nūc farſa /
nūc mixtim: nūc ſigillatim apponunt.
Ut q̃d autē hec oīa: niſi vt ſoli faſtidio
cōſulat. Ipſa deinde q̃litas rerū talis
defoꝛis apparere curat: vt non minus
aſpectꝰ q̄ guſtus delectet. vt cū iā ſto-
machus crebris ructibus repletum ſe
indicet: necdū tamē curioſitas ſatiat.
Sed dum oculi coloꝛibꝰ / palatū ſapo-
ribus / illiciunt: infelix ſtomachus cui
nec coloꝛes lucēt / nec ſapoꝛes demul-
cent: dū oīa ſuſcipere cogitur / oppꝛeſ-
ſus magis obruit q̄ reficitur.

¶ Capi. xvj. De nimio potu.
In libꝛo Apologetico. vbi ſupꝛa.

Iam vo de aque potu quid dicam
q̄n ne vllo q̃dē pacto vinū lipha-
tum admittit. Oēs nimiꝝ ex q̄ mona-
chi ſumꝰ: īfirmos ſtomachos habemꝰ:
et tā neceſſariū apl'i de vtēdo vino cō-
ſiliū merito nō negligimus: modico tn̄
(qđ ille ꝑmiſit) neſcio cur ꝑtermiſſo. Et
vtinā vel ſolo tūc cū etiā purū eſt: ꝯtēti
eſſemꝰ. Pudet dicere: ſ; magis pudeat
actitari. Et ſi pudet audiri: non pude-
at emendari. Videas vno in pꝛādio ter
vl' q̃ter ſemiplenū calicē repoꝛtari. q̃ti-
nus diuerſis vinis magis odoꝛatis / q̄
potatis: nec tā hauſtis q̄ attactis: ſa-
gaci ꝓbatione ⁊ celeri cognitione: vnū
tandē e pluribus qđ foꝛtius eſt eligat.
Quale eſt autē illud qđ nōnulla mona
ſteria ex moꝛe obſeruare dicūtur: i ma
gnis videlic; feſtis vina delibuta mel-
le pigmētoꝛum reſperſa pulueribus: in
conuentu bibere. Nūquid et hoc fieri
dicemus pꝛopter infirmitatem ſtoma-
chi. Ego vero ad nihil aliud valere vi-
deo: niſi vt vel amplius bibat vel de-
lectabilius. Sed cum venevino fuerint
ingurgitate: toto in capite palpitātes:
ſic ſurgēti a mēſa quid aliud libet niſi
doꝛmire. Si autem ad vigilias indige-
ſtum ſurgere cogis: non cantū ſed plan
ctū potius extoꝛquebis. Cum vero ad
lectum deuenero: requiſitus incommo-
dum plango. non crapule peccatū: ſed
ſed q̄ manducare nō queo.

¶ Ca. xvij. De precioſo habi-
tu. In expoſitione ſuꝑ miſſus eſt. Ome-
lia quarta.

Quid de ipo habitu dicam: in quo
iam nō caloꝛ / ſed coloꝛ requirit:
magis q̄ cultui veſtium q̄ virtutū inſi-
ſtitur. Pudet dicere. Vincuntur in ſuo
ſtudio muliercule. cū a monachis pꝛe-
ciū affectatur in veſtibꝰ nō neceſſitas:
nec ſaltē foꝛma religiōis retenta in ha
bitu: oꝛnari nō amari appetūt milites
xpi. qui dū ſe ꝑparare ad pꝛeliū et con-
tra aereas poteſtates pꝛetēdere pauꝑ-
tatis inſigne debuerāt qđ vtiq̄ aduer-
ſarȷ valde foꝛmidant: in mollicie veſti-
mentoꝛū pacis potius pꝛeferētes indi
cium: vltro ſe hoſtibꝰ ſine ſanguine tra
dunt inermes. De cōcoꝛdia ſtatuū re-
ligioſoꝝ. Querit ad induendum nō qđ
vtilꝰ: ſed qđ ſubtilius inuenit. non qđ
repellat frigus: ſed quod ſuperbire cō-
pellat. nō deniq̄ iuxta regulā quod vi-
lius cōparari poteſt: ſed qđ venuſtius
imo vanꝰ oſtētari. Heu me miſeꝝ q̃lē-
cūq̄ monachū. cur adhuc viuo videre
ad id deueniſſe oꝛdinē noſtrū: oꝛdinem
ſcilicet q̄ primus fuit in eccleſia imo a
quo cepit eccleſia: q̄ nullꝰ in terra ſiſioꝛ
angelicis oꝛdinibꝰ: nullus viciniioꝛ ei q̄
in celis eſt hirl'm mat nr̄a. ſiue ob de-
coꝛē caſtitatis: ſiue ꝓpter caritatis ar-

dorē. cui⁹ apl̄i institutores: cuius hi q̄s paul⁹ tā ſepe ſcōs apellat / ichoatores extiterūt. Fuſi ſum⁹ nūc exterius: et de regno dei q̄d intra nos eſt eiecti relict꞉ ver꞉ ac perēnib⁹ bonis. foris q̄rim⁹ va= nā ꝯſolationē: ꝛ de vanitatib⁹ ꝛ īſanijs falſis: ac iā religiōis antiq̄ nō ſolū vir= tutē amiſim⁹: ſed nec ſpēm retinemus. Ecce eni ipſe habit⁹ noſter (q̄d ꝛ dolēs dico) q̄ hūilitatis ſolebat eſſe inſigne: a monachis nr̄i tpis in ſignū geſtatur ſupbie. Uix iam in nr̄is ꝓuicijs inueni= mus: q̄ veſtiri dignemur. Miles et mo= nachus ex eodē pāno partiunt̄ ſibi cu= cullā ꝛ clamidē. Quiuis de ſclo q̄ntū= libet honorat⁹: etiam ſi rex / ſi impator ille fuerit: nō tn̄ noſtra horrebit indu= mēta: ſi ſuo ſibi modo ꝑparata fuerint et aptata. Uanū cor vanitatis notam ingerit corpori: ꝛ exterior ſuperfluitas in= terioris vanitatis indiciū eſt. Mollia indumēta animi molliciē indicāt. Non tanto curarent̄ corpis cultus: niſi prius neglecta fuiſſet mēs inculta virtutib⁹.

¶ Ca. xviij. De ſuperbis religioſis. In libro Apologetico.

Ue ſemel. et ve iterū pauperibus ſuperbis. Ue inq̄ ſemel. et ve ite= rum portantibus crucē chriſti: et non ſequentibus chriſtū. qui nimirū cuius paſſionibus participant̄ humilitatem ſectari negligunt. Duplici quippe cō= tritione cōteruntur qui eiuſmodi ſunt: q̄n et hic pro temporali gloria tempo= raliter ſe affligunt: et in futuro pro in= terna ſupbia ad eterna ſupplicia per= trahuntur. Laborant cum chriſto: ſed cum chriſto nō regnāt. Sequūtur chri= ſtum in pauptate ſua: ſed in gloria non conſequūtur. De torrēte in via bibūt: ſed nō exaltabūt caput in patria. Lu= gent nūc: ſed tunc non conſolabuntur. Et merito. Quid enim facit ſuperbia ſub pānis humilitatis ieſu? Nū quid non habet quo ſe palliet humana ma= licia: niſi vnde inuoluta eſt infantia ſal uatoris? Et quomodo intra preſepiū dn̄i ſimulatrix arrogantia ſe coartat: ac pro vagitibus innocētie malū imbi detractionis imurmurat? An non illi ſuperbiſſimi de pſalmo quorū prodijt ex adipe iniquitas eorū. multo tutius operti ſūt iniquitate et impietate ſua: q̄ꝫ nos latentes ſub ſanctitate aliena? Quis enim magis impi⁹: an pꝛofitens impietatē: an mentiens ſanctitatem? Nonne qui etiam mendatiū addens: geminat impietatem?

¶ Ca. xix. De negligētia abbatum. vbi ſupra.

Miror cum regula dicat ad magi= ſtrum reſpicere quicquid a diſci= pulis delinq̄tur: ꝛ dn̄s p propham ſan= guinē in pctō morientiū de manu paſto= ris requirēdū eſſe minet̄: quō abbates nr̄i talia fieri patiāt̄: niſi forte ſi audeā dicere. nemo fidēter reprehēdit: in quo ſe eē irreprehēſibilē nō ꝯfidit. Siquidē hūanitatis eſt oim: in quibus ſibi q̄ſq̄ꝫ indulget: alijs non vehementer iraſci. Dicam dicā: preſūptuoſus dicar: ſed verū dicā. Quō lux mūdi obtenebrata eſt? Quō ſal terre infatuatū eſt? Quorꝫ nobis vita via vite debuit eſſe: dū exē= plū in ſuis actib⁹ oſtēdunt ſupbie: ceci facti ſūt duces cecorū. Q̄d eni vt cete= ra taceā ſpecimē hūilitatis eſt: cū tāta pōpa et equitatu incedere: tātis hoim crinitorū ſtipari obſequijs: quatinus duobus epīs vnius abbatis ſufficiat multitudo? Mētior ſi nō vidi abbatē ſeptuaginta equos: ꝛ eo ampli⁹ in ſuo ducere comitatu. Dicas ſi videas trāſ euntes nō patres eſſe monaſteriorū: ſꝫ dn̄os caſtellorū. nō rectores aiarū: ſed principes ꝓuinciarū. Tum deinde ge= ſtari iubent̄ mapule. ciphi. bacini. can delabra: et mantice ſuffracinate. non ſtramētis: ſed ornamētis lectulorum. Uix deniq̄ꝫ quattuor leucis a ſua quiſ piam domo recedit: niſi cū tanta ſupel lectili ſua. tanq̄ꝫ ſit vl' iturus ad exer= citū: vel tranſiturus per deſertum: vbi nō valeant inueniri neceſſaria.

¶ Ca. xx. De ornamentis monaſteriorum. vbi ſupra.

Omitto oratorioꝝ immenſas alti= tudines: īmoderatas lōgitudīes:

ſuperuacuas latitudies: ſumptuoſas
depolitiões: curioſas depictiões. q̄ dū
in ſe orātium retorquēt aſpectū: impe-
diunt ⁊ affectū. ⁊ mihi quodāmodo re-
preſentāt antiquū ritū iudeoꝝ. ſʒ eſto.
fiant hec ad honorē dei. Illud autē in-
terrogo monachus monachos: qd̓ in
gētilibus gētilis arguebat. Dicite ait
ille pontifices: in ſācto quid facit auꝝ?
Ego autē dico. Dicite pauperes. Non
enim attendo verſū: ſed ſenſum. Dicite
inqꝫ pauperes. ſi tn̄ pauperes. in ſācto
quid facit aurū? Et quidē alia cauſa ē
ep̄oꝝ: alia monachoꝝ. Scimus nāqꝫ
ꝙ illi ſapientibus et inſipientib⁹ debi-
tores cum ſint: carnalis populi deuo-
tionem (qꝛ ſpūalibus nō pn̄t) corpora-
libus excitant ornamentis. Nos vero
qui iam de populo exiuimus: q̄ mundi
queqꝫ precioſa ac ſpecioſa pro chriſto
reliquimus: q̄ omnia pulcre lucentia:
canore mulcentia: ſuaue olētia: dulce
ſapiētia: tactu placētia: cūcta deniqꝫ
oblectamēta corporea / arbitrati ſum⁹
vt ſtercora vt xp̄m lucrifaciam⁹: quoꝝ
queſo in his deuotionē excitare inten-
dimus? Quē inqꝫ ex his fructū requiri
mus: ſtultoꝝ āmirationē / an ſimpliciū
oblationē? An q̄m cōmixti ſumus inter
gentes forte didicimus opera eorum: ⁊
ſeruimus adhuc ſculptilibus eoꝝ? Et
(vt apte loquar) an hoc totū facit aua-
ricia qd̓ eſt idoloꝝ ſeruitus. et nō req-
rimus fructū ſʒ datū? Sʒ queris quō?
Miro inqꝫ mō. Tali quadā arte ſpar-
gitur es vt multiplicetur. Expanditur
vt augeatur: ⁊ effuſio copiā parit. Ipſo
quippe viſu ſumptuoſarū ſed mirāda-
rum vanitatum accenduntur homines
magis ad offerendū q̄ꝫ ad orādū. Sic
opes opibus hauriuntur: ſic pecunia
pecuniam trahit. qꝛ neſcio quo pacto
vbi ampli⁹ diuitiarū cernitur ibi offer-
tur libentius. Auro tectis reliquiis ſi-
gnātur. oculi ⁊ loculi aperiunt. Oſten-
ditur pulcerrima forma ſancti vel ſan-
cte alicuius: ⁊ eo creditur ſanctior quo
coloratior. Currūt homies ad oſculā-
dum: inuitātur ad donandū. et magis
mirantur pulcra: q̄ꝫ venerentur ſacra.
Ponūtur dehic in eccleſia gēmate non
corōe ſed rote circūſepte lampadibus
ſed non minus fulgentes inſertis lapi-
dibus. Cernimus pro candelabris ar-
bores quaſdā erectas multo eris pon-
dere: miro artificis opere fabricatas:
nec magis coruſcantes ſuppoſitis lu-
cernis q̄ꝫ ſuis gēmis. Quid putas i his
omnib⁹ queritur: penitētiū cōpunctio /
an intuentium ammiratio?

Ca. xxi. de ſculptur ⁊ picturis que ſunt in monaſteriis. In libro Apologetico.

O Uanitas vanitatum. ſed non va-
nior q̄ꝫ inſanior. fulget eccleſia in
parietibus: ⁊ in pauperib⁹ eget. Suos
lapides induit auro: et ſuos filios nu-
dos deſerit. De ſūptibus egenoꝝ: ſer-
uitur oculis diuitū. Inueniūt curioſi q̄
delectentur: ⁊ non inueniūt miſeri quo
ſuſtententur. Ut quid ſaltē ſctoꝝ imagi-
nes nō reueremur: quibus vtiqꝫ ipſum
qd̓ pedibus ꝯculcatur ſcatet paumē-
tum? Sepe ſpuit in ore angeli. ſepe ali-
cuius ſāctoꝝ facies: calcibus tūditur
tranſeuntiū. Et ſi nō ſacris imaginib⁹:
cur vel non parcit pulcris coloribus?
Cur decoras qd̓ mox fedandū eſt? Cur
depingis qd̓ neceſſe ē cōculcari? Quid
ibi valent venuſte forme: vbi puluere
maculantur aſſidue? Deniqꝫ quid hec
ad pauperes / ad monachos / ad ſpūa-
les viros? Niſi forte ⁊ hic aduerſ⁹ me-
moratū iam verſiculū ꝓpheticus ille
reſpōdeatur. Dn̄e dilexi decorē dom⁹
tue: et locum habitationis glorie tue.
Aſſentio. Patiamur ⁊ hec fieri in eccle-
ſia. qꝛ etſi noxia ſunt vanis et auaris:
non tamē ſimplicibus et deuotis. Ce-
terū in clauſtris corā legentib⁹ fratrib⁹
quid facit illa ridiculoſa monſtruoſi-
tas: mira q̄dam deformis formoſitas
et formoſa deformitas? Quid ibi imū-
de ſimie: quid feri leones: q̄d mōſtruoſi
cētauri: quid ſemihoīes: q̄d maculoſe
tigrides: q̄d milites pugnantes: q̄d ve-
natores tubicinātes? Uideas ſub vno
capite multa corpora: et rurſus in vno
corpore capita multa. Cernitur hinc

in quadrupede cauda ſerpẽtis:illic in piſce caput q̃drupedꝫ. Ibi beſtia p̃fert equũ.caprã trahẽs retro dimidiã. Hic cornutũ aĩal equũ geſtat poſteriꝰ. Tã multa denic̨ tamc̨ mira diuerſarum formarum apparet vbic̨ varietas: vt magis legere libeat in marmoribꝰ q̃ in codicibus.totumc̨ diem occupare: ſingula iſta mirando:q̃ in lege dei meditando.

¶Ca.xxij. De aduocatꝫ. In primo libro de conſideratione.

Diſputationes aduocatorũ ⁊ pugne verborũ: magis ad ſubuerſionẽ q̃ ad inuentionem proficiunt veritatis. Hi ſunt qui docuerunt linguas ſuas loqui mẽdaciũ: diſerti aduerſus iuſticiam:eruditi ꝓ falſitate. Sapientes ſunt vt faciãt malum. eloquentes vt impugnent verum. Hi ſũt q̃ inſtruũt a quibus fuerant inſtruendi. Aſtruunt nõ cõperta ſed ſua. ſtruũt de ꝓprio calũnias inocentie. deſtruũt ſimplicitatẽ varietatꝫ. obſtruũt iudicij vias. Nihil ita abſc̨ labore manifeſtã faciet veritatem: vt breuis et pura narratio.

¶Ca.xxiij. De appellationibus. In li.iij. de conſideratione.

Magno in appellationibus et pio opꝰ intuitu eſt:ne qđ magna fuit neceſſitate ꝓuiſũ:male vtendo reddat inutile. Mihi videtur et in multã poſſe eas deuenire perniciẽ:ſi non ſũmo moderamine actitentur. Formulã hãc iuſticie p̃figit tibi et diuine incõmutabilis ratio equitatis.et ni fallor/appellationum lex. vt illicite vſurpata appellatio/nec ꝓſit appellãti:nec appellato obſit. Ut quid eni fruſtra fatigatꝰ ſit homo? Quã plenum iuſticie: vt ſeſe potiꝰ leſerit:qui voluit ꝓximũ. Appellaſſe inique iniquũ eſt: iniq̃ et impune iniquaꝝ appellationũ fomes. Iniqua autẽ om̃is appellatio:ad quã iuſticie inopia nõ coegit. Appellare nõ vt graues:ſed ſi graueris licet. Appellandũ a ſentẽtia.ante ſententiã improbe oĩno niſi ob manifeſtũ grauamẽ p̃ſumitur appellatio. Qui igitur non grauatus appellat: liquet quia aut grauare intendit:aut tempus redimere. Non eſt autem ſuffugiũ appellatio.ſꝫ refugiũ. Quantos nouimus appellaſſe pulſatos quo interim liceret qđ nunc̨ licet? Nonnullis etiã quoad vixerint licuiſſe appellatiõis ſuffragio nepharia ſcimus. verbi gratia. inceſtũ/ adulteriũ. Quale eſt hoc turpitudini patrocinari:qđ vel maxime formidari a turpibꝰ oportebat? Quouſc̨ dormitas: q̃uſc̨ non euigilat cõſideratio tua: ad tantã appellationum confuſionẽ atc̨ abuſionem? preter ius et fas:preter morem ⁊ ordinẽ fiunt. Non locus/nõ modus/ non tempus/nõ cauſa diſcernitur:aut perſona. Preſumitur leuiter paſſim: plerũc̨ et nequiter. Uolẽtes malignari:nõne his potiſſimum terreri ſolebãtur? Nũc terrori ipſi ex his magis fiũt atc̨ id bonis antidotũ verſum in venenum. appellantur boni a malis. vt non faciant bona:et ſuperſedent a voce tonitrui tui formidantes.

¶Ca.xxiiij. De vſurpatione appellationũ. li.iij. de conſideratiõe.

Sꝫ mea queratur vel potius curet ſententia:dico appellatiões vt nõ cõtemnãdas:ſic nec vſurpanda ꝫ oĩno. Porro horũ quid inſolentius cenſeam haud facile dixerim: niſi qꝫ vſurpatio quandã videtur inducere cõtemptus neceſſitatẽ:ac per hoc forte acrius inſectanda:que amplius nocet. Aut non vere nocentior eſt mala in ſe. in partu peior. Nonne ipſa eſt q̃ ipſũ ius quoc̨ nature aut extenuat aut exterminat? Nam ſepe rebus etiam precioſiſſimis precij gratiam nõ modo demit:ſꝫ adimit. Quid ſacramẽtis accepti? Uſurpata tamẽ ab indignis indigne ve tractata:minime acceptãtur. Magis habent dãnatiõeꝫ.qꝫ debitam venerationem non habent. Fateor grande et generale mundo bonum eſſe appellationes:idc̨ tam neceſſarium q̃ ſolẽ ipſũ mortalibus. Reuera quidẽ ſol iuſticie eſt prodens ac redarguens opera tenebrarũ. Prorſus fouende et manute=

nende:ſed quas extorſit neceſſitas/nõ calliditas adinuenit. Uſurpatorie ſũt eiuſmodi om̃s: non ſubuenie͂tes in neceſſitate/ſʒ opitulãtes iniq̃tati. Quid ni veniant in conte͂ptũ? Quanti vt talibus quoqꝫ deferrent: etiam de ꝓprio ceſſere iure:ne longo ⁊ caſſo itinere fatigare͂tur? Plures tñ ſua amittere non fere͂tes: appellationes minus oportunas ⁊ celſa nomĩs importunius conte͂pſerũt. Cũ itaqꝫ ex his liqueat non ex ꝯte͂ptu gigni vſurpatione͂/ſʒ ex vſurpatione ꝯte͂ptũ: videris tu q̃d ſibi velit qꝫ zelus vr̃ aſſidue pene vindicat illum/ iſtã diſſimulat? Uis ꝑfecti⁹ cohibere cõte͂ptũ? Cura i ipſo vtero peſſime matris ꝑfocari germe͂ nequam. qd̃ ita fiet ſi vſurpatio digna aĩaduerſiõe mulctet̃. Tolle vſurpatione͂: et ꝯte͂ptus excuſatione͂ nõ habet. Porro inexcuſabilitas auſũ explodet. Non ſit ꝑinde vſurpator/⁊ cõte͂ptor nullus erit: aut admodũ rarus. Bñ facis tu qꝫ appellationũ negato ſuffragio/imo ſuffugio: multa remittis negocia ad cog̃ſce͂tes: vel qui noſcere citi⁹ poſſint. Ubi eñi certior ac facilior notio: ibi deciſio tutior expeditiorqꝫ ee͂ poteſt. Quã plenũ gr̃e qd̃ multorũ ꝑinde et laborib⁹ parcis et ſũptibus. at quib⁹ ſic credas id tibi omnimodis attendendum.

Incipiũt capi. libri quinti.

¶ De penitentia. i.
De confeſſione. ij.
de mĩa dei in penitentes. iij.
De oratione. iiij.
de tempore congruo orationi. v.
De humilitate. vj.
Qꝫ magis humilitas eſt neceſſaria: qꝫ virginitas. vij.
Quomõ põt cuſtodiri hũilitas. viij.
De timore. ix.
de diſcretione. x.
de obedientia. xj.
De diſciplina. xij.
de ſilentio. xiij.
de ieiunio. xiiij.
de verecundia. xv.
De tentationibus. xvj.
Qꝫ reſiſte͂do tentatiõibus victoria acquiritur. xvij.
De gratiarum actione. xviij.
de cõtemptu vane glorie. xix.
De gratia dei. xx.
de adiutorio diuino. xxj.
de merito. xxij.
De fide. xxiij.
De ſpe. xxiiij.
De caritate. xxv.
de amore diuino. xxvj.
De violentia amoris diuini. xxvij.
de continentia. xxviij.
de abſtinentia. xxix.
De paupertate. xxx.
de tribulatione. xxxj.
de patientia. xxxij.
De iuſticia. xxxiij.
de miſericordia. xxxiiij.
de correptione. xxxv.
De beniuolentia. xxxvj.
de perſeuerantia. xxxvij.
de teſtimonio conſcientie. xxxviij.
De pace. xxxix.
de conte͂ptu mundi. xl.
de ſolitaria vita. xlj.
De memoria dñice paſſionis. xlij.
de deuotione. xliij.
de laude diuina. xliiij.
De conſideratione. xlv.
de contemplatione. xlvj.
de laude ſuperne ciuitatis. xlvij.
De ꝓmio eterne beatitudinis. xlviij.

¶ Incipit liber quĩtus de virtutibus. ¶ Capitulũ primũ De penitentia. in ſermone primo penthecoſtes qui ſic incipit. Celebremus hodie.

Initiũ reuertendi ad dñm: penite͂tia eſt. In quibuſdam ſente͂tijs. Penitentiam habere: dolere eſt. Nam penitentiam agere: remedium doloris eſt. Uanũ eſt tibi: dũ peccare non deſtiteris/penitere. Uer⁹ penite͂s ſemꝑ e͂ in dolere ⁊ labore. dolʒ de p̃teritꝫ. laborat pro futuris caue͂dis. Uera ſiquide͂ penite͂tia eſt: ſine ĩtermiſſiõis tp̃e de pctĩs dolere. Sic plãgit cõmiſſa: vt nõ ꝯmittat plangenda. Irriſor nanqꝫ eſt et non

verus penitēs: qui adhuc agit qđ peni teat. Si ergo vis verus penitens eſſe: ceſſa a pctō/ ⁊ noli ampli⁹ peccare. qꝛ ianis ē penitētia quā ſequēs coinq̄nat culpa. Hoc nempe eſt ſaluationis noſtre principium cū incipimus reſpuere qđ diligebam⁹/ dolere vñ letabamur/ amplecti qđ timebamus/ ſequi quod fugiebamus: optare qđ ꝯtemnebam⁹. Infernus quidam ⁊ carcer anime: rea conſcientia eſt. Gaudete penitētes qđ a vijs veſtris prauis recedentes: excepit mox amaritudo et confuſio animi penitentis. Quātum diſplicet deo impudentia peccatoris: tantum penitentis verecundia placet. Deniqꝫ ⁊ ſupernas beatorum manſiones attingit penitentie odor. Gaudent angeli in conuerſione ⁊ penitentia peccatorum: ſalutem hominum ſitiētes. Lacrime penitētium vinum eorum: qꝛ in illis odor vite/ ſapor gratie ſit/ indulgētie guſt⁹/ reconciliationis iocūditas/ ſanitas redeuntis innocentie: ſerenate ſuauitas conſcientie. Multiplex nunc conſolatio arguētis cōſcientie reuelat cruciatum. Benignus eſt deus qui non patiꝛ nos temptari: vltra q̄ꝫ poſſumus. Maximeqꝫ inter initia conuerſionis: oleo miſericordie linit vlcera. vt nec morbi quantitas/ nec difficultas curationis vltra q̄ꝫ expedit inoteſcat. Magis aūt accidere videtur facilitas quedam/ q̄ poſtmodum euaneſcit: quādo iam exercitatos habenti ſenſus certamē forte datur vt vincat: et diſcat quoniam omniū potentior eſt ſapientia.

Ca. ij. De cōfeſſione. Sup cantica. ſermone. xv.

Confeſſio anime vitā īdicat. Sermone. ij. de reſurrectiōe dñi. Ubi confeſſio eſt: ibi in cōſpectu dñi pulcritudo eſt. Omnia ſiquidē in confeſſione lauantur: et hec ablutio in quandā innocentiā deputabiꝛ. in meditationib⁹. Non eſt vtilis confeſſio: niſi ſit in oris veritate/ et cordis puritate. In ſermone. iiij. de aduētu dñi. Sūt qui pctā ſic cōfitētur vt videri poſſint ex deſiderio mundandi cordis id agere: niſi qꝛ ea q̄ ipſi ſponte dicūt ab alijs patiēter audire non poſſunt. Qui ſi vere mundari deſiderarent vt videntur: nō irritarentur: ſed haberēt eis gratiā/ qui ſuas illis mackas demonſtrarēt. Super cañ. ſermone. vi. Humiliter cōfitenti remittit deus peccatū. et diabolus eū quem in homis corde īuaſerat/ amittit principatū. Ubi nēpe peccatū remittitur: ibi ꝓculdubio diabol⁹ de corde pctōꝝ expellitur. In epl'a ad ſophiā virginē. Ama confeſſionem: ob quam amaris. Ama confeſſionē: ſi affectas decorem. Confeſſioni iūgitur decor. iungiꝛ pulcritudo. Revera vbi confeſſio: ibi pulcritudo et decor. Si peccata ſūt: in cōfeſſione lauantur. Si bona opera: confeſſione cōmendantur. Cum mala tua confiteris: ſacrificiū eſt deo ſpiritus cōtribulatus. cū dei beneficia recolis: immolas deo ſacrificiū laudis Bonū aie ornamentū confeſſio: que et peccatorē purgat/ et iuſtum reddit purgatiorem. Abſqꝫ confeſſione iuſtus iudicatur ingratus: et peccator mortuus reputaꝛ. A mortuo quippe tāq̄ꝫ qui nō ſit: perit confeſſio. Cōfeſſio igitur pctōris eſt vita: iuſti gloria. Et neceſſaria eſt peccatori: et iuſtū nihilomin⁹ decet. Deniqꝫ rectos decet laudatio.

Capi. iij. De miſericordia dei in penitentes. Super cañ. ſer. ix.

Duo in deo ſunt ingenite manſuetudinis argumēta. qꝛ ⁊ patienter expectat delinquentē: et clementer recipit penitētem. Gemina inquā dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore dñi ieſu. longanimitas videlicꝫ in expectādo: et in donando facilitas. Ad hoc ſiquidem diu ſuſpēdit ſentētiā vltiōis a cōtenēte: vt q̄nqꝫ exhibeat grāz remiſſionis in penitente. Sup cañ. ſer. xxiij. O ſol⁹ vere beat⁹: cui nō iputauit dñs peccatum. nam qui nō habuerit peccatū/ nemo. Sufficit michi ad omnem iuſticiam ſolum habere ꝓpiciū: cui ſoli peccaui. Omne quod mihi ipſe non imputare decreuerit: ſic eſt quaſi non

fuerit. Non peccare dei iuſticia eſt: ho=
minis iuſticia: indulgentia dei. In ſer=
mone tertio de annūciatiōe dñica qui
incipit. ꝙ diues es. ꝛc. Quam diues es
in mīa: ꝙ magnificus in iuſticia: in grā
ꝙ munificus dñe deus noſter. Non eſt
qui ſimilis ſit tibi munerator copioſiſ=
ſime: remunerator equiſſime: piiſſime
liberator. Gratis reſpicis hūiles: iuſte
iudicas innocētes: miſericordit̄ ſaluas
etiam pctōres. In ſer. de paſſione dñi.
O ꝙ multus es ad ignoſcendum. O ꝙ
magna mltitudo dulcedinis tue. O ꝙ
longe ſunt cogitationes tue a cogitati=
onibus noſtris. O ꝙ firmata eſt etiam
ſuꝑ impios mīa tua. In q̄rto ſer. de xl.
Sed ſi magna eſt iniquitas mea: mul=
to maior eſt dñe pietas tua. Ideoq̄ cū
ad meipm̄ turbata fuerit anima mea:
memor ſum multitudinis mīe tue: ꝛ re=
ſpiro in ea. In ſer. pri° de purificatiōe.
In cōmuni enim poſita eſt: offert̄ omi=
bus: et nemo illius expers niſi q̄ renu=
erit. In vigilia natiuitatꝫ dñi pmo ſer=
mone. Gaudeat ergo quiſq; ille ē: quē
perpetue dānationis reū abiudicabat
cōſcientia peccatorū. Excedit quippe
pietas ieſu omniū criminū quantitatē
ſeu numeroſitatem. Super cañ. ſer. xj.
Maior eſt inq̄t cayn iniquitas mea: ꝙ
vt veniā merear. Abſit. Abſit. Maior
eſt dei pietas: ꝙ queuis iniq̄tas. Sup
cañ. ſer. xxxvj. Reuera benignus et mi=
ſericors eſt: ſuauis et mitis eſt: copioſe
mīe: pſtabilis ſuꝑ malicia: multus ad
ignoſcendum. Quippe cuiꝰ natura bo=
nitas: cuius fons pietatis eſt manſio:
cui familiaris ſuauitas: ꝛ cui ꝓprium
eſt miſereri. Uerū id quidē cui vult mi=
ſeretur: ꝛ quē vult indurat. ſed ꝙ miſe=
retur proprium eſt illi. ex ſe enī ſumit
materiam: ꝛ velut qōdam ſeminarium
miſerendi. Nam quod iudicat et con=
dēpnat: nos eū quodāmodo cogimꝰ:
vt lōge aliter de corde ipſiꝰ miſeratio/
ꝙ animaduerſio procedere videatur.
Recte igitur non pater iudiciorum vel
vltionū dicit̄ ſed pater miſericordiaꝝ:
ꝙ miſerendi cauſam et originē ſumat
ex proprio iudicandi vel vlciſcēdi ma=
gis ex noſtro. Propterea qui prudētes
ſunt non operiunt vulnera ſua: ſꝫ dete=
gunt. et cōfitentur dño qm̄ bonus. qm̄
in ſeculum miſericordia eius.

Ca. iiij. De oratione in qui=
buſdam ſententijs.

ORatio oris eſt ratio: qñ iā ore ſuo
loquitur homo cū deo ſuo. Sup
cañ. ſer. l. Orantem deniq; hoīem deo
loqui quis dubitet. In oratione datur
bona voluntas. Super pſal. Qui habi=
tat. Vſu. xvi. In dei auribus deſideriū
vehemēs: clamor magnꝰ: remiſſa aūt
intentio: vox ſubmiſſa. ad cordis enim
potius vocem: ꝙ corporis/aures eius.
Sup cañ. ſer. lxxxvj. Orare: hoc ē deū
querere. Unū eſt enim. Non recte oras
ſi orando preter deū aliquid queras:
aut qō propter deū non queras. qm̄ in
ipſo ſunt omnia. Ibi remedia vulnerū:
ibi ſubſidia neceſſitatū: ibi reſarcitus
defectuū: ibi ꝑfectuū copie: ibi quicq̄d
accipere vl' habere hominibus expedit:
quicquid decet: quicq̄d oportet. Sine
cauſa ergo aliud a deo petitur: cū ipſe
ſit omia. Nam etſi iſta temporalia cū
neceſſe eſt poſtulare videmur: ſi deus
in cauſa eſt (vt quidē dignū eſt) nō vtiq;
illa: ſed hunc potius q̄rimus: propter
quem alia poſtulamꝰ. In. iiij. ſer. de. xl.
Oratio q̄nto affectior ē: ſi fiat vt debꝫ:
tanto callidiꝰ impediri ab aduerſario
ſolet. Periculū ē ſi fuerit oratio nimis
timida. maius periculum eſt ſi fuerit
temeraria. tertiū periculū eſt: ſi ſit orō
tepida et non ex viua/affectione proce=
dens. Timida ſiq̄dē oratio celū nō pe=
netrat: qꝛ reſtringit animū timor imo=
deratus. vt oratio nedum aſcendere ſꝫ
nec procedere queat. Tepida vero in
aſcenſu langueſcit et deficit: eo ꝙ non
habet vigorem. Nam temeraria aſcē=
dit ſed reſilit. reſiſtitur enim ei. nec tm̄
non obtinet gratiā: ſed et meret̄ offēſā.
Que vero fidelis et humilis et feruens
oratio fuerit: celū ſine dubio penetra=
bit. Unde certū eſt: ꝙ vacua redire non
poſſit. In quito ſermōe. de. xl. Propter
ea rogo vos fratres: vt ſemꝑ ad manū

habeatis tutiſſimū orationis refugiū.
Nemo vr̄m paruipēdat or̄oem ſuam.
Dico eni vobis. qꝛ ipſe ad quē oramꝰ:
nō ꝑuipendit eā. Priuſqꝫ egreſſa fuerit
ab ore nr̄o: ipſe ſcribi eā iubet in libro
ſuo. et vnū ex duobꝰ indubitanter ſpe-
rare poſſumus. qm̄ aut dabit qđ peti-
mus: aut qđ nobis nouerit eſſe vtiliꝰ.
Nos eni quid oremꝰ: ſicut oportet ne-
ſcimus: ſꝫ miſeret̄ ille ſuper ignorantiā
nr̄am. et orationē benigne ſuſcipiens:
qđ nobis aut oīno nō eſt vtile: aut non
tācito dare neceſſe eſt minime tribuit.
oīno tñ infructuoſa non erit. qñ quidē
tanta ſuper te cura eſt deo tuo: vt quo-
tiens ignorans q̄ris qđ tibi inutile eſt:
non te audiat ſuꝑ hoc: ſed mutet illud
vtiliori dono. In quibuſdā ſententĳs.
Illud tñ breuiter dico nōnullos (vt ar-
bitror) experiri interdū in orōe aridita-
tem: et hebetudinē q̄ndam mentis. vt
ſolis orantes labĳs nō ſatis attendāt
neqꝫ q̄ dicant: neqꝫ cui loquant̄. pro eo
q̇velut ex cōſuetudine quadā: cū minꝰ
digna reuerentia et ſolicitudine acceſ-
ſerunt. In cūctis igitur actibꝰ noſtris
multa opꝰ eſt animi vigilātia. ſꝫ preci-
pue in orōe. licet eni ſemꝑ videamur: ſꝫ
in oratiōe etiam p̄ntamꝰ et oſtēdimus
nos: q̄ſi facie ad faciē cum deo loquē-
tes. Porro q̄uis vbiqꝫ ſit deus: in celo
tñ orādus eſt: ibiqꝫ orōnis tēpore cogi-
tādus. Sic igr̄ oret qui orat: ſic ſemet-
ipſum conſideret ⁊ attēdat: tanqꝫ pre-
ſentatum domino maieſtatis.

Ca. v. De tp̄e ꝯgruo orati- oni. Super can. ſer. lxxxvi. et vltimo.

LOcū et tempus obſeruare opor-
tet eū qui ſibi orare voluerit. Tē-
pus feriatū cōmodius aptius qꝫ. Ma-
xime autē cū profundū nocturnus ſo-
por indicit ſilētium: tūc plane liberior
exit/puriorqꝫ oratio. Quam ſecreta de
nocte aſcēdit oratio: : ſolo arbitro deo
ſancto qꝫ āgelo qui illā ſuperno altari
ſuſcipit p̄ntandā. Quam grata ⁊ luci-
da verecūdo colorata rubore. Quam
ſerena ⁊ placita: nullo iterturbata cla-
more vel ſtrepitu. Quā deniqꝫ munda
et ſincera: nullo reſperſa puluere terre-
ne ſolicitudis: nulla aſpicientis laude
ſeu adulatiōe tētata. Suꝑ can. ſer. vĳ.
Credimꝰ angelos ſctōs aſtare oranti-
bus: offerre deo p̄ces et vota hominū.
vbi tñ ſine ira et diſceptatione leuari
puras manꝰ perſpexerint. In omelia
q̄rta ſuper Miſſus eſt. Vult aūt a ſe re-
quiri deus: etiā qđ pollicetur. Et ideo
forte multa q̄ dare diſpoſuit priꝰ pol-
licetur: vt ex promiſſione deuotio exci-
tetur. ſicqꝫ qđ gratis daturus erat: de-
uota oratio ꝓmereat̄. Sic piꝰ dn̄s (qui
oīes homīes vult ſaluos fieri) merita
nobis extorquet a nobis. et dū nos p̄-
uenit tribuēdo: quod retribuat gratis:
agit ne gratis tribuat.

Ca. vj. De hūilitate. Suꝑ cantica. ſermone. lxxxv.

MAgna et ſublimis virtꝰ humili-
tas: que promeret̄ qđ nō docet̄.
digna adipiſci: quod nō valet addiſci.
digna a deo et ex deo cōcipere: qđ ſuis
ipſa verbis explicare nō poteſt. Humi-
litatis vero talis poteſt eſſe diffinitio.
Humilitas eſt virtus qua homo veriſ-
ſima ſui cognitione ſibĳpſi vileſcit. In
ſermone. ĳ. de natiuitate dn̄i. Sola vir-
tus hūilitas: leſe caritatis reparatio.
In ep̄la ad henricū ſenoneñ. archiepꝫ.
Sola profecto non ſolet gloriari: non
nouit preſumere: cōtendere non cōſue-
uit humilitas. Nemo cōtēdit iudicio:
nec pretēdit iuſticiam: qui vere humi-
lis eſt. Porro humilitas deo nos recō-
ciliat: deo placet in nobis. In ſermone
tertio de annūciatione dn̄i. Sed cuinā
potiſſimū vaſi gratia infundet̄? Quale
poterimus idoneum gratie receptacu-
lum exhibere? Balſamū eſt puriſſimū:
et ſolidiſſimum vas requirit. Et quid
tam purū: quid ve tam ſolidum: q̄ hu-
militas cordis? Merito proinde humi-
libus datur gratia. In expoſitione ſu-
per Miſſus ē. omelia. iiĳ. Semꝑ ſolet
eſſe diuine gratie familiaris: virtꝰ hu-
militas. In q̄buſdā ſentētĳs. Nimirū
conſeruande humilitatis gratia. diui-
na ſolet pietas ordinare: vt quāto q̄ſqꝫ
plus proficit: eo minus ſe reputet pro-
feciſſe. Nam et vſqꝫ ad ſūmū exercitiū

ſpiritualis gradū ſi q̄s ꝑfecerit: aliq̄d ei de primi gradus imꝑfectiōe relinq̄tur. vt vix primū ſibi videatur adeptꝰ. Oportet nāq; hūiliter ſentire de ſe nitentē ad altiora. ne dū ſupra ſe attollitur: cadat ad ſe. niſi in ſe firmiter ꝑverā hūilitatē fuerit ſolidatꝰ. q2 niſi hūilitatis merito: maxia mime obtinet̄. Inſipiens eſt enī ⁊ inſanus: q̄cūq; in aliȷ̄s vite meritis: q̄cūq; in alta religiōe ſeu ſapiētia: nō in ſola humilitate cōfidit. hūilitas in honore: honor eſt ipſiꝰ honoris: ⁊ dignitas dignitatis. Omīs dignitas ipſo dignitatis noīe īdigna ē: ſi hūilia dedignat̄. Si egregiꝰ es: eſto tn̄ de grege. Si oībus p̄es: nō dedigneris ſubeſſe. Quid tu infl aris o hō: q̄d extolleris ſine cauſa? Quid altū ſapis: ⁊ oculi tui oīe ſublime vident? Sublimis quidē dn̄s: ſ3 nō ita ꝓponit̄ tibi. Laudabilis magnitudo illiꝰ: nō etiā imitabilis. hūiliare: ⁊ apprehendiſti. Quia ſola eſt hūilitas q̄ exaltat: ſola q̄ ducit ad vitā. hec via: nō eſt alia p̄ter ipſam. Qui aliter vadit: cadit potius q̄ aſcēdit. O ꝑverſitas. O abuſio filioꝝ adā. q2 cū aſcēdere difficillimū ſit: deſcēdere aūt facillimū. ipi et leuiter aſcēdūt: et deſcēdūt difficiliꝰ. parati ad honores: ad celſitudines graduū eccleſiaſticoꝝ: ipis etiā āgelicis hūeris formidādos. Et certe qui cōtendit ſuꝑgredi primos: multas inueiet difficultates: multos habebit emulos: mltos patiet̄ cōtradictores. Nihil vero facilius eſt volenti: q̄ humiliare ſemetipſum.

Ca. vij. Q magis neceſſaria eſt humilitas: q̄ virginitas. In expoſitōe ſuꝑ Miſſus eſt. omelia prima.

Pulcra ꝑmixtio ꝟginitatis ⁊ hūilitatis. Nec mediocrit̄ placet deo illa anima: in qua et humilitas cōmēdat virginitatē: et virginitas exornat humilitatē. Laudabilis virtus virginitas: ſ3 magis humilitas neceſſaria. Potes deniq; ſine virginitate ſaluari: ſine humilitate non potes. Poteſt inq̄ placere humilitas q̄ virginitatē deplorat amiſſam. ſine humilitate audeo dicere: nec virginitas marie placuiſſet. quia etiā vt placeret eius virginitas: hūilitas ꝓculdubio fecit. Quid dicis virgo ſuꝑba? Maria virginē ſe oblita gloriat̄ de humilitate dicēs. Reſpexit deus humilitatē ancille ſue: potius q̄ virginitatē. ⁊ tu negligēdo humilitatē: blandiris tibi de ꝟginitate. Expedit tibi virginē non eſſe: q̄ de virginitate inſoleſcere. Nō oīm quidē eſt virginitas: multo tamen paucioꝝ eſt cū virginitate humilitas. Q3 ſi et virgo et humilis es quiſq̄s es: magnus es. Attamen ſalubriorem eligit ſequēdi partē in humilitate peccator: q̄ in virginitate ſuperbus. cū et illius imundītiā ſua humilis ſatiſfactio purget: ⁊ huius pudicitiam ſuperbia inquinet.

Ca. viij. Quomodo cuſtodiri pōt humilitas. In ſermone de labore meſſis.

Altiora ſemper attendas. quia in eo plenitudo cōſtat humilitatis. Nam ſi forte in re aliqua maior fratre aliq̄ gr̄a tibi collata videt̄: ſ3 i multis ſi bonꝰ emulator fueris: iudicare te poteris īferiorē. Quid enī ſi laborare aut ieiunare plꝰ illo potes: ⁊ ille te patiētia ſuꝑat/ hūilitate p̄cedit/ ſuꝑeminet caritate? Quid ei tota die circa id qđ videris hr̄e inſipiēti cogitatiōe verſaris? Eſto magis ſolicitus: vt ſcias q̄d deſit tibi. hoc enī melius. Non ergo magnopere cogites que tibi videris habere: niſi forte interdū vt gratias agere poſſis: ⁊ te noueris ei debitorē q̄ dedit: ſeu gratia cōſolatiōis cū id neceſſe fuerit. ne q̄libet ex cauſa triſtior fias. De cetero ea ſemꝑ magis attendas: que aliꝰ habet/ tu nō habes: ꝙ hec cogitatio in humilitate te cuſtodiat: et a deſcenſu tepiditatis elōget: et accendat deſiderio proficiendi. Uide enī quanta e regione mala cogitatio illa parturiat: qua ſedule ꝟſas in aīo qđ tibi habere videris: ⁊ alteꝝ quēpiā eſtimas nō habere. hinc enī eleuaris in ſuꝑbiā: dū te p̄ponis alteri. hinc proficere negligis: dū te magnū quēpiā arbitraris. hinc demū

incipis deficere: dū te alterius cōpara=
tione etiā nimis egiſſe videris. Sicq̧ in
tepiditatē īcidis: ⁊ īcipis remiſſiꝰ agere

¶ Ca.ix. De timore. In dñi=
ca poſt octauas epyphanie. q̄ incipit
Operibus domini.

AQua ſapientie ſalutaris: fons vi=
te. Et initiū ſapientie timor dñi
eſt. Ubi ƺ. in primo ſer. optime refrige=
rans aiam noxijs deſiderijs eſtuantē.
iacula inimici potēs extinguere. In.ij.
ſer. de annūciatiōe dñi. In omibus et ꝑ
omnia pietati ꝓrimoꝝ: timor dñi pre=
ferendus eſt. In quibuſdā ſententijs.
Qui timorē dñi ſemꝑ habƺ pre oculis:
vie eius pulcre/⁊ omes ſemite eius pa
cifice. Super can. ſer. xxiij. Stat ꝓpoſi=
tum dei: ſtat ſentētia pacis ſuper timē=
tes eū. ipſorū et diſſimulās mala/⁊ re=
munerans bona. et miro modo eis bo=
na et mala cooperanť in bonū. Aliud
eſt multas diuitias ſcire: et aliud poſ=
ſidere. nec noticia diuitē facit: ſƺ poſſeſ=
ſio. Sic ꝓrſus ſic aliud eſt noſcere deū ⁊
aliud timere. nec cognitio ſapiētē: ſed
timor facit q̄ et afficit. Tu ne ſapientē
dixeris: quē ſua ſciētia inflat? Et bene
initiū ſapiētie timor dñi. q̄ꝛ tūc primū
deꝰ aīe ſapit: cū eā afficit ad timendū:
non cū inſtruit ad ſciendū. Times dei
iuſticiā: times potentiā: ⁊ ſapit tibi iu=
ſtus ⁊ potēs deꝰ. q̄ꝛ timor ſapor ē. Por=
ro ſapor ſapientē facit: ſicut ſciētia ſci=
entē: ſicut diuitie diuitē. Uerū ſcientiā
facillime ſequiť elatiōis tumor: ſi non
reprimat timor. vt merito dicať initiū
ſapiētie q̄ ſe peſti inſipientie prius op=
ponit. Hic itaq̧ q̄dā ingreſſus eſt ad ſa
pientiā: plane domꝰ dei: ⁊ porta celi: ⁊
tanq̄ȝ ingreſſus glīe. Sup can. ſer. liiij.
In veritate didici nil eque efficax eſſe
ad grām ꝓmerendā/retinēdā/recupe=
randā: q̄ȝ ſi oī tpe corā deo iueniaris nō
altū ſapere/ſƺ timere. Beatus es ſi cor
tuū triplici timore repleueris. vt time=
as q̄dē ꝓ accepta grā: āpliꝰ ꝓ amiſſa:
longe plꝰ ꝓ recuperata. Time ergo cū
arriſerit grā: time cū abierit: time cum
denuo reuerteť. Cū adeſt time. ne indi=
gne opereris ex ea. ſi receſſerit mlto ma
gis tūc timendū: quia vbi tunc deficit
grā: ibi deficis tu. Time ergo ſubtra=
cta grā. tanq̄ȝ mox caſurꝰ. Time. q̄ꝛ re=
liq̄t te cuſtodia tua. Ne dubites ī cau=
ſa eē ſupbiā: etiā ſi nō appareat: etiā ſi
nil tibi cōſciꝰ ſis. Q̄ð eni tu neſcis: ſcit
deus. Nūq̄d q̄ humilibꝰ dat grām: hu
mili auferet datā? Ergo argumētū ſu=
perbie: priuatio grē eſt. Iā ſi grā repro
piciata redierit: multo āpliꝰ tūc timē=
dum: ne forte contingat recidiuū pati.
Proinde oī tpe time deū: et ex oī corde
tuo. Amat deꝰ integrum munꝰ: affectū
plenū: ꝑfectū ſacrificiū. Non potes ſi=
mul et ſic timere: et altū ſapere. Nō eſt
eni quo admittas ſuperbiā: repletꝰ ti=
more dñi. et ſic de ceteris vicijs ſentiē=
dū: q̄ꝛ neceſſe ē oīa plenitudie timoris
excludi. Tūc demū ſi plene/ſi perfecte
timueris: dabit ſaporē caritas. Sine
caritate eni: timor penā habet. Timor
qui nō eſt in caritate: cū oēs iniciet ad
ſapientiā neminē conſummat: qm̄ ſu=
perueniens caritas extundit illum.

¶ Capi.x. De diſcretiōe. In
meditatiōibus. In libro: Multi mul=
ta ſciunt.

IUſticia dū ſuū modū excedit cru=
delitatis viciū gignit: ⁊ nimia pie
tas diſſolutionē diſcipline parit. ſic ſe=
pe viciū eſt q̄ð virtus reputatur. Sicut
remiſſa ſegnicies manſuetudo crediť:
et pigricie viciū q̄etis ꝟtutē imitatur.
Sup can. ſer. xlix. Ubi vehemēs emula=
tio: ibi maxime diſcretio neceſſaria: q̄
eſt ordinatio caritatis. Semꝑ q̄dē zelꝰ
minus abſq̧ ſcientia efficax. minus q̧
vtilis inuenitur. plerūq̧ autē et perni=
cioſus valde ſentitur. Ibidem. ſermōe
xxiij. Uirtus ſiquidē diſcretiōis abſq̧
caritatis feruore iacet: et feruor vehe=
mens abſq̧ diſcretionis tēperamento
precipitat. Ideo laudabilis cui neutꝝ
deeſt. q̄tinꝰ ⁊ feruor diſcretionē erigat/
⁊ diſcretio feruorē regat. Ibidē. ſermo=
ne. xlix. Quo igitur zelus feruentior ac
vehemētior ſpiritus ꝓfuſiorq̧ caritas
eo vigilantiori opus ſcientia eſt: q̄ zelū

ſupprimat: ſpm̄ tempet: ordinet carita tem. Diſcretio quippe om̄i ỽtuti ordinē ponit. ordo modū tribuit: et decorē etiā et perpetuitatē. Eſt ergo diſcretio nō tam virt⁹ q̄ q̄dā moderatrix et auriga virtutū: ordinatrix q̄ affectuū. et morū doctrix et cōſūmatio pfectionis. Tolle hāc: ⁊ virtus viciū erit. Ipſa q̄ affectio naturalis in pturbationē magis cōuertetur: exterminiū q̄ nature. In ſer. iiij. de circūciſiōe dn̄i. Hec nimirū docet: ne quid nimis. q̄ diſcretio vere circūcidit: vt non plus nec minus fiat. Nam qui nimi⁹ eſt: fructū boni operis abſcidit. nō circūcidit. qui tepidus eſt minus facit. Qui ergo in diſcretiōe cōuerſatur: ſuāipſius ſalutem operatur. In ſermone. ij. de reſurrectione dn̄i. De ſpiritu diſcretionis ſcimus: q̄ nihil ſic illū extinguit: quomō volūtas propria ſubuertēs corda hoim: ⁊ rationis oculos claudēs. Docet nature non parcere: rationi non acquieſcere: nō obtemperare ſeniorū cōſilio vel exemplo: nō obedire prelato.

¶ Ca. xj. De obedientia. In ep̄la ad adam monachum. Si maneres in caritate.

Obediētie virt⁹ ſemp militat veritati. In. ij. ſer. de paſcha. Obediētia dirigit greſſus noſtros. ⁊ ſctē cōuerſatiōis gratiā ꝓmeretur. Nam ſi contraria lex eſt in mēbris noſtris per inobedientiā: quis neſciat per obediētiā cōtinentiā dari? Ipſa eſt que miam nouit ordinare: ipſa q̄ patientiā docet et donat. In quibuſdā ſentētijs. Inobedientiam cauſā mortis om̄s experimur. oēs morimur ꝓpter eā. In expōne ſup Miſſus ē. omelia. j. Diſce hō obedire. diſce terra ſubdi. diſce puluis obtēperare. De auctore tuo loq̄ns euāgeliſta et erat (inq̄t) ſubdit⁹ illis. Haud dubiū q̄n marie ⁊ ioſeph. Nā cū remāſiſſet in hirl'm: ⁊ dixiſſet in his q̄ p̄ris ſui erant oportere ſe eſſe. nō acq̄eſcētib⁹ parētib⁹ ei⁹ ſed illos i nazareth nō deſpexit: magiſter. diſcipulos. de⁹ homines. verbū et ſapientia: fabrū et feminā. Erubeſce ſuperbe cinis. Deus ſe hūiliat. et tu te exaltas. Deus ſe homibus ſubdit. ⁊ tu dn̄ari hoibus geſtiēs: tuo te preponis auctori. Quotiēs enim hoibus preeſſe deſidero: totiēs deū meū preire cōtendo. Deus inq̄ cui angeli ſubditi ſunt: cui principatus ⁊ ptātes obediūt: ſubdit⁹ erat marie. Utrinq̄ ſtupor. vtrinq̄ miraculū. Et q̄ femine de⁹ obtēperet ⁊ hūilitas abſq̄ exemplo. et q̄ femina deo principetur. ſublimitas ſine ſocio. Si homis o homo imitari dedignaris exemplum: certe nō erit tibi indignum ſequi auctorem tuū. Sup can. ſer. xlij. Acquieſce autē deo. et ſit volūtas tua ſubdita veritati. Ac pax eſt eſſe ſubiectū deo: niſi ſis et om̄i hūane creature propter deū. ſiue abbati tanq̄ p̄cellēti: ſiue prioribus ab eo cōſtitutis. Ego plus dico. ſubdere paribus. ſubdere ⁊ minorib⁹. Et ſi vis in iuſticia eē pfect⁹: vade ad iuniorem. ⁊ defer inferiori: iuniori te inclinato. In ſermone ad abbates. Quē a deo ſuo exturbauit iobedientia: ſine dubio ad ipſū per obediētiā recto tramite redit. Pena corporis nec inter diuitias ſtabilis: nec ſine obedientia facile pōt eſſe diſcreta. et obediētia in diuitijs et voluptate: nec ſtabilis nec gl'ioſa. In obedientia neuum caueas proprie volūtatis. Nā quiſq̄s vel aperte vel occulte ſatagit vt quod hab3 in volūtate hoc ei ſpūalis pater iniūgat: ipſe ſe ſeducit: ſi forte ſibi q̄ſi de obedientia blandiatur. Neq̄ eni in ea re ipſe p̄lato: ſed magis ei prelatus obedit. In ſer. ij. de ſctō andrea. Q̄ ſi quis obediat quidē ſed ſil'atorie et ad oculū: murmuret aūt in abſcōdito: falſa eſt obedientia. Sola eſt caritas que obedientiā gratā facit: et acceptabilē deo ſolo cōmendat. In meditationib⁹. Uerus obediens dat ſuū velle et ſuum nolle. In primo ſermone de cōuerſione ſancti pauli. Quā pauci inueniūtur in hac pfecte obedientie forma: qui ſuā ita abiecerūt volūtatē: vt nō quod ipi ſ3 quod dn̄s velit omni hora requirāt. dicentes ſine intermiſſione cum ap'lo. Dn̄e q̄d me vis facere? O verbū breue

ſed plenū:ſʒ viuū:ſed efficax:ſʒ dignū oi acceptiōe. Sic eni decet:ſic oino dignū eſt. Dñe nō meā a te:ſed a me tuā queri et fieri voluntatem. Multorum profecto hodie puſillanimitas et peruerſitas exigit vt ab eis q̄ri oporteat: quid vis vt faciā tibi: non ipſi querāt: dñe quid me vis facere? Conſiderare neceſſe habet miniſter ⁊ vicari⁹ chriſti quid ſibi p̄cipi velint non ipſi conſiderant q̄ volūtas ſit preceptorꝫ. Diſcernunt et dīiudicant eligētes in quibus obediāt imperanti. imo in quibus preceptorem ſuū ipſoꝝ obedire neceſſe ſit voluntati. Non eſt eorū obediētia plena: nō in omibus parati ſunt obſequi: non per oia ſequi propoſuerūt eū: q̄ nō ſuā/ſed patris venit facere voluntatē.

¶ Ca. xij. De diſciplina. Sup cantica. ſermone. xxiij.

Omnes homies natura eq̄les genuit. At qm̄ bono nature in morib⁹ ſupbia deprauato facti ſūt hoies eq̄litatis impatiētes: contēdētes iuicē ſupiores cōſtitui: atq̧ alterutrū ſupergredi cupiētes: ⁊ inanis gl'ie cupidi. ingredi iuicē inuidētes. inuicē ꝓuocantes. p̄mo oīm iugo diſcipline inſolētia morū domanda eſt: quouſq̧ duris et diutinis ſeniorū attrita legibus humiliet̄ et ſanetur ceruicoſa voluntas. bonūq̧ in ſe nature qđ ſupbiendo amiſerat: obediendo recipiat. Accedit nimirū diſciplinatis morib⁹ bonū nature q̄ redditur hō ſuauis ⁊ mitis: hō ſine q̄rela: nemine circūueniēs: neminē cōcutiēs: neminē ledēs: nemini ſe ſupextollēs aut p̄ferēs. In ſer. iiij. de aſſūptiōe btē marie. Diſciplina nō cōſtringit liberū. ſʒ volūtariū regit et dirigit in viam pacis. Ad ſophiā virginē. Inſigne decoris diſciplina p̄fert. O quā cōpoſitū reddit oēʒ corporis ſtatū: necnō et mētis habitū diſcipliа. Ceruicē ſubmittit: ponit ſupercilia: cōponit vultū: ligat ocl'os: cachinnos cohibʒ: gulā frenat: irā ſedat format inceſſū. In ep'la ad robertū nepotē ſuū. Quid neceſſe eſt bis pūgere: nō recalcitrantē? valde timidū magis exterrere: ꝑ ſe ſatis erubeſcentē. cōfundere ampli⁹ cui ſua ratio magiſter. cui ꝓpria cōſciētia l̄ega et īgenita verecūdia lex et diſciplina ē. Ad ſuggeriū abbatē ſcti dyonyſij. Iuge quippe ſilētiū et ab oi ſtrepitu ſclariū ꝑpetua quies: cogit celeſtia meditari. Porro cōtinentie labor et rigor diſcipline: pſalmorū/hymnoꝝq̧ dulcedine releuant̄. Pudor de p̄teritꝫ noue ꝯuerſatōis tēperat auſteritatē. Is aūt qui in p̄ſenti ꝑ patientiā capit̄ bone cōſciētie fructus: futurorū q̧ʒ bonoꝝ operat̄ deſideriū qđ nō fruſtrabit̄: et ſpem q̄ nō cōfundit. Venturi timor iudicij pio cedit fraterne caritatis exercitio. Tediū ⁊ accidiā procul pellit. Sctāꝝ varietas obſuationū labor et latebre ⁊ volūtaria pauptas. Hec ſunt monachoꝝ inſignia. hec vitā ſolent nobilitare monaſticam.

¶ Ca. xiij. De ſiletio. In meditationibus.

In ſilentio nemo ſic debet eē ocioſus: vt in eodem ocio vtilitatē nō cogitet. proximi. nec ſit actuoſus: vt contēplationē nō requirat dei. Parū enim ꝓficit: q̄ alteri cū pōt nō ꝓdeſt. In ſermone de natiuitate btē marie. Eſt ſilētiū irrep̄henſibile. imo ⁊ laudabile magis et eſt ſermo nō bonus. Bonū ſilentium a iactātia: bonū a blaſphemia: bonū a murmure ⁊ detractione. Alius enim ob laboris magnitudinē et pondus diei exaſperat⁹ animo murmurat: dīiudicat eos qui ꝓ anima ſua peruigilant tanq̄ pro ſe redditurі vtiq̧ rationē. Clamor eſt. ſed ſupra omne ſilētium clamor iſte animi obdurati ſilere facit: q̧ audiri non patitur vocē verbi. Alius enim puſillanimitate ſpirit⁹ in expectatiōe deficit. peſſimūq̧ hoc v̄bū blaſphemie ē. qđ nec in hoc ſcl'o remittitur nec in futuro. Tertius in magnis ambulat ⁊ mirabilib⁹ ſup ſe dicēs. manus nr̄a excelſa. et putans ſe aliq̄d eſſe cū nihil ſit. Sileat ergo in nobis lingua blaſphema: lingua maledica: lingua magniloq̄. qm̄ bonū eſt in hoc triplici ſilentio ſalutare dñi p̄ſtolari. Ita tn̄ ab

his taceas nec oĩno taceas. ne dederis ſilentiũ deo. Loq̃re illi cõtra iactantiã in cõfeſſione: vt obtineas veniã de preterito. Loq̃re in gratiaꝝ actiõe contra murmuratiõem: vt ampliorẽ inuenias gratiã in preſenti. Loq̃re in orõne ↄtra diffidentiã: vt cõſequaris gloriã in futuro. Cõfitere inq̃ ꝓterita: et pro p̃ſentibus grãs agẽ: ac deinceps ſtudioſiꝰ pro futuris. vt ne ipſe quidem ſileat a remiſſiõe / ab immiſſiõe / a ꝑmiſſione.

Capi. xiiij. De ieiunio. In ſermone. iiij. de. xl. Quia ieiunij.

Dignum reor aliq̃tenus exponere quo fructu et queẽadmodũ oporteat ieiunare. Primũ quidem frẽs pro eo ꝙ ab ipſis q̃ꝫ licitis abſtinemꝰ: ea nobis que prius commiſimus illicita ↄdonant. Quid vero eſt cõdonari commiſſa: niſi ieiunio breui: ieiunia redimi ſempiterna? Gehẽnã eñi meruimꝰ: vbi nullus vnq̃ꝫ cibus eſt / cõſolatio nulla / terminꝰ nullus. vbi guttã aque diues poſtulat: ⁊ accipe nõ meret. Bonũ ergo eſt et ſalutare ieiunium quo redimunt eterna ſupplicia: dũ remittunt hoc mõ pctã. Non ſolũ aũt abolitio eſt peccatorũ: ſed et extirpatio vicioꝝ. non ſolũ obtinet veniã: ſed meret gratiã. nõ ſolũ delet pctã preterita q̃ cõmiſimus: ſed ⁊ repellit futura q̃ cõmittere poteramꝰ. Dicamꝰ adhuc vnũ. Ieiuniũ orationi deuotiõem et fiduciam donat. Et vide queẽadmodũ ſibiinuicẽ ieiuniũ ⁊ oratio ſocient. Orõ ꝩtutẽ impetrat ieiunãdi: et ieiuniũ grãꝫ ꝓmeret orãdi. Ieiuniũ orõem roborat. oratio ſctificat ieiuniũ ⁊ domino repreſentat. Quid eñi nobis ieiuniũ proderit: ſi relinquat in terra? Qđ abſit. Subleuet ergo ieiuniũ pẽna quadam orationis. ſed ne forte minus ſufficiat: alterã quoq̃ꝫ ei neceſſe eſt ſociari. Sint ergo ieiunio noſtro (vt facile celos penetret) ale due. oratõis ſcilꝫ atq̃ꝫ iuſticie. Iuſticia vero que eſt: niſi que cuiq̃ꝫ reddit quod ſuum eſt? Ibidẽ ſermone. ij. Uolo tamen ãmonitos eſſe fratres meos obſeruandũ ieiuniũ. non ab eſcis tantũ: ſed ab oĩbus illecebris carnis: ⁊ vniuerſa corporis voluptate. imo vero ieiunandũ eſt longe amplius a vicijs q̃ꝫ a cibis. Ubi ſupra. ſmõe. iij. Eteni ſine ieiunio hec cetera a domino reprobantur.

Ca. xv. de verecũdia. Sup cantica. ſermone. lxxxvj.

Neſcio an quicq̃ꝫ gratius verecũdia aduerti in moribus hominũ q̃at. que eſt certe oĩm ornatus etatum ſed tenere gratia verecũdie in teneriori etate: ãpliꝰ pulcriuſq̃ꝫ eniteſcit. Quid amabilius verecũdo adoleſcẽte? Quã pulchra hec et q̃ꝫ ſplendida gẽma morũ in vita et vultu adoleſcẽtis. q̃ꝫ vera et miñe dubia: bone nuncia ſpei: bone indolis index? Uirga diſcipline eſt illi. que pudendis affectibus imminẽs lubrice etatis motus actuſq̃ꝫ leues coerceat: reprimat inſolẽtes. Quid ita turpiloquij: et omnis deinceps turpitudinis occaſionẽ fugitãs? Soror cõtinẽtie eſt. indiciũ colũbine ſimplicitatꝫ. teſtis innocẽtie. Lampas eſt pudice mentis ingiter lucens: vt nil in ea turpe vel indecoꝝ reſidere attẽptet: qđ nõ illa ilico ꝑdat. Ita expugnatrix maloꝝ et propugnatrix puritatis innate ſpecialis glĩa ↄtinẽtie ẽ. Fame cuſtos / vite decꝰ / virtutis ſedes / ꝩtutũ primicie / nature laus / et inſigne totius honeſti. Rubor ipſe genaꝝ quẽ forte inuexerit pudor: q̃ꝫtum gratie et decoris ſuffuſo afferre vultui ſolet? Uſq̃ꝫ adeo geminũ animi bonũ verecũdia ẽ. vt et qui male agere non verent: videri tamen verecundent. opa nimiꝝ tenebraꝝ et digna latebris tenebris occultãtes. Quid tam amicũ verecũdo animo: q̃ꝫ ſecretum? Deniq̃ꝫ orare volentes: iubemur intrare cubiculum: vtiq̃ꝫ ſecreti gratia. Id quidem ad cautelam. ne coram orãtibus laus humana oratiõis furet fructũ: fruſtret effectum. Sed quid tam propriũ verecũdie: q̃ꝫ ꝓprias vitare laudes: vitare iactantiã? Quid tam indecorũ maxie adoleſcenti: q̃ꝫ oſtentatio ſanctitatis? Bona cõmendatio ſecuture orationis: ſi premittas verecundiam.

¶ Ca.xvj. De tentationibus.
Sup̄ pſal. Qui habitat. ſermõe.v.

HOc premonitos vos eſſe volo ne=
minē ſuper terrā abſq̄ꝫ tentatiõe
victurum. vt cui forte tollitur aliqua:
alteram ſecurus aut pauidus magis
expectet: etſi petat ab ea liberari. vt
nunq̄ꝫ ſibi in corp̄e mortis huius liber=
tatem ꝑfectā ſeu requiem audeat pol=
liceri. Qua in re cõſideranda nobis eſt
tam benigna erga nos diuine diſpēſa=
tio pietatis: vt quibuſdam nos tenta=
tionibus patiat̄ diutius occupari: ne
forte periculoſiores occurrant. Ab ali=
quibꝰ vero citius liberet. vt poſſimꝰ in
alijs quas nobis vtiliores forte preui=
det exerceri. ſup can. ſer. lxiiij. Neceſſe
eſt: vt veniāt tētatões. Quis eni corõa=
bitur: niſi qui legitime certauerit? Aut
quomõ certabūt: ſi deſit qui ipugnet?
Sup can. ſer. xiij. Quid michi cū victo=
ria: ſi nec in prelio fui? Impudētiſſime
michi arrogo vel gloriā ſine victoria:
vel victoriā ſine pugna. In quibuſdā
ſentētijs. Sed heu heu nec mare flucti
bus: nec vita iſta carere poteſt tētatio=
nibus. nec poteſt eē pax firma ⁊ ſolida:
niſi in regiõe ſua. Sup pſal. Qui habi=
tat. ſermõe.v. Tot tentatiõibus plena
eſt vita noſtra: vt non īmerito tota ipſa
tentatio debeat appellari. In ſermone
q̄nto de.xl. Sed qui ſumus nos / aut q̄
eſt fortitudo noſtra: vt tam multis ten
tatiõibus reſiſtere valeamꝰ? hoc erat
certe quod querebat deꝰ. hoc erat ad
qđ nos perducere ſatagebat. vt viden=
tes defectum noſtrum: et ꝙ nobis non
ſit auxilium aliud: ad eius miſicordiā
tota humilitate curramus. Sup pſal.
Qui habitat. ſermõe.ij. Cum ergo ten
tatiõis impetum ſentimus in cogitati
one: ſtatim fugiamꝰ ad ipm: ⁊ humilit̄
poſtulemus auxilium. Homines enim
aliq̄n cadere neceſſe eſt: dū in hoc ſecu
lo detinent̄. Alij collidunt̄: alij non: q2
dñs ſupponit manū ſuā. Sed quõ eos
diſcernere poterimus: vt ſegregemus
iuſtos ab iniuſtis? Veꝝ hoc itereſt inter
eoꝝ caſus ꝙ iuſtus ſuſcipit̄ a dño: ideo
q̄ꝫ reſurget fortior. Iniuſtus autē cum
ceciderit: nõ adijciet vltra vt reſurgat:
īmovero aut in pudorem noxiū: aut in
impudentiā cadit. Aut eni excuſat qđ
fecit: et hic eſt pudor adducens pctm̄.
Aut fit ei frons meretricis: et iam nec
deum timet: nec hoīem reueret̄: p̄dicat
q̄ꝫ peccatū ſuum ſicut ſodoma. Iuſtus
vo ſup manū dñi cadit: et miro quodā
modo etiā ipſum ei pctm̄ in iuſticiam
cooperat̄. Nõne cooperatur nobis ille
caſus in bonū: vnde et meliores effici=
mur: et cautiores? Nõne dominus ca=
dentē illū ſuſcipit: qui ab humilitate
ſuſcipitur? In creatione / in redēptiõe /
ceteriſq̄ꝫ cõmunibꝰ beneficijs eſt deus
omnium: ſed in tētatiõibus ſuis tanq̄ꝫ
proprium eum habēt ſinguli electorū.
Sic enim paratus eſt ⁊ cadētem ſuſci=
pere / et eripere fugientē: vt videri poſ=
ſit relictis omnibus alijs: ei ſoli operā
dare. Propterea expedit omni aīe deū
ſemp̄ attēdere tanq̄ꝫ propriū: nõ modo
adiutorem: ſed etiam inſpectorem.

¶ Ca.xvij. Q̄ reſiſtēdo ten=
tatiõibus victoria acquiritur. In ſer=
mone quinto de.xl.

IPſi geſtamꝰ laqueum nr̄m. vbiq̄ꝫ
proprium circūferimus inimicum.
Carnem hāc loquor de pctõ natam. in
peccato nutritam. praua cõſuetudine
viciatā. Hac vtit̄ ad impugnādos nos
callidiſſimus ſerpens. cui nullū aliud
deſideriū eſt: nullū ſtudiū: nullū nego=
cium: niſi fundere ſanguinē aiaꝝ. Hic
eſt q̄ iugiter machinat̄ malū. In medi
tatiõibus. Argute loq̄t̄. artificioſe ſug=
gerit. callide decipit. illicitos motꝰ in=
ſufflat: ⁊ venenatas cogitatiões inflā=
mat. mouet bella. nutrit odia. incitat
gulā. mouet libidinē. deſideria carnis
inſtigat. pcti occaſiões parat. et mille
nocēdi artibus corda hoim temptare
nõ ceſſat. In ſermone eodem de.xl. Hic
eſt qui manꝰ noſtras proprio cingulo
alligat. vt caro q̄ data eſt nobis in ad=
iutoriū: in ruinam fiat nobis ⁊ laqueū.
Verūtamen in nobis eſt ſi vinci volu=
mus: et nemo noſtrū in hoc certamine

deſſicietur inuitus. Sub te eſt o homo
appetitus tuus: et tu dn̄aberis illius.
Poteſt inimicus excitare temptatiōis
motū: ſed in te eſt ſi volueris dare ſeu
negare conſenſum. In tua facultate eſt
ſi volueris inimicū tuū facere ſeruum
tuū. vt omnia cooperent̄ tibi in bonū.
Ecce eni inflāmat inimicus deſideriū
cibi. vanitatis aut impatiētie cogitati
ones ingerit: aut excitat libidis motū.
tu ſolūmodo ne conſenſeris. et quotiēs
reſtiteris/totiēs corōaberꝭ. Credo etiā
ſi cogitatiōes iſtas ꝙcito in nobis ad=
uertimus: nō patimur remorari: ſed in
ſpū vehementi animus aduerſus illas
excitat̄. qm̄ īimicus ꝯfuſus abſcedet:
nec tam libēter ilico reuertetur. In ſer.
iij. in vigilia natiuitatꝭ dn̄i. Nec cedē=
dum vel recedēdū etiā ſi grauis tenta=
tionū feruor vtriuſqꝫ hōis ſtatū afflixe
rit: eligamus potius ardere ꝙ̄ cedere.
Sup pſal. Qui habitat. ſer. vij. Utrāqꝫ
nimirꝫ ꝓſperitatē hū ano generi demo=
nes inuidere noſcunt̄. vtraqꝫ eos felici
tate fraudare ꝯtendūt. et celeſti videlꝫ
ꝛ terrena. ſed lōge amplius rore celi ꝙ̄
pinguedine terre. Hoc ſane nullatenus
expedit ignorari: quanā vehementius
inſtet puicarꝫ hoſtium multitudo. illic
nēpe ſtudioſiꝰ repugnādū vbi grauior
vrget neceſſitas: vbi totū belli pōdus
īminet: vbi colluctatiōis ratio vniuer=
ſa cōſiſtit: vnde parat̄ aut victis igno=
minioſa captiuitas: aut vincentibus
gloria triūphalis. Nam demones q̄dē
ſupna nobis et eterna potius inuidere
noſcunt̄. non tamen vt ſibi cedat quod
irreparabiliter amiſerunt: ſed ne illuc
paup de puluere ſuſcitatꝰ accedat: vn̄
ipſi in gloria cōditi irreparabiliter ce=
ciderūt. Indignatur et liuore tabeſcit
obſtinata malignitas: humanam obti
nere fragilitatem: qđ retinere ipſa non
meruerit. Sed ſiqn̄ forte cuiuis tpalia
dāna aut inferre conant̄/aut gratulan
tur inferri: hec eorꝫ tota molitio eſt: vt
iactura exterior/vel eidēipſi vel alteri
occaſio ſit interne. vbi ſ. ſer. xj. Hec eni
tota aduerſuꝫ nos colluctatio ſpūaliū
nequitiarꝫ eſt vt nos ſeducāt: vt indu=
cant in vias ſuas vt perducāt ad deſti=
natū finem qui paratꝰ eſt eis. In medi
tatiōibus. Demonum eſt ſuggeſtiones
malas ingerere: nr̄m eſt illis nō cōſen=
tire. Nam quotiēs reſiſtimus: diabolū
ſuperamus/angelos letificamus/deū
honorificamus. Ipſe eni nos hortatur
vt pugnemus: adiuuat vt vincamus:
certantes ſpectat: deficiētes ſubleuat:
vincentes coronat.

¶ Ca. xviij. de gratiarꝫ actiōe

Super cantica. ſer. xiij.

ORigo fontiū ꝛ fluminū oim̄/mare
eſt: virtutū et ſcientiarꝫ dn̄s ieſus
xp̄s. Cōtinētia carnis: cordis iduſtria/
volūtatꝭ rectitudo/caſta cōſilia/iuſta
iudicia/ſctā deſideria: ex illo manant.
Si forte quis callet īgenio: ſi q̄s nitet
eloq̄o: ſi quis moribꝰ placet: inde eſt.
inde ſcientie. inde ſapientie ſermo. Ad
locū vnde exeūt reuertant̄ flumia gra=
tiarū: vt iterꝫ fluant. Qualiter inquis?
Qualiter dicit apl's. In oibus gratias
agētes. Quicq̄d ſapientie: quicquid te
virtutis habere confidis: dei virtuti et
dei ſapientie reputa chriſto. In primo
ſer. de. xl. qui incipit: Hodie. Siquidē
fluis aqua ſi ſtare ceperit cōputreſcet.
Sic plane. Sic gr̄arꝫ ceſſat decurſus:
vbi recurſus nō fuerit. nec mō nil auge
tur ingrato: ſed qđ acceperat ei vertit̄
in perniciem. Fidelis autē in modico:
cenſet̄ dignꝰ munere ampliori. Refūde
igitur in eum qui ſupra te ē quicq̄d in
te eſt deuotiōis/quicq̄d delectationis/
q̄cq̄d affectionis. vt ſi qua eſt in te gr̄a
referat̄ ad ip̄m. nec tuā queras gloriā
ſed ipſiꝰ. Ser. lj. ſup cantica. Diſce in
referendo gratiam non eſſe tardus aut
ſegnis: diſce ad ſingula dona gratias
agere. vt nulla dei dōa debita gratiarꝫ
actione fruſtrent̄: non grādia/nō medi=
ocria/nō puſilla. In q̄buſdā ſentētūs.
Peremptoria ſiq̄dē res eſt īgratitudo:
hoſtis gratie/inimica ſalutis/exinani=
tio meritorꝫ/ꝟtutū diſperſio/ bn̄ficiorꝫ
pditio. ventus vrens ſiccans ſibi fontē
pietatis/rorē miſericordie/fluēta gr̄e.
Dico ego quoniā pro meo ſapore nil

ſta diſplicet deo preſertim in filijs gr̄e in hoibus ꝯuerſiōis: ꝙadmodū ingratitudo. Uias eni obſtruit gratie. et vbi fuerit illa: iam gr̄a acceſſū nō inuenit: locum non habet. Nōne enim iure perditū reputatur qđ ingrato donatū eſt: aut dediſſe nō penitet qđ periſſe videt᷑? Oportet ꝓinde gratioſum eſſe hoiem ⁊ deuotū: qui percepta gratie munera manere ſibi deſiderat et multiplicari. Nemo ſane eſt qui non facile ſi querit inueniat: vnde plurimum obnoxius ſit deo. q꞉ nō eſt qui ſe abſcondat a calore eius. In q̄buſdā ſentētijs. Multos videmus ſatis importune petētes quod ſibi deeſſe cognouerint: ſed paucos admodū nouimus q̄ dignas ſup acceptis bn̄ficijs gratias agere videantur. Nec rep̄henſibile eſt qđ inſtanter petimus: ſed plane petitioni negat effectū. quia inuenimur ingrati. Et forte clementia eſſe videt᷑: ingratis negare qđ poſtulāt. ne cōtingat nobis vt tanto grauius de ingratitudīe iudicemur: quāto magis accumulatis bn̄ficijs ingrati ꝓbamur extitiſſe. Felix qui ad ſingula dōa gr̄e redit ad eum: in quo plenitudo eſt oīm gratiaꝝ. cui dum pro acceptꝫ nō ingratos nos exhibemus: locū in nobis facimus gratie: vt maiora adhuc accipe mereamur. Oino eni nos ſola a ꝓfectu cōuerſatiōis impedit ingratitudo nr̄a: dum qđdā amiſſum reputās dator qđ ingratus accepit: cauet ſibi decetero: ne tanto plura amitteret: quāto plura cōferret ingrato. Felix ꝓinde qui etiā pro mimis quibuſlibet beneficijs non mimas refert gr̄as. quia grāꝝ actiōeȝ magis ꝙ deuotiōeȝ a nobis exigit dator gratie dn̄s deus noſter.

¶ Ca. xix. De contēptu vane glorie. Sup pſal. Qui habitat. ſer. vj.

Vana gloria leuiter volat. leuiter penetrat. ſed nō leue infligit vulnus. cito interficit. vbi ſ. ſer. xiiij. Non videntes necat inanis gloria. cecos et negligētes qui ſe ei oſtētāt: qui ſe exponūt ⁊ nō potius ipſi inſpiciūt / nō attēdūt / nō diſcutiūt illā: non vidēt deniqꝫ ꝙ vt friuola / ꝙ caduca / ꝙ vana / ꝙ fictilis. Si quis eni intueat᷑ hoc mō: non iam occidit eū gl'ia: ſed occidit᷑ magis quodāmō ꝟſa in puluerē: imo redacta in nichilū. In q̄buſdā ſentētijs. Prop̄e glorie cupidi: nulla rōe quieſcere pn̄t: cum in ſeipſis penitus nichil inueniūt vn̄ poſſint aliq̄ tenꝰ gloriari. Sup can. ſermōe. xiij. Fratres nemo veſtrū velit laudari in vita iſta. quia quicquid hic fauoris captas: qđ ad deū non retuleris: ſibi furaris. Tu ei putride puluis: vnde gloria tibi vn̄? Ubi ſ. ſer. lxxxiiij. Quid nequius ſeruo vſurpāte ſibi gloriam domini ſui? In quibuſdā ſententijs. Nouerat ap̄ſus gloriā propriam creatoris eſſe non creature. ſed cōſiderauit rationalem creaturam adeo affectare gloriam: vt aut vix aut nunꝗ ab hoc compeſci deſiderio poſſit. q̄ppe que ad imaginem facta eſt creatoris. Propt᷑ea ſaluberrimū adinuenit ꝯſiliū dicēs. Qn̄ quidē nobis perſuaderi non poteſt / nō gl'iari: ſaltē qui gl'iat᷑ in dn̄o gl'iet᷑. Sup can. ſer. xiij. Securꝰ glorior ſi teſte ꝯſciētia de gl'ia cōditoris nichil michi vſurpo. Securus plane: qui iam non contra dn̄m: ſed in dn̄o. Hec nobis gl'iatio nō ſolū nō ꝓhibet᷑ ſed ⁊ ſuadet᷑ cum dr̄. Gloriā abinuicē q̄ritis: ⁊ gloriā que a ſolo deo eſt / non vultis. Reuera gloriari in ſolo deo: non niſi a ſolo deo eſt. In ſermone. iiij. de aduētu. Gloria vero quā abinuicē accipiūt: qui gloriā (que eſt a ſolo deo) non requirūt: vana eſt. qm̄ vani filij hoim. Super can. ſer. xxv. Propterea et oīs gloria ſanctorū intus nō foris ē. hoc eſt nō in flore feni: aut in ore vulgi: ſed in dn̄o. ꝙ cōſciētie ſolus ſit arbiter deus. cui ſoli placere deſiderant: et cui placere ſola vera et ſumma gl'ia eſt. In ſer. iiij. de aduētu. Hec eſt vtiqꝫ vera gloria: que eſt a ſpū veritatis. Super cantica. ſer. xiij. Nec mediocris gloria iſta q̄ intus eſt. q̄ppe tam vera ꝙ de veritate. et in veritate tam rara: vt vix vel paucitas ꝑfectoꝝ ꝑfecte gl'iet᷑ in ea. Magna ⁊ rara ꝟtus ꝓfecto ē vt magna licet opātē: magnū te ſolum neſcias: ⁊ manifeſtā omnibus

tuam te latere ſanctitatē. Mirabilē te appere ⁊ ↄtēptibilē reputare: hoc ego ipſis virtutibꝰ mirabilius iudico. Fidelis revera famulꝰ es: ſi de mľta gľia dñi tui/etſi nō exeunte ex te: tamē trāſeunte per te: nil tuis manibus adherere contingat. Super can. ſermōe. xxv. Et tutior ſua cuiqꝫ gloria: dum eā habet in ſemetipſo: et nō in altero. In ſermone de ſctō iohāne baptiſta. Qui eni conſciētias ſuas in alienis labijs poſuerūt: modo magni. modo parui ſunt. modo nulli. ſcdm ꝙ adulantiū linguis: vel vituperare placuerit/vel laudare. Super can. ſer. xiij. Nam ſapiens gloriator ꝓbabit opus ſuū: atqꝫ ad lumē veritatis diligēter examinabit. ⁊ ſic in ſemetipſo habebit gloriā: et non in ore alterius. Stultus ſū ſi ciſtelle labiorū tuoꝝ gľiaꝫ meā credidero: ⁊ cepero mēdicare eā abs te. cum hr̄e voluero. Nōne nēpe ī tuo arbitrio ē ꝓbare me vel improbare ꝓut volueris? Ipſi potius eam repono ſeruādā: qui potēs eſt depoſitū meum ſeruare in illū diē: cautꝰ in cuſtodiēdo: fidelis in reſtituēdo. Secura tunc erit vnicuiqꝫ laus a deo: his dūtaxat q̄ hūanas laudes cōtēpſerūt.

Ca. xx. De grā dei. In ſermone de annūciatione dñi qui ſic incipit: Quam diues in miſericordia.

Cibus anime: gratia dei. Dulciſſimus ſane: et omnē habens in ſe ſuauitatē et delectamentū ſaporis: nō modo delectat: ſed reficit et medetur. Sup can. ſer. lxxxiiij. Anima nr̄a ſpūs eſt vadens et non rediens. ſi ſibi fuerit derelicta: ſemel a facie dei egreſſa vel eiecta: nō reuertetur oculus eius vt videat bona: ſi nō requiratur a deo. Oīs ergo anima querens deū: ne magnum bonum in magnū ſibi detorqueat malum: noverit ſe preuentā in illo: et ante queſitā ꝙ̄ querentē. Nam vere ⁊ abſqꝫ dubio: eo quiſqꝫ peſſimꝰ quo optimus eſt: ſi hoc ipſū q̄ optiꝰ eſt aſcribat ſibi. Nempe peſſimū hoc. Qꝫ ſi dicat quis (abſit) agnoſco: gratia dei ſū id quod ſum. ſtudeat autem captare gloriolam pro gratia quā accepit: nonne fur eſt ⁊ latro? Super can. ſer. lxvij. Que vere fidelis anima eſt/agnoſcit iſta: et vtrāqꝫ gratiā confitetur. Primo quidem eam que prima ē: qua et preuēta eſt. poſtea vero et ſubſequentē. Nēpe tunc magis gratia plenā ſe ꝓbat. cum totū gratie dederit: et primas ſcꝫ partes illi aſcribens: et vltimas. Alioquin quō gratia plena: ſi quid habuerit: quod nō ſit ex gratia? Non eſt quo gratia intret: vbi iam meritū occupauit. Ergo plena cōfeſſio gratie: ipſius gr̄e plenitudinē deſignat in aīa cōfitētis. Nam ſi quid de ꝓprio ineſt: in q̄ntū ē gratiā cedere illi neceſſe ē. Deeſt gr̄e: quicq̄d meritꝭ deputas. Nolo meritū: qđ gratiam excludit. Horreo quicquid de meo ē: vt ſim meus: niſi ꝙ illud magis forſitan meū eſt: qđ me meū fecit. Gratia reddit me mihi iuſtificatū gratis: ⁊ ſic liberatum a ſeruitute pcti. In quibuſdam dictis. Itaqꝫ initiū meum ſolius gratie eſt. vt nihil quidē mihi in p̄deſtinatiōe attribuam: ſiue in vocatiōe. Nō ſic ſane ab opere iuſtificationis alienus ſū. operat et illud gratia: ſed plane mecū. Porro cōſummatio quidem et ipſa ſolius eſt gratie: nec eſt mihi in hac parte vel cū ea: ſiue in ea gloriari: quaſi coadiutor ſum aut coopator. Itaqꝫ miſericordia domini ab eterno eſt: et vſqꝫ in eternū ſuper electos: in medio q̄dem aliquatenus oſtendens liberū arbitriū meriti gratia: principiū vero et finē ſoli vēdicans ſibi: vt ſit nobis alpha et oo dñs deꝰ noſter. Sup can. ſer. xxxij. Sꝫ ſciāt inimici gr̄e: abſqꝫ gratia nec ad cogitādū bonū ſufficere cor humanū: ſꝫ ſufficiētiā ipſiꝰ ex deo eē. Nō eni ſufficiētes ſumꝰ: vel cogitare aliquid a nobis q̄ſi ex nobis: niſi ipſe dederit nobis: q̄ dat omnibus affluenter.

Ca. xxj. De adiutorio diuino. In ſermōe de vigilia natiuitatꝭ dñi Cuius initiū eſt: Sātificamini hodie.

Crede te deo: committe te ei. Nā ſibi quidē ipſi fidere: non fidei/ſꝫ perfidie eſt. nec confidentie: ſꝫ diffiden-

tie magis in ſemetipſo ꝙ̃ in eo habere
fiduciã. Js vero fidelis eſt: qui nec ſibi
credit: nec in ſe ſperat. factus ſibi tãq̃
vas perditũ. ſed ſic perdens aiam ſuã:
vt in vitã eternã cuſtodiat eam. Porro
id quidẽ ſola facit humilitas cordis:
vt nõ ſibi fidelis aia innitatur: ſed de-
ſerẽs ſemetipſam aſcẽdat iã de deſerto
innixa ſuper dilectum. Super canti-
ca. ſermone. lxxxv. Aſcenſus profecto
arduꝰ eſt: et caſſus conatus abſq̃ dei
adiutorio. Ergo qui ſtat: ſi nõ vult ca-
dere nõ fidat ſibi: ſʒ innitatur deo. Deꝰ
loquitur. ſine me nihil poteſtis facere.
Jta eſt. nec ſurgere ad bonũ: nec ſtare
in bono poſſumus ſine deo. Tu ergo q̃
ſtas da gl'iam deo: cuiꝰ manu erigeris:
ipſiꝰ neceſſe eſt ꝟtute tenearis. Multũ
opus ꝟtute habes: ſʒ qua induaris ex
alto. Jpſa eni ſi ꝑfecta ſit: facile facit
aim victorẽ ſui: et ſic inuictũ reddit ad
omnia. Eſt quippe vigor animi cedere
neſcius pro tuenda rõe. Uel ſic. Uigor
animi qd̛ in ſe eſt oia ad rõem cogẽs vl'
dirigẽs. Quid ni oia poſſibilia ſint ini-
tenti ſup eũ qui oia põt? Nil oĩpotẽtiã
dei clariorẽ reddit: ꝙ̃ ꝙ omnipotentes
facit oẽs qui in ſe ſperãt. An non omi-
potẽs: cui omia poſſibilia ſũt? Jta ani-
mus ſi non p̃ſumat de ſe: ſed ſi confor-
tetur a deo: poterit vtiq̃ dñari ſui. vt
non dominet̃ ei omnis iniuſticia. Jta
inq̃ deo innixũ: nulla vis. nulla fraus.
nulla iam illecebra poterit vel ſtãtem
deijcere: vel ſubijcere dñantẽ. Alioq̃n
fruſtra nititur. ſi non innititur.

¶ Ca. xxij. De merito. ſuper cantica. ſermone. lxviij.

Sufficit ad meritum: ſcire ꝙ nõ ſuf-
ficiant merita. Sed vt ad meritũ
ſatis eſt de meritis non preſumere: ſic
carere meritꝫ ſatis eſt ad iudiciũ. Por-
ro infantium renatoꝝ neminem carere
meritis: ſed chriſti habere merita con-
ſtat. Quibus ſe tamẽ indignos reddũt:
ſi ſua iũgere nõ nequiuerint ſʒ neglexe-
rint. qd̛ quidẽ ꝑiculũ iam adulte etatꝫ
eſt. Merita ꝓinde habere cures: habi-
ta data noueris: fructum ſꝑaueris dñi
miam: ⁊ oẽ ꝑiculũ euaſiſti paupertatꝫ/
ingratitudinis/p̃ſumptiõis. Pernicio-
ſa pauꝑtas: penuria meritoꝝ. Preſũ-
ptio aũt ſpũs fallaces diuitie. Et ideo
felix. cui nec merita ſine p̃ſũptione: nec
preſũptio abſq̃ meritis deeſt. Habet
vnde p̃ſumat: ſʒ nõ merita. Habet me-
rita nõ ad preſumendũ: ſʒ ad ꝓmeren-
dũ. Jpſũ nõ p̃ſumere: nonne ꝓmereri ẽ?
Ergo eo p̃ſumit ſecuriꝰ: q̃ nõ preſumit.
Sup Qui habitat. ſer. xv. Hoc eni totũ
hois meritũ: ſi totam ſpem ponit in eo
qui totũ hominẽ ſaluũ facit. Quantũ-
cũq̃ ſpes ꝓceſſerit obtinebit: ſi tamen
in deum tota figatur: vt firma ſit ⁊ non
titubet. Super can. ſer. lxj. Meũ pro-
inde meritum: miſeratio dñi. Non pla-
ne ſum meriti inops: ꝙ̃diu ille miſera-
tionum non fuerit. Qꝫ ſi mie dñi multe:
multus nihilominꝰ ego in meritis ſũ.
De annunciatione beate marie. ſer. iij.
Hec vera hois fiducia a ſe deficiẽtis: ⁊
innitentis dño deo ſuo. Hec inq̃ vera fi-
ducia: et cui miſericordia nõ negatur.

¶ Ca. xxiij. De fide. ſup cantica. ſermone. xxviij.

Fide mundantur corda: vt poſſit
videri deus. Fides neſcia falli.
Fides inuiſibilia cõprehendẽs: ſenſus
penuriã non ſentit. Deniq̃ tranſgredit̃
fines etiã ratiõis hũane. nature vſum.
expientie terminos. Que vtiq̃ ꝯprehẽ-
dit qd̛ ſenſus neſcit: expimentũ non in-
uenit. Diſce id habere certius: id tutiꝰ
ſequi: qd̛ illa ſuaſerit. Deniq̃ cõprehẽ-
dit que ſit lõgitudo. latitudo. ſublimi-
tas et profundũ. Qd̛ oculus non vidit:
nec auris audiuit: nec in cor hois aſcẽ-
dit: illa in ſe quaſi quodam inuolucro
clauſũ portat. ſeruat q̃ ſignatũ. Super
can. ſer. lxxvj. Fides tũc ſane ꝓbatior
eſſe dinoſcitur: cũ credit̃ qd̛ non videt̃.
Quid magni eſt credere qd̛ videris: et
tuis nõ negare oculis fidẽ quid laudis
meretur? Sed ſi qd̛ nõ videmus ſpera-
mus per patientiã expectamus: et pa-
tientia meritũ eſt. Proinde vt nõ eua-
cuetur meritum fidei: ſubducat ſe viſui
dans virtuti locũ. Ubi deus eſt: tu non

poteſ venire modo. venies aũt poſtea. Age tñ. ſequere. quere. nõ te illa inacceſſibilis claritas vel ſublimitas a q̃rendo deterreat: ab ĩueniẽdo deſperet. Si potes credere: om̃ia poſſibilia ſunt credenti. Crede ⁊ inueniſti iam credere inueniſſe eſt. Quere ergo votis. ſequere actibus. fide inueni. Quid nõ inueniat fides? Attingit inacceſſa: deprehendit ĩgnota: cõprehendit ĩmenſa: apprehendit nouiſſima. Jpſam deniq̃ eternitatẽ ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodãmodo circũcludit (fidenter dixerim) eternã beatamq̃ trinitatẽ. quã non intelligo credo: et fide teneo quam nõ capio mẽte. Et quidẽ ante omnia fides querẽda ẽ. Jn ſer. de octaua paſche. Fide ſiquidẽ in dei filios adoptamur: fidẽ in nobis mundus odit atq̃ perſequitur: fide et vincitur. Porro fides ſine operibꝰ mortua ẽ in ſemetipſa. Nec mirꝛ videri põt ſi nequaq̃ vincit: qui nec viuit quidẽ. Queris quenã ſit viuida et victorioſa fides? Jlla ſine dubio per quã chriſtꝰ habitat in cordibꝰ noſtris. Xp̃us eni et vita et virtꝰ noſtra eſt. Sermone. ij. paſche. Tamdiu chriſtus in nobis viuit: q̃diu viuit fides. At poſtq̃ fides noſtra mortua ẽ: q̃dãmodo xp̃us mortuꝰ eſt in nobis. Porro fidei vitã: opera atteſtantur. Sicut eni corporis vitam ex motu ſuo dinoſcimus: ita ⁊ fidei vitã ex operibus bonis. Jtaq̃ vita quidẽ corporis anima: per quã mouetur ⁊ ſentit. Uita vero fidei caritas eſt. quia p illã operatur. Unde et frigeſcente caritate fides moritur: ſicut corpꝰ aĩa recedẽte. Sup can. ſer. xxiiij. Quedam eni fidei anima: ipſa deuotio eſt. Mors fidei eſt ſeparatio caritatis. Nõ facit hominẽ rectum fides recta que nõ operatur ex dilectione. Sed nec opera q̃uis recta: rectum cor efficere ſufficiunt ſine fide. Quis enim rectũ dicat hoiem nõ placentem deo? Sine fide aũt impoſſibile eſt placere deo. Qui nõ placet deo: non poteſt illi placere deus. nã cui placet deus: deo diſplicere non poteſt.

¶ Ca. xxiiij. De ſpe. Super cantica. ſermone. lj.

Est locus inter timorẽ et ſecuritatem. media videlicet ſpes. in qua mens ⁊ cõſcientia molli nimirũ ſuppoſito caritatis ſtratu: ſuauiſſime requieſcit. Eſt autẽ cum mens nr̃a formidine pene ſeruiliter p̃mit̃. ⁊ donec quis premitur a ſpũ ſeruitutꝫ parũq̃ habet de ſpe de timore plurimũ: nõ eſt ei pax neq̃ requies fluctuãte nimirũ cõſcientia inter ſpem et timorẽ: maximeq̃ ꝙ a ſuperexcellente timore abundãtius crucietur. Nam timor penã habet. Ceterꝛ ſi paulatim per incrementũ gratie ceperit deficere timor / et ꝓficere ſpes: cũ demũ ad hoc ventũ fuerit: vt perfecta caritas ex toto foras mittat timorem. nõne eiuſmodi anima ſingularit̃ in ſpe cõſtituta videbitur: ac perinde in pace in idipſũ dormire ⁊ requieſcere? Nam qui ſe ſingulariter in ſpe cõſtitutũ ſentit: nõ iam in timore ſeruit ſꝫ requieſcit in caritate. Sup pſal. Qui habitat. ſermone. vij. Jn ſpe viuimꝰ. ne deficiamꝰ in tribulatõe preſenti ꝙ in expectatiõe ſimus indefectibiliũ gaudiorũ. Neq̃ enim vana nobis expectatio aut dubia ſpes videtur innixa nimirꝛ eterne promiſſionibus veritatis. Prorſus magna leticia et exultatio multa nimis: cum vita venerit. Jn ſer. de ſctõ benedicto. Non ſolũ ipſa vita: ſꝫ et promiſſio vite eterne ⁊ expectatio iuſtoꝛ leticia eſt: et tanta leticia vt om̃e qđ concupiſcit̃: ei nõ valeat cõparari. ſꝫ nũq̃d tante leticie ſpes erit ſine leticia? Sup pſalmũ Qui h̃itat. ſer. ix. Quicq̃d agendũ ſit: quicq̃d declinandũ: quicq̃d tolerãdũ: quicq̃d optandũ: tu es dñe ſpes mea. hec vna michi oim̃ ꝓmiſſionũ cauſa: hec tota ratio mee expectatiõis. Jbidẽ ſer. ij. hoc eſt votũ meũ: hoc eſt ꝓpoſitũ meũ: hec intentio cordis mei. Repoſita ẽ hec ſpes mea in ſinu meo: et in hac pſeuerabo. Jbidẽ ſer. ix. Propter te oia detrimentum feci. vt ſtercora arbitror. qm̃ tu es dñe ſpes mea. Si mihi p̃mia ꝓmittũt̃: p te obtinẽda ſpabo. Si inſurgant aduerſũ me p̄lia: ſi ſeuiat mundꝰ: ſi fremat malignꝰ: ſi ipſa caro aduerſus ſpiritũ concupiſcat: in te ego ſpabo. Jn

ſer.iij.de annũciatione marie.Sola ni=
mirũ ſpes apud te dñe miſeratiõis ob=
tinet locũ:nec oleũ mīe niſi ī vaſe fidu=
cie ponis. Sup pſal.Qui habitat. ſer.
ix.Fratres hoc ſapere ex fide viuere ē.
Si hec ſapimꝰ:vt q̄d cũctamur abijcē
oīno ſpes miſeras/vanas/inutiles/ſe=
ductorias.et huic vni tā ſolide/tā per=
fecte/tā beate ſpei tota deuotiõe ani=
mi:toto feruore ſpũs īherere? Si quid
illi impoſſibile:ſi quid vel difficile eſt:
quere aliud in quo ſperes.ſꝫ verbo oīa
poteſt. Quid facilius dictu? Si decre=
uerit ſaluare nos:ꝯtinuo liberabimur
Si viuificare placuerit: vita in volun=
tate eius eſt.Si premia largiri eterna:
licet ei q̄ꝺ vult facere. Deniqꝫ qñ in ſe
ſperanti deſit illa maieſtas:que tā ſtu=
dioſe monet in ſe ſperari? Plane nõ de=
reliquet ſperātes in ſe.Adiuuabit eos
et liberabit eos.Quare? Quibꝰ meri=
tis?Quia ſpauerũt in eo. Dulcis cau=
ſa attamen efficax:attamen irrefraga=
bilis. In pſalmo:Qui habitat.ſer.xv.
Dulciſſima liberalitas in ſe ſpantibꝰ
non deeſſe. Non eni dedignaꝛ eſſe ſpes
miſerorũ: miſerator et miſericors dñs:
non ſeipſũ liberatorē.ſimul liberatorē
et protectorē in ſe ſperantibꝰ exhibere
recuſat.Ibidē ſer.ix. Ecce numera tri=
bulationes ſecundũ multitudinē eaꝝ.
conſolationes eius letificabunt animā
tuā.dum nõ ad alia cõuertaris:dum=
modo clames ad eum:dũmodo ſperes
in eum. Nempe ad omnē tentationem
ad omnē tribulatiõem:ad oēm deniqꝫ
cuiuſcunqꝫ modi neceſſitatem: aperta
eſt nobis vrbs confugij.ſinus matris
expāſus eſt.parata ſunt foramina pe=
tre.patent viſcera miſericordie dei nr̄i.

¶ Ca.xxv. De caritate. Sup cantica.ſermone.xxix.

Cariſma peroptimum caritas eſt
plane incõparabile. Deniqꝫ q̄d=
nam huic cõparādum putamus : que
ipſi prefertur martyrio: ac fidei tranſ=
ferēti mõtes? Super can.ſermõe.lxxj.
Porro per caritatē:homo in deo/ꝛ deꝰ
in homine eſt.Quid enim ita dei vt ca=
ritas? Nempe et deus eſt. In epiſtola
ad clareuallēſ. Caritas libertatē do=
nat/timorē pellit/laborem non ſentit/
meritũ non intuetur/premium non re=
quirit:et tamen plus omnibus vrget.
Nullus terror ſic ſolicitat:nulla p̄mia
ſic inuitant:nulla iuſticia ſic exigit. In
ſermone de paſſione domini. Caritas
non querit que ſua ſunt. Caritas non
irritatur.nõ precipitaꝛ.nunqꝫ excidit.
non in foueā ruit.et pro retributis ma=
lis cumulat bona.O caritas patiens:
ſed et compatiens.Caritas patiēs eſt.
ſufficit.caritas benigna eſt.cumulꝰ eſt.
Patiens caritas diſſimulat:expectat:
ſuſtinet delinquentē: ſed benigna tra=
hit : adducit: conuerti facit ab errore.
Benigna caritas etiam quos tolerat
amat:et amat ardenter. Sup cantica.
ſermone. lviij. Flet quippe caritas.ſꝫ
ex amore non ex merore. flet ex deſide=
rio.flet cũ flentibꝰ. In ep̄la ad fulconē
ligonēſem pueꝝ poſtea archidiaconũ.
O bona maꝛ caritas:que ſiue foueat
infirmos/ſiue exerceat prouectos/ſiue
arguat inquietos:diuerſis diuerſa ex=
hibēs ſicut filios diligit vniuerſos. Cũ
te arguit mitis eſt:cum blanditur ſim=
plex eſt. Pie ſolet ſeuire.ſine dolo mul=
cere . patienter nouit iraſci.humiliter
indignari. Leſa non prouocat:ſed ſpre=
ta reuocat. Ipſa qꝫ eſt hominũ mater
et angelorũ.non ſolum que in terris:ſꝫ
etiam que in celis ſũt pacificauit. Ipſa
eſt que deum homini placās : hominē
deo reconciliauit. Ad adā monachum.
Caritatis profecto damna ſunt ſcan=
dala puſillorum . Nec eni caritas ca=
ritatem offēdit:aut contemnit:nec ſen
tit offenſam. Nam ſeipſam non poteſt
negare.nec enim in ſe diuiſa eſt. Nouit
potiꝰ in ſe diuiſa coniũgere : coniuncta
diuidere neſcit. Pacē diligit:cõgaudet
vnitati. Sola quippe eſt que illam ge=
nerat:colligit: ſolidat et cõſeruat:vbi=
cũqꝫ ſeruari cognoſcitur in vinculo pa=
cis. Ad carthuſiēſes ꝛ guydoni priori.
Cum omni fiducia caritas pulſat ad
oſtium amici . nequaqꝫ putans pati ſe
debere repulſam:que amicitiarũ ma=

trem ſe nouit.nec vereť:etſi gratiſſimū
pauliſper inquietare ociū.propter ſuū
negocium.Illa ſiquidē vera et ſincera
eſt caritas:qua proximi bonum vt no=
ſtrum diligimus.Nam qui magꝫ aut
certe ſolū diligit ſuum:ꝯuincitur non
caſte diligere bonum quod vtiqꝫ pro=
pter ſe ſe diligit.non propter ipſum.Ad
ogeriū canonicū regularē.Amemus et
amemur i altero.nobis.in altero nr̄is
ꝯſulētes.Nā quos amamꝰ:i iṗis pro=
fecto requieſcimꝰ.a quibus aūt ama=
mur ipſis nos in nobis requiē ꝑamus.
Porro amare in deo:caritatē habere
eſt.Studere vero ꝓpter deū amari:ca=
ritati ſeruire eſt.Super can.ſermōe.lx.
Utrāqꝫ teneo.dilectionē dei:⁊ dilectio=
nem proximi. cum te amo dn̄e ieſu:qui
meus ꝓximꝰ es. qm̄ homo es et feciſti
miam.et nihilominus es ſuper omnia
benedictus deus in ſecula.

Ca.xxvj.De amore diuino Super cantica.ſermone.lxvij.

FLagrans ac vehemens amor ꝑ=
ſertim diuinus. cū ſe intra ſe co=
hibere nō valet:nō attēdit quo ordine/
qua lege/q̄ ve ſerie/ ſeu parcitate ver=
borū ebulliat: dūmodo ex hoc nullum
ſui ſentiat detrimētū.Interdū nec ver=
ba requirit : interdum nec voces oīno
vllas.ſolis ad hoc cōtentus ſuſpirijs.
Sup can.ſer.lxxix.O amor preceps ve
hemens flagrās impetuoſe: qui preter
te aliud cogitare non ſinis:faſtidis ce=
tera: contēnis om̄ia preter te.te cōten=
tus: cōfundis ordinē. diſſimulas vſū.
modū ignoras.totū qđ oportunitatis/
qđ ratiōis/ qđ pudoris/ qđ ꝯſilij /iudi=
cij ve ſe eſſe videtur:triumphas in te=
metipſo:⁊ redigis in captiuitatē.Fru=
ſtra ad audiendū/legendum ve amo=
ris carmen qui non amat accedat.qm̄
om̄ino nō poteſt capere ignitū eloquiū
frigidū pectꝰ. Quō enim grece loquē=
tem intelligit:qui grecum non nouit ⁊
nec latine loquentē:qui latinꝰ non eſt:
et ita de ceteris. ſic lingua amoris ei q̄
non amat:barbara erit.erit ſicut es ſo=
nans: aut cymbalū tiniens, Sup can.
ſermōe.lxxxiij. Amor/ reuerētiā neſcit.
ab amādo quippe amor.non ab hono=
rādo nomiať.Honor et ſane qui horret:
qui ſtupet:qui metuit:qui miratur.va
cant hec omnia penes amantem. Pro=
pterea que amat amat :et aliud nouit
nihil. Ipſi quoqꝫ honori merito.meri=
to ſtupori et miraculo eſt.amari tamē
plus amat.Exigit deus timeri vt dn̄s:
honorari vt pater:et vt ſpōſus amari.
Quid in his p̄ſtat:q̄d eminet: Nempe
amor abſqꝫ hoc ⁊ timor penā habet: et
honor non habet gr̄am.Et q̄ de amore
nō venit honor :nō honor ſed adulatio
eſt.Et quidē ſoli deo honor et gl̄ia:ſed
hoꝝ acceptabit neutrū deꝰ:ſi melle a=
moris ꝯdita nō fuerint.Is ꝑ ſe ſufficit:
is ꝑ ſe placet ⁊ ꝓpter ſe.iṗe meritū.iṗe
premiū ē ſibi, Amor preter ſe nō requi=
rit cauſā:nō fructū.fructus eius vſus
eiꝰ. Amo q2 amo.amo vt amem. Sup
can.ſer.lxxxv.Ubi autē amor eſt:labor
nō eſt: ſꝫ ſapor.qm̄ amāti nihil diffici=
le eſt.In ꝓlogo de cōſideratiōe, Amor
dn̄m neſcit, Per ſe ſatis ſubiectus eſt:
obſequiť ſpōte:gratis obtemperat: li=
bere reueretur,Super can.ſermōe.lix.
Amat et deus. nec aliūde hoc habꝫ:ſꝫ
ipſe eſt vnde amat.et ideo vehemētiꝰ:
quia non amorē:tam habet q̄ȝ hoc iṗe
eſt. Neminē ſuſpicit amor.ſed ne deſpi=
cit quidē.Omēs ex equo intuetur: qui
perfecte ſe amāt:et in ſeipſo celſos hu=
miles qꝫ cōtēperat.nec pares modo:ſꝫ
vnū eos facit.Super cantica.ſermone
lxxxiij.Magna res amor. Nā cū amat
deus: non aliud vult q̄ȝ amari.quippe
qui ob aliud non amat niſi vt ametur.
ſciēs iṗos amore btōs q̄ ſe amauerint.

Ca.xxvij.De violētia amoris diuini.Sup cantica.ſermōe.lxiiij.

O Suauitatē.O gratiā.O amoris
vim. ſummus oīm:imus factus
eſt omniū.quis hoc fecit: Amor digni=
tatis neſcius/dignatione diues/affe=
ctu potens/ſuaſu efficax.Quid violen=
tius: Triūphat de deo amor.vt ſcias
amoris fuiſſe q̄ plenitudo effuſa eſt: q̄
altitudo adequata eſt:q̄ ſingularitas

aſſociata eſt. Super cantica. ſermone
lxxxiiij. Deus non modo amās:ſꝫ amoꝛ
eſt.et ſolam amoꝛis vicē requirit ⁊ fidē.
Quid ni ametur amoꝛ? In quibuſdam
dictis. Et quid tam coꝛdium vita: ꝙ̄
deus meus ieſus? Is vere eſt et amās
et amabilis:et totum quod de ipſo eſt.
Uere eſt.quando ipſe eſt non aliud ſa=
ne ꝙ̄ ipſa veritas. Quis fidus verus
ve anime amoꝛ: niſi vtiqꝫ is quo veri=
tas adamatur? Rationis ſum cōpos:
veritatis ſum capax: ſed vtinā non fo=
rem/ſi amoꝛ mihi defuerit. Nō ſum ſe=
curus a ſecuri:ſi abſqꝫ eo īuenīar. Ual=
de omnino mihi amādus eſt: per quem
ſum/viuo/ ſapio.ſi non ingratus ſum:
et indignus. Dignus plane eſt moꝛte:
qui tibi domine Jeſu recuſat viuere. et
moꝛtuus eſt.et qui tibi non ſapit/ deſi=
pit.et qui curat eſſe niſi ꝓpter te:ꝓ
nihilo eſt et nihil eſt. Propꝫ temetipſū
deus feciſti oīa.⁊ qui eſſe vult ſibi/⁊ nō
tibi:nihil eſſe incipit inter omnia. Pro
his ergo ita ſum amās te quantū poſ=
ſum.ſed eſt quod me plus mouet/plus
vrget/ plus accēdit: ſuper omnia inꝙ̄
reddit amabilē te mihi/Jeſu bone:ca=
lix quē bibiſti:opꝰ nr̄e redēptiōis. Hoc
oīno amoꝛē noſtrū facile vendicat totū
ſibi. Hoc eſt qđ noſtrā deuotionē ⁊ blā=
dius allicit:et iuſtiꝰ exigit:et artiꝰ ſtrin=
git:et afficit vehementius.

¶ Ca.xxviij. De continētia.

In ſermōe primo de natiuitate dn̄i.

COntinentiā deberi carni quis ne=
ſciat? In ſmōe poſt octauas epy=
phanie.cuiꝰ initiū ē In oībꝰ operibꝰ ⁊c.
Cōtinentia caſtitatis diluitur: quicq̇d
ante luxuria inquinauit. In quibuſdā
ſententijs. Continētia reſtringitur coꝛ=
pus:ne deiceps ꝑ moꝛtiferas volupta
tes defluat. In ſer.ij. de paſcha. Qui
foꝛnicatur in coꝛpꝰ ſuū peccat. magno
illud priuās honoꝛe:et pauēdo adijci=
ens pudēdoqꝫ dedecoꝛi.tollens mēbrū
chꝛiſti:⁊ faciēs meretricis. Ego autem
non ab ea tantū que tā abominabilis
eſt: ſed ab omi voluptate carnis conti=
nendum dico. Super can.ſer.j. Quippe
ſpiritus ſanctꝰ diſciplīe effugiet fictū.
qđ eſt vita incōtinens. Super can.ſer.
vij. Poꝛro continētia nō habet meritū
apud deū: que gloꝛiā requirit hūanā.
Ideoqꝫ maxime opꝰ eſt puritate inten=
tionis:qua ſoli deo mēs et placere ap=
petat:⁊ valeat inherere. Nec eni aliud
eſt inherere deo ꝙ̄ videre deū:quod ſo=
lis mundi coꝛdibus ſingulari felicita=
te donatꝛ. In ſer.v.de aſſūptiōe marie.
Nimirū tūc ꝑfecta eſt virtꝰ cōtinentie:
qn̄ in vnitate fidei cū ꝓximis cōitervi=
uentes non ſupplicij metu/vel hūane
laudis appetitu: ſed ſolo diuini amoꝛꝭ
obtētu a peccatis nos continemus.qꝛ
cōtinētia crebꝛis validis qꝫ tēptatoꝛis
ictibꝰ reſiſtere non poteſt:niſi eius gra=
tia protegatur.

¶ Ca.xxix. De abſtinētia.

In ſermōe de dn̄ica poſt oct. ephie qui ſic
oꝛditur: In operibus dn̄i.

QUod maculauerat crapula:ab=
ſtinētia mūdet. Afflictio coꝛꝑis:
mūditia eſt. Sup can.ſer.lxvj. Ego in=
terdū abſtineo:ſꝫ abſtinētia mea ſatiſ=
factio eſt pro pctis. Abſtinebo a vino:
quia in vino luxuria ē. Aut ſi infirmus
ſum:modico vtar. Abſtīebo a carnibꝰ.
ne dum nimis nutriunt carnem: ſimul
et carnis nutriantꝛ vicia. Panē ipſū cū
mēſura ſtudebo ſumere.ne onerato vē=
tre ſtare ad oꝛandū tedeat: ſed ne ſim=
plici q̇dē aqua igurgitare me aſſueſcā:
ne diſtēſio vētris vſqꝫ ad titillationē ꝑ=
tingat libidis. Ad robertū nepotē ſuū.
Uinū ⁊ ſimila mulſum et pinguia: coꝛ=
poꝛi militāt nō ſpiritui:frixuris nō aīa
ſaginatꝛ ſꝫ caro. Pip.gingiber.ciminū.
ſaluia. ⁊ mille huiꝰ mōi ſpēs ſalſamen=
toꝛum:palatū quidem delectāt ſed li=
bidinem accendūt. Prudēter/ſobꝛieqꝫ
cōuerſanti: ſatis ad omē cōdimentum
ſal cū fame. Qua ſola nō expectata ne
ceſſe eſt alias atqꝫ alias ſucis exneis
cōfici ꝓmixtiōes: q̄ videlꝫ ⁊ palatū re=
parēt:gulā ꝓuocēt:excitēt appetitū. In
ſer.de nat.dn̄i. Malum ergo voluptas
coꝛꝑis.bonū ꝟo afflictio eſt. In octaua
paſche. ſer.j. Eſt eni martyrij genus et
effuſio quedam ſanguinis:in q̄tidiana

corpis afflictõe. illo nimirʒ quo mẽbra cedũtur ferro. horrore q̃dẽ mitius: ſed diuturnitate moleſti⁹. Sic q̃ppe infirmis et puſillis corde neceſſe eſt: vt quẽ ſemel pro chriſto ponere nõ ſufficiunt: ſaltẽ mitiori quodã ſeu diuturno martyrio ſanguinẽ fundãt. Sup cãtica. ſer. xxx. Quid vero ꝓdeſt tpare a voluptatibus: et inueſtigandis diuerſitatibus complexionum ciborũqꝫ varietatibus exq̃rẽdis: quotidianã expendere curã: Legumina inquit ventoſa ſunt. caſeus ſtomachũ grauat. lac capiti nocet. potum aque non ſuſtinet pectus. caules nutriũt melãcoliã. colerã porri accendũt. Piſces de ſtagn aut de lutoſa aq̃ mee penitus cõplexioni non cõgruunt. Quale ẽ hoc: vt i totis fluuiis / agris / ortis / cellariis ve reperiri vix poſſit q̃d comedas: Puta te q̃ſo monachũ eſſe: non medicum. nec de cõplexione iudicandum: ſed de profeſſione.

Ca. xxx. De pauptate xp̃i.

In ſermone de vigilia natiuitatis. qui orditur Sonuit vox leticie.

OMnium bonorum eterna in celis affluẽtia ſuppetebat: ſꝫ pauptas non inueniebat in eis. Porro in terris abũdabat ⁊ ſuperabũdabat hec ſpẽs: et neſciebat homo precium eius. Hãc itaqꝫ dei filius cõcupiſcẽs: deſcẽdit vt eam eligat ſibi: et nobis ſua eſtimatiõe faciat precioſam. In. iij. ſermõe de reſurrectiõe dñi. Deſcẽdit ab inenarrabilibus celi diuitiis et veniẽs in mundũ: nec iſtas qualeſcunqꝫ diuitias habere voluit. ſed in tanta pauptate venit: vt natus cõtinuo poneret in p̃ſepio. quia nõ erat locus in diuerſorio. Et hec magna abuſio. nimis magna: vt diues eſſe velit vermiculus vilis: propter quem deus maieſtatis ⁊ dñs ſabaoth voluit pauper fieri. In vigilia natiuitat dñi. ſer. iiij. Ditior deniqꝫ chriſti pauptas cũctis opib⁹: cũctiſqꝫ theſauris. Quid enim humilitate ditius: quid p̃cioſius inuenit: qua nimirʒ regnũ celoꝝ emit: ⁊ diuina gratia acquirit: In ſer. de oib⁹ ſanctis. Uis obtinere celũ: Pauptatis vilitatem amplectere. et tuum erit. In ep̃lis. Non eni pauptas virtus reputatur: ſed pauptatis amor. In ſermõe de oĩbus ſctis. Amicitia paupeꝝ: regum amicos cõſtituit. Amor pauptatis reges. Regnũ deniqꝫ celoꝝ: pauperũ eſt. Btũs qui poſt illa non abiit: q̃ poſſeſſa onerãt / amata inq̃nãt / amiſſa cruciãt. In. iiij. ſer. de aduẽ. Magna q̃dã pẽna eſt pauptas: qua tãcito volat in regnũ celoꝝ. Nam pauptati non tm̃ promittitur q̃tũ datur. Uidem⁹ autẽ paupes aliq̃s qui ſi verã haberẽt pauptatem: non adeo puſillanimes inuenirentur ⁊ triſtes: vt pote reges et reges celi. Sed hi ſunt qui paupes eſſe volũt: eo tamẽ pacto vt nichil eis deſit. et ſic diligunt pauptatẽ: vt nullã inopiã patiant. In ſer. de paſſiõe dñi. Hoies aũt bõe volũtatis qui chriſtiana volũtate diuitias pauptate cõmutarũt: ⁊ etiã non habitas tanq̃ꝫ habitas ꝯtẽpſerũt: relinquẽtes oia ꝑpter chriſtũ (ſicut ⁊ ipſe reliq̃t oia ꝑpter ipſos) ſequũtur eũ quocũqꝫ ierit. In q̃buſdã dictis. Felix voluntaria pauptas relinq̃ẽtiũ oia: ⁊ ſequẽtiũ te domine ieſu. In ſer. de oibus ſctis de euãgelio. Uere martyrii gen⁹ pauptas volũtaria. Quid mirabilius aut quod martyriũ grauius eſt: q̃ꝫ inter epulas eſurire: inter veſtes multas et p̃cioſas algere: pauptate premi inter diuitias quas offert mũdus / quas oſtẽtat malignus / quas deſiderat nr̃ ipſe appetitus: An nõ merito coronabitur: qui ſic certauerit: In q̃ buſdã ſentẽtiis. Uolũtaria pauptas ſuos a gehẽnia impugnatione (qua hui⁹ mũdi amatores expugnãtur) reddit ſecuros. ſcꝫ ꝓpria inuidia ⁊ aliena. Pauptas eni dũ putatur miſera: aliena caret inuidia. ⁊ quia eſt volũtaria: nemini quicq̃ꝫ inuidet.

Ca. xxxi. De tribulatione.

In ſermone de palmis No ſine cauſa.

HEc eſt via vite tribulatio p̃ſens: via glorie: via ciuitatis habitaculi: via regni. Super pſal. Qui habitat. ſer. xvij. Utilis tribulatio q̃ ꝓbatiõem operat: ducit ad gloriã. Omne gaudiũ

exiſtimemꝰ:cum in tribulatões varias
inciderimus. Res eni neceſſaria tribu=
latio:q̄ in gloriā vertit.triſticia que in
gaudiū mutat. Gaudiū ſane longum:
qđ nemo tollat a nobis.gaudium mul
tiplex.gaudiū plenū. Bonū ergo magꝫ
neceſſitas ꝙ̄ voluptas.ꝙ cū vtraqꝫ res
citius tranſeat:altera penam habeat.
Altera ſit paritura coronā. Res neceſ=
ſaria iſta neceſſitas:q̄ coronam parit.
Gloriemur in tribulatione.in ea ſiqđē
ſpes glorie.imo et ipſa in tribulatione
gloria cōtinetur: ſicut ſpes fructus in
ſemine. In hunc modum modo regnū
dei intra nos eſt.theſaurus ingens in
fictili vaſe.in agrovili. Eſt inqꝫ ſꝫ abſ=
conditum eſt. latet gloria: abſcondita
nobis eſt in tribulatione. Cū ipſo ſum
in tribulatiōe(ait deus)⁊ ego aliud in=
terim ꝙ̄ tribulationē requirā? Michi
adherere deo bonū eſt. Deſcendit vt ꝓ=
pe ſit/ his qui tribulato ſunt corde:vt
nobiſcū ſit in tribulatione noſtra. Sup
pſalmū Qui habitat. ſermone.xvj. Un
ſcimus ꝙ ſit nobiſcum in tribulatiōe?
Ex eo vtiqꝫ ꝙ in ipſa tribulatiōe ſumꝰ
nos. Quis eni ſuſtineret/ quis ſubſiſte=
ret/ q̇s ꝑſiſteret ſine eo? Ibidē.ſer.xvij.
Bonū mihi dn̄e tribulari: dūmodo ip̄e
ſis mecū: ꝙ̄ regnare ſine te/epulari ſi=
ne te/ſine te gloriari.bonū i tribulatōe
magis amplecti te.in camio habere te
mecū:ꝙ̄ eſſe ſine te vel in celo. Aurum
probat fornax.et viros iuſtos tentatio
tribulatiōis. Ibi.ibi cū eis es dn̄e.ibi
in noīe tuo congregatis medius aſtas.
Quid trepidamus:q̇d cūctamur:quid
refugimꝰ hūc caminū? Seuit ignis.ſed
dn̄s nobiſcū eſt in tribulatione. Ibidē
ſer.xvj. Quando autē erimus nos cum
ipſo? Nimirū qn̄ rapiemur obuiā chri=
ſto in aera . et ſic ſemꝑ cū dn̄o erimus.
Ibidē.ſer.xvij. ſi tamē curemꝰ eū inte=
rim nobiſcū habere. vt ſit comes vie:q̄
patrie redditor eſt futurꝰ: imo qui tūc
patria modo ſit via. In plenitudīe gr̄e
nobiſcū eſt: in plenitudine glorie erimꝰ
nos cum ipſo.

¶ Ca.xxxij. De patiētia. Ad
adam monachū. Si maneres.

Vera patiētia eſt pati vl' agere cō=
tra qđ libeat:ſed nō ꝑter qđ li=
ceat. Ad magiſtrū giſbertū vniuerſalē
ep̄m londoniēſem . Pauperiē equo aio
ferre:virtus patientie eſt. Spōte appe=
tere ſapiētie laus eſt. In quibuſdā ſen=
tentijs . Impatiētia: anime ꝑditio eſt.
Siquidē propter impatientiā q̇ patiē=
tia caruerūt perierūt. Ad ſymonē ab=
batē ſancti nycolai. Oēs qui pie volūt
viuere in chriſto: perſecutionē patiūt.
ita vt cū nunqꝫ deſit eis pie velle: non
ſemper tamen aſſit et perficere pro bo=
na voluntate. Sicut eni impiorum eſt
pijs bonoꝝ propoſitis aſſidue relucta=
ri: ſic contra pietatē nō eſt(propter ad=
uerſitatem) ꝙ̄uis iuſta ⁊ ſctā deſideria
paucorum plerūqꝫ nō perfici. In tertio
ſermōe de annūciatione beate marie.
Qui patientiā nō ſeruauerit:ꝑdet iuſti=
ciā. hoc eſt vitā perdet . hoc eſt perdet
animā ſuā. In ſermone de paſſiōe dn̄i.
Uide opera dn̄i:flagellis ceſus. ſpinis
coronatus.clauis ꝯfoſſus. affixus pa=
tibulo. opprobrijs ſaturatꝰ. oīm tamē
dolorū immemor/ait.ignoſce illis. In
ſer.ij.de paſcha. Uide ergo ne ꝑ impa=
tientiā pereas.ſed vniuerſa pro deo ſu=
ſtine.qꝛ ꝓ te maiora ſuſtinuit : et apud
quē patiētia infructuoſa nō erit . Sup
can.ſer.xlvij. Utrūqꝫ es mihi dn̄e ſpe=
culū patiendi:et premiū patiētis. Tu
doces manꝰ meas ad preliū exemplo
virtutꝫ tue.tu caput meū poſt victoriā
tue coronas ꝑ̄ſentia maieſtatis. Utrū=
qꝫ fortiter ꝓuocat/ac vehemēter accē=
dit. In vtroqꝫ mirabiliter tibi me alli=
cis: vterqꝫ funis violētiſſimus ad tra=
hendum. Trahe me poſt te.libenter te
ſequor.libētius fruor. Super can.ſer=
mone.xxj. Quā pauci poſt te o dn̄e ire
volunt:cū tamē ad te peruenire nemo
qui nolit.hoc ſcientibus cūctis:qꝛ de=
lectationes in dextera tua vſqꝫ in finē.
Et propterea volunt omnes te frui:ac
non ita et imitari. Conregnari cupiūt:
ſed non compati. Non curant querere:
quem tamē deſiderant inuenire.cupi=
entes conſequi:ſed non ſequi.

¶ Ca.xxxiij. De iuſticia. In
ſermõe de aduẽtu domini. Qui incipit
In aduentu domini.

Iuſticia virtꝰ eſt: qđ ſuū eſt vnicuiqꝫ
tribuens. Tribue ergo tribus que
ſua ſunt. redde ſupiori: redde inferiori:
redde eq̄li: cuiqꝫ qđ debes. Redde inq̄
reuerentiā ꝑlato et obedientiā. quarū
altera cordis: altera corpis ē. Nec enī
ſufficit exteriꝰ obtēperare maioribꝰ no-
ſtris: niſi ex itimo cordis affectu subli-
miter ſentiamꝰ de eis. Sic ⁊ fratribus
nr̄is inter q̄s viuimꝰ: ip̄o iure fraterni-
tatis et ſocietatꝫ hūane: cõſiliJ ſumꝰ et
auxiliJ debitores. Hec enī volumꝰ vt et
ipſi nobis impēdant cõſiliū: q̄ erudiat
ignorātia nr̄a. Auxiliū: quo iuuetur in-
firmitas nr̄a. Sꝫ nullū ego cõſiliū me-
lius arbitror q̄ ſi exēplo tuo fratrē tuū
ſic docere ſtudeas q̄ oporteat et q̄ non
oporteat fieri: ꝓuocās eū ad meliora:
et conſulēs ei nõ verbo neqꝫ lingua: ſed
opere et veritate. An vero vtilius aut
efficatiꝰ auxiliū aliqđ eſt q̄ vt ores de-
uote ꝓ eo: vt nõ diſſimules redarguere
culpas eiꝰ: vt nullū ei offendiculū po-
nas: ſed et ſolicitus ſis quantū ꝑuales
tanq̄ angelus pacis de regno dei ſcan-
dala tollere: et occaſiones ſcandalorū
penitus remouere. Si talē te fratri cõ-
ſiliarium et auxiliariū exhibes: reddis
ei quod debes: nec habet vnde cauſet.
Porro ſi cui forte ꝑlatus es: huic ſine
dubio teneris debitor ſolicitudis am-
plioris. Exigit a te ⁊ ipſe cuſtodiam et
diſciplinā. cuſtodiam quidem vt poſſit
cauere peccatū. diſciplinam vero vt qđ
minus cauit: minime maneat impuni-
tum. Quod ſi nemini fratrū preeſſe vi-
deris: habes tamen ſub te cui cuſtodiā
hanc et diſciplinā oporteat exhiberi.
Dico autē corpus tuum qđ ſine dubio
regendū accepit ſpiritus tuus. Debes
ei cuſtodiā vt nõ regnet in eo peccatū:
nec mēbra tua arma fiāt iniq̄tati. De-
bes ⁊ diſciplinā. vt dignos faciat peni-
tentie fructus: caſtigatū et ſubditū ſer-
uituti. Longe tamē grauiori et pericu-
loſiori debito tenentur aſtricti: qui pro
multꝫ animabꝰ reddituri ſunt rationē.

In ſermone quarto de epyphania dn̄i.
Eſt autē iuſticia quedam ſtricta et an-
guſta valde: nec preponere ſe equali:
nec equare prepoſito. Huius diffinitio
eſt: reddere vnicuiqꝫ qđ ſuū eſt. Altera
latior ⁊ amplior iuſticia. nec equari ſe
pari: nec iferiori ſe ꝑponere. Sicut enī
grādis et grauis ſuperbia eſt preferre
ſe equali aut equare prelato: ita ma-
gne humilitatꝫ eſt inferiorē ſe exhibe-
re equali aut equalē inferiori. Maxi-
ma et plena eſt iuſticia ſe inferiorē ex-
hibere etiā ipſi inferiori. Sicut enī ſū-
ma ⁊ intolerabilis ſupbia eſt ſuperiori
ſe preponere: ita inferiori ſe ſubdere ſū-
ma et plena iuſticia eſt. Studeamꝰ ob-
ſecro adimplere omnē iuſticiā. ipſa enī
eſt via per quā ad leticiā venitur. Nā
leticia premium eſt: iuſticia vero meri-
tum et materia.

¶ Ca.xxxiiij. de mīa. In epl'a
ad guidonem trium fontium abbatē.

Miſericordia affectio ē: q̄ nec vo-
lūtate coercet / nec ratiōi ſubijci-
tur: q̄n non eā quiſqꝫ in ſe ꝯtrahit volū-
tario nutu: ſꝫ ipſa pias mentes ad cõ-
paſſionē dolentiū neceſſario cogit affe-
ctu. ita vt etiā ſi peccatū eſſet miſereri:
etſi mltū vellē nõ poſſem tn̄ nõ miſere-
ri. Poteſt q̄dē ratio vl' volūtas affectui
effectū ſubtrahere: ſꝫ nūq̄d ip̄z affectū
euellere. In epl'a. ij. ad carthuſienſes.
Iuſticia meritū q̄rit: mīa miſeriā itue-
tur. Vera mīa nõ iudicat / ſꝫ afficit. nõ
nitit diſcuſſiõe: occaſione ꝯtenta. Non
enī expectat rõ: vbi affectio trahit. Ad
rainaldū fuſniacēſem abbatē. Mens
ſiquidem quā ſemel afficit caritas: ſui
iuris eē nõ ſinit. Metuit q̄ neſcit: dolꝫ q̄
nõ oportet: ſolicitat plꝰ q̄ voluerit: et
vn̄ noluerit: cõpatit nolens: miſeret in-
uita. In ſer. iiij. de aduētu. Sūt q̄dam
miſericordes de his que ad ipſos non
ꝑtinent: q̄ ſcādalizant q nõ dat oibus
abundanter: ſic tn̄ vt ipſi ne in modico
quidē grauent. q̄ ſi miſericordes eſſēt:
de ſuo facere deberent miam. ſi nõ pn̄t
de terrena ſubſtātia: de volūtate bona
darent his q̄ contra eos forte peccare
viderent idulgētiā. darēt dulce ſignū:

verbū bonū qꝺ eſt ſuper omne datum optimū. vt eoꝝ mentes ad penitentiā prouocarēt. Deniqꝫ ⁊ his oibus quos in pctō eſſe cognoſcerent: cōpaſſionem impenderent ⁊ oratione. Alioquin mia illoꝝ nulla eſt: ⁊ miam ꝯſequent nullā.

¶ Ca. xxxv. de correptōe. In ſermone de natiuitate ſancti iohannis baptiſte.

Arguere ⁊ increpare interdū neceſſe eſt. Ferueat ergo i nobis amor iuſticie: odiū iniqtatis. Nemo fratris vicia palpet: pctā diſſimulet nē o. Nemo dicat: Nūqd ego ſū cuſtos fratris mei? Eſt eni cōſentire ſilere cū arguere poſſis. ⁊ ſcim⁹ q꞉ ſimilis pena faciētes maneat/ et cōſentiētes. In epl'a ad ſuggeriū abbatē ſcti dionyſij. Blāda: ſed periculoſa laus: cū laudat pctōr in deſiderijs aie ſue. Juſtus corripit in mia: peccator adulatur in impietate. ille vt curet: iſte vt occultet qꝺ erat curandū. Dū eni carpunt vicia: ⁊ inde ſcandalū oritur: ipſe ſibi ſcādali cauſa eſt: q̄ fecit vt argui debeat. non ille q̄ arguit. Sup can. ſer. xliiij. Ineſt nature ſi pctō non obſoleſcat grata ⁊ egregia ſuauitas: vt molliorē magis ad cōpatiendum peccantibus: ꝙ̄ ad indignandū aſperiorē ſeſe ſentiat. Eteni ſi peccāti homini hō peccator minime indignat: ſ₃ magis ei pium exhibet cōpaſſionis affectū: hoc ſcimus vnde venit. Ex conſideratione nanqꝫ ſuij pſius cuiqꝫ venit māſuetum eſſe ad oēs. dū homo vt pie condeſcendere ſciat preoccupatis in peccato cōſiderat ſeipſū: ne et ipſe temptet. Hinc deniqꝫ amor ꝓximi radicem trahit: ex intimis ſane hūanis affectibus ꝑmordia ducit ſui ortus fraterna dilectio: et de inſita hoi ad ſcibm naturali quadā dulcedine tāꝙ̄ de humore terreno: ſumit ꝓculdubio vegetationē et vim per quā ſpirante gratia deſup fruct⁹ parturit pietatis. vt qꝺ ſibi aia naturaliter appetit: nature cōſorti id eſt alteri homini: iure quodā hūanitatis vbi poterit ⁊ oportuerit nō exiſtimet denegādum: ſed ſpōte ⁊ libens impartiat. Uerum carnales concupiſcentie in nobis decorē nature fedāt: mentē curis et ſolicitudinibus lacerāt: ſocialis gr̄e ſuauitatē extermināt. His ergo dū ſatiſfacere ſingularit volum⁹: boni nos ſocialis ac cōis ſinglari ſuauitate priuam⁹. qꝺ in cōe dulci⁹ poſſidet: qꝺ participatiōe nō minuit. participatiōe nō amittitur: et natura ad indignādū ꝙ̄ ad cōpatiēdū ſit paratior. Inde homo tāꝙ̄ oino exutus homie in quo vult ſibi cū opus habet ab hoibus ſubueniri: non vult ipſe hōibus opus habētib⁹ ſubuenire. Magis aūt iudicat/ ſpnit/ irridet/ homo hoies: delinquētes peccator: nō conſiderans ſeipſū: ne et ipſe temptet.

¶ Ca. xxxvj. De beniuolētia. In epiſtola ad bernardū de portis.

Libens do. inuit⁹ perdo. Scimus qm̄ ſperanti grādia: modica minus grata euenire ſolēt. Qꝺ autē nō venit gratū: perditū ē nō datū. Scio qdē dare ꝙ̄ accipere beati⁹ eſſe. ſed ſi detur qꝺ dāti honeſtū: accipiēti vtile ſit. Facta factis cōpenſare oportet: ſ₃ rebus paup ſū et virib⁹. Equabo ergo beneficia votꝫ q̄ factis nō poſſū. Deſiderijs diues ſū: affectib⁹ abūdo. Et certe verus benefic⁹ ampli⁹ non reqrit. Nā quō beneficus q̄ nō et beniuolus ſit? Porro beniuol⁹ nil ſibi cari⁹ ipa exiſtimat beniuolētia. qua et beniuol⁹ noiat: ⁊ bn̄ficus eſt. Deniqꝫ beniuolētia fruct⁹ eſt beneficij. niſi qs forte bn̄ficiū putet: qꝺ ſpe emerit aut timore dimiſerit. Sed quis nō videat hoc relictū: illud vēditū neutrū datū? Oportet aūt beneficiū vt vere ſit: eſſe gratuitū. Dāti itaqꝫ rependi quicꝙ̄ grati⁹ ab accipiente non poteſt: ꝙ̄ ſi gratum habuerit qꝺ gratis accepit. Et beniuolētia creat de beniuolētia dātis in aio accipiētis: bn̄ficio qdē interueniēte. Hac me fateor locupletē hāc de corde pleno dignā ꝑfecto offero remunerationē meo bn̄factori. hāc deuot⁹ imolo ſacrificiū laudis factori oim pro ſalute mei benefactoris.

¶ Ca. xxxvij. De ꝑſeuerātia. In epiſtola ad ianuenſes.

Perſeuerantia ſola virtutū coronatur. Perſeuerantia ſola meret iuſtis gloriā: coronā ꝟtutibꝰ. Prorſus abſqꝫ perſeuerantia nec q̄ pugnat victoriā: nec palmā victor conſequit. Uigor virium: virtutū cōſūmatio eſt: nutrix ad meritū: mediatrix ad premium. Soror eſt patientie. ꝯſtantie filia. amica pacis. amicitiaꝝ nodus. vnanimitatis vinculū. ꝓpugnaculū ſanctitatꝫ. Tolle pſeuerantiā: nec obſequiū mercedē habet: nec beneficiū gratiam: nec laudem fortitudo. Deniqꝫ non qui ceperit: ſed qui pſeuerauerit vſqꝫ in finē: hic ſaluus erit. Si cautela Saſonis: ſi Salomōis deuotio pſeuerātiā retinuiſſet: nec is profecto priuaretur ſapiētia: nec ille viribus. hoc ſūme honeſtatis inſigne: hanc totius probitatis vnicā fidāqꝫ cuſtodē, cuſtodiri firmit hortor.

¶ Ca. xxxviij. De teſtimonio conſcientie. In ſecundo libro de conſideratione.

Perfecta cuiqꝫ ⁊ abſoluta excuſatio: teſtimoniū cōſcientie ſue. Uolo glorieris teſtimonio conſcientie: ſed nō minus vt eodēipſo humilieris. Rara vox nihil mihi conſciꝰ ſum. Cautior in bonis ambulas: ſi ⁊ mala nō lateāt. Quāobrē noueris tevt inter anguſtias que nō deſunt fruaris cōſcientie bono: magis autē vt ſcias q̄d deſit tibi. Nā cui non deſit? Omnia illi deſūt: qui nihil ſibi deeſſe putat. Sup cantica. ſermōe. lxxxv. Nihil hac luce clariꝰ: nihil hoc glorioſiꝰ teſtimonio: cū veritas in mente fulget: et mens in veritate ſe videt. Sed qualē? pudicā: verecūdam: pauidā: circūſpectā. nihil penitus admittentē qđ euacuet gloriā cōſcientie atteſtātis in nullo cōſcientiā ſibi: quo erubeſcat preſentiāveritatis. hoc plane eſt qđ ſup oīa bona anime diuinos oblectat aſpectus. In. j. ſer. de annunciatione marie. Teſtimoniū conſciētie verū eſt: cū ſpiritus ſanctꝰ teſtimoniū perhibet ſpiritui noſtro. Porro hoc teſtimoniū in tribus cōſiſtere credo. Neceſſe eſt enim primo omniū credere ꝙ remiſſionem peccatorum habere non poſſis: niſi per indulgētiā dei. Deinde ꝙ nihil ꝓrſus habere q̄as opis boni: niſi ⁊ hoc dederit ipe. Poſtremo ꝙvitā eternā nullis potes operibus ꝓmereri: niſi gratis tibi detur ⁊ illa. Quis enim poteſt facere mundū de immūdo conceptū ſemie: niſi qui ſolus eſt mūdus? De operibꝰ quoqꝫ bonis certū omino eſt: ꝙ nemo ea habeat a ſeipō. Nam ſi ſtare non potuit hūana natura adhuc integra: q̄nto minus poterit per ſeipſā reſurgere iam corrupta? Certū eſt ad ſuā originē vniuerſa quantū in eis eſt tendere: ⁊ in eā ſemꝑ partē eē ꝓcliuiorem. Sic et nos qꝛ de nihilo creati ſumus: conſtat qꝛ ſi nobiſipſis relinquimur: in peccatū ſemꝑ qđ nihil eſt declinamus. Jam vero de vita eterna ſcimus: qꝛ nō ſunt cōdigne paſſiōes huiꝰ temporis ad futurā gloriā: nec ſi vnus omnes ſuſtineat. Neqꝫ enim talia ſunt hoim merita: vt propter ea vita eterna debeatur ex iure: aut deus iniuriā aliquam faceret niſi eā donaret. Nam vt taceā ꝙ merita omnia dei ſunt dona. ⁊ ita homo magis ꝓpter ipſa deo debitor eſt: q̄ꝫ deus homini. Quid ſūt omīa merita ad tantā gloriā? Ideoqꝫ ſi credis peccata tua nō poſſe deleri: niſi ab eo cui ſoli peccaſti: ⁊ in quē peccatū nō cadit: benefacis. Sed adde adhuc: vt et hoc credas quia per ipſū tibi peccata donātur. hoc eſt teſtimoniū qđ ꝑhibet in corde tuo ſpiritus ſanctꝰ dicēs. Dimiſſa ſunt tibi peccata multa. Ita de meritis q̄ꝫ: ſi credis nō poſſe habere niſi ꝑ ipſū: non ſufficit tibi donec tibi teſtimoniū perhibeat ſpiritꝰ veritatis ꝙ ea habes per illū. Sic ⁊ devita eterna habeas (neceſſe eſt) teſtimoniū ſpiritus: ꝙ ad eā diuino ſis munere peruenturus. Ipſe eni peccata condonat: ipſe donat merita: et p̄mia nihilominꝰ ipſe redonat.

¶ Ca. xxxix. de pace. In epiſtola ad epiſcopos aquitanie.

Uirtus in pace acq̄rit. in preſſura probatur. approbat in victoria.

Dum vſurpãt hoies gloriam: turbant pacem. Solus gloriã meret: qui facit mirabilia ſolus. Porro aũt cũ nr̃o gñe bene agit: ſi dat frui pace dei/pace cũ deo. et quidẽ feliciter ⁊ miſericorditer. Quomõ ergo modo ſtat pax hoim corã deo vel cũ deo: ſi deo nõ poteſt eſſe apd hoies tuta gl'ia ſua: O ſtulti filij adam qui ɔtẽnentes pacem/et gloriã appetẽtes: ⁊ pacem perdũt/et gloriã. Super cantica. ſer. xiij. Gloriã meã (inqt dñs) alteri non dabo. Quid ḡ dabis nobis dñe: quid dabis nobis: Pacem inquit do vobis: pacem relinquo vobis. Sufficit michi: gratãter ſuſcipio qd relinquis: ⁊ reliquo qd retines. Pacẽ volo: pacem deſidero: et nihil amplius. Cui nõ ſufficit pax: nõ ſufficis tu. Tu enim pax nr̃a: hoc mihi neceſſariũ: hoc ſatis eſt reconciliari tibi: reconciliari michi. Abiuro gloriã prorſus: nec ſacrilegus ſum inuaſor gl'ie tue. Tibi domie/tibi gloria tua maneat illibata: mecũ bene agit ſi pacem habuero. In q̃buſdã ſententijs. Eſt homo pacat⁹ qui bona pro bonis reddens: qd in ſe eſt nemini vult nocere. Eſt alius patiẽs qui nõ reddẽs mala pro malis: etiã potẽs eſt ſuſtiere nocẽtem. Eſt ⁊ pacificus qui bona pro malis reddens: in promptu habet etiã prodeſſe nocẽti. Primus q̃ntum in ipſo eſt pacẽ habet. ſecũdus pacem tenet. tertius pacem facit. Primus paruul⁹ eſt et facile ſcãdalizat. ſecũdus in patiẽtia ſua poſſidet aiam ſuam. tertius multorũ aias lucrifacit. In ſer. iiij. de aduentu. Sũt quidam qui ſi viderint quẽpiã vel leuiter ſcãdalizatũ: valde ſoliciti ſunt quõ eum in pacẽ reducere poſſint. et viderent pacifici: niſi q eorʒ cõmotio ſi forte quicq̃ ɔtra eos factũ/dictũ ve videbit: tardius vniuerſis poterit difficilius q ſedari. Qui nimirʒ ſi vere pacem diligerent: haud dubiũ q̃n eam quererẽt ſibijpſis. Sup canti. ſer. xxix. Pax igit vobis a vobis ſit. ⁊ oẽe quod extrinſecus minari videtur non terret: quia non nocet. Nam ecõtrario quicquid foris blandiri appareat nulla eſt profecto ɔſolatio: ſi intus (quod abſit) ſeminariũ diſcordie germiarit.

¶ Ca. xl. De contẽptu mũdi.

In epiſtola. cxiij. ad Sophiã virginẽ. Fallax mũdi gloria digne reſpuit. Flos feni ẽ: vapor ad modicum parens. Ipſe ei⁹ q̃liſcũq̃ ſtatus: nonne plus anxietatis q̃ iocũditatis habet: Dũ vendicas/dũ defendis/dum inuides/dum ſuſpicaris/dũ ſemp amabis que nõ habes: et nõnullis adeptis/acquirẽdi ardor non minuitur: q̃ reges in gloria tua: Si qua tñ eſt p̃terit iocũditas/nõ reditura: et manet ãxietas non relictura. Ceterʒ videas eã q̃plurimos nõ apprehẽdere: cõtemnere ꝑpaucos. Cur hoc: Profecto q̃ neceſſitas multorũ eſt. virtus paucorũ. In ep'la. cvij. ad thomã ꝑpoſitũ de beuerla. O ſeculum neq̃ q ſolos tuos ſic ſoles beare amicos/vt dei facias inimicos: conſequenter et indignos/conſilio beatorũ. Plane eni qui amicus vult eſſe tuus: inimicus dei cõſtituitur. Amicus itaq̃ mundi: excluditur a cõſilio amicorum dei. In ep'la. cxi. ad parẽtes helye. Guſtato ſpũ neceſſe eſt deſipere carnẽ. affectanti celeſtia: terrena non ſapiunt. eternis inhianti: faſtidio ſunt tranſitoria. In ſermõe de ſctõ clemente. Omnis enim delectatio huius mundi/vniuerſa eius gloria/quicq̃d deniq̃ in eo concupiſcitur: prorſus modicũ eſt in illius felicitatis/in illius glorie/in illi⁹ beatitudinis cõparatiõe: ſi tamẽ vl' modicum dici debet et nõ potius nihilũ. In quarto ſermone de aduẽtu. Filij Adã genus auarum ⁊ ambitioſum/audite. Quid vobis cũ terrenis diuitijs ⁊ gl'ia temporali: que nec vere nec veſtre ſunt: Uere diuitie nõ opes ſũt: ſʒ v̄tutes: q̃s ſecũ cõſcientia portat vt in ꝑpetuũ diues fiat. In quibuſdã ſentẽtijs. Certa nimirũ mũdi breuitas: et ipſi⁹ q̃ʒ breuitatis finis incert⁹ ſepe viuentẽ deſerũt: nã morientẽ nec raro ſequũt. Uilis eſt: ⁊ ad nihilũ vtilis mũdialis cõſolatio. et qd magis eſt metuendũ: etiã vere ac ſalubris cõſolatiõis ẽ impedimẽtũ. In q̃buſdã dictis. Quid eni hic niſi

labor et dolor et afflictio ſpūs? Come=
dere appetꝭ.qꝛ fames te cruciat.Utrū=
qꝫ labor eſt. Sed qꝛ fames grauior eſt:
comedē neſcis eē laborē. Deniqꝫ poſtqꝫ
fames depulſa fuerit:vide ſi nō grauiꝰ
ducis comedere qꝫ eſurire. Sic ſe hn̄t
vniuerſa ſub ſole:vt nihil ſit in eis vere
iocūdū.ſꝫ ab vno ſemꝑ trāſire velit hō
ad aliud:ſolaqꝫ viciſſitudine releuetur.
Om̄e ſiquidē laboris remediū: alteriꝰ
laboris initiū eſt. Nemo in hoc ſeculo
neqꝫ qđ vult habere pōt. qn̄qdē nec iu=
ſtus iuſticia ſatiaꝛ: nec voluptuoſus
voluptate:nec curioſitate curioſus:nec
ambitioſus inani glīa. Ue aūt his qui
vanā et tranſitoriā leticiā querūt. Cū
eni de tranſitorijs q̄rūt leticiā:nō pote=
rit nō trāſire trāſeūtibꝰ his de qbꝰ erat.
Sicut eni lignis deficientibꝰ ignis defi
cit:ſic mundꝰ trāſit et cōcupiſcētia eiꝰ:
haud dubiū qn leticia qꝫ. Uideat ſecu
laris aīa:videat et itelligat:qm̄ extre=
ma gaudij luctꝰ occupat. Hic eſt enim
tranſitorie leticie finis:hic eſt fructus
glorie temporalis.

Capi.xlj.De ſolitaria vita.

Super cantica.ſermone.xl.

O Sancta aīa ſola eſto: vt ſoli oīm
ſerues teipām:quē ex oībus tibi
elegiſti. Fuge publicū. Fuge domeſti=
cos. Secede ab amicis et intimis. Ni=
hil tibi et turbis: nihil cū multitudine
ceterorū. Ipm obliuiſcere pplm tuū et
domū patris tui: et cōcupiſcet rex de=
corē tuū. Secede ergo:ſꝫ mente:nō cor
pore.ſꝫ aut intentōe:ſꝫ deuotōe: ſꝫ ſpū.
Deus eni ſpūs reqrit nō corpis ſolitu=
dinē. quāqꝫ et corpore interdū nō ocio=
ſe te ſepas cū oportune potes. Pꝛertim
in tpe orōnis. De cetero ſola indicitur
tibi mentis ſolitudo et ſpūs. Solus es
ſi nō cōmunia cogites:ſi nō affectes p̄=
ſentia: ſi deſpicias qđ multi ſuſcipiūt:
ſi faſtidias qđ oms̄ deſiderāt: ſi iurgia
deuites:ſi dāna non ſentias:ſi nō recor
deris iniuriaꝝ. Alioqn nec ſi ſolus cor=
pore es:ſolꝰ es. Solus es in quātacūqꝫ
verſeris hoīm frequētia: tantum caue
aliene ꝯuerſatiōis eſſe aut curioſus ex=
plorator:aut temerariꝰ iudex. Etiā ſi
perperā actū qđ deprehendas: nec ſic
iudices ꝓximū:magis aūt excuſa. Ex=
cuſa intentionē:ſi opus nō potes.puta
ignorātiā:puta ſurreptionē:puta caſū.
Qꝛ ſi oēꝫ oīno diſſimulationē rei certi=
tudo recuſat: ſuade nihilominꝰ ipſe ti=
bi:et dicito apud temetipſū. vehemēs
fuit nimis temptatio. Quid de me illa
feciſſet ſi accepiſſet in me ſimiliter po=
teſtatem?

Ca.xlij.De memoria dn̄ice paſſionis.

In quibuſdā ſentētijs.

O Quā indebita miſeratio: qꝫ gratui=
ta dilectio: qꝫ iopinata dignatio:
qꝫ ſtupēda dulcedo:qꝫ inuicta māſuetu
do:regē glorie ꝓ deſpicatiſſimo vermi=
culo crucifigi. Quis audiuit vnqꝫ tale:
aut quis vidit huic ſimile? Uix eni pro
iuſto qs moriꝛ: ipſe ꝓ inimicis et ꝓ in=
iuſtꝭ mortuꝰ eſt. eligēs exulare a celis:
vt nos reportaret ad celos. Amicꝰ dul=
cis:ꝯſiliariꝰ prudēs:adiutor fortis. In
ſer. de paſſiōe dn̄i. Proinde memor ero
qꝫdiu fuero: laborū et doloꝝ qs ꝑtulit
in predicādo:fatigationū in diſcurren=
do:temptationū in ieiunādo: vigiliaꝝ
in orando: lachrymarū in cōpatiendo.
Recordabor etiā dolorū eiꝰ:cōuitiorū/
ſputoꝝ/colaphoꝝ/ſubſannationū/ ex=
probratōnū/clauoꝝ/hoꝝqꝫ ſiliū:q per
eū et ſuꝑ eū abundantiꝰ trāſierūt. Suꝑ
can.ſer.xliij. Hec meditari dixi ſapiē=
tiā:in his iuſticie mihi ꝑfectionē cōſti=
tui: plenitudinē ſciētie:diuitias ſalu=
tis:et copias meritoꝝ. Hec me erigunt
in aduerſis:in ꝓſperis repmūt. et inter
leta triſtiaqꝫ vite p̄ſentis: via regia in=
cedenti.tutū prebēt vtrobiqꝫ ducatū:
hincinde mala imminētia ꝓpulſando.
Hec mihi cōciliāt mūdi iudicē:dū tre=
mendū ptātibus: mitē humilēqꝫ figu=
rant.dū placabilē:imitabilēqꝫ repſen=
tant eū: q̄ inacceſſibilis ē p̄ncipatibꝰ:
terribilis apud reges terre. Propterea
hec mihi i ore frequēter:i corde ſemꝑ.
Hec mea ſublimior phīa ſcire Jeſū:et
hūc crucifixū. Suꝑ can.ſer.lxi. Colum
ba mea(ait)in foraminibꝰ petre. fora=

mina petre/vulnera chriſti. Quid non
boni in petra: In petra exaltatꝰ/in pe
tra ſecurus/in petra firmiter ſto. ſecurꝰ
ab hoſte: fortis a caſu. et hoc qm̄ exal
tatus a terra. Anceps eſt eni ⁊ caducū
om̄e terrenū. Cōuerſatio noſtra i celis
ſit. ⁊ nec cadere: nec deijci formidamꝰ.
In celis petra: in illa firmitas atq̃ ſe=
curitas eſt. Et revera: vbi tuta firmaq̃
infirmis reqes: niſi in vulneribꝰ ſalua=
toris: Tanto illic ſecurior habito: q̄nto
ille potentior eſt ad ſaluandū. Fremit
mūdus: p̄mit corpꝰ: diabolꝰ inſidiaꝝ.
nō cado: fundatꝰ eni ſū ſupra firmā pe
trā. peccaui peccatū grāde: turbabiꝝ
cōſcientia: ſed non ꝑturbabiꝝ. qm̄ vul=
nerū dn̄i recordabor. Ser. lxij. vbi ſu=
pra. Quid eni tam efficax ad curanda
cōſcientie vulnera: necnō ad purgandā
mentis aciem: q̃ʒ chriſti vulnerū ſedu=
la meditatio: Ubi ſupra. ſer. lxj. Quid
tam ad mortē: qđ non chriſti morte ſol=
uatur: Si ergo in mente venerit tā po=
tens: tamq̃ efficax medicamētū: nulla
iam morbi poſſū malignitate terreri.
fidenter quod ex me mihi deeſt vſurpo
mihi ex viſceribꝰ dn̄i: qm̄ mia affluūt:
nec deſunt foramina ꝑ que effluāt. pa=
tet arcanū cordis per foramia corpis.
patet illud magnū pietatis ſacramen=
tum. patēt viſcera miſericordie dei no=
ſtri: in q̄bꝰ viſitauit nos oriens ex alto.

¶ Ca. xliij. de deuotione. In ſermōe primo de natali dn̄i qui incipit: Grandis quidem.

Querat deuotionis gratiā: quiſq̄s
ſeminauerit bonoꝝ operū ſemia:
vt bona opera feruore deuotiōis ⁊ dul=
cedine ſpiritualis gr̄e cōdiantꝝ. Nimiꝝ
penitētie opa et labores abſtinētie: de=
uotiōis gratia neceſſe eſt impinguari.
Oportet eni vt nos maxime i hilarita=
te om̄ia faciamꝰ. Om̄s nobis cauſamꝰ
deeſſe gr̄am: ſed iuſtiꝰ forſitan ipſa ſibi
queriꝝ deeſſe nōnullos. nēpe res cordiſ
eſt gr̄a deuotiōis quā querimꝰ. vt hoc
munere ipſe ſe fraudet: qui internū ei
diſſimulat receptaculū exhibere. De
aſcenſione. ſer. v. Oēs (ni fallor) q̄ ſurſū
ſunt q̄rimus: intellectu fidei et iudicio
ratiōis: ſʒ nō eque forſitan ſapimꝰ oēs
q̄ ſurſū ſunt: tāq̃ ineſcati his q̄ ſūt ſuꝑ
terrā: violēto quodā p̄iudicio affectio=
nis. Unde eni aioꝝ tāta diuerſitas: diſ=
parilitas ſtudioꝝ: ꝯuerſationū diſſimi=
litudo: Uñ ſpiritalis gr̄e inopia tanta
q̄buſdā: cū alijs copia tanta exuberet:
Profecto nec auarus nec inops eſt gr̄e
diſtributor: ſed vbi vacua vaſa deſunt:
oleū ſtare neceſſe ē. Preoccupatū nēpe
ſecularibꝰ deſiderijs animū delectatio
ſancta declinat. nec miſceri poterūt ve=
ra vanis: eťna caducis. ſpiritalia cor=
poralibꝰ: ſūma imis. vt pariter ſapias
q̄ ſurſū ſūt: ⁊ q̄ ſuꝑ terrā. Sup pſal. Qui
habitat. ſer. iiij. Renuat conſolari aīa
tua in alijs: ſi vis in dei mēoria deles=
ctari. De collodo ſymonis ⁊ ieſu. Pre=
cioſa ſiquidē diuina conſolatio eſt: nec
oīno tribuiꝝ admittentibꝰ alienā. Cuiꝰ
mens ad alias ꝯſolatiōes inhiat: ⁊ nō
penitus renuit in caducis et trāſitorijs
conſolari: ipſe ſibi ꝓfecto celeſtis ſub=
trahit gratiā cōſolationis. In ſer. v. de
aſcenſione. Errat om̄ino: ſi q̄s celeſtē
illā dulcedinē huic cineri: diuinū illud
balſamum huic veneno: cariſmata illa
ſpūs miſceri poſſe huiuſmōi illecebris
arbitraꝝ. Non amat veritas angulos:
non ei diuerſoria placēt. in medio ſtat.
diſciplina cōi: cōi vita: cōmunibus ſtu=
dijs delectaꝝ. In ſer. iij. de aſcenſione
dn̄i. Putas te poſſe illū meraciſſimum
ſpiritū ſuſcipere: niſi carneis iſtis dele=
ctationibꝰ fūditꝰ renūciaueris: Revera
cū inceperis: triſtitia implebit cor tuū.
ſed ſi perſeueraueris: triſtitia tua ver=
tetur in gaudiū. Tūc enim purgabitur
affectus: et volūtas renouabiꝝ. vt oīa
que priꝰ difficilia: imo impoſſibilia vi=
debantur: cum multa percurrātur dul=
cedine et auiditate. Beati q̄ tales ſūt:
quia nō ſolum malū non ſentiūt: ſed in
mira q̄dā cordis dilatatiōe cōmoraꝝ.

¶ Ca. xliiij. de laude diuina. Super can. ſermone ſeptimo.

Quibus in ore. pſalmꝰ in corde ſa=
pit. In meditatiōibꝰ. Paꝝ ꝓdeſt

ſola voce cātare ſine cordis intentiōe. De⁹eni cui nō abſcōdit quicqd illicitū perpetrat.nō querit vocis lenitatē: ſꝫ cordis puritatē. Sup can.ſer.vij. Pſallentib⁹ dignanter admiſceri ſancti angeli ſolēt. Ea ꝓpter attēdite angelos: cū ſtatis ad orandū et pſallendum. et ſtate cū reuerētia et diſciplina. Nimiꝝ miſſi in miniſteriū ꝓpter nos qui hereditatē capimus ſalutis:deuotionē noſtram ferūt in ſuperna:referūtqꝫ graz. Uſurpem⁹ officiū quoꝝ ſortimur conſortiū.laudē cū celi cātorib⁹in cōmune ducētes:vtpote ciues ſanctoꝝ ⁊ domeſtici dei. Sup can.ſer.xj. hoc eni bonū eſt. Tum ꝓpter releuādos vite pſentis labores: q̄ vtiqꝫ tolerabiliores nobis fiunt exultantib⁹ in laude dei. tum qꝛ nihil ita ꝓprie quendā terris repſentat celeſtꝫ habitatiōis ſtatū:ſicut alacritas laudantiū deū. In meditationibus. O ſi quis haberet oclos apertos: videret qua cura:quo ve tripudio interſūt cantantib⁹:adſūt orantib⁹:inſūt meditātibus:ſupſunt quieſcentib⁹:ordinātibus et procurātib⁹ pſūt. Agnoſcunt nimirū ſupne poteſtates cōciues ſuos:et ꝓ his qui hereditatem capiūt ſalutis:ſolicite cōgaudēt/confortant/ inſtruūt/ꝓtegunt/ prouident qꝫ oibus: oīes in omnib⁹. Super can.ſer.xlvij. Uñ vos moneo dilectiſſimi pure ſemp at ſtrennue diuinis intereſſe laudibus. Strennue quidē:vt ſicut reuerēter: ita et alacriter domino aſſiſtatis. Non pigri.non ſomnolenti.nō oſcitantes. non parcentes vocibus nō preſcidētes verba dimidia:nō integra tranſiliētes.nō fractis et remiſſis vocibus: muliebre quidā balba de nare ſonantes: ſed virili(vt dignum eſt)ſonitu ⁊ affectu:voces ſancti ſpiritus depromētes. Pure vero:vt nil aliud dū pſallitis:qꝫ quod pſallitis cogitetis. Nec ſolas dico vitandas cogitatiōes vanas et ocioſas: vitande ſunt et ille: illa dūtaxat hora et illo loco q̄s officiales fratres ꝓ cōmuni neceſſitate q̄ſi neceſſario frequēter admittere cōpelluntur. Sed ne illa quidē profecto recipe tunc cōſuluerim que forte pauloañ in clauſtro ſedētes: in codicib⁹ legeratis. Salubria ſūt:ſꝫ minime illa ſalubriter inter pſallendū reuoluitis. Spūs eni ſanct⁹ illa hora gratū nō recipit q̄cqd aliud q̄ꝫ debes: neglecto eo qđ debes obtuleris.

¶ Ca.xlv. De conſideratiōe.

In libro de cōſideratione primo. Pietas eſt vacare conſiderationi. In li.ij.de ꝯſiđ. Cōſideratio autē diffiniri pōt intēſa ad inueſtigandū cogitatio:vel intentio animi veſtigantis veꝝ. In li.j.de ꝯſideratōe. Si qđ viuis et ſapis totū das actioni: cōſideratiōi nihil.laudo te:in hoc nō laudo. Certe nec ipſi actioni expedit conſideratione nō preueniri. Et primū quidem ipſam mentē de qua orit purificat cōſideratio. Deide regit affect⁹. dirigit actus. corrigit exceſſus.cōponit mores. vitā honeſtat et ordinat.cōfuſa diſtermiat. hiātia cogit.ſparſa colligit. ſecreta rimat. vera veſtigat. veriſſimilia examinat. ficta et fucata explorat. agēda p̄ordiat:acta recogitat. vt nihil in mēte reſideat:aut incorrectū/aut correctiōe egens. Hec eſt que in pſperis aduerſa preſentit:in aduerſis q̄ſi non ſentit. q̄ꝫ alterū fortitudinis:alterū prudētie eſt. Hec itē eſt que inter voluptates et neceſſitates/media:quaſi quedā arbitra ſedens:vtrinqꝫ certis limitib⁹ diſterminat fines. iſtis aſſignans et prebēs qđ ſat eſt:illis qđ nimis eſt demens.et ſic ex alterutro tertiā formans virtutem: quā dicūt temperantiā. Nempe intēperantē ipſa cōſideratio cenſet tā eum qui neceſſarijs ꝑtinacit demit: q̄ꝫ qui indulget ſupfluis. Nō eſt ergo tēperātia in ſolis reſecandis ſupfluis: eſt ⁊ in admittendis neceſſarijs. Jam de iuſticia(que vna ex quattuor eſt)nōne ꝯſtat conſideratione mentē p̄ueniri:vt ſe formet in ea. Se eni neceſſe eſt prius cogitet vt ex ſe normā ducat iuſticie.nec factura vtiqꝫ alteri qđ ſibi fieri nolit:nec qđ ſibi fieri velit negatura. In his nēpe duob⁹ liquet integrū eſſe iuſticie ſtatū. In li.ij.de ꝯſiđ. A te tua conſideratio

ſinchoet:ne fruſtra extēdar᷑ i alia:te negleсto. Quid tibi ꝓdeſt ſi mundū vniuerſū lucreris:te vnū perdideris? Et ſi ſapiēs ſis deeſt tibi ad ſapientiā:ſi tibi nō fueris. Quantū vero? Ut quidē cenſerim ego:totū. Noueris licet oīa myſteria:noueris lata terre:alta celi:ꝓfūda maris. ſi te neſcieris eris ſilis edificanti ſine fundamento:ruinā non ſtructuram faciens. Quicquid extruxeris extra te:erit inſtar cōgeſti pulueris:vētis obnoxiū. Non ergo ſapiēs qui ſibi non eſt. Sapiens ſibi ſapiens erit. A te proinde incipiat conſideratio tua:non ſolū aūt ꝛ in te finiatur. Quocūq; euagetur: ad te reuocaueris eā cū ſalutis fructu. Tu prim⁹ tibi:tu vltim⁹. Quicquid ſe cōſiderationi offerat quod non quoquo modo ad tuam ipſius ſalutem pertineat/reſpuendum.

¶ Ca.xlvj. De cōtemplatiōe

In libro ſecūdo de conſideratione.

Contemplatio quidē diffiniri pōt: verus certuſq; intuitus animi de quacūq; re. ſiue apprehenſio veri non dubia. Sup can. ſer. lxij. Duo ſūt cōtēplationis genera. vnū de ſtatu ꝛ felicitate et gloria ciuitatis ſuperne: qd vel actu vel ocio ingēs illa celeſtiū ciuium occupata ſit multitudo. Alteꝝ de regꝫ ipſi⁹ maieſtate:eternitate: diuinitate. Nō ex oī iterim pte adhuc ad intuēdū deū accedere eccleſia poteſt. Neq; eni oīm eſt q̄ in eccleſia ſūt:ſacramēta diuine volūtatis inſpicere:aut apprehēdere ꝑ ſemetipſos ꝓfunda dei. Perfecti quidē rimari ac penetrare arcana ſapientie et puritate cōſciētie audēt:ꝛ intelligētie acumine poſſūt. De reliq̄ qui in deū itēdere nō ſufficiūt aut p̄ſumūt cōtenti ſunt vel gloriā ſanctorū mente intueri. Licebit itaq; vnicuiq; nrm tpe noſtre mortalitatis:nunc q̄dē patriarchas reuiſere:nūc ꝓ ſalutare ꝓphas: nūc ſenatui imiſceri apoſtolorum:nūc martyrū inſeri choris. ſꝫ et beataꝝ virtutū ſtat⁹ et māſiones a minimo angelo vſq; ad cherubin et ſeraphin: tota mētis alacritate percurrendo luſtrare. ꝓut quēq; ſua deuotio feret:apud q̄s magis afficietur:ſi ſteterit et pulſauerit cōfeſtim aperietur ei. q: fauorabili quadā pietate nr̄is ſe votis libēter inclinant ſancti:et ad tactū nr̄e deuotionis:in ſua nos recipiūt viſcera:q̄tiens ad eos digna intentiōe pulſamus. De aſcēſione. ſer. iiij. Felix cui⁹ meditatio in conſpectu dn̄i ſemꝑ eſt. qui in corde ſuo delectatiōes dextere dn̄i vſq; in finē ſedula cogitatiōe reuoluit. Quid ei illi graue poterit videri:qui ſemꝑ mēte tractat: ꝙ non ſūt condigne paſſiones hui⁹ tēporis:ad futurā gloriam? Quid cōcupiſcere poterit in ſeculo neq;:cui⁹ oculus ſemper videt bona dn̄i in terra viuētiū:ſemꝑ videt eterna p̄mia? In v. li. de cōſideratione. Quid ni ibi videat cor dei? Quid ni ibi ꝓbetur que ſit voluntas dei bona et beneplacens ꝛ perfecta? Bona in ſe:placēs in affectibus: bn̄placens fruentib⁹:perfecta ꝑfectis/ et nihil vltra querentibus. In epl'a ad q̄ndā ſctimonialē. Et revera illud veꝝ et ſolū eſt gaudium:qd non de creatura/ſed de creatore cōcipitur. Cui cōparata om̄is aliūde iocūditas:meror eſt. Omnis ſuauitas dolor eſt. Om̄e dulce amarū:omne decorum fedū. Om̄e poſtremo qdcunq; aliud delectari poſſit/ moleſtū. Super can. ſer. lxij. Felix mēs que gloriā ſanctoꝝ frequēter ꝯtēplari ſtuduit:ſꝫ q̄ deū felicior. licꝫ quidē intendere et in deum:ſed ad hoc puriore mentis acie opus eſt et vehementiori om̄ino intētione etiā et meritis potioribus ſanctitatis. In quibuſdā ſententijs. Hi qui ſoli deo vacāt: cōſiderātes quid ſit deus in mūdo/quid in hoīb⁹/ quid in angelis/q̄d in ſeipſo/quid in reprobis:contemplātur quia de⁹ eſt mūdi rector ꝛ gubernator. hominū liberator et adiutor. angelorū ſapor et decor In ſeipſo principium ꝛ finis. reproboꝝ terror ꝛ horror. in creaturis mirabilis. in hominibus amabilis. in angelis deſiderabilis. in ſeipſo incōprehēſibilis. in reprobis intolerabilis.

¶ Ca.xlvij. De laude ſupne

ciuitatꝫ. In ſer. de. lxx. Cuius initium
eſt: Magna michi.

O Iheruſalē ciuitas regis magni:
qui ex adipe frumēti ſatiat te: et
quam fluminis impetus letificat: nec
pōdus nec mēſura ſed ſatietas eſt apꝺ
te et affluētia ſumma. In quibuſdam
dictis. mira ſerenitas: plena ſuauitas:
eterna ſecuritas. Iam non eſt timoꝛ in
finibus tuis. quia poſuit dominꝰ fines
tuos pacem. Nullus inimicus intrat.
nullꝰ exit amicus. nulle ibi tēptatoēs.
nulla ibi ſeſe cogitationū turma cōfun
dit. quia ille qui idem eſt: oīa in idēti-
tate cōſolidat atqꝫ ꝯiūgit. Nulla iam
tūc tēptādi facultas. inquietādi nulla
libertas. nocēdi nulla poſſibilitas. vo-
lūtatis dei nulla erit tranſgreſſio. Ubi
nimirꝫ nobis ī nobis et felix ſecuritas:
et ſecura felicitas: atqꝫ oīno perfecta
iocunditas. vt ſit nobis cum deo vna
volūtas. ⁊ quecūqꝫ ei placent: placeāt
et nobis. In ſermone. iiȷ. de aſcen. dñi.
Ubi puriſſimū lumē puriſſimis oculis
intuebimur. vbi omnes bonum ⁊ intel
ligunt ⁊ requirunt. intellectu perſpica-
ciſſimi ⁊ affectu paratiſſimi ad audien
dam vocem ſermonū dei. Sup pſalmū
Qui habitat. ſermōe. xviȷ. Uita eterna
ipſa eſt plenitudo. ipſa lōgitudo dierū.
verus dies qui nō nouit occaſum. ple-
nus meridies. vere gloꝛie plenitudo.
eterna vitas. vera eternitas. vera eter-
naqꝫ ſatietas. Siquidē nec longiturni
tas illa terminū / nec claritas illa oc-
caſū / nec ſatietas illa faſtidiū habet.
Erit enim ſecuritas de eternitate. glo-
riatio de vitate. exultatio de ſatietate.
In ſer. de euangelio de omnibꝰ ſctis. O
vere et felix et gloꝛioſa ſatietas. O ſan
ctum cōuiuiū. O deſiderabiles epule:
vbi nimirꝫ āxietas nulla. nullū poterit
eſſe faſtidiū. qm̄ ſatietas ſūma: ⁊ ſum-
mū inerit deſideriū. Super cātica. ſer.
xxxiiȷ. O vere meridies: plenitudo feruo-
ris et lucis. ſolis ſtatio. vmbꝛaꝝ exter-
minatio. deſiccatio paludū. fetoꝛū de-
pulſio. O perēne ſolſtitiū. O lumē me-
ridianū. vernalis tēperies. O eſtiua ve
nuſtas. O autūnalis vbertas. O quies
⁊ feriatio hyemalis tuta habitatio pa
radiſus. dulce pabulū deus. Opulētia
multa nimis eternitas Nichil ibi foꝛ-
midaꝛ. nichil faſtiditur. nichil deficit.
Feſtinemus ꝓinde filiȷ: feſtinemꝰ ad
locum tutioꝛem: ad paſtū ſuauioꝛem.
vt habitemus ſine metu. abundemus
ſine defectu. epulemur ſine faſtidio. In
qbuſdā dictꝫ. O quid nobis illic deerit
gaudiȷ cum ſine timoꝛe ⁊ periculo: ſine
nota ⁊ tedio: ſine ſuſpitiōe et vicio ha-
bitabimꝰ. illic nos amabimꝰ ſine mō.
videbimus ſine termio. coherebimus
ſine malo: pleni laude et iubilo: pleni
gloꝛia: pleni deo. Tūc nō erit ſuſpitiōi
locus. quia tūc oīa erit deus. In medi-
tationibus. Sic cum deo btūs erit: in
cuius ꝯſciētia pctm̄ inuentū nō fuerit.
videbit eum ad voluntatē. habebit ad
voluptatē. fruetꝛ ad iocūditatē. in eter-
nitate videbit. in veritate fulgebit: in
boītate gaudebit. Sicut habet perma
nēdi eternitatē: ſic cogſcēdi facilitatē:
⁊ redeſcēdi felicitatē. Ciuis ſiqdē erit
illius ſctē ciuitatis: cuius angeli ſunt
ciues / deus pater templū / filius eius
ſplēdoꝛ / ſpūs ſctūs caritas. O ciuitas
celeſtꝫ / māſio ſecura / patria totū cōti-
nens qꝺ delectat / ppl's ſine murmure /
incole quieti / hoīes nullam indigētiā
hn̄tes. qꝫ gl'ioſa dicta ſūt de te ciuitas
dei: ſicut letantiū oīm habitatio eſt in
te. Oēs letanꝛ in leticia ⁊ exultatione.
Oēs delectanꝛ de deo: cuius aſpectus
pius / facies decoꝛa / eloquium dulce.
Delectabilis eſt ad vidēdū / ſuauis ad
anhelandū / dulcis ad ꝑfruendū. Ipſe
ꝑ ſe placet ⁊ ꝓpꝛ ſe: ſufficit ad meritū:
ſufficit ad pꝛemiū. nec extra illū qcqꝫ
aliud queriꝛ. quia totū in illo inuenitꝛ:
quicqd deſideratur. Sempꝛ libet illum
aſpicere / ſempꝛ habere / ſempꝛ in illo de-
lectari: et in illo ꝑfrui. In illo clarificaꝛ
et purificaꝛ affectus ad cognoſcendā ⁊
diligēdā veritatē. et hoc eſt totū bonū
hoīs: noſcere et amare creatoꝛē ſuum.
Patrē nāqꝫ ⁊ filiū cum ſctō ſpū cogno-
ſcere: vita ē eterna. beatitudo ꝑfecta.
ſūma voluptas. Oculus non vidit / nec
auris audiuit / nec in coꝛ hoīs aſcēdit:

quanta claritas/quanta ſuauitas/et quāta iocunditas maneat nos in illa viſione: quādo deum facie ad faciem videbimus: qui eſt lux illumīatorum/ requies exercitatoꝝ/patria redeūtiū/ vita viuentiū:corona vincentium.

¶Ca.xlviij.de pmio eterno.

In meditatiōibus per diuerſa loca.

Premium eſt videre deum/viuere cum deo/viuere de deo:eſſe cum deo/eſſe in deo:qui erit omnia in omnibus.habere deum qui eſt ſūmū bonū/ etvbi eſt ſummū bonū/ibi eſt felicitas ſūma/ſūma iocūditas/vera libertas/ pfecta caritas/eterna ſecuritas:⁊ ſecura eternitas.Ibi eſt vera leticia.plena ſcientia.ois pulcritudo:⁊ ois btitudo. Eſt ibi pax/pietas/boitas/lux/virtꝰ/ hoēſtas/gaudia/leticie/dulcedo/vita perennis/gloria/laus/requies/amor/ ⁊ cōcordia dulcis.Que ergo nos angit veſania vicioꝝ:ſitire abſinthiū/huius mūdi ſeq̄ naufragiū/vite labētis pati īfortuniū/impie tyrānidis ferre dn̄iū: et nō magis cōuolare ad ſctōꝝ felicitatem/ad angeloꝝ ſocietatē/ad ſolēnitatem ſupne leticie/⁊ ad iocūditatē contēplatiue vite: vt poſſimus intrare in potentias dn̄i:⁊ videre ſupabundātes diuitias illas bonitatis eius: Ibi vacabimꝰ⁊ videbimus q̄ dulcis eſt dn̄s: ⁊ q̄ magna multitudo dulcedis eius. videbimꝰ glorie decorē/ſctōꝝ ſplēdorē/ et regie poteſtatis honorē.Cognoſcemus patris potētiā:filij ſapiētiā:ſpūs ſcti benigniſſimā clemētiā.⁊ ita habebimus notitiā illius ſumme trinitatꝫ. Nūc corpa p corpus videmus:im agines etiam corporū ſpū cernimus.Tūc vero ipſam ꝟitatē puro mētis intuitu videbimꝰ. O q̄ btā viſio videre deum in ſeipſo.videre in nobis. et nos in eo felici iocūditate:quicq̄d deſideramus totū habebimus:nichil amplꝰ deſiderātes.et quicq̄d videbimus amabimꝰ ipſo amore beati:beati dulcedie amoris et ſuauitate contemplationis. Hec erit ſumma illius felicitatis.quoniam ītelligeꝉ in ſuo puro eſſe ſincera diuinitas.comprehēdetur modo incōprehēſibili trinitas. patebūt arcana diuinitatis.videbiꝉ et amabiꝉ deus. Et hec viſio et delectatio totum cor hominus replens et ſatians:tota erit illius beatitudinis conſummatio. Una erit oim ligua.iubilatio indefeſſa.vnꝰ affectus. amor eternus.patebitꝟitas.implebit caritas.et erit integra corpis et anime ſatietas.Fulgebit ſicut ſol humaītas glorificata.quieta erit ⁊ cōcors carnis et ſpiritus ſanitas.angeloꝝ et hoim: vnum erit gaudiū:vnum cōuiuiū.non languebit amor.nō liqueſiet dilectio. Preſentibus oībus bonis nulla erit dilationis afflictio.qm̄ beatifica diuine maieſtatis p̄ſentia oībus erit oīa.et in cōmune oim oipotētia:ſapientia:pax: ⁊ iuſticia ⁊ intelligētia. Non erit in illa patria diuerſitas linguaꝝ:ſꝫ pacifica et cōcors cōcordia morum ⁊ affectuū. In torrēte illiꝰ voluptatis nichil vltra appetet cumulata ſatietas:vbi tanta erit felicitas. Ibi ſiquidē erit cumulus felicitatis:ſupeminēs gloria:et ſuperabundans leticia. Illic itaq̄ feſtinare debemꝰ:vbi ſempꝟiuemus:⁊ vbi nūq̄ mori timeamus. Si ſic amamus iſta vitam labilē ⁊ caducam/vbi cum tāto labore viuimus: multo magis amare debemus eternā vitā:vbi nullū laborē ſuſtinebimꝰ:vbi ſumma ſp iocūditas/ ſumma felicitas/felix libertas/⁊ felix btitudo.vbi erunt ſiſes hoies angelis dei:et fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno p̄ris ſui.Qualis putatis tūc erit ſplēdor animaꝝ:quādo ſolis ſplendorem habebit lux corporū: Nulla ibi erit triſticia/nulla āguſtia/nullus dolor/nullus timor/nullꝰ ibi labor/nulla mors: ſed ppetua ſanitas ſemper pſeuerans. Non ſurgit ibi malicia:nō carnis miſeria. nulla ibi egritudo.nulla neceſſitas.nō eſt ibi fames nec ſitis.nō frigꝰ. nō eſtus.non laſſitudo ieiunij.nec vlla tēptatio inimici.nec peccādi volūtas: nec delinquēdi facultas.ſed totū leticia: totū exultatio poſſidebit.hoieſq̄ angelis ſociati:ſine vlla carnis infirmitate in perpetuū ꝟnabūt. Ibi erit

Iocūditas īfinita: btitudo ſempiterna: in qua qđ ſemel adipiſcit/ſemꝑ tenet᷑. Ibi ē reqes a laboribus/pax ab hoſtibus/amenitas de nouitate/ſecuritas de etnitate: ſuauitas atqꝫ dulcedo de dei viſione. Nullus eſt ibi peregrinus. ſed q̄cūqꝫ illuc venire meruerint: ſecuri in propria patria manebunt. Semper leti et ſemper ſatiati de viſione dei. Et quāto aliquis deo obediēs: tanto amplioꝛē mercedem ibi recipiet. Quātūcūqꝫ amplius deū amabit: tāto ꝓpius videbit. quē cernere noſter eſt finis.

¶ Explicit liber quintus.

Incipiunt capitula libri ſexti.

¶ De ſuperbia i.
Unde naſcat᷑ ſuperbia ii.
De inuidia iii.
De iracundia iiii.
De concupiſcentia v.
De cupiditate vi.
De inſatiabili deſiderio cordis hūani vii.
De ambitione viii.
Q̄ ābitio vult latere. nō apparere ix.
De vanitate laudis humane x.
De ocioſitate xi.
De volūtate propria xii.
Q̄ valde deteſtabile viciū eſt propria voluntas xiii.
De proprio conſilio xiiii.
De tepiditate xv.
De puſillanimitate xvi.
De curioſitate xvii.
De conſuetudine praua xviii.
De duritia cordis xix.
De preſumptiōe et obſtinatiōe xx.
De gula et luxuria xxi.
De detractione xxii.
De ypocriſi xxiii.
De inſtabilitate cordis xxiiii.
De leuioribus peccatis xxv.
De contētione viciorum xxvi.
De deſperatione xxvii.
De miſeria hominis xxviii.
De vilitate cōditionis hūane xxix.
De breuitate preſentis vite xxx.
De vita ocioſa xxxi.
De morte corporali xxxii.
De horrore iudicii futuri xxxiii.
De penis inferni xxxiiii.

¶ Expliciunt capitula.

¶ Incipit liber ſextus.

¶ De Superbia. In ſermone ſecundo de ſancto Andrea.

Initiū ois peccati: ⁊ cauſa totius perditionis/ſuperbia. propterea quiſquis es qui ſalutē tuā operari ſtudes: aduerſus hanc ſuꝑ caput ſignū crucis habere memēto. vt non eleueris in ſuꝑbiā: vt nō exaltetur cor tuū. In meditatiōibus. Suſpecta ſiquidē deo ē ſuꝑbia: nec fieri poteſt vt cum eo in gratiā reuertat᷑. Diuerſum vtriqꝫ hoſpitiū: nec in eodē cohabitāt aīo: quibꝰ nō licuit cohabitare in celo. In celo nata eſt: ſed velut imemor qua inde via cecidit: illuc poſtea redire nō potuit. In tractatu de duodecim gradibus hūilitatꝫ. Trabes i oculo grandis ⁊ groſſa: ſuperbia in mente eſt. que quadā corpulētia ſui: vana non ſana: tumida nō ſolida: oculū mētis obſcurat: veritatē obumbrat. ita vt ſi tuam occupauerit mentem iam tu te videre: iam te qualis es vel qualis eſſe potes non poſſis ſentire. ſed qualē te amas: talem te vel putes eſſe vel ſperes fore. In ſer. de dauid ⁊ golia. Suꝑbie viciū pctm̄ eſt maximū: qđ dei populo magꝭ inſultat et iſurgit: ſpecialiter aduerſus eos qui cetera iam videant᷑ viciſſe peccata. Unde enim eiuſmōi aīam ſuꝑbia tēptet: quā ſibi ſubiugauit inuidia: ſeu tepiditas aut pigritia? Unde inquā et ſuꝑbia: vñ extollētia oculoꝝ: cui adeo cetera vicia dñant᷑: vt diiudicari ſe ab vniuerſis tanqꝫ male ſibi cōſcius arbitretur? Quis (nō qui cetera ſibi iam potenti ꝟtute vicia ſubiugauit) aduerſus nequiſſimū ſuꝑbie viciū dimicaturus accedat? In q̄buſdā dictis. Grauis labor ſuꝑbia. hec eſt q̄ non recipit diſciplinam. curari renuit. medelā nō ſuſtinet. vlcus peſſimū qđ ne ſummis ſaltē digitis patit᷑ attrectari. Oīno intolerabilis ſuꝑbia ē: velle dñari. In q̄buſdā

ſentētijs.Solos ſeſe putāt ſupbi:ſolos
appetūt reputari.Litteratus eſt:odit
ſociū.aſtutus in negocijs ſecularibus:
neminē vellet ſimilem inueniri.Porro
elationē fugere ſup oīa neceſſe ē.Quiſ=
quis eni altū ſapit:et opus eiꝰ/et pa=
tientia vanum ſapit.nec grauior vllus
ſapor aut magis ꝯtrarius eſt veritati.
Superbiā impenitentia comitat̃.Ela=
tum eni cor:durū ⁊ expers eſt pietatis:
ignarū cōpunctiōis:ſiccū ab om̄i rore
gratie ſpiritalis.Sup can.ſer.xxxvij.
Scimus autē ſupbis nō eſſe partē vel
ſocietatem in ſorte ſanctoꝝ.In ſer.j.de
aduentu.Quid tu ſupbis terra ⁊ cinis?
Supbientibꝰ angelis deus nō pepcit.
quāto magis alias minus tibi putre=
do ⁊ vermis?Nihil ille fecit:nihil ope=
ratus eſt:tm̄ cogitauit ſuperbiam.et in
momēto in ictu ocli irreparabiliter p̄=
cipitatus eſt.Sup can.ſer.liiij.Si ſic
actū eſt cū angelo:q̄d de me erit terra ⁊
cinere?Ille in celo intumuit.ego i ſter=
quilinio.Quis nō tolerabiliorē in diui=
te ſuperbiam:ꝙ̄ in paupere ducat?Ue
mihi ſi tā dure in potēte illo animad=
uerſum eſt pro eo ꝙ elatū eſt cor illius:
nec ei ꝓfuit ꝙ cognata potētibꝰ ſupbia
eſſe dinoſcitur.Quid de me exigendū:⁊
miſero et ſupbo?In p̄io ſer.de aduētu
dn̄i.Fugite ſuperbiā q̄ſo fratres mei:q̄
tam velociter ipſū q̄z cunctis ſideribꝰ
clarius emicantē eterna caligine obte=
nebrauit luciferū.que non ſolū angelū
ſed angeloꝝ primū in diabolū ꝯmuta=
uit.In ſer.de ꝟbis Iſaie.Uidi dn̄m ſe=
dentē.ſer.ij.Certi eſtote:eū qui ſupbis
non pepercit angelis:nec hoībus par=
citurū.Non eſt cōtrarius ſibiipſi:non
eſt pſonaꝝ acceptor.ſimilia ſūt iudicia
eius.Sola ei placet ſiue in angelo ſiue
in homīe humilitas.In vigilia natiui=
tatis dn̄i.ſer.iiij.Dico eni vobis:ꝙ oīs
ſupbus extollitur ſupra deū.Uult eni
deus fieri voluntatē ſuā.⁊ ſupbus vult
fieri ſuā.Deus quidē in his tantū que
ratio approbat.ſuperbus vero et cum
ratione ⁊ contra rationē.In ſer.iiij.de
natiuitate dn̄i.Elatus quantū in ſe eſt
deū inhonorat.nō colit deū:ſed aduer=
ſus deū extollitur.impius plane et in=
fidelis.Que eni pietas niſi cultus dei?
Quis vero deū colit:niſi qui volūtarie
ei ſubiectꝰ ē?In ſer.j.de natiuitate dn̄i.
Ad quid fratres aut q̄ neceſſitas fuit:
vt exinaniret ſe/hūiliaret ſe/abbreuia=
ret ſe/dn̄s maieſtatis:niſi vt vos ſimilit̃
faciatis?Obſecro ꝓinde ſtudete humi=
litati:q̄ fundamentū eſt/cuſtoſq; virtu=
tum.ſectamini illā:que ſola pōt ſalua=
re animas veſtras.Quid eni magis in=
dignū/quid deteſtandū amplius/quid
grauius puniendū:ꝙ̄ vt vidēs deū celi
paruulū factū:vltra apponat magni=
ficare ſe hō ſuper terrā?Intolerabilis
impudētie eſt vt vbi ſeſe exinaniuit ma
ieſtas:vermiculus inflet̃ ⁊ intumeſcat.

¶Ca.ij.Unde naſcatur ſup=
bia.Super cantica.ſermone.xxxvij.

De ignorantia tui:venit in te ſup=
bia.Sic autē ſuperbiā parit tibi
ignorātia tui.cū meliorē ꝙ̄ ſis:decepta
et deceptrix tua cogitatio te eſſe men=
titur.Hoc quippe eſt ſuperbia:hoc ini=
tiū omnis peccati.cū maior in tuis es
oculis/ꝙ̄ apud deū:ꝙ̄ in veritate.Si
enim in quonā ſtatu vnūquēq; noſtrū
habeat deus:liquido cognoſceremus
nec ſupra ſane:nec īfra ſecedere debe=
remus:veritati in om̄ibus acquieſcē=
tes.Nunc autē q2 hoc abſcōditum eſt
a nobis:ita vt nemo ſciat ſi dignus ſit
amore vel odio:iuſtius tutiuſq; ꝑfecto
nouiſſimū locū eligimus.de quo poſt=
modū cū honore ſuperius educamur:
ꝙ̄ preſumimus altiorē:vn̄ cedere mox
oporteat cū rubore.Nō eſt ergo ꝑiculū
quantūcunq; te humilies:quātūcunq;
reputes minorē ꝙ̄ ſis:hoc eſt ꝙ̄ te veri
tas habeat.Eſt autē grāde malū hor=
rendūq; periculū:ſi vel modice plꝰ ve=
ro extollas:ſi vel vni videlicet in tua
cogitatione te preferas.quē forte parē
veritas tibi iudicat:aut etiā ſuperiorē.
Quāobrē noli te hō cōparare maiori=
bus:noli minoribus:noli aliquibus:
noli vni.En quantum malum venit de
ignorātia noſtri:vtiq; peccatū diaboli
et initiū omnis peccati ſuperbia.Sup

cantica, ser.xxxvj. Uolo ꝓinde animã ſcire ſeipſã:qđ id poſtulat ratio.et vtilitatis et ordis. Et ordinis quidē:qm̄ qđ nos ſumus primū eſt nobis vtilitatis bonū.q2 talis ſcientia nō inflat ſed hūiliat:⁊ eſt q̄dā ꝑparatio ad edificādū. Niſi eni ſup hūilitatis ſtabile fundamentū:ſpūale edificiū ſtare minime pōt. Porro ad ſe humiliandā nihil aīa inuenire veratiꝰ ſeu accōmodatius pt: ꝙ ſi ſe in veritate inuenerit: tantū non diſſimulet: nō ſit in ſpū eius dolꝰ: ne ſi ſe a ſe auerterit/abducatur. Nam qūo non vere humiliabitur in hac vera cognitiōe ſui:cū ſe perceperit oneratam peccatis:mole huiꝰ mortalis corporis aggrauatā:terrenis intricatam curis: carnaliū deſideriorum fece infectam: cecam:curuā:infirmā:implicitā multis erroribus:expoſitā mille periculis: mille timoribꝰ trepidā: mille difficultatibus anxiā:mille ſuſpitionibus obnoxiā:mille neceſſitatibꝰ erūnoſam:ꝓcliuē ad vicia:inualidam ad virtutes? Unde huic iam extollentia oculoꝝ:vñ leuare caput? Ergo de ſui cognitione mater ſalutis humilitas oritur.

Ca.iij. De inuidia. In ſermone quinto de verbis Iſaie.

Tumore peſſimo/liuore ꝓprio/q̄ſi quodā velamine: ne ſublimiora ꝓſpiciat inuidus ꝑpeditur. Ad illorū quos ſupiores habere dolz: modo q̄dē felicitatē:mō gloriā:mō vtranqꝫ ſimul cōtabeſcēs. Quis eni tā grauis pruritꝰ oculi ꝙ inuidia? Nec vero aliꝭ liuor inuidus : ꝙ qui aliena gloria et felicitate torquent. Miſeria eni(vt aiūt)inuidia caret. In ſer.xiij.ſuper pſal. Qui habitat. Noſſe cupis oculū venenatū. necꝫ oculū.oculū faſcinantē? Inuidiā cogita. Quid vero inuidere: niſi malū videre eſt? Si non eſſet ille inuidꝰ:nūꝙ inuidia mors intraſſet in orbē terraꝝ. Ue miſero homini q inuidū non preuidit. Superemus hoc viciū dum adhuc viuimus:ſi poſt mortē volumus miniſtrū tante neq̄tie nō timere. Nemo alterius bonum inuido aſpiciat oculo. Nempe hoc ipſū iam qđ in ſe eſt:tabe ſua/illud inficere:⁊ quodāmodo interficere eſt. Qui hominē odit : homicidā illū veritas ipſa teſtatur. Quid ⁊ ille q̄ bonū odit in homine:nunq̄d nō homicida poterit appellari? Adhuc viuit homo:et iam reus eſt mortis eius. Adhuc ardet ignis quē dñs Jeſus miſit in terrā.et q̄ inuidꝰ eſt:tā ꝙ qui ſpm̄ extinxerit iā dānatur. In ep̄la ad adam monachū. O quiſqꝫ es q̄ ſaluti inuides aliene:parcito vel tue. Si eni vbi inuidia : ibi mors. profecto nō potes ſil' et inuidere ⁊ viuere. Uerūtamē mētiētes noſmetipſos nobis : ſentimꝰ aliq̄ nr̄m pro nr̄e imperfectionis expientia ꝙ rara virtus ſit:aliene nō inuidere virtuti:nedum gaudere ad illā: nedum etiā tāto plus ꝙ ad ꝓpriā queqꝫ gratulari:q̄nto perpēdūt ſe in virtute ſupatū. Adhuc modicū lumē in nobis ē fratres quotquot de nobis ita ſentimus: ābulemꝰ dū lucē habemꝰ ne tenebre nos cōprehendāt. Ambulare:ꝓficere eſt. Et quō ais:ego ꝓficere poſſū q̄ fratri ꝓficienti inuideo? Si doles q inuides:ſentis/ſz nō cōſentis. Paſſio eſt q̄nqꝫ ſanādi:non actio cōdēnādi. Tñ nō illic reſideas: iniquitatē meditans in cubili tuo:q̄liter videlicet foueas morbū:ſatiſfacias peſti:pſequaris inſontē.bene ab illo geſta calūniando:deprimendo:peruertēdo:atqꝫ impediendo gerenda. Alioq̄n non nocet ambulāti et extendenti ſe ad meliora:qđ iam non ipſe operatur ſed quod habitat in eo peccatū.

Ca.iiij. De iracūdia. Sup pſalmū Qui habitat.ſermone.xiij.

Immanis beſtia draco ē.flatu igneo:quicqđ attingit necat.nō mō beſtias terre: ſz et volucres celi. haud aliū ego dracone hūc ꝙ iracundie ſpm̄ reor. Quātos etiā ſublimis vt videbāt vite:flatu huius dracōis miſere ſatis aduſtōs: turpiter in os eiꝰ ingemuimꝰ cecidiſſe: ꝙ meliꝰ ſibi ipſis iraſci potuerant ne peccarēt? Nimirū affectio naturalis ira hoim eſt:ſz abutētibꝰ bono nature ꝑuis ꝑditio et miſerāda perni-

cies. Occupem⁹ illā fratres in q̄b⁹ expedit: ne forte ad inutilia illicitaq̧ ꝓrūpat. Sic nimirꝫ solet amorē amor expūgere: solet timor timore depelli. Dico vobis. non aūt ego: sed dn̄s. Nolite irasci eis q̄ trāsitoria vobis auferūt: q̄ cōuicia inferūt: q̄ ingerūt forte supplicia: et preter hec faciūt nihil. Ostendā aūt vobis: cui debeatis irasci. Irascimini ei q̄ sola vobis nocere pōt: sola facere vt om̄ia illa nō ꝓsint. Uultis scire quenā illa sit: Iniq̄tas ꝓpria. ita dico vobis huic irascimini. Nulla ei nocebit aduersitas: si nulla dn̄et iniq̄tas. Qui huic ꝑfecte irascit: ceteris nō mouetur. In ep̄la ad guidonē abbatē de tribus fōtib⁹. Irascere ꝛ noli peccare. Peccabis āt nō min⁹: nimis irascēdo/ q̄ oīno nō irascēdo. siquidē non irasci: vbi irascendū sit: nolle emendare peccatū est. Plus ꝟo irasci q̄ irascēdū sit: peccatū pc̄tō addere est. q̄ si malū est peccatū nō emendare: quō malū non erit augmētare: Nemo magis irā meretur: q̄ amicū simulans inimicus.

Ca. v. De concupiscentia.

In quibusdam sententijs.

Maximū plane delictū cōcupiscētia: q̄ interiorē ꝛ exteriorē hoīem occupat vniuersū. A planta pedis vsq̧ ad verticē nō est in me sanitas: totū inficit cōcupiscētia. Lex pc̄ti in oib⁹ mēbris inuenit. vndiq̧ ꝑ fenestras mors intrare cōtendit: et intus fomes totius nequitie ꝑiculosi⁹ seuit: crudeli⁹ malignat. Quid ei in hoie purū ab hac macula: imune ab hoc cōtagio poterit inueniri: Mētē desiderijs afficit: mēbra illecebris inficit. Inde prurit⁹ auriū: oculoꝝ petulātia: inde olfaciēdi voluptas: inde in faucib⁹ tā inordinata delectatio: inde i vniuerso corpe mollicie sensus et libido ꝑniciosa tangēdi. inde intus in aīa ebrietas illa desideriorū/ et fornax quedā ambitionis: auaritie/ inuidie/ cōtumelie/ ꝛ oim deniq̧ viciorꝫ affectibus accensa vehementer. Huic ergo tā m̄ltifarie pesti ꝑ singula queq̧ resistere m̄ltiplex tribulatio. Unde eni tribulatio nisi dū resistitur: cōtaminationi cōcupiscētie repugnat: Quot eni corpus illecebras: quot oblectamenta mund⁹ videt habere: tot patit tribulationes: tot sustinet tēptamēta vir iust⁹.

Ca. vj. De cupiditate.

Super psal. Qui habitat. sermone. vj.

Cupiditas radix iniquitatis. Ubi supra. ser. xj. Cupiditas ex cordis inedia/ ꝛ obliuione ꝓcedit. Idcirco eni alienum mendicat anima: q̄ oblita sit comedere panē suum. ꝓpterea terrenis inhiat: q̄ minime celestia meditetur. Infelicitas in cupiditate. Quō in cupiditate infelicitas: id est nō felicitas vt putatur. Quid eni si cui forte videtur in terrenarū rerū affluentia: concupita felicitas arridere: Eo ipso infelicior est: quo vehementius ipsam pro felicitate amplectit ifelicitatē: aut magis imergitur ei: et absorbetur ab ea. Ue filijs hominum ab hac felicitate fallaci. In quibusdā sententijs. Et tamē quātam putas ifelicitatē: hec ipsa tam vana felicitas parit. Hinc nāq̧ cecitas cordis: hinc ceruicosus furor animositatis: hinc suspitiōis labor anxius: hinc liuoris crudele tormentū/ et cremātis inuidie miserior q̄ miserabilior cruciatus. Diuitiarū amor insatiabilis: lōge amplius desiderio torquet aīaꝫ: q̄ refrigeret vsu suo. vtpote quaꝝ acquisitio laboris: possessio timoris: amissio plena doloris inuenit. In quibusdam sententijs. Qui pecuniā diligit non satiatur: qui mūdū amat nūq̄ sanatur. Nō ante satiat cor hoīs auro: q̄ corp⁹ aura. Noui eni hoīes satiatos hoc mūdo: et ad ei⁹ oēm memoriā nauseātes. ꝛ facile est cuiq̧ nr̄m hāc satietatē ꝑ dei grām obtinere. Neq̧ eni parit hāc copia: sꝫ contēpt⁹. In ser. xxi. sup can. Os si ita ē nō putēt diuites hui⁹ seculi fratres xp̄i sola possidere celestia: q̄r ea sola audiūt in ꝓmissiōe: possident et terrena. et quidē tanq̄ nihil habentes: sꝫ omnia possidentes. non mendicantes vt miseri: sed vt dn̄i possidentes. eo procerto magis domini: quo min⁹ cupi di.

Denicꝫ fideli homini totꝰ mundus diuitiaꝝ eſt. Totus plane. qꝛ tā̄ aduerſa ꝙ̄ proſpera ipſius eque omnia ſeruiūt ei: et cooperantur in bonū. Ergo auarꝰ terrena eſurit vt mēdicus. fidelis contemnit vt dn̄s. Ille poſſidendo mendicat: iſte cōtemnendo ſeruat. In quodā ſermone. Si habere cōtingat argētum et aurū: vtere nō pro libitu ſed ꝓ tempore. Sic eris vtens illis q̄ſi nō vtens. Ipſa quidē q̄ ad animi bonum nō ſpectant: nec bona ſunt nec mala. Uſus tn̄ horū bonus: abuſio mala. ſolicitudo peior. q̄ſtus turpior. In meditatiōibꝰ. Uerūtamē nō multū diſtat quecunqꝫ ſubſtantia: vilis vl' ꝑcioſa requiratur: dum equaliter ſit corruptus affectus. Non eni cultellus viciū eſt: ſed cultelli appetitus. nec aurum viciū eſt: ſꝫ auri cupiditas.

¶ Ca. vij. De inſatiabili deſiderio cordis humani. In libro de diligendo deum.

Ineſt omni vtenti ratione naturaliter ꝓ ſua eſtimatione atqꝫ intentione appetere potiora: et nulla re eſſe contentū: cui qđ deeſt iudicet preferendum. Necꝫ eni ponere eſt cōcupiſcentie modū donec videatur impleta: donec adepta ſit quibus valeat eſſe cōtenta. Nam ⁊ qui (verbi gratia) vxorē habet ſpecioſā petulanti oculo vel animo reſpicit pulcriorem. et qui veſte precioſa indutus eſt: precioſiorē affectat. ⁊ poſſidēs multas diuitias inuidet ditiori. In q̄buſdā ſentētijs. Ceterū nec amator pecunie dicit aliq̄n ſufficit: nec libidinoſus ſatiatur voluptate. ſic et crudelis quiſqꝫ ſemper ſanguinem ſitit. et ambitioſus aut cupidꝰ laudis humane: adeptis dignitatū titulis ſeu fauoribus: nullū exinde capit om̄ino remediū. ſed deſiderio eſtuat ampliori. Minus aūt inuenit requiē qui ſibi placere cupit et ſuis. In libro de diligēdo deū. Et horū oīm idcirco nō eſt finis. qꝛ nil in eis ſummū ſingulariter reperit' vel optimū. Sed hoc ſtultū et extreme demētie eſt ea ſemper appetere que nūq̄ ſatient nec temperent appetitū. Dum quicq̄d taliū habueris: nihilominꝰ nō habita cōcupiſcas: et ad ea queqꝫ defuerint ſemꝑ inquietus anheles. Ita eni fit vt ꝑ varia ⁊ fallacia mūdi oblectamenta vagabundus animus inani labore diſcurrens fatigetur: nō ſatiet'. dum quicq̄d famelicus īglutierit paꝝ reputet ad id qđ ſupereſt deuorādum: ſempqꝫ nō minꝰ anxie cupiat q̄ deſūt: ꝙ̄ que adſūt lete poſſideat. Quis enim obtineat vniuerſa? In quibuſdā ſentētijs. Quis eſt qui ſatiari cupiat: et deſideriū ſuum impleri? Incipiat eſurire iuſticiā: et non poterit nō ſatiari. guſtū iuſticie vel exiguū ſtudeat experiri: vt eoipſo deſideret amplius / et amplius mereat'. Hoc enim magis cognatū ſpūi et naturalius deſideriū: vehementius occupat cor humanū. ceteraqꝫ viriliter deſideria pellit. In q̄buſdā dictis. Panis nāqꝫ anime iuſticia eſt. et ſoli beati qui eſuriūt illum: qm̄ ipſi ſaturabuntur. Nimirū ad imaginē dei facta aīa rationalis: ceteris omnibus occupari pōt: repleri om̄ino non poteſt. Capacē dei: quicquid deo minus eſt nō implebit. Unde eſt ꝙ naturali quidē deſiderio: ſūmū quis ꝓbatur appetere bonū: nullā niſi adepto eo requiē habiturꝰ.

¶ Ca. viij. De ābitione. Sup pſalmū Qui habitat. ſermone. vj.

Ambitio ſubtile malū. ſecretū virus. peſtis occulta. doli artifex. mater ypocriſis. liuoris parēs. viciorū origo. criminū fomes. ꝟtutū erugo. tinea ſāctitatis. excecatrix cordiū ex remedijs morbos creās: generās ex medicina languorem. Quātos hec peſtis nequiter ſupplantatos turpiter deiecit: vt ceteri quiqꝫ quos latuit occultꝰ effoſſor ſubitā expaueſcerēt ad ruinā. In tertio libro de ꝯſideratiōe. Dū eni quiqꝫ que noſtra ſunt querimus: ſic vt inuicē inuidentes: inuicē ꝓuocantes: exerceamur ad odia. animemur ad iniurias. armemur ad lites. cauillemus ad dolos. feriamur ad detractiones. ꝓrūpamꝰ ad maledicta. opprimamur

a fortioribus:opprimam⁹ infirmiores. In ſer.vi.ſup pſal. Qui habitat. Quid vero hũc vermen fouet aliud ꝙ mẽtis alienatio ⁊ obliuio veritatis? Nimirũ veritas eſt q̃ ſedula ſuggeſtiõe reducit in mentem ꝙ ſit in ambitu friuola cõſolatio: graue iudicium: vſus breuis: finis ignotus. In.iij.libro de ꝯſiðatõe. O ambitio ambientiũ crux.quomodo omnes torquẽs:omnibus places? Nil acerbius cruciat:nil moleſti⁹ inqetat: nil.tñ apð miſeros mortales celebrius negocijs eius. An nõ limina apoſtolorũ plus iam ambitio ꝙ deuotio terit? An non q̃ſtibus eius tota legũ canonũ ꝙ diſciplia inſudat? In primo libro de ꝯſiðatiõe. Plena eſt ambitioſis ecclia. nõ eſt iam qð horreat in ſtudijs ⁊ molli tionibus ambitionis:non plus ꝙ ſpelũca latronis in ſpolijs viatoꝝ. Tãta eſt impudẽtia nõnulloꝝ:vt cum maniſeſte ambitiõis prurigine ſcateat tota facies cauſe eorum:non erubeſcãt audiẽtiã flagitare publicãtes ſemetipſos ad multorũ conſciẽtias.in quo vel ſue ſolius ſatis poterant cõfundi iudicio. In.iiij.li.de cõſiðatiõe. Uidere eſt oẽm eccleſiaſticum zelum feruere ſola pro dignitate tuẽda.honori datur totum: ſanctitati nichil aut paꝝ. De placito dei vltima mentio eſt.pro iactura ſalutis nulla cunctatio. In.iiij.ſermone de aſcenſiõe domini. Filij hoim vſquo graui corde:vt quid diligitis vanitatẽ ⁊ queritis mendaciũ? Quid vobis:vbi tanta difficultas eſt ⁊ tam grande periculum? Poteſtatis ambitio angelum felicitate priuauit angelica.ſciẽtie appetitus hoiem immortalitatis gloria ſpoliauit. Conet quis montẽ aſcẽdere poteſtatꝫ.quãtos putas ꝯtradictores habebit:quantos inueniet repulſores: obſtacula quãta:ꝙ difficilẽ viam? Et tñ ꝙpauci euadũt:quibus nõ dñandi libido dñet. Hinc eſt ꝙ bñfici vocãtur: qui poteſtatẽ habent.potẽtibus ſiqdẽ oẽs adulãtur:inuident oẽs. Cupidus alter ẽ inflãtis ſciẽtie:ꝙtũ laborabit: ꝙtũ anxiabit ſpũs eius? Uideas aliũ litterarũ:aliũ mũdialis cure.iſtũ placitationũ diſplicẽtiũ deo.illũ ſeruilis cuiuſlibet artis tam vehemẽter affectare ſciẽtiã:vt laborẽ non reputet.tantũmodo poſſit aliqb⁹ doctior reputari In amaritudie morabit oculus eius: quotiẽs videre cõtigerit:cui ſe poſteriorem iudicet:aut putet ab alijs reputari. Quenã miſeris tam dira libido? Sic edificãt babel. Sic cõcupiſcũt qð non expedit:qð expedit omittentes.

¶ Ca.ix. Q ambitio vult latere:non apparere. In epiſtola ad epiſcopos Aquitanie.

Ambitiõ mater ypocriſis: latebras amat ⁊ tenebras.lucis ipatiẽs ẽ. Et certe ãbitio cum ꝓrũpit in impudẽtiã:efficatiã ꝑdit.et cũ improbus affectus ſe aperit:perit effect⁹. Ambitiõis ſpurcũ viciũ in imo latet.videt tñ oñe ſublime:ſꝫ videri ip̃a refugit. Nec miꝝ Optato nãq neceſſe eſt careat:niſi caueat arbitros. Quo ei g̃lia plus affectatur:eo min⁹ apphẽdit vbi dephẽdit affectari. Quid deniq tam igloriũ:ꝙ glorie cupidũ dephẽdi? Inclitus erit ãbitioſus ꝙdiu i nocte ꝯſabit.⁊ donec turpis lucri negociũ ꝑambulat in tenebris:poterit ypocrita iuſtus ſcũs ꝙ videri.ſꝫ oculo q̃ videt in facie. At vbi forte foras mittit ipudẽtia vel imprudẽtia qð latet in ꝯſciẽtia:nõne intemperãs appetitus apparet ad ꝯfuſionẽ procatioꝝ/ꝙ ꝓptior ad gloriã? Sic reuera ſic ꝓbat qð legit. G̃lia in cõfuſione eoꝝ qui terrena ſapiũt. Nõ adeo perijt pudor a mortalib⁹:vt nuda impudẽſq vel ab ip̃is honoret ãbitio. Eſt ſobria q̃dã ⁊ quodãmõ occulta ãbitio: moliens caute:etſi non caſte. Si valet ꝓficere:clam ſua negocia curat:ſin ꝯo manet in ſe ⁊ pudoris vmbram nõ deſerit. Equidẽ talis etſi deum nondum metuit ad ſalutẽ:pro ingenita tamen verecũdia honeſtatem interim retinet ꝙ hoies reueret et publicũ erubeſcit.

¶ Ca.x. De vanitate laudis humane. In epiſtola ſcða ad Petrum diaconum cardinalem.

Pudet grāditer exultare: cū ſentio in me venerari vel diligi: non q̄dē q̄d ſum/ſed q̄d putor. Neq̨ ei ego tūc diligor q̄n ſic diligor. ſʒ neſcio quid in me ꝑ me q̄d nō ſum ego. imo (vt verius loquar) non neſcio. nā certiſſime ſcio ꝙ nihil. Nihil eni ꝓculdubio eſt quicq̄d putat̄ eſſe ⁊ non eſt. Porro cū amat̄ q̄d nō eſt: ſʒ eſſe putat̄: nō amor vel amās nihil ē: ſʒ q̄d amat̄. Mirādū: ſʒ magis dolendū q̄ꝫ mirādum: ꝙ id q̄d nihil eſt amari poteſt. De vniuerſali vanitate ineſt nobis ⁊ velle laudari cum ſimus vituperabiles: et nolle laudare q̄s ſcimus eſſe laudabiles. Sed ⁊ hoc vanū eſt: ꝙ nr̄a plerūq̨ ignorātia et tacet̄ q̄d eſt: et p̄dicat̄ quod nō eſt. Quid ad iſta dicemus: niſi q̄ vani filij hoīz: mēdaces filij hoīz in ſtateris vt decipiāt ipi de vanitate in idipm̄. Laudamur mendaciter: delectamur inaniter. vt ⁊ vani ſint qui laudāt̄: et mēdaces q̄ laudāt. Alij laudātur. ⁊ ficti ſunt. Alij laudāt quod putāt. et falſi ſunt. Alij vtrorūq̨ preconijs gloriant̄. et vani ſūt. In alia epiſtola. Non eſt q̄dē laudādus homo in vita ſua. q̄ tēptatio eſt ſup terrā. nec ideo tn̄ laudādus nō eſt: cum mortuus peccato/viuit deo. Uana quidē laus ⁊ ſeductoria: qua laudatur pctōr in deſiderijs aīe ſue. ſed non idcirco p̄dicāda et multū ꝯmēdāda non erit illius vita qui poteſt dicere. viuo aūt iam nō ego: viuit vero in me chriſtus. Cū ergo laudatur homo in quo iam viuit: non ipſe ſed chriſtus. et non in ſua laudatur: ſed in chriſti vita. ac per hoc non laudatur cōtra ſententiam que prohibet hoīem laudari in vita ſua.

¶ Capi. xi. De ocioſitate. In libro ſecundo de cōſideratione.

Ocioſitas mater nugarū: nouerca v̄tutū. Inter ſeculares nuge ſūt: in ore vero ſacerdotꝫ blaſphemie. Interdū tamē ſi incidāt ferēde fortaſſis: referēde nunq̄. Magis interueniendū caute: ⁊ prudēter nugacitati. Prorūpēdū ſane in ſerium quid q̄dē non modo vtiliter: ſed libēter audiāt: et ſupſideāt ocioſis. Nugis vel fabulis ſacerdoti aperire os illicitum: aſſueſcere ſacrilegium eſt. Uerbum ſcurrile (quod faceti vrbani ve noīe colorāt) nō ſufficit peregrinari ab ore: ꝓcul et ab aure relegādū. Fede ad cachinnos moueris: fedi⁹ moues. Euigila ad curam: et non ocio torpeas. Etſi recte ſapiens hortat̄ ſapientiā ſcribi in ocio: cauēdū et in ocio ocium eſt. Monſtruoſa res eſt: gradus ſūmus/⁊ animus infimus. ſedes p̄ma/et vita ima. lingua magniloqua/⁊ manus ocioſa. ſermo multus/⁊ fruct⁹ nullus. vult⁹ grauis/et actus leuis. ingēs auctoritas: ⁊ nutās ſtabilitas. In ep̄la prima ad Robertū nepotē ſuū. Tolle ocium: exercitare in aliquib⁹: et ſtatim ſenties ſola appetere te q̄ famē tollāt nō fauces demulceāt. reddet q̄ppe ſapores rebus exercitiū: q̄s tulit inertia. Multa q̄ reſpuis ocioſus: poſt laborē ſumes cum deſiderio. Siquidē ocium parit faſtidiū. exercitiū famē. fames aūt miro mō dulcia reddit: q̄ faſtidiū fecit inſipida. Olus/faba/pultes/paniſq̨ cribrarius cum aqua: quieſcenti q̄dē faſtidio ſūt: ſed exercitato magne vident̄ delicie. Et q̄dē ſubito ꝓcedenti de vmbra ad ſolē: de ocio ad laborem: graue cernit̄ oīe q̄d incipit. Sʒ poſtq̄ꝫ ab his diſſueſcē ab his ad illa ſe pauliſper aſſueſcere ceperit: vſus tollit difficultatem. inueniťq̨ facile eſſe quod impoſſibile ante putauit.

¶ Ca. xij. de ꝓpria volūtate.

In ſer. iij. de reſurrec. dn̄i. cuius initiū eſt: Sicut in corporis medicina.

Uoluntatē dico ꝓpriā que non eſt cōis cum deo et hoīb⁹: ſed noſtra tm̄. q̄n q̄d volumus nō ad honorē dei: nō ad vtilitatē fratꝝ: ſed ꝓpt̄ noſipſos facimus. nō intendētes placere deo/et ꝓdeſſe fratrib⁹: ſed ſatiſfacere ꝓprijs motibus aīoꝝ. huic cōtraria eſt recta frōte caritas q̄ eſt deus. Hec eni aduerſus eū inimicitias exercēs eſt: ⁊ guerrā crudeliſſimā. Quid eni odit deus/aut quid punit: preter volūtatē propriam. Ceſſet volūtas ꝓpria: et infernus non

erit. In quē eni ignis ille deseuiet: nisi in ꝓpriā voluntatē? Etiā nūc cum frigus aut famē aut aliqd tale patimur: quid ledit nisi voluntas ꝓpria? Qd ſi volūtarie ſuſtinem⁹: iam ipſa volūtas cōis eſt. ſed infirmitas quedā et velut prurit⁹ volūtatis adhuc de ꝓprio eſt: et in illo oēs penas ſuſtinemus donec penitus cōſumat. Nam voluntas illa proprie dicit cui aſſentimus: et cui ſe liberū inclinat arbitriū. Hec aūt deſideria ⁊ cōcupiſcentie q̄ inuitos tenent: nō volūtas/ ſꝫ corruptio volūtatis eſt.

¶ Ca. xiij. Q[uod] valde deteſtabile vicium ſit propria voluntas. Sup cantica. ſermone. lxxi.

Grande malū ꝓpria volūtas: qua fit vt bōa tua bōa nō ſint. Eteni ſi in die ieiunij mei iueiat volūtas mea: nō tale ieiuniū eligit dn̄s. nec ſapit illi ieiuniū meū: qd nō obedientiā ſed viciū ꝓprie volūtatis ſapit. Ego aūt nō ſolū de ieiunio meo: ſꝫ de ſilētio/ de vigilijs de orōne/ de lectione/ de opere manuū: poſtremo de omni obſuātia monachi: vbi inuenitur voluntas ſua in eo: ⁊ non obediētia magiſtri ſui: idipſum ſentio. Minime ꝑſus obſeruātias illas etſi bonas in ſertū inter ꝟtutes cenſuerim deputādas. In ſer. ij. d̄ reſurrectōe dn̄i Volūtatē q̄dē ꝓpriā dimittētes nichil amittimus: imo et lucramur plurimū: cōmutātes illā in melius: vt cōis fiat q̄ ꝓpria fuit. Porro cōis voluntas: caritas ē. In q̄buſdā ſententijs. Via pctōꝝ eſt ꝓpria volūtas: q̄ eſt ſupbia. ex qua oia mala ſicut ex cōi ſunt bona. Vn̄ eni ſunt ſcandala niſi q꜖ propriā ſequimur volūtatē: et temere quod volumus in corde noſtro d̄finiētes: ſi quo modo id ꝓhiberi cōtingat aut impediri: ꝯtinuo in impatiētiam/ in murmuratiōem/ in ſcādalū proni ſum⁹? In ſermōe. iij. de reſurrect. dn̄i. Porro voluntas propria quo furore dn̄m maieſtatꝫ impugnet: audiāt ⁊ timeāt ſerui ꝓprie volūtatis. Primo nempe ſubtrahit ſemetipſam ⁊ ſubducit eius dn̄atiōi: cui tāq̄ auctori ſeruire debuerat: dum efficit ſua. Sed addit adhuc. et quod in ſe eſt: omnia quoq̄ que dei ſūt/ tollit et diripit. Quē enim modū ſibi ponit humana cupiditas? Nōne qui p vſurā acq̄rit pecuniā modicam: ſimiliter mundū lucrari conaret vniuerſum ſi nō deeſſet poſſibilitas: ſi ſuppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter: nemini qui ſit in volūtate ꝓpria: poſſit vniuerſus mūdus ſufficere. Ipm aūt et qd in ipſa eſt deū perimit propria voluntas. Vino enim vellet deum pctā ſua aut vindicare nō poſſe: aut nolle: aut ea neſcire. Vult ergo eum nō eſſe deum: que (q̄tū in ipſa eſt) vult eum aut impotētē/ aut iniuſtū eſſe: aut inſipiētem. Crudelis plane et oino execrāda malicia: q̄ dei potentiā/ iuſticiam/ ſapiētiam: perire deſiderat. Hec ē crudelis beſtia: fera peſſima: rapaciſſima lupa: et leena ſeuiſſima.

¶ Ca. xiiij. De ꝓprio cōſilio. In ſermone tertio de reſurrectiōe dn̄i. qui incipit: Sicut in corpis medicina.

In corde duplex lepra eſt: propria volūtas ⁊ propriū cōſiliū. Lepra vtraq̄ nimis peſſima. Lepra ꝟo proprij cōſilij eo pnicioſior eſt: quo magis occulta. et quāto plus abūdat: tanto ſibi quiſq̄ ſanior eſſe videt. Hec illorū eſt qui zelum dei habent: ſed non ſcdm ſcientiam: ſequentes errorem ſuum et obſtinati in eo: ita vt nullis velint cōſilijs acquieſcere. Hi ſunt vnitatis diuiſores: inimici pacis: caritatꝫ expertes: vanitate tumētes: placētes ſibi ⁊ magni in oculis ſuis. ignorātes dei iuſticiam/ ⁊ ſuā volentes conſtituere. Et q̄ maior ſuperbia q̄ vt vnus homo toti congregationi iudicium ſuum preferat: tanq̄ ipſe ſolus habeat ſpiritum dei? Idolatrie ſcelus eſt non acquieſcere: et q̄ſi peccatum ariolandi. Sant nunc qui ſe faciunt religioſiores alijs: qui non ſūt ſicut ceteri hominum: ecce arioli ⁊ idolatre facti ſunt.

¶ Ca. xv. De tepiditate. In ſermone quinto de aſcenſione domini. Hodie ſedenti.

PErnicioſa tepiditas. quia periculoſa eſt. quia moleſtiſſima eſt. plena miſerie et doloris. et inferno plane proxima. vmbra mortis iure cenſetur. Sane inuenire eſt hoies puſillanimes et remiſſos: deficiētes ſub onere: virga et calcaribus indigētes. quoꝝ remiſſa letitia: puſillanimis triſtitia eſt. quorū breuis et rara cōpunctio: aialis cogitatio: tepida cōuerſatio. quoꝝ obediētia ſine deuotione: ſermo ſine circūſpectione: oratio ſine cordis intentiōe: lectio ſine edificatōe. quos deniqꝫ vt videmus vix gehēne metus inhibet: vix pudor cohibet: vix frenat rō: vix diſciplina coercet. Ubi ȝ. ſer. iij. Huiuſmōi autē ſi diu ita ꝑmāſerint ſub onere: aut opprimūtur/ aut ſuccūbunt/ aut q̄dāmodo in inferno ſūt. vt nūqꝫ ad plenū reſpirent in luce miſerationū dn̄i: nec in libertatē ſpiritus: que ſola facit iugum ſuaue et onꝰ leue. Inde autē tam pernicioſa tepiditas emanat. qꝛ volūtas eorū nondū purgata eſt: nec bonū ſic volunt ſicut nouerūt. a propria concupiſcentia abſtracti et illecti. Amant eni in carne ſua terrenas cōſolatiunculas: ſiue in verbo: ſiue in ſigno: ſiue in facto: ſiue in aliquo alio. etſi hec interrūpunt aliquādo: nō tamē penitus rūpunt. Inde eſt ꝙ raro affectiones ſuas dirigunt in deū: et eorū cōpunctio non continua ſed horaria eſt. Impleri autē viſitationibus dn̄i anima q̄ his diſtractionibꝰ ſubiacet nō poteſt. et q̄to magis illis euacuabitur/ tanto amplius iſtis implebitur. ſi multū: multū. ſi parum: parum. vel forte ſi magis ꝓbas nūqꝫ iſte illis miſceri poterīt in eternū. Nō eni ſpiritꝰ et caro: ignis et tepiditas: in vno domicilio cōmorant̄. preſertim cum tepiditas ipſi domino ſoleat vomitum prouocare.

¶ Capi. xvj. De puſillanimitate. In epiſtola ad abbatē ſancti Nicaſij Remenſ̄.

DAmnandis et reprobis tribulatio parit puſillanimitatē: puſillanimitas ꝑturbationē: ꝑturbatio deſperationē. et illa interimit. In q̄buſdā ſententijs. Oportet aūt puſillanimitatem et triſtitiā in omnibus que agenda ſunt vel tolerāda caueri: ꝙ hylarē datorem diligat deus. In tertio ſer. de xl. Ne turbet̄ q̄s puſillanimitate ſpūs. hoc eni q̄ntū pōt laborat aduerſarius noſter: vt holocauſtū noſtrū deuotiōis pinguedine vacuet̄: vt ⁊ minꝰ acceptū ſit deo: ⁊ conſcientia noſtra in ſpiritali gaudio minus exhilaret̄. ſicqꝫ de puſillanimitate tolerantie etiam cōſcientie puſillanimitas generetur. In ſer. xiij. Sup pſal. Qui habitat. Uere beſtia: ⁊ rationis expers: qui tam puſillanimis eſt: vt ſolo timore cedat/ q̄ futuri exaggeratiōe laboris victus: ante conflictū non telo ſed tuba proſternit̄. Sup can. ſer. x. Duabus autē de cauſis mihi videtur animi egritudo ⁊ diffidētia ſolere contingere. aut de nouitate videlicꝫ conuerſionis: aut certe de ꝯuerſatiōis tepore: etiā ſi in conuerſiōe longū tempus habuerit. vtrūqꝫ profecto deijcit et humiliat conſcientiā et inquietā facit. dum ſiue pro tepore ſiue pro tempe antiquas animi paſſiones necdū in ſe emortuas ſentit. ⁊ neceſſe proinde habens reſecādis itēdere de cordis ortulo ſpinis iniq̄tatū/ et vrticis cupiditatum: longiꝰ a ſe euagari nō ſinit̄. Quid eni? Qui laborat in gemitu ſuo: poterit ne ſimul in dei laudibus exultare? Nō eſt hoc pauperis et inopis: ſeu puſilli cordis. Que eni puſillanimis eſt ⁊ modice fidei mēs: rei ſue familiarꝫ tenuitate cōſtringitur: nec valet pre inopia ociari ad vacandū diuinis laudibus: ſeu his que laudes pariunt intuendis beneficijs. Etſi quādo certe conat̄ aſſurgere: cōfeſtim domeſticaꝝ neceſſitatum curis vrgentibꝰ reuocatur ad ſua: ⁊ in ſe cōprimi ꝓpria egeſtate cōpellit̄.

¶ Ca. xvij. de curioſitate. In quibuſdam dictis.

NEgligētia generat curioſitatem. Dum eni per negligentiam terra cordis inculta ſpinas et tribulos germinat: que in ſeipſa nō inuenit requiē:

foris cogitur euagari. ſic curioſitas a corde eijcit cōtra quā dimicat pietas. Pietas eni dei cultus eſt. ⁊ in corde colitur qui in corde cognoſcit habitare. Curioſitas ſi nō vincitur: generat experientiā mali. quia dū anim⁹ euagat per multa: facile inuenit vbi noxiā experiatur delectationē. Hāc impugnat ſcientia docens quid tutū experiri ſit: quid nō. Si vero p̄ualuerit experiētia generat cōcupiſcentiam. vt tranſeat in affectū cordis. In q̄buſdā ſententijs. Ceterū ſpectacula vana: rogo q̄d corpori preſtāt: q̄d ve anime cōferre vidētur? Nam nihil in hoīe cui curioſitas p̄ſit/inuenies. Friuola p̄rſus ⁊ inanis ac nugatoria cōſolatio: et neſcio q̄d illi durius imprecer q̄ꝫ vt ſemp habeat qḋ requirit: qui iocūde quietis fugitans curioſa inq̄etudine delectatur. In quibuſdā ſentētijs. Effuſus ſiq̄dē animus damna interiora non ſentit. q: nec int⁹ eſt: ſed in ventre forſitan aut ſub vētre. Deniq̄ꝫ et anim⁹ quorundā in patinis in loculis inuenitur. Quid vero mir ſi p̄priā minime ſentiat aīa leſionē: que ſuī pſius oblita/et penit⁹ abſens ſibi: in longinquā profecta eſt regionē? Erit autē cum in ſeipſā reuerſa cognoſcet q̄ꝫ crudeliter miſere venatiōis obtētu euiſcerauerit ſemetipſā. Erit aūt hic reditus ſine dubio vl' poſt mortē cū vniuerſa quib⁹ ad vagandū foras: et inutilit ſeſe occupandū in eā que preterit hui⁹ mūdi figurā: egredi cōſueuerat. hoſtia corporis clauſa erunt: vt neceſſaria maneat in ſeipſa: cui nullus iā pateat exitus a ſeipſa. Quiſq̄s eni ante obitū carnis non redierit ad ſeipſum: in ſeipſo maneat neceſſe eſt in eternū. Sꝫ in q̄li ſeipſo? Qualem ſeſe fecerit in hac vita: talem inuenit exiens ab hac vita.

¶ Ca. xviij. de conſuetudine praua. In libro primo de p̄ſideratiōe.

Nil tam fixū animo qḋ neglectu et tempore non obſoleſcat. Vulneri vetuſto ⁊ neglecto callus obducit: ⁊ eo inſanabile quo inſenſibile fit. Deniq̄ꝫ dolor cōtinuus et acerb⁹/diuturn⁹ eſſe non patitur: citū habiturus eſt exitū: aut ſanitatē p̄fecto aut inſenſibilitatē. Nam ſi aliunde nō extunditur: neceſſe eſt cedat vel ſibi. Eniuero cito aut de remedio conſolationē recipiet: aut de aſſiduitate ſtuporē. Quid nō inuertat cōſuetudo? Quid non aſſiduitate duretur? Quid nō vſui cedat? Quātis quod pre amaritudine pri⁹ exhorrebant: vſu ipſo male cōſuetudinis in dulce cōuerſum eſt? Primū tibi importabile videbitur aliquid: p̄ceſſu tp̄is ſi aſſueſcas iudicabis non adeo graue: paulopoſt ⁊ leue ſenties: paulopoſt etiā delectabit. ita paulatim in cordis duritiā itur et ex illa in aduerſionem.

¶ Ca. xix. de duritia cordis. In libro primo de conſideratione.

Quid ē cor durū? Solū eſt cor durum qḋ ſemetipſū non exhorret: quia nec ſentit. Ipſū eſt qḋ nec cōpunctione ſcinditur: nec pietate mollitur: nec mouetur precibus: minis nō cedit: flagellis induratur. Ingratū eſt ad beneficia. ad conſilia infidum. ad iudicia ſeuū. inuerecūdū ad turpia. impauidū ad pericula. inhumanū ad humana. temerariū in diuia. preteritorū obliuiſcens: preſentiū negligens: futura non prouidēs. Ipm eſt cui p̄teritoꝝ preter ſolas iniurias nihil oīno non preterit: p̄ntiū nihil nō perit. futuroꝝ nulla niſi forte ad vlciſcēdū p̄ſpectio ſeu p̄paratio eſt. Et vt in breui cuncta horribilis mali mala cōplectar: ipſū eſt quod nec deū timet nec hoīem reueretur. Hebetati cordis indicium eſt propriam non ſentire cōtinuā vexatiōeꝫ. Vexatio dat intellectū auditui: ait quidā. Verū eſt: ſed ſi nimia nō fuerit. Nā ſi ſit nimia: nō plane intellectū dat: ſed cōtemptū. Quantos eni videmus humiliatos ſed non humiles: p̄cuſſos ſed nō dolentes. curatos quidem a dn̄o: ſed nec ipſa curatiōe curatos? Hi ſunt q̄ ſub ſentibus eſſe delicias cōputant: diſſimulantes peccata q̄ actitant. lubricū in quo titubant. tenebras quibus caligāt. laq̄os inter quos ambulant. locū afflictionis

quē habitāt.corpꝰ mortis qđ geſtant. iugū graue qđ tolerāt. grauiorē cōſcientiā quā occultāt:grauiſſimā ſentētiam quā expectāt. Proinde cauebo ꝙſolicite potero duriciam cordis. Cōſentiā aduerſario meo:acquieſcā iudici meo: cedā deniꝗ vrgēti aculeo.ne bis pungar. Quiſqs eni cōtra ſtimulū recalcitrat:duplo pungeť.parceť aūt qui ſenſerit:et dederit locum ire.

¶ Ca.xx. De preſumptiōe et obſtinatiōe. Super pſalmū Qui habitat.ſermone.xj.

Ve demonū:pſumptio et obſtinatio. Fuge homo preſumptiōez: ne gaudeat de te inimicus tuus. Nēpe in his maxime vicijs gaudet: in ſeipſo expertus ꝙ difficile poſſis ab hac tanta voragine reſpirare. Nolo aūt ignorare vos fratres: quonā modo deſcendatur:imo cadatur in illas. Primꝰ eni gradus deſcenſionis huius diſſimulatio eſt ꝓprie infirmitatis/iniquitatis/inutilitatis.dū ſibi parcens/ ſibi blandiens/ſibi pſuadens: homo aliquid ſe eſſe cū nihil ſit:iam ſeipſe ſeducit. Secūdus gradus:ignorantia ſui. Ubi eni in primo gradu iutilia ſibi texuerit perizomata foliorū:quid ſupereſt niſi vt vulnera tecta nō videat:preſertim qui ad hoc ſolū texerit ne videret? Ex hoc tandē fit vt etiam alio reuelante vulnera non eſſe contendat: conuerſus in verba malicie:ad excuſādas excuſationes in peccatis. Atꝗ is quidē tertiꝰ gradus eſt ꝯtiguus preſūptioni. Quid eni male actitare iam vereatur:q̄ preſumit ⁊ defenſare? Itaꝗ quartus gradus vel quartū potius precipitiū: cōtemptus eſt. Ex hoc ⁊ deinceps magis ac magis ſup eū vrget puteus os ſuū: dū videlicz animā eiuſmodi cōteptꝰ tradit impenitentie:impenitētia obſtinatiōe firmať. Hoc iam peccatū: quod neꝗ in hoc ſeculo remittiť: neꝗ in futuro. qꝛ cor durū et induratū: nec deū timet/ nec hominē reuereť. Qui ſic in omibus vijs ſuis adheret diabolo:manifeſte factus eſt ſpūs vnꝰ cū eo. In ſermone.ſ.de aduētu. Nā perſeuerare in malo:diabolicū eſt. Et digni ſūt perire quicūꝗ in ſimilitudinē eiꝰ permanent in pctō. In quibuſdā ſentētijs. An vero grauior vlla freneſis iudicať: ꝙ impenitētia cordis:⁊ peccādi obſtinata voluntas? In ſer.xiij.ſup pſal. Qui hitat. Obſtinatio ſiquidē eſt ſūma quedā religionis ſubuerſio:et vere venenū inſanabile. Quid ad obſtinatū incantātis vox:qđ ſermo faciat ꝑdicantis? Quicqđ moneas ait ille. Ego qđ poſſū: poſſum:et nō vltra ꝙ poſſū. Que eſt obſtinationis cauda? Finis intentionis humane. dum hinc quidē proprie quiſꝗ inheret voluntati:inde finē aliquē meditatur: et figit animo quod deſiderat adipiſci. In ſermōe.xj. ſuper pſal. Qui habitat. Unde vero in pſumptione niſi ex quodā impetu vehemētis deſiderij pſilimꝰ? In ij.ſer.de ieiunio. Inde eni cordis duritia. Inde enim obſtinatio: qꝛ meditatur qs nō legē dñi: ſed ꝓpriā volūtatē. In ſermōe.xiij.ſup pſal. Qui habitat. Inde tam mordax et amarus ſermo inuenitur in ore hoīs obſtinati: ꝙ nulla ad eū penetrare queat beniuolentia monitoris. In ſer.de euangelio: Miſereor ſup turbā. Nequiſſima plane et pernicioſiſſima peſtis:qm̄ vniuerſos vniꝰ obſtinatio turbat et fit oibus diſcordie fomes materia ſcandalorū.

¶ Ca.xxj. De gula ⁊ luxuria. In quibuſdam ſententijs.

Voluptas gutturis q̄ tanti hodie eſtimať: vix duoꝝ obtinet latitudinē digitorū.et huiꝰtam modice ptis: tam exigua delectatio:q̄nta parať ſolicitudine:q̄ntā deinde moleſtiā pariť? Hic mōſtruoſiꝰ dilatāť renes ⁊ humeri hinc tumētes vteri: nō tam īpinguanť ꝙ impgnāť aruina.et dū carnis onꝰ oſſa non ſuſtinēt: etiā morbi varij gn̄anť. Sic libidis illecebroſa vorago: q̄ntis laboribꝰet diſpēdijs interdū ⁊ fame vľ honoris:aut etiā vite ipſiꝰ ꝑiculo cōparatur? Cuiꝰappetitus anxietatis ⁊ vecordie:actus abominatiōis et ignominie: exitus penitudinis et verecundie:

plenus eſſe dinoſcit. In meditatiōibꝰ.
Ardor libidinis ꝑ aliqua praua occa=
ſione excitat:⁊ niſi ilico reſpuatur ⁊ ex=
puatur: ſubito totum corpus occupat
et eſtuat:vrit et incendit. Primo carnē
tactā modicū titillat:deinde delecta=
tiōe turpi mentē maculat:ad extremū
per cōſenſū prauitatis ſibi mentē ſub=
iugat. Caro ſupramodum venatrix eſt
deliciarū : que licere putat et expedire
quicquid illud ſit qđ eā delectare poſ=
ſit. Gula et libido voluptati carnis de=
ſeruiūt. Aer/terra/mare:guloſitati vix
ſufficiūt. ꝓpter hoc contingit paupes
ſpoliari ⁊ rapinas fieri:vt fames pau=
perū trāſeat in delicias diuitū. In qui=
buſdā ſentētijs. Filij hoim vſquequo
graui corde.qr pingui corpe. vt qd dili=
gitis vanitatē : et veritatē negligitis?
Pinguedo carnis:delicie corpis: ſatu=
ritas vētris:aut ā mortē vos deſerēt/
aut vos ī morte illa relinqtis. Hic caro
vermibꝰ:illic aīa ignibꝰ deputat. donec
rurſꝰ infelici collegio colligati:tormen
tis penalibꝰ ſocient qui ſocij fuerūt in
vicijs. O delicate:q deliciijs et diuitijs
circūfuſus atq cōfuſus confuſionē ex=
pectas et mortē. Non eſt regnū dei eſca
et potus: non purpura et byſſus. quia
diues ille vtroq circūfluus:in puncto
ad inferna deſcendit. Quid ad hec di=
citis vos guloſi ⁊ luxurioſi quoꝝ deus
venter eſt: quoꝝ omis vſus:aut in vē=
tre aut ſub ventre eſt:q in luxurijs enu=
triſtis corda veſtra et corpora veſtra?
Audite audite:quia eſca vētri/et ven=
ter eſcis. deus autē et hunc/et has de=
ſtruet. In epl'a ad fulconē lingonēſem.
Calix demoniorū ſuperbia eſt :,detra=
ctio ⁊ inuidia:crapula ⁊ ebrietas. Que
cum impleuerint vel mentē vel ventrē:
chriſtus non inuenit locum. Quomodo
ignis et aqua ſimul eſſe nō poſſunt:ſic
ſpirituales et carnales delicie in eodē
ſe non cōpatiūtur. Ubi crapulā ructan
tis inter pocula ſenſerit chriſtus: vina
ſua dulciora ſuper mel et fauū:menti
propinare nō dignatur. Ubi curioſa ci=
borum diuerſitas paſcit ventrem:cele=
ſtis panis ieiunam deſerit mētem.

Capi.xxij. De detractione.

Super cantica.ſermone.lxiiij.

Peſſima vulpis occultus detra=
ctor:ſed nō minus neq adulator
blādus.cauebit ſapiens ab his. Sup
cātica. ſermōe. Porro detrahere
an detrahētem audire:quid hoꝝ dam=
nabilius ſit/non facile dixerim. Super
cantica. ſermōe.xxiiij. Sic quippe mors
intrat per feneſtras noſtras:cū pruriē=
tes auribus ⁊ oribus letale poculū de=
tractionis inuicē nobis miniſtrare con=
tendimus. Non veniat anima mea in
cōſilio detrahentiū. qm deus odit eos.
Nec mirū cum id precipue viciū cari=
tatem que deus eſt(et quidem ceteris
acrius)impugnare et perſequi cogno=
ſcatur:quēadmodum vos poteſtis ad=
uertere. Omis qui detrahit:primū qdē
prodit ſeipſū vacuū caritate. Deinde
quid aliud detrahendo intēdit: niſi vt
is cui detrahit veniat in odiū vel con=
temptū ipis apud quos detrahit? Fe=
rit ergo caritatē in omibꝰ qui ſe audiūt
lingua maledica:⁊(qntū in ſe eſt)necat
fūditus et extinguit. Nō ſolū autē:ſed
et in abſentibꝰ vniuerſis ad qs volans
verbū forte ꝑ eos qui pſentes ſūt pue=
nire ꝯtigerit. Uides q facile:et in breui
ingentē multitudinē animaꝝ velociter
currens ſmo tabe huiꝰ malicie inficere
poſſit. Unꝰ eſt qui loquit:et vnū tantū
verbū ꝓfert:et tn illud vnū verbū vno
in momēto multitudinis audientiū dū
aures inficit/aīas interficit. Cor ſiqdē
felle liuoris amaꝝ ꝑ lingue inſtrumētū
ſpargere niſi amara nō pōt. In qbuſdā
ſententijs. Amittunt vitā detractores:
deo odibiles: odibiles vite. fugit vita
quos odit:et qs fugit vita:mori neceſ=
ſe eſt. An non et ipſe morit qui venenū
bibit:qđ ei maledica detractorꝝ ligua
ꝓpinat? Siqdē furtim ei dilectōis vita
ſubtrahit: ⁊ dum neſcit paulatim in eo
fratna caritas refrigeſcit. Auditurꝰ eſt
forſitan ipe qz cui detrahit. vndiq eni
verba volāt et multorū prius ora per=
tranſiens difficile fieri pōt:qn in ſingu=
lorū creuerit liguas:⁊ qſi iam ꝓuectus

ſermo referatur ad eū: ad cuiꝰ ſpectat
offenſā. Itaqꝫ ſcandalizabitur audiēs
et tabeſcet. eoqꝫ faciliꝰ extinguet in eo
caritas: quo ampliꝰ ante viuere vide=
bat. Si īimicus (ait) meus maledixiſ=
ſet mihi: ſuſtinuiſſem vtiqꝫ. Et quidem
cauet ſibi prudēs auditor. cauet ⁊ ipſe
ſi non deſipit: qui ſibi nouerit eſſe de=
tractū. ille ne veneno inficiatur: iſte ne
ſcādalo perturbet. ſꝫ (quod in ſe eſt) tñ
lingua maledica et illius ꝑcutiēs con=
ſcientiā: et iſtiꝰ vulnerās caritatē: ſecū
pariter vtrūqꝫ ꝑimit. Nūquid nō vipa
eſt lingua iſta? Ferociſſima plane. Ni=
mirū ꝙ tam letaliter tres inficiat flatu
vno. Nūquid nō lācea eſt lingua iſta?
Profecto etiā acutiſſima: que tres pe=
netrat ictu vno. Gladiꝰ equidē anceps
imo et triceps lingua eſt detractoris.

¶ Ca. xxiij. De ypocriſi. In ſermōe in capite ieiunij. cuiꝰ initiū eſt: Hodie dilectiſſimi.

Ypocrita ſingularia magis ⁊ inuſi=
tata ſectatur: vt ꝓprie flagrantiā
opinionis reſpergat. Cuiꝰ affectio elō=
gatur a chriſto: et vanis fauoribꝰ dele=
ctatur. Cuiꝰ mens nō proprie teſtimo=
nio cōſciētie: ſed adulationibꝰ demul=
cetur. Triſtitia ypocritarꝫ nō in corde:
ſed in facie eſt. Exterminant eni facies
ſuas: vt appareant ieiunantes. Super
can. ſer. lxvj. Hi oues ſunt habitu: aſtu
vulpes: actu et crudelitate lupi. Hi ſūt
qui boni videri nō eſſe: mali nō videri/
ſed eſſe volūt. Mali ſūt: et boni videri
volunt. Eteni ſemꝑ minꝰ malicia palā
nocuit. nec vnqꝫ bonꝰ niſi boni ſimula=
tiōe deceptꝰ. Ita ergo in malū bonorꝫ/
boni appere ſtudēt. mali nolūt vt plus
liceat malignari. Neqꝫ eni ē apud eos
virtutes colere: ſed colorare vicia ꝗdā
ꝗſi virtutū minio. Sup can. ſer. xxxiij.
Serpit hodie putrida tabes ipocriſis
per om̄e corpus eccleſie. ⁊ quo latius:
eo deſperatiꝰ. eoqꝫ ꝑiculoſius: quo in=
terius. Nam ſi inſurgeret apertus he=
reticus mitteretur foras ⁊ areſceret: ſi
violentus inimicus: abſcōderet ſe for=
ſitan ab eo. Nunc vero quē eijciet: aut
a quo abſcondet ſe? Om̄s amici et oēs
inimici: oēs neceſſarij ⁊ omnes aduer=
ſarij: om̄s pacifici et domeſtici: et nulli
pacifici: om̄s chriſtiani. et omnes fere
que ſua ſunt ꝗrūt: nō que Ieſu chriſti.
Olim predictū eſt. et nūc tempꝰ imple=
tionis aduēit Ecce in pace amaritudo
mea amariſſima. Amara ꝑus in nece
martyrū: amarior poſt in conflictu he=
reticorū: amariſſima nunc in moribus
domeſticorū. Nō fugare nō fugere eos
potes. ita inualuerunt et multiplicati
ſūt ſup numerū. Inteſtina et inſanabi=
lis ē plaga eccľe. ⁊ ideo in pace amari=
tudo eiꝰ amariſſima. Sꝫ in qua pace?
Et pax eſt: et non eſt pax. Pax a paga=
nis: pax ab hereticis. ſed non ꝓfecto a
falſis filijs. Vox plangētis in tempore
iſto: filios enutriui et exaltaui: ipſi aūt
ſpreuerūt me. Spreuerūt ⁊ maculaue=
runt me a turpi vita: a turpi queſtu: a
turpi commercio.

¶ Ca. xxiiij. De inſtabilitate cordis. In libro de meditationibus.

Nichil ē in me corde meo fugatiꝰ.
Qd̄ ꝗtiens me deſerit: et ꝑ prauas
cogitatiōes defluit: totiens deū offen=
dit. Cor meū cor vanū: vagū et inſcru=
tabile. dū ſuo ducitur arbitrio: diuino
caret cōſilio. In ſemetipſo nō pōt con=
ſiſtere: ſed omni mobili mobilius ꝑ in=
finita diſtrahit: et hac illacqꝫ per innu=
mera diſcurrit. et dū per diuerſa requiē
querit: nō inuenit. ſed in labore miſerū
a requie vacuū manet. ſibi non concor=
dat. a ſe diſſonat. a ſe reſilit. volūtates
altnat. ꝯſilia mutat. edificat noua: de=
ſtruit vetera. deſtructa reedificat. Ea=
demqꝫ iterū alio et alio modo mutat ⁊
ordinat. qr vult et non vult: et nunqꝫ in
eodē ſtatu ꝑmanet. Sicut eni molendi=
num velociter voluitur et nihil reſpuit:
ſed quicq̇d imponit molit. ſi aūt nihil
apponitur: ſeipꝫ conſumit. ſic cor meū
ſemꝑ eſt in motu: et nunqꝫ requieſcit. ſꝫ
ſiue dormiā ſiue vigilē ſomniat et cogi=
tat quicq̇d illi occurrit. Et ſicut molē=
dinū arena ſi imponatur: exterminat.
pix inq̇nat. palea occupat. ſic cor meū

cogitatio amara turbat: immũda ma-
culat: vana inquietat et fatigat. Ita
coꝛ meũ dum futurũ nõ curat gaudiũ:
nec diuinũ querit auxilium: ab amoꝛe
celeſtiũ elõgatur/⁊ in amoꝛe terreſtriũ
occupatur. Cumqꝫ illabitur ab illis/⁊
inuoluitur in iſtis: vanitas illud reci-
pit. curioſitas deducit. cupiditas alli-
cit. voluptas ſeducit. luxuria polluit.
toꝛquet inuidia. turbat iracũdia: cru-
ciat triſticia. ſicqꝫ miſeris caſibus ſub-
mergitur omnibꝰ viciꝫs. qm̃ vnũ deum
qui ei ſufficere poterat dimiſit ꝑ multa
diſpergit. ⁊ huc illucqꝫ querit vbi quie-
ſcere poſſit: et nihil inuenit qđ ei ſuffi-
ciat: donec ad ipſũ redeat. a cogitatiõe
in cogitationem ducitur: et per varias
affectiones variat. vt ſaltẽ varietate
ipſaꝝ rerũ impleatur: quaꝝ qualitate
ſatiari nõ poteſt. ſic labitur coꝛdis mi-
ſeria: ſubſtracta diuina gratia. Cũqꝫ
ad ſe reuertitur ⁊ diſcutit q̇d cogitauit
nil reperit. quia nõ opus fuit: ſed cogi-
tatio que cõponit mlta de nihilo. Sic
deniqꝫ ſic decipit imaginatio: quã de-
monum foꝛmat illuſio.

¶ Ca. xxv. De leuioꝛibꝰ peccatis. In ſermone pꝛimo de cõuerſione ſancti pauli.

Iuſtus iudex deus non modo quid
fiat: ſed ⁊ quo animo fiat/conſide-
rat. Ne q̇s ergo parua reputet: q̃ntũ-
libet parua: ſi ſcienter delinquere con-
uincat. Nemo dicat in coꝛde ſuo leuia
ſunt iſta: nõ curo coꝛrigere: non eſt ma-
gnũ ſi ĩ his maneã venialibꝰ minimiſqꝫ
peccatis. Hec eni eſt impenitentia. Hec
blaſphemia in ſpiritũ ſanctũ: blaſphe
mia irremiſſibilis. Eradicari tamẽ aut
extirpari a coꝛdibus noſtris om̃ino nõ
poterit malicia: donec in mundo fueri-
mus. Sup cantica. ſer. lviiꝫ. Quantũli-
bet ꝓfeceris erras: ſi vicia putas moꝛ-
tua. Uelis nolis intra fines tuos habi-
tabit Jebuſeus. Subiugari poteſt: ſed
non exterminari. In ſer. vj. de aduentu.
Peccatũ qđ eſt moꝛbus anime/et coꝛ-
ruptio mẽtis: auferri nõ poterit donec
liberemur a coꝛpoꝛe. Repꝛimi quidem
debet et poteſt per gratiã dei: vt nõ re-
gnet in nobis: ſꝫ nõ eꝫcitur niſi in moꝛ-
te quando ſic decerpimur vt anima ſe-
paretur a coꝛpoꝛe. In cena dñi. ſer. j.
Affectiões enim aie dũ in hoc puluere
gradimur: ex toto mũde eſſe nõ pñt. q̇n
aliq̃n vanitati: aliq̃n voluptati aut cu-
rioſitati: plꝰ q̃ꝫ opoꝛtet cedat animꝰ vł
ad hoꝛã. In multis eni offendimꝰ oẽs:
verũtamen nemo cõtemnat aut parui-
pendat. impoſſibile eſt eni cum eis ſal-
uari: impoſſibile eſt dilui. niſi ꝑ chꝛiſtũ
et a chꝛiſto. Nec ideo tamẽ pꝛo eis ne-
ceſſe eſt nimis eſſe ſolicitos: ignoſcet fa
cile imo et libenter ſi modo nos agno-
ſcamus. In hm̃oi nãqꝫ q̃ſi ineuitabili-
bus: et negligentia culpabilis eſt/⁊ ti-
moꝛ immoderatꝰ. qꝛ nulla damnatio
eſt his qui ſũt in chꝛiſto ieſu: concupi-
ſcẽtie ſenſus abſqꝫ cõſenſu. Et hec gr̃a
nobis cõfertur vt nõ nobis cõcupiſcen
tia noceat: ſi tamẽ a conſenſu abſtinea-
mus. Tamẽ ad humiliãdos nos ip̃am
cõcupiſcentiã adhuc patitur viuere in
nobis: et grauiter affligere nos. vt ſen-
tiamꝰ quid nobis gratia pꝛeſtet: ⁊ ſem-
per ad illiꝰ auxiliũ recurramus. Sic et
de minoꝛibus iſtis peccatis pia diſpẽ-
ſatione agitur: vt nõ penitus auferan-
tur: ſed in illis erudiat nos deus: et cũ
minima cauere non poſſumus certi ſi-
mus ꝙ non noſtris viribus maioꝛa ſu-
peremus. ſemperqꝫ timoꝛati et om̃ino
ſoliciti ſimus: quõ eiꝰ gratiã nõ amit-
tamus. quam nobis tam multipliciter
neceſſariam eſſe ſentimus.

¶ Ca. xxvj. De contentione viciorũ. De colloquio ſymonis et ieſu.

Quid ſi eoꝝ laboꝛẽ ⁊ doloꝛẽ cõſide-
res: q̇ variꝫs ſeruiũt viciꝫs moꝝ.
Erit ꝓfecto inuenire iã hoies: q̇ multo
magis in laboꝛe hoim non ſũt: ſed lon-
ge amplius aliena ab hoie flagella ſu-
ſtineant. Contendũt ambitio et elatio
coꝛdis. altera nidũ: alťa foueã parat.
volare altera iubet: repere monet alte-
ra. cũ neutrũ ꝓfecto ſit hois. Quis eni
es tu (ait hec) quis vero ille vel ille eſt:
aut q̃ domꝰ patris eoꝝ vt eis in aliquo

cedas: vt reuerearis eos: vt eis aliq̃tenus blandiaris? At bonus ſermo bonū inuenit locū ait ambitio: ⁊ interdū q̃ꝫ qui ꝓdeſſe nō poteſt / poteſt obeſſe. Diſſimula primū. primū vinū pone. donec veniat hora tua. Auaritia q̃ꝫ ⁊ appetitus laudis ſibiiuicē aduerſant̄. et qđ hec ꝯgregat: hic diſpergit. Nec minus ꝯ̃ria ſūt q̃ ſimulatio et puſillanimitas ſuggerūt ipudētie impatiētieꝫ clamoribus. et vtraꝫ labor ⁊ dolor ⁊ afflictio ſpūs ſunt. An nō ſepe gula aliđ exigit: ad aliud pruritus aurīū vocat? Sic et odoratus et tactus diuerſa interdum imperant forſitan ⁊ aduerſa. dū vterꝫ ſibi cōmunem geſtit preripere ſeruū: et trahit quenꝫ ſua voluptas.

¶ Ca. xxvij. De deſperatiōe. Sup cantica. ſermone. xxxvij.

OMnis pcti cōſummatiōem parit deſperatio. de dei ignorātia venit deſperatio. Si nos dei ignorātia tenet quō ſperam⁹ in eum quē ignoramus? Scimus aūt deſperatis partē non eſſe vel ſocietatē in ſorte ſctōrū. Ubi ſ. ſer. xxxviij. Sꝫ quonā modo dei ignorātia deſperatiōeꝫ parturit dicamus. Forte aliq̃s reuerſus in ſe ⁊ diſplicens ſibi in omnibus malis q̃ fecit: cogitanſꝫ reſipiſcere et redire ab omni via mala et carnali ꝯuerſatiōe ſua: ſi ignorat q̃ꝫ bonus ſit de⁹ / q̃ꝫ ſuauis ⁊ mitis / ⁊ q̃ꝫ multus ad ignoſcēdum: nōne ſua carnalis cogitatio arguet eum ⁊ dicet: q̃d facis? et vitam iſtam vis perdere ⁊ futuram? pctā tua maxima ſunt ⁊ nimiū multa: nequaq̃ꝫ pro tot ⁊ tantis nec ſi te excories ſufficis ſatiſfacere. complexio tenera eſt. vita extitit delicata. cōſuetudinē difficile vinces. Pro his ⁊ ſilibus deſperat⁹ reſilit miſer ignorās q̃ꝫ facile oipotētis bōitas (q̃ neminē vult perire) cūcta iſta diſſolueret. ſequit̄ꝫ impenitentia: q̃ eſt delictū maximū ⁊ blaſphemia irremiſſibilis. Ipe vo aut ꝯturbatus nimia triſticia abſorbet̄ ⁊ fertur in ꝓfundū: mīme iam vt ꝯſolatiōem recipiat emerſurus. aut certe diſſimulās / ⁊ ſibi qualicūꝫ veriſimili blādicēs rōne: reuocat ſe irreuocabiliter ad ſeculum: ad ꝑfruendū: ad deliciādum in oibus bonis eius quoad licuerit. Cum antē dixerit pax ⁊ ſecuritas: tunc ſubitane⁹ ſuperueniet ei interitus tanq̃ꝫ in vtero habenti: et non effugiet. Ita ergo de ignorātia dei vniuerſe malicie ꝯſūmatio venit. que ē deſperatio. Apoſtolus dicit ꝙ ignorātiam dei quidā habent. Ego autem dico omēs ignorare deum qui nolunt cōuerti ad eum. Neꝫ enim ob aliud ꝓculdubio renuunt: niſi quia grauem et ſeuerū imaginant̄: qui pius eſt. durū ⁊ implacabilē: qui miſericors eſt. ferū et terribilē: qui amabilis eſt. et mētit̄ iniquitas ſibi. formās ſibi idolū pro eo quod non eſt ipſe.

¶ Ca. xxviij. De miſeria hominis. In ſcđo libro de cōſideratiōe.

COnſulo cōſideres maxie quid es. hoīem videlꝫ ꝙ et natus es. Nec modo q̃d natus: ſed ⁊ q̃lis natus / attēdas. Nude nudū cōſideres. q: nudus egreſſus es de vtero matris tue. Cōſiderāti q̃d ſis: occurret tibi hō nudus: ⁊ paup ⁊ miſer / et miſerabilis. hō dolens ꝙ homo ſit: erubeſcēs ꝙ nudus ſit: plorans ꝙ natus ſit: murmurans ꝙ ſit. hō natus ad laborē: nō ad honorē. homo natus de muliere: ⁊ ob hoc cum reatu. breui viuēs tpe: ideoꝫ cū metu. repletus multis miſerijs: et ꝓpt̄ea cū fletu. Et vere multis et multiplicibus: quia miſerijs corpis / miſerijs cordis / miſerijs dū dormit / miſerijs dū vigilat: miſerijs quaq̃ verſū ſe vtat. Quid eni calamitate vacat naſcēti in pctō: fragili corpe: ⁊ mente ſterili? Uere ꝫ repletus: cui ifirmitas corpis ⁊ fatuitas cordis cumulat̄ traduce ſordis: mortis addictione. In quibuſdā ſententijs. Nemo quippe ex oibus filijs ade ſine labore hic viuit. nemo ſine dolore. hō (inquit) natus ad laborē. Nam ad dolorē natum ſe dubitet: qui natus nō eſt in dolore. Sed dolorē parturientis clamor: dolorem prolis fletus indicat. et vagitus: labor in actionibus: dolor in paſſionibus eſt. Eſt qui declinat aliquos:

ſʒ incidit ꝓculdubio grauiores. In la=
bore(inq̇t)hoim nō ſunt:⁊ cū hoībꝰ non
flagellabūtur. Non tñ cōtinuo ſine la=
bore ſunt:aut minime flagellant̄. De=
niqꝫ ꝓpterea(inq̇t) tenuit eos ſupbia.
grauis equidē labor.operti ſunt iniq̇=
tate ⁊ impietate ſua.grauibꝰ plane fla=
gellis. Sudat ſiquidē paup in ope for=
tis. ſʒ nunq̇d minus anxie diues intus
in ipſa ſua cogitatiōe laborat? Aperit
iſte os ſuū in oſcitatione:aperit ille in
ructatōe.⁊ interdū grauiꝰ ille faſtidio/
ꝙ̄ iſte inedia cruciat̄. Poſtremo velint
nolint hoies:⁊ faciūt ⁊ patiūtur quod
ꝓuidētia ſūma diſponit. In ſer.de paſ
ſione dñi. Alioquin vñ graue iugū ſup
oēs ⁊ totos filios Adam.idqꝫ a die exi=
tus de ventre matris eoꝝ:vſqꝫ in diem
ſepulture in matrē omniū? In ſordibꝰ
generamur: in tenebris cōfouemur: in
doloribꝰ parturimur. Ante exitū miſe=
ras oneramꝰ matres:in exitu more vi=
pereo laceramꝰ.mirū ꝙ nō ipſi pariter
laceramur. Primā vocem plorationis
edimꝰ. merito q̇dē vtpote vallem plo=
rationis ingreſſi. De aſcenſione ſer.v.
Ubi malicie ꝑlimū:ſapientie modicū:
vbi viſcoſa omnia/oīa lubrica:operta
tenebris/ obſeſſa laqueis pctōꝝ: vbi
periclitātur anime: vbi ſpūs affligun=
tur:vbi tm̄ vanitas ⁊ afflictio ſpūs eſt.
In.ij.ſer.de.lxx. Quid nō graue miſerꝫ
quibus ⁊ viuere labor eſt. quibus ⁊ qꝺ
pauci vident̄ aduertere: ſentire penitꝰ
nemo? Ipe q̇qꝫ ſenſualitatꝫ vſus inenit̄
oneri:adeo vt nequeat ſuſtineri:niſi al
terna reqe foueamur. Nō in nobis libe
ra rō:ſʒ vndiqꝫ ei luctandū ē. Sic eni ⁊
ab īfimis/viſco q̇dā captiua tenet̄: ⁊ a
ſūmis indigna repellit̄. vt neqꝫ ab his
ſine dolore poſſit auelli:neqꝫ ad illa ſi=
ne magno gemitu:vl raro q̄at admitti.

¶ Ca.xxix. De vilitate cōdi=
tionis humane. In meditationibus.

Anima inſignita dei imagine: de=
corata ſimilitudine: deſponſata
fide:dotata ſpiritu: redēpta ſanguine:
deputata cum angelis:capax beatitu=
dinis:heres bonitatis: rationis parti=
ceps. Quid tibi cū carne vñ iſta pate=
ris? Propter carnē aliena peccata tibi
imputantur:⁊ tue iuſticie quaſi pānus
menſtruate reputantur: atqꝫ tu ipſa ad
nihilū es redacta/⁊ quaſi inane repu=
tata. Nihil aliud eſt caro cū qua tibi
tāta ſocietas: niſi ſpuma/ caro facta:
fragili veſtita decore. Sed erit: ꝙ erit
cadauer miſerum/et putridū: et cibus
vermiū. Nam quātuncūqꝫ excolatur:
ſemp caro eſt. Si diligenter conſideres
quid per os ⁊ nares ceteros qꝫ corporꝫ
meatus egrediat̄: vilius ſterquiliniū
nūq̄ꝫ vidiſti. Si ſingulas eius miſerias
enumerare velis: q̄ꝫ ſit onerata pecca=
tis/irretita vicijs/pruriens cōcupiſcē=
tijs/occupata paſſionibꝰ/ polluta illu
ſionibus: prona ſemp ad malum/et in
om̄e viciū ꝓcliuis: plenā omni cōfuſi=
one ⁊ ignominia inuenies. Propter car=
nem homo vanitati ſimilis factus eſt.
quia ex illa cōcupiſcentie viciū trahit
quo captiuus tenetur ⁊ incuruatur:vt
diligat vanitatē/ et iniquitatē operet̄.
Attende homo quid fuiſti ante ortū: ⁊
quid es ab ortu/vſqꝫ ad occaſum:atqꝫ
q̇d eris poſt hanc vitā. ꝑfecto fuiſti qꝺ
nō eras. poſtea de vili materia in viliſ
ſimo pāno inuolutꝰ mēſtruali ſangui=
ne in vtero materno fuiſti nutritꝰ. Tu=
nica fuit pellis ſecundina. ſic indutus
et ornatus veniſti ad nos: nec memor
es q̄ꝫ ſit vilis origo tui. forma:fauor po
puli:feruor iuuenilis:opeſqꝫ ſurripue=
re tibi. noſcere q̇d ſit homo. Nihil eni
aliud eſt homo q̄ꝫ ſperma fetidū: ſac=
cus ſtercoꝝ:et cibus vermiū. Poſt ho=
minē vermis: poſt vermē fetor et hor=
ror. Sic in nō hoiem vertit̄ ois homo.
Cur ergo ſupbis nō attendens ꝙ fuiſti
vile ſemē ⁊ ſanguis coagulatꝰ in vtero:
deiñ miſerijs huiꝰ vite expoſitꝰ ⁊ pctō:
poſtea vermis ⁊ cibus vermiū factꝰ in
tumulo? Quid ſupbis puluis et cinis:
cuius cōceptus culpa/ naſci miſeria/
viuere pena/ mori āguſtia? Cur carnē
tuā p̄cioſis rebꝰ impiguas et adornas:
quā poſt paucos dies vermes deuora=
turi ſunt in ſepulcro. animā vero tuam
non ornas bonis operibus: que deo

et angelis eius pſentanda eſt in celis· Quare aiam tuã vilipẽdis: et ei carnẽ pponis· Dominã ancillari: et ancillã dñari: magna abuſio eſt. Totus ſiqdẽ iſte mundus ad vnius anime precium eſtimari nõ poteſt. Non enĩ deus aiam ſuã pro toto mũdo dare voluit: quam pro humana aia dedit. Sublimius eſt ergo anime preciũ: q̃ non niſi ſanguine xpi redimi potuit. Unde ergo hec tãta puſillanimitas ⁊ abiectio tam miſerabilis: vt egregia creatura capax eťne btitudinis et glorie magni dei: vtpote cuius ſit inſpiratiõe cõdita/ ſiľitudine inſignita/ cruore redẽpta/ fide dotata/ ſpũ adoptata: miſeram nõ erubeſcat: ſub putredine hac corporeoꝝ ſenſuum gerere ſeruitutẽ· Inſanus plane labor omittere curã cordis: et curam carnis agere in deſiderio. impiguare ⁊ fouere cadauer putridũ: quod paulopoſt vermium eſca futurũ nullaten⁹ dubitať.

¶ Ca. xxx. De breuitate preſentis vite. In quibuſdam dictis.

Vere breue eſt oĩno tẽpus. Infelix ꝑinde qui in huius vite lubrico fidens periturã inſumit operam: nec aduertit qm̃ vapor eſt: ⁊ ad modicum parens ⁊ vanitas vanitatũ. Uera oĩno ſentẽtia: qm̃ tẽptatio eſt vita hoĩs ſup terrã. Siqdẽ fallax eſt: nec ſimpliciter fallere cõſueuit. Ut enim multipliciter illudat hoĩbus: mutat faciem. mutat vocem. modo ait modo negat. nec erubeſcit. De ipſa quãtitate ſua diuerſis diuerſa loquiť. imo et eidẽ diuerſo tpe: ꝯtraria ąꝗ ſuggerit ⁊ aduerſa. Modo enĩ breuẽ ſe eſſe cauſať: modo ſimulat longiorẽ. Dũ peccare delectat adhuc: gemit alti⁹ pro breuitate ſua. nec breuitas falſa: ſed gemit⁹ fallax. q̃ id memoret cum merore: vnde magis oportuerat gratulari. Siquidem ipſa vite memoria: breuioris remediũ magis q̃ incentiuũ debuerat eſſe pcti. In meditatiõib⁹ p diuerſa loca. Cur ergo vitã iſtam tãto tẽpore deſideramus: in qua quanto amplius viuimus/ tanto plus peccamus: quãto eſt vita lõgior/ tanto culpa maior· Quotidie nãqꝫ creſcunt mala: ⁊ ſubtrahũtur bõa. Aſſidue variať hõ per pſpera ⁊ aduerſa: ⁊ ignorat quãdo moriať. Sicut enĩ ſtella in celo coruſcãs velociter currit: ⁊ repẽte deficit. et ſicut ſcintilla ignis ſubito extinguitur ⁊ in cinerẽ redigiť. ſic cito finitã datur iſtam cernere vitam. Dum enim libẽter ac iocũdiſſime morať homo in hoc mũdo: diuqꝫ ſe victuꝝ arbitrať: ac multa lõgo tpe diſponit agẽda. ſubito rapiť in morte: et ex improuiſo auferť a corpore. Dies enĩ hoĩs ſicut vmbra ſup terrã. et tũc prope eſt nihil cũ ſtare videť. Cur ꝙ theſaurizat in terra: cum ſine dilatiõe trãſeat: et illud qđ colligitur/ ⁊ ipẽ qui colligit· Et tu homo quẽ fructũ ſpectas in mundo: cui⁹ fructus ruina ẽ: cuius finis mors eſt· Utinam ſaperes ⁊ itelligeres ac nouiſſima prouideres. Dic mihi vbi ſunt amatores mũdi: qui ante pauca tẽpora nobiſcũ erãt· Nihil ex eis remãſit: niſi cineres et vermes. Attẽde diligẽter quid ſunt: vel quid fuerũt. Hoĩes fuerũt ſicut tu. Comederũt ⁊ biberũt: riſerũt: duxerũt in bonis dies ſuos. ⁊ in pũcto ad inferna deſcẽderũt. Hic caro eoꝝ vermib⁹: ⁊ illic ignib⁹ aia deputať donec rurſus infelici collegio colligati: ſempiternis inuoluanť incendijs: qui ſocij fuerunt in vicijs. Una nãqꝫ pena implicat: q̃s vn⁹ amor in crimine ligat. Quid ꝓfuit illis inanis gloria/ breuis leticia/ mũdi potentia/ carnis voluptas/ falſe diuitie/ magna familia: et mala cõcupiſcentia· Ubi riſus: vbi iocus: vbi iactãtia: vbi arrogantia· De tanta leticia: quãta triſticia: poſt tantã voluptatem tam grauis miſeria. De illa exultatiõe ciciderunt in grandem ruinã ⁊ magna tormenta. Quicquid illis accidit: tibi accidere poteſt. quia homo es. homo de humo. limus de limo. De terra es/ ⁊ de terra viuis/ ⁊ in terram reuerteris: quando veniet dies vltima. que ſubito veniet. et forſitan hodie erit.

¶ Ca. xxxi. De vita viciosa. In quibuſdam ſententijs.

NOn ē via lata via. Rectitudo q̄ppe ad viam. latitudo ad planiciem pertinet. ſolitudo in via lata eſt via. et vbi nulla eſt via. totum eſt via. Sic eſt vita expoſita vicijs: latiſſimos habēs hincinde terminos: qꝛ nullos termīos habēs. Ipſa eſt ſpacioſa via. cuius latitudinis ſpaciū nullis claudit̄ metis. vbi nec lex ē nec p̄uaricatio. Nec vita ſane dicenda eſt: quia nimiꝝ ſoli viuit̄ morti. Sup̄ cātica. ſer. lxxxj. At qualis vita in qua ſatius foret nō naſci: q̄ꝫ nō ab ea mori? Mors poti⁹ eſt. et ideo grauior. quia peccati. non nature. Deniqꝫ mors pctōꝝ peſſima. Ita ergo que ſm̄ carnē viuit anima: viuens mortua eſt. quippe cui bonū erat oīno non viuere: q̄ꝫ ſic viuere. In quibuſdam ſentētijs. Expedit eni ei qui ſemp̄ aīa morit̄: vt citius corp̄e moriat̄. Magis aūt ei bonum erat: ſi nat⁹ non fuiſſet homo ille. Ser. x. ſup̄ pſal. Qui habitat. Vera aīe vita deus eſt. inter hec ſolum ſeparat pctm̄. Qđ ſua quidē aīa aīam priuat. qđ ſeparat inter ſe ⁊ deū. vt eo regnāte tanqꝫ corpus ſine anima: ſic ſit anima ſine deo: plane mortua ī ſemetip̄a. Nō viuit qui ſup̄bia inflat̄: qui luxuria ſordidat̄: qui ceteris inficit̄ peſtibus. qm̄ nō eſt hoc viuere: ſed vitā cōfundere et appropiquare vſqꝫ ad portas mortis. Bonam autē vitam ego puto et mala pati/⁊ bona facere. Dicit̄ vulgo quia qui bene ſe paſcit/bene viuit. ſed mentita eſt iniquitas ſibi. qꝛ nō bene viuit niſi qui bonum facit.

¶ Ca. xxxij. de morte corporali. Sup̄ cantica. ſermone. lxxiiij.

QUid mors: niſi p̄uatio vite? Sup̄ pſal. Qui habitat. ſer. x. Unde ei niſi ex ſeparatiōe anime ⁊ corpis mors procedit? Inde eſt ꝙ mortuum corpus exanime nomiat̄. Unde aūt ſeparatio hec: niſi ex flagellis pn̄tibus: ex qualibet doloris vehemētia: ex ipſi⁹ corporis corruptiōe: ex pena peccati? Merito proinde timet ⁊ odit flagellum caro noſtra. quo nimiꝝ ab ipſi⁹ anime tam ꝺlectabili honorabiliqꝫ ꝯſortio: amaꝝ nimis diuortium patiat̄. In quibuſdā ſentētijs. Quid vero in rebus hūanis certius morte: quid hora mortis incertius inuenitur? Non miſeret̄ inopiam. nō diuitias reueret̄. nō generi cuiuſlibꝫ nō morib⁹. non ip̄i deniqꝫ parcet etati: niſi ꝙ ſenibus q̄dē in ianuis: adoleſcētibus autē in inſidijs eſt. In quibuſdā dictis. Veniet quidē mors. ſed ſomnus erit dilecto domini: erit ianua vite. erit initiū refrigerij. erit ſācti illius mōtis ſcala ⁊ ingreſſus in locum tabernaculi admirabilis. qđ fixit deus ⁊ nō homo. In epiſtola ad Romanū: Romane curie ſubdiaconū. Iuſt⁹ mortē etſi cauet: tn̄ non pauet. Deniqꝫ ſi morte preoccupatus fuerit: in refrigerio erit. Morit̄ quidē et iuſtus ſꝫ ſecure. quippe cuius mors vt pn̄tis eſt exitus vite: ita introitus melioris. Bona mors iuſti: ꝓpter requiē. melior ꝓpter nouitatē. optima ꝓpter ſecuritatē. Contra. mors pctōꝝ peſſima. Mala ſiq̄dē in amiſſiōe mundi. peior in ſeparatiōe carnis. peſſima in vermis ignis qꝫ duplici ꝯtritiōe. In feſto apl'oꝝ petri ⁊ pauli. ſer. ij. Studeamus fratres viuere vita iuſtorum: ſed morte eoꝝ mori multo magis deſideremus. Sapiētia enim iuſtoꝝ nouiſſima prefert. ibi nos iudicās vbi inuenerit. Oīno neceſſe eſt vite pn̄tis finē: future coherere principio. nec ibi tolerabilis diſſimilitudo. quātūlibet eni ſpiritualis extiterit cōuerſatio ſi carnalis fuerat conſummatio noſtra: vite illi ſpiritali penitus non coheret.

¶ Ca. xxxiij. de horrore iudicij. Sup̄ pſal. Qui habitat. ſer. viij.

QUid tam pauēdū: q̄d tam plenū anxietatis et vehemētiſſime ſolicitudinis excogitari pōt: q̄ꝫ iudicādū aſtare illi tam terrifico tribunali: et incertā adhuc ſub tam diſtricto iudice expectare ſententiam? In quibuſdam dictis. Ubi iudex teſte non indiget: vbi veritas diſcutit intētiōes: vbi inquiſitio culpaꝝ pertingit ad abdita cordis. Ubi deniqꝫ ſecretiſſimos receſſus mentiū diuinus ille inueſtigat intuitus: et

ad ſubitũ illũ ſolis fulgorẽ aiaꝝ expã=
ſi ſinꝰ cuncta ſiue bona ſiue mala euo=
munt q̄ celabant. Ibi faciẽtes et con=
ſentiẽtes pari pena punient̄. Ibi fures
et ſocij furũ ſimilẽ ſũt excepturi ſentẽ=
tiã. Ibi par ſubibũt iudiciũ: et q̇ lactãt
⁊ qui lactant̄ pctoꝝ. In epl'a ad rober=
tũ monachũ. Ueniet veniet q̇ male iu=
dicata reiudicabit. illicite iurata cõfu=
tabit. qui faciet iudiciũ iniuriã patiẽ=
tibus. Ueniet inq̈ veniet dies iudicij:
vbi plus valebũt pura corda q̈ aſtuta
verba: ⁊ conſcientia bona q̈ marſupia
plena. qñquidẽ iudex ille nõ fallet̄ ver=
bis: nec flectet̄ donis. Sup can. ſer. lv.
Uerendũ valde cũ ad hoc ventũ fuerit:
ne in tã ſubtili examie: multe nr̃e iuſti=
cie (vt putant̄) peccata appareãt. Unũ
eſt tñ: ſi noſmetipos dijudicauerimus:
non vtiq; iudicabimur. Bonũ iudiciũ:
quod me illi diſtricto diuinoq; iudicio
ſubducit et abſcondit. Uolo vultui ire
iudicatus p̄ſentari nõ iudicandꝰ. Sup
pſal. Qui habitat. ſer. viij. Erit eni tũc
nõ mie ſed iudicij tempꝰ: nec vlla oĩno
credenda eſt erga impios futura illic
miſeratio: vbi nulla ſperãda eſt corre=
ptio. Iudicemur interim fratres: et ter=
ribilẽ illam expectationẽ ſtudeamus
preſenti declinare iudicio. De aduẽtu
dñi. ſer. iiij. Quicũq; eni iudicari diſſi=
mulãt eo iudicio quod nunc eſt: in quo
princeps huiꝰ mundi eijciet̄ foras. iu=
dicẽ expectent vel magis timeãt a quo
cũ ipſo principe ſuo foris eijcient̄ ⁊ ipi.
Sup pſal. Qui habitat. ſer. viij. Attñ
prius benedicti vocabũtur in regnũ: q̈
maledicti in caminũ ignis deijciantur
eterni. quo videlicet acrius doleãt vi=
dentes q̇d amiſerint. Hoc plane graue
eis tormentũ: ⁊ magnus q̇dẽ cumulus
malorũ erit. Sic iuſti q̈z videbũt et le=
tabuntur: cõſiderãtes quid euaſerint.
In illa ergo tanta ſeparatiõe erit ele=
ctis cõſideratio reproboꝝ: imenſa q̇dã
materia gratiaꝝ actõis et laudis. Nõ
ſolũ aũt: ſed ⁊ ſecuritas pfecta iuſtoꝝ
erit viſa retributio pctoꝝ. qua videlicz
nec humanã aliqñ: nec diabolicã vltra
vereri maliciam poſſint.

¶ Capitulũ. xxxiiij. de penis
inferni. In meditationibus.

Quiſputas tũc meror erit: q̈s luc=
ctus: q̄ triſticia cum ſeparabunt̄
impij a conſortio iuſtorum / ⁊ a viſione
dei: ⁊ traditi in poteſtate demonũ: ibũt
cum ipſis in ignem eternum. ibiq; erũt
ſine fine in luctu et gemitu. Procul q̇p=
pe exiliati a beati paradiſi patria: cru
ciabuntur in gehenna perpetua nunq̈
lucem viſuri: nunq̈ refrigeriũ adeptu=
ri. ſed milia miliũ in inferno cruciãdi:
nec vnq̈ inde liberãdi. vbi nec qui tor=
quet fatigatur: nec qui torquetur ali=
quãdo moritur. Sic enim ignis conſu=
mit ibi: vt ſemp reſeruet. ſic tormenta
aguntur: vt ſemper renouentur. Iuxta
vero qualitatẽ culpe: penam ſuſtinebit
vnuſquiſq; gehẽne. ⁊ ſimilis culpe rei:
ſuis ſiſibus iungẽtur cruciandi. Nihil
aliud ibi audietur niſi fletus et plan=
ctus: gemitꝰ et vlulatus: merores atq;
ſtridores dentiũ. Nihilq; ibi videbitur
niſi vermes et laruales facies tortorũ
atq; teterrima mõſtra demonioꝝ. Uer=
mes crudeles mordebunt intima cor=
dis. Hinc dolor / inde pauor / gemitus /
ſtupor ⁊ dolor horrens. Ardebũt miſeri
in igne eterno: in eternũ ⁊ vltra. In car=
ne cruciabũtur per ignem. In ſpũ: per
conſcientie vermẽ. Ibi erit dolor into=
lerabilis. fetor incomparabilis. timor
horribilis. mors corporis ⁊ aĩe ſine ſpe
venie et miſericordie. Sic tamẽ moriẽ=
tur vt ſemp viuãt. et ſic viuent vt ſemp
moriant̄. In q̇dã ſer. Horrẽdũ gehẽne
ſupplicium: in quo ſunt tenebre exteri=
ores / vbi nulla confeſſio / vnde nemini
datur exire. In q̇buſdã ſentẽtijs. Cru=
ciatus illos et tormẽta nullus terminꝰ
finit: nullus animus ſufficit cogitare.
In libro quinto de conſideratiõe. O q̈
male mali oms locati ſunt. Vident̄ vt
confundant̄. et non vident ne cõſolent̄.
A quo vel a quibꝰ videntur? Ab omni
vidente: vt pro multitudine intuentiũ
ſit confuſio multa. Atq; nullꝰ de tanta
numeroſitate ſpectãtiũ moleſtior ocu=
lus cuiuſq; ſuo. Non eſt aſpectus ſiue
in celo / ſiue in terra: quẽ tenebroſa cõ=

ſcientia ſuffugere magis velit: minus
poſſit. Non latent tenebre vel ſeipſas:
ſe vident que aliud nõ vident. Opera
tenebrarũ ſequũtur illas. Non eſt quo
ſe abſcondãt ab illis. Hic eſt vermis q̃
non moritur memoria preteritoꝝ. Se=
mel iniectus vel potius humatus per
peccatũ: heſit firmiter. neq̃ꝫ deinceps
auellendus. Nec ceſſat rodere conſciẽ=
tiam. eaqꝫ paſtus eſca vtiqꝫ incõſũpti=
bili perpetuat vitã. Horreo vermẽ mor
dacem et mortẽ viuacem. Horreo inci=
dere in manus mortis viuentis et vite
morientis. Hec ſecunda mors q̃ nunqꝫ
peroccidit: ſ3 ſemp occidit. In q̃buſdã
ſententijs. Ubi nimirũ peccati ipſius ⁊
carnis q̃dãmõ ſimilis videbit̃ eſſe con
ditio. vt quẽadmodũ culpa ſemp puni=
ri poterit: nec vnqꝫ poterit expiari. ſic
nec in corpore aliq̃n tormẽta finiri: nec
corpus ipſũ exinaniri valeat in tormẽ=
tis. Merito quidem vltio ſempiterna
deſeuiet ꝙ nũqꝫ poſſit culpa deleri. nec
ſubſtãtia carnis deficiet: ne ſi̕lis cogat̃
etiã afflictio carnis terminari. Hec frẽs
mei q̃ pauet cauet: q̃ negligit incidit.

Explicit liber ſextus.

Incipiũt capl'a libri. vij.

De aſcenſione et deſcenſione dñi j.
De deſcenſione et aſcenſione nr̃a ij.
De duplici morte hominis iij.
De morte et vita chriſti iiij.
Q3 chriſtꝰ q2 homo fuit: mori potuit. quia iuſtꝰ: mors eius nos liberauit v.
De infirmitate et maieſtate xp̄i vj.
De duobus conſiderãdis in opere no=ſtre redemptionis vij.
De duabus rebus que conſolãtur ec=cleſiam preſentem viij.
De duplici dilectione. ſpiritali et car=nali ix.
De vita et ſenſu anime x.
De duobꝰ gradibꝰ in vita ſpũs xj.
De duabus alis animarũ xij.
De duabus operationibꝰ ſer. dñi xiij.
De duplici lingua dei et aie xiiij.
De vigore et languore amoris xv.
De duplici caritate actuali et affec=tuali xvj.
Q3 alius ſit ordo caritatis actualis: alius affectualis xvij.
De duplici humilitate xviij.
De humilitate et hũiliatione xix.
De intellectu et affectu xx.
De cognitione et amore xxj.
De meditatione et oratione xxij.
De duplici confeſſione xxiij.
de duabus ſpeciebus ſnperbie xxiiij.
De duabus ſpeciebus hũilitatis xxv.
De duobus quibus ſibi cauet cõtem=ptor humane laudis xxvj.
De duobꝰ in ꝯſilijs neceſſarijs xxvij.
De duobus in que diuiditur monaſte=rialis obſeruatio xxviij.
de duobꝰ i mõaſterijs obſuãdis xxix.
De auctoritate precipiẽtium/et quali=tate preceptorum xxx.
De neglectu ⁊ cõtẽptu mãdatoꝝ xxxj.
De gemina ſpecie viciorum xxxij.
De veteri et nouo homine xxxiij.
De duplici timore xxxiiij.
De duabus filiabus ignorãtie xxxv.
de duplici malo. inato ⁊ ſciato xxxvj.
De duplici corruptione anime ſcilicet et corporis xxxvij.
De duplici malicia diaboli xxxviij.
De duplici ſcientia mala xxxix.
De duabus ſanguiſuge filiabus xl.
De duobus generibus hoſtium nobis aduerſantium xlj.
de duobus lateribus ſcale xlij.
Q3 duobus modis ſe deb3 vnuſquiſqꝫ irreprehẽſibilem exhibere coram deo et hominibus xliij.
De duplici cõuerſione. ſcilicet exterio=ri et interiori xliiij.
Q3 duobꝰ mõis a corde vita ꝓcedit xlv.
De vicijs et virtutibus pariter confli=gentibus xlvj.
de voluntate et opere xlvij.
de timore ⁊ iuſtificatione xlviij.
de duplici abyſſo xlix.
De gemio argumẽto amoris dei erga nos l.
de duplici ꝯſilio. bonoꝝ ſc3 ⁊ maloꝝ lj.
de profectu et defectu lij.
de duplici conſideratione ſui liij.
de duplici pudore liiij.
De lege et gratia lv.

De duplici genere preceptorū lvj.
De duplici ira dei lvij.
De duobus diebus lviij.
Qz ob duplicem cauſam: nobis deus miniſtrat temporalia lix.
De proſperitate et aduerſitate lx.
De gemina vnitate bonorum lxj.
De duplici generatione lxij.
De fide et ſpecie lxiij.
De duobus que in intentione neceſſaria ſunt lxiiij.
De gratia et libero arbitrio lxv.
De volūtario conſenſu ꝛ naturali appetitu lxvj.
Quid habeamus ex gratia: quid ex libero arbitrio lxvij.
De preſentia noſtra cū deo: et peregrinatione noſtra ab ipſo lxviij.
De virtute et ſapientia lxix.
De actiua vita et contēplatiua lxx.
De duobus generibus pariendi ſpiritali matrimonio lxxj.
De duplici exceſſu lxxij.
De duplici promiſſione dei lxxiij.
De duplici ſeſſione corporis ſcilicet et anime in futuro lxxiiij.
De gaudio domini et expectatiōe animarum ſanctarum lxxv.
De duplici glutino quo ſibi coherent beati ſpiritus in celo lxxvj.

¶ Expliciūt capitula ſeptimi libri.

¶ Incipit liber ſeptimus.

¶ Ca. j. De aſcenſione et deſcenſione dñi. In q̄buſdā ſentētijs.

Dominus nr̄ ieſus xp̄s volens nos docere quomō in celum aſcenderemus: fecit ipſe q̄d docuit. aſcēdit in celū. Et q̄m aſcēdere nō poterat/niſi prius deſcēdiſſet: deſcēdere aūt eū vel aſcendere nō patiebatur diuinitatis ſue ſimplicitas. q̄ppe q̄ nec minui poteſt: nec augeri: aut aliquo mō variari. aſſūpſit in vnitate ſue pſone naturā nr̄am. id eſt humanā. in qua d̄ſcēderet ꝛ aſcēderet: viamq; nobis qua ꝛ nos aſcēderemus oſtēderet. Manens itaq; q̄d erat in natura ſua: deſcēdit et aſcēdit ꝑpter nos in noſtra. attingēs nimirū a fine vſq; ad finē fortiter: ꝛ diſponens oīa ſuauiter. Deſcēdit ſiqdē quo inferius nō decuit. Aſcēdit quo celſius nō potuit. Ipſumq; deſcēſum egit fortiter. quia virt⁹ erat. Aſcenſū diſpoſuit ſuauiter. q2 ſapiētia erat. Sunt aūt gradus in deſcēdendo: ſunt ꝛ in aſcēdēdo. In deſcendendo primus quidē gradus ē a ſūmo celo vſq; ad carnē. ſcōs vſq; ad crucem. tertius vſq; ad mortē. Ecce quouſq; deſcēdit. Uidim⁹ deſcenſū: videamus ꝛ aſcenſū. Sz ꝛ ille q̄q; triplex ē. Et eius primus gradus: gloria reſurrectiōis. ſecūdus ptās iudicij. tertius cōſeſſus ad dexteram patris. Et de morte q̄dē meruit reſurrectiōem: de cruce iudicis ptātē. vt q̄m in illa iniuſte iudicat⁹ eſt: de illa iuſtā obtineret iudicis cenſurā. Ipſam vero ſerui formā. id ē carnē in qua paſſus eſt reſuſcitatā euexit ſup oēs celos et ſup omnes angelorū choros vſq; ad dexterā patris. Quid hac diſpoſitione ſuaui⁹ vbi mors abſorbetur in victoria: vbi ignominia crucis vertitur in gloriā: vbi ꝛ ipſa carnis hūilitas ex hoc mundo trāſit ad patrē: Hac aſcēſiōe nichil ſublimius: hoc honore nichil glorioſi⁹ dici poteſt aut excogitari. Sic per incarnationis ſue myſterium deſcendit ꝛ aſcendit dñs: relinquēs nobis exēplū vt ſequamur veſtigia eius.

¶ Capi. ij. De deſcenſione et aſcenſiōe nr̄a. In quibuſdā ſentētijs.

Deſcendamus per viā hūilitatis ꝓponatq; nobis primus gradus eius. id ē primus ꝓfectus. nolle dñari. ſcōs velle ſubijci. tertius in ipſa ſubiectione quaſlibet cōtumelias ꝛ iiurias illatas equanimiter pati. Diabolus ꝛ homo vterq; aſcēdere ꝓpoſtere voluit. hic ad ſcientiā: ille ad potentiā. ambo ad ſupbiā. Non ſic aſcēdere velimus. Primus gradus aſcendēdi eſt innocētia opis: ſcōs mūdicia cordis: tertius fruct⁹ edificatiōis. quos gradus miro modo inuenimus in ſupioribus gradibus deſcēſiōis. Ibi q̄ppe fuerat terti⁹

gradus: tolerantia iniuriarũ. Ipſa eſt que ꝓbat huius aſcenſionis premiũ.i. innocentiã operis. Ibi ſecund⁹ fuerat patiẽtia ſubiectionis. et ipſã operatur mũdicia cordis que eſt ſecũdus grad⁹ aſcenſionis. Ad hoc eni doctores p̃latos habem⁹ vt cor mũdemus. Ibi etiã primus gradus fuerat contẽptus dominatõis: hic terti⁹ eſt fructus edificatiõis. Quiſqꝫ aũt dñari nõ appetit: is ꝓfecto fructuoſe p̄eſt ceterꝫ iſtituẽdis.

¶ Capi.iij. De duplici morte homis. In libro de laude noue milicie. capitulo.xi.

PEccatum preceſſit vt ſequeretur mors. qđ ſane ſi cauiſſet hõ: mortem non guſtaſſet ineternũ. Peccando itaqꝫ vitã amiſit ⁊ mortẽ inuenit. Quõquidẽ et deus ita p̄dixerat: et iuſtũ ꝓfecto erat vt ſi peccaret hõ moreretur. Quid nãqꝫ iuſtius poterat q̃ recipere talionẽ? Uita ſiquidẽ anime deus eſt: ipſa corpis. Peccãdo volũtarie volẽs pdidit viuere. nolẽs pdat et viuificare. Sponte repulit vitã: cũ noluit viuere: nõ valeat eã dare cui vel quaten⁹ voluerit. Noluit regi a deo: nõ valeat regere corp⁹. Si nõ paret ſupiori: cui iferiori imperet? Inuenit cõditor ſuã ſibi rebellẽ creaturam: ĩueniet aĩa ſuã ſibi rebellẽ pediſſequaꝫ. Nõ potuit diuidi a deo aĩa niſi peccãdo nec corpus ab ipa niſi moriẽdo. Nil ꝓfecto cõgruẽtius q̃ vt mors opata ſit mortẽ. ſpiritalis corporalẽ. culpabilis penalẽ. voluntaria neceſſariã. Cũ ergo hac gemina morte ſm naturã vtrãqꝫ fuiſſet damnat⁹ hõ. altera quidẽ ſpiritali et volũtaria. altera corporali et neceſſaria. Utriqꝫ de⁹ homo vna ſua corporali ac volũtaria: benigne et potẽter occurrit. Illaqꝫ vna ſua noſtrã vtrãqꝫ dãnauit. Merito qdẽ. nã ex duab⁹ mortib⁹ nr̃is cũ altera nobis in culpe meritũ: altera in pene debitũ reputaret̃ ſuſcipiẽs penã ⁊ neſciẽs culpam dum ſpõte et tantũ in corpore morit̃ et vitã nobis et iuſticiã ꝓmeret̃. Alioqñ ſi corpaliter nõ pateret̃: debitũ non ſoluiſſet. Si nõ volũtarie moreret̃: meritum mors illa nõ habuiſſet. Nũc aũt ſi (vt dictum eſt) mortis meritũ eſt peccatũ: et peccati debitũ mors: chriſto remittente peccatũ et moriente pro peccatoribus: profecto iam nullum eſt meritum: et ſolutũ eſt debitum.

¶ Ca.iiij. De morte ⁊ vita xp̄i In eodem vbi ſupra capitulo.x.

AMplius mouet ad pietatẽ mortis chriſti: q̃ vite recordatio. Puto ꝙ illa auſterior: hec dulcior videat̃: magiſqꝫ infirmitati blandiat̃ humane quies dormitionis: q̃ labor conuerſatiõis. mortis ſecuritas: q̃ vite rectitudo. Uita chriſti viuẽdi mihi regula extitit: mors a morte redẽptio. Illa vitã inſtruxit. mortẽ iſta deſtruxit. vita qdẽ laborioſa: ſꝫ mors p̄cioſa: vtraqꝫ vero admodũ neceſſaria. Quid enim chriſti prodeſſe poterat ſiue mors neqter viuenti: ſiue vita damnabiliter moriẽti? Nunqđ deniqꝫ aut mors chriſti etiam nũc male vſqꝫ ad mortẽ viuẽtis a morte eterna liberat aut mortuos añ xp̄m ſanctos patres vite ſãctitas liberauit? Nunc ergo qꝛ vtrũqꝫ nobis neceſſariũ erat et pie viuere ⁊ ſecure mori. viuẽdo viuere docuit. et mortẽ moriẽdo ſecurã reddidit. Quõquidẽ reſurrectur⁹ occubuit. ⁊ ſpem fecit morientib⁹ reſurgẽdi.

¶ Ca.v. Qꝫ chriſtus qꝛ homo fuit mori potuit: qꝛ iuſt⁹ mors ei⁹ nos liberare potuit. vbi ſupra caplo.xi.

UNde confidimus ꝙ chriſt⁹ mortẽ abſtulit. hinc plane ꝙ eã ip̃e qui nõ meruit ptulit. Qua eñ rõe iterũ exigeretur a nobis qđ pro nobis ille iam ſoluit q̃ peccati meritũ tulit ſuã nobis donãdo iuſticiã? Ipſe mortis debitum ſoluit. et reddidit vitã. Sic nanqꝫ mortua morte reuertit̃ vita: queadmodum ablato peccato rediit iuſticia. Porro mors in chriſti morte fugatur / ⁊ chriſti nobis iuſticia imputat̃. Uerũ quõ mori potuit qui deus erat? Quõ nimirũ ⁊ hõ erat. Sed quo pacto mors illius hõis pro altero valuit: qꝛ et iuſt⁹ erat? Profecto nanqꝫ cũ homo eſſet mori potuit: cũ iuſtus debuit nõ gratis. Non quidẽ

peccator mortis ſufficit ſoluere debitū pro altero peccatore: cū quiſqȝ moriaꝛ pro ſe. Qui aūt mori pro ſe non habet nunqd pro alio fruſtra debet? Quanto ſane indignius moritur qui mortē non meruit: tanto is iuſti⁹ pro quo moritur viuit. Sȝ q̄ inqs iuſticia eſt vt innocēs pro impio moriaꝛ? Non eſt iuſticia ſed mia. Si iuſticia eſſet: iam nō gratis ſed ex debito moreretꝛ. Si ex debito quidē ipſe morereꝛ is pro quo moreretur: nō viueret. Atuero ſi iuſticia nō eſt: non tñ contra iuſticiā eſt. Alioquin ⁊ iuſtus et miſericors ſimul eſſe nō poſſet. Chriſt⁹ igiꝛ et mori potuit cū ſit homo/ et moꝛ tis moriēdo ſoluere debitū: qꝛ iuſtus.

Ca. vj. De īfirmitate ⁊ maieſtate chriſti. vbi ſupra.

Totū nobis de chriſto valuit. totū ſalutiferū. totūqȝ neceſſariū fuit: nec minus pfuit infirmitas q̄ȝ et maieſtas. Quia etſi ex diuinitatis potentia peccati iugū iubendo ſūmouit: ex carnis tñ infirmitate mortis iura cōcuſſit moriēdo. Sed ⁊ illa eius iuſticia p quā ei placuit ſaluū facere mūdū. vt mūdi cōfutaret ſapientiā ⁊ cōfunderet ſapientes: qꝛ videlicet cū in forma dei eſſet deo eqlis: ſemetipſū exinaniuit formā ſerui accipiēs: qꝛ cū diues eſſet: ꝓpter nos egen⁹ factus eſt. de magno paru⁹: de excelſo humilis: infirm⁹ de potēte. qꝛ eſuriijt: qꝛ ſitijt: qꝛ fatigat⁹ ē in itinere: et cetera q̄ paſſus eſt volūtarie non neceſſitate. Hec igiꝛ qdā ipſius ſtulticia. nōne fuit nobis via prudētie. iuſticie forma: ſanctitatis exemplū? Mors igiꝛ a morte. vita ab errore a peccato gratia liberauit. Et quidē mors p iuſticiā ſuā peregit victoriā: qꝛ iuſt⁹ perſoluēdo que nō rapuit: iure omino qꝺ amiſerat recepit. Uita vero q̄ntū ad ſe ptinuit: per ſapientiā adimpleuit. que nobis vite et diſcipline exemplū ⁊ documentū ac ſpeculū extitit. Porro gr̄a ex poteſtate peccata remiſit. qꝛ omnia quecunqȝ voluit fecit. Mors itaqȝ xp̄i mors eſt mee mortis: qꝛ ille mortuus eſt vt ego viuerē. Quo pacto eni iā non viuat: pro quo moriꝛ vita? Si ergo lex ſpirit⁹ vite in chriſto ieſu liberauit nos a lege peccati ⁊ mortis vt quid adhuc morimur et nō ſtatim imortalitate veſtimur? Sane vt dei veritas impleaꝛ: quia eni miam et veritatē diligit deus. neceſſe eſt quidē mori hoiem qppe qꝺ predixerat de⁹: ſȝ a morte tamē reſurgere ne obliuiſcaꝛ miſereri deus. Ita ergo mors etſi nō perpetuo dominaꝛ: manet tamen propter veritatē dei vel ad tempus in nobis.

Ca. vij. De duobus cōſiderandis in opere noſtre redēptōis. Sup cantica. ſermone. xj.

Quoniā bona q̄ largiri mortalib⁹ non ceſſat miſericors ⁊ miſerator dn̄s: recolere et recolligere oīa omni homini impoſſibile eſt. Id ſaltē quod precipuū eſt ⁊ maximū opus videlicet noſtre redēptōis a memoria redēptoꝝ aliquaten⁹ non recedat. In quo opere duo potiſſimū indicare curabo. Duo illa ſunt modus ⁊ fructus. Modus ſiquidē dei exinanitio eſt. fructus vero de illo nr̄i repletio. hoc meditari ſācte ſpei ſeminariū eſt. Illud ſūmi amoris incētiuū. Utrūqȝ profectib⁹ noſtris neceſſariū eſt: ne aut ſpes mercenaria ſit ſi amorē non comiteꝛ: aut amor tepeſcat ſi infructuoſus puteꝛ. Porro fructus quē expectam⁹ a deo nō erit niſi ex deo. Erit inqt deus oīa in oīb⁹. Ut de corpore taceā in anima tria intueor: rationē/ voluntatē/ memoriā. Et hec tria ipſā animā eſſe. Quātū cuiqȝ hoꝝ in preſenti ſeculo deſit de integritate ſua et pfectione ſua: ſentit oīs q̄ ambulat in ſpū. Quare hoc? Niſi qꝛ deus nondū eſt oīa in omnibus? Hinc eſt qꝛ ratio ſepiſſime in iudicijs falliꝛ. volūtas pturbatione iactaꝛ. et mēoria mulplici obliuiōe cōfunditur. Triplici huic vanitati nobilis creatura ſubiecta eſt nō volens. In ſpe tamē: nā qui replet in bonis deſideriū aie: ipē ratiōi futur⁹ eſt plenitudo lucis. ipſe volūtati mltitudo pacis. ipē memorie cōtinuatio eternitatis. vt ſit deus omnia in

omnib⁹:ratione recipiēte lucē inextin-
guibilē. voluntate pacē imperturbabilē
cõſequente: memoria fonti indeficiēti
eternaliter inherēte. Hec de redēptiõis
fructu. In modo q̄ꝫ quē dei eſſe exina-
nitionē diffinimus: tria item precipue
intuēda cõmēdo. Non enĩ ſimplex aut
modica illa exianitio fuit: ſꝫ ſemetip̄ꝫ
exinaniuit vſq; ad carnē. ad mortē. ad
crucē. Quis digne penſet q̄nte fuerit
hũilitatis. mãſuetudinis. dignationis.
dñm maieſtatis carne indui. mulctari
morte. turpari cruce? Sed dicit aliq̄s.
Nõ valuit opus ſuum repare creator
abſq; iſta difficultate? Valuit: ſed ma
luit cũ iniuria ſui quo multe dilectiõis
hominē debitorē teneret: cõmoueretq;
gratiaꝝ actiõis difficultas redēptiõis
quē minus deuotũ fecerat conditionis
facilitas. Quid enĩ dicebat hõ creat⁹ ⁊
ingratus? Gratis quidē cõditus ſum:
ſed nullo auctoris grauamine vel la-
bore. Siquidē dixit et factus ſũ: quē-
admodũ et vniuerſa. Sic beneficium
creatiõis attenuãs hũana impietas:
ingratitudinis materiã inde ſumebat:
vnde amoris cauſã habere debuerat.
Sed obſtructũ eſt os loquentiũ iniq̄.
Luce clarius patet: q̄ntũ modo pro te
o homo diſpendiũ fecit. De dño ſeru⁹:
de diuite paup: caro de verbo: et de dei
filio: hõis fieri fili⁹ nõ deſpexit. Memē
to iam te. etſi de nihilo factũ: nõ tamē
de nihilo redemptũ. Sex diebus cõdi-
dit om̄ia: ⁊ te inter oĩa. Atuero p totos
triginta annos operatus eſt ſalutē tuã
in medio terre. O q̄ntũ laborauit ſuſti-
nens carnis neceſſitates. hoſtis tēpta-
tiones. Nonne ſibi aggrauauit crucis
ignomiam: ⁊ mortꝫ cumulauit horrorē

Ca. viij. De duabus rebus que conſolantur eccleſiam preſentem. Super cantica. ſermone. lxij.

Eccleſiã tēpore ⁊ loco pegrinatõis
ſue due res cõſolant̃. De p̄terito
quidē memoria paſſiõis chriſti. de fu-
turo autē q ſe in ſortē ſanctoꝝ cogitat
et cõfidit recipiendã. Ambo hec veluti
ante ⁊ retro oculata inſatiabili deſide-
rio cõtuet̃: et vterq; illi intuitus admo
dũ gratus: ⁊ vterq; eſt illi refugiũ a tri-
bulatiõe maloꝝ et dolore. Integra con
ſolatio cũ nõ ſolũ q̄d ſibi expectandũ:
ſed et vnde ſit preſumendũ nouerit ex-
pectatio leta: nec dubia q̄ chriſti mor-
te firmata eſt. Cur pauet ad p̄mij ma-
gnitudinē q̄ precij dignitatē ꝯſiderat?
q̄libens mente inuiſit foramina: per q̄
ſibi ſacroſãcti ſanguinis preciũ fluxit.
Quãlibens perambulat diuerſoria / et
mãſiones q̄ ſunt in domo patris multe
atq; diuerſe: in quib⁹ habet collocare
filios ſuos pro quorũcũq; diuerſitate
meritorũ. Et nũc quidē q ſolũ interim
põt: ſola in his memoria requieſcit. ce-
leſte habitaculũ qđ de ſurſum eſt iam
animo induens. Erit autē cũ implebit
ruinas: cũ cauernas et corpore inha-
bitabit ⁊ mente: cũ vacua domicilia q̄
antiqui reliquerant habitatores. ipſa
ſue vniuerſitatis illuſtrabit preſentia:
felici de cetero perfectiõe ſua atq; inte
gritate gaudente.

Ca. ix. De duplici dilectiõe ſpirituali et carnali. Sup cantica. ſermone. lxxv.

Vere et p̄prie ad ſolã ptinet aĩam
illa dilectio qua aliq̄d ſpiritali-
ter diligit. verbigratia. deum: angelũ:
animã: ſꝫ etiã diligere iuſticiã: verita-
tem: pietatē: ſapiētiã: v̄tuteſq; alias
huiuſmodi. Nã cũ ſm carnē quippiã
diligit vel potius appetit aĩa: v̄bigr̃a
cibum: veſtimentũ: dominiũ: ⁊ q̄ iſtiuſ-
modi ſũt: corpalia ſiue terrena. carnis
potius q̄ anime amor dicendus eſt.

Ca. x. De vita ⁊ ſēſu anime In quibuſdam ſententijs.

Magna eſt et nimiꝝ et inexcuſabi-
lis negligētia noſtra qui cogita-
tionibus ocioſis vacãtes temp⁹ amit-
timus: quibus nimiꝝ nec penetrande
nubes: nec maria trãſfretanda / vt ſalu-
bres inueniam⁹ cogitatiões. ſꝫ ĩfinitas
in nobiſmetipſis vtiliũ cogitationum
occaſiones et ſeminaria poſſum⁹ inue-
nire. Deniq; ſi tam inerudita et negli-
gens fuerit anima: vt nec interiora ſua

ſufficiat ꝑſcrutari. attendat ea que foris agit palã / et in manifeſto: et in ipĩs quoqꝫ ſi diligẽter q̃ſierit inueniet ſapiẽtiam. Ecce enĩ ꝯſideres o anima quid impendas corpori tuo et inuenies ſine dubio ꝙ vitã ei ſenſumqꝫ miniſtras: et vitam quidẽ toto in corpore inuenies vniformẽ. verbigratia. Neqꝫ enĩ aliter viuit oculus q̃ꝫ articulus. ſenſum vero nõ ita. Quere ergo vt tibi quoqꝫ anima tua que eſt deus tuꝰ ſimilia largiatur. Neqꝫ enĩ viuere dicẽda eſt anima que veritatis nõ habet cognitionẽ: ſed adhuc mortua ẽ in ſemetipſa. queadmodum ⁊ ea ſine ſenſu: q̃ necdũ habet dilectionẽ. Eſt ergo anime vita veritas. ſenſus caritas. Nec mireris ꝙ interdũ anime impioꝝ noticiã habent veritatis que tamẽ expertes ſunt caritatis. qñ et in corporibꝰ nonnullis vitã reperies ſine ſenſu. vt ſũt arbores: ceteraqꝫ ſilia animata quidẽ: ſed animatione ⁊ non anima: queadmodũ et aĩe iniquoꝝ veritatis habent notitiã naturali ratiõe que tamẽ interdũ adiuuat a gratia: cũ nullatenus ſane animet ab ea. In his autẽ quibus et cognitionẽ veritatis et dilectionẽ anima ſpũalis infundit: nõ exteriore quolibet mõ: ſed tãqꝫ anima ipſoꝝ: cui adherẽs vnus ſpũs fiunt cũ ea. In his inquã indiuiſa eſt cognitio veritatis: ẜm qđ dictũ eſt de vita corporis. Eadẽ enim cognitiõe ⁊ minima et maxima cõprehẽdis. Porro dilectionem quidẽ ſi diligẽter aduertas etiã fortaſſe ẜm q̃ncqꝫ corporis ſenſus: q̃ncqꝫ partitã poteris inuenire. Eſt enĩ amor pius quo parẽtes diligimus. eſt amor iocũdus q̃ ſocios diligimus. eſt et erga oĩs hoĩes amor iuſtus. erga inimicos amor violentus. erga deũ ſanctus ſiue deuotus. In his omnibꝰ ſi diligenter attendis. ꝓpriũ erga ſingulos. et oĩno diuerſum ab aliȷ̃s modũ inuenies.

¶ Ca. xi. De duobꝰ gradibus in via ſpũs. In quibuſdam dictis.

Sunt qui in carne ambulãt: q̃ oẽm ſolicitudinẽ in hoc ponũt quomõ moleſtias carnis euitent. Hi ſunt qui licet virtutes probẽt: tamẽ dũ moleſtias carnis oĩnino euitare volũt cõcupiſcentȷ̃s eius prauis nequeũt reſiſtere. Talibus dicit apoſtolꝰ. Spũ ambulate / id eſt ſolicitudinẽ veſtrã quõ moleſtias carnis euitetis deponite. In hac via ſpũs duo gradus ſunt. ſuꝑior et inferior. In inferiori gradu homo in ſuo ſpiritu ambulat. in ſuperiori gradu in ſpiritu dei. In iferiori gradu ambulat homo qñ reuerſus ad cor circa affectiones ſuas ſolicitus in ſe reprehẽdit qđ virtuti cõtrariũ eſſe cognoſcit. In hoc gradu ſacrificiũ deo contribulati ſpũs et cordis humiliati per cõpunctionem offert. De hoc gradu ad ſuꝑiorẽ aſcendens incipit cogitare beneficia dei. et cõuerſus ad gratiarũ actiones offert deo per deuotionem ſacrificiũ laudis. In vtroqꝫ gradu videt chriſtũ. in ṗmo crucifixum: in ſecũdo gloria ⁊ honore coronatum.

¶ Ca. xij. De duabꝰ alis aĩaꝝ In quibuſdam dictis.

Habent feruentes anime alas q̃bꝰ volant. ſpem et timorẽ. q̃ volãtis eſt aliqñ alta petere: aliquando ima. Per ſpem alta petũt: q̃ in celeſtibꝰ habitant. Per timorẽ ima. cõdeſcendẽdo enĩ infirmis inſtruũt eos: cõſiderantes ſeipſos ne et ipſi tententur. Sed q̃ his duobus modis offẽditur ſcilicet nimio rigore infirmos deȷ̃ciẽdo. ac nimia lenitate eoꝝ vicȷ̃s cõſentiẽdo. cõtra nimium rigorem eſt conſideratio proprie fragilitatis. contra nimiam lenitatem zelus rectitudinis.

¶ Ca. xiij. De duabus operationibus ſermonis dei. vbi ſupra

Sermo dei duo oꝑari debet. ⁊ aĩas vicioſas ſanare: et bonas ãmonere. vicioſas dico nõ oẽs q̃bꝰ ineſt viciũ: ſed q̃ vicio ex volũtate cõſentiunt: nec reſiſtũt q̃ntũ pñt. Bonas dico aĩas nõ ſolũ perfectas: ſed etiã inſipientes. q̃ licet viciũ habeant non tamẽ cõſentiũt ſed repugnãt. Sed tales anime licet ex infirmitate vel ignorãtia ſepe cadãt: tñ per voluntatẽ quã habent bonã reſur-

gunt. Hec eſt eni que bonā facit animā
qꝛ cū multa ſint anime bona naturali=
ter inſita. ſicut ingeniū bonū. memoria
capax. vigil ratio. ⁊ cetera anime bona
ſola tamē volūtas ſi fuerit bona: bonā
facit aiam. ſi fuerit viciosa: viciosā. Sꝫ
quia ſicut Job ait. homo nūꝙ̄ in eodē
ſtatu ꝑmanet. aut eni deficit. aut pro=
ficit. proficiendū eſt in hac voluntate.
qꝛ ipſa eſt via de qua ait propha. Hec
eſt via ambulate in ea. Primus huius
vie gradus eſt recta volūtas. ſecūdus
valida. tertius deuota. quartꝰ plena
volūtas. In primo gradu anima mēte
legi dei cōſentit: ſed carne repugnāte
bonū ꝑficere nō inuenit: ſed ſepe malū
qđ odit per infirmitatē facit. In hoc tñ
recta eſt eius voluntas: ꝙ aduerſario
ſuo cōſentiens in ſe odit / qđ ille repre=
hēdit. In ſecūdo gradu anima nō ſolū
malum qđ odit non agit: ſed etiā bonū
qđ diligit. licꝫ cū grauedine: fortiter tñ
perficit. In tertio gradu iam dilatato
corde currit viā mandatorū dei: et de=
lectatur in eis ſicut in oibus diuitijs.
In q̄rto gradu ſunt angeli qui ea faci=
litate qua ſemꝑ volunt bonū plenarie
perficiūt. Hūc gradū deſiderare quidē
poteſt anima. aſcendere non p̄t corꝑe:
ob hoc ꝙ corpore aggrauat̃. Qui nōdū
rectā habet volūtatē: ſciat qꝛ impedit
eū carnalis intentio. Qui habet rectā
et nō validā: ſciat qꝛ impedit eū praua
cōſuetudo. Qui habet deuotā et nōdū
plenam: ſciat quia impedit eū terrena
inhabitatio. Cuius adhuc viciosa vo=
luntas eſt: oret et dicat. fiat voluntas
tua ſicut in ce. ⁊ in ter. ſe intelligēs ter=
ram. illū autē qui rectā habet volūta=
tem celū. qꝛ q̄ntū celum diſtat a terra:
tantū diſtat recta voluntas a viciosa.
Ita oret qui rectā habet voluntatē. ſe
intelligens terrā: illū aūt qui inualida
eſt celū. Ita de ceteris: vt ſemꝑ atten=
dat anima proficere. qꝛ ſicut cōdēnatꝰ
eſt qui in viciosa permanet voluntate.
ita reprehenſibilis eſt qui in alijs non
ſtudet proficere.

Ca. xiiij. De duplici ligua. dei et anime. Super cantica. ſermone. xlv.

Spiritus eſt verbū: ſpiritusq; aia:
habētq; linguas ſuas quibus ſe
alterutrū alloquant̃. preſenteſq; indi=
cent. Et vbi q̄dē lingua fauor digna=
tionis eius: anime vo feruor deuotōis
eſt. Elinguis eſt aia atq; infans q̄ hāc
non habet: et non poteſt ipſi vllatenus
ſermocionatio eſſe cū vbo. ergo huiuſ=
cemodi linguā ſuam cū verbo mouet.
volēſq; ad animā loqui: non poteſt aia
non ſentire. Uiuus eſt eni ſermo dei et
efficax: ⁊ penetrabilior om̄i gladio an=
cipiti: ꝑtingens vſq; ad diuiſionē aie ⁊
ſpiritus. Et rurſū cū ſuā linguā anima
mouet: verbū latere multo minus po=
terit: non ſolū qꝛ vbiq; eſt preſens: ſed
propter hoc magis ꝙ niſi ipſo ſtimulā=
te deuotiōis lingua minime ad loquē=
dū mouet̃. Uerbo igitur dicere anime
pulcra es: ⁊ appellare amicā. infūdere
eſt vnde et amet: et ſe preſumat amari.
Ipſi vero verbū viciſſim noiare dile=
ctum et fateri pulcrū: qđ amat ⁊ quod
amatur: ſine fictione ⁊ fraude aſcribe=
re illi: et mirari dignationē et ſtupere
ad gratiā. Itaq; locutio verbi. infuſio
doni. reſponſio anime. cum gratiarum
actione admiratio.

Capi. xv. De vigore ⁊ languore amoris. Sup cantica. ſermōe. li.

Cum preſto eſt quod amatur viget
amor. languet cū abeſt. Qđ non
eſt aliud ꝙ̄ tediū quoddā impatientis
deſiderij quo neceſſe eſt affici mentem
vehemēter amātis abſente quē amat.
dum totus in expectatione q̄ntālibet
feſtinationē reputat tarditatē. Sub=
tractio nēpe rei quā amas: augmēta=
tio deſiderij eſt. et qđ ardētius deſide=
ras / cares egrius.

Ca. xvj. De duplici carita=te. Super cantica ſermone. l.

Est caritas i actu. eſt ⁊ in affectu.
Et de illa quidē que opis eſt. pu=
to eſſe datā legē homibus. mandatūq;
formatū. Nā in affectu q̄s ita habeat
vt mandatur? Ergo illa mandatur ad
meritū. iſta in premiū dat̃. Cuiꝰ initiū
quidē profectūq; vitā q̄ꝫ p̄ſentē expiri

diuina poſſe gratia nō negamꝰ. ſꝫ plane cōſummationē defendimus future felicitati. Quomō ergo iubenda fuit q̄ implenda nullomodo erat? Aut ſi placet tibi magis de affectuali datū fuiſſe mādatū: nō inde cōtendo: dūmodo acquieſcas et tu mihi: ꝙ minime in vita iſta ab aliquo hoim̄ poſſit vel potuerit adimpleri. Nec latuit preceptorē precepti pondus hoim̄ vires excedere: ſed iudicauit vtile ex hoc ipſo ſue illos inſufficientie admoneri: et vt ſcirent ſane ad quē iuſticie finē niti pro viribꝰ oporteret. Ergo mandādo impoſſibilia: non preuaricatores hoies fecit ſed hūiles. vt om̄e os obſtruatur et ſubditus fiat om̄is mundus deo: qꝛ ex operibꝰ legis non iuſtificabitur om̄is caro corā illo. Accipientes quippe mandatū: et ſentientes defectū clamabimus in celū: ⁊ miſerebiť nr̄i deus. Atqꝫ hoc dixerim ſiquidē conſenſerimus affectualē legē fuiſſe mandatā. Sed actuali potiꝰ id cōuenire inde vł maxime apparere videtur. qꝺ cum dixiſſet dn̄s diligite inimicos veſtros: mox de operibꝰ infert. benefacite his qui oderūt vos. Superuacue aūt de ope monuiſſet: ſi in affectione iā fuiſſet dilectio Neqꝫ hoc dico vt ſine affectione ſimus: et corde arido ſolas moueamus manꝰ ad opera. Sed affectio eſt quā caro gignit: et eſt quā ratio regit: ⁊ eſt q̄m cōdit ſapiētia. Prima eſt quā aplꝰs legi dei dicit nō eſſe ſubiectā nec eſſe poſſe. Scđa eſt quā ꝓhibet e regione cōſentientē legi dei: q̄m bona eſt. Nec dubiū diſtare a ſe cōtentioſam ⁊ conſentaneā. Longe vero tertia ab vtraqꝫ diſtat: que ⁊ guſtat ⁊ ſapit quoniā ſuauis ē dn̄s: primā eliminās ſecundā remunerās. Nā prima quidē dulcis: ſed turpis. ſecūda ſicca: ſed fortis. vltima pinguis ⁊ ſuauis eſt. Igitur per ſecundā opera fiūt ⁊ in ipſa charitas ſedet. Nō illa affectualis que ſale ſapientie cōdita pingueſcens / magnā menti importat multitudinē dulcedis dn̄i. ſed quedaꝫ potius actualis: q̄ etſi nōdū dulci illo amore ſuauiter reficit. ardore tn̄ amoris ipiꝰ vehemēť accēdit

¶ Ca. xvij. Q̄ ſit alius ordo charitatis actualis / alius affectualis Super cantꝫ. ſermone. l.

Actualis charitas iferiora p̄fert: affectualis ſuperiora. Etenim in bene affecta mēte nō dubium verbi cā / quin dilectioni hoīs dei dilectio preponatur: ⁊ i hoibus ipſis ꝑfectiores infirmioribus: celū terre / eternitas tēpori / anima carni. Attn̄ in bn̄ ordinata actōne ſepe aut ſemꝑ ordo oppoſitus iueniť. Nam ⁊ circa ꝓximi curam ⁊ plus vrgemur / ⁊ pluries occupamur: ⁊ infirmioribus fratribus diligētiori aſſiſtimus ſedulitate et paci terre / magis q̄ꝫ celi glorie iure humanitatis. ⁊ ipſa neceſſitate intendimꝰ / ⁊ tēporaliū inquietudine curarū vix aliquid ſētire de eternis permittimur / ⁊ languoribꝰ noſtri corporis poſtpoſita aīe cura / pene cōtinue inſeruimus. Orantē deniqꝫ hoiem deo loqui quis dubitet? Quotiens tn̄ charitate iubente inde abducimur ⁊ auellimur propter eos q̄ noſtra indigēt opa / vel loquela? Quotiēs pie cedit negociorum tumultibꝰ pia quies? Quotiēs ꝓ adminiſtrandis terrenis iuſtiſſime ipiſ ſuperſedemꝰ celebrandis miſſarū ſolēnijs? Ordo p̄poſterus: ſꝫ neceſſitas nō habet legem. Agit ergo ſuum actualis charitas ordinē iuxta patriſfamilias iuſſionem: incipiens a nouiſſimis. Pia certe ⁊ iuſta que nō ſit acceptrix ꝑſonarum / nec precia cōſideret rerū: ſꝫ hoim̄ neceſſitates. At nō ita affectualis: nā a primis ipſa ducit ordinē. Eſt eni ſapientia per quā vtiqꝫ res ſapiūt queqꝫ prout ſunt. vt verbigratia. Que pluris natura habet: pluris quoqꝫ ipſa affectio ſentiat / minora minꝰ / minima minime. Et illū quidē ordinem charitatꝫ veritas facit: hunc aūt veritatis charitas vendicat ſibi. Nā ⁊ vera in hoc ē charitas vt qui indigēt amplius accipiant prius ⁊ rurſum in eo cara apparet veritas ſi ordineꝫ teneamus affectu q̄ꝫ illa ratione.

¶ Ca. xviij. De duplici humi

litate. Sup cant. ſermone.xlij.

Eſt humilitas quā nobis veritas parit: ⁊ nō habet calorē. Et eſt humilitas quā charitas format ⁊ inflammat: atqꝫ hec quidem i affectu/ illa in cognitione cōſiſtit. Eteni tu ſi temetipꝫ intus ad lumē veritatis ⁊ ſine diſſimulatione inſpicias: ⁊ ſine palpatiōe dijudices: non dubito quin humilieris. Et tu in oculis tuis factꝰ vilioꝛ tibi ex hac vera cognitione tui: qꝫuis necdū fortaſſe id eſſe patiaris in oculis alioꝛum. Eris igitur humilis: ſꝫ de opere interim veritatis ⁊ minime adhuc de amoꝛis infuſione. Nā ſi veritatis ipſius que te tibi veraciter atqꝫ ſalubꝛiter demonſtrauit: ſicut ſplendoꝛe illumiatus: ita affectus amoꝛe fuiſſes. voluiſſes ꝓculdubio quod in te ē: eandē de te oēs tenere ſententiā quā ipſam apud te veritatē habere cognoſcis. Sane quantū in te eſt dixerim/ quoniā plerūqꝫ nō expedit innoteſcere oībus omia que nos ſcimꝰ de nobis: atqꝫ ipſa veritatis charitate et charitatis veritate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoſcēti. Alioquin ſi priuato amoꝛe tui tentus: detines pariter itra te iudiciū veritatis incluſum. cui dubiū eſt minus te veritatem diligere: cui ꝓpꝛiū pꝛefers vel cōmodum vel honoꝛē. Uides igitur non eſſe idipſum hoīem de ſeipſo non alta iam ſapere veritatis lumine redargutum/ ⁊ humilibus ſponte cōſentire munere charitatis adiutum. Illud enim neceſſitatis eſt: hoc voluntatis. Sed ſi apud teipſum humiliatꝰ es: neceſſaria illa humilitate quā veritas ſenſibꝰ ingerit/ vigilātis adhibe voluntatē ⁊ fac de neceſſitate virtutē. Qm̄ nulla eſt virtus niſi motus aſſit bone volnntat. Sic autem fiet iſtud ſi nolis alter apparere foꝛis: qꝫ te inuenis intus.

Ca.xix. De humilitate ⁊ humiliatione. Super cant. ſer.xxxiiij

Humilitas iuſtificat nos: humilitas dixi nō humiliatio. Quāti humilitati qui humiles nō ſunt: Alij cū rancoꝛe humiliant: alij patiēter: alij libenter. Pꝛimi rei ſunt: ſequētes inoxij: vltimi iuſti. Quanqꝫ ⁊ innocētia poꝛtio iuſtitie eſt: ſed cōſūmatio eius apꝺ humilem. Qui aūt dicere poteſt/ bonū mihi quia humiliaſti me: is vere humilis eſt. Nō poteſt dicere ꝗ inuitus tolerat: minus qui murmurat. Neutri illoꝛum promittimꝰ gratiā ꝙ humiliatur: etſi ſane longe hi duo a ſe differant: ⁊ alter quidē in patientia ſua poſſideat aīam ſuam: alter in ſuo murmure pereat. Sꝫ enim ſi vnus iram: neuter tñ gratiā promeretur/ qm̄ non humiliatis ſed hūilibus deus dat gratiā. Eteni ſolā gratiam quā pꝛefert meretur leta ⁊ abſoluta humilitas. Que eni coacta fuerit vel extoꝛta: etſi vitā obtinet ꝓpter patientiam: ꝓpter triſtitiā tamen gratiā nō habet. In quibuſdā dictis. Humilitas ad quā vtiqꝫ ducit humiliatio totius eſt ſpiritualis fabꝛice fundamentū. Siquidē humiliatio via eſt ad humilitatē: ſicut patiētia ad pacē: ſicut lectio ad ſcientiā. Si virtutem appetis hūilitatis: viam nō refugias humiliatiōis. Nam ſi nō pateris humiliari: non poteris ad humilitatem prouehi.

Ca.xx. De itellectu ⁊ affectu. In tertio ſermone de aſcētione. Hodie celoꝛum rex.

Duo ſunt que in nobis purganda ſunt: intellectus ⁊ affectꝰ. Intellectus vt nouerit: affectus vt velit. Hi ſe pius ſibi inuicē aduerſantur: vt alter ſumma petere/ alter appetere infima videatur. Quātus vero is doloꝛ: qꝫ grauis aīe cruciatus: dum ſic diſtrahitur/ ſic dilaceratur/ ſic abrūpitur a ſeipſa. Intellectꝰ vero tūc depꝛimitur cū multa cogitat: cū non colligit ſe circa vnā ⁊ vnicam meditationē: que cōcipitur de ciuitate illa cuius participatio eius in idipſum. Huiuſmodi intellectū opoꝛtꝫ depꝛimi ⁊ diſtrahi per multa multis ⁊ multiplicibus modis. Affectiones ꝟo que coꝛrupto coꝛpoꝛe diuerſis paſſionibus afficiuntur mitigari nunqꝫ pñt: ne dicam ſanari donec voluntas vnū querat ⁊ tendat ad vnū. Intellectus noſter

turbatus erat:ne dicam cecatus. Affe
ctus inquinatus erat ⁊ multū inqnatꝰ
ſed chriſtus intellectū illuminat/ ſpūs
ſanctus affectū purgat. Uenit eni filiꝰ
dei et tot et tanta mirabilia in mundo
operatus eſt/vt non imerito intellectū
noſtrum ab oibus mundanis rebꝰ eua=
cuauerit vt ſemꝑ cogitemꝰ et nunq̃ꝫ co=
gitare ſufficiamus: qꝛ mirabilia fecit.
Uere latiſſimos nobis ad ſpaciandū in
telligentie cāpos reliquit: ⁊ torrēs iſta
rum cogitationū ꝓfundiſſimꝰ eſt. Quis
enim cogitare ſufficit qualiter rerū do
minus preuenerit nos / venerit ad nos
ſubuenerit nobis. ⁊ ſingularis illa ma=
ieſtas voluerit mori vt viueremꝰ: ſuire
vt regnaremus: exulare vt repatriare=
mus: ⁊ vſq̃ꝫ ad ſeruiliſſima opera incli=
nari/vt conſtitueret nos ſuper oia opa
ſua? Unde aūt nobis i his tenebris ve
ritas? Unđ charitas in hoc ſeculo neq̃ꝫ
in hoc mūdo qui poſitus eſt i maligno
Putas erit q̄ intellectū illuminet: q̄ in=
flammet affectū? Erit ſi ꝯuertamur ad
chriſtū/ ⁊ velamē de cordibus auferat.

Capi. xxi. De cognitione et amore. In prima parte ſer. de aduentu

Due penne agnitio ⁊ deuotio. Le=
uat quippe agnitionis ala: ſꝫ ſo
la non ſufficit. Ruit citius q̄ vna tantū
ala volare cōtendit: ⁊ quo magis attol
litur/peius alliditur. zelus abſq̃ꝫ ſcien
tia quo vehemētius irruit: i eo corruit
grauius. Ubi vero intelligentiā caritas
agnitionē deuotio comitat̃: volet ſecu
re qui eiuſmodi eſt. volet ſine fine: quia
volat in eternitatē adherendo ei q̄ ſem
per ⁊ beate eſt. Semꝑ et nos eſſe et eſſe
beate poteramns. Adherēdo aūt dixe
rim non ſolum ꝑ cognitionē/ ſed ꝑ amo
rem. Nam adherendo veritati ꝑ cogni
tionem: ſed ab illa defluēdo per amorē
amando pro illa ſcilꝫ vanitatē/ homo
vanitati ſimilis factus eſt. Et q̄d vani
us q̄ꝫ diligere vanitatē? Et quid iniquſ
q̄ꝫ contēnere veritatē? Quid vero iuſtiꝰ
q̄ꝫ contēptoribus ſubtrahi ⁊ ipſam co=
gnitionem? Quid inquā iuſtius q̄ꝫ vt iā
de eius cognitione gloriari non poſſit:
qui cognitā non glorificauit? Itaq̃ꝫ ap
petitus vanitatis eſt contēptus verita
tis. Contēptus veritatis cā noſtre ceci=
tatis Ex hac cecitate deſcendit ꝙ ple=
rumq̃ꝫ ꝓ eo quod eſt amamus vel ap=
probamus quod nō eſt: qm̄ dum ſumꝰ
i hoc corpore ꝑegrinamur a dn̄o ab eo
qui ſumme eſt. Et q̄d eſt homo O deꝰ:
niſi qđ inotuiſti ei? Itaq̃ꝫ ſi notitia dei
cauſa eſt vt homo aliq̄d ſit: ignorantia
facit vt nihil ſit. Sed q̄ vocat ea q̄ non
ſunt tanq̃ꝫ ea que ſunt miseratꝰ quodā
modo redactos in nihilū: manna illud
abſconditū: qꝛ necdū poſſumus contē=
plari per ſpeciē / vel plene amplecti ꝑ
amorem: dedit iterim nobis ⁊ ſapere ꝑ
fidem: ⁊ querere per deſideriū Per que
vtiq̃ꝫ duo ad eſſe de non eſſe ſecūdo re=
ducti/fieri incipiamꝰ initiū aliqđ crea=
ture eius tranſituri q̄nq̃ꝫ in virū perfe=
ctum: in menſurā etatis plenitudinis
chriſti. Quod ꝓculdubio erit cuꝫ fides
cōuertetur in itellectū: ⁊ deſideriū pere
grinatiōis in plenitudinē commutabit̃
dilectionis. Si eni adhuc abſentes ini
ciat fides ⁊ deſiderium: preſentes pro=
fecto cōſummat intellectꝰ et amor. Si=
cut em̄ fides ducit ad plenam cognitio
nem/ſic deſideriū ad plenā dilectionē.
Intellectus igitur eſt fructꝰ fidei: ꝑfe=
cta charitas deſiderij

Ca. xxij. De meditatione ⁊ oratione. In ſer. prio de ſancto andrea in fine. qui incipit. Celebrantes

NEmo repente fit ſummꝰ aſcenden
do non volādo apprehēditur ſum
mitas ſcale. Aſcēdamꝰ ergo velut duo=
bus quibuſdā pedibus meditatione ⁊
oratione. Meditatio ſiquidē docet q̄d
deſit: orō ne deſit obtinet. Illa viā oſtē=
dit: iſta deducit. Meditatione deniq̃ꝫ
agnoſcimus imminentia nobis pericu
la: oratione euadimus.

Ca. xxiij. De duplici cōfeſſione. In ſecūdo ſermone. In vigilia natalis dn̄i. O iudar hieruſalem.

UEra cōfeſſio fratres mei eſt ſi oia
opera veſtra opera dei ſunt: ⁊ cōfi

teantur ei. Confiteantur autez ei gemi
na quadã confeſſione/vt duplicibꝰ ve=
ſtiamini. id eſt cõfeſſione peccatorũ ve
ſtrorum: ⁊ ꝯfeſſione laudis diuine. Tũc
enim veri confeſſores eritis/ſi omis ve
ſtra vita confiteatur vos pctõres et di=
gnos multo maioribus penis. deũ ve=
ro ſumme bonũ qui ꝓ his leuibus ⁊ trã
ſitorijs eterna cõdonat ſupplicia q̃ me
ruiſtis. Quiſquis eni ardẽter non deſi=
derat penitentiã videt̃ operibus dicere
ſe non indigere penitentia: et ita ſuam
nõ cõfitet̃ culpã: aut nõ poſſe prodeſſe
ei penitentiã: et ita diuinam non confi=
tetur bonitatem

Ca.xxiiij. De duabus ſpe=ciebus ſuperbie In prima parte epiſtolaruz. ad henricũ ſenonẽſem archiepm

Superbia eſt appetitus ꝓprie ex=
cellentie. hec i ſpecies duas diui=
ditur: in cecã ⁊ vanã ſuperbiã. Que qui
dem et alijs noĩbus appellari poſſunt
contumatia ⁊ vanitas. Quarũ prior in
telligentie: poſterior volũtatis viciũ ẽ.
Nam ex illa rationis fallitur oculus ⁊
ex iſta voluntatis appetitus male affi
citur. Quod melius ſingularũ diffini=
tionibus demõſtrabimus. Ceca ſuper=
bia ſeu cõtumacia eſt viciũ quo ſe exiſti
mãs aliquis vel eſſe bonũ quod nõ eſt
vel a ſe eſſe qď eſt: in ſe nõ in dño glori=
atur. Uana ſupbia ſeu vanitas eſt vici=
um quo quis tam de eo qď eſt ꝙ de eo
quod non eſt: ſuis magis ꝙ dei laudi=
bus delectatur.

Ca.xxv. De duabꝰ ſpecie=bus humilitatis. Ubi ſupra.

Humilitas eſt contẽptus ꝓprie ex
cellentie. Contẽptus opponit̃ ap
petitui. Duabꝰ quoqꝫ ſuperbie ſpecie=
bus due nihilominꝰ humilitatis ſpeci
es opponũtur. Contra cecã cum q̃s de
ſe nouerit ſentire humiliter. Contra va
nam nec cõſentire aliter ſentientibus.
Nempe qui de ſeipſo humiliter ſentire
nouit/in neutro ipſius de ſe iudiciũ fal
li poteſt: videlꝫ vt aut maius aliq̃d pu
tet ſe eſſe ꝙ ſit: aut a ſe eſſe qď ſit. Et
ideo patiẽter carẽs quod ſibi nouit de
eſſe: humiliter de eo quod certꝰ eſt ad=
eſſe non in ſe: ſed in dño gloriat̃. In epi
ſtola ad ogeriũ canonicũ regularẽ. Nõ
parcit ſibi arrogãs/non parcit ſibi ſu=
perbus: nõ cupidus vane glorie ⁊ iacta
tor actuũ ſuorũ: q̃ vel ſibi arrogat qď ẽ
vel mentitur de ſe qď non eſt. Solꝰ qui
vere humilis eſt parcit aĩe ſue q̃ ne pu=
tetur quod nõ eſt: ſemp quantũ in ſe ẽ
vult neſciri quod eſt. Grãde reuera pe
riculuz audire quemqꝫ de ſe ſupra quẽ
ſentit in ſe

Ca.xxvj. De duobus qui=bus ſibi cauet contẽptor laudis hũa=ne. In epiſtola ad henricũ ſenonenſem archiepiſcopum

Qui humanas laudes cõſueuit ꝑ=
fecte contẽnere: cũ ſe laudari ꝑ=
cipit de eo quod in ſe nouit nõ eſſe nul=
latenus acquieſcẽs: illud ſibi cõmeõ=
rat. Qui te beatificãt in errorẽ te mit=
tunt. Cũ vero laudari ſe cõperit de bo
no qď ſe forte habere cognoſcit: nihilo
minus quantũ in ſe eſt ſcuto veritatis
curat a ſe repellere iaculũ fauoris/dãſ
deo gloriam ⁊ dicẽs. Gratia dei ſuz id
quod ſum. Probat ipſe opus ſuũ: ⁊ ſic
habet in ſemetipſo gloriã/⁊ non in alte
ro. Fidelis ſuimet cuſtos qui ſibi oleũ
fauoris ſine fraude reſeruet: ne i aduẽ=
tu ſponſi lãpas conſciẽtie vacua extin
guetur. Non in altero inquã. Nec em̃
tutum arbitrabat̃ labijs hoĩm cõmit=
tere gloriã ſuam arche vtiqꝫ ſine claue
et ſera. Non tutũ plane: ſed ſtultuz ibi
theſaurũ tuum recõdere: vnde reſume
re non valeas cũ volueris. Si ponis in
os meũ iam non in tua: ſed in mea po=
teſtate eſt/cum vtiqꝫ ꝓ meo libitu: vel
laudare te poſſim vel derogare tibi.
Sanũ vas ⁊ inconcuſſum cõſcientia et
ſecretis ſeruãdis idoneũ: nullis patẽs
inſidijs/nulli violentie cedẽs/nulli q̃p
pe oculo vel manui acceſſibilis: exce=
pto dũtaxat ſpiritui qui ſcrutat̃ etiaz
alta dei. Quicq̃d in ea repoſuero ſecu=
rus ſuz qꝛ non perdã: ſeruabit viuo/de
functo reſtituet. Nam quocunqꝫ vado
ego/ipſa it mecũ: ſecũ ferens depoſitũ

quod ſeruandum accepit. Adeſt viuo: mortuum ſequitur. Ubiqꝫ mihi vel gloria vel confuſio inſeparabilis pro qualitate depoſiti.

¶ Ca. xxvij. De duobꝰ in conſilio neceſſarijs. vbi ſupra.

AD conſilium ſoli eligantur qui ⁊ prudētes eſſe videātur ⁊ beniuoli. Abſqꝫ prudētia ⁊ beniuolētia ſcio non eſſe perfecta ꝯſilia. Ue noſtro generi ab imperfectione ſua. Uix in multitudine hominum vnum reperias in vtraqꝫ gratia conſummatū. Haud facile ſiquidē vel prudēti beniuolentiā: vel fideli ineſſe ſapientiā deprehēdas. Sine numero autem ſunt: quos vtriuſqꝫ muneris expertes eſſe conſtiterit.

¶ Ca. xxviij. De duobus in q̄ diuiditur monaſterialis obſeruatio. In libro de precepto ⁊ diſpenſatione.

PArtienda eſt nobis vniuerſa obſeruatio regularis: in precepta videlicet et remedia. Preceptis inſtituit̄ vita contra peccatum: remedijs inſtituitur poſt peccatum innocētia. Sic ergo vtraqꝫ iſta complectitur noſtra profeſſio. vt profeſſus quiſquis cum in aliquo forte regularium mādatorum deliquerit: ſi ad remedium eque regulare confugerit. etſi cōuincitur tranſgreſſor mandati: non tamen pacti preuaricator. Solum itaqꝫ cenſuerim fregiſſe votum: violaſſe propoſituꝫ. pactū preuaricaſſe: qui ⁊ preceptum contempſerit et remedium. Nam illum ſane dico ſecurum: qui etiam ſi interdum obediētie limitem preterierit: conſilium non reſpuit penitentie. Regulares nāqꝫ terminos etſi ſepe deliquerit / non euadit: qui cenſure que ex regula eſt diſciplinam non ſubterfugit. Pars ſiquidē regule eſt regularis correptio: et in ea reperitur. non ſolum bone vite inſtructio: ſed etiam emendatio praue. Inueniuntur in ea et precepta obedientie et inobedientie remedia: vt ne peccando quidem a regula recedatur. Fateor ſane impoſſibile cuiuis mortaliū / vel venialiter interdū non delinquere in preceptis obedientie: ſed nulla iam de impoſſibilitate querela. quādoquidem ⁊ ex regula: licet id quoqꝫ quod criminaliter delinqui contigerit emendare.

¶ Ca. xxix. De duobus in monaſterijs obſeruandis. In epiſtola ad Adam monachum ſecunda: que ordit̄ Si maneres in charitate.

UT cetera taceam / duo precipue in monaſterijs conuerſātibus obſeruanda traduntur. Subiectio abbati: et ſtabilitas in loco. Et ita oſeruanda ꝙ neutrum impediat alterum: nec alterutrum ſibi preiudicēt: vt verbigratia. Sic te ſtabilē in loco exhibeas: vt abbati ſubijci nō contemnas. Sic obedias abbati ſubiectus: vt ſtabilitateꝫ non amittas. Dico ergo abbati ꝑ omnia obtemperādum: ſed ſalua profeſſione. Si abbas meus aut etiam angelꝰ de celo contraria iuſſerit: libere recuſabo huiuſmodi obedientiā: que me trāſgreſſorem proprij voti / ⁊ peierare facit nomen dei mei.

¶ Ca. xxx. De auctoritate precipientium et qualitate preceptorum. In libro de precepto et diſpenſatione.

CUius inter preceptores reuerentior nobis imminebit auctoritas eius grauior formidetur offēſa: ac maioris cuiuſqꝫ mandati tranſgreſſio dānabilior eſtimetur. Melius ſiquidem eſt obedire deo: q̄ꝫ homibus. et in ipſis melius magiſtris: q̄ꝫ diſcipulis. Porro in magiſtris melius noſtris: q̄ꝫ extraneis. Quibus autem melius cōſtat obedire: ipſis proculdubio et non obedire deteſtabilius eſt. Et de mādatis ſimiliter. Maioribus quippe maior: minoribus minor opera noſtra ⁊ cura debetur de quorum ⁊ contemptu iuxta eandeꝫ conſiderationē grauior: leuior ve offenſa contrahitur. Porro maiora minora qꝫ mandata dixerim / ſcđm ꝙ magis minus ve velle cōſtiterit: ipſum qui precipit ſiue hominez ſine deum. Tā ergo qualitas preceptorum / q̄ꝫ auctoritas

precipientiū et obedientie prefigit me=
tam:et in obedientie terminat culpaꝫ.
quādo in prelatis quibuſqꝫ auctorita=
tis grauioris:et eorum mandatis qui=
buſqꝫ maioris vtilitatis quo diligenti=
or debetur obſequendi cura:eo ⁊ culpa
grauior incurritur de cōtemptu. His
itaqꝫ diſtinctionibus animaduerſis et
obedientie modus:et pōdus inobediē=
tie facile reperitur

¶ Ca.xxxi. De neglectu ⁊ con
temptu mādatorum. Ubi ſupra

Hec generalis regula vniuerſorū
preceptorum:que per ſe aut pro
pter ſe nec bona nec mala ſunt/aut di=
uina inſtitutione / aut propria cuiuſqꝫ
profeſſione fixa non ſunt: vt non iuſſa
quidem licite vtrūlibet vel admittātur
vel omittātur. iuſſa vero ſine culpa nō
negligantur:ſine crimine non contem=
nantur. Ex his verbigratia dico vel ri=
ſum eſſe interdictum:vel indictum ſilē
tium. Hec ſiquidem ſi contra mādatū
non veniūt:nec peccata ſunt. Acceden
te mādato ſi quo minus iam obſeruā=
tur in peccatum reputātur: nō tamē in
crimen. ita ſane ſi per ſurreptioneꝫ aut
obliuionem/non per contemptum ho=
rum tranſgreſſio cōtigerit. Ubiqꝫ enim
et culpabilis neglectus:et cōtemptus
damnabilis eſt. Differunt autem ꝙ ne
glectus quidem languor inertie eſt: cō
temptus vero ſupbie tumor. Porro cō=
temptus in omni ſpecie mandatorum
pari pondere grauis et cōmuniter dā=
nabilis eſt:neglectus autē in fixis gra=
uior:tolerabilior in mobilibus māda=
tis. Siquidē adulterium quocūqꝫ mo=
do/quocūqꝫ ꝑpetres animo:turpe fla=
gitium eſt ac crimiale peccatum. cum
tamen leue verbum in tempore vel loco
ſilentij forte per obliuionem ſurreptū.
riſus vel per impetum magis excuſſus
ꝙ̄ preſumptus cōtra preceptum:quod
vtiqꝫ cum negligētis aut diſſoluti ſpiri
tus indicium eſt: eo facillime veniam
promereatur:quo vix vel peccatum re=
putatur. Quid cum ſcienter et cum de=
liberatione in verba ocioſa ſilētio:licet
nō in dicto lingua laxat: Uñ nimirū ra
tio exigenda eſt in futuro iudicio: Heu
nobis. q̄nā poterit reddi ratio de ocio:
Alioquin ocium nō eſt: ſed non omino
ratione vacuum eſt. Et tamē quis ne=
ſciat vnum detractionis verbum quā=
tum etiā innumeris talibus:id ē ocio=
ſis preponderet ad delictum meritūqꝫ
damnationis: Quid ita: videlicꝫ quia
diſcretio eſt in mādatis: conſequenter
et in culpis: vt maiorū grauior:leuior
ꝙ minorum cenſeatur tranſgreſſio mā=
datorum.

¶ Ca.xxxij. De gemina ſpe=
cie viciorum. In quibuſdam ſentētijs.

Eſt gemina ſpecies viciorū. Alia
enim ſunt que nocent nobis:alia
que proximis. Illa flagitia: iſta vocan
tur facinora. Et hec omnia dicūtur val
lis lacrimarum:quia omniū fletus flu=
uio plangēda eſt vita peccatorum. De
valle flagitiorum aſcenditur ad mon=
tem caſtitatis triplici continentia. mē=
brorum :ſenſuū:cogitationum. In pri
ma continentia cohibetur actus. in ſe=
cunda vitatur aſpectus. in tertia reſe=
catur affectus. Item de valle facinoꝝ
aſcenditur in montem innocentie. Hic
erigitur ſcala. Qđ tibi nō vis fieri:alij
ne facias. Et ponit in ea triplex gradꝰ
timoris. vel eiꝰ ſcilicꝫ q̄ patitur:ne red
dat talionem. vel ſuperioris ptātis ne
inferat vltionem. vel interni iudicis q̄
reddet vnicuiqꝫ ſm opera ſua. De mō=
te innocentie cōfugiendum eſt ad mon
tem pacientie. et hic quoqꝫ erigitur ſca
la triplicis gradus. Primus eſt domi=
ni paſſio. ſcōs martirum fortitudo. ter=
tius premij magnitudo. Mōs iſte pa=
tientie ſm hos gradus eſt arduus. ſpi=
noſus:aridus. Arduus propter difficul
tatem imitandi paſſionem dn̄i. Spino
ſus propter aculeos tēptationum que
multiplices ſunt:dāno ſcꝫ rerum: cōtu
melijs verborū. cruciatibꝰ corporū. in
quibus oēs ſancti martires examinā=
tur. Aridus propter retributiōes pre=
miorum:que non in hoc ſeculo ſperan=
tur ſed in futuro

Ca.xxxiij. De veteri ⁊ nouo hoie. In quibuſdam ſententijs.

Duo homines ſunt vetus ⁊ nouus Adam vetus ⁊ chriſtus nouꝰ. Ille terrenus: iſte celeſtis. Illius ymago vetuſtas: iſtius ymago nouitas. Eſt aũt triplex vetuſtas: ⁊ econtrario triplex nouitas. Eſt eni vetuſtas in corde/in ore/in opere. In quibus tribus modis peccamus: cogitatione/locutione/⁊ opere In corde ſunt carnalia deſideria ⁊ ſecularia. id eſt amor carnis ⁊ amor ſeculi. Similiter in ore eſt gemia vetuſtas: arrogantia ⁊ derogatio. Itẽ gemia in opere flagitia ⁊ facinora. hec oia ſunt imago veteris hominis: ⁊ hec oia renouanda ſunt in nobis. Renouetur ergo cor a carnalibus deſiderijs ⁊ ſecularibus vt excluſis illis introducatur amor dei: et amor patrie celeſtis. Recedant ab ore arrogantia ⁊ derogatio: ⁊ ſuccedãt pro his vera peccatorum confeſſio/⁊ bona de proximis eſtimatio. Pro flagicijs ⁊ facinoribus q̃ vetuſtas eſt operis: aſſumatur cõtinentia ⁊ innocẽtia: vt ſcʒ cõtrarijs virtutibus cõtraria vicia depellantur.

Ca.xxxiiij. De duplici timore. In epiſtola ad ogerium canonicum regularem.

Eſt timor inutilis: triſtis/crudelis qui veniã quia nõ querit nõ conſequitur. Eſt ⁊ timor pius: humilis ⁊ fructuoſus/qui cuilʒ quantũlʒ etiam peccatori facile veniã promeretur. Talis timor generat: nutrit/⁊ ſeruat humilitatem: ſed manſuetudinẽ/ſed patientiam ſed longanimitatẽ. Queʒ non delectet tam inclita ples: Alterius vero miſera ſoboles eſt pertinacia: immoderata triſticia. rancor/horror/ contemptus / et deſperatio

Ca.xxxv. De duabus filiabus ignorantie. Sup cantꝫ. ſermo. xvij

Peſſime matris ignorantie/ peſſime filie due ſunt: falſitas ⁊ dubietas. Illa miſerior: iſta miſerabilior: perniciosior illa: iſta moleſtior. Cũ loquitur ſpũs cedit vtraq;. ⁊ ẽ nõ ſolũ veritas: ſʒ et certa veritas. Eſt q̃ppe veritatis ille ſpiritus: cui cõtraria falſitas eſt. Eſt et ſapientie que cũ ſit candor vite eterne: et vbiq; attingat ꝓpter mundiciã ſuaʒ obſcurum ambiguũ nõ admittit. Cauẽda ſane cũ ſpiritus iſte non loquitur: etſi nõ moleſta dubietas: certe falſitas execranda. Aliud eſt eñ ſub incerto: hoc vel illud opinando ſentire/aliud temere affirmare quod neſcias. Aliud ẽ dubitare de veritate/quod patiaris neceſſe eſt: cũ ſpiritus minime ſpirat/⁊ aliud ſapere falſitateʒ: quod facile caues/ſi eandem tuaʒ ignorantiã non ignoras. Aut ergo loquatur ſemꝑ ſpiritus/qđ noſtri quidem minime arbitrij eſt: aut qñ ſilere placet hoc ipm indicet ⁊ loquatur ſaltem ſuũ ſilentiũ: ne ipm nobis falſo preire putãtes noſtrũ pro ipſo male ſecuri ſequamur errorem. Etſi ſuſpendit ambiguo: non relinquat mẽdacio. Eſt qui dubie profert mendaciũ nec mẽtitur et eſt qui veritatẽ quã affirmat neſcit: ⁊ mentitur. Nã et ille nõ quidẽ quod nõ eſt eſſe: ſed ſe qđ credit credere dicit/et verum dicit. etiãſi hoc verũ non ſit qđ credit: ⁊ is cum certũ ſe vnde certꝰ non eſt dicit/verũ non dicit. etiamſi verũ ſit de quo aſſerit

Ca.xxxvj. De duplici malo innato ⁊ ſeminato. Super cãtica ſermone. xxxij

Cum mala in corde verſamus: noſtra cogitatio eſt / ſi bona dei ſermo eſt. Illa cor noſtrũ dicit: hec audit. Pacem pietatẽ/iuſticiã/ deus in nobis loquitur: nec talia cogitamꝰ ex nobis: ſed in nobis audimus. Ceterũ homicidia/adulteria/furta/blaſphemie/⁊ ſimilia his de corde exeunt: nec audimꝰ ea ſed dicimus. Sed eſt p̃terea qđ corde quidem ſentitur: non tñ cordis eſt verbum. neq; eñ de corde exit ſicut noſtra cogitatio: ſed neq; illud ẽ quod ad cor fieri diximus verbũ videlicet dei: cũ ſit malum. Immittitur autẽ a cõtrarijs poteſtatibus: ſicut fiunt immiſſiones ꝑ angelos malos: quale verbi cauſa fuit qđ

legitur immiſiſſe in cor dyabolus: vt
traderet dñz Judas ſimonis ſcariothiſ
Uerum quis ita vigilet ⁊ diligẽs ſit ob
ſeruator motionũ internarũ ſuarũ.ſiue
in ſe ſiue ex ſe factarũ:vt liquido ad q̃
que illicita ſenſa cordis ſui diſcernat
inter morbũ mẽtis ⁊ morſuz ſerpentꝫ?
Ego nulli mortaliũ hoc poſſibile puto
niſi qui illuminatus a ſpũſancto: ſpẽa
le accepit donũ illud quod apoſtolus
noiat diſcretionẽ ſpirituũ. Quantumlꝫ
enim quis ſcdm Salomonẽ omni cuſto
dia ſeruet cor ſuũ et omia que intra ſe
mouentur vigilãtiſſima intẽtione obſer
uet:etiãſi diuturnũ forte in his habue
rit exercitiũ ⁊ frequens experimentum
non poterit tñ ad purũ in ſe dinoſcere
diſcernere/vel ab inuicẽ malũ innatuz
et malũ ſeminatũ. Nam delicta q̃s in
telligit? Nec multũ refert noſtra ſcire
vnde nobis ineſt malũ dũmodo ineſſe
ſciamus. Uigilandũ potius ⁊ orandũ
vndecũqꝫ ſit ne cõſentiamꝰ. Nõ poſſuz
tradere vobis qđ non accepi. Non aũt
accepi fateor vnde aſſignẽ certã notio=
nem inter partũ cordis/ ⁊ ſeminarium
hoſtis. Quippe vtrũqꝫ maluz: vtrũqꝫ a
malo:vtrũqꝫ in corde:ſed nõ vtrũqꝫ de
corde. Hoc totũ certũ mihi i me:etſi in=
certum quid cordi/q̃d hoſti tribuam:⁊
id quidẽ abſqꝫ periculo. Sed ſane eſt
vbi periculoſe imo damnabilit̃ erratur
atqꝫ ibi merito nobis certa prefigit̃ re=
gula:ne quod dei eſt in nobis demꝰno=
bis:putantes dei viſitationẽ noſtrã eſſe
cogitationẽ. Ergo quantũ diſtat bonũ
a malo:tantũ iſta duo a ſe: qm̃ nec de
deo malũ/nec de corde exiet bonũ:niſi
quod prius forte de deo conceperit

¶ Ca.xxxvij. De duplici cor=
ruptione anime/ſcilꝫ ⁊ corporis. In q̃=
buſdam ſententijs.

Habet anima corruptionẽ ſuã: hꝫ
et corpus ſuã. Corruptio anime
tripartita eſt:corporis eſt quadriptita
Corpus ſiquidez conſtat ex quattuor
elementis. Aia vero in triplici vi ſubſi=
ſtit. Eſt ei rõnalis/ꝯcupiſcibilis/ iraſci
bilis. Rationẽ cuius eſt cognitio veri=
tatis corrũpit ſuperbia:corrupta aũt
fallitur duobus modis: in cognitione
ſui/⁊ cognitione dei. Cõcupiſcentiã cor
rũpit vana gloria:memoriã peruerſe
cogitationes. Corruptio corporis dici
tur abominatio: ⁊ fit quattuor modis
ſcdm quattuor elemẽta ex quibꝰ cõſtat
Quattuor em̃ ſunt q̃ corpus corrũpũt
curioſitas/loquacitas/crudelitas/vo
luptas. Sũt autẽ quattuor partes cor
poris in quibꝰ ſingulis maxime vigent
ſingula elemẽta. Nã in oculis ẽ ignis.
in lingua q̃ vocem format aer.in mani=
bus quarũ proprie tactus eſt terra.in
genitalibus aqua. Has quattuor par
tes corrũpit illa quadripartita peſtis
Oculos ſcilꝫ curioſitas:linguã loqua=
citas:manus crudelitas:genitalia vo
luptas:ſic fiunt hoies corrupti ⁊ abo=
minabiles.corrupti in aia/ abomiabi
les in corpore:corrupti corã deo:abo=
minabiles coram hominibus.

¶ Ca.xxxviij. De duplici ma
licia dyaboli. In ſer.prio de ſctõ ãdrea

Habet nequiſſimus ille inimicus
laqueos/habet et iacula:vtpote
callidiſſimus venator hoim ſolum ſiti=
ens ſanguinẽ animarũ. Alios telis ap
petit malicioſe cuiuſlꝫ ſuggeſtionis: et
in eis vulnerat multos quoꝝ tenuis ẽ
patientia. Alios voluptatibus irretire
laborat: ⁊ in his cõcludit multitudinẽ
copioſam eorum qui in terra repũt:ac
volitant iuxta eã. Sit ergo gaudiuz in
tribulatione:⁊ iam non habet malignꝰ
vnde illiciat: nõ habet vnde deijciat.
Nunqꝫ proficiet inimicus in eo quem
crux chriſti delectat: ſi carnalẽ ſugge=
rit delectationẽ/ ⁊ filius iniquitatis nõ
apponet nocere ei.ſi ad exaſperanduz
animũ eius quãlibet immittere tenta
uerit amaritudinẽ. Nõ curat delicias
qui ieiunio paſcitur:multo minus pro
eo murmurare põt in quo etiã delecta
tur. Plane altiſſimũ poſuit refugiũ ſu=
um.vbi nec muſcipula inimici timẽda
ſit:nec ſagitta

¶ Ca.xxxix. De duplici ſcien

tia mala. In quibuſdam dictis
Alia eſt ſcientia mūdi que docet
vanitatē: ⁊ alia eſt ſciētia carnis
que docet voluptatē. Illa tanq̄ꝫ pater
iſta tanq̄ꝫ mater nobis eſt. Sicut enim
mater filio ſuo ſemp̱ optat quietem: et
omnem prorſus laborē claudit a filio
ſuo: ſic caro incraſſata: impinguata/ di
latata/ nec minimis ſaltē digitis patit
ſe contingi. Et ſicut pater filiū ſuū vult
huc illucqꝫ diſcurrere: vt addiſcat ali=
quando vnde magnificet. Sic ⁊ mundꝰ
vult hoiem multis laboribꝰ intricari:
vt habeat vnde ſuperbiat: vnde inflet
et decipiat de vanitate in idipſum.

Ca. xl. De duabꝰ ſanguiſu= ge filiabꝰ. De colloquio ſimonis ⁊ ieſu

Sanguiſuge due ſūt filie. id eſt pro
prie volūtatis que quaſi radix eſt
Due filie ſunt vanitas/ ⁊ voluptas: cla
mantes affer/ affer. He nunq̄ꝫ ſatiātur:
nunq̄ꝫ dicūt ſufficit. Siquidē nec ani=
mus vanitate: nec voluptate corpus
aliquando ſatiātur. fuge ſanguiſugam
hāc et oia reliquiſti: hec em̄ omia tra=
hit ad ſe. Pone hāc: ⁊ iugum tā impor
tabile: q̄ꝫ multiplex abieciſti. Inquie=
tum maluꝫ quod ſpiritui ſemper incū
bens inexcogitabilia meditatur. Nul
lum michi onus importabilius: nulla
grauior ſarcina ē. Sane felices liquet
eſſe qui exonerati ſunt ⁊ ſequūtur dn̄m
expediti: arctiſſimum em̄ foramē expe
ctat ſi quē ſequimur cōſequi volumꝰ.
Per anguſtā cōtēdamus ingredi portā
neceſſe ē. Quid tu camele gibbū. quid
tu pecunioſe proditoris loculos tollis
Non impie ſic ingredieris foramē acꝰ
ſi huiuſmodi ſarcinas non admittis.
Utinā ſaperes miſer ⁊ intelligeres cū
theſauro pecunie theſaurū ire pariter
cumulari. vtinaꝫ nouiſſima ꝓuideres.
ſi aduerteres facile per foramen acus
tranſituros nō diuiciarū cumulos: ſed
delictorū. Nihil em̄ intulimus in hūc
mundum: haud dubiū/ quia nec aufer
re poterimus quicq̄ꝫ. Sane argentum
et auruꝫ nihil eſt ſibi vtrūqꝫ retinet mū
dus. inexorabilem cōſtituit ianitorem
foramen anguſtuꝫ eſt: nihil ex omibus
aſportare licebit. Nam peccatū quia
nihil eſt: nulla poteſt foramis anguſtia
retineri. Solū hoc ſequitur te quocūqꝫ
ieris: quocūqꝫ intraueris/ pellem hanc
non depones. Que autem paraſti inſi=
piens cuius erunt?

Ca. xlj. De duobus generi bus hoſtiū nobis aduerſantiū. In ſer. qui ordītur Pauperes quidē. p̱rio ſer. qui intitulatur Cōſolatoriū ad fratres

Duo nobis aduerſātur hoſtiū ge=
nera: maluꝫ videlꝫ duplex quod
facimus: et quod patimur. Hec autem
ſūt vt apertius dixerim: culpa ⁊ pena.
Itaqꝫ cū ſit nobis vtraqꝫ ꝯtraria: erit
ſi voluerimus vtraqꝫ p̱ro nobis: vt hec
quidē ab illa liberet. Itē aduerſus iſtā
iuuet illa/ nec parū. Ecce em̄ confūgi=
mur in cordibus noſtris: ⁊ in cubili cō=
ſcientie ſuper delictis preteritis. ſꝫ de=
linit cōſcientiā: ⁊ corrodentium dentes
peccatorum cōterens/ reducit ad ſpem
venie penitētia iſta. ⁊ voluntaria pena
quam patimur nō ſolum autem prete
rita: ſed et futura repellit. Nam ⁊ ten=
tantia propulſat vicia ⁊ nōnulla ſic pe
rimit: vt aut raro aut nunq̄ꝫ venenatuꝫ
poſſint erigere caput. Sic pena pro no
bis facit aduerſus culpam: vt vel om=
nino non ſit/ vel ſit minor. Culpa vero
nihilominus ꝯgit: vt aut nō ſit: aut mi
nor ſit pena. Non quidem vt omino nō
ſit: aut a quātitate ſua minuat / quod
nullatenus expediret. ſꝫ vt nō ſit pena:
aut minor ſit. videlicet aut non ſit: aut
minus ſit oneroſa. Quiſquis em̄ p̱erfe
cte ſenſerit onus peccati et aīe leſionē:
aut parum ſentiet/ aut ex toto non ſen
tiet corporis penā: nec reputabit labo
rem: quo peccata nouerit deleri p̄teri=
ta/ futura caueri. In ſecūdo ſermone q̄
incipit Labor iſte. vbi ſupra. Nūquid
ad laboreꝫ creati ſumus? Abſit. Nam
licet homo ad laborē ſit natus: ſꝫ mini
me ad laborē creatus ē. Natiuitas in
culpa eſt: ideo ⁊ i pena. Aliena ab vtriſ
qꝫ eſt prima creatio: quia ſicut nō cul=
pam: ita nec penā deus fecit. Itaqꝫ la=

borante corpore: mēs quoqȝ ip̄a ſuo intenta ſit operi ⁊ non vacet. Cauſā laboris cogitet i labore: vt ipſa ei pena quā patitur/ culpā pro qua patitur repreſentet. Dū videt vulnerū ligaturā: ipſa ſub pannis vulnera medicetur. Huiuſmodi ſiquidē cogitatione humiliamur ſub potēti manu dei. ⁊ dulci quadā pietate mens plena miſerabilem ſe exhibet in oculis eius.

¶ Ca. xlij. De duobus lateribus ſcale. In libro de colloquio ſimonis et Jeſu

Oportet nos domare carnem/ calcare mūdum: vt voluptatē corporis declinātes/ caueamus nihilominꝰ ſeculi vanitatē. Totum nimirū quod a via vite ⁊ diſcipline deterret filios huius ſeculi: totum quod exercet interim ſeruus dei in his duobus eſt. Hec ergo ſint latera ſcale. vilitas/ et aſperitas: quibus deinceps interne virtutis ⁊ gratie gradus firmiter inſerātur. Eſt enim videre hoies mundi ſpernētes gloriaȝ fauores calcātes populi: non deſiderātes humanū diem: ſed nō adeo fortes in tolerātia corporalis moleſtie: nō adeo reijciētes mollia. non adeo carnis illecebras ſuperātes. quid iſtos dixeri niſi latus alterū non tenere? Porro vni tātū lateri innitēti/ periculoſus nimis aſcenſus ⁊ proximus eſt ruine. Quod ſi periclitatur q̄ circa carnē videtur plus q̄ȝ oporteat infirmari/ lȝ mūdi reſpuat gloriā: nec cōtumelijs moueatur. profecto longe horribilius eſt pericnluȝ: ⁊ multo magis iexcuſabile. ſi quis forte licet caſtigās viriliter corpus ſuū ⁊ nō parcens eius afflictioni/ inueniatur tñ minus reſiſtēs glorie deſiderio. minus patiēs iniuriarum: minus puritatis ⁊ ſolide humilitatis habēs: minus imunis a ſeculi vanitate. Sane vbi ſtabilieris et firmaueris in corde tuo: ⁊ aſperitateȝ corporalis abſtinētie ac laboris amplecti: ⁊ omni vilitate ⁊ extremitate eſſe contētus/ bona ſūt latera. Secure iam inſere gradus exercitij ſpiritalis. vt totuȝ quod carni ⁊ mūdo ſnbtrahis ſtudio pietatis impēdas. Oblitus que retro ſunt: ⁊ extēſus in āteriora. vt aſcēſionibus diſpoſitis: de virtute proficias in virtutem. vt videre deum deorum in ſyon merearis.

¶ Ca. xliij. Q̄ duobꝰ modis ſe debet vnuſquiſqȝ irreprehenſibilē exhibere coram deo ⁊ hominibus. In quibuſdam ſententijs.

Debet vnuſquiſqȝ quātum poteſt irreprehēſibilem ſe exhibere. primum quidē corā deo: ſed deinde hominibus. Et notādum ꝙ tribus modis prouidētur bona corā hoibus. id eſt habitu: actione/ ſermone. Habitu ne ſit notabilis. actione ne ſit reprehenſibilis. ſermone ne ſit contemptibilis. Tribus etiam modis corā deo. cogitatiōe: affectiōe: intentione. Nam et cogitatio debet eſſe ſancta: et affectio pura: et intētio recta. Sunt autem tria iſta. cogitatio: affectio/ intentio in anima. ſed i ea quoqȝ ſingula: locis ꝓprijs diſtincta videntur Nam cogitatio in memoria. affectio in voluntate. intentio in ratione conſiſtit. In anima ſi peccatū ſuggeritur memorie per cogitationē: nullum tamē prebuerit: aut volūtas affectum aut deliberatio ipſa conſenſum fateor quidem deformitas eſt. Ceterū etſi neuus eſt: ſed non morbus. Q̄ȝ ſi volūtas quoqȝ ipſa iam delectationis ſenſu afficitur: reſiſtit tñ adhuc deliberatio rationis. infirmatur quidē: ſed necdū moritur anima. Tūc enim mori dicitur: qñ et ipſa ratio ad peccatū per intētionē curuatur. In ceteris ſiquidē. id eſt memoria/ volūtate: nō ita eſt itolerabile. ſi vel memoria recipiat quādoqȝ vagā cogitationem: vel volūtas impurā affectionem. Hoc vero grauiſſimū eſt: immo omnino dānoſum. ſi vnqȝ ratio perdiderit intentionis rectitudinem

¶ Ca. xliiij. De duplici cōuerſione. ſcilicet interiori/ et exteriori. In ſermone de ieiunio. ſcilicet Conuertimini ad me.

Corporis conuerſio ſi ſola fuerit: erit nulla. Forma ſiquidē cōuerſionis eſt: nō veritas. Uacuā virtute: gerens ſpeciem pietatis. Miſer homo q̄ totus pergēs in ea q̄ foris ſunt: ⁊ ignarus interiorũ ſuorũ putās ſe aliquid eē cum nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. Exteriorē quippe ſuperficiem intuens ſalua ſibi omnia ſuſpicat̾: non ſentiēs vermen occultũ qui interna corrodit. De aſſũptione marie. ſer. ſcdo Uideas em̄ interdũ ſic palliatũ hominez: vt ſeducat etiam ſemetip̄m. Solas mouet manꝰ ad opa mandatoꝝ: corde penitꝰ arido: ductꝰ conſuetudine quadā. In corde em̄ ſeruus eſt ꝓprie voluntatis: cultor auaritie/glorie cupidus: ambitiōis amator aut hec oīa/aut ſingula queque vicia intus fouens: ⁊ mētitur iniq̄tas ſibi: ſꝫ deus nō irridet̾. In ſcdo ſer. de ieiunio. Attende ſolerter quid diligas: q̄d metuas: vnde gaudeas: aut cōtriſteris et ſub habitu religionis ſecularē animũ: ſub pannis conuerſionis inuenies cor peruerſum. Totũ em̄ cor in his quattuor affectionibꝰ eſt: ⁊ de eis accipiēdũ puto qđ dicitur: vt i toto corde tuo cōuertaris ad dn̄m. Cōuertatur proinde amor tuus vt nihil oīno diligas niſi ipſum: aut certe ꝓpter ip̄m. Cōuertatur etiam ad ipſum timor tuus: quia peruerſus eſt timor omnis quo metuis aliq̄d preter eũ: aut non ꝓpter eũ. Sic enim et gaudiũ tuum ⁊ triſticia eque cōuertant̾ ad ip̄m. hoc aũt ita fiet: ſi non niſi ſcđm eũ doleas aut leteris. Quid eniz peruerſũ magis q̄ꝫ letari cũ malefeceris et in rebus peſſimis exultare. Sed et ea quoqꝫ que ſcđm carnē eſt triſtitia mortez operatur. Si ꝓ tuo ſiue ꝓximi peccato doleas bene facis: ⁊ hec triſticia eſt ad ſalutē. Si gaudeas ad munera gratie hoc gaudiũ ſanctũ eſt: ⁊ ſecurum gaudiũ in ſpũſancto. Debes et in dilectione chriſti fraternis cōgaudere proſperitatibꝰ/aduerſitatibꝰ cōdolere Uerum ne ipſa quidem corporalis eſt paruipendenda conuerſio: quia ſpiritalis huius adminiculuz noſcitur eſſe non paruum

Ca. xlv. Q̄ duobus modis a corde vita procedit

Duobus modis a corde vita ꝓcedit. Aut quia corde creditur ad iuſticiam ⁊ iuſtus ex fide viuit: ⁊ mũdo corde deus videtur. Aut q꞉ chriſtꝰ vita noſtra/qui nũc per fidē habitat in cordibꝰ noſtris: ⁊ erit cũ apparebit] ⁊ nos cum ipſo in gloria. Et qui nũc latet in corde: tunc a corde ad corpus ꝓcedet: configurandum corpori claritatis ſue. Uulgo dicitur. Bonũ caſtrũ cuſtodit/q̄ corpus ſuũ cuſtodit. Nos aũt non ſic: ſed vile ſterquiliniũ cuſtodit: q̄ corpus ſuum cuſtodit. Qm̄ qui ſeminat in carne: de carne metet ⁊ corruptionē. q̄ vero in ſpiritu: de ſpũ metet benedictionem Acſi dicat. Colendũ ⁊ cuſtodiendũ magis eſt anime caſtrũ: qm̄ ab ipſo vita ꝓcedit. Sed caſtrũ hoc in terra inimicorum ſitum: vndiqꝫ impugnat̾. Et ideo eſt omni cuſtodia cōſeruandũ. i. omi ex parte muniendũ: inferius/ſuperiꝰ/an̄/et retro: a dextris ⁊ a ſiniſtris. Inferius impugnat cōcupiſcentia carnis. q꞉ caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritũ. Superius imminet iudiciũ dei. Horrendũ em̄ eſt incidere in manus dei viuentis. Retro mortifera delectatio ex recordatione preteritoꝝ delictorũ. Ante inſtātia tentationũ. A ſiniſtris arrogantiũ fratrum inquietudo. A dextris obedientiũ fratrum feruor ⁊ deuotio. Et hoc duobus modis: aut bonis actibꝰ eorũ inuidendo/ aut ſingularē eorũ gratiā emulando. Ergo contra carnē rigor vigilet diſcipline cōtra iudiciũ dei: iudiciũ cōfeſſionis. Et hoc fit duplex. Manifeſtũ de manifeſtis: occultũ de occultis: q꞉ ſi noſmetipſos iudicauerimus: non vtiqꝫ iudicabimur. Contra delectationē ex memoria peccatoꝝ frequētia lectiōis: cōtra tentatōes orationis inſtātia. Aduerſus fratrũ obedientiũ feruorē: congratulatio et diſcretio. Congratulatio enim expellit inuidiam: diſcretio nimiam emulationem

Ca. xlvi. De vicijs ⁊ virtutibus pariter cōfligētibus.

In ſermōe

de ſeptem donis ſpiritusſancti.
SApientia vincit maliciã. Attingit
ergo a fine vſq; ad finẽ fortiter: in
celo deijciẽdo ſuperbũ: in mũdo ſupe=
rando malignũ: in iferno ſpoliãdo aua
rum. Diſponit omnia ſuauiter/ in celo
ſtantes angelos confirmãdo: in mũdo
detractos redimẽdo: in inferno liberã=
do captiuos. Uel aliter. Conſurgit ti=
mor contra negligentiaz: qui em̃ timet
deum/ nihil negligit.. Si autẽ negligen
tia preualuerit: parit curioſitatẽ. q̃ em̃
in ſeipſo non quieſcit: foras cogit̃ eua=
gari. hec ergo hoiem a corde ſuo eijcit
contra quã pugnat pietas q̃ eſt cultus
dei: et in corde colitur qui in corde cre=
ditur habitare. Curioſitas ſi ſupet pa=
rit experientiã mali: dũ eniz euagatur
per multa facile anim⁹ inuenit vbi ad=
hereat: vbi noxiã experiat̃ dulcedinem
Contra hãc pugnat ſciẽtia: docẽs q̃d
ſic experiri tutũ ſit: q̃d nõ. Si vero pre=
ualeat experientia generat cõ[illegible]piſcen
tiam: vt trãſeat in affectũ cordis. Trã
ſijt autem in affectũ cordis qui legem
ſpernit: tranſiuit honeſtatẽ/ nec ratione
regitur: nec inhibetur pudore. Timorẽ
autem domini penitus dereliquit: ⁊ eſt
apud eum ꝓ lege voluptas. Solo vehi
tur appetitu: ſequitur cõcupiſcẽtiã ſo=
lam. Aduerſus hãc cõcupiſcentiã con=
greditur fortitudo: quia in illa iam vt
in manu forti liberatio eſt. Caſtigãdũ
ergo corpus extenuãda adeps: de qua
procedit iniquitas/ ⁊ peccãdi occaſio=
nes auferẽde. alioquin ſi cõcupiſcẽtia
extincta nõ fuerit: naſcitur de ea cõſue
tudo/ vt ſepe ſine omi eſtu deſiderij ad
illicita pertrahat̃. Ex hoc iam melius
eſt igeniũ q̃; vires: ⁊ opus eſt ſpiritu cõ=
ſilij. ne forte dum perſequimur cõcupi
ſcentiam: ſubſtantiã deſtruamus. Cõ=
ſuetudo ſi victa nõ fuerit: parit cõtem=
ptum. Aduerſus iſtuz procedat neceſſe
eſt ſpiritus intelligẽtie: illuminãs tene
bras noſtras/ ⁊ lucẽ oſtendens miſera=
tionum dei. Intelligẽtia enim eſt de in=
uiſibilibus ⁊ abditis: que nec experiẽ=
tia cognoſcit/ nec ratio comprehendit.
Quale eſt: vbi abundauit peccatũ: ibi
ſuperabundauit ⁊ gratia. Q; ſi non pre
ualuerit intelligẽtia reducere animuz
ad ſpem: cõtemptus deijcit in maliciã
vbi deſperat de venia quã poſt cõſola=
tionem querit deinceps in hac vita. Iã
non eſt liberari: niſi cõtra maliciã cõ=
grediatur ſapiẽtia. vt clauus clauũ ex=
pellat ⁊ dulcedinẽ pernicioſam amarã
reddat dulcedo ſpiritalis imiſſa. Sic
ſapientia vincit maliciã: attingit a fine
vſq; ad finem. a timore vſq; ad ſapien=
tiam. fortiter eradicãs vicia ſingula ⁊
ſuauiter diſponit omnia: ſingulas inſe=
rendo virtutes. Expellit enim negligẽ=
tiam ⁊ timorẽ immittit: expellit curioſi
tatem/ ⁊ immittit pietatẽ: ⁊ ſic de alijs
et tandem expulſa malicia: ſapiẽtia re
gnat. Ergo quẽ negligentia obdormi=
teſcit: curioſitas peius excitat. attra=
xit experiẽtia: tenuit cõcupiſcentia: li=
gauit cõſuetudo: contemptus miſit in
carcerem: malicia iugulauit. Econtra
vincente ſapiẽtia: timor excitat. demul
cet pietas. ſcientia dũ ſuggerit quid et
quomodo factũ ſit apponit dolorem.
fortitudo erigit: ſoluit conſiliũ: intelle=
ctus de tenebris reducit ad lucẽ. ſapiẽ=
tia cibat: et ſalutarib⁹ reficit alimẽtis.

¶ Ca. xlvij. De voluntate et opere. In ſermone de beato Stephano Johanne et Innocentibus: qui incipit Benedictus qui.

COnſiderent hi qui de volũtate et
opere contẽtioſis ſolent diſputa=
tionibus corrixari: cõſiderent ⁊ aduer
tant neutrũ negligi oportere: vbi nõ vi
detur deeſſe facultas. ꝑſertim cũ vtrũ=
q; ſine altero. vbi tñ facultas deeſt: ſa=
lutem cõferre poſſit. hoc quoq; firmit̃
teneant prodeſſe quidem opus ſine vo=
luntate. nõ aũt contra voluntatẽ vt vñ
ſaluant̃ infantes: inde magis dãnentur
ficte accedẽtes. Nihilomin⁹ in q̃buſdã
volũtas ſine opere ſufficiẽs eſt. nõ aũt
contra volũtatẽ opus: verbi cauſa. Ra
pitur quis in bona volũtate. ſed necdũ
ꝑfecta: nondũ idonea martyriũ ſuſtine
re. Quis illi audeat pro hac iperfectio
ne negare ſalutẽ? Forte enim ꝓpterea

non ſinitur in illā grauem tentationem
venire:ne deficiat ⁊ dānetur. Nimirū ſi
in hac tā infirma volūtate induceretur
in eam que ſuper ipſum eſt tentationē
necvolūtas roboraretur: quis illū du=
bitet defecturū ⁊ negaturū/etſi i eo mo
ri contigerit:etiam dānandum? In ea
igitur impfecta voluntate in qua ſal=
uatur vbi deeſt facultas operis: iā non
poſſet ſaluari ꝓpter defectū operis vel
opus defectionis. Idē vero ⁊ in ignorā=
tia poſſet accidere. Agamꝰ ꝓinde gra=
tias benigniſſimo ⁊ largiſſimo ſaluato=
ri/qui ſalutis humane occaſiones taꝫ
copioſa caritate perquirit:vt in his vo
luntatem ⁊ opus/in his ſine opere vo=
luntatem/in his etiā ſine volūtate opꝰ
ſalutis inuenire letetur.

Ca.xlviij. De timore et iu=
ſtificatione. In epiſtola ad Thomā pre
poſitum de Beruela

PRecedit timor vt ſequatur iuſtifi
catio. Forſan ergo timore voca=
mur:amore iuſtificamur. Audiat itaqꝫ
in ſui vocatione peccator qđ timeat:et
ſic accedēs ad ſolē iuſticie videat illu=
miatus qđ diligat. Quid nāqꝫ eſt illđ?
Miſericordia dn̄i ab eterno ⁊ vſqꝫ i eter
num ſuper timētes eū. Ab et̄no ꝓpter
predeſtinationē:in eternū propter bea
tificationē. Altera carens principio:al
tera neſciens finem. Siquidē quos ab
eterno p̄deſtinat:in eternuꝫ beatificat.
intercedēte ſane media vocatione vna
cū iuſtificatione:dumtaxat in adultis.
Sic ad ortū ſolis iuſticie ſacramentuꝫ
abſconditū a ſeculo / de p̄deſtinatis et
beatificādis emergere: quodā modo in
cipit ex abiſſo eternitatis dū quiſqꝫ vo
catus per timorē: iuſtificatus ꝑ amorē
preſumit ſe quoqꝫ de numero eſſe bea=
torum/ſciens nimirū qꝛ quos iuſtifica
uit:illos ⁊ magnificauit. quid em̄? Au
dit ſe vocari cū timore cōcutitur:ſentit
et iuſtificari:cū amore ꝑfundit᷑:⁊ de ma
gnificatione diffidet? Initiatur:proue=
hitur de ſola cōſummatōe deſperabit?
Nempe ſi initiū ſapientie timor dn̄i in
quo dicta eſt eſſe noſtra vocatio/q̄d niſi
prouectus in ſapiētia eſt timor dn̄i. is
dumtaxat qui interim ex fide eſt: ex q̄
et noſtra iuſtificatio fit? Quid item niſi
conſūmatio in ſapiētia eſt: ipſa quā in
fine ſperamus:de diuina illa et deifica
viſione glorificatio?

Ca.xlix. De duplici abiſſo.
vbi ſupra.

SIc abyſſus abyſſum inuocat i vo
ce cataractarū tuarū: cū in terro
re iudicioꝝ ſuoꝝ immēſa illa eternitas
⁊ eterna illa immēſitas: cuius ſapiētie
non eſt numerus. cor hois prauū et in=
ſcrutabile mira ſua bonitate ⁊ potētia
educit in admirabile lumē ſuū. verbi=
gratia. Ponamus hoiem in ſeculo:ſe=
culi adhuc ⁊ ſue carnis armore retētū.
et cū terreſtris hois imaginē portet: in
cubantē terrenis/nil de celeſtibꝰ cogitā
tem. quis hūc nō videat horrēdis circū
fuſum tenebris:niſi qui in eadē vmbra
ſedet. q̄ppe cui nullū adhuc ſue ſignuꝫ
ſalutis illuxerit:cui necdū in aliq̄ in=
terna teſtetur inſpiratio/an de ſe boni
quippiā eterna teneat p̄deſtinatō? At=
uero ſi ſuperna eū miſeratio dignāter
qn̄qꝫ reſpexerit/immiſeritqꝫ ſpiritū cō=
punctionis: quatenꝰ ingemiſcat ⁊ reſi=
piſcat. mutet vitaꝫ:domet carnē:amet
proximū:clamet ad deū: ꝓponatqꝫ de
cetero viuere deo nō ſeculo. ex q̄ deinde
ſuperni luminis gratuita viſitatione et
ſubita mutatione dextere excelſi:agno
ſcat ſe merito quidē iam nō ire ſed gra
tie filiū. quippe q̄ paternū erga ſe meri
to diuine bonitatis experit᷑ affectū:qđ
ſe vtiqꝫ actenꝰ intantū latuerat/vt non
ſolum nō neſciret vtrū nam dignꝰ amo
re an odio foret. Uerū etiam odiū ma=
gis ⁊ nō amorē propria conuerſatio te=
ſtaretur. Erāt enim adhuc tenebre ſup
faciem abyſſi. Nōne is tibi videtur q̄ſi
de abyſſo ꝓfundiſſima ac tenebroſiſſi=
ma horrēde ignorātie in aliā quandaꝫ
quoqꝫ trahi abyſſū e regiōe amenā ⁊ lu
cidam claritatis eterne? Et tūc demuꝫ
quaſi diuidit lucē a tenebris: cū pecca
tor ſole illuceſcēte iuſticie abiectis ope
ribus tenebrarū induit᷑ arma lucis. et

is quem prior vita ac ꝓpria conſciētia
tanq̄ꝫ reuera filiū gehēne deputauerat
ardoribus ſempiternis: ad tantā viſitā
tis ſe orientis ex alto dignationē reſpi
rans. gloriari etiā incipit preter ſpem i
ſpe glorie filiorū dei: quā iam nimirū e
vicino reuelata facie / exultās nouo in
lumine ſpeculatur.

¶ Ca.l. De gemino argumento amoris dei erga nos. vbi ſupra.

NEmo ſe amari diffidat: q̄ iā amat
Libēter dei amor noſtrū quē pre-
uenit ſubſequit̃. Nam quomodo reda
mare pigebit q̄s amauit: ⁊ necdū amā
tes ſe: Amauit inquā / amauit. Habes
enim dilectionis pignꝰ ſpiritū: habes ⁊
fidelem teſtē Jeſum ⁊ hunc crucifixū. O
geminū ipſumq̄ꝫ firmiſſimuꝫ erga nos
dei amoris argumentū. Chriſtus mo-
ritur et meretur amari. Spūs afficit et
facit amare. Ille facit cur ametur: iſte
vt ametur. Ille multā ſuā dilectionem
cōmēdat in nobis: iſte ⁊ dat. In illo cer
nimus q̄d amemꝰ: ab iſto ſumimus vn̄
amemus. Caritatis igitur ab illo occa
ſio: ex iſto affectio. Quāta cōfuſio dei fi
lium ingratis oculis cernere morientē:
Quod quidē facile cōtingit / ſi deſit ſpi
ritus. Nūc autē quia caritas dei diffu
ſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritū ſā-
ctum qui datus eſt nobis: amati ama-
mus / amātes amplius meremur ama
ri. Cū ergo teneamꝰ geminū noſtre ſalu
tis iudiciū / geminā ſanguinis ⁊ ſpiritꝰ
effuſſionē: neutra ſine altera ꝓdeſt. Nā
nec ſpūs datur niſi credētibus in cruci
fixum: nec fides valet ſi nō operatur ex
dilectione / dilectio autē donū ſpūs eſt.

¶ Ca.li. De duplici conſilio bonorum ſcilꝫ ⁊ maloꝝ. In epiſtola ad Thomam prepoſitum de beruela

CUm mors aie peccatū ſit: vita eiꝰ
ſine dubio iuſticia eſt: q̄m iuſtus
ex fide viuit. Juſtus aūt quis eſt: niſi q̄
amanti ſe deo vicem rependit amoris:
Quod nō fit niſi reuelāte ſpū per fidem
homini eternū dei ꝓpoſitū: ſup ſua ſa-
lute futura. Que ſane reuelatio non eſt
alud q̄ꝫ infuſio gratie ſpiritalis ꝑ quā
dum carnis facta mortificātur: homo
ad regnū preparat̃. ſimul accipiens in
vno ſpū / ⁊ vnde ſe p̄ſumat amatū / ⁊ vn̄
redamet ne gratis amatꝰ ſit. Hoc vtiq̄ꝫ
eſt illud ſacrū ſecretūq̄ꝫ conſiliuꝫ q̄d a
patre filius in ſpūſancto accipiēs: ſuis
quos nouit per eundē ſpiritū iuſtificā-
do eos cōicat: ⁊ cōicando eos iuſtificat
quādo id quiſq̄ꝫ accipit in ſui iuſtifica
tione: vt incipiat ⁊ ipſe cognoſcere ſicut
et cognitus eſt / cum videlꝫ datur et ipſi
preſentire aliquid de ſuīpſius futura
beatitudine: quēadmodū ab eterno la
tuit in predeſtināte plenꝰ appariturū
in beatificāte / de q̄ iam ꝑcepta ſuimet
ex parte notitia. interim quidē gloriet̃
in ſpe: nondū tn̄ in ſecuritate. Quāmiſe
randi qui ad tā iocundū iuſtoꝝ cōſiliū
nullum adhuc tenēt ſue vocationis te-
ſtimoniū: Sed habetis et vos o infeli-
ces amatores ſeculi male ſecuri: vr̄m
ſeorſum a iuſtis cōſiliū. Squama ſqua
me coniūgitur: ⁊ nō eſt ſpiraculū in vo-
bis. Habetis inquā ⁊ vos o impij com-
municatū adinuicē conſiliū: ſed plane
aduerſum dn̄m ⁊ aduerſus chriſtū eiꝰ.
Etem̄ ſi dicēte ſcriptura pietas ē cultꝰ
dei: ꝓfecto quiſq̄s amat plus mundū
q̄ꝫ deū / impius atq̄ꝫ idolatra eſſe conui
citur: colēs ⁊ ſeruiēs creature potius q̄ꝫ
creatori. Habētibus aūt (vt dictuꝫ eſt)
ſanctis atq̄ꝫ impijs ſuū ad ſe q̄buſq̄ꝫ
conſilium: magnum proculdubio inter
vtroſq̄ꝫ chaos firmatū eſt. Nā quomō
iuſtus longe ſe facit a cōſilio ⁊ conſilio
malignantiū. ita nec impij reſurgūt oī-
no in iudicio: neq̄ꝫ peccatores in conſi-
lio iuſtorum.

¶ Ca.lij. De profectu ⁊ defectu. In epiſtola ad Garinū abbatem.

PErfectus non habet quo ꝓficiat.
Et qui ꝓficit eo ipſo quo proficit
perfectus nō eſſe conuicit̃. Porro vera
virtus finē neſcit: tēpore nō clauditur.
Nec vnq̄ꝫ iuſtus arbitrat̃ ſe ꝯprehēdiſ-
ſe: nunq̄ꝫ dicit ſatis eſt. ſꝫ ſemꝑ eſurit / ſi
titq̄ꝫ iuſticiā: ita vt ſi ſemꝑ viueret / ſem
per quantū in ſe eſt iuſtior eſſe contēde
ret. ſemꝑ de bono in melius ꝓficere to

tis viribꝰ conaretur: Non em̄ ad annū vel ad tēpus inſtar mercēnarij: ſed ineternum diuino ſe mācipat famulatui. Proinde iuſticia eiꝰ manet nō aliquāto tēpore: ſed in ſeculū ſeculi. Sēpiterna itaqꝫ iuſti eſuries: ſempiternā meretur refectionē. Et licet in breui cōſumetur pro tēpore: iudicatur tn̄ expleſſe tēpora multa pro virtutis perpetuitate Que deniqꝫ poterit temporū breuitas bonorum p̄iudicare deuotioni: q̄ pertinacem reproborū maliciā excuſare nō ſufficit. Ob hoc enim ꝓculdubio inflexibilis ⁊ obſtinate mētis punitur eternaliter malū: lꝫ tēporaliter ꝑpetratuꝫ. qꝛ qđ breue fuit tꝑe: vel opere: longuꝫ eſſe cōſtat in pertinaci volūtate. ita vt ſi nunq̄ moreret̃/nunq̄ velle peccare deſineret: immo ſemꝑ viuere vellet vt ſemper peccare poſſet. Itaqꝫ indefeſſum ꝓficiendi ſtudiū: ⁊ iugis conatꝰ ad perfectionem ꝑfectio reputat̃. Qꝫ ſi ſtudere perfectioni eſſe ꝑfectū eſt: ꝑfecto nolle proficere/deficere eſt. Nō eſt ſtare oīno neqꝫ in incerto huiꝰ mortalis vite q̇cq̄ in eodē ſtatu ꝑmanet. aut aſcēdas neceſſe eſt: aut deſcēdas. ſi attentas ſtare ruas neceſſe eſt. Minime ꝓ certo eſt bonus qui melior eſſe nō vult: ⁊ vbi icipis nolle fieri melior/ibi etiā deſinis eē bonus. Hinc plane colligit̃: quia nolle ꝓficere nō niſi deficere eſt. Uidit ſcalam Jacob ⁊ in ſcala angelos/vbi nullꝰ reſidens nullus ſubſiſtens apparuit: ſed vel aſcendere vel deſcēdere videbantur vniuerſi. quatenꝰ palā daretur itelligi inter ꝑfectū ⁊ defectū in hoc ſtatu mortalis vite nihil mediū inueniri: ſed quō ipſum corpus noſtrū ꝯtinue aut creſcere cōſtat: aut decreſcere. ſic neceſſe ſit ⁊ ſpiritū: aut proficere/aut deficere.

Ca. liij. De duplici conſideratione ſui. In ſermone de dedicatione qui incipit Etiam hodie.

Nonnunq̄ de aīa mea cogitās videor mihi in ea fateor velut duo quedam cōtraria iuenire: ſi ipſam ꝑut in ſe eſt/et ex ſe iuxta rei veritatē intueor. nihil de ea verius ſentire poſſum/q̄ ad nihiluꝫ eſſe redactam. Quid modo neceſſe eſt ſingulas eius miſerias numerare: q̄ ſit onerata peccatis. offuſa tenebris. irretita illecebris. pruriens cōcupiſcētijs. obnoxia paſſionibus. impleta illuſionibꝰ. prona ſemꝑ in malū. in viciuꝫ omne ꝓcliuis. poſtremo totiꝰ confuſionis ⁊ ignominie plena: Facile eſt cuiqꝫ noſtrū ſi ſua pleniꝰ vniuerſa et ſine diſſimulatione veſtiget ⁊ iudicet ſine acceptione ꝑſone atteſtari per om̄ia apoſtolice veritati ⁊ libere proclamare Qui ſe putat aliquid eſſe cum nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. Quid eſt hō qꝛ magnificas eum: ait fidelis ⁊ deuota confeſſio. aut quid apponis erga euꝫ cor tuum? Quid: Sine dubio vanitati ſimilis factus eſt homo: ad nihilū redactus eſt homo/nihil eſt homo. Quomodo tn̄ penitus nihil eſt queꝫ magnificat deus? Quomō nihil: erga quē appoſitum eſt cor diuinū: Reſpiremus fratres etſi nihil ſumus in cordibꝰ noſtris: forte ī corde dei poteſt aliq̇d latere de nobis. O pater miarum. O miſeroꝝ pater. Quid apponis erga eū cor tuū: Scio ſcio vbi theſaurus tuus: ibi eſt et cor tuū. Quō ergo nihil ſumus: ſi theſaurus tuus ſumus: Oēs gētes quaſi nō ſint ſic ſūt coram te: ⁊ tanq̄ nihilū ⁊ inane reputate ſunt. Sic quidem ante te: ſed nō ſic intra te. ſic in iudicio veritatis tue: ſed nō ſic in affectu pietatis tue. Nimirū vocas ea q̄ non ſūt/tanq̄ ea que ſunt. Et nō ſunt ergo/qꝛ q̄ nō ſunt vocas: ⁊ ſunt q̄nia vocas. Licet em̄ nō ſint quantum ad ſe: apud te tn̄ ſunt. vtiqꝫ iuxta apoſtolum/nō ex operibꝰ: ſꝫ ex vocāte. Sic nimirū ſic cōſolaris in pietate tua quē in veritate tua humiliaſti vt magnifice dilatetur in tuis q̇ merito anguſtiatur in viſceribus ſuis. Quid eſt inq̇t homo quia magnificas eū: Magnꝰ itaqꝫ/ſed in illo ſiquidē magnificatꝰ ab illo. Aut quomodo nō magnus apud illū cui tā magna eſt cura de eo: Propterea ſane geminā illā conſiderationē: alterā q̇dē iudicij ⁊ veritatis: alterā vero nō incongrue vocari credimus fidei et pietatis.

Nec mirabere i humanis qualitatibꝰ tam diſſimilia reperiri ſi ſolerť aduertas: quãta ⁊ in ipſa eius ſubſtãtia conueniſſe videtur diuerſitas naturarum. Quid em̃ vita ſublimius: quid vero humilius limo terre. Quã profecto tã diſcoherẽtiũ in hoie coherẽtiã reꝝ ipos quoqꝫ ſapiẽtes ſeculi huiꝰ arbitror nõ latuiſſe/ cũ hominem diffinirẽt animal rationale mortale. Mirabilis ſiquidẽ copula rationis ⁊ mortis. Mira ſocietas diſcretionis ⁊ corruptionis. Sic nimirum ſic in cordibꝰ/ ſic in affectõibus ſic in ſtudijs hoim nõ minor forte ⁊ amplior ꝯtrarietas inuenit: vt ſi totã prauitatem ſeorſum intuearis/ ac rurſum quicq̃d boni videtur ineſſe conſideres: ſingillatim plenũ cenſeas eſſe miraculo: ꝙ tã aduerſa conueniant. Jam ſi in vtraqꝫ cõſideratiõe diligẽter inſpexerimus nos q̃d ſumus/ imo i vna ꝙ̃ nihili in altera ꝙ̃ magnificati. q̃ppe ꝓ quibꝰ etiam ſolicitudinẽ gerat tãta maieſtaſ et cor ſuũ apponat erga nos: puto temperata videtur gloriatio noſtra: ſed forte aucta eſt. ſolidata tñ: vt nõ in nobis ſed in dño gloriemur.

¶ Ca. liiij. De duplici pudore In libro de laude noue militie. ca. xij.

Est pudor adducẽs peccatũ: ⁊ eſt pudor adducẽs gloriã. Bonꝰ pudor quo peccaſſe aut certe peccare cõfunderis. Et lꝫ omis humanꝰ arbiter forte abſit/ diuinũ tñ ꝙ̃ humanũ tanto verecũdius reuereris aſpectũ: quãto verius deũ ꝙ̃ hoiem cogitas puriorez. Tantoqꝫ eũ grauius offendi a peccãte quãto conſtat longius ab illo eſſe om̃e peccatũ. Huiuſcemodi ꝓculdubio pudor fugat peccatum: opprobrij: parat gloriam/ dũ aut peccatũ omino nõ admittit: aut certe admiſſũ et penitendo punit: ⁊ confitẽdo expellit. Si tñ etiam gloria noſtra hec eſt: teſtimoniũ cõſciẽtie noſtre. Quod ſi quiſpiã confiteri cõfunditur/ id quoqꝫ vnde cõpũgitur: talis pudor peccatũ adducit: ⁊ gloriã de conſciẽtia perdit qñ malũ qđ ex ꝓfundo cordis compũctio conať expellere: pudor ineptus obſtruſo labioꝝ hoſtio nõ permittit exire. In quibuſdã dictis O verecundia expers rationis inimica ſalutis: totius ignara honoris ⁊ honeſtatis. Ita ne verecũdũ eſt homini vici a deo: et probro ducitur humiliari ſub potenti manu altiſſimi. Summũ victorie genus diuine cedere maieſtati ⁊ auctoritati matris eccleſie non reluctari: ſummus honor ⁊ gloria. O peruerſitas Non pudet inq̃nari: ⁊ ablui pudet. Eſt pudor iuxta ſapientẽ adducẽs gloriã: ſi videlꝫ peccare pudeat ſi non pudeat vel peccaſſe. Et illa vel ſera gloria non carebit: reducente nimirũ pudore quã culpa fugauerat.

¶ Ca. lv. De lege et grã. Super cantica. ſermone. xxx.

Non ſicut gratia ita ⁊ lex. Quã diſſimili vultu ad omnẽ cõſcientiã ſe offerunt ſuauitas huius ⁊ auſteritas illius. Quis ſane ex equo reſpiciat cõdemnantẽ et conſolantẽ: repoſcentẽ et ignoſcentẽ. plectentẽ ⁊ amplectentẽ. nõ pari ꝓfecto amplexabiť voto vmbra et lux: ira ⁊ pax. iudiciũ ⁊ miſericordia. figura ⁊ veritas. virga ⁊ hereditas: frenũ et oſculũ. Graues deniqꝫ moyſi manꝰ teſtibus Aaron et Hur. Graue legis iugum teſtibus ipſis apoſtolis: qđ ⁊ ſibi et fratribꝰ importabile clamitãt. Graue iugum ⁊ vile premiũ: naꝫ terra eſt in promiſſione. Verũ tu mater eccleſia ꝓmiſſionem habẽs vite q̃ nunc eſt ⁊ future: facile in duplici gratia obtines ab vniuerſis te recipi. et propter iugũ ſuaue: et ꝓpter regnũ ſublime pulſa de ciuitate/ ab vniuerſitate exciperis dum prouocat ſic qđ promittis: vt qđ imponis non terreat.

¶ Ca. lvj. De duplici genere preceptoꝝ. In quibuſdã ſententijs

Duplex in lege veteri preceptoruꝫ genus inuenio. Sũt em̃ moralia quedam: vt eſt. Non concupiſces. non adulteraberis. honora patrẽ ⁊ matrẽ. ⁊ his ſimilia. Sunt etiã figuratiua ⁊ vmbratilia quedã: vt eſt tauroꝝ immolatio/ ⁊ ſãguis hircorũ. Verũ tñ carnalis

ſlle populus nec illa implere poterat:
nec in his obtinere ſalutē. Que em̄ con
ſequētia rationis/ vt homīe peccante
aries īmolaretur? Nouerat dn̄s iudeo
rum corda carnalia: vn̄ ⁊ carnalia eis
tradidit ſacramēta que nō poſſent iux
conſcientiā perfectū facere ſeruientē in
iuſticijs carnis. Venit ꝑinde plen⁹ grā
et veritate chriſt⁹ dn̄s noſter: vt ex hoc
iam moralia quidē impleātur ꝑ gratiā
Que vero vmbratilia ⁊ miſtica fuerant
reuelata veritate. deinceps nō ad litte-
ram obſeruētur: ſed ſcđm ſpiritū ſpūa-
liter itelligātur. ꝓpterea iam nō aries
vel taurus homīe peccāte mactat̄: ſed
viua corporis hoſtia: rōnabile et acce-
ptabile ſacrificium in ieiunijs ⁊ labori
bus veniā pariter merētur et gratiam.

¶ Ca. lvij. De duplici ira dei

Super cātica. ſermone. xlij.

SI zelus dn̄i te deſeruit ⁊ amor: nec
eris amore dignus ꝙ indign⁹ caſti
gatione cēſeris. Tūc enim magis ira-
ſcitur deus: cum nō iraſcitur. Miſerea
mur impio inquit ⁊ nō diſcet facere iu-
ſticiam. Miam hāc ego nolo. Sup om
nem iram miſeratio iſta: ſepiēs iuſticie
michi vias. Volo mihi iraſcaris pater
miſericordiarū: ſꝫ illa ira qua corrigis
deuium/ nō qua extrudis devia. Illud
tua nobis benigna animaduerſio pa-
rit: hoc formidoloſa nutrit diſſimula-
tio. Nō cum ego neſcio: ſed cū ſentio te
iratum/ tūc maxime confido ꝓpicium.
Etenim cuꝫ iratus fueris miſericordie
recordaberis.

¶ Ca. lviij. De duob⁹ diebus

In ſermone de vigilia natalis dn̄i. qui
incipit Hodie ſcietis.

SEcundū eſtimationē meā duo ſūt
dies. Primus ꝙ a primi hominis
lapſu labitur vſqꝫ ad finē mundi. Dies
cui ſācti ſepius maledixiſſe noſcūtur.
ab illa em̄ luciſſima die ī qua cōdit⁹
fuerat Adā deiectus eſt: ⁊ in has reruꝫ
contruſus anguſtias/ diē tenebrarū in-
currit: pene a lumine veritatis extinct⁹
In hac die naſcimur vniuerſi/ ſi tamen
dies debet et nō potius nox nominari:
niſi ꝙ lumen rationis quaſi quandam
ſcintillā nobis inſuperabilis illa mia
reliquit. In quibuſdaꝫ dictis. ꝓpterea
huic diei maledixere ſācti/ breuē optā-
tes ⁊ cito verti in tenebras eo ꝙ ſit con
tradictionis ⁊ contētionis dies. dū non
ceſſet in ea caro cōcupiſcere aduerſus
ſpiritum: legiqꝫ mētis mēbrorū contra
ria lex rebellione infatigabili cōtradi-
cat. Extūc deinceps ꝗs eſt homo ꝗ vi-
uet ⁊ nō videbit mortē? dicat pro ira ꝗs
ego nō minus ꝓ miſericordia dictum
putem ne electos ſuos ꝓpter quos oīa
fiunt/ diu fatiget moleſta cōtradictio
qua captiui ducūtur ⁊ ipſi in lege pcti
que eſt in mēbris ipſorū: horrēt nimirū
egerrimeqꝫ ferūt turpē captiuitatē ⁊ tri
ſtem contētionē. In ſermone de vigilia
domini. vbi ſupra. Secunda vero dies
erit in ſplēdoribus ſāctoꝝ in ꝑpetuas
eternitates/ cū inclaruerit illud ſereniſ
ſimum mane cui eſt mia repromiſſa: et
abſorpta erit nox ī victoria cū dimotis
vmbris ac tenebris ſplēdor vere lucis
ſurſum et deorſum interius ⁊ exteri⁹ cū
cta pariter occupabit.

¶ Ca. lix. Q ob duplicē cau-
ſam nobis deus miniſtrat temporalia.

Super pſal. Qui habitat. ſermone. v.

TEmporalia nobis pat̄ noſter cele
ſtis benigniſſima pietate miſtrat
ob duplicem ſcilꝫ cauſam: ne vel oīno
crederemus infenſum ſi iſta fruſtra ne-
garet ⁊ ſic deſperaremus/ vel illorū ni-
mia ſolicitudo ſpūalis exercitij fieret
detrimentū. Sine his enim neqꝫ viuere
neqꝫ deo ſeruire eſt. Ceterū quāto ſtri-
ctius/ tanto melius. Oīno militib⁹ ſuis
chriſtus ad inferiora tuenda. i. carnem
magnam vt ita dixerim ſterilitatē atqꝫ
penuriam reruꝫ temporaliū donat: nec
vult eos illarū multitudine ꝑgrauari.
In ſuperioribus vero ampliorē latitu-
dinem ⁊ abundantiā gratie ſpiritalis.

¶ Ca. lx. De proſperitate et
aduerſitate. In ramis palmaꝝ. ſer. iij.

UT tēperantie eſt preconia populi
et ſeculi huius ꝓſpera declinare:
ſic interdum iuſticia eſt certa quidem

diſpenſatiõe admittere ea. Perſecutio
quoqꝫ ⁊ tēporalis oīs aduerſitas ꝑ lo=
co ⁊ tempore prudēter aliquādo fugiē
da erit: cum autē neceſſe fuerit viriliter
tolerāda. Et i his quidē duobꝰ proſperi
tatem et aduerſitatē loquor / humana
omnis vita verſatur. Ubi ſupra. ſer. ij.
Iſtis enim mixtū eſt pñs ſeculū non ſe
cularibus tantū: ſed etiam ſpūalibus
viris. Nam ⁊ ſecularibus aliqñ q̄ pla=
cent / qñqꝫ que diſplicēt videmꝰ accide
re: et ipſis nihilominꝰ ſpiritualibꝰ non
ſemper triſtia: nō ſemp leta ſuccedunt:
ſed veſpere et mane dies vnꝰ. Uerū hec
interim dū pñs ſeculū manet vel magꝭ
manat ⁊ fluit. Ceterū poſt hoc ſeculuꝫ
duo futura ſecula ſunt valde diuiſa ⁊ di
uerſa: ita vt in altero nō ſit niſi fletus ⁊
ſtridor dentiū: in altero ſolū gratiaruꝫ
actio ⁊ vox laudis. Interim ſicut ama=
tores mūdi multa patiuntur aduerſa:
ita nec ipſis ſeruis dei oīa in hoc mun
do optata ſuccedūt. In die ergo malo
rum memores ſint bonoꝝ: ne puſillani
mes fiant ⁊ impatientes. In die quoqꝫ
bonorum nō immemores ſint malorum:
ne extollātur ⁊ dicāt in abundātia ſua
nō mouebimur in eternū. Sicut eñi ſe=
culariū rerū proſperitas occidit ſtultū
ſecularem: ſic poteſt ⁊ abundātia ſpūa
lis ꝓſperitatis occidere indoctū ſpūa=
lem / atqꝫ ideo nō ſpiritualē: ſpiritualis
quippe dijudicat omia. Licet eñ mul
tos frangat aduerſitas: tñ multos plu
res extollit ꝓſperitas. Deniqꝫ qꝛ vtro
biqꝫ periculū eſt: orat ſapiens et dicit.
Diuitias ⁊ pauptates ne dederis mihi
ne forte aut diuitie extollerēt in ſuper=
biam / aut pauptas deijceret in impa=
tientiam. In ſecūdo libro de cōſidera=
tione. Quārarus ſemp extitit q̄ nō vel
modice in ꝓſperitate animū relaxarit
a ſui cuſtodia et diſciplina: qñ hec non
fuit incautis ad diſciplinam / ꝙ ignis
ad ceram / ꝙ ſolis radius ad niuem vel
glaciē? Sapiēs dauid: ſapientior Sa
lomon erat: ſed blandientibus nimis
proſperis ⁊ ſecūdis rebus: alter ex par
te / alter ex toto deſipuit. Magnus qui
incidens in aduerſa nō excidit vel pax
a ſapientia: nec minor cui pñs ꝓſperi=
tas ſi arriſit nō irriſit. quanꝗ facilius
inueneris qui ſapiētiam retinuerūt cō
traria ſibi fortuna: ꝗ qui propicia nō
perdiderunt. Preferēdus etiā ille ⁊ ma
gnus eſt cui inter ꝓſpera ſaltē riſus in=
decentior: aut ſermo inſolētior / aut im
moderatior cura veſtis vel corporis nō
irrepſit.

¶ Ca. lxi. De gemina vnitate bonoꝝ. De aſſūptione btē marie. ſer. v.

Unitas bonorū gemīa eſt. Alia eſt
enim que iuſtificat: alia q̄ glorifi=
cat. Illa meritū: iſta ꝓmiū eſt. Unitas
que iuſtificat / nūc potiſſimum neceſſa
ria eſt. Ipſa eſt enim decus ſuauitatis:
quam dulcedine ſacra inſonat pſalmi
ſta. Ecce ꝗ bonum et ꝗ iocundum: ha
bitare fratres in vnum. Ipſa eſt vni=
tas quā ſumma diligētia obſeruandā
tradidit apoſtolus dicēs. Soliciti ſer=
uate vnitatē ſpūs i vinculo pacis. Ser
uatur autē hoc vnitatis bonū duobus
modis ab his qui curā gerūt ſeruādi.
Debet quiſqꝫ pfectus vnitatē habere
ad ſeipſum: debet ⁊ ad proximū. Ad ſe
ipſum ꝑ integritatē: ad ꝓximū per con
formitatem. Omis quippe creatura ⁊
maxime rationalis debet ſuū pricipiū
imitari. Cū igitur deus noſter ſit vnꝰ et
idem atqꝫ in ſeipſo pfectus nec vllo in=
digens: ineſt ei tñ benignitas erga nos
et amor ex beniuolētia in nos veniens.
Debemus ⁊ nos quiſqꝫ ſibi vnus eſſe ꝑ
integritatē virtutis: ⁊ vnū cum ꝓximis
per vinculum dilectionis. Sed hāc vni
tatem quā queqꝫ ſibijpſi diximꝰ debere
habere: tria ſunt q̄ impedire ſolēt. Ni=
mietas / puſillanimitas / leuitas. Et ni
mij quidem ſunt q̄ putāt ſe poſſe q̄ non
poſſunt: et que nō acceperūt preſumūt
Puſillanimes cōtrarij ſūt nimijs. Le=
ues et incōſtātes ſūt qui circūferunt oī
vento doctrine quibꝰ quod añ placuit
nunc diſplicet. ⁊ quod nunc eligūt: poſt
paululuꝫ reprobāt. Sed quid prodeſt
hec vicia enumeraſſe: niſi etiam docea
mus quibꝰ remedijs ea poſſit in ſeipſo
quiſqꝫ curare? Igitur cōtra nimietatē

opponenda eſt conſideratio ꝓprie fragilitatis. Ipſa eſt enī que odioſam preſumptionē potiſſimū deijcit. Cōtra puſillanimitatem habēda eſt diuine poteſtatis fiducia: vt qđ tuis viribus te nō poſſe putas: ex illius adiutorio poſſis. Contra leuitatē adhibēda eſt cōſultatio ſeniorꝫ: ne ſcilꝫ doctrinis varijs et peregrinis abducaris. Unitas etiā illa quā habet quiſqꝫ ad ꝓximū: duobus modis habetur. dū ⁊ nos per dilectionem tēdimus in alterū / ⁊ alteriꝰ quoqꝫ viciſſim in nobis recipimꝰ affectuꝫ. Et hoc etiam duobꝰ modis impedit̄: obſtinatione ⁊ ſuſpitione. Obſtinatio nō permittit nos ad alterius cor ingredi: nec ſuſpitio patit̄ credere nos ab alijſ amari. Ita fit vt duꝫ nec nos aliū obſtinati diligimus: nec ab alijs diligi nos ſuſpitioſi putamꝰ. et ſic vnitas q̄ cum proximis habēda eſt impediatur: verū huic duplici morbo / duplex caritas medet̄. Illa ſcilꝫ que nō ſua querit / ⁊ iterū illa que omīa credit. Habeat obſtinatꝰ caritatē: nō querentē que ſua ſūt / ⁊ alios diligat. Habeat ſuſpicioſus caritateꝫ: omnia credentē / ⁊ ab alijs ſe diligi ſine dubio credat.

Ca. lxii. De duplci generatione. In ſermone de diligēdo deo.

Quandiu ſtare pn̄s cernitur ſeculum in quo generatio aduenit: ⁊ generatio preterit / nō deerit electis cōſolatio de memoria dei: quibus nōdū de preſentia plena refectio indulgetur Juſtum q̄ppe eſt vt quos p̄ſentia nō delectāt: preſto eis ſit memoria futurorꝫ. et qui de rerū fluentiū qualibet affluētia deſpiciūt cōſolari: recordatio illos delectet eternitatis. Et hec eſt gn̄atio querentiū dn̄m: querētium nō que ſua ſunt: ſed faciem dei Jacob. Dei ergo q̄rentibus ⁊ ſuſpirātibus preſentiā p̄ſto interim ⁊ dulcis memoria eſt: nō tamē qua ſatientur / ſed qua magis eſuriant vnde ſatiētur. Ue tibi generatio praua atqꝫ peruerſa. Ue tibi popule ſtulte ⁊ inſipiens qui ⁊ memoriā faſtidis: ⁊ p̄ſentiam expaueſcis. Merito quideꝫ. Nec enim modo liberari vis de laqueo venantium. Siquidē qui diuites volunt fieri in hoc ſeculo incidūt in laqueum diaboli: nec tūc a verbo aſpero liberari poteris. O verbū aſperū. O ſermo durus. Ite maledicti in ignē. At uero gn̄atio rectorū benedicet̄: qui vtiqꝫ cū apoſtolo ſiue abſentes ſiue preſētes cōtendunt placere deo. Tūc illa gn̄atio que non direxit cor ſuū et nō eſt creditus cū deo ſpūs eius. ſed magis ſperās in incerto diuitiarū: ſero quidē experietur / ꝙ in illius cōparatione doloris iugum chriſti ſuaue ⁊ onus leue fuerit. cui tanꝙ graui ⁊ aſpero: duram ceruicem ſuperbe ſubduxit. Non poteſtis o miſeri ſeruire mām̄one: ſimul poſt aurū abire et ꝓbare ꝙ ſuauis eſt dn̄s. Proide quē ſuauem in memoria nō ſentitis: aſperꝫ proculdubio in p̄n̄tia ſentietis. Ceterū fidelis aīa et ſuſpirat p̄ſentiā inhiāter: et in memoria requieſcit ſuauiter.

Ca. lxiij. De fide et ſpecie. Super cātica. ſermone. xxxi.

Uiuimus in vmbra chriſti q̄ per fidem ambulamus et carne ipſius paſcimur vt viuamus. Caro enī chriſti vere eſt cibus: at illud ſane donec viuimus inter gētes. Nā inter angelos aliter / qn̄ iam indifferēte omino felicitate cum ipſis videbimꝰ eū ſicuti eſt. hoc eſt in forma dei: ⁊ nō in vmbra. Quomodo enim nō eſt diſtinctio eius qui ꝑ fidem ambulat: et illius q̄ per ſpeciē. Ergo iuſtus ex fide viuit: beatus exultat in ſpecie. Et ideo ſāctus homo interim viuit in vmbra chriſti: ſanctꝰ angelus in ſplēdore vultus glorie gloriatur. Et bona fidei vmbra q̄ lucē temperat oculo caligāti: et oculū preparat luci. Quicq̄d ſane eſt illđ qđ videt āgelus: hoc michi fidei vmbra ſeruat fideli ſinu repoſitū / in tempore reuelādum. An nō expedit tenere vel inuolutū qđ nudū nō capis. Super cātica. ſer. xlviij. Umbra chriſti caro eius. Umbra eiꝰ fides. Quomodo mihi non vmbrat caro: qui in miſterio māduco eam. In vmbra ſumꝰ quādiu per fidē ambulamus: ⁊ nō per ſpeciem

et ideo iuſtus ĩ vmbra qui ex fide viuit At qui viuit ex intellectu beatus eſt: q̄r non in vmbra ſed in lumĩe. Prius eſt venire ad vmbrã: ⁊ ita ad id cuius vmbra eſt pertrãſire. Uide ergo vt viuas in vmbra eius: vt q̄n̄qꝫ regnes in lumine eiꝰ. Nec em̄ tantum habet vmbrã: habet ⁊ lucem. Ipſe per carnẽ vmbra eſt fidei: ipſe eſt intelligẽtie lumẽ per ſpiritum: ⁊ caro em̄ eſt ⁊ ſpũs. Caro ĩ carne manẽtibus: ſpũs in futuro. Nos vero interĩ chriſti carne paſcamur: miſteria veneremur: exempla ſectemur / fidẽ ſeruemꝰ et viuimus ꝑfecto in vmbra

Ca.lxiiij. De duobus que in intẽtione neceſſaria ſũt. In quibuſdam dictis

Pura erit intẽtio ſi in omni actiõe noſtra / aut honorẽ dei / aut edificationem ꝓximi / aut bonã conſciẽtiam queramus. Duo quidem in intẽtione neceſſaria requirũtur. Res ⁊ cauſa. id ẽ quid intẽdas: ⁊ ꝓpter quid. Ex his ſane duobus / aĩe vel decus vel deformitas iudicatur. verbi cauſa. Si intẽdat quis animũ inquirẽde veritati atqꝫ id ſolo veritatis amore: nõne is tibi videt̃ et rem ⁊ cauſã habere honeſtam? Quid ſi minime quidẽ veritatis deſiderio: ſꝫ aut inanis glorie / aut alterius q̄liſcũqꝫ cõmodi tẽporalis obtẽtu in veritatẽ intẽderit? Jam etſi vnã partẽ bipartite intentionis videat̃ habere formoſã: nõ tamẽ vt arbitror dubitabis iudicare vel ex parte deformẽ: cuius alterã partem cauſe turpitudo fedauerit. Si autem vides hoĩem nullis honeſtis ſtudijs intẽdentem: ſed carnis irretitũ illecebris. ventri ⁊ luxurie deditũ. quid iſtũ: nõne ex vtraqꝫ parte fediſſimũ iudicabis / in cuius vtiqꝫ intẽtiõe ⁊ res ⁊ cauſa reproba inuenitur? Ergo intẽdere nõ in deũ: ſed in ſeculũ / ſecularis aĩe eſt: nec vllã prorſus partẽ ſpecioſã habẽtis. Intendere aũt quaſi in deũ ſed nõ ꝓpter deũ: ypocrite plane aĩe eſt. cuiꝰ etſi vna ps decora videtur ꝙ ad deũ qualitercũqꝫ intentione reſpiciat: ipſa tñ ſimulatio oẽ in ea decorum exterminat / ⁊ magis per totum ingerit feditatẽ. Si autẽ vel ſolum vel maxime ob vite p̄ñtis neceſſaria: ad deũ cõuerterit intẽtionẽ: nõ quidem fede ypocriſis putridã puſillanimitatis tñ vicio dicimus ſub obſcurã et minus acceptam. Porro intẽdere in aliud q̄ꝫ in deũ: tñ propter deũ nõ ociũ Marie: ſed Marthe negociũ eſt. Abſit autem vt q̄ huiuſmodi eſt / quicq̄ꝫ illaꝫ dixerim habere deforme. nec tñ ad ꝑfectum affirmauerim perueniſſe decoris quippe que adhuc ſolicita eſt ⁊ turbat̃ erga plurima: et nõ põt terrenoꝝ actuũ vel tenui puluere nõ reſpergi. Ergo ſolum deum inquirere ꝓpter ipſum ſolũ hoc plane eſt vtrãqꝫ bipartite intẽtiõis partem habere pulcerrimã atqꝫ id proprium ac ſpeciale ſponſe chriſti

Ca.lxv. De gratia et libero arbitrio. In lib. de gr̄a ⁊ libero arbitrio

Liberum arbitriũ ſaluatur. Tolle liberum arbitriũ: non erit qui ſaluetur. Tolle gratiam: nõ erit vnde ſaluetur. Opus hoc ſine duobꝰ fieri nõ poteſt: vno a quo fit: altero cui vel in quo fit. Deus auctor ſalutis eſt. Liberũ arbitrium tm̄ capax eſt. Nec dare illam niſi deus: nec capere valet niſi liberum arbitrium. Quod ergo a ſolo deo ⁊ ſoli datur libero arbitrio / tã abſqꝫ conſenſu eſſe non põt accipiẽtis: q̄ꝫ abſqꝫ gratia dantis. Et ita gratie operãti ſalutem cooperari dicitur liberũ arbitriũ dum conſentit: hoc eſt dũ ſaluatur. Cõſentire enim ſaluari eſt. Proinde pecoris ſpiritus ſalutem huiuſcemodi minime capit ꝙ illi volũtarius ꝯſenſus deſit quo ſaluãti videlꝫ deo placide obtẽperet: ſiue iubenti acquieſcẽdo / ſiue pollicenti credẽdo / ſiue reddẽti gratias agendo.

Ca.lxvj. De voluntario cõſenſu ⁊ naturali appetitu. vbi ſupra.

Aliud eſt volũtariꝰ cõſenſus: aliđ naturalis appetitꝰ. Poſterior q̄ꝑpe nobis cõmunis eſt cũ irrationabilibus: nec valet cõſentire ſpiritui carnis irretitus illecebris. Hũc communẽ habentes cũ beſtijs: cõſenſus volũtarius nos diſcernit. Eſt enim habitus animi

liber ſui:ſiquidem nõ cogitur nec extor
quetur.Eſt quippe volũtatis nõ neceſ=
ſitatis:nec negat ſe/nec p̄bet ſe cuiq̃:
niſi ex volũtate.Alioquin ſi cõpelli va
let inuitus violẽtus eſt:nõ volũtarius.
Ubi autem volũtas nõ eſt:nec cõſenſus
Non em̃ eſt cõſenſus niſi volũtari⁹:vbi
ergo cõſenſus:ibi volũtas.porro vbi vo
luntas:ibi libertas.Et hoc eſt qđ dici
puto liberum arbitrium.

¶Ca.lxvij.Quid habeamus ex gratia:qđ ex libero arbitrio.Ibidẽ.

Velle ieſt nobis ex libero arbitrio:
nõ etiã poſſe quod volumus.Nõ
dico velle bonũ aut velle malũ:ſʒ velle
tantum.Velle etem̃ bonũ:ꝑfectus eſt.
velle malũ:defect⁹.Velle vero ſimpli=
citer ip̃m eſt quod vel ꝑficit vel deficit
Porro ip̃m vt eſſet:creans gratia fecit.
vt ꝑficiat:ſaluãs gratia fecit.vt defici
at:ip̃m ſe deiecit.Itaq̃ liberũ arbitriũ
nos facit volẽtes:gratia beniuolos.Ex
ipſo eſt nobis velle:ꝛ ex ip̃a bonũ velle
Queadmodũ nãq̃ aliud eſt timere ſim
pliciter.aliud timere deũ: ꝛ aliud ama
re:aliud amare deũ.Timere quippe ꝛ
amare ſimpliciter quidẽ prolata:affe=
ctiones cũ additamẽto aũt virtutes ſi
gnificãt.Ita quoq̃ aliud eſt velle:aliđ
velle bonũ.Simplices nãq̃ affectõnes
inſũt naturaliter nobis tanq̃ ex nobis
additamẽta ex gratia.Nec aliud ꝑfe
cto eſt/niſi quod gratia ordinat quas
donauit creatio:vt nil aliud ſint virtu=
tes niſi ordinate affectiões.A deo igit̃
velle quomodo ꝛ timere/ quomodo et
amare accepim⁹in cõditiõe nature: vt
eſſemus aliqua creatura.Velle autem
bonum quõ et timere deũ/quõ et ama
re deum accipimus in viſitatione gr̃e:
vt ſimus dei creatura.

¶Ca.lxviij.De preſẽtia nr̃a cum deo ꝛ peregrinatiõe noſtra ab ip̃o In li.de p̄cepto ꝛ diſpenſatione

Inquantũ cognoſcimus tanq̃ pre
ſentia cõtemplãtes:iam cũ dño ſu
mus.Inquantũ adhuc tanq̃ de futu=
ris ꝓphetam⁹ credẽtes que nõ intelli=
gimus:ſperãtes que nõ videmus:a do
mino peregrinamur ꝛ in corpe.Uel alit̃
habemus et vnde corpori/et vnde dño
inhereamus:illud viuificãdo ꝛ ſenſifi=
cando.illũ credẽdo ꝛ diligẽdo.neq̃ em̃
preſentior ſp̄us noſter ẽ vbi aiat:q̃z vbi
amat.niſi forte magis eſſe putet̃ vbi in
uitus ꝛ ex neceſſitate tenetur:q̃z q̃ ſpõ=
te ꝛ alacri fertur volũtate.Deniq̃ vbi
eſt theſaur⁹ tuus:ibi eſt et cor tuũ.Itẽ
ſi deum amãs:aĩa ex ipſo viuit.vti cor=
pus ex ip̃a:quo pacto q̃ſo p̄ſentior eſſe
contẽditur:vbi dat q̃z vnde accipit vi=
tam?Fons ſiquidẽ vite caritas eſt: nec
viuere aiam dixerim/ q̃ ex illo nõ hau=
ſerit.Haurire porro quõ poteſt:niſi fue
rit p̄ſens illi fonti qui caritas eſt:q̃ de⁹
eſt?P̄ñs igitur deo eſt q̃ deũ amat: in=
quantum amat.in quo em̃ min⁹ amat:
abſens ꝑfecto eſt.In eo aũt min⁹ deuʒ
amare cõuincit̃: q̃ carnis adhuc neceſ
ſitatibus occupat̃.Illa vero circa cor=
pus occupatio:qđ eſt niſi a deo quedã
abſentatio?Et abſentatio qđ:niſi pere
grinatio?Et pegrinamur ergo a dño:et
in corpore pegrinamur.cuius noſtra ni
mirum ꝛ intẽtio p̄pedit̃: erũnis ꝛ curis
caritas fatigatur.

¶Ca.lxix.De virtute et ſapientia.Sup cãtica.ſermone.lxxxv.

Donum dei eſt virtus deputãda in
datis optimis.Cognata virt⁹ ſa
pientie eſt.Unũ tñ in aĩa effectũ nõ ha=
bent:ſed ad illius varias ꝛ diuerſas ne
ceſſitates:veluti diuerſa ſeſe participã
da accõmodãt.Iuxta quã rationẽ ali=
ud eſt aĩo virtute agi/ ꝛ aliud ſapientia
regi:aliud dñari in virtute:aliud in ſua
uitate deliciari.Uigor nãq̃ virtutẽ:ſa=
pientiam placiditas animi:cũ ſpirita
li quadã ſuauitate demõſtrat.Igit̃ ſta
re:reſiſtere/vim vi repellere.q̃ vtiq̃ in
partib⁹ virtutis deputãtur.honor qui=
dem:ſed labor eſt.Nõ eſt em̃ idip̃m ho
norem laborioſe defendere:ꝛ dete poſſi
dere.Nõ eſt idem virtute agi et virtute
frui.Quicqđ virtus elaborat ſapientia
fruitur:ꝛ quicqđ ſapiẽtia ordinat:deli
berat:moderatur:virtus exequit̃.Sa=
pientiã ſcribe in ocio:ait ſapiẽs.Ergo

ſapientie ocia negocia ſunt: ⁊ quo ocio ſior ſapientia/eo exercitatior in genere ſuo. E regione virtus exercitata clarior eſt: eoq̄ ꝓbatior/quo officioſior. Et ſiquis ſapientiā virtutis amorē definierit: non mihi a vero deuiare videt̄. Ubi autem amor eſt/labor nō eſt: ſed ſapor. Et forte ſapiētia a ſapore denominat̄. Nec dixerim reprehendēdū ſiq̄s ſapiētiā ſaporē boni diffiniat. Hūc ſaporē ꝑdidimus ab ipo pene exortu generis nr̄i. Ex quo cordis noſtri palatū ſenſu carnis ꝓualēte ſupit virus ſerpētis antiq̄: cepit aīe deſipere bonū ac ſapor noxi⁹ ſubintrare. Inſipiētia mulieris ſaporē boni excluſit: q: ſerpētis malicia mulieris inſipiētiā circūuenit. Sed nūc aſſidue ſapiētia vincit maliciā in mētibus ad q̄s intrauerit: ſaporē mali quē illa inuenit ſapore exterminās meliori. Intrans ſapiētia dum ſenſū carnis infatuat: purificat intellectū: cordis palatum ſanat et reparat. Sano palato iā ſapit bonū: ſapit ipa ſapiētia q̄ in bōis nullū melius. Quāmulta fiūt bona: et nō ſapiūt faciētibus. ſiquidē nō ſapore boni ad illa: ſ; aut rōne aut q̄cūq̄ occaſione ſeu neceſſitate ipellūtur. Et econtrario multis q̄ faciūt nō ſapiūt mala: ſed ad hoc inducūtur aut metu aut cupiditate rei cuiuſpiā potius q̄ ſapore mali. Qui aūt tranſierūt in affectū cordis aut ſapiētes ſūt: et ipo delectātur ſapore boni: aut maligni ſūt. et in ipſa ſibi cōplacēt malicia: etiā nulla ſpe alterius cōmodi blādiēte. Malicia vero quid niſi ſapor eſt mali? Beata mens quam ſibi totā vēdicauit ſapor boni et odiū mali. Hoc eſt ſapiētie victoriā feliciter experiri. Nā ſapiētia vincere maliciam comprobat̄: cum excluſo ſapore mali qui nō aliud q̄ ipa malicia eſt. boni quidā intimus ſapor: mentis intima occupare tota ſuauitate ſentit̄. Itaq̄ ad virtutem ſpectat tribulationes fortiter ſuſtinere: ad ſapientiā gaudere in tribulationibus. Cōfortare cor tuum ⁊ ſuſtinere dominū: virtutis eſt guſtare ⁊ videre q̄ſuauis eſt dn̄s: ſapientie eſt. Modeſtia animi ꝓbat ſapientē: conſtātia virum virtutis oſtendit. In virtute ſtabilitas: in ſapientia maturitas.

¶ Ca.lxx. De actiua vita ⁊ cōtemplatiua. Sup cātica. ſermone. xlvi.

FOrte appetis contēplatiōis quietem ⁊ benefacis: ergo cura virtutum exercitio ſanctū ocium preuenire. Alioquin delicato ſatis ocio dormitare voles: ſi nō exercitatus quieſcere aptis. et Lye fecunditate neglecta: ſolis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed etiā prepoſterus ordo eſt añ meritum exigere premiū: et ante laborem ſumere cibum. Nō igitur putes de ꝓprio amore quietis ſancte obediētie actibus ſeniorū: ve traditionibus ꝑiudicium vllatenus faciendum. alioquin non approbat dn̄s tue cōtemplatiōis inane ſane ocium. ꝓpter quod nō exaudiet orōnes tuas: vocatuſq̄ nō veniet. nec enim dabit inobediēti copiā ſui tātus obedientie amator: vt mori q̄ non obedire maluerit. Super cātica ſermone. li. Ex bonis operibus recipiet cōſolationē mens aſſueta quietis: quotiēs ſibi lux vt aſſolet cōtemplationis ſubtrahitur. Quis em̄ non dico cōtinue: ſ; vel diu dum in hoc corpe manet: lumie contemplationis fruatur? At quotiēs corruit a cōtemplatiua: totiēs in actiuam ſe recipit. Inde nimirū tanq̄ e vicino familiarius reditura i idipm. q̄m ſunt inuicem cōtubernales he due ⁊ cohabitāt pariter. Eſt quippe ſoror Marie martha. Neq̄ enim etſi a cōtemplationis lumine cadit: patitur tñ vllatenus ſe incidere tenebras pcti: ſeu ignauiam ocij ſane in luce bone operatiōis ſe retinens. Loquor vobis experimentum meū quod expertus ſum. Si qñ ſane cōperi ꝓfeciſſe aliquos veſtrū ex meis monitis: tunc nō me piguit fateor curam pretuliſſe ſermonis ꝓprio ocio et quieti. Patienter auellor ab infecunde rachelis amplexibus: vt mihi exuberent fructus ꝓfectuū veſtrorū. Caritas enim q̄ nō querit q̄ ſua ſunt: id mihi iādudum facile pſuaſit nil ſcil; deſiderabilium meorū veſtris p̄ferre vtilitatib⁹.

Orare: legere / ſcribere / meditari / et ſiq̄ ſunt talia ſpūalis ſtudij lucra: hec arbitratus ſum, ꝓpter vos detrimēta. Super cātica. ſer. lvij. Hoc ſiquidē vera et caſta contemplatio habet: vt mentem quam diuino igne vehemēter accenderit / tāto repleat zelo ⁊ deſiderio acquirendi deo qui eū ſimpliciter diligāt: vt ocium cōtemplatōis pro ſtudio ꝑdicationis libētiſſime intermittāt. Et rurſū potita votis aliquatenꝰ in hac parte: tanto ardētius redeat in idipm / quāto fructuoſius intermiſiſſe meminerit. Et item ſūpto cōtemplatiōis guſtu: valentius ad cōquirēda lucra ſolita alacritate recurrat. Ceterū inter has viciſſitudines plerūq; mēs fluctuat metuēs et vehementer exeſtuās. ne forte alteri horum dū ſuis affectiōibus hinc inde diſtrahitur: plus iuſto inhereat / ⁊ ſic in vtrolibꝫ vel ad modicū a diuina deuiet volūtate. Unicū quippe in hmōi remedium vel refugiū oratio eſt: ⁊ frequens gemitus ad deū. vt quid: quādo / ⁊ q̄tenus nos facere velit: aſſidue nobis demonſtrare dignetur.

¶ Ca. lxxi. De duobus generibus pariēdi ī ſpirituali matrimonio. Super cātica. ſermone. lxxxv.

In ſpiritali matrimonio duo ſunt genera pariēdi: ⁊ ex hoc etiā diuerſe ſoboles: ſed nō aduerſe. cū ſācte matres aut predicādo aīas: aut meditando intelligētias pariunt ſpirituales. In hoc vltimo gn̄e interdū exceditur ⁊ ſeceditur etiā a corporeis ſenſibꝰ: vt ſeſe non ſentiat que verbū ſentit. Hoc fit cū mens ineffabili verbi illecta dulcedine quodāmodo ſe ſibi furatur: imo rapitur atq; illabitur a ſeipſa vt verbo fruatur Aliter ſane afficitur mens fructificās verbo: aliter fruēs verbo. Illic ſolicitat neceſſitas ꝓximi: hic inuitat ſuauitas verbi. Et quidē leta in ꝓle mater: ſꝫ in amplexibꝰ ſponſa letior. Cara pignora filiorū: ſed oſcula plus delectāt. bonuꝫ eſt ſaluare multos: excedere aūt ⁊ cum verbo eſſe multo iocūdius. At qn̄ hoc? Aut q̄diu hoc? Dulce cōmerciū: ſꝫ breue momētū: ⁊ experimentū rarū. Hoc quiſquis curioſus es ſcire quid ſit hoc verbo frui para illi nō aurē: ſed mentē Non docet hoc lingua: docet gratia.

¶ Ca. lxxij. De duplici exceſſu. Super cātica. ſermone. lij.

Inter medios laqueos in hac vita inceditur qui vtiq; totiēs nō timētur: quotiēs ſctā aliqua ⁊ vehemēti cogitatione aīa a ſemetipſa abrupitur: ſi tn̄ eouſq; mēte ſecedat ⁊ auolet: vt hūc cōmunem trāſcendat vſum ⁊ cōſuetudinē cogitādi. Etenī fruſtra iacitur rete an̄ oculos pēnatoꝝ. Quid enī formidetur luxuria: vbi nec vita ſentitur. Excedente quippe aīa etſi nō vita certe vite ſenſu neceſſe eſt etiā vt nec vite tētatio ſentiatur. Utinā hac morte ego frequēter cadam: vt euadā laqueos mortis. vt nō ſentiam vite luxuriātis mortifera blandimēta. vt obſtupeſcā ad ſenſum libidinis: ad eſtū auaritie. ad iracūdie ⁊ impatiētie ſtimulos: ad angores ſolicitudinum et moleſtias curarū. Moriatur anima mea morte iuſtoꝝ: vt nulla illā illaqueet iniuſticia / nulla oblectet iniq̄tas. Bona mors q̄ vitam nō aufert: ſed trāſfert in melius. bona qua nō corpus cadit: ſed aīa ſubleuatur. q̄ ſenſum non ſopiat: ſed abducat. nō vita: ſꝫ vite eripiat laqueis. Uerū hoc hoīm eſt. Sed moriatur aīa mea morte ſi dici poteſt etiam angeloꝝ: vt ꝑſentiū memoria excedēs / rerū ſe inferiorum corporearūq; non modo cupiditatibꝰ: ſed ⁊ ſimilitudinibus exuatur. ſitq; ei pura cū illis cōuerſatio: cū quibꝰ eſt puritatis ſimilitudo. Talis vt opinor exceſſus: aut tn̄ aut maxime cōtemplatio dicitur. Rerū etenim cupiditatibus viuēdo nō teneri humane virtutis eſt: corporū vero ſimilitudinibus ſpeculādo nō inuolui: angelice puritatis eſt / vtrūq; tn̄ diuini muneris eſt. Utrūq; excedere vtrūq; teipm trāſcendere eſt: ſꝫ lōge vnū / et alterū nō longe. Trāſiliſti carnis oblectamēta vt minime iam obedias ꝯcupiſcētijs eiꝰ: nec tenearis illecebris. ꝓfeciſti / ſepaſti te: ſed nondum elōgaſti. niſi ⁊ irruentia

vndiqꝫ fantaſmata corporearũ ſimili=
tudinum:trãſuolare mẽtis puritate ꝑ=
ualeas. Huc vſqꝫ noli tibi ꝑmittere re=
quiem. Erras ſi citra inuenire te eſti=
mas locũ quietis: ſecretũ ſolitudinis.
luminis ſerenũ:habitaculũ pacis.

¶ Ca.lxxiij. De duplici ꝓmiſ ſione dñi que exhibetur ſeculi contem=ptoribus. Sup pſalmum. Qui habitat verſu.iiij.

Gemina ꝓmiſſio dñi:ſcilꝫ vite eius
que nũc eſt et future. Si eñ ſolum
promitteret regnũ et in itinere deeſſet
viaticũ : omino cõquererẽtur hoies et
reſponderẽt. Magnũ quidẽ eſt qđ pro
mittitur:ſed ꝑueniẽdi illuc nulla facul
tas datur. Propterea qui poſt hoc ſe=
culum vitã promiſit eternã:ipſe dandũ
etiam in hoc ſeculo centuplũ prouidẽ=
tiſſima pietate ꝓmiſit. In quibuſdam
dictis. Centuplũ cõſolatio pñtis labo
ris:vita eterna future felicitatis cõſũ=
matio eſt. Sic nimirũ ⁊ operariis huiꝰ
ſeculi:ſolet cibus ĩ opere/merces in fi=
ne dari. Datũ optimũ ⁊ centuplũ hoc
deſurſum eſt: deſcẽdẽs a patre luminũ
mãna abſcõditum eſt.quod victori pro
mittitꝛ/ nomẽ nouũ eſt:qđ nemo ſcit niſi
qui accipit. An non omia poſſidet: cui
omnia cooperãtur in bonũ? An nõ cen=
tuplum habet oim qui implet ſpũſan=
cto:qui chriſtũ habet in pectore:niſi ꝙ
longe plus ꝗ̃ cẽtuplũ eſt viſitatio pa=
racliti ſpũs ⁊ pñtia chriſti? Hoc centu=
plum adoptio filiorum eſt libertas et
primitie ſpiritꝰ:delicie charitatis.glo=
ria cõſciẽtie.regnũ dei.nõ vtiqꝫ eſca vel
potus: ſed iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudium in
ſpiritu ſctõ. Gaudiũ ſane nõ modo ĩ ſpe
glorie:ſed etiã in tribulatiõibus. Hic ẽ
ignis quẽ voluit chriſtus vehemẽter ac
cẽdi. Hec virtus ex alto: q̃ andreã fecit
deſiderare crucẽ. Laurentium irridere
carnificẽ. Stephanũ in morte pro lapi
dantibus flectere genua ad orationẽ.
Hec illa pax quã chriſtꝰ ſuis reliquit:
quãdo dedit ⁊ ſuã. Siquidem donum ⁊
pax eſt electis dei:pax vtiqꝫ ⁊ donũ fu=
ture. Illa ſuperat oẽm ſenſum : et huic
quicquid ſub ſole placet : quicquid in
mũdo ꝯcupiſcitur nõ poterit cõparari
Hec gratia deuotiõis:⁊ hec vnctio que
docet de oibus quã expertus nouit. in
expertus ignorat:quã nemo ſcit/ niſi q̃
accipit. Hoc cẽtuplũ eſt qđ in hoc ſecu
lo ſeculi cõtemptoribꝰ exhibetur. Nec
tibi illud noſtro ſperaueris eloquio cõ
mendãdum:ſolus eſt ſpũs qui reuelat
ſine cauſa paginã cõſulis: experientiã
magis require. Sapiẽtia eſt cuius pre
cium neſcit homo:de occultis trahitur
nec in terra ſuauiter viuẽtiũ inuenitur
iſta ſuauitas. Nimirũ ſuauitas dñi ẽ:
niſi guſtaueris nõ videbis. Non illud
eruditio:ſed vnctio docet.nec ſcientia:
ſed conſciẽtia cõprehẽdit. Mãna enim
eſt oẽm ſaporẽ hñs:⁊ odoris delectatõ
nem.requies eſt vera ⁊ ſincera:ſuauis ⁊
ſalubris/iocũda ⁊ ſctã. Hec eſt ꝓmiſſio
vite pñtis. Nã promiſſionẽ future q̃s
explicet? Si expectatio iuſtoꝝ leticia ⁊
tanta leticia vt oĩe quod deſideratur
in ſeculo ei nõ valeat operari: ipm qđ
expectatur quid erit? Oculus nõ vidit
deus abſqꝫ te:q̃ prepaſti diligẽtibus te
Pax eñ eſt q̃ exuperat oẽm ſenſuꝫ:pax
ſuper pacẽ. Indeficiẽs exultatõ:torrẽs
voluptatis diuine/flumẽ leticie/ gau=
dium plenũ. Cogita quicq̃d vis:quic=
quid potes exopta. excedit cogitatum
oẽm:deſideriũ oĩe exuperat illa felici
tas.eternitas illa:illa beatitudo.

¶ Ca.lxxiiij. De duplici ſeſſi=one ſiue requie corporis ſcilꝫ ⁊ anime in futuro. De colloquio Simonis ⁊ ieſu

Sedebit corpus immortalitatis ⁊
impaſſibilitatis:gemia quadam
felicitate dotatũ. liberum ab omni ne
ceſſitate:ab omni corruptiõe ſecurum.
alienum ⁊ imune ab omni cõcupiſcẽtia
plenum gratia:cõfiguratũ deniqꝫ clari
tati corporis chriſti. Sedebit et aia nil
metuẽs nec cupiẽs vltra:nimirũ plena
beatitudine ⁊ ſecura plenitudĩe fruẽs.
nullos iam cogitationũ fluctꝰ: nullos
tentationũ cõflictꝰ / nullos affectionũ
ſentiẽs motus : ſed eterne illi incõmu=
tabilitati prorſus immerſa.⁊ ſic vnita

adherens deo: vt vnus iam ſpūs ſit facta cum eo. O ſi vnq̄ ſedebo totus quidem cuius modo nec minima quidem portio ſedet: in quo nihil tranquillum nihil quietũ. ſedatũ nihil. nihil vnq̄ in eodem ꝑmanet ſtatu: ſed cũcta i motu ſunt. oīa nutãt. fluctuãt vniuerſa. poſtremo vbi concupiſcit adhuc caro aduerſus ſpiritũ: ⁊ ſpūs aduerſus carnē. Quidnã homis ſedere videt̄? Nec ſola iam ꝯcupiſcētia pacē turbat: impedit ſeſſionem vetat eſſe ſedatũ. Sꝫ duplex quoq̄ ſcđm corpus miſeꝝ hoīem vexat contritio pñtis: videlꝫ ſenſu doloris ⁊ mortis metu future: nimirũ cũ ⁊ paſſibile ſit ⁊ mortale. Duplex nihilomin⁹ animã agitare ſolicitudo videt̄: ſpei vtiq̄ et timoris. Inter hec nēpe fluctuat iugiter duꝫ peccati corpus inhabitat: aſcendēs vſq̄ ad celos: et iterũ vſq̄ ad abyſſos deſcendēs. tabeſcēs in malis: ⁊ ad bona nihilominus inardeſcēs

¶ Ca. lxxv. De gaudio dñi et expectatione animarũ ſanctaꝝ. In ſermone de omnibus ſanctis. Aduertiſtis ni fallor.

Hec eſt plane requies dñi nõ interciſa: nõ circa aliquid certũ reſtricta. q̄m in oībus gaudet. in oībus delectatur. in oībus requiē querit ⁊ inuenit Nam ⁊ bona ei placēt in ſeipis: ⁊ delectatur nihilomin⁹ bona ordinatōe malorum: diligit miam ⁊ iudiciũ. Nec mõ in bonoꝝ gloria ſibi cõplacet: ſꝫ in ipis quoq̄ vtpote iuſtis ſupplicijs impioꝝ. Quid ergo? Poterit ne putas humana aīa in hoc gaudiũ dñi ſui et in hãc eius requiem intrare: vt ⁊ ipa quoq̄ in oīb⁹ delectetur ne aliqua iam priuata affectione cõtrahat̄ in rugã: ſed trãſeat in affectũ quendã generalem atq̄ diuinũ? Poterit ſine dubio ſi fidelis inueniatur ſuꝑ pauca q̄ accepit militie ſue tēpore. id eſt ſuꝑ artus. ſuꝑ ſenſus. ſuꝑ appetitus ſuos quos ſuſcepit regendos. vt in his ꝓbetur q̄m fidelis ſit dño ſuo. Nec dubiũ quin fidelē in modico ſeruũ ſuꝑ multa cõſtituet dñs liberalis et diues Tunc eñ fidelis ſeru⁹ cõſtituit̄ ſuꝑ oīa bona dñi ſui: cum in gaudiũ eius meretur intrare. ⁊ cum eo deinceps letari in vniuerſis: in cũctis gaudere: in oībus delectari. Etenĩ qui adheret deo aplo teſte: vnus ſpūs efficit̄. et volũtas eius oīno diuine adherēs volũtati fit vna cũ ea: vt iam nihil qđ ꝯtra eã ſit inueniat̄ in oībus creaturis: ſꝫ vniuerſa fiant vel magis maneãt ꝑ eius arbitrio. Hec eſt beata ſpes quã expectãt aīe ſancte

¶ Ca. lxxvi. De duplici glutino cognitionis: ſcilꝫ et dilectionis quo ſibi coherēt ſancti ſpūs in celo. In ſer. de dedicatione. Feſtiuitas hodierna.

Diſiuncta ligna et lapides domũ non faciũt: nec in ea habitare q̄s poteſt. Sola ergo cõiunctio: domũ facit. Sic celeſtiũ ſpirituũ ꝑfecta vnitas ſine vlla diuiſione cõnexa integrã ⁊ cõgruam deo reddit habitationē: quã ineffabiliter beatificat inhabitãs gloria maieſtatis. Quis enim ſciret vniuerſa regum conſilia: aut quis omnia eorũ dicta vl' facta ſic noſcet: quomodo palacij ligna et lapides ſi nõ deeſſet illis intelligentie ſenſus? Itaq̄ celeſtis illi⁹ curie lapides viui ac rationabiles: diuinis interſunt conſilijs ⁊ trinitatis miſteria norunt: audiuntq̄ verba ineffabilia que non licet homini loqui. Quãto enim plus vident: plus intelligũt. plus agnoſcũt: tãto plus diligũt. tãto mag⁹ laudant: tanto amplius admirantur. Uerum duplici ſibi coherent lapides illi glutino cognitionis plene et ꝑfecte dilectionis. Tãto ſiquidem maiori ad ſeinuicem dilectione copulant̄: quãto ipſi dilectioni que deus eſt viciniores aſſiſtunt. ſed nec vlla ſeparare eos ab inuicem ſuſpicio poteſt vbi nihilominus quod in altero ſit: alterum latere patitur penetrãs oīa radius veritatis. Q̄m enim qui adheret deo vnus ſpūs eſt cũ eo: nihil dubiũ eſt quin ꝑfecte adherentes ei beati ſpūs cum eo pariter ⁊ in eo penetrent vniuerſa.

¶ Incipiũt capitula libri. viij

De trinitate creata. i.

De triplici verbo. ij.
De tribus conſiderādis in miſterio incarnationis dominice. iij.
De triplici mixtura quaz fecit deus in aſſumptione noſtre carnis. iiij.
De triplici virtute nominis dn̄i noſtri quod eſt Jeſus. v.
De triplici ytilitate aduentꝰ dn̄i .vi.
De tribus q̄ in opere noſtre redēptiōis ſibijnuicem cooperantur. vij.
De triplici benedictione. viij.
De triplici gratia. ix.
De iuſtificatione:ſanctificatiōe:glorificatione. x.
De triplici miſterio miſtroꝝ chriſti xi.
De tribus modis quibus nos dilexit deus. xij.
De triplici modo diligēdi deum: xiij.
Quid ſit deū diligere toto cord tota anima:tota virtute xiiij.
De triplici libertate quarū vltima ſola liberū arbitrium nominatur. xv.
De triplici libertate quaꝝ pria ē nature:ſcd̄a gratie:tertia vite vel gl'ie. xvi.
De iudicio:cōſilio:et cōplacito xvij.
De triplici voluntate libera: bona: et mala. xviij.
De triplici bono quod in ſe habet ꝑfectio bone voluntatis. xix.
De libero arbitrio:conſilio: et complacito. xx.
De triplici operatione dei. prima ſcilz per quam.ſecūda contra quam. tertia cum qua operatur. xxi.
De bona cogitatione:cōſenſu:⁊ opere: que deus operatur in nobis. xxij.
De triplici operatione dei. quarū pria creatio eſt.ſecunda formatio.tertia cōſummatio. xxiij.
De intētiōe:affectōne:⁊ meōria. xxiiij.
De triplici fide xxv.
De triplici caritate. xxvi.
De triplici ſolicitudine in dilectione proximi habenda xxvij.
De triplici vnguento. xxviij.
De trplici modo cōfeſſionis. xxix.
De triplici ſapiētia cordis:oris: ⁊ operis. xxx.
De triplici mō reuertēdi ad dn̄m. xxxi.
De ſobrietate:iuſticia:⁊ pietate. xxxij.
De timore:ſpe:et caritate. xxxiij.
De triplici vigilia operum:verborum: et cordium. xxxiiij.
d iuſtitia:pace:⁊ gaudio ſpiritali. xxxv
De tribꝰ trāſeūtibꝰ ꝑ hoc ſeculū. xxxvi
De tribꝰ q̄ neceſſaria ſūt p̄lato. xxxvij.
De triplici mō ſubiectionis. xxxviij.
De tribus metis obediētie. xxxix.
de tribus gradibus obediētie. xl.
De triplici modo culpe que contrahit in tranſgreſſione. xli.
De triplici ꝯſideratione q̄ omne opus preuenire debet. xlij.
De triplici teſtimonio alterius: noſtri et dei. xliij.
De triplici diſtinctione ſapiētie. xliiij.
De triplici genere paupertatis. xlv.
De triplici mō viuēdi i ꝯgregatōe. xlvi.
De tribus q̄ neceſſaria ſunt ad parandum domum dei. xlvij.
De triplici apparatu neceſſario ad cuſtodiam caſtri dominici. xlviij.
De tribus ꝑiculis i domo dn̄i. xlix.
De veritate caritate:⁊ fortitudie. l.
De triplici amore li.
De tribus in quibus conſiſtit ſumma ſpiritalis exercitij lij.
De morte: dyabolo: ⁊ peccato. liij.
De caritate:caſtitate:⁊ hūilitate. liiij
De tribus impulſoribus hoīs. lv.
De tribus generibus hoim nō habitātium i adiutorio diuino. lvi.
De tribus male fructificātibus lvij.
De triplici vicio ſcilz arrogantia et duplici ignorantia. lviij.
De triplici ignorantia. lix.
De tribꝰ bonis eminētioribꝰ in hoīe. lx.
De triplici modo ſciendi lxi.
De tribus occultis. lxij.
De triplici corde. lxiij.
De tribus petitionibus cordis. liiij.
De ſeruo mercenario et filio lxv
d triplici lege ſui mercenarij ⁊ filij. lxvi
d tribꝰ panibꝰ q̄bꝰ q̄lz reficiēdꝰ eſt. lxvij
d tribꝰ vīclis q̄bꝰ deo aſtrigimur. lxviij
De tribus dictis. lxix.
De oculo:manu: ⁊ pede lxx.
De triplici aqua. lxxi.
De triplici loco lxxij.
de tribus i ope mūdi ꝯſiderādis. lxxiij

De triplici genere bonorũ ſcilꝫ natura
lium:ſpiritalium/eternorũ. lxxiiij.
De triplici diſtinctione bonoruꝫ ſupra
dictorum. lxxv.
De triplici genere iuſtorum lxxvi.
De tribꝰ q̃ faciũt hoiem ſctm̃. lxxvij.
De triplici modo cõtẽplatõis. lxxviij.
De tribus que impediunt contempla=
tionem. lxxix.
De tribꝰ nouiſſimis metuẽdis lxxx.
De triplici malo qđ peccatores paſſu
ri ſunt in fine. lxxxi.
De tribus ſpeciebus conſiderationis
ſuperne. lxxxij.
De tribus modis quibus veſtigãdus
eſt deus ⁊ bti ſpũs q̃ cũ eo ſũt. lxxxiij.
De tribus q̃ faciũt mortẽ ſãctoꝝ preci
oſam in cõſpectu dñi. lxxxiiij
De triplici genere ſanctoꝝ. lxxxv.
De triplici ſtatu ſanctoꝝ. lxxxvi.
De triplici gaudio quod habẽt ſancti
ſcilicet ante mortem : ãte iudiciũ/ poſt
iudicium lxxxvij.
De tribus cõſiderãdis in feſtiuitatibꝰ
ſanctornm. lxxxviij.
De triplici deſiderio ꝓueniẽte de me=
moria ſanctorum. lxxxix.
De triplici plenitudine habẽda in fu=
iura vita. xc.
De triplici modo fruẽdi deo in eterna
vita. xci.

Expliciunt capitula.

Incipit liber octauus.

Ca.i. De trinitate creata:et qualiter cecidit ſuggeſtiõe dyabolica delectatione et ꝯſenſu. In quibuſdam dictis.

BEata illa ⁊ ſempiterna trinitas pater:et filius/ et ſpũſſanctus.vnꝰ deꝰ. ſcilꝫ ſũma potẽtia.ſumma ſapiẽtia.ſũma benignitas.creauit quandã trinitatem ad imaginẽ et ſimilitudinẽ ſuam:aiam videlꝫ rationalẽ/que in eo prefert veſtigiũ quoddã illius ſumme trinitatis.quod ex memoria:ratione/⁊ volũtate ꝯſiſtit. Sed hec trinitas creata cecidit ꝑ ſuggeſtionẽ : delectationẽ/ conſenſum.ab illa ſũma ⁊ pulcra trinitate ſcilꝫ potẽtia:ſapiẽtia/puritate.in quandã cõtrariã trinitatẽ:et fedã ſcilꝫ infirmitatẽ:cecitatẽ/immũdiciã. Memoria em̃ facta eſt impotẽs ⁊ infirma. ratio imprudẽs ⁊ tenebroſa:voluntas impura. Porro memoria q̃ ſimplicis diuinitatis eſt potentiã ſtãs cogitabat: cecidit in tres ſpecies cogitationũ.affectuoſas: oneroſas/ocioſas. Affectuoſas voco illas in quibꝰ ipſa afficitur. vt in curis rerũ neceſſariarũ edẽdi: bibendi/ceterarũq; ſimiliũ. Oneroſas in exterioribus ãminiſtrationibꝰ et occupatiõibus duris. Ocioſas quibus nõ afficitur nec oneratur:⁊ tñ ab eternorũ contemplatiõe ꝑ illas diſtenditur. vtſi cogitet(verbigratia)equũ currẽtẽ/ aut auem volantẽ. Rationis quoq; triplex eſt caſus. Eius ſiquidẽ diſcernere erat inter bonum ⁊ malũ.verum ⁊ falſũ.cõmodũ ⁊ incõmodũ. In quibꝰ diſcernẽdis tãta caligine excecat:ꝰvt ſepe in cõtrarium ducat iudiciũ/ recipiẽs malũ pro bono.falſum ꝓvero.noxiũ ꝓ cõmodo:et ecõuerſo. Nunq; vero in his falleretur:ſi nunq; lumine quo creata eſt priuaretur. Voluntatis ruina ſimiliter tripartita eſt. Que em̃ ſumme benignitati ⁊ puritati inherere ⁊ eã ſolã diligere debuit:etiã in hec infima lapſa ꝑ cõcupiſcentiam carnis ⁊ oculorũ/⁊ ambitioneꝫ ſeculi terrena dilexit. Quid hoc infelicius caſu poteſt eſtimari vbi pereunte memoria:ratione/ volũtate/ tota anime ſubſtãtia interimitur?

Ca.ij. De triplici ꝟbo. In quibuſdam ſentẽtijs.

DIcimus verbũ inſpiratũ:verbuꝫ eructuatũ/ verbum incarnatum Primũ fecit cognitionẽ.ſecundũ cõuerſionem.tertium viuificationẽ. Primuꝫ obfuit: q: cum cognouiſſent deum/nõ ſicut deũ glorificauerunt.aut gratias egerunt:ſed euanuerunt in cogitatõibꝰ ſuis:⁊ obſcuratũ eſt inſipiẽs cor eorum

Secũdum nõ ꝓfuit: quia nõ data eſt
lex que poſſet viuificare. Tertiũ iuuit:
quia per carnẽ redemit. Primũ totum
deforis. ſecundũ foris ⁊ intus. tertium
totũ intus. Et nota qꝛ qđ eructuaꝛ de
plenitudie eructuãtis cũ quodã ipius
ſubſtãtie ſapore ꝓfertur. Et idcirco ſa
pientia incarnata dicitur: habẽs in ſe
oẽm plenitudinẽ. in miraculis cognitõ
nem. in doctrina conuerſionẽ. in paſſio
ne viuificationem.

¶ Ca. iij. De tribus conſide=randis in miſterio incarnationis dñice In quibuſdam dictis.

MIſterium incarnatõis chriſti tria
in ſe cõſiderãda cõtinet. ſcilꝫ for=
mam humilitatis: ꝓbamentũ dilectio
nis: ſacramentũ redẽptiõis. Formam
humilitatis demõſtrat vagitꝰ paruuli:
locus diuerſoriſ: reclinatio in preſepio
pannorũ inuolutio. Probamentũ dile=
ctionis pia mors: qꝛ maiorẽ caritatem
nemo habet: vt aiam ſuã ponat q̃s pro
amicis ſuis. Sacramentũ redẽptionis
triplicẽ oſtẽdit potentiã deitatis. ſcilꝫ
ꝙ de nihilo aliq̃d fecit: iueteratũ inno=
uauit: temporalẽ perpetuauit.

¶ Ca. iiij. De triplici mixtura quã fecit deus in aſſumptione nr̃e car=nis. In ſermone de vigilia natalis dñi. Hodie ſcietis.

TRia opera tres mixturas fecit oi
potens illa maieſtas in aſſumpti
one noſtre carnis: ita mirabiliter ſingu
laria/ ⁊ ſingulariter mirabilia. vt talia
nec facta ſint: nec facienda ſint ampliꝰ
ſuper terrã. Coniũcta quippe ſũt adin=
uicem deus et hõ: mater et virgo: fides
et cor humanũ. Ammirabiles iſte mix
ture et omni miraculo mirabilius: quõ
tam diuerſa ab inuicẽ inuicem potuere
coniungi. Contraxit ſe maieſtas/ vt qđ
melius habeat: videlꝫ ſeipm: limo nr̃o
cõiũgeret/ ⁊ in pſona vna ſibi inuicẽ vni
rentur deus ⁊ limus: maieſtas ⁊ infirmi
tas: tanta vilitas ⁊ ſublimitas tanta.
Nihil enim deo ſublimius: nil vilius
limo. et tñ tanta dignatõe deus deſcen
dit in limũ: tantaqꝫ dignitate limꝰ aſcẽ
dit ad deum. vt quicquid deus fecit: li
mus feciſſe credaꝛ. quicq̃d limꝰ ꝓtulit
deꝰ in illo ꝓtuliſſe dicaꝛ: tã ineffabili q̃ꝫ
incõprehẽſibili ſacramẽto. Hec eſt pria
⁊ ſupexcellẽs mixtura: ⁊ hec pria inter
tres. Aduerte homo qꝛ limus es/ et nõ
ſis ſuperbus: quia deo iũctus es/ et nõ
ſis ingratus. Secũda eſt virgo ⁊ mater
vtiqꝫ et ãmirabilis ⁊ ſingularis. A ſecu
lo nõ eſt auditũ ꝙ virgo eſſet q̃ peperit:
ꝙ mater eſſet q̃ virgo permãſit. Nunq̃ꝫ
iuxta rerum ordinẽ virginitas eſt vbi fe
cunditas p̄dicatur: nec fecunditas vbi
virginitas honoraꝛ. Sola hec eſt i qua
virginitas ⁊ fecũditas obuiauerũt ſibi
Ibi ſemel factũ eſt quod factũ nõ fue=
rat: nec fiet in eternũ. quia nec primam
ſimilem viſa eſt: nec habere ſequentem
Tertia eſt fides ⁊ cor humanũ: ⁊ hec q̃=
dem prima ⁊ ſecũda inferior: ſed nõ mi=
nus forſitã fortis. Mirũ enim quomõ
cor humanũ his duobus fidẽ accõmo
dauit: quomodo credi potuit ꝙ deꝰ hõ
eſſet/ ꝙ mãſerit virgo q̃ peperiſſet. Quo
modo hoc potuit perſuaderi humano
generi: vniuerſo orbi terrarũ? Et tamẽ
tam facile tã potẽter perſuaſum eſt: vt
michi hoc credibile faciat credentium
multitudo. Iuuenes et virgines/ ſenes
cum iunioribꝰ elegerunt mille mortibꝰ
mori: q̃ꝫ vel ad momẽtum/ ab iſta fide
deficere. Et hec quidem mixtura excel
lens: ſed excellẽtior ſecũda. Tertia v̄o
excellẽtiſſima eſt. In prima vide quid:
in ſecũda per quid: in tertia ꝓpter q̃d:
deus dederit tibi. Dedit tibi chriſtum
per mariã propter ſuauitatẽ. In pria
remediũ eſt: qꝛ ex deo ⁊ hoie cataplaſ=
ma confectũ eſt: quod ſanaret omẽs in
firmitates tuas. Cõtuſe ſunt aũt et cõ
mixte he due ſpecies in vtero virginis
tanq̃ꝫ in mortariolo: ſãcto ſpiritu tanq̃ꝫ
piſtillo illas ſuauiter cõmiſcente. Sed
quia tu dignus nõ eras cui donaretur:
datum eſt marie. vt per illã acciperes
quicquid haberes: que per hoc ꝙ maꝛ
eſt genuit tibi deũ. per hoc ꝙ virgo eſt/
exaudita eſt pro reuerẽtia ſua in cauſa
tua et totius generis humani. Si ſola
mater eſſet ſufficeret ei: vt ſaluaretur

per filioꝛum generationē. Si ſola virgo
ſufficeret ſibi: vt benedictus fructꝰ ven
tris eius mūdi preciū eſſet. Cū ergo in
pꝛima ſit remediū: in ſecūda adiutoꝛiū
eſt. qꝛ nihil nos deus habere voluit: qđ
per marie manus nō trāſiret. In tertia
autē meritū habemus ⁊ in fide ſanitas
eſt: qꝛ qui crediderit ſaluus erit

¶ Ca. v. De triplici ꝟtute no=
minis domini noſtri quod eſt ieſus. Su
per cantica. ſermone. xv.

EST inter oleum et nomen Jeſu ſi=
militudo in triplici quadā quali=
tate olei: ꝙ lucet / ꝙ paſcit / ꝙ et vngit.
Fouet ignem: nutrit carnem: lenit do=
loꝛem. Lux / cibus / et medicina. Uide
idem de nomine Jeſu. Lucet pꝛedicatū
paſcit recogitatum: inuocatum lenit ⁊
vngit. Unde putas in toto oꝛbe et tam
ſubita fidei lux: niſi de pꝛedicato Jeſu?
Nec tantū lux eſt nomen ieſu: ſed et ci=
bus eſt. An non totiens ꝯfortaris: quo=
tiens recoꝛdaris? Quid eque mentē co
gitantis impiguat? Quid ita exercita=
tos reparat ſenſus? Uirtutes roboꝛat.
Uegetat moꝛes bonos atqꝫ honeſtos.
Caſtas fouet affectiones. Aridus eſt
omnis anime cibus: ſi non oleo iſto in=
funditur. Inſipidus eſt: ſi non hoc ſale
conditur. Si ſcribas non ſapit mihi: ni
ſi legero ibi ieſum. Si diſputes aut cō=
feras non ſapit mihi: niſi ſonuerit ibi ie
ſus. Jeſus mel in oꝛe: in aure melos: in
coꝛde iubilus. Eſt et medicina. Triſta=
tur aliquis veſtrum: veniat in coꝛ eius
ieſus. et inde ſaliat in os: et ecce ad ex=
oꝛtum nominis lumen. nubilum omne
diffugit: et redit ſerenum. Labitur q̄s
in crimen currit inſuper ad laqueū moꝛ
tis deſperando: nonne ſi inuocet nomē
vite cōfeſtim reſpirabit ad vitam? Cui
in periculis palpitanti et trepidāti in=
uocatum virtutis nomen non ſtatim fi=
duciam pꝛeſtitit: depulit metum? Cui
in aduerſis diffidenti iam iamqꝫ defi=
cienti: ſi nomen adiutoꝛij ſonuit / defuit
foꝛtitudo? Nihil ita ire impetum cohi=
bet: ſuperbie tumoꝛem ſedat: ſanat li=
uoꝛis vulnus: reſtringit luxurie fluxū.
extingit libidinis flammam. ſitim tem
perat auaricie: ac totius indecoꝛis fu=
gat pꝛuriginem. Siquidem cum nomi
no ieſum hominē mihi pꝛopono mitē et
humilē coꝛde: benignū: ſobꝛium: caſtū:
miſericoꝛdē: et omni deniqꝫ honeſtate ⁊
ſanctitate conſpicuū. eundemqꝫ ipſum
deum omnipotentē: qui ſuo me ⁊ exem
plo ſanet et roboꝛet adiutoꝛio. Hec om
nia ſimul mihi ſonant cum inſonuerit
ieſus. Hoc tibi electuariū habes o aīa
mea reconditū in vaſculo vocabuli hu=
ius quod eſt ieſus: ſalutiferuꝫ certe qđ
qꝫ nulli vnqꝫ peſti tue inueniatur ineffi=
cax ſemper tibi in ſinu ſit. Semper in
manu quo tui omnes in ieſum ⁊ ſenſus
dirigantur et actus. In quibuſdam di
ctis. Bona et deſiderabilis vmbꝛa ſub
alis ieſu: vbi tutum eſt fugientibus re=
fugium: gratum feſſis refrigeriū. Miſe
rere mei domine ieſu miſerere mei: qm̄
in te cōfidit anima mea. Ueni domine
ieſu et aufer ſcandala de regno tuo: qđ
eſt anima mea / vt regnes tu qui debes
in ea. Uenit enim auaricia ⁊ vendicat in
me ſibi ſedē: iactantia cupit dominari
michi. ſuperbia vult michi eſſe rex: lu=
xuria michi dicit ego regnabo. Ambi=
tio / detractio / inuidia / et iracūdia: cer=
tant in meipſo de meipſo: cuius ego po
tiſſimum eſſe videar. Ego autem quan=
tum valeo reſiſto: renitoꝛ quantum iu=
uoꝛ dominum meum ieſum reclamo.
ipſi me defendo: quia ipſius me iuris
agnoſco. Ipſum michi deū: ipſum mi=
chi dominū teneo / et dico. Non habeo
regem: niſi ieſum. Ueni ergo domine et
diſperge illos in virtute tua: et regna=
bis in me: quia tu es ip̄e rex meus ⁊ de
us meus.

¶ Ca. vi. De triplici vtilitate
aduentus domini. In ſermone de aduē
tu domini. Si deuote celeb. ſer. vij.

NON modo ad nos ſꝫ ⁊ pꝛopter nos
venit dominus: qui bonoꝛum no=
ſtroꝛum non eget. Uerum noſtre indigē=
tie quantitatē: manifeſtius ipſa digna
tionis eius īdicat magnitudo. Nec mo
do periculū egritudinis ex ipſo pꝛecio

medicaminis innoteſcit:ſed et valitu=
dinum numerus ex multitudine reme
diorum. At quid enim diuiſiones gra=
tiarum ſunt:ſi non videtur neceſſitatū
vlla diuerſitas? Et quidem difficile eſt
vniuerſas vno ſermone proſequi indi=
gentias quas experimur. Sed occur=
runt michi interim tres cōmunes omi=
bus:et quodāmō principales. Nemo
enim reperitur in nobis:qui non conſi=
lij ⁊ auxilij et preſidij indigens videat.
Nimirum generale eſt humano generi
triplex incommodū:quotquot degimꝰ
in regione vmbre mortis/in infirmita=
te corporis/in loco tentationis. Si di=
ligenter aduertimus:triplici incōmo=
do hoc miſerabiliter laboramus. Nā
et faciles ſumus ad ſeducendū:et de=
biles ad operandū:et fragiles ad reſi=
ſtendum. Si diſcernere volumus inter
bonum et malum:decipimur. Si tenta
mus facere bonum: deficimus. Si co=
namur reſiſtere malo: deijcimur et ſu=
peramur. Neceſſarius proinde ſalua=
toris aduentus:neceſſaria ſit preoccu=
patis hominibus preſentia chriſti. At
ꝗ vtinam ſic veniat:vt copioſiſſima di
gnatione ſua:et in nobis per fidem ha=
bitans:illuminet cecitatem noſtram.⁊
nobiſcum manens infirmitatē noſtram
adiuuet: et pro nobis ſtans fragilitatē
noſtram protegat ⁊ propugnet. Fidelis
enim conſiliarius:qui neqꝫ falli omino
neqꝫ fallere queat. Fortis auxiliarius
qui nō laceſcat. Patronus efficax:qui
et ipſum ſathanā ſub pedibus noſtris
velociter conterat: et omnia machina=
menta confringat. Nimirū ipſe eſt dei
ſapientia:cui ſemper in promptu ſit in
ſtruere ignorantes. Ipſe dei virtus/cui
facile ſit et deficientes reficere:⁊ eripe=
re periclitantes. Qui ad hoc ipſum ve=
nit in mundū: vt habitans in homini=
bus/cum hominibus/pro hominibus
et tenebras noſtras illuminaret:et la=
bores leuiaret:et pericula propulſaret

¶ Ca.vij. De tribus q̄ in ope nostre salutis sibijnuicem cooperantur

Super cantica.ſermone.lxxviij.

Opus noſtre ſalutis tres ſibijnui=
cem cooperantur: deus/angelus
homo. Et deus quidem quidni opere=
tur? Ipſe vero ac tota voluntate.et vti
ꝗ per ſe ipē ſufficeret:et abſqꝫ admini=
culo horum. Hi autem ſine ipſo poſſūt
facere nihil. Ergo quod ex illis adſci=
uit in opus myſterij huius non ſibi ſo=
lacium: ſed profectum queſiuit illis.
Nam hominibus quidem merita loca
uit in opere: quia vnuſquiſqꝫ ſm̄ pro=
prium laborē mercedem accipiet. ſiue
qui in fide plātat: ſiue qui rigat quod
plantatum fuerat. Angelorum autem
cum ad ſalutem generis humani mini
ſterio vtitur:nonne facit vt ab homini=
bus angeli diligantur? Nam quia ab
angelis homines diligantur: inde vel
maxime aduerti pōt:ꝗ antiqua ſue ci=
uitatis dāna ex hominibus reſarcitu=
iri angeli non ignorant. Nec alijs pro=
fecto regi legibus regnum caritatis de
cebat: ꝗ pijs ipſoꝝ qui pariter regna=
turi ſunt: mutuiſqꝫ amoribus et puris
affectionibus in inuicem et in deū. Eſt
autē in modo operandi differētia mul=
ta: pro cuiuſqꝫ nimirum operarij digni
tate. Deus enim facit quod vult. Sola
ipſa facilitate volēdi ſine eſtu:ſine mo=
tu:ſine preiudicio loci vꝉ temporis vel
cauſe vel pſone. Porro āgelus nō abſqꝫ
motu operat̄:tā tꝑali ꝗ locali ſine eſtu
tn̄. Hō aūt nec ab eſtu animi:nec a mo=
tu corpis animiqꝫ liber eſt in operādo.

¶ Ca.viij. De triplici benedictione. In quibuſdam dictis.

Triplex nobis neceſſaria eſt bene=
dictio. Preueniēs/ adiuuās/⁊ cō=
ſummans. Prima miſericordie:ſecūda
gratie:tertia glorie. Preuenit mia con=
uerſionem: adiuuat gratia conuerſa=
tionem:perficit gloria conſummatio=
nem. Niſi trinam hāc benedictionem
dederit deus: nō poteſt terra noſtra da
re fructum ſalutis. Neqꝫ enim aut in=
choare bonum:donec a mia preuenia=
mur aut agere bonum: donec adiuue=
mur a gratia:aut conſummare bonum
poſſumus donec gloria repleamur. Ve
rum in his tribus non immerito dulci

us ſapit ea que nõ modo imeritos: ſꝫ ⁊
male meritos preuenit. vt dum adhuc
filij ſum⁹ ire ⁊ operamur opera mortis
ipſe cogitat ſuꝑ nos cogitatões pacis.
Et ne petẽtibus quidẽ: immo ⁊ impetẽ
tibus. nõ inuocãtibus: ſed ꝓuocãtib⁹.
non interpellẽtib⁹: ſed etiã repellẽtib⁹
ſpiritum bonũ: ſpiritũ vite: adoptionis
ſpiritum largiatur. Quid illi aïe dulci⁹
ſapiat cui mĩa tanta nõ ſapit? Proinde
benedictio dulcedis noĩatur ea q̃ pre-
uenit: qꝛ que adiuuat fortitudinis: que
conſummat plenitudinis eſt

¶ Ca. ix. De triplici gr̃a. In omelia. Intrauit Jeſus.

TRiplicẽ gratiã diuinitus accipi-
mus. vnã qua cõuertimur. aliam
qua in tentationib⁹ adiuuamur. tertiã
qua probati remuneramur. Pria nos
initiat per quã vocamur. ſecũda ꝓue-
hit qua iuſtificamur. tertia conſũmat:
qua glorificamur. Et prima quidem
beneplacitũ eſt. ſecunda meritũ. tertia
premiũ. De prima dictũ eſt. De pleni-
tudine eius nos oẽs accepim⁹. De dua
bus reliquis dictũ eſt: et gratiã ꝓ gra-
tia. id eſt munera eterne glorie ꝓ meri-
to temporalis militie.

¶ Ca. x. De iuſtificatione: ſanctificatione: ⁊ glorificatione. In quibuſdam ſententijs.

CHriſtus dei virtus ⁊ dei ſapiẽtia:
iuſtificatur / ſanctificat᷑ / glorifica
tur a filijs ſuis. Dicamus ergo primũ
quomõ ſapientia iuſtificat᷑ a filijs ſuis
Flagellat deus oẽm filiũ quẽ diligit.
Sed initio flagelli dũ adhuc ſub lege
ſerui dei eſt: et neſcit qm̃ filius dei erit
murmurat ſe autẽ innocentẽ: deũ vero
crudelẽ pronũciat. Huic aũt chriſt⁹ dei
virtus apparet: ſed nondũ ſapiẽtia. qꝛ
per flagellũ potentiã virtutis ſentit: ſꝫ
nondũ ſapientie ſuauitatẽ per intelle-
ctum capit. Hunc talẽ ſapientia attin
git fortiter ꝑ flagellũ: ⁊ diſponit oĩa ſua
uiter per intellectũ. dũ ei inſpirat gau-
dere in tribulationib⁹ ſcire: qm̃ tribula
tio patientiã operat᷑: patientia ꝓbatio
nem: ꝓbatio vero ſpem. Spes autẽ non
confundit ⁊ iam ſe nõ quaſi ſeruũ punt-
ri: ſed quaſi filiũ ꝑ flagella erudiri co-
gnoſcit. vt hereditatẽ capiat ſe pecca-
torem: deũ vero iuſtũ pronũciãs iuſtifi
cat in ſe matrẽ ſapientiã. Sed q̃d pro-
deſt peccata inter flagella ꝯfiteri: ſi nõ
ab eiſdem ꝑ continẽtie ſanctitatẽ abſti
neas? Qualis pater talis ſit filius: ⁊ in
ſanctimonia filioꝝ nomẽ patris ſancti
ficetur. Sãctos enim eos dicim⁹ quos
firmos in ꝓpoſito cõtinẽtie ab hui⁹ſcli
non ſolũ ab illicitis actionib⁹: ſed etiã
impudicis locutiõib⁹ abſtinere videm⁹.
Sed qꝛ ſapiẽs filius gloria eſt patris:
neceſſe eſt vt non ſolũ ſanctificet᷑ ab eo
mater ſapiẽtia ꝑ continẽtie ſtabilitatẽ
ſed etiã glorificetur ꝑ boni opis fructifi
cationem. Vñ pſalmiſta filiũ ſapientie
deſcribẽs ait. Jocũdus hõ qui miseret᷑
et cõmodat. Et vere breuis et perfecta
diffinitio ſapiẽtis. Jocũd⁹ enĩ qui iter
flagella cõfitẽdo delictũ: gaudet illud
per preſentẽ tribulationẽ deleri. Miſe-
retur aïe ſue placẽs deo per cõtinentie
decorẽ: cõmodat proximo fructũ bone
operationis. Et hic eſt iuſtus reddens
cuiqꝫ quod ſuũ eſt. Deo cõfeſſionẽ: ſibi
miam: ꝓximo caritatẽ. Sic aũt iuſtifi-
catur ſapiẽtia a filijs ſuis ꝑ cõfeſſionẽ
pctõꝝ: ſctificatur ꝑ cõtinẽtie bonũ: glo
rificatur ꝑ boni operis fructificationẽ.

¶ Ca. xj. De triplici miniſterio miniſtroꝝ chriſti. In q̃buſdã dictis

MIniſteriũ miniſtroꝝ criſti triplex
eſt. ſeruitutis: caritatis: dignita-
tis. Miniſteriũ ſeruitutis corporis ca-
ſtigatio: caritatis mẽtis deuotõ. digni
tatis corporis criſti cõſecratio. primũ
fit in afflictione. ſecundũ in hilaritate.
tertium in humilitate. Primũ eſt ſacri
ficiũ tioris. ſcõm amoris. tertiũ laudis

¶ Ca. xij. De tribus modis q̃bus nos dilexit deus. Super cantica. ſermone. xx.

DIlexit nos deus dulciter: ſapien-
ter: fortiter. Dulce nẽpe dixerim
ꝙ carnẽ induit. cautũ ꝙ culpaꝫ cauit.
forte ꝙ mortẽ ſuſtinuit. Nã quos ſane
in carne viſitauit: carnalit᷑ tñ nequaqꝫ

amauit: ſed in prudentia ſpūs. Itaqꝫ
quos i carne q̄ſiuit: dilexit in ſpū: rede
mit in virtute. Plenū prorſus omni ſua
uitatis dulcedīe: videre deū hoīem ho-
minis ꝯditorē. At dū naturā induit pru
denter ſelegit a culpa: etiam potenter
mortē propulit a natura. In carnis aſ-
ſumptione ꝯdeſcendit mihi: in culpe vi
tatione cōſulit ſibi. in mortis ſuſceptio
ne ſatiſfecit patri. amicꝰ dulcis: cōſilia
rius prudēs: adiutor fortis. Huic ſecu-
rus me credo q̄ ſaluare me velit: noue-
rit: poſſit. Ergo niſi amaſſet dulcit̃: nō
me in carcere requiſiſſet illa maieſtas.
Sed iunxit affectioni ſapientiā: q̄ tyrā
num deciperet. iunxit et patientiā qua
placaret offenſum deū patrem

¶ Ca. xiij. De triplici mō dili gendi deū. Sup cātica. ſermone. xx.

DIſce criſtiane a criſto quēadmo-
dum diligas criſtū. Diſce amare
dulciter: amare prudēter: amare fortit̃
Dulciter ne illecti: prudēter ne decepti
fortiter ne oppreſſi: ab amore dn̄i auer
tamur. Ne mūdi gloria ſeu carnis volu
ptatibꝰ abducaris: dulceſcat tibi pre
his ſapiētia criſtus. Ne ſeducaris ſpū
mēdaciȷ̃ ⁊ erroris: luceſcat tibi veritas
criſtus. Ne aduerſitatibꝰ fatigeris: con
fortet te virtus dei criſtꝰ. zelū tuū inflā-
met caritas: informet ſciētia. firmet cō-
ſtātia. Sit feruidus: ſit circūſpectꝰ. ſit
inuictꝰ: nec teporē habeat: nec careat
diſciplina: nec timidus ſit. Dilige dn̄m
deum tuū toto ⁊ pleno cordis affectu.
dilige tota rōnis vigilātia ⁊ circūſpecti
one. dilige ⁊ tota virtute: vt nec mori ꝓ
eius amore ꝑtimeſcas Sit ſuauis ⁊ dul
cis affectui tuo dn̄s Jeſus: cōtra male
vtiqꝫ dulces vite carnalis illecebras: ⁊
vincat dulcedinē dulcedo. Sꝫ ſit nihi-
lominus intellectui p̄uia lux ⁊ dux rōni
non ſolū ob cauēdas heretice fraudis
decipulas: ⁊ fidei puritatē ab eoꝝ ver-
ſutijs cuſtodiēdā. verꝫ vt cautus quoqꝫ
ſis: nimiā ⁊ idiſcretā vehementiā in tua
conuerſatiōe vitare. In quibuſdā dictꝫ
Sapiētia eſt deus: ⁊ vult ſe amari. nō ſo
lum dulciter: ſed et ſapiēter. Alioquin
facillime zelo tuo ſpūs illudet erroris
ſi ſapientiā negligas. Nec habet calli-
dus hoſtis machinamentū efficaciꝰ ad
tollendā de corde dilectionē: q̄ ſi effice
re poſſit / vt in ea incaute ⁊ nō cum rōne
ambulet̃. Sup cantica. ſer. xx. Sit etiā
fortis ⁊ cōſtans amor tuus nec cedens
terroribus: nec ſuccumbēs laboribus.
Ergo amemus affectuoſe: circūſpecte/
et valide.

¶ Ca. xiiij. Quid ſit deū dili- gere toto corde: tota anima: tota virtu- te. Ubi ſupra.

NOn abduci blandicijs: nec ſeduci
fallacijs: nec iniurijs frangi: toto
corde: tota aīa: tota virtute: diligere ē.
Et nota amorē cordis quodāmodo eē
carnalē: q̄ magis erga carnē chriſti ⁊ q̄
in carne criſtus geſſit vel iuſſit: cor hūa
num afficiat. Hoc repletus amore: fa-
cile ad oēm hmōi dei ſermonē cōpungi
tur. Nihil audit libentiꝰ: nihil legit ſtu
dioſius: nihil frequentius recolit: nil
ſuauius meditat̃. Aſtat orāti hoīs dei
ſacra imago aut naſcētis: aut lactētis:
aut docētis: aut moriētis: aut reſurgē-
tis: aut aſcendentis: et quicq̄d tale oc-
currat vel ſtringat: neceſſe eſt aīam in
amore virtutū vel carnis exturbet vicia
fuget illecebras noxia deſideria ſedet
In carnis ergo deuotione interim cōſo
letur qui viuificantē ſpiritū nōdum hꝫ
eo dūtaxat modo quo hn̄t illi qui aiūt
Et ſi cognouimus criſtū ſcd̄m carnē: ſꝫ
nunc iam non nouimꝰ. Nā alias quidē
nequaq̄ꝫ ſine ſpūſancto vel in carne dili
gitur criſtus: etſi nō in illa plenitudine
Cuius tn̄ menſura deuotōis hec eſt: vt
totū cor illa ſuauitas occupet: totū ſi-
bi ab amore vniuerſe carnis ac carna-
lis illecebre vendicet: hoc quippe toto
corde diligere ē. Ut breuiter dicā / toto
corde diligere eſt omne qđ blāditur de
carne ꝓpria vel aliena: ſacroſācte car-
nis amori poſtponere. In quo ⁊ mundi
gloriam eque comprehendo: q̄r gloria
mundi gloria eſt carnis: ⁊ q̄ in ea dele-
ctantur / carnales eſſe nō dubiū eſt. Bo
nus iſte amor carnalis ꝑ quē vita cor-

poꝛalis excluditur/cõtẽnitur ⁊vincitur
mundus. Proficiꝉ aũt in eo cũ fit et ra=
tiõalis: perficitur cũ efficitur ſpiritua=
lis. Poꝛro ratiõalis tunc eſt: cũ in oĩbꝰ
que opoꝛtet de chꝛiſto ſentiri:fidei ratio
ita firme tenetur:vt ab eccleſiaſtici ſen=
ſus puritate/nulla veri ſiꝉitudie/nulla
heretica / ſeu diabolica circũuentione:
aliquatenus deuietur.itemq̃ cũ in pꝛo
pꝛia cõuerſatione illa cautela ſeruatur
vt diſcretionis meta : nulla ſupſtitione
vel leuitate vel ſpũs q̃ſi feruẽtioꝛis ve
hemẽtia excedatur. Et hoc eſt tota aĩa
deũ diligere. Qđ ſi et adiuuantis ſpũs
vigoꝛ tãtus accedat/vt nulla vi laboꝝ
vel toꝛmẽtoꝛũ :ſed nec moꝛtis metu iu=
ſticia vnq̃ deſeratur. in hoc etiam tota
virtute diligitur:et eſt amoꝛ ſpiritualis
qđ nimirũ nomẽ huic ſpecialiter amoꝛi
cõgruere puto :ob ꝓrogatiuã vtiq̃ ple=
nitudinis ſpũs qua pꝛecellit.

¶ Ca.xv. De triplici liberta= te quaꝝ vltima ſola liberũ arbitriũ no minaꝉ. In li.de gr̃a ⁊ libero arbitrio.

Eſt eñ libertas a peccato. Sꝫ q̃s
in carne peccati:a peccato ſibi vẽ
dicat libertatẽ: hac igitur libertate di
ctũ merito nequaq̃ opinoꝛ liberũ arbi
triũ. Eſt enim libertas a miſeria. Sed
nunquid ⁊ iſtã ſibi quiſpiã in hac moꝛ=
talitate pꝛeſumit: Et ex hac itaq̃ libe=
rum nomiari arbitriũ nõ immerito ab=
nuimus. Eſt vero quã magis ei cõgru=
ere arbitroꝛ libertatẽ: quã dicere poſſu
mus a neceſſitate eo ꝙ neceſſariũ volũ
tario contrariũ eſſe videtur. Siquidem
qđ ex neceſſitate fit iã nõ ẽ ex volũtate:
ſed econtrario ſimiliter. Uerũ libertas
a neceſſitate eque et indifferenter deo
vniuerſeq̃ tam bone q̃ male ratiõali
cõgruit creature. Nec pctõ nec miſeria
amittitur / nec minuitur.nec maioꝛ in
iuſto eſt q̃ in peccatoꝛe : nec plenioꝛ in
angelo q̃ in homine. Manet naq̃ liber
tas voluntatis vbi etiã eſt captiuitas
mentis : tam plena quidẽ in malis q̃ ⁊
in bonis ſed in bonis oꝛdinatioꝛ. Tam
integra quoq̃ pꝛo ſuo modo in creatu=
ra q̃ in creatoꝛe : ſed in illo potentioꝛ.

Qꝫ aũt ſolẽt hoĩes cõqueri ⁊ dicere/vo
lo habere bonã volũtatẽ ⁊ nõ poſſum:
nequaq̃ huic pꝛeſcribit libertati vt q̃ſi
vim aut neceſſitatẽ in hac parte volun
tas patiaꝉ:ſed plane illa libertate q̃ đr
a pctõ/ſe carere teſtatur . Nã qui vult
habere bonã volũtatem:pꝛobat ſe ha=
bere volũtatẽ. Nõ eñ vult habere bo=
nã niſi per voluntatẽ. Qꝫ ſi voluntatẽ ⁊
libertatẽ:ſed libertatẽ a neceſſitate: nõ
a pctõ. Nẽpe vt nõ valeat cũ velit ha=
bere bonã:ſentit quidẽ deeſſe libertatẽ
ſed ꝓfecto libertatẽ a peccato quovtr=
q̃ dolet ꝓmi nõ ꝑimi voluntatẽ. Quãq̃
iam ꝓculdubio vtrũq̃ bonã habꝫ: vbi
habere vult : bonũ quippe eſt qđ vult.
Nec poſſet bonũ velle:niſi bona volũ=
tate.ſic nec velle malũ :niſi mala volũ=
tate. Cũ bonũ volumꝰ:bona eſt volun=
tas.cũ malũ volumꝰ:mala eſt volũtas
Utrobiq̃ volũtas ⁊ vbiq̃ libertas: ce=
dit ſiquidẽ volũtati neceſſitas. Cũ aũt
nõ valemus qđ volumꝰ ſentimus quidẽ
ipſã quodãmodo libertatẽ pctõ eſſe ca
ptiuam vel miſerã:nõ tamẽ amiſſã. Ex
hac ergo tñ libertate qua liberũ eſt vo
luntati/ſeipaꝫ iudicare vel bonã ſi bo=
no.vel malã ſi malo cõſenſerit : quippe
que in neutro niſi certe volẽdo cõſentire
ſe ſentit:liberũ arbitriũ credimꝰ noĩari.

¶ Ca.xvj. De triplici liberta= te:quarũ pꝛima eſt nature.ſcđa gratie. tertia vite vel gloꝛie. In libꝛo de gra= tia et libero arbitrio.

Cum igitur triplex ſit pꝛopoſita li=
bertas:a peccato.a miſeria.a ne=
ceſſitate.hanc vltimo loco poſitam:cõ=
tulit nobis in cõditione natura. In pꝛi=
ma reſtauramur a gratia:media nobis
reſeruatur in patria. Dicatur ergo pꝛi=
ma libertas nature.ſcđa gr̃e.tertia vi=
te vel gl̃ie. Primo nẽpe in liberã volun=
tatẽ ac volũtariã libertatẽ cõditi ſumꝰ
nobilis deo creatura. Pꝛima ergo liber
tas habꝫ multũ honoꝛꝭ: ſcđa plurimũ
et ꝟtutis: nouiſſima cumulũ iocũdita=
tis. Ex pꝛima quippe pꝛeſtamus cete=
ris animãtibꝰ.in ſcđa carnẽ: per terciã
moꝛtem ſubijcimus.

**Ca.xvij. Quid ſit iudicium
quid cōſiliū: q̄d ꝯplacitū. In.li.vbi ſ.**

Iudiciū eſt diſcernere q̄d liceat. q̄d
nō liceat. conſiliū ꝓbare quid ex=
pediat vel non expediat. Cōplaciti ex=
periri quid libeat vel nō libeat. Utinā
tam libere nobis cōſuleremus q̄ꝫ libe=
re de nobis iudicamus: vt ſicut libere
per iudiciū licita illicitaq́ꝫ diſcernimꝰ.
ita per conſiliū et licita tanq̄ꝫ cōmoda
nobis eligere: et illicita tanq̄ꝫ noxia re=
ſpuere liberū haberemꝰ. Iā em̄ nō ſolū
liberi arbitrij: ſꝫ et liberi ꝓculdubio cō
ſilij ac ꝑ hoc a pctō liberi eſſemꝰ. Sed
q̄d ſi totū ſolūq́ꝫ qᵒ expediret vel lice=
ret etiā liberet: nōne liberi quoq́ꝫ eſſe cō
placiti merito diceremur. q̄ppe qui ab
omi ꝓinde qᵒ diſplicere pōt: hoc eſt ab
omi nos miſeria liberos ſētiremꝰ. Nūc
aūt cū multa per iudiciū vel admitten
da vel omittēda eſſe decernamꝰ: q̄ tn̄ ꝑ
conſiliū nequaq́ꝫ pro iudiciū rectitudīe
aut eligimꝰ aut cōtemnimꝰ. rurſū quia
non oīa q̄ tanq̄ꝫ recta et cōmoda cōſul=
te obſeruamꝰ: etiā vt bn̄placita libēter
amplectimur. ſꝫ inſup quaſi dura ⁊ mo
leſta: vix equanimiter ferre ꝑduramus
liquet qꝛ liberū nec cōſiliū habemꝰ nec
cōplacitū. Certiſſime autē habituri ſu
mus: qm̄ liberū a neceſſitate arbitriū.
qᵒ nūc cuncte rationali creature cōevi
detur. erit etiā in electis hoībus vti iā
in ſctis eſt angelis ⁊ cautū a pctō ⁊ tutū
a miſeria ꝓbantibꝰ tandē triplicis li=
bertatis felici expientia: q̄ ſit bona vo=
luntas dei ac beneplacēs ⁊ ꝑfecta. Qᵒ
quia necdū eſt ſola interim plena inte=
graq́ꝫ manet in hoībꝰ libertas arbitrij.
Nā libertas cōſilij ex ꝑte tm̄ et hoc in
paucis ſpiritalibꝰ q̄ carnē ſuā crucifi=
xerūt cū vicijs et cōcupiſcentijs: q̄tinꝰ
iā nō regnet pctm̄ in eoꝝ mortali corpe
Porro vt non regnet libertas facit cōſi
lij. Ut nō deſit ex itegro: captiuitas eſt
liberi arbitrij. Iā de libertate ꝯplaciti
in hoc ſclo neq́ꝫ q̄d dicemꝰ: vbi vix ſuffi
cit diei malicia ſua. vbi vita hoīs tē=
tatio eſt ſup terram: vbi totū occupare
videtur miſeria. vbi noctes dieſq́ꝫ i me=
rore cōtinuantur: nullū ꝑfecto tꝑis ſpa
ciū cōplacito vacuū eſſe relinq̄tur. Hi
tamē ⁊ in hac carne raro licet raptimq́ꝫ
cōplaciti libertate fruunt̄: q̄ cū maria
optimā partē elegerūt: que nō auferet̄
ab eis. Qui eni iā tenēt qᵒ auferēdū nō
eſt expiunt̄ vtiq́ꝫ qᵒ futurū eſt: ſed qᵒ fu
turū eſt felicitas eſt. Porro felicitas et
miſeria: eodē tēpore ſimul eſſe non pn̄t
Quotiēs igit̄ ꝑ ſpm̄ illā ꝑticipāt: totiēs
iſtā nō ſentiūt. Itaq́ꝫ in hac vita ſoli cō
templatiui pn̄t vtraq́ꝫ frui libertate cō
placiti: et hoc ex ꝑte et ꝑte ſatis modi=
ca viceq́ꝫ rariſſima. Porro libertate cō
ſilij fruūtur etiam quilibet iuſti ex par
te quidē ſed nō modica. Ceterum liber
tas arbitrij cūctis pariter ratione vten
tibus cōuenit: nō minor q̄ntū in ſe eſt in
malis q̄ꝫ in bonis: tam plena in hoc ſe=
culo q̄ꝫ et in futuro.

**Ca.xviij. De triplici volū=
tate: libera/mala/ et bona. In libro de
gratia et libero arbitrio.**

Libera volūtas nos facit eē nr̄os:
mala diaboli: bona dei. Creati
quippe quodāmodo nr̄i in liberā volū=
tatē: q̄ſi dei efficimur per bonā volūta=
tem. Porro bonā facit: qui liberā fecit
et ad hoc bonā vt ſimꝰ aliqᵒ initiū cre
ature eius: qm̄ expedit profecto nobis
magis oīno nō fuiſſe: q̄ꝫ nr̄os ꝑmanere.
Dū ergo ꝑ malā volūtatē ſumus dia=
boli: q̄dāmō interim nō ſumꝰ dei: ſicut
et cū per bonā voluntatē efficimur dei:
deſinimꝰ iam eſſe diaboli. Nemo ſiq̄dē
poteſt duobus dn̄is ſeruire. Ceteꝝ ſiue
dei ſumꝰ ſiue diaboli nō tn̄ ſimiliter de
ſinimꝰ eſſe ⁊ nr̄i. Manet q̄ppe vtrobiq́ꝫ
libertas arbitrij: ꝑ quā manet ⁊ cauſa
meriti: quare merito vel puniamur ma
li: qᵒ tanq̄ꝫ liberi ex ꝓpria volūtate ef=
ficimur vl' glīificemur boni qᵒ niſi eque
voluntarij eſſe nō poſſumus. Sane dia
bolo noſtra nos mācipat voluntas: non
ipſius poteſtas deo ſubijcit eius gra=
tia: non noſtra voluntas. Noſtra quip=
pe voluntas bona quod fatendum eſt
a bono deo creata: perfecta tamen nō
erit quouſq́ꝫ ſuo creatori perfecte ſub=
iecta ſit.

¶ Capi. xix. De triplici bono quod habet in ſe pfectio bone volūtatis. In li. de gratia et libero arbitrio.

Velle malū: defectus quidā eſt voluntatis. bonum velle: profectus eiuſdē. ſufficere autē ad omne quod volumus bonū: ipſius perfectio. Ut ergo velle noſtrū qđ ex libero arbitrio habemus perfectū habeamus duplici gratie munere indigemus: vero videlicet ſapere quod eſt volūtatis ad bonū cōuerſio: et pleno etiā poſſe qđ eſt eiuſdē in bono confirmatio. Porro pfecta cōuerſio eſt ad bonum: vt nihil libeat niſi quod deceat vel liceat. Perfecta in bono confirmatio: vt nil deſit iā qđ libeat Tunc demū perfecta erit volūtas cum plene fuerit bona et bene plena. Habet ſiquidē in ſe duplex bonū ab initio ſui. Unū quidē generale ex ſola creatione: qđ a bono ſcʒ deo nō potuit creari niſi bona. Alterū ſpeciale: ex libertate arbitrij in qua ad imaginē vtiqꝫ ipſius qui creauit eſt cōdita. Qđ ſi his duobꝰ modis accedat ⁊ tertiū ꝯuerſio ad creatorem: reputabitur nō imerito pfecte bona. Bona nimirū in vniuerſitate: melior in ſuo genere: optima ex ſui ordinatiōe Eſt autē ordinatio omnimoda cōuerſio volūtatis ad deum: et ex tota ſe voluntaria deuotaqꝫ et ſubiecta.

¶ Ca. xx. De libero arbitrio. conſilio et cōplacito. vbi ſupra.

Ad liberū arbitriū quantum in ſe eſt non ptinet poſſe vel ſapere ſed tm̄ velle: nec potentē facit creaturā nec ſapientē: ſed tm̄ volentē. Nō ergo ſi potens aut ſapiēs: ſʒ tm̄ ſi volēs eſſe deſierit: liberū arbitriū amiſiſſe putāda erit Ubi em̄ non eſt voluntas: nec libertas. Non dico ſi velle bonū: ſed ſi velle oīno creatura deſierit. Fatendū ſine cōtradictione/ vbi iam nō ex volūtate bonitas: ſed ipſa ex toto volūtas perit: etiā liberū deperire arbitriū. Qđ ſi velle tm̄ bonū nō poterit: ſignum eſt ꝙ ei deſit liberū nō arbitriū ſed cōſiliū. Si autem non quidē velle ſed ad id qđ iam vult bonum ei poſſe defuerit: nouerit ſibi deeſſe liberū cōplacitum: nō liberū periſſe arbitriū. Si ergo liberū arbitriū ita vbiqꝫ ſequitur volūtatē: vt niſi illa penitus eſſe deſinat/ iſto nō careat. voluntas vero ſicut in bono ita etiā ⁊ in malo eque perdurat: eque profecto et liberū arbitriū tam in malo ꝙ̄ in bono: integrū perſeuerat. Et quō voluntas etiā poſita in miſeria nō deſinit eſſe voluntas: ſed dicitur et eſt miſera voluntas. ſicut et beata voluntas: ita nec liberū arbitriū deſtruere: ſiue quantū in ſe eſt aliquatenꝰ iminuere poterit q̄cunqꝫ aduerſitas vel neceſſitas. Sed licet vbiqꝫ pariter ſine ſui diminutiōe perduret: nō tamen pariter ſicut de bono potuit per ſe in malū corruere: ita quoqꝫ per ſe de malo in bonū poterit reſpirare. Nemo ꝓinde putet ideo dictū liberū arbitriū ꝙ eque inter bonū ⁊ malū poteſtate vel facilitate verſetur: cū cadere quidem per ſe potuerit: nō autē reſurgere niſi ꝑ dñi ſpiritū. Nūc igitur ex eo potius liberū dicit̄ arbitriū ꝙ ſiue in bono ſiue in malo eque liberā facit voluntatē: cū nec bonꝰ quiſpiā nec itē malus dici debeat aut eſſe valeat niſi volens. Tali iam ratiōe nō incōgrue dicet̄: ad bonū ſe ⁊ ad malū habere equaliter: ꝙ vtrobiqꝫ videlicet par ſit ei: nō quidē in electione facilitas: ſed in voluntate libertas. Hac ſane dignitatis diuine prerogatiua: rationalē ſingulariter creaturam conditor inſigniuit. ꝙ ſui quodāmodo iuris in hac parte exiſteret: q̄tenus nō niſi ſua voluntate aut mala fieret et iuſte damnaret̄: aut bona maneret et merito ſaluaretur. nō ꝙ ei ꝓpria ſufficere poſſet voluntas ad ſalutē: ſed ꝙ eam nullatenus ſine ſua volūtate cōſequeret̄. Nemo quippe ſaluat̄ inuitꝰ.

¶ Ca. xxi. De triplici operatione dei: prima ſcʒ ꝑ quā. ſcđa cōtra quā tertia cū qua operatur. In libro vbi ſ.

Operatur deus illorū ſalutē quorū nomina ſūt in libro vite: aliqñ per creaturā ſine ipſa. aliqñ per creaturā cōtra ipſā. aliqñ per creaturā cum ipſa Multa ꝑfecto fiūt hominibꝰ ſalubria

per inſenſibilē: et item per irrationalē creaturā que idcirco dixerim fieri ſine ipſa ꝙ non queat intellectu carens eſſe vel conſciētia. Multa quoqꝫ multorū ſaluti vtilia facit deus per malos ſiue homines ſiue angelos. ſed qm̄ inuitos: ideo contra ipſos. Nā dum nocere cupientes iuuant: quantū alijs valet vtilis actio tantū ipſis peruerſa nocet intentio. Porro per quos et cum quibus operatur deus: boni ſunt angeli vel homines. qui qđ vult de⁹: et agūt pariter ⁊ volunt. Qui eni bono qđ ope cōplent: voluntate conſentiūt. opus omino qđ per eos deus explicat: ipis cōicat. Videamus ſm̄ dei triplicē operationem quā poſuimus: quid creatura queqꝫ ꝓ ſuo miniſterio mereatur. Et illa quidē per quā et ſine qua fit qđ fit: quid mereri poteſt? Quid illa cōtra quā fit: niſi iram? Quid et cū qua fit: niſi gratiam? In prima itaqꝫ nulla. in ſequēti mala. in vltima bona merita cōquirunt. Nec eni pecudes cum per eas bonū aut malum aliqđ fit: boni q̄cqꝫ merentur. Nō habent quippe vnde bono malo ve cōſentiāt. Multo minus autē lapides cū nec ſentiant. Ceterū diabolus vel hō malus cum vigeant et vigilent ratione iam quidē merentur: ſed non niſi penā pro eo ꝙ a bono diſſentiant. Quicunqꝫ autē ex conſenſu voluntatis obediunt: repoſitā ſibi eſſe confidūt coronā iuſticie. Vtitur ergo deus in ſalutem ſuorū irrationali. et item inſenſibili creatura tanqꝫ iumento aut inſtrumento: que iā expleto opere nuſqꝫ erūt. Vtitur rationali creatura ſed maliuola quaſi virga diſcipline: quā correpto filio in ignem proijciet tanqꝫ ſarmētū inutile. Vtitur angelis ⁊ hominibus bone voluntatis tanqꝫ cōmilitonibus ⁊ coadiutoribus ſuis: quos pacta victoria ampliſſime munerabit. Ibi itaqꝫ deus homini merita benigne cōſtituit: vbi per ipſum et cū ipō bonū operari q̄ppiā dignanter inſtituit. Hinc adiutores dei. cooperatores ſpūſſancti. promeritores regni nos eſſe preſumimus: ꝙ per conſenſū vtiqꝫ voluntariū diuine voluntati ꝯiūgimur.

¶ Ca. xxij. De bona cogitatione: conſenſu et opere: que tria operat̃ deus in nobis. In li. vbi ſ.

Deus tria hec: hoc eſt bonū cogitare: velle: perficere: operatur in nobis. Primū ſine nobis: ſcđm nobiſcū tertiū per nos facit. Siquidē immittendo bonam cogitationem nos preuenit: immutando etiā malā voluntatē ſibi ꝑ conſenſū iungit miniſtrando et cōſenſui voluntatē vel facultatē foris per aptū opus noſtrū / internus opifex noſter innoteſcit. Sane ipſi nos ꝑuenire nequaqꝫ poſſumus. Qui autē bonū neminem inuenit: neminē ſaluat quē nō preuenit. A deo ergo ſine dubio fit noſtre ſalutis exordiū: nec per nos vtiqꝫ: nec nobiſcū. Verū cōſenſus ⁊ opus etſi nō ex nobis: iam non tamen ſine nobis. Nec primū itaqꝫ in quo nos quippe nil facim⁹. nec vltimū qđ et plerūqꝫ extorquet aut timor inutilis: aut ſimulatio dānabilis: ſed tm̄ mediū reputatur nobis in meritum. Sola igit̃ interdū bona voluntas ſufficit: cetera non ꝓſunt ſi ſola defuerit. Non proſūt dixerim: ſed agenti non cernenti. Valet itaqꝫ intētio ad meritū actio ad exemplū: vtrāqꝫ eſt preueniēs cogitatio tm̄modo ad excitandū. Cum hec ergo inuiſibiliter intra nos ac nobiſcū actitari ſentimus: ſoli gratie attribuamus. Ipſa liberū excitat arbitriū cum ſeminat cogitatū: ſanat cū mutat affectū: roborat cum perducit ad actū ſeruat ne ſentiat defectū. Sic autē iſta cū libero arbitrio operat̃: vt tm̄ in prīo illud preueniat: in ceteris comitetur: ad hoc vtiqꝫ preueniēs / vt iā ſibi deinceps cooperentur. Ita tamen qđ a ſola grā ceptū eſt / pariter ab vtroqꝫ ꝑficitur: vt mixtim nō ſingillatī: ſimul nō viciſſim per ſingulos profectus operentur. Nā partim gratia: partim liberū arbitriū: ſed totū ſingula ope indiuiduo pagūt. Totū quidē hoc ⁊ totū illa: ſed vt totū in illo ſic totū ex illa.

¶ Ca. xxiij. De triplici operatione dei. quarū prima creatio eſt. ſcđa formatio. tertia ꝯſūmatio. In li. vbi ſ.

CReatis/ſanaris/ſaluaris. Quid horũ tibi ex te o homo? Nec creare q̃ non eras: nec iuſtificare peccator nec mortu⁹ poteras teipſũ reſuſcitare. vt cetera pretermittã bona/ que aut ſanandis neceſſaria ſunt: aut ſaluandis repoſita. Qđ dicimus de primo patet. et de vltimo. Sed et de medio nemo dubitat niſi qui ignorans dei iuſticiam: et ſuã volens cõſtituere/ iuſticie dei nõ eſt ſubiectus. Quid enim? Agnoſcis creantis potentiã: ſaluantis gloriã: ⁊ ſanãtis ignoras iuſticiã? Quis eſt q̃ ignoret dei iuſticiã? Qui ſeipſũ iuſtificat. Qui merita ſibi aliunde p̄ſumit q̃ꝫ a grã. Ceterũ qui fecit qđ ſaluaret: etiam dat vnde ſaluet. Ipſe inquã merita donat q̃ fecit quibus donaret. Igitur q̃ recte ſapiunt triplicem cõfitẽtur operationẽ: nõ quidem liberi arbitrij: ſed diuine gratie in ipſo ſiue de ipõ. Prima creatio: ſcđa reformatio: tertia eſt cõſũmatio. Primo nãqꝫ in chriſto creati i libertatẽ volũtatis: ſcđo reformamur per ipſũ in ſpiritum libertatis cum chriſto: deinde conſũmandi in ſtatũ eternitatis. Siquidẽ quod nõ erat in illo creari oportuit: qui erat per formam reformari deformem: mẽbra nõ perfici poſſunt niſi cũ capite Cum igitur cõſũmatio fieri habeat de nobis: ſiue etiã in nobis: non autẽ a nobis creatio facta eſt: ſed ſine nobis. Sola que nobiſcũ fit quodãmodo propter conſenſum voluntarium noſtrũ in merita nobis cõputabitur reformatio.

Ca. xxiiij. De intentione et affectione et memoria. In li. vbis.

PEr virtutũ exercitia ꝯſtat interiorem hoĩem noſtrũ renouari de die in diẽ: dum ⁊ intentio terrenis incuruata curis: de imis paulatim ad ſuperna reſurgit: et affectio circa carnis deſideria languens: ſenſim in amorẽ ſpiritus cõualeſcit: ⁊ memoria veterũ operũ turpitudine ſordẽs nouis boniſqꝫ actib⁹ cãdidata in dies hilareſcit. In his nẽpe tribus interior renouatio cõſiſtit. rectitudine ſcꝫ intentionis: puritate affectionis: recordatiõe bone operationis: per quã bene ſibi conſcia memoria eniteſcit. Verũ etiã hoc cũ certũ ſit diuino in nobis actitari ſpũ dei ſunt munera. Nã vero cũ nr̃e volũtatis aſſenſu: nr̃a ſũt merita. De⁹ ergo auctor ẽ meriti: q̃ ⁊ volũtatẽ applicat operi ⁊ op⁹ explicat volũtati. Alioq̃n ſi ꝓprie appellent̃ ea que dicim⁹ nr̃a merita. ſpei quedã ſũt ſeminaria: caritatis incentiua: occulte predeſtinationis indicia. future felicitatis preſagia. via regni: non cauſa regnãdi. Deniqꝫ q̃s iuſtificauit: nõ quos iuſtos inuenit: hos ⁊ magnificauit.

Capi. xxv. De triplici fide. In quibuſdã dictis.

DUm venit dei filius factus eſt hõ qui erat deus: tanq̃ꝫ bonus medicus dedit precepta: quibus obſeruatis reformaretur ſalus amiſſa. Ut vero preceptis faceret fidẽ: exhibuit ſigna: vt eorum preceptorũ perſuaderet vtilitatem promiſit beatitudinem. Eſt ergo fides alia preceptorum: alia ſignoꝝ alia promiſſorum/id eſt qua credimus in deum: qua credimus deum: qua credimus deo. Credere autẽ in deum: eſt in eum ſperare: ⁊ eum diligere. Per fidẽ ſignorum credimus deũ qui talia põt: et omnia poteſt. Per fidem promiſſorũ credimus deo: qui quicquid promitit veraciter complet. ſimiliter quoqꝫ ſpes triplex eſt: ⁊ procedit de predicta triplici fide. Nam de fide preceptorum orit̃ ſpes venie: de fide ſignorũ ſpes gratie: de fide promiſſorum ſpes glorie.

Ca. xxvj. De triplici caritate. In quibuſdam dictis.

CAritas ternario numero colligit̃ de corde puro: et conſcientia bona: ⁊ fide non ficta. Puritatẽ debemus proximo: conſcientiam nobis: fidẽ deo. Puritas autẽ eſt quicquid agitur. aut ad vtilitatem proximi: aut ad honorẽ fiat dei. Maxime tamẽ adhibenda eſt proximo: quia deo manifeſti ſum⁹: proximo autem non poſſumus: niſi inquãtum illi cor noſtrum aperimus. Conſcientiam bonam faciũt in nobis duo: pe

nitentia et continentia: quando ſcꝫ per
penitentiam peccata cõmiſſa punimꝰ:
et per continentiam deinceps punien=
da non cõmittimus : et hanc debemus
nobis. Poſt hec ſupereſt fides non ficta
que deo vigilanter exhibẽda eſt : vt nec
propter proximum cui nos impendimꝰ
offendamus deum: nec propter conſciẽ=
tiam quã per penitentiam et continen=
tiã in humilitate cuſtodire volumꝰ: mi=
nus exequamur mandatorum dei obe
dientiam: et hec eſt fides non ficta. Nõ
ficte autem ponitur ad differentiã mor
tue fidei et ficte. Mortua fides eſt que
ſine operibus eſt. Fides ficta q̃ ad tem
pus credit. et in tempore tentatiõis re
cedit. Unde etiam ficta id eſt fragilis
dicitur. In epiſtola ad henricum ſeno=
nenſẽ epm̃ que ſuſcepta quidem ex ca=
ritate vita: moueri inchoat ad bñ ope=
randum: ſed non perſeuerans deficit et
moritur tanq̃ꝫ abortiua. Qualis cuiuſ=
qꝫ ſit fides: tribulatio probat. Si cuius
deficit/ deficit enim cum in caritate nõ
perſeuerat: ficta eſſe dinoſcitur. Si cuiꝰ
perſeuerat: probata ⁊ perfecta cẽſetur

¶ Ca. xxvij. De triplici ſolicitudine in dilectione proximi habenda In quibuſdam dictis.

UT veritatis diſcipulos nos eẽ ꝓ=
bemus: diligamus inuicem. Et in
hac dilectione triplici ſolicitudine vi=
gilemus: quia deus caritas eſt: et om=
nem ſolicitudinem noſtrã illi debemus
id eſt vt naſcatur: vt creſcat: vt ſeruetur
Naſcitur ſi cibaueris inimicum: ſi po=
tũ dederis ei: qꝛ hec faciens carbones
ignis congeres ſuper caput eius. Car=
bones ignis ſunt opera caritatis : que
congerũtur ſuper diabolum qui eſt ca=
put omnium iniquorum: vt ablato eo
naſcatur eis caput deꝰ qui eſt caritas.
Creſcit ſi neceſſitatem patienti ſubue=
neris: ſi volenti mutuare preſtiteris : ſi
amico animum tuum aperueris. Ser=
uatur ſi loquendo vel exhibẽdo etiam
que non videntur neceſſaria : amicorũ
voluntati ſatiſfeceris. Seruatur etiam
et augetur bono vultu . dulci ſermone.
hilari operatione : vt caritatem quam
vultus et ſermo indicant: pia ⁊ hilaris
operatio cõfirmet. Quia exhibitio ope
ris: probatio eſt dilectionis.

¶ Capi. xxviij. De triplici vnguento. Super cantica. ſermone. x.

EST vnguẽtum contritionis : deli=
cta multa complectens. Et eſt vn=
guentum deuotionis multa continens
beneficia: eſt et pietatis. Primum pun=
gitiuum dolorem faciens : quia mouet
ad compunctionem amara recordatio
peccatorum. Secundum temperatiuũ
dolorem leniens: diuine bonitatis in=
tuitu conſolationem dante : et ſedante
dolorem . Tertium ſanatiuum : etiam
morbum expellens . Nunc de ſingulis
diſſeramus. Eſt ergo vnguentum quod
ſibi anima conficit: multis irretita cri=
minibus. Sed cum incipit cogitare vi=
as ſuas congerat conteratqꝫ in morta=
riolo conſcientie multas ac varias ſpe
cies peccatorum ſuorum: ⁊ intra eſtuã=
tis pectoris ollam ſimul oĩa coquat
igne quodam penitentie ⁊ doloris. Ec=
ce hoc eſt vnũ vnguentũ quo aĩa pecca
trix ſue cõuerſionis ꝑmordia cõdire de=
bet : plagiſqꝫ ſuis recentibus adhibe=
re. Primũ nãqꝫ ſacrificiũ deo ſpũs con=
tribulatus. Nec ẽ oĩno ſpernẽda nec vi
lis eſtimanda huiuſcemodi ſpecies vn=
guenti: cuiꝰ odor angelos ad exultatio
nem inuitat. Sed eſt vnguentum tanto
iſto ꝓfecto ꝑcioſius: q̃nto de melioribꝰ
cõpoſitũ ſpeciebus. Fit enim vnguẽtũ
illud de diuinis collatis humano gene
ri bñficijs. Felix q̃ ipſa ſibi ſtudioſe col
ligere: et ante mentis ſue oculos digna
cũ gratiarꝫ actiõe reducere curat. Pro=
fecto cũ fuerint in vaſculo pectoris/ pi
ſtillo crebre meditationis cõtuſa atqꝫ
contrita: deniqꝫ igne ſancti deſiderij ſi=
mul decocta omnia. et demum impin=
guata oleo leticie/ erit vnctio lõge pre=
cioſior excellẽtiorqꝫ priore. Super can
tica. ſermone. xij . Sed eſt vnguentum
qđ ambobꝰ lõge ãtecellit : ⁊ hoc appel=
lauerĩ pietatis: eo ꝙ fiat de neceſſitati
bꝰ pauperꝫ: de ãxietatibꝰ oppreſſorꝫ: de

perturbationibus triſtiũ: de culpis de
linquentiũ. et poſtremo de oibus quo=
rumlibet miſerorũ erũnis: etiã ſi fuerit
inimici. Deſpicabiles vident̃ ſpẽs iſte.
Sed eſt ſup oĩa aromata vnguentũ qđ
ex eis cõficitur. Sanatiuũ eſt beati mi
ſericordes: qm̃ ipſi miam cõſequentur
Igitur multe miſerie collecte atꝙ ocu=
lo pietatis inſpecte: ipe ſunt ſpecies ex
quibus vnguenta optima cõponuntur

¶ Ca. xxix. De triplici modo confeſſionis. Sup cantica. ſer. xvi.

OMne quod remordet conſcientiã
cõfitere humiliter: pure: fideliter
Nonnunꝙ audim⁹ aliquos reminiſci
ac iactitare ĩpudẽtiſſime mala ſua pre
terita: q̃ (verbigratia) aliqñ vel fortiter
gladiatorio vel argute litteratorio geſ=
ſere ↄflictu: ſeu aliđ qđ ƀm mũdi quidẽ
vanitatẽ fauorabile: ſcđm aĩe vero ſa=
lutem nociuũ: ꝑnicioſũ / dãnoſum. Non
nulli talia rememorãt quaſi dolendo ⁊
penitendo: ſed gloriã in ĩtentiõe captã
tes cõmiſſa ſua non diluũt: ſed ſeipſos
illudũt. Nam deus nõ irridet̃: nec ꝓdi
tur aut ꝓ̃ijcitur vetus fermentũ illa cõ
feſſione: ſed ſtatuit̃. Sed eſt cõfeſſio co
periculoſius noxia quo ſubtilius vana
cum ipſa etiã iuhoneſta ⁊ turpia dete=
gere de nobis nõ veremur / nõ q: humi=
les ſumus: ſed vt eſſe putemur. Appete
re aũt de humilitate laudẽ / humilitat̃
non eſt virtus: ſed ſubuerſio. Uerus hu=
milis vult vilis reputari: non humilis
predicari. Gaudet contẽptu ſui: hoc ſo
lo ſane ſupbus ꝙ laudes cõtẽnit. Quid
peruerſius: quid ve indigni⁹: vt humili
tatis cuſtos cõfeſſio ſupbie militet: ⁊ iñ
velis videri melior / vnde videris deteri
or: Mirabile iactãtie genus: vt nõ poſ
ſis putari ſãctus / ſi nõ appareas ſcele=
ratus. Ac talis cõfeſſio ſpeciẽ habens
humilitatis nõ virtutẽ: nõ ſolũ veniam
non meret̃: ſed ⁊ ꝓuocat iram. Ecce cur
humilem cõfeſſionem eſſe debere dixi.
Oportet aũt eſſe ⁊ ſimplicẽ. Non inten
tionem forte q: latꝫ hoies: excuſare de
lectet ſi ſit rea: nec leuigare culpã que
grauis eſt: nec alieno adũbrare ſuaſu /
cum inuſrum nemo coegerit. Primum
illud nõ confeſſio eſt: ſed defenſio. non
placat: ſed ꝓuocat. Sequẽs mõſtrat in
gratitudinẽ: ⁊ quo minus reputat̃ cul=
pa / eo minuitur gloria ĩdulcoris. Sed
enim minus libenter beneficiũ dat̃: qđ
minus grate minus ve neceſſarie ꝓue=
nire ſentitur. Ueniã ſibi ꝓinde abũdi=
cat: qui mun⁹ largitoris attenuat: qđ
quidem ois facit qui reatũ ſuũ verbis
alleuiare conatur. Genus excuſationis
eſt cũ argueris tu aliũ incuſare. Porro
excuſare te velle quãdo corriperis: non
modo minime fructuoſũ: ſed ⁊ ꝑnitioſũ
Merito quidẽ. In aiam ſuã peccat q̃ ſe
excuſat: repellens ꝓinde a ſe indulgen
tie medicinã / ⁊ ſic vitã ore ꝓprio ſibi in
tercludẽs. Et q̃nã maior malicia ꝙ ꝓ=
priam armari in ſalutẽ: et lingue tue te
metipm mucrone cõfodere: Sit autẽ ⁊
fidelis cõfeſſio vt ↄfitearis in ſpe: de in
dulgentia penitus nõ diffidens / ne tuo
te ore non tã iuſtifices ꝙ condemnes.

¶ Ca. xxx. De triplici ſapientia cordis: oris: ⁊ operis. In quibuſdã ſententijs.

SApientia cordis eſt in penitudine
peccatoꝝ preteritoꝝ: in contẽptu
preſentiũ ↄmodoꝝ: in deſiderio futuro
rum p̃mioꝝ. Inueniſti plane ſapientiã
ſi prioris vite peccata defleas: ſi huiuſ
ſeculi deſideria paruipẽdas: ſi eternã
beatitudinẽ toto deſiderio cõcupiſcas
Inueniſti ſapientiã ſi tibi horũ ſingula
ſapiunt ꝓut ſunt. Ut hec quidẽ amara
et oĩno fugienda: iſta quoꝙ velut cadu
ca et trãſitoria contẽnenda. illa vero vt
perfecta bona totis appetenda deſide
rijs: intimi quodã animi ſapore dĳudi
ces ⁊ diſcernas. Sane in his trib⁹ ore
affluis ſapiẽtia vel prudẽtia: ſi ſit ĩ ore
confeſſio ꝓprie iniq̃tatis: ſit gratiarum
actio ⁊ vox laudis: ſit etiã ſermo edifi=
cationis. Nimirũ corde credit̃ ad iuſti
ciam: ore autẽ confeſſio fit ad ſalutem.
Atꝙ in principio quidẽ ſermonis iuſt⁹
accuſator eſt ſui: nã in medio magnifi=
care deũ: ĩ tertio quoꝙ ſi eaten⁹ afflu=
it ſapientia edificare ꝓximũ debet. Iã

vero et in opere affluendū eſt ſapiētia
⁊ maxime. Queramus ergo in opere tri
plicem affluētiā. Itaqꝫ puto ego ꝙ ad
opus ꝑtinet copioſe ſatis affluere ſapi
entia quicūqꝫ cōtinenter : patienter / et
obedienter conuerſatur. Tantū vt fidelis
obedientia ꝓpriā mortificet volūtatē:
humilis cōtinentia ſecularē pariter et
carnalem amputet voluptatē: hilaris
patientia vtrāqꝫ ſimiliter et corporalē
ſcilicet ⁊ mundialem viriliter ſuſtineat
aduerſitatem.

Ca. xxxi. De triplici modo reuertēdi ad dn̄m. In q̄buſdā ſentētijs

Qui vult venire poſt me: per me ad
me. Poſt me: q꞉ veritas ſū. per me
quia via ſuꝫ. ad me: q꞉ vita ſū. Qui vult
venire poſt me abneget ſemetipm̄ ⁊ tol
lat crucē ſuā: ⁊ ſequatur me. Tria propo
ſuit criſtus: dei virtus et dei ſapientia.
angelus magni cōſilij: aie rationali ad
imaginē trinitatis facte. ſcilꝫ ſeruitutē
vilitatem: aſperitatē. In abnegatione
ſui ſeruitus: in tollitione crucis vilitas
in imitatione criſti deſignatur aſperitas
Ut q̄ per inobedientiā de ſtatu trine fe-
licitatis ceciderat: humiliata afflictio
ne trine miſerie per obediētiā reſurgat.
Ceciderat igitur a ſe / a ſocietate ange-
lorum: a viſione dei. id eſt a libertate: a
dignitate: a beatitudine. Audiat ergo
conſiliū: vt abnegādo ſeipm̄. i. propriā
voluntatē ſui libertatē recuperet. Tol
lendo crucem ſuā. i. carnē ſuā cū vitijs
⁊ cōcupiſcentijs crucifigēdo: ꝑ cōtinen-
tie bonū recuperet ſocietatē angelorū.
Sequēdo criſtū. i. eius paſſionē imitan
do: recuperet claritatis eius viſionem:
quia ſi cōpatimur ⁊ cōregnabimus.

Ca. xxxij. De ſobrietate: iu- ſticia: ⁊ pietate. In q̄buſdā ſententijs

Ebrietas exterior voluptatū effu-
ſio: interior curioſitatū occupatio
E contra ſobrietas exterior voluptatū
refrenatio: interior curioſitatū excluſio
Ita viuit hō ſobrie quantū ad ſeipſum
iuſte quantū ad ꝓximū: cui exhibet qđ
iuſtum eſt. Iuſticia eſt in duobꝰ modis
in innocentia: et in beneficētia. Inno-
centia iuſticiam inchoat : beneficentia
conſūmat. Pie quantū ad deū. Pietas
eſt in duobus vt de nobis nō preſuma-
mus: ſed in deo ꝑfecte cōfidamus: vt ꝑ
eum oia impedimēta mundi vincamꝰ.

Ca. xxxiij. De timore: ſpe: ⁊ caritate. In quibuſdam dictis.

Viri ſanguinū ⁊ doloſi nō dimidia
bunt dies ſuos: perſeuerantes in
ſua vetuſtate vſqꝫ ad mortē: ⁊ hoc quia
non timent dn̄m. Verū qui timore dei
initiatur ad ſapientiā: is cōtinuo dimi
diat dies ſuos: exclamās p̄ timore va-
dam ad portas inferi. Cuius vtiqꝫ iferi
metu cū ceperit quieſcere a malis: inci
piat de bonis querere cōſolationē: qua
neceſſe eſt in alterutro cōſolari. Eſt aūt
bona cōſolatio de ſpe ſalutis eterne in
qua tranſlatis peccatis q̄ ſe parabant
inter ipm̄ ⁊ deū: ꝑ dei gratiā reuiuiſcit ⁊
hilareſcit. In quo cū ceperit ꝓficere q꞉
qui vult pie viuere in criſto: neceſſe ē te-
ſte ſcriptura ꝑſecutionē patiatur. vt re
cens gaudiū vertatur in merorē: ⁊ dul-
cedo boni vix ſūmis (vt ita dicā) labijs
attacta in amaritudinē cōmutetur. Plo-
rat ergo amarius amiſſā dulcedinem:
ꝙ prius fleuerat admiſſam peccato-
rum amaritudinē. ⁊ hoc tādiu facit: do
nec deo miſerāte conſolatio redit. Qua
denuo redeūte: cognoſcit eā quā paſſus
eſt tentationē probationē fuiſſe: nō de-
ſolationē. Porro ꝓbationem fuiſſe ad
eruditionem: nō ad deſtructionē. Unde
et cognito ſuo de tentatiōe ꝓfectu: non
tantū refugit : ſed etiā tentari appetit.
Crebris itaqꝫ huiuſcemodi viciſſitudi-
nibus inter gratie viſitationē ⁊ tentatio
nis ꝓbationē: in ſcola virtutū ꝓficiens
faciente vtiqꝫ viſitatione ne deficiat: tē
tatione ne ſuꝑbiat. Tali tandē exerci-
tio mundato oculo interiori: ſtati adeſt
lux cui fideliter inherere cupiēs. ſꝫ cor-
pore preſſus nō preualens: ad ſeipſum
nolens dolenſqꝫ reſilit. Guſtato tn̄ aliq̄
tenus ꝙ dulcis eſt dn̄s: eius ad ſua eti
am cū redierit in cordis palato ſaporē
retinet. quo fit vt iam ipm̄ nō ipſius q̄-
cunqꝫ bona deſideret: et hec eſt caritas

non querẽs q̄ ſua ſūt. Hec facit nō que=
rentẽ ſua: ſed patrẽ diligẽtem. Timoꝛ
quippe faceret ſeruū ſua incōmoda de
clinantẽ: ſpes mercenariū vt ſua lucra
ſectantẽ. Nō reuelat̾ ſeruo veritas: qꝛ
ſeruꝰ neſcit q̄d faciat dn̄s eiꝰ. Sed nec
mercenariꝰ rapit̾ ad cōtemplandā ve=
ritatẽ: q̄ ꝓpriā q̄rit vtilitatẽ. Filio aūt
pater notā faciet veritatẽ ſuā. Reuelat̾
itaqꝫ ſeruo dei poteſtas: mercenario fe
licitas: filio aūt veritas. Non ꝙ in deo
iſta diſcreta ſint: cui idẽ eſt poſſe ꝙ feli=
cem ⁊ veracẽ eſſe: ſed ꝙ a creatura crea
toꝛ pro diuerſis eiuſdẽ creature affecti=
bus diuerſis ſentiatur reſpectibus

Ca. xxxiiij. De triplici vigi=
lia opeꝝ verboꝝ ⁊ cordis. In q̄buſdā ſen.

Vigilemꝰ ſup opera noſtra: ne vel
omittamus q̄d p̄ceptū eſt: vel q̄d
eſt ꝓhibitū cōmittamus. Vigilemꝰ etiā
ſup verba noſtra: ne in eis vel offendere
deū: vel proximū nocere cōtingat. Fe=
lix ſiquidẽ quẽ in om̄i cōfabulatiōe du
plex iſte timoꝛ ſolicitat: et duoꝛū cōſide
ratio ſtimulat auditoꝛū. Primū quidẽ
diuine maieſtatis: in cuiꝰ manus inci=
dere ꝑſus hoꝛrendū eſt. Dehinc fra=
terne infirmitatis cui nihilominꝰ ꝑfaci
le eſt offendiculū dare. Eſt autẽ vigilia
ſuper coꝛ cui ſane oēm iam cuſtodiā ex
hibere ſapiens monet: nimirū quia ex
ipſo vita ꝓcedit. Ego tñ etiā hāc cōſta
re arbitroꝛ ſpecialiter in duobus: vt vi=
delicet ſuper affectionum pariter et co
gitationum ſuarū greges / mẽs ſolicita
vigilanter intendat. Et bene huic dat̾
om̄is cuſtodia: a quo ceteras q̊ꝫ duas
procedere conſtat. niſi forte quod abſit
ſimulationis gerantur ſtudio: et pieta=
tis habeant ſpeciem nō virtutẽ. Sicut
em̄ fontis vena ſcaturiens niſi fōtes añ
repleuerit adiacentes: nec refluere non
ſedari: nec in altū ſeſe tollere preuale=
bit quod videlicet alias occupetur. ſic
humanus animus donec eas quas p̄=
diximus manus et lingue cuſtodias ſo=
lerter impleat: nec ad perfectam hanc
ſuiꝑſius poterit reflecti curam. nec io=
cunda deuotionis tranquillitate frui:
nec in ſublimẽ diuine cōtemplatiōis ꝓ=
ficere gradum.

Ca. xxxv. De iuſticia pace ⁊
gaudio ſpiritali. in quibuſdā ſentẽtijs.

Exhibent angeli iuſticiam deo: pa
cem nobis: gaudium ſibi. Sic et
tu o homo noli prius rapere quod tuū
eſt: et iuſticiam quam deo debes: et pa
cem quam proximo debes contemnere
Juſticia virtus eſt: qua reddit̾ vnicuiqꝫ
quod ſuum eſt. Tu non ſolum iuſticiā:
ſed multas et multiplices iuſticias de
bes creatoꝛi. Quicquid es quicq̄d po=
tes / debes creanti: redimenti vocanti.
Sed cum iuſticiam feceris: fac et pacẽ
Quamdiu enim ſumus in hoc vaſe te=
ſteo et fragilitate cōplexionis humane
nō poſſumꝰ inueniri ſcādoloꝝ ꝑſus im
munes. Si igitur recoꝛdatus fueris ꝙ
frater tuus habet aliquid aduerſum
te: ſis humilis ad veniam petendam.
Si tu habes aduerſus illū: ſis facilis
ad dandam: et omnia membꝛa erunt
in pace. Sic enim ad duo iſta caritatẽ
et humilitatem paratiſſimi: non pote=
rimus diſſentionem ſentire. Sic em̄ ꝓ=
cedentibus erit gaudium in ſpiritu ſan
cto. Non quidem gaudium carnale: nō
gaudium ſeculare: non cuius extrema
luctus occupat: ſed in quod magis tri=
ſticia vertitur. Non deniqꝫ gaudiū eo=
rum qui letantur cum malefecerint: et
exultatio que in rebus peſſimis eſt: ſed
gaudium in ſpiritu ſancto. Unde autē
hoc gaudium niſi de iuſticia et pace ꝓ=
cedit? Erit quando gaudium noſtrum
purum erit et plenum: vt non modo in
ſpiritu ſꝫ de ipſo quoqꝫ ſpū gaudeamꝰ.

Ca. xxxvj. De tribus tran=
ſeuntibus per hoc ſeculum. In ſermo=
ne ad abbates.

Hoc mare magnū in quo vtiqꝫ cer=
tum eſt / non aliud q̄ꝫ preſens ſecu
lum amarum intelligi: tribus hominū
generibus ſuo cuiqꝫ modo peruiū eſt: vt
tranſeant liberati. Tres enim ſunt noe:
daniel: ⁊ iob. quoꝛū primus naui: nam
ſecundus ponte: tertius vado tranſit.
Poꝛro tres homies: tres oꝛdines eccle=

ſie ſignant. Noe quidem arcã rexit ne periret diluuio: vbi ꝓtinus agnoſco formã rectorũ. Daniel vir deſideriorũ abſtinẽtie ⁊ caſtimonie deditus: ipſe eſt ſoli deo vacãs penitentiũ ⁊ cõtinentiũ ordo. Job quoqꝫ ſubſtantiã huius mũdi bene diſpenſans: in coniugio fidelẽ deſignat populũ terrena licite poſſidẽtem. Cõiugatoꝝ ordo eſt q̃ mare magnũ vado ꝑtrãſit: laborioſũ prorſus ⁊ periculoſũ: etiã et longũ habens iter: q̃ppe q̃ nulla vie cõpendia captat. Nã ꝙ periculoſũ ſit iter in eo patet: ꝙ tãmultos in eo perire dolemus: tãpaucos videmꝰ ꝑtranſire. Ualde eni difficile eſt p̄ſertim diebus iſtis q̃bus malicia nimis inualuit: inter vndas huius ſeculi voraginẽ viciorũ: et criminaliũ peccatorũ foueas declinare. At continentiũ quidẽ ordo ponte pertrãſit: qđ iter breuius ⁊ facilius: ⁊ etiã ſecuriꝰ eſſe nemo q̃ neſciat. Porro prelati quidẽ ipſi ſũt: qui deſcẽdunt mare in nauibus: facientes operationẽ in aquis multis. Neqꝫ eni certa pontis aliqua ſeu vadi ſemita coartantur vt libere poſſint vſquequaqꝫ diſcurrere ⁊ occurrere ſingulis: vt oportꝫ ac dirigere pontis ſemitã / ſeu vadi ordinare gradiẽtes / pericula inueſtigare ac declinare: excitare tepidos: puſillanimes ſuſtentare. Deniqꝫ aſcendũt vſqꝫ ad celos: et deſcendunt vſqꝫ ad inferos: nunc quidem tractãtes ſublimia: nunc infernalia ⁊ horribilia facta diiudicantes.

Ca. xxxvij. De tribus que neceſſaria ſunt prelato. In ſermone. Unde ſupra.

Puritatẽ cordis in eo prelatus habet: ſi ꝓdeſſe magis deſiderat q̃ꝫ preeſſe: ſi propriũ cõmodũ vel honoreꝫ ſeu aliud quippiã ſuũ in prelatione nõ querat p̄ter ſolũ bñplacitũ dei: ⁊ aiarũ ſalutẽ. Sed cũ intentiõe pura irrep̄henſibilis quoqꝫ neceſſaria eſt cõuerſatio: vt forma factꝰ gregis: incipiat facere ⁊ docere: et ſcđm magiſtri noſtri regulã / quecũqꝫ docuerit diſcipulis eſſe cõtraria / hec in ſuis actibꝰ indicet non agenda: ne forte ſubmurmurare poſſit frater quẽ arguit et dicere. Medice cura teipſum. Talis enim occaſio plurima damnatio prelati: plurima ſubditoruꝫ perditio eſt. Non ꝙ ſine peccato penitus eſſe poſſit in hac miſera vita: ſed ꝙ ea que arguit in diſcipulis: oportet ſũmopere vitare magiſtrũ. Ob hoc qualis eſt in ꝯuerſatiõe: talis ſit neceſſe eſt etiam in occulta cogitatione: ne videlꝫ foris humilis: intus elatꝰ in corde ſuo preſumens de ſapientia ſeu virtute aut ſanctitate ſua que eſt ſine dubio fides ficta: que non ſicut oſtendit humilitas conuerſationis in ſola domini pietate confidit.

Ca. xxxviij. De triplici mõ ſubiectionis. In quibſdã ſententijs.

Scio quidem creaturã omnẽ velit nolit ſubiectam eſſe creatori. Sed a creatura rationali voluntaria ſubiectio queritur: vt voluntarie ſacrificet domino. At vero ſubiectionẽ iſtam triplicem eſſe neceſſe eſt: vt quod certum eſt deum velle: id nos velimus omino: et quod certum eſt eum nolle ſimiliter execremur et nos. Quod autem incertũ eſt vtrum velit an nolit: neqꝫ velimus ex toto: neqꝫ penitus non velimus. Hic certe in hoc medio totum periculuꝫ eſt religioſorum: dum infeliciter blandimur nobis ⁊ palpãtes ſeducimus noſmetipſos. Hinc accidit ꝙ diſſimulemꝰ domini querere voluntatem: dum ⁊ noſtram facere: et aliquam de ignorantia habere volumus excuſationem. Quis enim ille eſt tam infelix monachus qui id nolle audeat: qđ certus eſt deũ velle aut quod certus deũ nolle id velle preſumat. Sed in medio periculũ eſt. Propterea vbi certa eſt voluntas dei: omnino noſtra ſequatur. In his videlicet de quibꝰ certum aliquod in ſcripturis inuenimus: aut ip̄e ſpiritus manifeſte clamat in cordibus noſtris quid ſentiendum ſit: vt eſt caritas: humilitas: caſtitas: obedientia. Hec approbemꝰ indubitanter ⁊ appetamus que placere deo ſcimꝰ indubitãter: ſic ⁊ ea omnimodis

odiſſe debemus: de quibus certũ eſt ꝙ oderit ea deus. vt eſt apoſtaſia/fornicatio/iniquitas/impatientia. In his ꝟo rebus de quibus certũ nihil poſſumus inuenire: nihil certũ volũtas noſtra diffiniat. pendeat inter vtrũq; : aut ſaltem neutri parti nimis adhereat: cogitans ſemper ne forte pars altera magis placeat deo. et parati ſim⁹ voluntatẽ eius ſequi in quancunq; partem eã cognouerimus inclinari.

¶ Ca. xxxix. De tribus metis obedientie. In lib. de precep. ⁊ diſpen.

Modus obeditionis eſt tenor profeſſionis: nec ſe valet extẽdere poteſtas imperãtis: niſi quantũ attigerit votum ꝓfitentis. Citra ⁊ vltra necnon etiam cõtra quidã obedientie limites ſunt. Quãobrem quiſq; ꝓfeſſus i quouis genere ſalutifere vite: nec vltra obedientie legem cogendus. nec citra eſt inhibendus: ꝙ̃ ſua ipſius videtur amplecti ꝓfeſſio. Quãto minus cõtra? Is ergo qui medius eſt vite modus ꝓfixus voto: profeſſione firmatus. ſolus ſine dubio legi erit ſubiectus: obnoxi⁹ iuſſioni. Ergo ꝑlati iuſſio vel prohibitio: non pretereat terminos ꝓfeſſionis. Nec vltra extendi: nec contrahi citra. Nil me prelatus ꝓhibeat horũ que ꝓmiſi: nec plus exigat ꝙ̃ ꝓmiſi. Vota mea nõ augeat ſine mea volũtate: nec minuat ſine certa neceſſitate. Neceſſitas quippe non habet legem: ⁊ ob hoc excuſat diſpenſationem. Voluntas vero qm̃ ſola meretur retributionẽ: etiam ſola non immerito gradũ altiorẽ vſurpat. Alioqui et abſq; neceſſitate remiſſio voti nõ diſpenſatio: ſed ꝑuaricatio eſt. ⁊ reſtrictio contra voluntatẽ: murmur eſt/non ꝑfectus. Ceterum ſubiectus huiuſcemodi obedientiã que voti finibus cohibetur nouerit imperfectã. Nã perfecta obedientia legem neſcit: termino nõ artatur. neq; contenta anguſtijs ꝓfeſſionis largiori volũtate fertur in latitudinẽ caritatis. et ad oĩe quod iniũgitur ſpõtanea: vigore liberalis: alacriſq; animi: modum non conſiderãs: in infinitã libertatem extenditur. Et ſane quidam obedientie limes ſcd̃m tẽpus ipſa tẽporis eternitas: vt is ſit terminus obedientie qui ⁊ vite.

¶ Ca. xl. De tribus gradibus obedientie. Ubi ſupra.

Bonus quidẽ obedientie gradus eſt ſi ꝓpter metũ gehenne ſeu propter ſanctã profeſſionẽ quã profeſſus ẽ quiſpiã obedierit: melior tñ cum ex dei amore obeditur. Illa quippe obedientia neceſſitatis eſt: iſta caritatis. Illuz autem dixerim obedientie gradũ optimum: cũ eo animo opus iniunctũ recipitur quo ⁊ ꝓcipitur. Cũ enim ex volũtate iubentis pendet intentio exequentis: fit vt nec maius minorib⁹ nec min⁹ maioribus ꝯfuſe vt aſſolet adimpletũ quod iniũgitur ſubiecti ſtudiũ impendatur. ſed moderãte animo queque ꝓ ſua dignitate iperia: modũ ſciat vtrobiq; ſeruare: tã in obſeruãdo videlicet iuſſa ꝙ̃ in cauẽdo ꝓhibita. nõ ꝙ minimum horũ que iubent: contẽnendũ putet: etſi nõ minimũ quod minimũ eſt reputet: ſz minimũ ex ꝯparatiõe maioꝝ. Nouit verus hũiliſq; obediens ⁊ minima nõ contẽnere: ⁊ maxime curare que maxima ſunt. intimo quodã deuoti ſinceriq; animi ſapore diſcernens quib⁹ de mãdatis ei qui ꝑeſt: ſuis quodãmodo factis reſpondeat

¶ Ca. xli. De triplici mõ culpe que contrahitur in tranſgreſſione. In libro. Ubi ſupra.

Traduntur a prelatis interdũ minima mãdata: quoꝝ tranſgreſſio leuiora parit peccata. et tñ in deũ nihilominus ꝑuaricatio fit quotiẽs abbatis iuſſio q̃ quidẽ iuſticie nõ repugnat preteritur. Sicut tñ non par cura in executione exigitur: ſic nec par culpa contrahitur ex trãſgreſſione. Et ſiquidem vnus eſt qui offendit: non tñ vnius ponderis q̃ iubentur: nec vnius ſubinde diſcriminis iuſſoꝝ oĩm cenſenda eſt tranſgreſſio. Etſi eni oĩs inobedientia inexcuſabiliter ſit culpabilis: nulla tñ eternaliter dãnabilis. niſi quã remedium

penitentie non ſanat:nulla eſt letaliter
criminalis/niſi que contemptũ ſupbie
non euitat. Magna igitur ſecuritas fi=
lijs obediẽtie:⁊ reuera pax hoibus bo=
neuoluntatis/qñ in omni inobedientia
ſola dãnatur impenitẽtia quã neſcit q̃
diligit deũ. ſola incriminatur ſuperbia
quam facile cauet:qui timet gehennã.
Sed exemplis clarius eluſceſcit quod
dicimus. Si iubẽte ſeniore vt ſileã:ver=
bum mihi forte per obliuionẽ elabitur
reum me fateor inobediẽtie:ſed venia=
liter. Si ex contemptu ſciens ⁊ delibe=
rans ſponte in verba prorupero ⁊ rupe
ro ſilentiũ: ſilentij legis preuaricatorẽ
me cõſtituo ⁊ criminaliter. Et ſi impe=
nitens perſeuero vſq̧ ad mortẽ:pecca=
ui et damnabiliter.

¶ Ca.xlij. De triplici conſide
ratione: qua omne opus preueniri de=
bet. In libro tertio de conſide.

Spiritualis ille homo qui oĩa diju
dicat: vt ipſe a nemine iudicetur/
omne opus ſuũ trina quadã conſidera
tione pueniet. Primũ quidẽ an liceat:
deinde an deceat/poſtremo an expedi=
at. Nam etſi conſtet in criſtiana vtiq̧
phia non decere: niſi quod liceat. non
expedire:niſi quod decet ⁊ licet. nõ con
tinuo tñ oĩe qđ licet decere:aut expe
dire conſequẽs erit. At quomodo nõ in
decens volũtate pro lege vti:poteſtatẽ
exercere:negligere rationẽ? Quanq̧ nõ
minus deiecti q̃ elati animi eſt: veluti
rationis expertẽ. nõ pro ratione:ſed p
libitu agere.nec iudicio agi: ſed appe=
titu.

¶ Ca. xliij. De triplici teſti=
monio:alterius/noſtri/et dei. In q̃buſ=
dam ſententijs.

Nemo ſcit hoim que ſunt in homie
niſi ſpiritus hoĩs qui i ipſo eſt: vt
comparatione interioris teſtimonij ex=
terius oino p nihilo ſit habendũ. Quid
enim mihi cum eorũ laudibus:quibus
ignotus ſum? Qz ſi vel ipe qui in homie
eſt ſpiritus:oĩa que hominis ſunt noſſe
poſſet/pfecto ſufficeret teſtimoniũ eiꝰ.
Nunc autem prauũ eſt ⁊ imperſcruta=
bile cor homĩs: etiam ſibĩpſi. adeo vt
preſentia quoq̧ magna ex parte igno=
ret:futura vero ſua oĩno noſſe nõ poſſit.
Quia tñ aliquatenus nouit preſentia/
ſi non reprehendat nos:nõ quidẽ glori
am/ſed fiduciã habemus ad deũ. Cũ
autem veritatis ipſius quã nihil latet:
ſententiam de nobis tenere meruimus
in ea plane ſecurius poterimꝰ gloriari.
Ut quid enim de alterius hois/aut de
meoipſius iudicio ſolicitus ſum: cuius
nec vituperio reprobus/nec laude pro=
batus inueniar? Fratres ſi me anteve=
ſtrũ oporteret tribunal aſtare: merito
ſuper veſtris laudibus gloriarer. Qz ſi
vel meoipſius iudicio eſſem iudicandꝰ
examine:iure meoipſius teſtimonio cõ=
tentus proprijs laudibus delectarer.
Nũc autem nec veſtro nec meo: ſed dei
iudicio ſum preſentãdus. Quãte inſipi
entie imo ⁊ inſanie eſt/aut i veſtro me/
aut in meoipſius teſtimonio gloriari:
preſertim cũ ipe ſit cuius oculis oĩa
nuda et aperta/⁊ cui nequaq̧ opus ſit
vt quis ei teſtimoniũ phibeat de hoie?

¶ Ca.xliij. De triplici diſtin=
ctione ſapiẽtie. In quibuſdam ſenten.

Dicitur ſapiẽtia carnis que inimi=
ca eſt deo:et ſapientia huius mũ
di ſtulticia apud deum. Utraq̧ iſta ſm
Iacobum apoſtolũ terrena eſt:anima=
lis dyabolica. Scdm hanc ſapientiam
dicuntur ſapientes vt faciant mala:bñ
autẽ neſciunt facere. Nulla tñ ſapien=
tia ſiue carnis ſiue mundi edificat:imo
deſtruit quãcunq̧ domum inhabitat.
Eſt ergo alia ſapiẽtia q̃ deſurſũ eſt:pri=
mum quidem pudica/deinde pacifica
In prio ſermone de natiuitate domini.
Nam ſapientia carnis voluptuoſa eſt:
non pudica. Sapiẽtia mũdi tumultuo
ſa eſt:non pacifica. Sapiẽtia vero que
ex deo eſt:primũ quidẽ pudica eſt. non
querens que ſua ſunt:ſed que ieſu chri
ſti. vt non ſuam quiſq̧ faciat volunta=
tem:ſed conſideret que ſit volũtas dei.
deinde pacifica non abundans in ſen=
ſu ſuo: ſed alieno magis acquieſcẽs cõ
ſilio vel iudicio.

¶Ca.xlv. De triplici gñe paupertatis. In ſermone de omnibꝰ ſanctis de lectione euangelica.

VEritas loquitur que nec falli nec fallere poteſt: ⁊ ipſa eſt que dicit: beati pauperes ſpũ. Sic vos inſenſati filij. Adam diuitias queritis: diuitias deſideratis vſq; adhuc: cũ iam beatitudo pauperũ diuinitꝰ cõmendata predicata mũdo: credita ſit ab hominibꝰ. Querat eas paganus q̄ ſine deo viuit: querat iudeꝰ qui terrenas ꝓmiſſiones accepit. Sed qua fronte: magis autem qua mẽte xp̄ianus diuitias q̄rit: poſtq̄ xp̄us beatos eſſe pauperes p̄dicauit? Quouſq; filij alieni: quouſq; vanitatẽ loquetur os veſtrũ: vt beatũ dicat populũ cui hec ſunt hec viſibilia. hec p̄ñtia cũ filiꝰ dei os ſuũ aperiens locutus ſit veritatẽ: beatos eſſe pauperes ⁊ ve diuitibus? Sed diligẽter attende q̄ nõ ſimpliciter paupes nominat ꝓpter plebeios paupes neceſſitate miſerabili: nõ laudabili voluntate. Spero eãdẽ profuturã eis apud diuine bonitatis miſericordiã: hanc ipſam ſue afflictiõis miſeriam. Scio tamen dominũ nõ de huiuſmodi fuiſſe locutum: ſed de his qui poſſunt dicere cum ꝓpheta: voluntarie ſacrificabo tibi. Attamen non volũtaria quidẽ paupertas omnis: laudem habet apud deum. Nam et ph̄i omnia ſua reliquiſſe legũtur: vt expediti mũdialibus curis: ſtudio vanitatis poſſent vacare liberiꝰ. Et nolebãt cenſu abundare terreno: vt abundarẽt magis ſuo ſẽſu. Hos diſcernit qđ dictũ eſt ſpũ: id eſt ſpũali volũtate. Beati vero pauperes ſpũ: ſpũali ſcꝫ intẽtiõe: deſiderio ſpũali: ꝓpter ſolũ bñplacitũ dei ⁊ aiaꝝ ſalutẽ: qm̄ ipſoꝝ eſt regnũ celoꝝ. Sꝫ q̄s eſt q̄ ſic loquit̄: q̄ ſic beatificat paupes et ſic dicat? Putas poterit verum eſſe? Erit ſine dubio. Siquidem verax ⁊ potens eſt qui promittit.

¶Ca.xlvi. De triplici modo viuendi in congregatione. In ſermone de apoſtolis Petro et Paulo: qui ſic incipit. Glorioſa nobis.

ARbitror q̄ tu q̄ in ꝯgregatione es bene viuis: ſi viuis ordinabiliter ſocialiter: ⁊ humiliter. Ordinabiliter tibi: ſocialiter proximo: hũiliter deo. Ordinabiliter vt in omni cõuerſatiõe tua ſolicitꝰſis obſeruare vias tuas: ⁊ in cõſpectu dñi: ⁊ in cõſpectu ꝓximi: cauens et tibi a peccato: ⁊ illi a ſcandalo. Socialiter vt ſtudeas et amari et amare: blandũ te ⁊ affabilẽ exhibere: ſupportare non ſolũ patienter: ſed ⁊ libẽter infirmitates fratrũ tuoꝝ: tam morum q̄ corpoꝝ. Humiliter vt cũ hec omnia feceris: ſpiritũ vanitatis ſtudeas exufflare: qui ex huiuſmodi naſci ſolet: ⁊ quãtumcunq; illũ ſenſeris: negare omnino conſenſum. Sic et in patiendo malũ: et qm̄ triplex eſt: triplicẽ prouidentiã adhibere te oportet. Eſt enim qđ a te pateris: qđ a ꝓximo: qđ a deo. Primũ eſt auſteritas penitẽtie. ſcđm vexatio aliene malicie. tertiũ flagellũ correctionis diuine. In eo qđ a te pateris debes voluntarie ſacrificare: qđ a ꝓximo patienter ferre: quod a deo ſine murmure ⁊ cũ gratiarum actione ſuſtinere.

¶Ca.xlvij. De tribus que neceſſaria ſunt ad parandũ domũ dñi. In ſermone de dedicatione: qui ſic incipit Olim rex glorioſus.

NOn capit deũ niſi imago ſua. Anima capax illius eſt: que nimirum ad eius imaginem eſt creata. Propter qđ toto cũ deſiderio et digna gratiarũ actione ſtudeamus ei templũ edificare in nobis. Primo quidem loco ſtudeat vnuſq̄ſq; ne diſſideat ipſe a ſemetipſo: quoniã nõ intrabit chriſtus vbi fuerint parietes inclinati et macerie depulſe. Nõne enim corporis ſui domũ integrã anima vult habere: et exire illã neceſſe eſt ſi fuerint a ſeinuicẽ membra diſperſa? Uideat ergo et ipſa ſi deſiderat habitare chriſtũ per fidem in corde ſuo: id eſt in ſeipſa ſolicite caueat ne a ſeinuicem membra eius diſſideant: id eſt ratio volũtas atq; memoria. Sit ergo ſine errore ratio: vt bene congruat voluntati: talem enim voluntas amat. Sit ⁊

voluntas ſine iniquitate: quoniā ratio talem approbat. Alioquin ſi ſeſe iudicat anima propter voluntatis prauitatem in eo qđ per ratione͂ pbat: bellū inteſtinū eſt: et diſcordia periculoſa: quoniam voluntate͂ huiuſmodi ratio ſemp ſuggillat: ſed accuſat: ſed dijudicat: ſʒ condemnat. Sit et memoria ſine ſorde vt nullū in ea peccatū maneat quod non pura confeſſione et dignis fructibus penitentie deleatur. Alioquin conſcientiam in qua peccatū latet: et voluntas odit: ⁊ ratio execratur. Bonum proinde parat habitaculū deo: cuius nec ratio decepta: nec voluntas peruerſa: nec memoria fuerit inquinata.

¶ Ca.xlviij. De triplici apparatu neceſſario ad cuſtodiam caſtri dominici. In ſermone de dedicatione: qui incipit. Domus hec fratres.

Triplici nobis opꝰ eſſe nouerimus apparatu ad cuſtodiam caſtri dominici: munitione videlicet/⁊ armis/et alimentis. Que eſt ergo munitio? Murus continentia eſt: antemurale patientia eſt. Bonus ꝯtinentie murus qui ſic vndiqꝫ circundat et circūcingit: vt nec per oculoꝝ feneſtras: nec per ceteros ſenſus detur ingreſſus morti. Bonū antemurale patie͂tie qđ primos hoſtium ſuſtinet impetus: vt inter plurima temptamenta ſtemus viriliter/⁊ perſeueremus iugiter inconcuſſi. Unicum quippe remediū eſt dū cōtinentia quatitur et quodammodo nutat obijcere patientiam: ⁊ quātuncūqꝫ ferueat ſenſus peccati: negare omnino conſenſum. Oportet aute͂ ⁊ arma parare: arma ſpiritualia potentia deo: non tantū ad reſiſtendum: ſed ad impugnandū quoqꝫ et expugnandū viriliter inimicum. Grauis equidem nobis eſt inimici tentatio: ſed longe grauior illi oratio noſtra. Ledit nos iniquitas eius et verſutia: ſʒ multo amplius noſtra cū ſimplicitas et miſericordia torquet: humilitatem noſtrā non ſuſtinet: vritur caritate noſtra: māſuetudine ⁊ obedientia cruciatur. Jam vero nec nobis alimenta deſunt: qui et ſermones frequenter: et frequētius ſacras lectiones audimus: et interdū ſpiritalis quoqꝫ deuotiōis guſtamus delicias. Panis etiam lachrymarū licet minus ſuauis: optime tamen cōfirmat cor hominis. Habemꝰ ſup omnia de celo panem viuum: corpus domini ſaluatoris. In cuiꝰ vtiqꝫ fortitudine cibi: omnis aduerſe partis deijcitur fortitudo.

¶ Ca.xlix. De tribus periculis in domo domini. vbi ſupra

Nihil nos oportet timere in caſtro domini: ſi tantū fideliter ⁊ viriliter agere voluerimus: vt videlicet nec proditores: nec pauidi: nec deſides inueniamur. Nam ꝓditores quide͂ ſunt qui diſcordias ſemināt: et nutriunt ſcādala. Sicut enim in pace factus eſt locus domini: ſic in diſcordia locum diabolo fieri manifeſtum eſt. Omnino proditore͂ ſeſe nouerit: quicūqꝫ eſt ille qui vicia quelibet in domum domini conatur inducere: ⁊ templum dei ſpeluncam vult facere demonioꝝ. Secundo loco illud eſt cauendū: ne quis forte puſillanimitate deiectus fugiat a munitione: ibi trepidans timore vbi non eſt timor: vbi vero ſummū periculum eſt: inſana temeritate ſecurus. Hoſtilibꝰ enim manibus: hoſtilibus gladijs ſe exponit: quicūqꝫ eſt ille qui fugit: ac ſi ignoret quoniam hoſtes illi omnino carent miſericordia. Crudeles quide͂ in alienos: ſed multo crudeliores in ſuos: quippe crudeliſſimi in ſeipſos. Jam vero tertium quoqꝫ periculum breuiter dico. Quid prodeſt ſi nec ꝑdere caſtrum/nec relinquere velis: ſed ſegnis et deſidioſus in eo permaneas. Toto proinde animo: tota virtute caſtrum domini manutenere laboremus: ſoliciti contra omnes inimici verſutias ⁊ aduerſus omnia eius machinamenta parati.

¶ Ca.l. De veritate: caritate: ⁊ fortitudie. In ſermone in rogationibus: qui incipit. Quis veſtrum habebit amicum.⁊c.

HIs tribus egere me fateor: verita
te/caritate/fortitudiē. Deficit ꝗ̄p
pe ratio mea pre ignorantia veritatis:
languet et voluntas pre inedia affecti=
onis: infirmat caro pre inopia fortitu=
dinis. Nā et ratio minus intelligit que
agenda ſūt: et voluntas minus diligit
intellecta. Et ad hec etiā corpus quod
corrūpitur aggrauat animam: vt non
quecunqꝫ volumus illa faciamꝰ. Neqꝫ
eni paterer hunc defectū: ſi iugiter ex=
ercitata eſſet ratio in inquiſitiōe verita
tis: voluntas in deſiderio caritatis: ca=
ro in operatione virtutis.

¶ Capi. li. De triplici timore.

In ſmōe ꝑmo de dñica poſt oct. ephie.

TImor ad ima cogitationē dedu=
cit et inferioribus imoratur: atqꝫ
horrenda loca pauida mēte colluſtrat.
In ſcdo ſermōe. vbi ṡ. Eſt autē duplex
timor: cōis et notus omnibus. tertius
minus cōis: et minus notus. Primus
enim timor eſt ne cruciemur in gehēna.
ſcōs ne excluſi a viſione dei ꝑuemur tā
ineffabili gloria. tertiꝰ timor replet ani
mā omni ſolicitudine timidā: ne forte
deſeratur a gratia. Et quidē oīs timor
dñi ſicut aqua extinguit ignē: ſic extin=
guit peccati cōcupiſcentiā. ſed is maxi=
me cū ad oēm tentationē ſtatim occur=
rit: ne forte cōtingat amittere gratiam
vt ſibi derelictꝰ homo: labat quotidie
de malo in peius. de periculo minori in
grauiorē culpā: quales vtiqꝫ multos vi
demus cū in ſordibus ſint: ſordeſcētes
adhuc. Nam aduerſus timorē iſtū nō
eſt vnde blandiatur ſibi anima: ſiue de
minori forte quātitate peccati: ſiue de
emendatione futura. Talibus eni blā=
dimentis impediunt aliquatenus duo
prima genera timoris.

¶ Ca. lij. De tribus in quibus cōſiſtit ſūma ſpiritalis exercicij.

In ſermone ſecūdo de apoſtolis petro ⁊ paulo qui incipit Sancti iſti.

HEc ſpiritalis ſumma eſt exercicij:
hec forma ſtudij ſpiritalis: vt ſa=
piēter diſponamus preſentia noſtra: re
cogitemꝰ in amaritudie aie noſtre pre=
terita: futura quoqꝫ ſolicite ꝓuideamꝰ
Sobrie et iuſte et pie viuamus in hoc
ſeculo (ait apoſtolus) vt videlicꝫ in pre
ſenti ſobrietas obſeruetur. vt iuſta ſa=
tiſfactione preterita que nobis ſine fru
ctu ſalutis preteriere tēpora redimant
vt pietatis clipeū imminētibus de fu=
turo ꝑiculis opponamus. Sola eſt eni
que ad omnia valet pietas: cultus ſcꝫ
dei humilis et deuotꝰ. nec aliter nobis
eſt prouidere nouiſſima: niſi vt vniuer=
ſa que nobis imminere vidētur pericu
la: ſedula nobiſcū cogitatiōe verſantes
diſcamus de noſtra oīno induſtria. ma=
gis autē de noſtris diffidere meritis et
ſoli nos diuine protectioni cōmittere:
pio quodā mētis affectu/ et effectu pie
intentionis nos ꝓijcientes in ipſū: cuiꝰ
datū optimū et donū perfectū eſt. con=
ſūmatio felix: ⁊ mors precioſa. Utinam
hec in nobis inueniantur: vt ſuauiter
omnia noſtra per ſapientiā diſponamꝰ
vt intellectu peccata preterita dānemꝰ
vt ꝓuideamus futura conſilio. Utinā
ſapiamꝰ ad preſentis vite moderatio=
nem: vtinā intelligamus ad preterite
correctionē: vtinā deuota in deum fide
prouideamus: vt felicē habeamus ipo
miſerante conſūmationē. Hic eñ eſt fu
niculꝰ triplex quo trahimur ad ſalutē.
ordinata cōuerſatio: rectum iudicium:
fides deuota.

¶ Ca. liij. De morte: diabolo: ⁊ peccato.

In ſermone primo de trāſitu ſancti malachie: qui icipit. De celo vobis hodie. ⁊c.

DUra et inexorabilis mors: ceca et
improuida: nec mirū iniquā eſſe
quā generauit iniqtas: incōſideratam/
quā ſeductio noſcitur peperiſſe. Nihil
inqꝫ mirū ſi ferit ſine diſcretione que ve
nit ex ꝓuaricatione: ſi ſit crudelis ⁊ fa=
tua que ex antiqui ſerpētis fallacia et
mulieris inſipiētia prodit. Omniū ele=
ctorū caput furibūda ꝑuaſit. Peruaſit
vtiqꝫ immunē: ſed nō immunis euaſit.
Impegit in vitā mors: et incluſit intra
ſe mortē vita: ⁊ abſorpta eſt mors in vi=
ta. Hamū ſibi deuorās: ide teneri cepit

vnde viſa eſt tenuiſſe. Ac fortaſſe quis
dicat. Quomodo mors a capite ſupa=
ta videtur: que tanta adhuc libertate
ſeuit in mēbra? Si mors mortua: quō
occidit? Si victa quō preualet vniuer=
ſis: et non eſt homo qui viuat et non vi
deat mortem? Victa plane mors opus
diaboli: ⁊ peccati pena: victū peccatū
cauſa mortis: victus ⁊ ipſe malignus:
et peccati auctor ⁊ mortis. Nec modo
victa ſunt hec: ſed ⁊ iudicata iā ⁊ dam=
nata. Diffinita quidē: ſed nondū pro=
mulgata ſentētia eſt. Deniqꝫ iā diabo=
lo ignis paratus eſt: etſi nondū ille p̄cipi=
tatus in ignem/ modico adhuc tēpore
ſinitur malignari: tanqꝫ malleus cele=
ſtis opificis: factus eſt malleus vniuer
ſe terre. Terit electos ad eorū vtilitatē
reprobos cōterit in eorū damnationem
Qualis autē paterfamilias tales ⁊ do
meſtici eius: peccatū ſcilꝫ et mors. Nā
⁊ peccatū licꝫ ſimul cū xp̄o cruci ipſius
nō dubitet affixū: adhuc tamē interim
non regnare quidē ſed habitare in ipſo
etiā dum viueret ap̄lo permittebatur.
Sic et mors ipſa minime quidē abeſſe
cogitur: ſed cogitur nō obeſſe. Erit aūt
cum dicet: vbi eſt mors victoria tua?
Et ipſa ſiquidē inimica nouiſſima de=
ſtruetur. Nunc vero moderante eo qui
imperium habet vite et mortis ⁊ mare
ip̄m certis coercet litoꝝ metis: mors ip
ſa dilectis dn̄i ſōnus refrigerij eſt. Peſ=
ſima quidē mors peccatorū: quorum ⁊
natiuitas mala et vita peior. Sed pre=
cioſa eſt mors ſanctorū: precioſa plane
tanqꝫ finis laborū/ tanqꝫ victorie conſū
matio/ tanqꝫ vite ianua: ⁊ perfecte ſecu
ritatis ingreſſus

Ca. liiij. De caritate: caſtita te: ⁊ hūilitate. In ep̄la xlij. ad henricū Senonenſem archiepiſcopum.

CAritas: caſtitas: hūilitas: nulliꝰ
quidē coloris ſūt: ſed nō nulliꝰ de=
decoris/ nec mediocris decoris/ qui di=
uinos quoqꝫ delectare poſſit aſpectus.
Quid caſtitate decorius que mūdū de
immundo conceptū ſemine: de hoſte do
meſticū: angelū deniqꝫ de homie facit?
Differūt quidē inter ſe: pudicus homo
⁊ angelus: ſed felicitate nō virtute. Sꝫ
⁊ ſi illius caſtitas felicior: huius tamē
fortior eſſe cognoſcit. Sola eſt caſtitas
que in hoc mortalitatis ⁊ loco ⁊ tēpore
ſtatū quēdā imortalis glorie repreſen=
tat. Sola inter nuptiarū ſolennia: mo=
rem beate illiꝰ vendicat regiōis: in qua
neqꝫ nubēt neqꝫ nubētur: prebēs quo=
dāmodo terris celeſtis iā illius cōuer=
ſationis experientiā. Vas interim fragi=
le qđ portamus in quo et crebro p̄icli=
tamur: tenet et caſtitas in ſanctificati=
onē: et inſtar odoriferi balſami. quo cō
dita cadauera incorrupta ſeruant: ſen=
ſus ipſa et artus cōtinet et conſtringit:
ne diſſoluātur in ocijs: ne corrūpantur
in deſiderijs: ne carnis voluptatibꝰ cō
putreſcant. Verū quātalibet venuſtate
ſui caſtitas eminere appareat: ſine ca=
ritate tamē nec preciū habꝫ nec meri=
tum. Nec mirū. Qđ em̄ abſqꝫ illa bonū
ſuſcipitur? Fides. Sꝫ nec ſi mōtes trāſ=
ferat? Scia. Sed nec illa quidē q̄ lin=
gua loquitur angeloꝝ? Martiriū. Nec
ſi tradidero inquit corpus meum ita vt
ardeā. Nec abſqꝫ illa qđlibet bonū ſu=
ſcipitur nec cū illa quātūlibet exiguū
reſpuitur. Caſtitas ſine caritate: lāpas
eſt ſine oleo. Subtrahe oleū: lampas
non lucet. Tolle caritatē: caſtitas non
placet. Iam de tribus q̄ propoſuimus
ſola tractāda reſtat hūilitas. Hec dua
bus premiſſis virtutibus intantū eſt
neceſſaria: vt abſqꝫ iſta ille nec eſſe vir=
tutes videātur. Nempe vt caſtitas ſeu
caritas detur: humilitas meretur: qm̄
humilibus deus dat gratiam. Seruat
acceptas: qꝛ nec requieſcit ſp̄us niſi ſu
per quietū et humilē. Seruatas conſū
mat/ nā virtus in infirmitate: hoc eſt in
humilitate perficitur. Inimicā omnis
gratie omniſqꝫ peccati initium debellat
ſuperbiā: et tam a ſe q̄ꝫ a ceteris virtu
tibus ſuperbam illius ꝓpulſat tyran=
nidē. Siquidē cū ex alijs q̄buſqꝫ bonis
viriū ſuarū magis capere ſoleat incre=
mentum ſuperbia: ſola hec oīm propu
gnaculū quoddā turriſqꝫ virtutū eiꝰ
fortiter reſiſtit malicie: obuiat p̄ſūptioni.

¶ Ca. lv. De tribus impulſo-
ribus homnis. Super cantica. ſermo-
ne. lxxxv.

IMpulſor hoīs diabolꝰ eſt/impul-
ſor mūdus/impulſor homo. Quis
iſte homo ſit q̄ris. Quiſqꝫ ſui. Noli mi-
rari. Uſqꝫ adeo homo impulſor ſibi eſt
et ſuimet precipitator: vt non ſit quod
in altero propulſore formides: ſi ipſe a
te proprias cōtineas manus. Manus
tua: conſenſus tuus. Si diabolo ſugge
rente/vel ſeculo ſuadēte/ qđ nō oportꝫ:
aſſenſū tuū tenueris ⁊ non dederis mē-
bra tua arma iniquitati: nec ꝑmiſeris
peccatū regnare in tuo mortali corpe:
tibi malicia omīno nil nocuit. Uide ne
magis ꝓfuerit. Cum igit̄ tres ſint ſtāti
imminētes: horū diabolus liuore ma-
licie: mūdus vento vanitatis: homo ſe-
metipſū pondere ſue corruptionis im-
pellit. Impellit diabolus ſed non euer
tit: ſi tu quidē tuū illi negaueris auxi-
liū vel aſſenſū. Eſt et mūdus impulſor
quia in maligno poſitꝰ eſt: impellit oēs
ſed ſolos euertit amicos ſuos/id eſt cō-
ſentaneos ſibi. Nolo eſſe amicus muu
di ne cadam. Nam qui vult mūdi huiꝰ
eſſe amicns: inimicus dei conſtituitur:
quo vtiqꝫ nullꝰ grauior caſus. Ex qui-
bus ſatis clarꝫ q̄ꝫ ſit homo precipuus
impulſor ſui: qui ſuo ſine aliēo impul-
ſu cadere pōt: alieno abſqꝫ ſuo nō pōt.
Cui nam horū precipue reſiſtendum?
Nempe huic qui eo moleſtior quo inte
rior ſolus deijcere poteſt ⁊ ſufficit: cum
ſine ipſo alij poſſint facere nichil. Non
ſine cauſa ſapiens expugnatori vrbiū
pretulit virum qui animo ſuo dn̄atur.

¶ Ca. lvj. De tribus generibꝰ
nō habitantiū in adiutorio diuino. Su
per pſalmū Qui habitat ꝟſu. i. ⁊ ſer. i.

TRia eorū reperies genera: qui nō
habitāt in adiutorio diuino. Unū
non ſperantiū/ aliud deſperantiū/ ter-
tiū fruſtra ſperantiū. Neqꝫ eni habitat
in adiutorio diuino: qui nō poſuit deū
adiutorem ſuū: ſed confidit in virtute
ſua: ⁊ in multitudine diuitiarū ſuarum
et ſola tēporalia querēs: elongatur ab
adiutorio dei: qđ ſibi adhuc neceſſariū
eſſe nō reputat. Forte em̄ feruorē habꝫ
quis potens in vigilijs: in ieiunijs: in
labore: et ceteris hmōi: aut etiam mul
torū vt ſibi videtur diuitias meritorum
longo tempore acquiſiuit: et in his cō-
fidens remiſſior eſt in timore dei: facile
iam ad ocioſitates et curioſitates per-
nicioſa quadā ſecuritate declinat/mur
murat/detrahit/dijudicatqꝫ. Qui pro-
fecto ſi habitaret in adiutorio dei: attē-
deret vtiqꝫ ſibi: et timeret offendere eū
quem ſibi cognoſceret adhuc tam ne-
ceſſariū eſſe. Tanto ſiquidē amplius ti
mere deum et magis ſolicitus eſſe de-
buerat: quāto maiora eius munera iā
percepit. Neqꝫ enim que habemus ab
eo/ſeruare aut tenere poſſumus ſine eo
Sunt vero aliqui qui in cōuerſiōis ini-
tio ſatis timorati et ſoliciti ſunt: donec
initium aliquod conuerſionis accepe-
rint et cū multo magis deſeruire debu-
erant: ſic agere incipiunt acſi dicāt. Ut
quid ei ſeruiamus vltra: quando iā ha
bemus quod daturus eſt? O ſi ſcires q̄ꝫ
parꝫ eſt quod habes: et hoc ipſū q̄ꝫcito
perdis: ſi non ſeruauerit ille qui dedit.
Hi ſunt qui non ſperant in domino: qui
propterea non habitāt in adiutorio al-
tiſſimi: qꝛ nō reputant illud neceſſariū
eſſe. Sunt autem alij qui et deſperant:
hi videlicet qui conſiderantes imbecil-
litatē propriam deficiunt. et obruūtur
a puſillanimitate ſpūs: habitantes in
carne ſua: ⁊ circa īfirmitatē ꝓpriā ſemꝑ
intenti: vt oīa que patiunt̄: curſim enu-
merare parati ſint. Ubi eni intenderis:
ingenium valet. In adiutorio autē dei
non habitant neqꝫ nouerunt illud: ſed
nec aſſurgere valent: vt aliquando cogi
tent illud. Sunt autem alij qui ſperant
quidem in dn̄o ſꝫ fruſtra: quia ſic de mi-
ſericordia eius ſibiipſis blandiūtur: vt
a peccatis ſuis nō emēdentur. Uana eſt
oīno ſpes iſta et hec confundit: eo ꝙ ca-
ritas deſit. Fruſtra ſiquidem ſperat qui
contēptu ſuo: gratiā a ſe repellit: ⁊ ſpem
ſuam prorſus euacuat. Nullus horum
triū habitat in adiutorio altiſſimi. Pri-
mus enim habitat in meritis ſuis: ſecū

dus in penis: tertius in vicijs. Immunda habitatio tertij/anxia ſcdi/ſtulta et periculoſa primi. Qui ꝯſideratione proprie infirmitatis deſpatione deſiciũtur: in adiutorio altiſſimi non habitant: q̃a deſperant. Priores autem idcirco non querunt: quia nequaq̃ ſibi illud neceſſarium ſentiũt. Extremi vero propterea longe ſunt: ꝙ eo modo querant auxiliũ dei: quo obtinere nõ poſſũt. Soli eñ in adiutorio altiſſimi habitant qui id ſolũ obtinere deſiderant: id ſolũ amittere trepidant: ſedula circa illud ⁊ ſolicita cogitatione ꝟſantes: q̃ eſt vtiq̃ pietas cult⁹ dei. Beatus plane q̃ ſic habitat in adiutorio altiſſimi: q̄ꝛ in protectione dei celi cõmorabit̃. Quid ei nocere poterit eorũ que ſub celo ſunt: quẽ deus celi ꝓtegere et cõſeruare voluerit? Igitur nihil eorũ que ſub celo ſũt timere poteſt: quiſquis protectionẽ dei habere meruerit.

¶ Ca. lvij. De tribus male fructificantibus. In ſermone de ſancto Benedicto.

Sunt qui fructũ ſuum non faciunt: ſunt qui faciunt: ſed non ſuũ. ſunt qui faciũt ſuũ: ſed nõ in tẽpore ſuo. Sũt inq̃ arbores infructuoſe: vt ſũt querc⁹ ⁊ vlm⁹ ⁊ ſilueſtres alie arbores. Sꝫ hmõi nemo plantat in orto ſuo: q̄ꝛ fructũ non faciũt: ⁊ ſi quẽ faciũt: non humano eſui apt⁹ eſt: ſꝫ porcino. Tales ſunt filij hui⁹ ſeculi: agẽtes in cõmeſſationib⁹ et ebrietatibus: in cubilib⁹ ⁊ impudicitijs. hec nanq̃ porcoꝝ cibus ſunt: quibus chriſtianus nõ debet adherere. Sicut enim caro porcina cũ comeditur noſtre adheret carni: vt iã ſit vna caro: ſic tranſgreſſor dñici p̄cepti: ſpurcos ſibi ſpũs ſociat ⁊ adherendo eis vnus cũ eo efficitur demon. Arbores autem que fructũ faciũt ſed non ſuum ypocrite ſũt: cũ Symone cyreneo crucẽ portantes non ſuam: qui religioſa intentione carentes angariantur: ⁊ que non amant amore glorie quã deſiderant: facere cõpelluntur. Nam in eo qḋ dicitur in tempore ſuo: arguuntur quidã ante tẽpus fructificare volentes. Nonne eni ⁊ arboribus noſtris citius q̃ oporteat pullulantibus: timemus oĩno floribus intempeſtiuis? Sic ſunt aliqui quoꝝ fructus q̄ꝛ nimis propere: minus proſpere oriunt̃. Hi ſunt qui in initio cõuerſionis ſue alijs cõtinuo velle fructificare preſumũt: ꝯtra legis decreta arare in primogenito bouis: ⁊ ouis tondere primogenita feſtinantes

¶ Ca. lviij. De triplici arrogãtia ⁊ duplici ignorantia. In libro de diligendo deum.

Homo factus in honore: cũ honorẽ ipm̃ nõ intelligit: talis ſue ignorãtie merito cõparat̃ pecorib⁹: velut quibuſdã p̄ſentis ſue corruptiõis ⁊ mortalitatis cõſortib⁹. Fit igit̃ vt ſeſe nõ agnoſcẽdo egregia ratiõis munere creatura irrationabiliũ gregib⁹ incipiat aggregari. dũ ignara ꝓprie glorie q̃ abint⁹ eſt: cõformãda foris reb⁹ ſenſibilib⁹: ſuaipſi⁹ curioſitate abducit̃: efficit̃q̃ vna de ceteris ꝙ ſe pre ceteris nihil accepiſſe itelligat. Itaq̃ valde cauẽda hec ignorantia q̃ de nobis min⁹ nobis forte ſentim⁹ ſꝫ nõ min⁹ imo et plus illa q̃ plus nobis tribuim⁹. Qḋ fit ſi bonũ quodcũq̃ in nobis eẽ: et a nobis decepti putem⁹. At vo ſup vtrãq̃ ignorãtiã declinãda ⁊ execrãda illa p̄ſũptio eſt: q̃ ſciẽs ⁊ prudẽs forte audeas de bonis nõ tuis tuã q̄rere gloriã ⁊ ꝙ certus es a te tibi nõ eſſe: inde tñ alteri⁹ rape honorẽ nõ verearis. Prior equidem ignorantia gl'iam non habet. Poſterior vero habet quidem: ſed non apud deum. Ceterum hoc tertium malum quod iam ſcienter cõmittitur: vſurpat et contra deum. Intantum deniq̃ ignorantia illa poſteriori: hec arrogantia grauior et periculoſior apparet: quo per illam quidem deus neſcitur: per iſtã et contemnitur. Intantum et priori deterior ac deteſtabilior: vt cum per illam pecoribus: per iſtam et demonibus ſociemur. Eſt quippe ſuperbia et delictũ maximum vti datis tanq̃ innatis: et in acceptis beneficijs gloriam vſurpare benefici.

¶ Ca. lix. De triplici ignorantia. Super cantica. ſermone. xxxv.

Ignorans ignorabitur: ſiue ſe ſiue
deum ignorare contingat. Utrūqꝫ
ſine dubio. Utraqꝫ dānabilis eſt igno-
rantia: vtralibet ſufficit ad perditionē
Super cantica. ſermone xxxvi. Uolo ꝑ-
inde animā primo omniū ſcire ſeipſam
ꝙ id poſtulet ratio et vtilitatis et ordi-
nis. Et ordinis quidem: quoniā quod
nos ſumus: primum eſt nobis. Utilita-
tis vero: quia talis ſcientia non inflat
ſed humiliat. Porro ad ſe humiliandū
nihil anima inuenire viuacius ſeu accō
modacius poteſt: ꝙ ſi ſe in veritate in-
uenerit tantū non diſſimulet: non ſit in
ſpiritu eius dolus: ſtatuat ſe ante faciē
ſuam: ne ſe a ſe auertere abducat. Nō-
ne ita ſe intuens clara luce veritatis ve
re humiliabitur in hac vera cognitiōe
ſui: cum ſe perceperit oneratam pecca-
tis: mole huiꝰ mortalis coporis aggra
uatam: terrenis intricatā curis: carna-
lium deſideriorum fece infectā/cecam
curuam/infirmam/implicitam multis
erroribus: expoſitā mille periculis: mil
le timoribus trepidā: mille difficultati
bus anxiam: mill e ſuſpitiōibus obno-
xiam: mille neceſſitatibus erumnoſā:
procliuē advicia/inualidam ad virtu-
tes? Unde iam huic extollētia oculoꝝ:
vnde leuare caput? Nonne magis con
uertetur in erūmna ſua: dum cōfigitur
ſpina? Cōuertetur inqꝫ ad lachrymas:
cōuertetur ad planctus et gemitus: cō
uertetur ad dominum. Porro conuerſa
ad dominū recipiet conſolationē: quia
pater eſt miſericordiarū ⁊ deus totius
conſolatiōis. Nec mediocris dei viſio:
pium ⁊ deprecabilē experiri: ſicut reuera
benignꝰ ⁊ miſericors eſt. Tali itaqꝫ ex-
perimento et tali ordine ſalubriter in-
noteſcit deus: cum prius ſe homo noue
rit in neceſſitate poſitū. et clamabit ad
dn̄m et exaudiet eum: atqꝫ hoc modo
erit gradus ad notitiā dei tui cognitio.
Sed iam demū aduerte quomō vtraqꝫ
cognitio ſit tibi neceſſaria ad ſalutem:
ita vt neutra carere valeas cum ſalute
Super cantica. ſermone xxxvij. Nam
nemo abſqꝫ ſui cognitione ſaluatur: de
qua nimirum mater ſalutis humilitas
oritur: et timor dn̄i: qui et ipſe ſicut eſt
initiū ſapientie: ita eſt et ſalutis. Quid
ſi ignoras deū? Poterit ne ſpes eſſe ſa-
lutis cum dei ignorātia? Nec hoc qui-
dem. Nec enim potes aut amare quem
neſcias: aut habere quem non amaue-
ris. Noueris proinde te: vt deū timeas
Noueris ipſum: vt eque ipſum diligas
In altero initiaris ad ſapientiam: in al
tero et cōſummaris: quia intiū ſapien
tie timor dn̄i eſt ⁊ plenitudo legis eſt ca
ritas. Tam ergo vtraqꝫ ignorantia ca-
uēda eſt tibi: ꝙ ſine timore ⁊ amore dei
ſalus eſſe non poteſt. Cetera indifferen
tia ſunt: nec ſalutē ſi ſciātur: nec dāna
tionē ſi neſciantur habentia. Ubi ſupra
ſer. xxxvi. Neqꝫ em̄ omnis ignorantia
damnat: ſed et multa et innumera con-
ſtat eſſe que neſcire liceat abſqꝫ dimi-
nutione ſalutis. Uerbigratia. Si igno-
ras fabrilem artē: ſeu carpentariā: aut
cementariā: et quecunqꝫ iſtiuſmodi ar-
tes ſunt: que ad vſus vite preſentis ab
hominibus exercentur: nunquid impe-
dit ad ſalutē? Etiam abſqꝫ omnibus il
lis artibus que liberales dicunt (ꝙuis
honeſtioribꝰ vtilioribuſqꝫ ſtudijs et di-
ſcātur ⁊ exerceātur) ꝙplurimi hominū
ſalui facti ſunt: placētes moribus atqꝫ
operibus. Ibidem ſermone. xxxvij. Nō
tamen dico cōtemnēdam aut negligen
dam ſcientiam litterarū que ornat ani
mam et erudit eā: et facit vt poſſit etiā
alios erudire. Sed duo illa oportet et
expedit vt ꝓcedāt: in quibꝰ ſūma ſalutꝪ
cōſtituit: ſicut ſupior ratio declarauit.

Ca. lx. De tribꝰ bonis emi-nētioribꝰ in hoīe. In li. de diligēdo deū.

Querat hō eminētiora bona ſua in
ea parte ſui q̄ ꝑeminet ſibi: hoc ē
in anima: q̄ ſūt dignitas: ſciētia: virtꝰ.
Dignitatē in hoīe liberū dico arbitriū:
in quo ei nimirꝫ datū eſt ceteris non ſo-
lū ꝑeminere ſꝫ etiā preſidere aīantibꝰ.
Sciētiā vero qua eandē in ſe dignitatē
agnoſcat: nō a ſe tn̄. Porro virtutē qua
ſubinde ipꝫ a quo eſt ⁊ inq̄rat nō ſegnit
et teneat fortiter cū inuenerit. Itaqꝫ ge
minū vnū q̄dqꝫ triū horū appet. Digni

tatem ſiquidē demōſtrat humanā: non
ſolū nature p̄rogatiua : ſed etiā potētiā
dn̄atus qua terror hominis ſup cūcta
aiantia terre iminere diſcernit. Sciētia
quoqꝫ duplex erit: ſi hanc ip̄am digni=
tatē: vel aliud qđcūqꝫ bonū in nobis: et
nobis ineſſe et a nobis nō eſſe ꝯgnoueri
mus. Porro virtus ⁊ ipſa eque bifaria
cognoſcet: ſi auctorē ꝯſequēter inq̄rimꝰ
inuēctoqꝫ inſepabiliter inheremus. Di
gnitas ergo ſine ſcientia nō ꝓdeſt. Illa
vero etiam obeſt: ſi virtus defuerit. Qđ
vtrūqꝫ ratio ſubiecta declarat. Habere
em̄ qđ habere te neſcias quā gloriā ha
bet? Porro noſſe qđ habeas: ſꝫ quia a
te nō habeas ignorare: habet gloriā: ſꝫ
nō apud deū. Utrūqꝫ ergo ſcias neceſſe
eſt: ⁊ q̄d ſis: et ꝙ a teipſo non ſis : ne aut
oīno videlꝫ nō glorieris: aut inanit glo
rieris. Quāobrē cū duabus his digni=
tate atqꝫ ſcientia opus eſt et virtute: q̄
vtriuſqꝫ fructus eſt: per quā ille inquiri
tur ac tenet qui oīm auctor ⁊ dator me
rito glorificetur de omnibus.

Ca.lxj. De triplici mō ſciē=
di. Super cantica. ſermone xxxvi.

SCias quo ordine/quo ſtudio/quo
fine/queq̄ noſſe oporteat. Quo or=
dine vt id prius qđ maturiꝰ ad ſalutē.
Quo ſtudio: vt id ardētiꝰ qđ vehemētiꝰ
ad amorē. Quo fine: vt nō ad inanē glo
riā aut curioſitatē: aut aliq̄d ſimile: ſꝫ
tantū ad edificationē tuā vel proximi.
Sunt nāqꝫ qui ſcire volūt eo fine tantū
vt ſciāt: et turpis curioſitas eſt. Et ſūt
qui ſcire volūt vt ſciant ipi: ⁊ turpis va
nitas eſt. Et ſūt itē qui ſcire volunt. vt
ſcientiam ſuā vendant (verbi cauſa) ꝓ
pecunia: pro honoribꝰ: ⁊ turpis queſtꝰ
eſt. Sed ſunt quoqꝫ qui ſcire volunt vt
edificent: et caritas eſt. Et item ſūt qui
ſcire volūt vt edificent: et prudentia eſt
Horum omniū ſoli vltimi duo nō inue=
niūtur in abuſione ſciētie: q̄ppe qui ad
hoc volunt intelligere: vt bene faciant.
Scienti em̄ bonū et non facienti: pctm̄
eſt illi. Ac ſi per ſimilitudinē dicat. Su=
menti cibū ⁊ nō digerēti : pnitioſū eſt ei.
Cibus ſiquidē indigeſtus et qui bonā
non habꝫ decoctionem: malos generat
humores: ⁊ corrumpit corpus : non nu
trit. Ita ⁊ multa ſcientia ingeſta ſtoma
cho anime qui eſt memoria : ſi decocta
igne caritatis non fuerit: ⁊ ſic per quoſ=
dam artus anime : mores ſcilicet atqꝫ
actus tranſfuſa atqꝫ digeſta: quatenus
ipſa de bonis q̄ nouerit: vita atteſtāte
et moribus: bona efficiatur. Nonne il=
la ſcientia reputabitur in peccatū: tāqꝫ
cibus cōuerſus in prauos noxioſqꝫ hu=
mores? An nō malus humor peccatū?
An non mali hūores praui mores? An
non inflationes et tortiones in conſciē=
tia ſuſtinebit qui hmōi eſt: ſciēs videlꝫ
bonum et non faciens?

Ca.lxij. De tribus occultiſ.
In quibuſdam dictis.

TRia ſūt occulta. Illicita actio/do
loſa intentio/ impudica affectio.
Praua operatio inquinat memoriam.
Doloſa intentio rationem vel mentem
Impudica affectio voluntatē. Munda
tur memoria per confeſſionem: mens ꝑ
lectionē: affectio vel voluntas per ora=
tionem. Ab alienis mundus eris ſi nō
inſultes : ſi non diſcedas: ſi non conſen
tias: ſi non diſſimules. Iuſticie eſt non
cōſentire: ſed cū rigore reſiſtere. Forti=
tudinis nō diſcedere: ſed mala proximi
patienter tolerare. Temperātie nō in=
ſultare: ſed cū moderamie cōpati. Pru
dentie non diſſimulare : ſed ſolicite vbi
mala deſinant prouidere.

Ca.lxiij. De triplici corde.
In quibuſdam dictis.

EST cor altū/cor hūile/ cor medio=
cre. Dicit ꝓpha. Redite p̄uarica=
tores ad cor. Prima acceſſio p̄uarica=
toris ſerui eſt ad cor hūile: ad qđ trahi
tur per iudiciū. Scđa acceſſio mercēna
rij ad cor mediocre: ad qđ vocatur per
conſiliū. Tertia filij ad cor altū: ad qđ
leuat per deſideriū: ⁊ tūc ſupra cor ele=
uat deꝰ: vt dū nō pōt cōprehēdi ꝑ rōnē
deſideretur per affectionē et amorem.

Ca.lxiiij. De tribus petiti=
onibꝰ cordis. In ſermone quinto de.xl.

PEtitiones cordis in tribus credo conſtare:necvideo quid preter illa electus quiſqꝫ ſibi debeat poſtulare Duo quidem huius tēporis ſunt: id ē bona corpris/⁊ bona anime.tertiū vero eſt beatitudo vite eterne. Nec mireris ꝙ bona corporis a deo dixerim eſſe querenda: qm̄ eius ſūt corporalia oīa ſicut et ſpiritalia bona. Ab eo ergo eſt petendū et ſperandū nobis:vnde poſſimus in eius ſeruitio ſuſtētari. Veruntm̄ pro neceſſitatibꝰ anime orandū eſt nobis et frequētius ⁊ feruentius :id eſt ꝓ obtinenda gratia dei/animeqꝫ virtutibus. Sic et provita eterna tota pietate et toto nobis orandū eſt deſiderio: vbi nimirum et corporis et anime plena et perfecta eſt beatitudo. In his ergo tribusvt cordis petitiōes ſint:tria nobis ſunt obſeruanda. Nam ⁊ in prima quidem ſuperfluitas: et in ſecūda impuritas:et in tertia elatio interdū ſuperbie ſolet ſurrepere. Nōnunqꝫ enim tēporalia queri ſolent advoluptatē/virtutes ad oſtentationē: ſed et vitam eternam fortaſſis aliqui nō in hūilitate querūt ſed tanqꝫ in fiducia ſuorum meritorum Nec hoc dico quin accepta gratia fiduciam donet orandi:ſed nō oportetvt in ea conſtituat quiſqꝫ fiduciā impetrādi hoc ſolum conferunt hec premiſſa dona:vt ab ea mia que tribuit hec ſperētur etiā ampliora. Sit ergo orō que ꝓ temporalibꝰ eſt circa ſolas neceſſitates reſtricta : ſit orō que pro virtutibus eſt anime ab omni impuritate ⁊ circa ſolū beneplacitū dei intenta. Sic ea que fit pro vita eterna in oī hūilitate: ꝑſumēs de ſola miſeratiōe diuina/ vt dignū eſt non querit que ſua ſunt. Quāobrē puto de illa dictū. Lex domini immaculata conuertens animas:ꝙ ſolavidelꝫ ſit q̄ ab amore ſui et mundi auertere poſſit animū et in deum dirigere. Nec timor quippe nec amor priuatus cōuertunt animū:mutant interdū actum:vultū: ⁊ habitū: affectū nunqꝫ. Facit quippe nonnunqꝫ et ſeruus opus dei: ſed quia non ſponte in ſua adhuc duricia ꝑmanere cognoſcitur. Facit et mercennariꝰ ſed quia non gratis propria trahi cupiditate conuincitur. Porrovbi proprietas ibi ſingularitas:vbi autē ſingularitas:ibi angulus. vbi vero āgulus:ibi ſine dubio ſordes ſiue rubigo. Sit itaqꝫ ſeruo ſua lex:timor ipſe quo cōſtringitur. Sit mercennario ſua cupiditas: qua et ipſe artatur quādo tentatur abſtractus et illectus. Sed harum nulla aut ſine macula ē:aut animas cōuertere poteſt. Caritas vero ꝯuertit animas quas facit volūtarias. Porro in eo eā dixerim immaculataꝫ:ꝙ nil ſibi de ſuo retinere conſueuit. Cui nempe de proprio nil eſt:totuꝫ profecto quod habet dei eſt.quod autē dei eſt:immundū eſſe non poteſt. Lex ergo domini imaculata caritas eſt:que nō quod ſibivtile eſt querit:ſꝫ quod multis. Lex autem dn̄i dr̄ ſiue ꝙ ipſe ex ea viuat:ſiue ꝙ eā nullus niſi eiꝰ dono poſſideat. Nec abſurdumvideatur quod dixi etiā deum viuere ex lege: cū non alia qꝫ caritate dixerim. Quid vero in ſūma et beata illa trinitate:ſmmā et ineffabilē illam conſeruatvnitatē niſi caritas: Lex ergo eſt et lex domini caritas que trinitateꝫ in vnitate: quodāmō cohibet et colligat invinculo pacis.

Ca.lxv. De ſeruo:et mercēnario:⁊ filio. In libro de diligēdo deū.

ESt qui confitetur domino qm̄ potens eſt.et eſt qui cōfitetur domio qm̄ ſibi bonus eſt.et item qui cōfitetur dn̄o:qm̄ ſimpliciter bonus eſt. Primus ſeruus eſt et timet ſibi. ſecūdus mercēnarius ⁊ cupit ſibi.tertius filius et defert patri. Itaqꝫ qui timet ⁊ qui cupit: vterqꝫ ꝓ ſe agit. ſola q̄ in filio ē caritas

Cap.lxvi. De triplici lege: ſerui:mercēnarij:et filij. Ubi ſupra

SEruus et mercēnarius habent legem non a domino:ſed quā ipſi ſibi fecerunt. ille deum non amando:iſte plus aliud qꝫ deū amando. Habent inquā legē non domini:ſed ſuā.illi tamen que domini eſt ſubiectā. Et quidē ſuā ſibi quiqꝫ legē facere potuerunt:non tm̄

eam incõmutabili eterne legis ordini ſubducere potuerũt. Tũc aũt dixerim quecꝫ ſibi feciſſe ſuã legem: qñ cõmuni et eť̄ne legi ꝓpriã ꝓ̄tulit voluntatē: perverſe vtiqꝫ volēs ſuũ imitari creatorē: vt ſicut ip̄e ſibi lex: ſuiqꝫ iuris eſt: ita is quoqꝫ ſeip̄m regeret ⁊ legē ſibi ſuã faceret voluntatē. Hi qui hoc faciũt qꝺ ait apoſtolꝰ: nemini quicꝙ̄ debeatis niſi vt diligatis īuicē: ꝓculdubio nec ſerui nec mercennarij ſunt ſꝫ filij. Itaqꝫ nec filij ſũt ſine lege. Sed ſciendũ ꝙ alia eſt lex ꝓmulgata a ſpũ ſeruitutis in timore: alia a ſpũ libertatis in ſuauitate. Nec ſub illa eſſe coguntꝛ filij: nec ſine iſta patiũtur. Bona itaqꝫ lex caritas ⁊ ſuauis: que nõ ſolum leuiter ſuauiterqꝫ portatur: ſꝫ etiã ſeruoꝝ ⁊ mercēnarioꝝ leges portabiles ac leues reddit: quas vtiqꝫ non deſtruit ſꝫ facit vt impleãtur. Illã temperat: iſtã ordinat: vtrãqꝫ leuigat. Nunꝙ̄ erit caritas ſine timore: ſed caſto nunꝙ̄ ſine cupiditate: ſed ordinata. Implet ergo caritas legē ſerui: cũ infũdit deuotionē. Implet et mercennarij: cũ ordinat cupiditatē. Porro timori ꝑmixta deuotio: ipſum nõ adnullat: ſed caſtificat: pena tñ tollitur: ſine qua eſſe nõ potuit: dũ fuit ſeruilis. et timor manet in ſeculũ ſeculi caſtus ⁊ filialis. Nã ꝙ legitur perfecta caritas foras mittit timorem: pena intelligenda eſt: que ſeruili nunꝙ̄ deeſt timori. Deinde cupiditas tunc recte a ſuperueniente caritate ordinatur: cum mala quidē penitus reſpuũtur: bonis vero meliora preferũtur: nec bona niſi propter meliora appetuntur.

Ca. lxvij. De tribꝰ panibus quibus quilibet reficiendus eſt. In ſententijs quibuſdam.

TRibus panibus quilibet reficiendus eſt. Primus panis eſt cõtinētia qua reſtringitur corpꝰ: ne deinceps ꝑ mortiferas voluptates defluat. Secundus eſt humilitas qua inſtruitꝛ anima: ne de ipſa ſua cõtinentia ſuꝑbiat. Tertius eſt feruor caritatis quo accēditur ſpiritus: vt vtrumqꝫ id eſt corpus et animam in caſtitate ⁊ humilitate ꝑſeueranter cuſtodiat. His tribꝰ virtutibus: id eſt caſtitatis: hũilitatis: caritatis: tanꝙ̄ tribꝰ panibus reficitꝛ hõ dei ⁊ roboratꝛ: vt ſm̄ apoſtolũ in die aduentus dñi ſit integer ſpũs: aĩa et corpus. Spiritũ autē voco gr̄am q̄ adiuuat infirmitatē noſtram ne deficiamꝰ: donec ſuo tp̄e metamꝰ bonũ qꝺ ſeminauimus. Uocatꝛ primus panis carnalis vel corporalis: ſcꝺs rõnalis: tertius ſpũalis.

Ca. lxviij. De tribus vinculis quibus deo aſtringimur. In quibuſdam ſententijs.

TRia ſunt vincula q̄bus deo aſtringimur: et ſic tria vt ſola cum ſolis iſtis: vel iſtoꝝ ſimilibus: omne qꝺ ligatꝛ ligetur. Et primũ accipite funes: ſcꝺm clauos ligneos vel ferreos: tertiũ gluten. Primũ aſtringit fortiter et dure: ſecundũ fortiꝰ et duriꝰ: tertiũ ſuauiter et ſecure. Fune quodãmõ alligatꝰ eſt redēptori: ſi q̄s forte dũ vehemētiori tentatione turbatꝛ: ꝓponit ſibi honeſtatꝫ intuitũ: memoriã ꝓmiſſionis: et hoc interim fune ſe retinet: ne ꝓpoſitũ penitus abrũpatꝛ. Durũ ꝑfecto vinculũ ⁊ moleſtum: ſꝫ ⁊ periculoſũ nimis: ⁊ qꝺ diu tenere nõ poſſit: ſiquidē putreſcũt funes: et pudoris vīculũ aut obliuiſcimur aut abrũpimus cito. Eſt aũt q̄ clauis cõfigitur dño maieſtatis: quē timor dei ligat. qui nõ expaueſcit ad vultus hoim̄ ſed ad memoriã gehennaliũ tormentorũ. Et hic quidē non peccare metuit: ſꝫ ardere. Durius tñ et fortius primo imprimitur: qꝛ cũ ille vacillet in ꝓpoſito/ iſte ꝓpoſitũ nõ amittit. Tertiꝰ vero glute ei cõglutinatꝛ: id eſt caritate qui tam ſuauiter ꝙ̄ ſecure ligatꝰ: adherēs dño vnus ſpũs eſt. Iſte eſt q̄ quecũqꝫ vndecunqꝫ ſiue q̄ facit ſiue q̄ ei fiunt: ad ſuũ cõmodũ reuocat et retorquet. Beatus huiuſmodi hõ et abundãti ſpiritus influens maieſtate: qui ſuauis et vnctus alias benignus portat oēs ⁊ portatꝛ ab oībus: q̄ terribilius et horribilius ipſa gehēna iudicat: vel in re leuiſſima vultum omipotentis ſcienter offendere.

¶ Ca.lxix. De tribus diebus

In euangelio. Miſereor ſuper turbam.

Iam triū dierū eas neceſſe eſt in
deſerto: ſi gratū deo tuo offerre vo
lueris ſacrificiū. Prima eſt dies timo=
ris: dies in quā declarās et illuminans
tenebras tuas īteriores / ſcꝫ ⁊ hōrēdū
gehenne ſupplicium demonſtrans: in
quo ſunt tenebre exteriores. Huiuſce=
modi ſiquidē cogitatio noſtre ſolet ex=
ercere primordia cōuerſionis. Secūda
eſt pietas: qua reſpiramus in luce miſe
rationum dei. Tertia dies eſt rationis
in qua veritas innoteſcit: vt tanqꝫ ex de
bito quodā nature / ſine alia cōſidera=
tione creatori ſubiecta ſit creatura: ſer
uus ſeruiat redemptori.

¶ Ca.lxx. De oculo: manu: et pede.

In ſermone ſecūdo de angelis: q̄
Incipit. Audiſtis fratres.

Tripliciter fieri ſcandalū qđ inte=
rius patimur: quotidiano nobis
noſſe licet experimento.. Interdū enim
eſt in nobis ſpiritalis intentionis ocul⁹
ſimplex: et qui gratie magis ꝙ noſter
dicendus ſit. ſed ſcādalizat nos ocul⁹
noſter ⁊ qui vere a nobis eſt: dū volūtas
noſtra aliā minus caſtā importune in=
gerit intentionē. Sed habemus iā ſuꝑ
hoc ſalubre cōſilium ſaluatoris. Erue
eum inquit ⁊ proijce abs te. Hoc autē
fiet ſi non cōſentias: ſi abijcias / ſi reſi
ſtas. Simili modo de manu ac pede eſt
intelligendū. Cū enim bonis operibus
intētos ad alia opera trahere volūtas
propria conatur: manus noſtra eſt que
ſcandalizat nos. ſed abſcindi debet et
proijci a nobis: vt nō ei cōſentiamus.
Sic etiā proficere in ſancta cōuerſatio
ne ⁊ de virtute in virtutē ire deſideran=
tes: ſepe ſcandalū patimur a pede quo
dam puſillanimitatis ⁊ negligētie nr̄e:
qui nimirū deſcendere magis ac remiſ=
ſius ire conatur. Sed abſcindi eū ne=
ceſſe eſt: vt pes gratie qui ſtat ī directo
currere poſſit ſine offenſione / ſine ſcāda
lo / ſine impedimēto. Qꝫ aūt dicit bonū
nobis eſſe ad vitā introire cū vno oculo
aut manu / aut pede: ꝙ duos habētes
ire in gehennā ignis: eos notat q̄ volun
tatem ſuā ſeu bona ſeu mala ſit: eque
ſequūtur ⁊ ingrediuntur duabus vijs.
nunc bona nūc mala ſectātes: ſcđm ꝙ
variantur deſideria ſua. Quibus me=
rito vtilius fuerat gratie in oībus inhe
rere: ⁊ vbi obuiat ꝓpria volūtas abſci=
dere ⁊ a ſeipſis abijcere eā. Eſt aūt cū
multo tēpore in abſciſione ꝓprie volū=
tatis noſtre exercitati: aliquatenus eā
domamus / vt diſcat iam nō ſuperbire
ſed magis ſine omni ſcādalo vel cōtra=
dictione deo ſubiecta ſit aīa noſtra: nec
iam abijcere neceſſe ſit oculū noſtrum.
nēpe qui ſimplici adherēs oculo fact⁹
eſt et ipſe ſimplex. aut certe iam nō al=
ter eſt oculus: ſꝫ vnus cū eo. Quod aūt
de oculo dictū eſt: de manu quoqꝫ ⁊ pe
de eodē modo eſt intelligendū. Cuius
enim volūtas ex affectione ⁊ cū deſide=
rio gratie coheret: vt nec ꝯcupiſcat ma
la agere / nec bona minora / nec minus
bene ꝙ gratia ſuggerit: hic plane perfe
ctus eſt vir. Sed pax iſta potius eſt feli
citatis. Abſciſio vero ſcādaloꝝ ⁊ tenta
tionum: victoria fortitudinis. Illa in=
quam glorie: hec virtutis.

¶ Ca.lxxi. De triplici aqua.

In ſermone de ſancto Clemente

Accipe triplicē aquā: quā tibi ſal=
uator apponit. Plorat ſuꝑ lazaꝝ
⁊ ſuꝑ ciuitatē ieruſalē. Et hec eſt aqua
prima. Sudat iminēte iā paſſionis ho=
ra: ⁊ hec eſt aqua ſecūda: nō ab oculis
tantū: ſed a toto corpore manans. Hec
autem rubea eſt: ſanguineiqꝫ coloris.
Iam vero tertia eſt aqua que de latere
eius dormiētis in cruce: vna cū ſangui
ne emanauit. Et tu quoqꝫ q̄dem primā
habes ſi rigas lacrimis tuis cōſciētie
ſtratum: ⁊ dolore cōpunctionis preteri=
torum diluis maculas peccatorū. Se=
cundam habes aquā ſi in ſudore vult⁹
tui veſceris pane tuo: ⁊ labore peniten=
tie corpus tuum caſtigas / ac reſtrigis
concupiſcētie flammā. Eſt aūt ſangui
nei coloris / ſiue ꝓpter laborē: ſiue etiā
propter ipſum quē extinguit cōcupiſcē
tie ignem. Iam vero ſi proficere potes

vſqꝫ ad deuotiōis gratiam / potaberis aqua ſapiētie ſalutaris: et ſpūs chriſti qui ſuper mel dulcis eſt / fiet in te fons aque ſalientis in vitā eternā. Et memēto hāc eſſe aquam que ꝓcedit a latere dormiētis: ⁊ ſine oī moleſtia fluit. Oportet enim iam mortuū eſſe mundo qui in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetā: prima quidē a preteritis delictis abluit conſcientiā. ſecunda vt futura caueas extinguit cōcupiſcentiam. tertia ſi ad eā ꝑuenire merueris: potat animā ſitientem.

¶ Ca. lxxij. De triplici loco. In ſermone p̄io de tranſitu malachie qui incipit. De celo vobis. ⁊c.

EST deorſum nos locus quem ſibi totū vendicat ignis: adeo vt ne minimā quidē aque guttā de lazari digito miſer ille diues ibi habere potuerit. Eſt et ſurſum ciuitas dei quā letificat fluminis impetus: voluptatis torrens calix inebriās q̄ꝫ preclarus. In hoc ſane medio boni ⁊ mali ſciētia cōtinetur: et voluptatis ⁊ tribulationis hic cape eſt experimentū. Infelix eua in has viciſſitudines nos induxit. Hic plane dies et nox. Nā in inferno tm̄ nox: in celo tantū dies. Btā proinde aīa que vtrūqꝫ pertrāſit: nec voluptati inherēs / nec deficiens in tribulatione.

¶ Ca. lxxiij. De tribus in ope mundi cōſiderādis. In ſermone pēthecoſtes: qui incipit. Quā libenter

TRia in magno huius mundi ope cogitare debemus: videlꝫ q̄d ſit / quomodo ſit / ad quid ſit cōſtitut⁹. Et ineſſe quidē rerū ineffabilis potētia cōmendatur: q̄ tam multa / tā magna / tā multipliciter / tā magnifice ſunt creata Sane in modo ipā ſapiētia ſingularis elucet: q̄ hec quidē ſurſū / hec vero deorſum / hec in medio ordinatiſſime ſint locata. Si vero ad quid fact⁹ ſit mediteris: occurit tā vtilis benignitas / tam benigna vtilitas / q̄ etiā ingratiſſimos quoſqꝫ multitudine ⁊ magnitudine bn̄ficiorum poſſit obruere. Potētiſſime ſiquidem ex nihilo oīa / ſapiētiſſime pulcra / benigniſſime vtilia ſunt creata. Ueruntamē omia propter ſemetipm̄ fecit deus: oīa propter ſuos. aliter tn̄ propt ſe / aliter ꝓpter ſuos. In eo quippe q̄d dicitur oīa propter ſe: preueniēs commendatur origo. In eo autē q̄d dicitur omia propter ſuos: magis exprimitur fructus ſequēs. Oīa fecit ꝓpter ſemetipſum: gratuita videlꝫ bonitate. Omia propter electos ſuos pro eoꝝ ſcilꝫ vtilitate: vt illa quidem efficiens cauſa ſit / hec finalis.

¶ Ca. lxxiiij. De triplici gn̄e bonorū: ſcilꝫ naturaliū / ſpiritualiū / et eternorum. In quibuſdam dictis.

BOna dn̄i naturalia: ſpiritualia / eterna. Et quidē naturalia bona magna. ſpirtualia maiora: ſed maxima ſunt eterna. In primis reparamur in ſecūdis exercitamur: extendimur: et beatificamur in tertijs. Si non potes oculum meditationis in illā ſublimitatem eternaliū bonoꝝ infigere: q2 diſtātia ſunt et oēm ſenſum exuperāt in bonis gratie q̄ ſunt in exercitio virturum. viſum reflecte vt videas q̄ꝫ pure cōſcientie / q̄ꝫ libere frontis ſit verſari ⁊ cōuerſari in caſtitate ⁊ caritate: in patientia et humilitate. ceteriſqꝫ virtutibus q̄ amabilem deo: placabilē ⁊ imitabilē homibus reddūt. Quod ſi ⁊ hec nimis ſublimia ſunt ⁊ trāſgrediētia infirmitatē tuā demitte oculos ī bona nature: que tibi ita familiaria eſſe debēt / quantū tu familiaris es tibi. Nec ſic dicimus bona nature: quaſi gratie non ſint. Sed ideo q̄ ipſi nature quodāmodo ingenita et cōplātata fuerint: anteq̄ꝫ fieret peccatum illud / quod nō ſolū perſonā infecit ſed ⁊ naturā. Ex tunc non ita nobis ad manum ꝑueniſſe mōſtrant propter vulnus inflictū: cum tn̄ nos illa in nobis ⁊ circa nos eſſe tā rationibus q̄ꝫ affectionibus plerūqꝫ ſentiamus

¶ Ca. lxxv. De triplici diſtinctione bonoꝝ ſupradictoꝝ. Ubi ſupra.

QUia nos ex aīa ⁊ corpore ſubſiſtimus: ab aīali parte: id ē a bonis corporis incipiamus. Sunt aūt omnia

bona corporis ⁊ que ei ſolummodo de=
beamus: ſanitas. Nihil autē vltra ei
dandum eſt vel querendū: ſed hoc ter=
mino ligandū et frenandum eſt: cū fru=
ctus eius nullus ſit: et mors ſit finis il=
lius. Sed hic fouea eſt: que nolo vos la
teat. Inſidiatur em̄ voluptas ſanitati:
et tam ſubtili malignitate ꝓſequitur:
vt vix eam quis vl' poſſit cauere vel no
uerit. Quod ſi voluptati ſeruitur nō ſa=
nitati: hoc iam nō de natura eſt. ſʒ ſub
natura: que morti manus dat cum ma
giſtram conſtituit voluptatem. Sicut
autem corporis natura eſt ſanitas: ita
cordis natura eſt puritas. quia turba=
to oculo nō videt deus: et cor humanū
ad hoc factū eſt: vt ſuum videat creato
rem. Hic tamen ſimpliciter accipimus
puritatē: vt videlicet omnia que agi=
mus pure et ſimpliciter confiteamur
dn̄o in oratiōe: homini in cōfeſſione. Et
quia ſociale animal ſumꝰ: ſi fieri poteſt
quod ex nobis eſt: pacem habeamꝰ cū
omnibus hominibus. Hec eſt enim lex
naturalis ſocietatis: vt omnia que no
bis fieri nolumus: aliꝫs ne faciamus. ⁊
que nobis fieri volumus: aliꝫs ſtudea=
mus impendere. Sanctorū animabus
que de huius mortalitatis carcere ad
celorum gaudia volauerunt debemus
imitationem: quia ſimiles nobis fuere
paſſibiles. Sed et illis qui non in tāta
ſanctitate: ſeu peracta penitentia exie
runt: cōpaſſionē debemus: ⁊ orationem
A ſanctis vero angelis auxiliū queren
dum eſt: quia āminiſtratoriꝫ ſpiritꝰ ſunt
miſſi propter nos vt hereditatē capia
mus ſalutis. Ab illo autem reꝝ omniū
dn̄o pietas querenda eſt: vt ille cuius
natura bonitas eſt: ſm̄ multitudinem
miſerationū ſuarum miſereatur noſtri.
Ipi em̄ nos ⁊ amorē debemꝰ ⁊ ſubiectio
nem. Amorē qꝛ fecit: et benefecit nobis
Subiectionē qꝛ ſuꝑ nos eſt. Ita ergo et
ſanitatē corpori: puritatē cordi / pacem
fratri / imitationē ſanctis / cōpaſſionem
mortuis / auxiliū ab angelo / pietatem a
deo ex archa naturaliū bonoꝝ habere
debemꝰ. In his autē bonis reparamur
et quaſi quodāmodo reſtituimur in an=
tiquū dū ad ingenitā nature ſuauitatē
reuertimur: dū et nobis et his q̄ circa
nos ſunt: et q̄ ſupra nos ſunt / debitum
rerum ordinē exhibemus: et hec quidē
pro bonis naturalibꝰ. Spiritualia aūt
bona in quibus exercemur: vt ad eter=
na tēdamus longum eſt enumerare: ſu=
pra naturam enim eſſe noſcūtur. Nam
in ſpiritali exercitio debemus corpori
ſeruitutem: afflictionem / laborem. Et
iſtā cordi puritatē debemus: vt inten
tione / cogitatiōe / et opere: hāc circūſpe
ctionē habeamus. vt et vita noſtra ſit
fructuoſa. ⁊ fama glorioſa: non que fru
ctificet ſibi: ſʒ deo. nō q̄ glorificet ſe: ſʒ
patrem ſuum qui in celis eſt. Cum his
quocꝫ qui oderūt pacem eſſe pacificū
diſcamus: portare omnes et a nemine
velle portari. Confitemur etiam mor=
tuis in ſpe cōgratulationem adhiben=
dam: quia prope eſt vt abſtergat deus
omnē lachrymā ab oculis eorū. San=
ctarum vero animarū et angelorū: ar=
denter conſpectum deſiderare debemꝰ
In dn̄m aūt deū affectio tota dirigēda
eſt: vt diligamus nos propter ip̄m ⁊ ſu=
ſpiciamꝰ que ſit illa maieſtas: que cū=
cta faciat / cuncta contineat / et in quē
deſiderant rationales creature proſpi
cere. He ſūt ſemite ſpiritualis exercitiꝫ:
quibus religioſa mens et dilatatur et
delectatur: ad eterna bona ſe extendēs
Porro eterna bona illa ſūt: q̄ nec ocu=
lus vidit: nec auris audiuit: et q̄ nunqꝫ
exeūt ab illa patria que neſcit niſi gau
dium et iubilationem.

¶ Ca. lxxvi. De triplici gene=
re iuſtorum. In quibuſdam dictis.

EST iuſtus qui in principio ſermo=
nis accuſator eſt ſui: et eſt iuſtus q̄
ex fide viuit: et eſt iuſtus qui abſqꝫ ter=
rore eſt. Et primus quidem bonus: qꝛ
accedit ad vitam. ſecundus melior: qꝛ
currit per viam: tertius optimus: quia
iam appropinquat ad finem vite.

¶ Ca. lxxvij. De tribus q̄ fa=
ciunt hominem ſanctum. In quibuſdā
ſententiꝫs.

TRia ſunt que ſanctum faciunt ho
minem: victus ſobrius: actus iu=
ſtus: ſenſus pius. Uictus ſobrius erit ſi
continenter: ſi ſocialiter / ſi obedienter /
id eſt caſte / caritatiue et humiliter vixe
rimus. Per continētiam enim caſtitas
per ſocialitatem caritas: per obedien=
tiam humilitas acquiritur. Actus iu
ſtus erit: ſi fuerit rectus: diſcretus / fru
ctuoſus. Rectus per bonam intētionē:
diſcretus per mēſurā poſſibilitatis: fru
ctuoſus per vtilitatem proximorū. Sē=
ſus pius erit ſi fides noſtra deum ſētit
ſūme potētem: ſumme ſapientem: ſum
me bonum. vt per eius potentiam: no=
ſtram adiuuari credamus infirmitatē.
per eius ſapientiam: noſtram credamꝰ
corrigi ignorantiam. per eius bonitatē
noſtram credamꝰ ablui iniquitatem.

¶ Ca. lxxviij. De triplici mo=do cōtemplationis. Super cantica. ſermone. xxiij.

ESt locus apud deum de quo ſua
iura diſcernit: et diſponit conſilia
ipſe vniuerſitatis gubernator: leges cō
ſtituens omni creature: pondus et mē=
ſuram: et numerum. Et locus iſte altꝰ:
et ſecretus ſed minime quietus. Nam
et ſi ipſe quātum in ſe eſt diſponit omīa
ſuauiter: tamen et contemplantem qui
forte eo loco peruenerit: quieſcere non
permittit: ſꝫ mirabiliter. ꝙuis delecta=
biliter rimantem et admirantem fa=
tigat: redditꝗ inquietum. Eſt item lo=
cus de quo ſuper rationalēꝫ reprobam
quidem creaturam īmobilis vigilat ſe
cretiſſima ſereniſſimaꝗ animaduerſio
iuſti iudicis dei: terriblis in cōſilijs ſu
per filios hominū. Cernitur inquam a
timorato contemplatore: hoc loco deꝰ
iuſto ſed occulto iudicio ſuo: reprobo=
rum nec diluens mala: nec acceptans
bona: inſuper et corda indurans ne for
te doleant et reſipiſcant et conuertan
tur et ſanet eos. Et hoc non abſꝗ cer=
ta et eterna ratione: quod tanto for=
midoloſius conſtat eſſe: quanto immo
bilius fixum extat in eternitate. Habet
hec viſio tremorē iudicij: nō ſecuritatē.
Terribilis eſt locꝰ iſte: et totius expers
quietis. Sed eſt locus vbi vere quie=
ſcens et quietus cernitur deus: locus
omnino nō iudicis non magiſtri: ſꝫ ſpō=
ſi. in quo deus non quaſi turbatus ira:
nec velut diſtētus cura proſpicitur: ſed
probatur in eo voluntas bona: et bene=
placens / et perfecta. Uiſio iſta non ter=
ret: ſꝫ mulcet. inquietam curioſitatem
ſedat: non excitat. nec fatigat ſenſus: ſꝫ
tranquillat. Hic vere quieſcitur. Tran
quillus deus tranquillat omīa: ⁊ quie
tum inſpicere quieſcere eſt. Sed heu ra
ra hora et parua mora: vt monſtratum
eſt aperte. Et in priori loco exigua: ⁊ in
ſecundo nulla percipitur quies: cum et
illic apparens admirabilis ad indagā
di ſtudium exerceat curioſitatem: ⁊ hic
innoteſcens terribilis infirmitatem con
cutiat. At vero tertio iſto in loco: non
plane terribilis: non tam ammirabilis
ꝙ amabilis apparere dignatur: ſerenꝰ
et placidus: ſuauis et mitis: et multe
miſericordie omnibus intuentibus ſe.

¶ Capi. lxxix. De tribus que impediunt contemplationem. ſermone quito. Sup omeliā. Intrauit ieſus. ⁊c.

COnſiderandū eſt tria eſſe que im=
pediunt contemplationem. Equi
dem anime noſtre oculus intelligentia
eſt. Sicut enim oculo corporis lux cor=
porea: et cetera queꝗ corporalia vi=
dentur: ita deus qui eſt lumen incircū=
ſcriptum: et eius inuiſibilia vtcunꝗ in
tellectu percipiuntur. Utrunꝗ vero o=
culum tria ſunt que ad videndum im=
pediunt. Poteſt ſane fieri: vt oculus ex
terior ſanus ſit et pateat: ſed quoniam
lux exterior ei deſit: nichil videat. E cō=
trario fit aliquando vt preſens ei qui=
dem lux ſit: ſed forte ſanguine ſeu quo=
libet humore concreto turbatus cer=
nere minime poſſit. Iterum ſolet ple=
rumꝗ contingere vt neutrū deſit ei nec
lux nec ſalus: ſed tamen aliqua pul=
ueris interiectione ledatur: quo fit vt
eius acies retundatur. Sunt ergo tria
iſta que hunc oculum impediunt: tene=
bre: humor concretus: puluis iniectus

hec ipſa ſunt etiã quibus interior oculus ille impeditur: ſed ⁊ alia noĩa ſortiuntur. Nã quod hic tenebre: ibi peccata dicũtur. Ipſa vero peccata cõfluunt in memoriã quaſi in quandã ſentinã: ⁊ hic eſt ille humor cõcretus. Qđ autem hic puluis dicitur: hoc ibi cura terrenorum actuũ nuncupat. Hec ſunt ergo tria que oculũ intelligẽtie cõfundunt/ atq; a cõtemplatõe veri luminis excludũt: tenebre ſcilꝫ peccatorꝫ: recordatio eorũdẽ peccatorꝫ: cura terrenorꝫ actuum. Cũ enim luce iuſticie deſtituimur: nichil aliud ꝙ peccatorꝫ noſtrorꝫ tenebras inuenimus. Quicũq; ergo mentis oculum diuine cõtemplationi vult intẽdere: ꝑfecto neceſſe eſt vt eum prius ab hoc triplici ĩpedimẽto ſtudeat purgare. Qđ ſi quis facere cõtendat: nouerit contra triplicẽ morbũ/ triplex quoq; fore remediũ. Nam primus quidẽ per cõfeſſionem: ſecũdus per orationẽ: tertiꝰ curatur per quietem.

Ca. lxxx. De tribus nouiſſimis metuẽdis. In ſermone ſecundo de apoſtolis petro ⁊ paulo: qui incipit. Sãcti iſti. et cetera.

Filioli mei meĩoremur nouiſſima noſtra: ne peccemus. Nimirum ꝙ hec maxime recordatio faciat timoratum: timor expellat peccatũ/ negligẽtiam nõ admittat. Nouiſſima aũt nr̃a ſunt mors/ iudiciũ/ gehẽna. Quid horribilius morte: quid iudicio terribiliꝰ? Nam gehẽna nihil poteſt intolerabiliꝰ cogitari. Quid metuet ſi qͣs ad iſta nõ trepidat: nõ expaueſcit/ nõ timore concutitur? Nã in morte nõ magnũ: nõ paruum aliquid de bonis huius mũdi ſecum delaturꝰ eſt hõ. In iudicio nec fallere: nec reſiſtere poſſibile erit. In gehẽna penitus nulla cõſolatio: ſed ꝑpetuũ ve/ vlulatus ⁊ fletus/ ⁊ ſtridor dentium. Time ergo o homo ꝙ in morte ſeparãdus es a bonis oĩbus huius corporis: et tam dulce carnis ⁊ aĩe vinculũ/ amariſſimo ſecandũ diuortio eſt. Time ꝙ in terribili iudicio ei preſentãdus es: ĩ cuius manus horrendũ eſt incidere/ et eo examinãte quẽ nihil latet. Siquidẽ inuenta fuerit in te iniquitas: alienãdꝰ es ab vniuerſitate quietis ⁊ glorie/ ⁊ ſegregandus a numero beatorꝫ. Time ꝙ in gehẽna cruciatibus eternis ⁊ ĩmẽſis exponendus es: in ſorte diaboli et angelorum eius: in igne eterno qui preparatus eſt eis.

Ca. lxxxi. De triplici malo quod paſſuri ſunt peccatores. In quibuſdam dictis: ſcilꝫ in meditationibꝰ.

Malum triplex peccatores manet. Manet eni eos horror ĩ exitu: dolor in tranſitu/ pudor in cõſpectu glorie magni dei. Quis ille pauor erit o aĩa mea cũ dimiſſis oĩbus quorꝫ tibi preſẽtia eſt tã iocũda: tam gratus aſpectus: cohabitatio ipſa tã familiaris/ ſola ingrediẽs in incognitã penitꝰ regionẽ: occurſãtia tibi catuati ruere ſup te teterrima illa mõſtra videbis? Quis tibi in die tante neceſſitatis occurret? Quis tuebitur a rugientibus preparatis ad eſcã? Quis cõſolabitur: quis deducet? Per ignẽ etiam nobis tranſeundũ eſt: et vniuſcuiuſq; opus quale ſit/ ignis ꝓbabit ibi. Ibi aurũ noſtrum vertetur in ſcoriã. ibi vniuerſa impuritas reuelabitur. ibi veritas ipſa accepto tẽpore qđ nobis interim datũ contẽnimus: iuſticias iudicabit. Quid vero illic omnes iuſticie noſtre: niſi pãnus mẽſtruate reputabũtur? Quicqđ nunc paruipendẽdo trãſimus: palpãdo tegimꝰ/ diſſimulando negligimꝰ/ quãto illuc cruciatu vindex flamma cõſumet? Iã vero poſt ignem illum putas reſiduũ aliquid inuenietur in nobis? Aut tantũ erit vt audeamus illud vultui maieſtatis offerre: aut eius ſic aſtare conſpectui? Quis ille pudor erit: queve ꝯfuſio/ poſt tãta bñficia: tam tepidos/ tã ĩpfectos/ tã vacuos apparere ãte faciẽ dñi dei nr̃i? Quid nos poſt tãta flagitia: poſt tanta facinora preſumemus? Qñ ab hac purgabitur confuſione oculus cordis cui nunc operã dare negligimꝰ: vt irreuerberata acie veri illius ſolis radios valeat intueri? Felix quidem anima que

fiducialiter inimicis ſuis in porta loq̄=
tur. Quid hic ſtas crueta beſtia? Nihil
in me funeſte repies. Felicioꝛ cuiꝰ opus
nō arſerit quē ſuperedificaſſe aur:argē
tum/ lapides precioſos/ examen illud
inueniet. Feliciſſimus qui ſine vlla nu=
be cōfuſiōis :reuelata penitꝰ facie glo=
riam dn̄i ſpeculādo : in eādem imaginē
trāſfoꝛmabitur:et ſimilis erit illi vidēs
eum ſicuti eſt:vtiqꝫ ſuper omīa benedi=
ctus⁊ laudabilis ⁊ glorioſus in ſecula.

¶ Ca.lxxxij. De tribus ſpecie bus conſiderationis ſuperne. In quīto libro de conſideratione.

Vbi ſumꝰ vallis eſt:⁊vallis lachry
marum:in qua ſenſualitas regnat:⁊
conſideratio exulat : in qua libere qui=
dem et poteſtatiue ſe exerit ſenſus coꝛ=
poreus : ſed intricatus caligat oculus
ſpiritualis . Et felix q̄ ſenſuū beneficiū
ſine quo tranſire nō poteſt:in obſequiū
cōuertere potuit:vtēs nō fruens:vrgēs
non petens:exactoꝛ non ſupplex. Ma=
gnus ille qui vſum ſenſuū / quaſdā ve=
luti opes expendere ſatagit: diſpenſan
do in ſuam ⁊ multoꝛum ſalutē. Nec ille
minoꝛ qui hunc ſibi gradū ad illa inui=
ſibilia philoſophādo conſtituit:niſi qꝺ
hoc dulcius/illud vtilius/hoc felicius
illud foꝛtius eſſe conſtat. At omniū ma
ximus:qui ſpreto ipſo vſu rerum ⁊ ſenſuū
quantū quidē humane fragilitati fas
eſt:nō aſcenſoꝛÿs gradibꝰ: ſed inopina
tis exceſſibus auolare interdū cōtem=
plando ad illa ſublimia ꝯſueuit. Poꝛro
hec tria ita contingunt cū conſideratio
virtutis ſtudio ⁊ adiutoꝛio gratie facta
ſuperioꝛ:ſenſualitatē aut premit ne in=
ſoleſcat:aut cogit ne euagetur:aut fu=
git ne inquinet. In primo potētioꝛ. In
ſecundo liberioꝛ. In tertio purioꝛ. Pu=
ritatis ſiquidem ⁊ alacritatis pariter
alis fit ille volatus. Uis tibi has con=
ſiderationis ſpecies:propꝛÿs diſtingui
nominibus? Dicamꝰ ſi placet primā di
ſpenſatiuā: ſcꝺam eſtimatiuā : tertiam
ſpeculatiuā. Diſpenſatiua eſt cōſidera
tio:ſenſibus ſenſibilibuſqꝫ rebꝰ oꝛdina=
te ⁊ ſocialiter vtēs ad promerendū deū.
Eſtimatiua eſt conſideratio prudenter
ac diligenter queqꝫ ſcrutans et ponde=
rans:ad veſtigandū deū. Speculatiua
eſt ꝯſideratio ſe in ſe colligēs:⁊ quantū
diuinitus adiuuatur : rebus humanis
eximens ad contēplandū deum. Puto
vigilāter aduertis aliarū hanc eſſe fru=
ctum: ceteras ſi non referantur ad iſtā
quod dicitur videri poſſe:ſed non eſſe.
Et prioꝛ quidē abſqꝫ intuitu huiꝰ mul=
ta ſerit:et nihil metit. Sequēs vero niſi
ad iſtā ſe dirigat vadit:ſed non euadit.
Ergo qꝺ prima optat:ſcꝺa adoꝛat: ter
tia guſtat. Ad quē tamē guſtum perdu
cunt et cetere et ſi tardiꝰ:niſi qꝺ prima
laborioſius:ſcꝺa quietius peruenitur.

¶ Ca.lxxxiij. De tribus mo dis quibus veſtigandus eſt deus ⁊ bea ti ſpūs qui cū eo ſunt. Ubi ſupra

Deus et qui cum eo ſunt beati ſpi
ritus: tribus modis noſtra ſūt cō
ſideratione veſtigādi:opinione/fide/in
tellectu. Quoꝛū intellectus rationi in=
nititur:fides auctoꝛitati:opinio ſola ve
ri ſimilitudine ſe tuet̄. Habent illa duo
certam veritatem:ſꝫ fides clauſā et in=
uolutā:intelligentia nudā et manifeſtā
Ceterū opinio:certi nil habens:verū ꝑ
veriſimilia querit: potius q̄ᷓ apprehen
dit. Oīno in his cauēda cōfuſio: ne aut
incertū opiniōis fides figat: aut quod
firmū fixūqꝫ eſt fidei : opinio reuocet in
queſtionē. Et hoc ſciendū/quia opinio
ſi habet aſſertionē:temeraria ē. fides ſi
habet heſitationē:infirma eſt. Item in
tellectus ſi ſignata fidei tētet irrūpere:
reputatur effractoꝛ: ſcrutatoꝛ maieſta=
tis. Multi ſuā opinionē intellectū pu=
tauerunt:⁊ errauerūt. Et quidē opinio
poteſt putari intellectus:intellectꝰ opi=
nio nō poteſt. Unde hoc accidit? Profe
cto quia hec falli poteſt:ille non poteſt
Aut ſi falli potuit:intellectus non fuit
ſed opinio. Uerus nēpe intellectus cer=
tam habet nō modo veritatē:ſed et no=
titiam veritatis. Poſſumꝰ ſingula hec
ita diffinire. Fides eſt voluntaria que=
dam et certa prelibatio necdum pro=
palate veritatis. Intellectus eſt rei cu=

iuſqꝫ inuiſibilis certa ⁊ manifeſta notitia. Opinio eſt quaſi pro vero habere aliquid quod falſũ eſſe neſcias. Ergo vt dixi: fides ambiguũ non habet: aut ſi habet fides non eſt: ſed opinio. Quid igitur diſtat ab intellectu? Nempe ꝙ ⁊ ſi nõ habet incertũ: nõ magis q̃ꝫ intellectus: habet tamen inuolutũ quod non intellectus. Deniqꝫ qđ intellexiſti: non eſt de eo quod vltra queras: aut ſi eſt/ nõ intellexiſti. Nil autem maluimꝰ ſcire: q̃ꝫ que fide iam ſcimus. Nil ſuperit ad beatitudinem. Cũqꝫ iam certa ſunt nobis: erunt eque et nuda.

¶ Ca. lxxxiiij. De tribus que faciunt mortẽ ſanctorũ precioſã in conſpectu dñi. In quibuſdã ſententijs.

PRecioſam in conſpectu dñi mortẽ ſanctoꝝ eius: facit aliquãdo vita aliquãdo cauſa: aliqñ vita ſimul cum cauſa. In confeſſoribus qui in dño moriuntur: facit precioſã vita. In martiribus qui pro dño moriunt: facit eã precioſam aliquãdo ſola cauſa. aliquãdo cauſa pariter ⁊ vita. Et illa quidẽ mors precioſa eſt/ quã cõmedat vita: p̃cioſior quã facit cauſa: precioſiſſima ṽo quã preuenit vita ſimul cum cauſa.

¶ Ca. lxxxv. De triplici genere ſanctorũ. In ſermone. v. de omnibus ſanctis: qui incipit. Feſtiua eſt nobis.

SUnt ſancti de celo: et ſũt ſcti de terra: itẽqꝫ eoꝝ qui de terra ſunt: quidam adhuc in terra: aliqui iam in celo Sed inter ſanctos ⁊ ſctõs diſtat idqꝫ nõ parũ. Nec modo dico ꝙ alius alio ſanctior. Hec em̃ quãtitatis potius q̃ꝫ qualitatis diſtantia eſt: ſed quod nõ modo maius ⁊ minus: verum etiã aliter atqꝫ aliter ſanctos dici: ⁊ vere dici inueniamus. Et forte inter angelos et homĩes aſſignari poſſit iſta diuerſitas ſanctitatis. Neqꝫ em̃ tanq̃ꝫ triũphantes honorari poſſe videntur: qui nunq̃ꝫ pugnaſſe noſcuntur. Aliter tamẽ honorandi ſunt nimis etiã ipſi tãq̃ꝫ amici tui deus cuiꝰ nimirũ volũtati ſemper adheſerũt: tanta vtiqꝫ felicitate quãta facilitate. Niſi forte in eo pugnaſſe credũtur ꝙ peccantibus alijs viriliter perſtiterunt: nõ abeuntes in conſilio impioꝝ. Honoranda ergo in eis benignitas dei: nõ ad penitẽtiam adducens: ſed abducens ab oĩbꝰ quibus penitentia deberet. nõ eripiẽs a tentatiõe: ſed a tentatione cõſeruãs. Aliud ſane in his ſanctitatis genus et proprio modo videbit honorandũ: qui venerunt ex magna tribulatione: et dealbauerũt ſtolas ſuas in ſãguine agni: qui poſt multos agones iam nũc triũphãt in celis coronati: qm̃ legitime certauerunt. Eſt ne adhuc ſanctorũ aliqđ tertiũ genus? Eſt ſed occultũ. Sunt em̃ ſancti qui adhuc militant: adhuc pugnant. currunt adhuc: necdũ cõprehenderũt. Latet eiuſmodi ſanctitas penes deum/ clauſa eſt. Siquidẽ neſcit homo vtrum amore an odio dignus ſit: ſed in futurum omnia reſeruantur incerta.

¶ Cap. lxxxvi. De triplici ſtatu ſanctoꝝ. In ſermone. iij. de omnibus ſanctis. Aduertiſtis niſi fallor. ⁊c.

TRes ſũt ſanctaꝝ ſtatus animaꝝ. Primus in corpore corruptibili. ſecundus ſine corpore/ tertius in corpore iam glorificato. Primus in militia/ ſecundus in requie. tertius in beatitudine cõſummata. Primus deniqꝫ in tabernaculis: ſcđs in atrijs: tertius in domo dei. Quã delicta tabernacula tua dñe virtutũ: multomagis tamen atria cõcupiſcibilia: ſed beati om̃ino qui habitant in domo tua dñe. In dedicatiõe ſermone q̃rto. O admirabilis domus: et dilectis tabernaculis/ et atrijs concupiſcibilibus preferẽda. Siquidẽ glorioſa dicta ſunt de te domus dei. In tabernaculis enim gemitus penitẽtie. In atrijs guſtus leticie: in te ſacietas glorie. Hec quidẽ infima/ domus oratiõis: media expectatiõis: tu gratiaꝝ actionis ⁊ laudis. Felix proinde qui hic declinauerit a malo qđ eſt culpa: ⁊ fecerit bonũ. vt illic a malo qđ pena eſt liberetur: in te recipiat bonũ. Hic nimirũ primitie ſpũs: illic diuitie: in te plenitudo Hic deniqꝫ fiunt ſancti: illic ſecuri: in te beati. He ſiquidẽ primitie ſpũs q̃ mili=

tantib⁹ interim prerogant͛:ſanctitas in
cōuerſatōe:pietas in intentiōe:v͛tus in
colluctatiōe. In ſanctitate cōuerſatio=
nis penitentie fruct⁹ intellige:et corpo=
ralia queqꝫ diuinoꝝ exercitia manda=
torū. At qm̄ hec niſi ſimplex fuerit ocu
lus ſimplicia eſſe nō poſſūt: neceſſario
pietas intētionis ꝛ puritas cordis exi=
gitur:ne vl' honoris ābitus/vel laudis
ſurripiat appetitus. Memento tm̄ ſolā
ex oībus pſeuerantiā coronari: nec ean
dem facile poſſe inter tot diſcrimina ven
dicari:niſi multiplicē obtineas in tam
multiplici colluctatione virtutē. Hec in
tabernaculis. Porro in atrijs:que poſt
moleſtos conflictus:amena iocūditate
fouendos excipiūt exūtes: iam diuitie
ſpūs erogant͛:requies a laborib⁹:ſecu=
ritas a ſolicitudinibus:pax ab hoſtib⁹
Ubertatē aūt domus illius ꝛ torrētem
voluptatis:nec oculus vidit:nec auris
audiuit: nec in cor homis aſcēdit. Nec
ergo audire velis o homo qđ auris ho=
minis non audiuit:nec ab hoīe queras
qđ humanus nec oculus videt:nec ani
mus capit. Eia ergo viriliter interim in
tabernaculis militem⁹: vt ſuauiter de
inde in atrijs q̄eſcam⁹: vt nouiſſime in
domo ſublimiter gloriemur.

¶ Ca.lxxxvij. De triplici gaudio qđ habēt ſancti ſcꝫ añ mortē/ante iudiciū/poſt iudiciū. In ſermone.ij.de oīb⁹ ſctis:q̄ incipit. Cū ſanctoꝝ oīm.ꝛc.

Est teſtimoniū cōſcientie nō quod
perhibeat cōſcientia:ſed quod lo=
quit͛ ſpūs veritatis in ipſa: teſtimoniū
perhibens ſpiritui noſtro q̄ filij dei ſu=
mus. Cum enim veritas applaudit:cū
iuſticia atteſtatur:dei ſine dubio cōmē=
dantis vox eſt:et ſpiritusſancti teſtimo=
nium perhibentis. Itaqꝫ dū adhuc mi
litant gaudēt vtiqꝫ electi dei:ſed tantū
de primicijs ſpiritus. qui ꝛ infirmitatē
eorum adiuuat virtute ſua:et puſilla=
nimitatē eorū atteſtatione ſua cōſolat͛.
Iam vero conſūmato militie tempore:
gaudiū habent ſancti etiā in ſpū ſuo.ꝛ
licet nō plenā: hn̄t tamen leticiā multā
in corde ſuo:donec veniat dies illa qua
implebit eos dñs leticia cū vultu ſuo:
in qua gaudium habituri ſūt/etiam in
corpore ſuo. Ad requiem enim exute a
corporibus anime ſancte protinus ad
mittuntur:ad gloriā regni/non ita. In=
terim conuertūtur in requiē ſuam:do=
nec veniat dies qua introire mereātur
in requiē domini. Iam vero nemo ex vo
bis paruā aliquam requiē aut leticiā
ſuſpicetur eorū qui ab omni penit⁹ mo
leſtia liberi recogitāt annos ſuos i dul=
cedine anime ſue: letantur pro diebus
quibus humiliati ſunt:annis quib⁹ vi=
derunt mala:cū iocunda ammiratione
conſiderant pericula que euaſerūt/la=
bores quos pertulerūt/certamina que
vicerunt:et pro his omnibus certa ꝛ in=
dubitata fide expectant beatā ſpem/ꝛ
aduentū glorie magni dei/ꝛ ſaluatoris
ſui qui reſuſcitabit ꝛ reformabit corpo
ra eoꝝ: configurata proprij corporis
claritati. Quāta eſt felicitas eorum q̄
immenſa leticia: qui nimirum triplici
gaudio de recordatione tranſacte virtu
tis:de exhibitiōe preſentis quietis: de
certa expectatione future conſumma=
tionis exultāt. Ubi ſupra.ſermōe tertio
In illam eni beatiſſimā domū nec ſine
nobis intrabunt cum corporibus ſuis:
id eſt nec ſancti ſine plebe:nec ſpiritus
ſine carne. Neqꝫ enim preſtari decet in
tegram beatitudinē/donec ſit homo in
teger cui detur:nec perfectione donari
eccleſiam imperfectā. Acceperūt tamē
iam ſingulas ſtolas:ſed non veſtientur
duplicibus/donec veſtiamur et nos.
Stola enim prima ipſa eſt quā dixim⁹
felicitas ꝛ requies animarū. ſecūda ve
ro imortalitas/ꝛ gloria corporum.

¶ Ca.lxxxviij. De tribus cōſiderandis in feſtiuitatibus ſanctorū. In ſermone de vigilia apoſtolorum petri et pauli.

Tria ſunt que in feſtiuitatibus ſā=
ctorum vigilāter cōſiderare debe=
mus:auxiliū ſancti/exemplū eius/con
fuſionem noſtrā. Auxilium eius:qꝛ qui
potens in terra/potētior in celis eſt āte
faciem dñi dei ſui. Si eni dū hic adhuc

viueret miſertus eſt pctõribus ⁊ orauit pro eis:nunc tanto plus quãto verius agnoſcit miſerias noſtras. orat pro nobis patrẽ:quia beata illa patria caritatem eius non imutauit: ſed augmentauit. Nec enim qꝛ impaſſibilis oĩo/ ideo incõpaſſibilis factus eſt:ſed nunc potius induit ſibi viſcera mĩe/ cũ ante mĩe fontẽ aſſiſtit. Debemus etiã attendere exemplũ eius:qꝛ q̃diu viſus eſt in terris ⁊ cum hoĩbus cõuerſatus eſt: nõ declinauit ad dexterã/neqꝫ ad ſiniſtrã: ſed viã regiam tenuit. Intuemini humilitatem operũ eius/auctoritatẽ verborum eius:⁊ tũc videbitis quõ tam ꝟbo q̃ exemplo luxerit inter hoĩes: qualia nobis veſtigia dereliquerit:vt ambulemus per ea et in eis. Sed ⁊ diligentiori intuitu cõfuſionẽ noſtrã aſpiciamꝰ: qꝛ homo ille ſimilis nobis fuit paſſibilis ex eodem luto formatus ex quo et nos Quid ergo eſt qd̃ non ſolũ difficile ſed impoſſibile credimꝰ: vt faciamꝰ opera que fecit/vt ſequamur veſtigia eiꝰ: Cõfundamur ⁊ cõtremiſcamus ad vocem iſtam:ſi forte hec cõfuſio adducat nobis gloriã:ſi forte gratiã generet nobis timor iſte. hoĩes iſti fuerunt qui pceſſerunt nos:qui tam mirabiliter proceſſerunt pvias vite:vt vix eos hoĩes fuiſſe credamus. Sic ergo in ſanctorũ feſtiuitatibus ⁊ gaudere ⁊ confundi debemꝰ gaudere qꝛ patronos premiſimus:cõfundi quia eos imitari non poſſumus. Ita ſemp gaudium noſtrũ in hac valle lacrimarũ:lacrimarũ pane condiri debet:vt ſemper non ſolũ extrema:ſed et prima gaudiĩ occupet luctus.quia etſi magna eſt gaudiorum materia: ſꝫ maxima dolorum.

Cap̃.lxxxix. De triplici deſiderio ꝓuenienti ex memoria ſanctoꝝ. In ſermone quinto de oĩbus ſanctis: q̃ incipit. Feſtiua nobis eſt dies hec.

Vulgo dicitur. Quod nõ videt oculus:cor nõ dolet. Oculus meꝰ memoria mea:et cogitare de ſanctis quodãmodo eos videre eſt. Sit nẽpe portio noſtra in terra viuẽtiũ hec modica ſane portio:ſi tamen vt decet memoriã affectio comitetᷓ: ſic inquã conuerſatio nr̃a in celis eſt. Ueruntamen non ſic noſtra ſicut illorũ. Ipſorũ enim ſubſtantia ibi eſt:noſtra aũt deſideriis.ipſi per pñtiã: nos per memoriã ibi ſumus. Qñ et nos addemur ad patres noſtros:qñ eſſẽtialiter pñtabimur eis: hoc eni primũ deſideriũ quod in nobis ſanctoꝝ meõria vel excitat vel incitat magis:vt eorum tam optabili ſocietate fruamur:vt mereamur cõciues ⁊ cõtubernales eſſe ſpirituum beatorũ.miſceri cetui patriarcharũ/cuneis ꝓphetarũ/ ſenatui apoſtolorũ/martyrũ exercitibꝰ numeroſis confeſſoꝝ collegiĩs/virginũ choris/ in omniũ deniqꝫ colligi ⁊ colletari cõmunione ſanctoꝝ. Singuloꝝ quippe recordatiões quaſi ſcintille ſingule:imo q̃ſi ardẽtiſſime faces: deuotos accendunt animos. vt eorũ et conſpectũ ſitiant et complexũ:adeo vt plerũqꝫ etiam inter eos eſſe ſe reputẽt. modo ad oẽs ſimul modo ad hos vel ad illos tota auiditate ⁊ vehemẽtia corda vibrãtes. Nõ mõ tantũ ſocietas:ſed etiã felicitas nobis optanda eſt ſanctoꝝ. vt quoꝝ deſideramus preſentiã : gloriã quoqꝫ feruẽtiſſimis ſtudiĩs ambiamus. Sane vt eã nobis ſperare liceat/et ad tantã beatitudinẽ aſpirare: ſũmopere nobis deſideranda ſunt ſuffragia quoqꝫ ſanctoꝝ. vt quod poſſibilitas nr̃a non obtinet:eoꝝ bis interceſſione donetᷓ. hec nr̃a et eoꝝ coherẽtia eſt:vt nos cõgratulemur eis ipſi ꝯpatiãtur nobis: vt deuota meditatione regnemus in eis:ipſi in nobis/⁊ ꝓ nobis militẽt pia interuẽtione. Nec eſt qꝫ de eoꝝ pia erga nos ſolicitudĩe dubitemus:qñquidẽ nõ cõſummãdi ſine nobis.expectãt nos vſqꝫ dũ retribuatᷓ nobis:vt videlicet i nouiſſimo die magno feſtiuitatis oĩa ſimul in virũ perfectum cum ſuo tam excelſo capite mẽbra concurrant: ⁊ laudetur cuꝫ hereditate ſua Jeſus criſtus dominus noſter.

Cap̃.xC. De triplici plenitudine habenda in futura vita. In quibuſdam dictis.

IN illa patria que neſcit niſi gaudium ⁊ iubilationē nihil deeſt. Ecce abundātia qua impleat hūana cupiditas. Que ē iſta copia vbi nihil qđ nolis ſit: totū ſit quod velis? Q; ſi nihil deerit nobis: aliquid autem nos latuerit: nunquid erit gloria conſummata? Ideo nihil latebit nos. Et ecce ſapientia qua curioſitas hoīs ſacietur. O ſapientia qua tunc oīa q̄ in celo et que in terra ſunt: perfectiſſime cognoſcem⁹ in ipſo fonte ſapiētie rerū oīm cognitōnem bibētes. Non metuā ſuſpitiones: nō timebo cōſilia: q; ciuitas illa (iuxta iohannē) puriſſimo vitro ſimilis erit. vt ſicut per vitrū luciđiſſime cernimus: ſic aliorum cōſciētias clariſſime videam⁹. Quid ſi ⁊ nihil defuerit ⁊ nihil latuerit: maneat autē timor ⁊ anxietas amittendi? Ideo nihil terret. Et ecce potētia q̄ humana infirmitas roboretur. Qui poſuit (inquit) fines tuos pacem ⁊ confortauit ſeras portarū tuarꝫ: ita vt nullus inimicus intret/ nullus exire poſſit amicus. Ubi ergo ſumma abundātia/ ſūma ſapientia/ ſumma potentia eſt: puto q; nihil deſit plenitudini beatitudinis/ quātum ſpectat ad ſummā felicitatis humane.

¶ Ca. xCi. De triplici modo fruendi deo in futura vita. In ſer. q̄rto de oībus ſctis: q̄ incipit. Cū de altari.

TRipliciter in eterna illa et ꝑfecta beatitudie fruemur deo: vidētes eum in oībus creaturis/ hn̄tes eū in nobiſipſis. Et qđ his oībus ineffabiliter iocūdius ſit atq; beatius: ipſam quoq; cognoſcētes in ſemetipſa trinitatē. ⁊ gloriam illā ſine vllo enigmate: mūdo cordis oculo contēplātes. In hoc eni erit vita eterna vt cognoſcam⁹ patrē et filiū cum ſancto ſpū: ⁊ videamus deū ſicuti eſt. i. non mō ſicut ineſt nobis: videlicet aut ceteris creaturis/ ſed ſicut eſt in ſemetipſo. Unde duo illa velut circūiacētia eſſe videātur que prediximus: et quaſi cortex tritici. Hec vero cognitio ſumma beatitudīs: tritici medulla: adeps frumenti: quo ciuitas ſctā ieruſalē ſaciat. Uerum q̄ magna eſt beatitudo illa: tā abſcōdita eſt ab oculis noſtris. q̄m nec oculus vidit/ nec auris audiuit/ nec in cor hoīs aſcēdit: quāta claritas/ quāta ſuauitas/ q̄ta iocūditas/ maneat nos in illa cognitione. Pax dei eſt illa q̄ exuperat oēm intellectū: quāto magis omnem ſermonē noſtrū? Qđ ergo nulli datum ē experiri nullus conet effari. Ibi cumulus felicitatis/ ibi ſupeminēs gloria/ ibi ſupeffluens beatitudo. Nā quō videdus ſit in creaturis/ quō in nobis habēdus: poſſum⁹ vt ex parte cōijcere in ipſis nimirū quas accepimus iā primicijs ſpūs. Cognitio aūt illa oīno adhuc nobis incognita eſt/ mirabilis fcta eſt/ ꝯfortata eſt: vt nō poſſumus ad eā. At vero queadmodū in creaturis vidēdus ſit: poſſumus aliquaten⁹ intelligere/ nimirum cum ⁊ mō videatur in ipſis Uerum quātuncūq; ꝓficiat quis intelligendo cōſpicere q̄ potētiſſime/ q̄ prudētiſſime/ q̄ benigniſſime maieſtas eť-na fecerit omnia: cuncta regat/ ordinet vniuerſa/ prorſus modicū ab eo qđ eſt comprehendit. Ueniet autē quādo iam ſequemur agnū quocūq; ierit: et in omibus conſequemur creaturis. vt in omibus gaudeamus: quod eſt gaudiū dñi Gaudeamus ſane in oibus: ſed nō aliunde q̄ de ipſo. ſicut ipſe nō alijs fruit: ſed ſemetipſo.

¶ Explicit Liber Octauus.

¶ Incipiunt capitula libri. ix.

De quattuor virtutib⁹: quibus veſtit⁹ fuit primus homo. i.
De quattuor ſtatibus ꝑcedētibus conuerſionem noſtram ij.
De quattuor diebus penitētie iij.
De quattuor gradib⁹ aſcenſionis. iiij.
De duplici morte: et duplici reſurrectione. v.
De quattuor fontibus ꝓdeuntibus de paradyſo ſpiritali vi.
De quadruplici cōſcientia. vij.
De quattuor affectionib⁹ anime. viij.
De q̄ttuor ꝟtutib⁹ nobis neceſſarijs. ix
De quattuor modis orandi. x.
De q̄ttuor quib⁹ debitor eſt homo. xi.

De quadruplici cõpunctione. xij.
De q̃ttuor generibꝰ lacrimarũ. xiij.
De q̃ttuor moleſtijs hominis xiiij.
De q̃ttuor q̃bꝰ ſeruit hõ in hac vita. xv.
De q̃ttuor generibꝰ hominũ regnũ celorum poſſidentiũ. xvi.
De q̃ttuor generibꝰ tentationũ. xvij.
De q̃ttuor cornibꝰ crucis xviij.
De q̃druplici ſuperbia. xix.
De q̃ttuor modis q̃bus itur ad cõſiliũ impiorum. xx.
De q̃ttuor pedibus q̃bꝰ cathedra peſtilentie ſubſiſtit. xxi.
De q̃ttuor modis hominũ xxij.
De q̃ttuor generibꝰ hominũ. xxiij.
De q̃ttuor rotis currꝰ ſpiritalis. xxiiij.
De q̃ttuor ſpinis xxv.
De duobꝰ bonis q̃ oculũ interiorẽ faciunt ſimplicem: et duobꝰ malis q̃ eũ faciunt nequam. xxvi.
De quadrifaria diuiſione oculi interioris. xxvij.
de q̃drifaria diuiſiõe ſupradctã. xxviij
De q̃druplici iuſticia. xxix.
De q̃ttuor riuulis deſcendentibꝰ de fõte chriſto. xxx.
De q̃ttuor ordibꝰ in ꝓceſſiõe dñi. xxxi.
De q̃ttuor generibꝰ ſpirituũ. xxxij.
De q̃ttuor fontibꝰ prodeũtibꝰ de paradyſo noſtro criſto domino xxxiij.
De q̃ttuor beneficijs dei. xxxiiij.
De quattuor ſpeciebus contemplationis. xxxv.
De q̃ttuor gradibꝰ amoris. xxxvi.
De lõgitudine: latitudine: ſublimitate et profunditate. xxxvij.

Explicíũt capitula libri noni.

Incipit liber nonus De virtutibꝰ q̃ttuor q̃bꝰ veſtitꝰ fuit primꝰ hõ. In ſer. i. de annũciatiõe dñica. ca. i.

Quattuor his virtutibus miſericordia et veritate: iuſticia et pace: amictꝰ fuit primꝰ homo ab ipſo ſue creationis exordio. Eſt enim in his q̃ttuor: ſalutis integritas. Nec ſine his omibꝰ poteſt cõſtare ſalus. Preſertim cum nõ poſſint eſſe virtutes: ſi abinuicẽ ſeparẽtur. Acceperat igit̃ homo miãm cuſtodem ſcilꝫ atq; pediſſequã: vt ipſa preueniret: ipſa et ſeq̃retur eũ: ipſa quoq; protegeret ⁊ cõſeruaret vbiq;. Sed erat illi neceſſariꝰ etiã eruditor tanq̃ ingenue et ratõabili creature: vt nõ ſicut iumentũ aliq̃d cuſtodiret̃: ſꝫ tanq̃ puulꝰ educaretur. Cui ſane magiſterio nemo poterat aptior iueniri q̃ veritas ipſa q̃ eũ in agnitionẽ ſũme produceret aliq̃n veritatis. Interim vero ne ſapiẽs inueniret̃: vt faceret malũ. eſſetq; peccatum ei tanq̃ ſciẽti bonũ ⁊ minime faciẽti: iuſticiã quoq; q̃ regeret̃ accepit. Adhuc aũt ⁊ pacem q̃ frueret̃ ⁊ delectaret̃ addidit manꝰ benigniſſima creatoris. Pacẽ vtiq; duplicẽ: vt nec intꝰ pugne nec foris timores / id eſt nec caro cõcupiſceret aduerſus ſpiritũ: nec eſſet ei vlla creatura formidini. Nã et beſtijs oibus libere impoſuit noĩa: ⁊ ſerpẽs ipſe q̃d violentia nõ preſũpſit: fraude mag̃ eũ agreſſus eſt. Quid huic deerat quez miã cuſtodiebat: docebat veritas: regebat iuſticia: pax fouebat.

Ca. ij. De quattuor ſtatibꝰ precedentibꝰ conuerſionẽ noſtram. In q̃buſdam dictis.

Vident̃ michi q̃ttuor interdũ conuerſionem noſtrã precedere ſtatꝰ: Unus ſub nobiſipſis: tres ſub principe mũdi huiꝰ. Eſt enim aĩa ſub ſeipſa: cũ propriam ſeq̃tur volũtatẽ: libertate pniciosa gaudẽs. Et ſub ſe cũ proprie ſatiſfaciens volũtati: necdũ tñ poſſidet̃ a vicijs ⁊ peccatis. Qm̃ q̃ facit peccatũ: iam non ſuuſipſiꝰ ſeruꝰ eſt: ſed peccati. Uerũtamẽ triplicit̃ michi vident̃ hoĩes eſſe ſub principe tenebrarum. Primũ q̃dẽ nec volẽtes nec nolẽtes q̃d cõuenit his q̃ necdũ habẽt volũtatis vſũ: ſũt tamẽ vaſa ire propter originale peccatũ: donec alligato forti vaſa eiꝰ diripiat fortior per ſacramẽta adueniẽs. Sc̃do volentes cũ iam volũtarie peccãt. Tertio quoq; mõ nolẽtes: cũ iam q̃dem reſipiſcere vellẽt: niſi q̃ peccati cõſuetudine miſerabilit̃ obligati iuſto dei iudicio. q̃ in ſordibus ſũt: ſordeſcant adhuc.

¶ Ca.iij. De quattuor diebus
penitentie. In ſer. q̄rto de aſſūptione: q̄
incipit. Tempus loquendi. ⁊c.

EGo primā arbitror timoris diem/
qua nimirū irradiāte cordibꝰ no-
ſtris peccato morimur: et quodāmodo
ſepelimur in cōſciētijs noſtris. Secūda ni
fallor agitur in labore certamis. Solꝫ
nāq; inter primordia cōuerſionis acriꝰ
inſurgere tentatio praue ꝯſuetudinis:
et vix extingui poſſūt iacula ignita dia
boli. Tertia nihilominꝰ eſſe doloris vi-
detur: dum recogitat quis annos ſuos
in amaritudine anime ſue: nec tam la-
borat declinādo futura q̄ꝫ p̄terita plan
gendo deplorat. Miraris q̄ hos dixe-
rim dies? Sed tales dies/ dies nebule
et caliginis: dies luctus ⁊ amaritudis.
Sequitur dies pudoris non diſſimilis
tribus: quoniā iam horribili cōfuſione
operitur anima miſeranda: dum nimis
conſiderat que et quāta deliquerit/ et
in oculis cordis tetras verſat imagines
peccatorꝫ. Animus huiuſcemodi nihil
diſſimulat: ſed exaggerat vniuerſa: non
ſibi parcit durus iudex in ſemetipſum
Utilis quidē exacerbatio et digna mi-
ſeratione crudelitas: facile ſibi diuinā
concilians gratiam/ dum pro eo mens
emulatur etiam contra ſemetipſam.

¶ Ca.iiij. De quattuor gradi
dibus aſcenſionis. In q̄buſdā dictis.

QUattuor gradus aſcenſionis eſſe
dicimus. Primus ad cor. ſecūdꝰ
in corde. tertius de corde. quartus ſu-
pra cor. In primo timetur dominus. in
ſecundo auditur ꝯſiliarius. in tertio de
ſideratur ſponſus. In quarto videtur
deus.

¶ Ca.v. De duplici morte et
duplici reſurrectione. Ubi ſupra.

DUe ſunt mortes: et totidē reſurre
ctiones. Prima mors anime: ſe-
cūda corporis. Mors anime: ſeparatō
a deo. mors corporis: ſeparatio anime
a corpore. Hanc operatur peccatū: illā
pena peccati. Itē prima reſurrectio aīe
ſecūda corporis. Reſurrectionē anime
operatus eſt humilis et occultus criſti
aduentus. Reſurrectionē corporis glo-
rioſus ⁊ manifeſtus chriſti perficiet ad
uentus. Sed aīa inuiſibilis eſt ad ima-
ginem dei creata: rectuꝫ quidem fecit
deus hominē ad imaginē et ſimilitudi-
nem ſuam. Unde ⁊ exterior homo: id eſt
corpus in forma ſua rectꝰ apparet ha-
bens vitam ⁊ ſenſū: vt per hunc exterio-
rem ⁊ viſibilem/ illum interiorem et in
uiſibilem intelligeremus qui rectus eſt
in voluntate/ viuus in cognitione/ ſenſi
bilis in amore. Et ſicut corpus. i. exteri
or homo in reſurrectiōe vitam ⁊ ſenſum
recipiet: ita ⁊ in reſurrectione ſua aīa. i.
interior homo recipit: id eſt cognitionē
⁊ amorem. Cognitio autem vita: amor
ſenſus. Sicut homo exterior in vita ſua
non diſcernitur: quia in toto ſuo equali
ter viuit. in ſenſu autē diſcernit in quin
q; partes notiſſimas: ſciliꝫ viſu/ guſtu/
auditu/ odoratu/ et tactu. quia aliter
ſentit in oculo/ aliter in aure/ ⁊ ſic in ce
teris. Ita interior homo in cognitione
quidē non diſcernitur: ſed in amore. Et
ſicut ille in quinquepartito ſenſu diui-
ditur: ita iſte circa quinq; inuiſibilia dei
afficitur: que ſunt veritas/ iuſticia/ ſa-
piētia/ caritas/ eternitas. Aliter enim
afficitur circa veritatē quam diligit p-
pter libertatē.. Aliter circa iuſticiā quā
diligit propter equalitatem. Aliter cir
ca ſapientiā: quam diligit propter ſua-
uitatem. Aliter circa caritatem: quam
diligit propter virtutē. Aliter circa eter
nitatem: quā diligit propter ſecuritatē

¶ Cap.vi. De quattuor fonti
bus prodeūtibus de paradiſo ſpiritali
In quibuſdam dictis.

HAbet fidelis anima paradyſū ſu-
am: ſpiritalem quidē non terrenā
Et idcirco priori illo delectabiliorem ⁊
ſecretiorem. In hoc delectatur anima:
ſicut in omnibus diuitijs. De hoc pa-
radyſo prodeūt fontes quattuor: id eſt
veritas/ caritas/ virtus/ et ſapientia.
De his fontibus laborāti anime: ſalu-
bres aque hauriūtur. Laborat eni aīa
humana quadruplici morbo viciorum

ſcilicet timoris / concupiſcentie / ꝓprie
iniquitatis / ignorātie. Tiore enī victa
in vicium cogitur. cōcupiſcētia illecta
invicium trahit̄. propria iniquitate vo
luntarie viciū ſequit̄. ignorātia ſeducta
inviciū labitur. Cōtra puſillanimitatē
que ꝓuenit ex vicio timoris: aqua preſi
diorum de fonte virtutis. Cōtra cōcu=
piſcētiam tēporalis voluptatis: aqua
deſideriorū de fonte caritatis. Contra
maliciā volūtarie iniq̄tatis: aqua iudi
ciorum de fonte veritatis. Cōtra falla=
ciam ignorātie: aqua cōſilioꝝ de fonte
ſapientie. Et hoc in gaudio: vt q̄ prius
gemebat ſub pōdere vicioꝝ / modo gau
deat in adeptione virtutū. comparādo
ſibi de aquis cōſiliorum prudentiā: de
aqua preſidioꝝ fortitudinem: de aqua
deſideriorū temperantiā: de aqua iudi
ciorum iuſticiā. vt i aduerſis fortitudo
expellat puſillanimitatē. in ꝓſperis tē=
perantia refrenet laſciuiā. In agendis
iuſticia excludat iniquitatē. in dubijs
prudentia inſtruat ignorantiam.

¶ Ca. vij. De quadruplici cō ſcientia. In quibuſdam dictis.

Laborat ⁊ requieſcit aīa in cōſcien
tia: quia cōſcientia alia bona ⁊ nō
tranquilla. alia trāquilla: et non bona.
alia nec tranquilla: nec bona. alia bo=
na et trāquilla. Tranquilla ⁊ nō bona
eorum eſt qui in ſpe peccāt: ⁊ dicunt in
corde ſuo ꝙ deus nō requiret / ⁊ iſta ma
xime adoleſcentium. Bona et non tran
quilla eorū eſt qui iam cōuerſi ad dn̄m
recogitant annos ſuos in amaritudine
Nec bona nec tranquilla eorum qui in
multitudine peccatoꝝ deſperant. Bo=
na et tranquilla eorū qui carnem ſpi=
ritui ſubdiderūt: qui cum his qui ode=
runt pacē ſunt pacifici. Hic eſt lectus
anime: in hoc requiē capit anima.

¶ Ca. viij. De quattuor affe= ctionibus aīe. In quibuſdā ſententijs.

Quattuor ſunt affectiones: amor ⁊
leticia / tior / ⁊ triſticia. Abſq; his
non ſubſiſtit humana anima: ſed qui=
buſdam ſunt in coronā: quibuſdā in cō
fuſionem. Purgate enim ⁊ ordinate glo
rioſam in virtutū corona reddunt ani=
mam: inordinate per cōfuſionē deiectā
et ignominioſam. Purgantur autē ſic.
Si amātur que amāda ſunt: ſi nō amā
tur que amanda nō ſunt: amor purga=
tus erit. Sic de ceteris. Ordinātur aūt
ſic. In initio timor: deinde leticia / poſt
hanc triſticia / in conſūmatione amor.
Compoſitio quorū talis eſt: de timore
et leticia naſcitur prudētia. et eſt timor
cauſa prudentie: leticia fructus. De le
ticia et triſticia: naſcitur temperantia.
cuius eſt triſticia cauſa: leticia fructus
De triſticia et amore naſcitur fortitu=
do: et eſt triſtitia cā fortitudinis: amor
fructus. De amore et timore naſcitur
iuſticia: ⁊ eſt timor cauſa iuſticie: amor
fructus. Conſidera ergo quomodo iſte
affectiones ordinate / virtutes ſunt: in=
ordinate perturbationes. Si timorem
ſequatur triſticia: deſperationē gene=
rat. ſi amorem leticia / diſſolutionē. Se=
quatur ergo timorē leticia: quia timor
futura cauet. leticia de preſenti gaudet
prudentis cautele finem / leticia poſſi=
det. Probet ergo leticia timorē: proba=
tus timor nihil aliud q̃ prudentia eſt.
Comitetur leticia triſticiā: q: modera=
te leta amplectitur: qui triſtia remini=
ſcitur. Temperat ergo leticia ⁊ triſticia
temperata leticia: nihil aliud eſt q̃ tē=
perantia. Iūgatur amor triſticie: quia
fortiter ſuſtinet triſtia: qui per amorem
que ſunt amāda deſiderat. Confortat
ergo amor triſticiā: confortata vero tri=
ſticia: nihil aliud eſt q̃ fortitudo. Iun=
gatur amor timori: quia ordinate amā
dis inheret: qui timenda non negligit.
Ordinat ergo amor timorē: ordinatus
timor nihil aliud q̃ iuſticia ē. Due affe
ctiones leticia et triſticia: non ſe exten=
dunt ad alia. In nobis enim letamur:
et i nobis triſtamur. Amor et timor ad
alia ſe extendunt. Timor enim affectō
eſt naturalis: que nos coniungit ſupe=
riori per inferiorem partem / ⁊ habet ſe
ad deum ſoluz. Amor affectio eſt q̄ nos
coniungit ſuperiori: inferiori: ⁊ equali:
et habet ſe ad deum et proximum. In

his autē duobus perfecta conſiſtit iu=
ſticia: vt timeamus deū propter poten
tiam. amemus propter bonitatē: ⁊ pro=
ximum propter nature ſocietatē.

¶ Capi.ix. De quattuor vir=tutibus nobis neceſſarijs. In quibuſ=dam ſententijs.

Opus eſt fortitudine aduerſus ten
tamenta peccati: vt rugienti leo=
ni reſiſtamus / fortes in fide: et ignita
ipſius iacula hoc clipeo viriliter repel=
lamus. Opus eſt iuſticia: vt operemur
bonum. Opus prudentia: ne cū fatuis
virginibus reprobemur. Opus deniꝗ
temperātia: ne voluptatibus indulge=
amus. Plane terribilis deus in conſi=
lijs ſuper filios hominū. Sed ſi terribi
lis eſt: etiam miſericors inuenitur dum
futuri formā iudicij non occultat. Aia
que peccauerit: ipſa morieť. Palmes
qui fructum non fecerit: excidetur. Vir
go cui defuerit oleum a nuptijs exclu=
detur. Et qui bona receperit in hac vi=
ta: in eterna cruciabitur. Quod ſi forte
contingat in vno quolibet hec quattu=
or inueniri: ea plane extrema deſpera=
tio eſt.

¶ Ca.x. De quattuor modis orandi. In quibuſdā ſententijs

Quattuor mihi videntur orādi mo
dos exprimere apoſtoli verba di
centis. Volo primū fieri obſecrationes
deinde orationes: poſtulatiōes / gratia
rum actiones. Sūt enim quos adhuc
peccati conſciētia terret ⁊ cruciat: non=
dum accepta reſiſtēdi virtute. tūc ſcilꝫ
cum primū ipſos in peccatorꝫ ſceno ia
centes: ſpiritus veritatis irradiat. ⁊ ex=
citans erubeſcere facit ⁊ timere: dū vi=
dent immanitatē criminū. meritorum
exiguitatem: et velut ardentē coram ſe
gehennam expaueſcētes. quoniā in ſe=
ipſis boni nihil inueniunt: aliunde ap
prehendūt vnde regātur. ſciunt enim ꝙ
non ſit tutū in conſpectu domini dei ſui
vacuos apparere: et nihilominus id p̄=
ſumere plenis ſtercore manibus audēt
Quia ergo timent et merito timent per
ſeipſos accedere: ſtudent quaſi per ali=
os ſupplicare. Tale eſt illud orationis
genus: quo ſolemus vti dicētes. San=
cte petre ora pro nobis: et ſimilia. Ma
xime vero illud obſecratio eſt manife=
ſta: per paſſionē tuā libera nos domine
et cetera in hunc modum. Ac vero iam
continendi virtute accepta ſecurus ac
cedit: qui ſibi conſcius fuerit. pro deli=
ctis preteritis veniā querēs ⁊ oratione
que iumirū oris eſt ratio: quādo iaꝫ ore
ſuo loquitur cū deo ſuo. Quod ſi iā con
ſecutus es / primū eſt: vt ipſi dn̄o in ora
tione loquens recogites annos tuos in
amaritudine anime tue. Dehic poſtq̄
in lamentis penitētie aliquādiu per=
ſeuerans: hilaritatē quandā et fiduciā
conceperis indulgētie. accede iam ad
poſtulatiōes: vt ſecure tanq̄ receptus
in gratiā domini / tibi et conſeruis tuis
audeas petere quod oportet. Fiducia=
liter iam poſtulare poteſt qui eiuſmodi
eſt: tantū caueat ne forte aut poſtulet
non poſtulāda: aut nimis poſtulet que
non a deo ſūt poſtulāda: aut ea tepide
querat que toto affectu et omni tēpore
ſunt querenda. Petit et nō accipit oīs
qui terrena querit vltra neceſſitatem:
qui mundialē gloriam ſectatur aut vo=
luptatem. Tale eſt etiā quod ſolent ho
mines ſeculares mortē inimicorum in
oratiōe poſtulare: ceteraꝗ ſimilia que
non oportet. At vero tēporalia ſi defue=
rint / petenda quidē ſunt quantū neceſ
ſitas humana requirit: ſed non ſunt ni=
mie requirenda. In quo genere etiā illa
ſunt ſpecialia: ſine quibus nihilominꝰ
ſalus conſtare poteſt. vt donū ſcientie /
gratia curationū: omniaꝗ de quibus
certum non habemus. quid expediat
nobis: vtpote ſi te fatigat tētatio. ſup=
plicādū quidē pro ea vt auferatur a te
ſed non nimis obnixe. quoniā in talibꝰ
oportet deo magis cōmittere: ꝗ̄ teme=
re apud nos aliquid diffinire. Hec aūt
ſunt pro quibus inceſſanter ⁊ ꝗ̄ obnixe
poterunt: ad deū clamēt deſideria tua.
vt habeas gratiam eius bonā: et pla=
cere poſſis in oculis pietatis ipſius: et
in eo viuas et mouearis in ipo: vt gloriā

eius videre ⁊ in ipſo frui in perpetuum
merearis. Porro ad quartũ orationis
genus quod eſt gratiarũ actio:per pau
cos attingere credo: ⁊ quo rarius eo p̄=
cioſius eſt. Multã enim gratiam prorſus
inuenit apud deũ:qui exaudit an=
teq̄ꝫ inuocetur et teſtimoniũ reddit ſpi=
ritui eius ſpiritus quem habet ex deo.
quoniã exauditũ eſt deſideriũ eius:ita
vt certus iam nõ orare: ſꝫ gratias age
re poſſit. Prima igitur:id eſt obſecratio
verecundo fiat affectu.. Secunda quã
proprie diximus orationẽ affectu pu=
ro:vt videlicet nõ diſſimulemus pecca
ta.nõ nos palpemus ſcientes quod ſic
quiſq̄ꝫ gratiã inuenit apud deũ:ſi inuẽ
tus fuerit durus iudex in ſemetipſum.
Tertia id eſt poſtulatio amplũ querit
affectum: ⁊ fiducie latitudinẽ. Quarta
que eſt gratiarum actio:ipa debet eſſe de
uotione pleniſſima ⁊ delicijs affluens

Capi.xi. De quattuor qui=bus debitor eſt homo. In quibuſdam ſententijs.

Vis ſcire q̃ et quibus debeas. Pri
mo criſto ieſu debes omnẽ vitam
tuam:q̄a ipſe vitã ſuam poſuit pro vi=
ta tua: et cruciatus amaros ſuſtinuit:
ne tu perpetuos ſuſtineres. Si cõferrẽ=
tur in me om̃s vite filiorũ adam:et om
nes dies ſeculi: ⁊ labores omniũ homi
num:qui fuerũt:qui ſunt:qui erunt:ni
chil eſſet ad comparationẽ corporis il=
lius quod ſpectabile et ſtupendum eſt.
virtutibus etiã ſupernis in cõceptu de
ſpiritu:in ortu devirgine:invite innocẽ
tia:in doctrine fluentijs:in coruſcatio=
nibus miraculorũ:in reuelatiõibus ſa=
cramentorum. Sicut igitur exaltantur
celi a terra : ſic exaltata eſt vita illa a
vita noſtra:q̃ tamen ꝑpoſita eſt pro vi
ta noſtra. Sicut nihil ad aliq̄d nullam
habet comparationẽ:ita et vita noſtra
nullã habet ad vitam illius proportio
nem.cum illa dignior: iſta miſerior eſſe
non poſſit. Cum ergo ei deuouero quic
quid ſum:quicq̄d poſſum: nonne ſic eſt
ſicuti ſtella ad ſolem : gutta ad fluuiũ:
lapis ad montem:granũ ad aceruum.
Sed nũquid huic ſoli debitor ſum:cui
vix aliq̄d retribuere poſſum. Exigũt a
me preterita peccata mea futurã vitã ꝫ
meam:vt faciã dignos fructus penitẽ=
tie et recogiten omnes annos meos in
amaritudine anime mee. Et ad hec q̄s
idoneus? Peccaui ſuper numerũ arene
maris ⁊ multiplicata ſũt peccata mea
et non ſũ dignus videre altitudinẽ celi
pre multitudine iniq̄tatis mee:circun=
dederunt me mala quorũ nõ eſt nume=
rus. Quod ergo ſine nũero eſt:quomo=
do numerabo? Quomodo ſatiſfaciã cũ
cogar reddere debitum vſq̄ꝫ ad nouiſſi=
mum q̄drantẽ? Sed et delicta q̄s intel=
ligit? Sed ⁊ quantũ libet peniteat:quã
tum libet ſe affligit et maceret propter
nomen tuũ: nõ propter penitẽtie meri=
tum ꝑpiciaberis peccato meo(ait iu=
ſtus)domine multũ eſt enim. Cũ igitur
quicq̄d vis:q̄cq̄d ſapis: quicq̄d habes
quicq̄d potes:huic vni rei dedicaueris
nunq̄d aliq̄d eſt vel intra aliq̄ compu=
tandum? Quid ſi tertiũ tibi debitorem
oſtendã:qui nõ minus acriter ſed vera
citer vẽdicat eã ſibi? Puto ꝙ et tu poſ=
ſidere deſideras gloriã illam: quã nec
oculus vidit:nec auris audiuit; nec in
cor hominis aſcendit:regnũ omniũ ſe=
culorum:viuere in eternũ in perpetuas
hereditates. Credo ꝙ velis eſſe eq̄lis
angelis dei: et in plateis ſuperne ſyon
melos angelicũ auſcultare ⁊ videre q̄c=
quid illud ſit:cũ erit deus oĩa in omni=
bus. Nonne ad hoc emendũ totũ te: et
quecũq̄ꝫ vndecũq̄ꝫ contrahere poteris
dare oportebit? Et cum vniuerſa com=
pleueris :nõ tamen eſſe condignas paſ=
ſiones huius temporis vl' corporis:ad
futurã gloriam q̃ reuelabitur in nobis.
Quid dices et ſi quartũ debitorem in
medium adduxero:qui ſibi iure prima
tus tres ſuperiores cedere velit? Ecce
in ianuis eſt q̄ fecit celũ et terram: etiã
creator tuus eſt:tu creatura.tu ſeruus:
ille dñs.ille figulus:tu figmentũ. Totũ
ergo quod es illi debes: a quo totũ ha
bes.illi precipue domino qui et fecit ⁊
benefecit tibi:qui tibi miniſtrat ſyderũ
curſus:aeris temperiem:fecũditatem

terre: fructuū vbertatem. Huic reuera
totis medullis: totis viribus ſeruiēdū.
ne forte indignationis oculo te reſpici-
at et deſpiciat: et conterat ineternū. Ex
pone ergo michi cui horū quattuor pre
ponas reddere quod debes: cum vnuſ-
quiſqꝫ tam internus q̄ꝫ eternus exactor
ſit vt te poſſit ſingulariter ſuffocare.
Eya domine vim patior: reſponde pro
me. In manus tuas cōmendo ſpiritū
meum: tu perſolue omibus: tu ab omi-
bus libera: quia tu es deus ⁊ nō homo
et quod homibus impoſſibile eſt: poſſi
bile eſt tibi.

¶ Ca. xij. De quadruplici cō-punctione. Sup cātica. ſermone. xvi.

Quattuor ad ſenſum compūctio-
nis ſunt pertinentia. Porro ſenſū
ex integro recuperaſſe te ſcias: ſi tuam
conſcientiā quadruplici ſentis compū
ctione morderi. Pudore gemino: et ge-
mino metu. Igitur in tua pro te lamen
tatione: deū cogita factorem tuū: cogi-
ta patrē: beneficiū cogita dominū: ad
omnia reus es. plange per ſingula: ad
primum et vltimū reſpōdeat timor tuꝰ
ad duo media pudor. Pater ſane non
metuitur cū pater ſit: patris eſt miſere-
ri ſemper et parcere. Et ſi percutit vir-
ga percutit non baculo: et cū percuſſe-
rit ſanat. Paterna vox eſt: ꝑcutiā et ego
ſanabo. Non eſt proinde quod a patre
formides: q̄ ⁊ ſi aliquādo feriat vt emē-
det: nūq̄ꝫ tamen vt vindicet. At vero co
gitantem ꝙ patrē offenderim: eſt certe
quod pudeat: et ſi non quod terreat.
Voluntarie genuit me verbo veritatis.
Demū etiam nō pepercit vnigenito: ꝓ
ſic genito. Ita ipſe q̄dem patrē ſe exhi-
buit michi: ſed non ego me illi viciſſim
filium. Quanā fronte attollo iam ocu-
los ad vultū patris tam boni tam ma-
lus filius? Pudet indigna geſſiſſe gene-
ri meo: pudet tāto patre vixiſſe degene-
rem. Proh pudor. Caduca vana: ⁊ pro
pe nulla: et quorū finis mors eſt: infe-
lix et inſanus preferre: non erubui eter-
ni patris amori et honori. Sed et ſi pa
ter non eſſet: obrueret me beneficijs.
Inſtaurat aduerſum me teſtes: vt alia
innumera taceā huius corporis victū:
et vſum temporis huiꝰ: et ſuper omnia
ſanguinem dilecti filij ſui clamantem
de terra. Pudet ingratitudinis: q uā q̄ꝫ
ad cōfuſionis cumulum arguor. etiam
reddidiſſe mala pro bonis: et odiū pro
dilectione. Minime quidem mihi a be
nefactore: ſicut nec a patre timendum.
Verus quippe beneficꝰ eſt: dans afflu-
enter et non improperans. Non impro
perat dona: quia dona ſunt. et benefi-
cia ſua michi dedit: non vendidit. At
quanto de illo benignius: tanto de me
indignius ſentire cogor. Quod ſi ſegni-
or: forte minus ſuas partes exequitur
pudor. timor ſane excitetur in adiuto-
rium: excitetur vt excitet. Quod pater
eſt: quod beneficus eſt: tibi eſt. quod do
minus ac creator ſibi. Etenim propter
ſemetipſū fecit omnia. Qui ergo quod
tuum eſt tibi defenſat et ſeruat: putas
et pro ſe aliquādo non zelabit? Putas
ſui nō requiret principatus honorem?
Sed requiret vſq; ad nouiſſimū qua-
drantem: requiret et retribuet abūdan
ter facientibus ſuperbiam. Requiret a
redempto ſeruicium: honorem et glori
am ab eo quem plaſmauit. Eſto ꝙ diſſi
mulet pater: ignoſcat beneficus: ſed nō
dominus et creator: et qui parcit filio /
non parcet figmento: non parcet ſeruo
nequam. Penſa cuius ſit formidinis et
horroris: tuū atq; omniū contempſiſſe
factorem: offendiſſe dominum maieſta
tis. Maieſtatis eſt timeri: domini eſt ti-
meri: et maxime huius maieſtatis: hu-
iuſq; domini. Ille timēdus eſt qui poſt
q̄ꝫ occiderit corpus: poteſtatem habet
mittere et in gehennam. Qui ſic affici-
tur ꝓculdubio in duplici metu iſto: itē-
q; pudore illo eque duplici: habet com
puuctiones quattuor.

¶ Cap. xiij. De quattuor ge-neribus lachrimarum. In ſermone ter-tio de epyphania domini: q̄ ſic incipit. Neceſſariū nobis. ⁊c.

IN lacrimis deuotionis non indul-gentia peccatorū: ſed beneplacitū queritur dei patris cū deſcēdit in nos ſpiritus adoptionis filioꝝ: teſtimoniū perhibēs ſpiritui noſtro ꝙ ſumus filij dei: vt melliſfluā nobis de celo vocē vi-deamur audire: q̄r vere deus pater i no bis ꝯplacet ſibi. Nec parū diſtat inter lacrimas deuotiōis: atqꝫ lacrimas pe-nitētie ⁊ cōfeſſionis. Veruntñ longe am plius vtriſqꝫ ꝑcellūt: alie quedā lacri-me quibus ⁊ infunditur ſapor vini. Il-las enim lacrimas vere in vinū mutari dixerim: que fraterne cōpaſſionis affe-ctu in feruore ꝓdeūt caritatis. pro qua etiam ad horā tuijpſius imemor eſſe: ſobria quadā ebrietate videris. In qui buſdam dictis. Quoſdā aūt lugētes vi deo: ſed ſi de corde procederēt ille lacri me / nō tā facile ilico ſoluerētur in riſū. Nunc autē cum abundātius ocioſa et ſcurrilia verba profluāt: ꝙꝫ prius lacri-me. lacrimas huiuſmodi de his eſſe nō arbitror quibꝰ cōſolatio diuina ꝑmitti tur: qñquidē poſt illas tā facile cōſola tio vilis admittitur.

Ca. xiiij. De quattuor mo-leſtijs hominis.

DUplex ſcd̄m corpus miſeꝝ homi nem ꝯtritio vexat: pñtis videlicet ſenſu doloris ⁊ mortis metu future / ni-mirum cū ⁊ paſſibile ſit ⁊ mortale. Du plex nihilominus aīam agitare: ſolici-tudo videtur ſpei vtriqꝫ ⁊ timoris. Inter hec nempe fluctuat iugiter: dū peccati corpus inhabitat / aſcendēs vſqꝫ ad ce los: et iterū vſqꝫ ad abyſſos deſcendēs tabeſcēs in malis: ⁊ ad bona nihilomi nus inardeſcēs. Erit autē cū luteū hoc egrediens domiciliū a timore quidem penitus liberabiꝛ: ſed necdum ab expe ctatione. Ex tūc eni iam nō erit timor in finibus noſtris: ſed in ſpe ſingulariter cōſtituti erimus. Ceterū ⁊ ip̄m corpus reſtituetur. Seminaꝛ eni corpus aīale reſurget corpus ſpirituale. Seminatur in ignominiā: ſurget in gloria. Ubi iam tunc mors victoria tua? Siquidē et tu inimica nouiſſima deſtrueris. Corpus enim reſurrectiōis iam nō moriꝛ: mors illi vltra nō dñabiꝛ. ſed ⁊ dolor ⁊ gemi-tus oīs abſcedet: qm̄ abſterget deꝰ om-nem lacrimā ab oculis ſanctoꝝ. et iam non erit amplius neqꝫ luctus / neqꝫ cla mor / ſed nec vllus dolor: qm̄ priora trā ſierunt. Felices lacrime quas benigna manus magni cōditoris abſterget. Et beati oculi qui in talibꝰ liquefieri fleti bus elegerūt / ꝙꝫ eleuari in ſuperbiā / ꝙꝫ omne ſublime videre: ꝙꝫ auaricie et pe-tulantie famulari.

Ca. xv. De quattuor quibꝰ ſeruit homo in hac vita.

QUattuor ſūt quoꝝ in hac vita ob ſequijs deſeruimꝰ: caro / mūdus / dyabolus / deus. Carni militamꝰ: gule illecebris ſeruiēdo / luxurie ſtimulis ob ſequēdo. Mūdo militamꝰ auaricie eſti bus anhelādo: honoris altitudinē affe ctando. Dyabolo militamus: bonorū prouectibus inuidēdo: contra deū ſup-bie ſpiritu itumeſcēdo. Deo aūt milita mus pietatis operibꝰ humiliter inſiſtē do: poteſtatibus aeris viriliter reſiſten-do. Hñt ⁊ ſinguli pricipes donatiua ꝓ-pria. Caro largitur ſuis ſeruitoribꝰ mo mentaneā voluptatē. mūdus trāſitoriā ſublimitatē. dyabolus perpetuā capti uitatem. deus interminabilē felicitatē

Ca. xvi. De quattuor gene-ribus hoīm regnū celorū poſſidentiū.

QUattuor ſunt gñā hoīm regnū ce lorum poſſidentiū. Alij violenter rapiunt: alij mercātur / alij furanꝛ / alij compellūtur ad illud. Rapiūt qui reli querunt oīa: ⁊ ſequūtur criſtū. Sūt alij inferioris gradus a quibꝰ metūtur car nalia dū ſemināt ſpūalia: ⁊ tales dicū-tur mercatores. Sunt alij qui nōnulla bona occulte faciūt: ⁊ hi furari dicunꝛ quia laudē humanā vitantes ſolo diui no teſtimonio ſunt cōtenti. Hi autē qui compellunꝛ ſunt pauperes neceſſarij: quos hic ignis pauꝑtatis deo diſpen-ſante ꝓbat ne in futuro ignis iudicij dā nabiliter puniat. De quibus dicitur. Compelle intrare. Cōpelluntur eni va rijs neceſſitatibꝰ ⁊ oppſſionibꝰ afflicti.

¶Ca.xvij.De quattuor gene
ribus tẽtationũ.Sup cãtica.ſer.xxxiij

Quattuor ſunt tentationũ genera:
nobis ita pphetico ſermõe deſcri
pta.Scuto iquit circũdabit te veritas
eius nõ timebis a tiore nocturno: a ſa=
gitta volante in die: a negocio peram=
bulante in teuebris:ab incurſu ⁊ demo
nio meridiano. Super pſalmum. Qui
habitat.verſu quito. He ſũt quattuor
tentationes quib⁹ vndiq; circũdati/ne
ceſſe habemus circũdari etiã ſcuto dñi
vt ſit nobis a dextris ⁊ ſiniſtris/ante et
retro.Ueritas aũt circũdat: q2 verax q̃
promittit:⁊ ſic exhibet vt pmittit. Cre
do q; et hoc ordine quo hic numerãtur
contra eos qui cõuertunt inſurgũt:⁊ve
lut principes ſunt oim tẽtationũ. Sup
pſalmũ. Qui habitat.ſer.vi. Scim⁹ q2
aduerſus eos q̃ cõuertũtur:primũ eſſe
certamẽ de moleſtijs corporis cõſueuit
Caro eni hacten⁹indomita caſtigari et
in ſeruitutẽ redigi:nequaq; equanimit
patitur.ſed adhuc memor recẽs pdite
libertatis:acrius concupiſcit aduerſus
ſpiritũ.Sup cãtica.ſer.xxxiij.Itaq; pri
mordia noſtre cõuerſionis prim⁹ exagi
tat timor: quẽ intrãtib⁹ ſtatim horror
vite ingerit artioris ⁊ inſuete auſteritas
diſcipline.Atq; is timor nocturn⁹ dicit
quia nox i ſcripturis deſignare ſolz ad
uerſa:et p bonis q̃ non videmus:formi
damus q̃ in preſentiaruz ſunt aduerſa
tolerare.Super pſalmũ.Qui hitat.ſer.
ſexto.Nocturnus plane et tenebroſus
timor iſte.Sup cãtica.ſer.xxxiij.Supe=
rata aũt hac tentatione armemus nos
nihilominus aduerſus hoim laudes:q̃
de laudabili potiſſimũ vita ſumũt ma
teriam.Alioquin patebimus vulneri a
ſagitta volãte in die: q̃ eſt inanis gloria.
Fama ſiquidẽ volat/et ideo in die: q2
ex operib⁹ lucis.Sup pſalmũ.Qui ha
bitat.ſer.vi.Sagitta leuiter volat/leui
ter penetrat:ſed nõ leue infligit vulnus
cito interficit.Sagitta hec vana gloria
eſt.Non eſt vnde impugnet hec puſilla
nimes ⁊ remiſſos:qui feruentiores eſſe
videtur.ipi paueãt:ipi ſibi caueãt.Su
per cãtica.ſer.xxxiij.Si hec exufflatur
tanq; inanis aura:reſtat vt ſolidius ali
quid afferat de diuitijs ⁊ honorib⁹ſecu
li.ſi forte qui nõ curat laudes:appetat
dignitates. Alit neceſſe ẽ circũueniri a
negocio pambulãte in tenebris:quod ẽ
ypocriſis.Etenim iſta de ambitiõe de=
ſcendit:⁊ in tenebris habitatio ei⁹. q̃p=
pe abſcõdit qð eſt:et qð nõ eſt mẽtitur.
Negociatur aũt omni tẽpore formã re=
tinens pietatis ad ſeſe occultandũ:vir=
tutem autẽ eius vendicãs et oẽs hono=
res.Sup pſalmũ. Qui habitat.ſer. vi.
Quãtos hoc negociũ perambulãs in te
nebris trudi fecit i tenebras exteriores
veſte ſpoliãs nuptiali ⁊ ꝟtutũ exercitia
fructu pietatis euacuãs.Sup cantica.
ſer.xxxiij.Poſtrema tẽtatio ẽ demoniũ
meridianũ qð ſolet maxime iſidiari p=
fectis:qui videlz tanq; viri virtutũ oia
ſupauerũt voluptates/fauores/hono=
res.Quid eni iam ſupeſt ei qui tentat/i
quo poſſit pugnare palã aduerſus hu=
iuſmodi.Sup pm.Qui habitat.ſer.vi.
Quos videt oimode diligere iuſticiã:et
odiſſe iniquitatẽ:Quidni vt iniquita=
tem palliet ꝟtutis imagine: Quos eni
perfectos boni nouerit amatores:ma=
lum eis ſub ſpecie boni. non mediocris
ſed pfecti pſuadere conatur:vt cito cõ=
ſentiat q̃ magnopere diligit bonũ/⁊ fa=
cile qui currit incurrat.Super cantica
ſer.xxxiij.Uenit pinde occultus q̃ ma=
nifeſt⁹ nõ audet: ⁊ quẽ ſatis exptus eſt
apertũ omne horrere malũ: falſo bono
ſuperare molit.Quarto igitur.i.ſupre=
mo demũ loco:hec tẽtatio formidet. ⁊
quo ſe in ſũmo ſtare quis viderit:eo ſi=
bi vigilãtius ab incurſu ⁊ demonio me
ridiano cauendũ intelligat. Quod qdẽ
demoniũ idcirco meridianũ dictũ exi=
ſtimo:q2 ſunt aliqui de numero mali=
gnorum.qui cum merito tenebroſe ob=
ſtinateq; voluntatis ſue/nox et perpe=
tua nox ſint: diem tamen ſe ad fallen=
dum ſimulare nouerunt: nec modo diẽ
ſed et meridiem. Et tunc meridies/ id
eſt maior claritas apparet tẽtans : cũ
quaſi boni maioris imaginem prefert.

¶Ca.xviij.De quattuor cor=

nibus crucis. De ſancto andrea. ſer. ij.

NEceſſe eſt vt ſcuto circũdet nos veritas: quia nos vndiqꝫ mala circundãt. Ab inferiori eni parte timor nocturnꝰ inſurgit: a ſiniſtris ſagitta volat in die: a dextris perãbulat negociũ tenebroſũ: et vt nihil ſit vacuũ a ſuperiori parte demonium meredianũ occurrit. Nos autẽ miſeri ⁊ miſerabiles vicinis tot ſerpẽtibus: et igneis telis vndiqꝫ volantibus ⁊ inſurgẽtibus inimicis: nihilominus ꝑnitioſiſſima ſecuritate et negligentia dormitamꝰ/ torpemus ocio: vanitatibꝰ et ſcurrilitatibꝰ indulgemꝰ tã pigri ad ſpiritalia exercitia: acſi iaꝫ pax ſit et ſecuritas ⁊ non ſit militia vita hominis ſuꝑ terrã. Ecce in cruce ſalus noſtra: tantũ vt ei viriliter inhereamus Ipa eſt ſcutũ quo circũdamur: vt eius cornua quattuor/ quadrifaria hoſtiuꝫ tela repellãt. Sit ergo inferiꝰ cornu contra timorẽ nocturnũ: id ẽ aduerſus puſillanimitatẽ que de carnis afflictione procedit: vt id quod ſub nobis eſt corpus caſtigare viriliter ſtudeamꝰ ac ſubijcere ſeruituti. Si quis vero nobis in faciẽ maledicit: ſi quis aperte mala ſuadere conatur: in die volat ſagitta et a ſiniſtris eſt/ ſiniſtro nihilominꝰ cornu excipienda. Qꝫ ſi adulatur ſi quaſi cõſulentis animo: venenũ ꝓpinat fraterne detractionis ⁊ odiũ ſeminare conaꝛ. ſi denique iniquũ aliquid tanqꝫ iuſtũ ꝑſuadere tẽtat a dextris eſt mihi iſte: ſꝫ iudas eſt/ oſculo me ꝓdit. a dextro cornu crucis negociũ perãbulans in tenebris: neceſſe eſt ꝓpulſari. Sed ecce demonium meridianũ ſuꝑbie ſcilꝫ ſpũs: qui nimirum in maiori ſplẽdore virtutũ acrius inſurgere ſolet. Hec aũt valde ꝑniacioſa eſt. Initiũ quippe oĩs peccati ⁊ cã totiꝰ perditiõis: ſuꝑbia eſt. Propterea quiſquis es qui ſalutẽ tuã operari ſtudes: aduerſus hanc ſuꝑ caput cornu crucis habere memẽto: vt nõ eleueris i ſuꝑbiã non exaltetur cor tuũ: non ambules in magnis/ neqꝫ in mirabilibꝰ ſuper te: ſed tela ea que de ſublimi veniũt ſupeminens capiti tuo cornu crucis excipiat. Sane hoc ſolũ eſt cui ſalutis pariter et regni titulus inſcribitur: qꝛ ſolus qui ſe humiliat/ ſaluari ⁊ exaltari meretur Iam vt breuiter repetã: q̃ttuor hec cornua ſunt cõtinentia/ patiẽtia/ prudẽtia et humilitas.

¶ Ca. xix. De quadruplici ſuperbia. In quibuſdã ſententijs

EST ſuperbia cordis/ ſuꝑbia oris/ ſuperbia operis/ ſuꝑbia habitus. Suꝑbia cordis eſt quãdo homo in oculis ſuis magnus eſt: cõtra quã ſapiens orat dicẽs. Extollentiã oculorũ meorũ ne dederis mihi. Et alibi. Ve qui eſtis ſapiẽtes in oculis veſtris. Suꝑbia oris vel lingue que ⁊ iactãtia dicitur: eſt qñ homo nõ ſolũ magna de ſe ſẽtit: ſꝫ etiã loquitur. vnde pſalmiſta. Diſꝑdat dominꝰ vniuerſa labia doloſa: ⁊ linguam magniloquã. Suꝑbia operis eſt qñ homo quadã ſuperbia: vt magnus appareat agit. De qua idem pſalmiſta ait. Non habitabit in medio domus mee: qui facit ſuperbiã. Suꝑbia habitus eſt quãdo homo vt glorioſus videatur: precioſis ſe ornat veſtibus. Unde apoſtolꝰ Non in veſte ꝓcioſa. Et dñs. Qui mollibus veſtiũtur in domibꝰ regũ ſunt: vbi ſuperbia abũdat. Sunt autẽ quinqꝫ q̃ ad remediũ tam mortifere peſtis a domino rationali anime ſunt poſita: locꝰ corpus: tentatio diaboli: ꝑdicatio xp̃i: et eius cõuerſatio. Locus quia exiliũ. corpus qꝛ oneroſum. tẽtatio quia inquietat. criſti predicatio qꝛ edificat: et eius conuerſatio q̃ informat. His q̃ſi quinqꝫ ſenſibus: deus humilitatẽ operatur in anima. Sicut eni anima vita eſt corporis: ita deus vita eſt anime. Et ſicut corpus mortuũ eſt quod per quinqꝫ ſẽſus ab anima non vegetaꝛ: ita anima mortua eſt q̃ per hec a dño non humiliatur

¶ Ca. xx. De quattuor mõis quibus itur ad conſiliũ impiorum. In quibuſdam ſentẽtijs.

AD conſiliũ impioꝝ itur quattuor modis. Quidã enim trahũtur inuiti: alij attrahũtur illecti: alij seducũtur ignari: alij ſequũtur ſpõtanei. Iſtis neceſſarie ſunt quattuor virtutes ꝑ q̃s

armati reſiſtant: ne in conſilium eant.
Inuitis neceſſaria eſt fortitudo qua re=
ſiſtant vſq; ad mortē: minis/cruciatibꝰ
et dãnis. Illi qui attrahũtur illecti: in=
digent tēperantia q̃ reprimit illicita de
ſideria: nec cedit ꝓmiſſionibꝰ: nec emol
litur blãdicijs. Illis q̃ ſeducũtur igna=
ri eſt opus prudētia: q̃ diſcernit ab inu
tilibus vtilia: et docet quid tenendum:
quid ve reijciendũ ſit. Iuſticia indigēt
illi qui ſequũtur ſpōtanei. Iuſticia eſt
rectitudo volũtatis que nec amat pec=
care: nec peccato cōſentire. Iuſticia et
fortitudo ſedē habētvoluntatē: q2 volũ
tas iuſta debet eſſe et fortis. Eſt autem
iuſticia volũtas ordinata hoc mō: ſcilꝫ
mala reſpuēs: bonis meliora ꝑponens
Prudētia ⁊ temperãtia ſedē habent in
ratione: quia ratio prouidēs debet eſſe
et tēperata. Eſt quippe prudētia ratio
docta ſcilꝫ a gratia: vitare cōtraria iu=
ſticie ꝓpter iuſticiã. Uitat quidē non ſo
lum iniuſticiã apertã: ſed etiam illa q̃
ſunt aliquo modo cōtra iuſticiã: atten=
dens nō quod licet: ſꝫ magis quod ex=
pediat. Uitãs diuitias ⁊ quedã alia: nō
quia illicita: ſed q2 iuſticie ſolēt eſſe im
pedimenta. ſed ꝓpter quoſdam qui ex
ypocriſi hoc faciũt: additur ꝓpter iuſti
ciam. Iuſticia eſt ꝑfectio aīe ratiōalis:
alie virtutes ſunt ad eius acquiſitionē
vel conſeruationē. Fortitudo tēperan=
tia: prudētia: iuſticiã cōſeruãt: ne amit=
tatur aut minuatur. Poſtq̃ vero ꝑfecta
eſt iuſticia et tranſit in affectũ cordis:
idē eſt quod illa tria: q2 fortis eſt/pru=
dens et temperata.

Ca.xxi. De quattuor pedibus quibus cathedra peſtilētie ſubſiſtit. In quibuſdã ſententijs.

Cathedra peſtilentie quattuor pe
dibus ſubſiſtit. Primꝰ pes eſt ma
licia. ſecundus cōtemptus dei. tertius
irreuerētia. quartus aſtucia. Malicia
eſt amare malũ et ſaporē mali habere:
et malũ. quia malum eſt diligere: ſicut
facit diabolus et nonnulli iniqui. Sed
quia fit aliquãdo vt tales timeãt deũ:
nō timore bono. ſꝫ ne incurrãt vel dãnũ
rerum vel corporis cruciatũ: vt amplꝰ
ſint mali contēnunt ⁊ ipſum deum: ⁊ fit
ſecũdus pes cōtemptus dei. Itē poſſꝫ
fieri vt malũ amarēt: deũ contēnerent:
ſed inhiberet eos pudor hoīm cum qui
bus habitãt. Ideo ad augmentũ mali
ſequitur tertius pes. irreuerentia vt nec
deum timeãt: nec hoīes reuereãtur. Ad
cōſũmationē vero totius malicie: adeſt
quartus pes. aſtucia: vt ſciãt vti tribꝰ
predictis: miſcētes oleo venenũ: ⁊ mel=
le acetum. Eminēs pars cathedre cui
ſedens inheret: eſt potētia. Si enim po
tens eſt qui predicta habet: tũc pluri=
mum nocet. vel ſi potentē ſibi allicere
poteſt quem ſuo conſilio ſeducat: et ad
malum impellat. Deinde apponit̃ pul=
uinar vt ſuauit̃ ſedeat. Puluinar fit de
leuibus pēnis auiũ: ſignãs vanam glo
riam ⁊ fauorē popularē: quibus hoīes
delectati extollũtur. Scabellũ pedibꝰ
ſupponitur: ne terram tangant. Tales
enim nōnulli terrenas actiones nō fa=
ciunt: ſed ſpirituales. ſe ſimulãt: vt ma
gis decipiãt. Hoꝝ doctrina eſt quaſi pe
ſtilentia: multa loca occupãs ⁊ vaſtans

Ca.xxij. De quattuor modis hominũ. In quibuſdã ſententijs.

Quidam ſunt qui nō ſequũtur cri=
ſtum: ſed fugiũt. alij nō ſequũt̃: ſꝫ
preeunt. nōnulli ſequũt̃: ſꝫ nō aſſequũt̃
alij vero ſequuntur ⁊ conſequũtur. Nō
ſequũtur ſed fugiũt: qui necdũ peccare
deſiſtunt de quibus ſcriptũ eſt. Omnis
qui male agit: odit lucē. Et propheta.
Ecce iſti qui elongant ſe a te peribunt.
Non ſequũtur ſed preeũt: q̇ magiſtroꝝ
ſentētijs ſuas preferunt. Sequũtur ſꝫ
nō aſſequuntur qui ſegniter ac remiſſe
agũt; vel vſq; ad finē non perſeuerãtes
de medio itinere reuertunt̃. Sequũtur
et conſequunt̃ qui viã humilitatis eiꝰ:
deuoto mētis affectu ꝑſeuerãter imitãt̃
huiuſmodi vere ſequũtur deũ. Fructꝰ
imitationis: mãſio eſt eterne btitudis.

Ca.xxiij. De quattuor generibus hoīm. In q̇buſdã ſentētijs.

Quattuor genera ſũt hoīm: quoꝝ
omniũ nullũ eſt qḋ faciat bonũ:

niſi vnū. Quidā enim ſunt qui deuz nec intelligunt nec requirunt: et hi mortui ſunt. Alij intelligūt quidē: ſed nō requirunt/ et hi impij ſunt. Alij requirūt/ nō autem intelligunt: et hi fatui ſunt. Alij vero et intelligūt et requirūt: et hi ſcti ſunt. De quibus ſolis dici poteſt: quia ipſi ſunt qui faciunt bonum

¶ Ca. xxiiij. De quattuor rotis currꝰ ſpiritalis. In ꝗbuſdā ſentētijs

VIa legis dn̄i agitur nō greſſu corporis: ſed affectu mētis. Per hāc viam incedūt ⁊ quaſi quendā currū ducunt tria genera hoim: ſeruus/ mercennarius/ filius. Trahūt autē eundē currum duo iumēta: quoꝝ noia ſunt cōminatio/ ⁊ ꝓmiſſio. Super cōminationem ſeruus ſedet: ſup promiſſionē mercēnarius. Horū vterqꝫ trahit currū: alter timore/ alter cupiditate/ ⁊ vterqꝫ ꝓprijs ſtimulis impellitur. Solus filius ꝗ nec timore quatiť/ nec illicitur cupiditate: ſed ſpū dilectiōis agiť: ſine labore aut leſione vehitur in curru. Quicūqꝫ enim ſpiritu dei agunť: hi filij dei ſūt. Habet etiā currus ille ꝗttuor rotas: illas ſcilꝫ quattuor animi affectiōes notiſſimas: amorē ⁊ leticiā/ timorē ⁊ triſticiā. amāt enim tēporalia: et letātur cū male fecerint. Sed hunc amorē et hanc leticiam ſequitur timor et triſticia ſempiterna. Electi vero ponūt primas rotas timorem et triſtitiā: poſteriores amorē ⁊ letitiam. Ipſis eni cōmutatur timor in caritatem: triſtitia in leticiā ſempiternā.

¶ Ca. xxv. De quattuor ſpinis. Super cantica. ſer. xlviij.

DOnec in carne eſt aia iter ſpinas profecto verſať: et neceſſe eſt patiatur inquietudines tentationū/ tribulationūqꝫ aculeos. Videat ꝗꝫ vigilē ſolicitāqꝫ eſſe oporteat ſup cuſtodia ſui: ſepta vndiqꝫ ſpinis hincinde aculeos intendentibus. Spina culpa eſt: ſpina pena ē: ſpina falſus frater: ſpina vicinꝰ eſt malus. Plenus eſt mūdus ſpinis: in terra ſunt/ in aere ſunt/ in carne tua ſūt Verſari in his ⁊ minime ledi diuine potentie eſt: nō virtutis tue. Bene pūgeris ſi cōpungeris. Nō mediocris titulꝰ profecto virtutis inter prauos viuere bonū et inter malignantes innocētie retinere candorē et morū lenitatē: magis autē ſi his qui oderūt pacem: pacificum/ et amicum/ te ipis exhibeas inimicis

¶ Cap̄. xxvi. De duobus bonis que oculū interiorē faciūt ſimplicē et duobus malis ꝗ eundē faciunt neqꝫ In libro de p̄cepto ⁊ diſpenſatione.

VT interior oculꝰ vere ſimplex ſit: duo illi arbitror neceſſaria. caritatem in intētione: ⁊ in electione veritatē. Nam ſi bonū quidē diligat: ſed verum non eligat. habet quidē zelū dei: ſed nō ſcd̄m ſcientiā. et neſcio quēadmodū iudicio veritatis: vera eſſe poſſit cū falſitate ſimplicitas. Volēs deniqꝫ ad verā inſtruere diſcipulos ſimplicitatē magiſtra veritas: eſtote (inquit) prudētes ſicut ſerpentes/ ⁊ ſimplices ſicut colūbe. Premiſit ergo prudētiā: ſine qua neminem ſatis eē poſſe ſimplicē ſciret. Quō deniqꝫ vere ſimplex erit oculus: cū ignorantia veritatis: Patet ergo laudabilē illam et a dn̄o laudatā ſimplicitatem: abſqꝫ his duobus nō eſſe bonis/ beniuolentia atqꝫ prudētia. vt oculꝰ videlꝫ cordis nō ſolū pius qui fallere nolit: ſꝫ et cautus ſit qui falli nō poſſit. Ceterū ſicut oculum ſimplicē duo iſta faciunt bona: amor boni ⁊ cognitio veri. ſic neqꝫ oculum duo e regione mala conſtituūt cecitas qua fit vt veritatē nō agnoſcat: et ꝑuerſitas ꝗ fit vt diligat iniquitatē.

¶ Cap̄. xxvij. De quadrifaria diuiſione oculi interioris. Vbi ſupra.

POrro inter hec bona ꝗ nec fallere nec falli ſinūt: et duo illa mala ꝗ tam falli ꝗꝫ fallere faciūt. duo ſunt media: vnū quidē bonū per qꝺ oculus interior ⁊ ſi falli queat ignorātia veri: zelo tamē boni fallere penitus nō ꝯſentit Alterū vero malū quod lꝫ veri noticiā non impediat: amorē tn̄ boni pre malicia minime ſentit. Et qm̄ ois res melꝰ diuiſione innoteſcit: ſcd̄m hoc duplex malū et illud item geminū bonū: ꝗdrifariā diuidamus oculū cordis: in bonū

et meliorem:in malũ et peiorem:⁊ ſub-
damus exẽpla. Eſt qui bonũ diligit:et
malũ neſcius agit. Huius quidẽ bonꝰ
eſt oculus:qꝛ pius.nõ tñ ſimplex:qꝛ ce
cus. Et eſt q̃ bonũ et libẽter agit:⁊ pru-
denter itelligit. Iſtius reuera oculũ nõ
immerito ſimplicẽ dixerim:vtpote cui
neutrũ bonũ deſit/nec zelus ſcilꝫ bonꝰ:
nec ſcientia. Eſt ecõtrario q̃ bonũ mini-
me diligens:ex malicia quidẽ ꝑuerſus
eſt.ſed ſapiẽs vt faciat malũ:per igno-
rantiã cecus nõ eſt. Quẽ quidẽ ideo nõ
dum appellauerim nequã:ꝙ vnũ ei lꝫ
ad ſuum malũ nõ deſit bonũ.i.ſcientia.
Sed eſt q̃ bonũ forte neſcius qꝺ nõ di-
ligit agit: cui ꝓfecto nõ incõgrue id qꝺ
dicitur nequã aſſignaueri. eo ꝙ neutro
careat malo:nec cecitate ſcilꝫ nec per-
uerſitate. Dicitur ſiquidẽ nequã quaſi
nequaq̄: vt is ſolũmõ nequã appelleť
qui nequaq̄/hoc eſt in nullo penitꝰ ap
pareat bonus.ſꝫ ſit vtroqꝫ bono vacuꝰ:
tam videlꝫ veri noticia q̄ ⁊ beniuolẽtia

¶ Ca.xxviij. De quadrifaria diuiſione ſupradicta. In eodẽ. Ubi s.

Alius eſt itaqꝫ pius oculꝰ nõ qui-
dem fallere prõptus:ſꝫ tñ falli ꝓ-
nus. Alius is ẽ quẽ dñs ſimplicẽ dicit:
tã nec fallere facilis q̄ nec falli. Et itẽ
alius eſt oculꝰ ſimpliciter malꝰ/ fallẽs
vtiqꝫ libẽter:ſꝫ nõ facile falſus. Et aliꝰ
eſt quẽ nequã eſſe diffiniuimꝰ: qꝛ ſit du
pliciter malus.cui nẽpe et malicia pa-
rit ignorantiã:⁊ ignorãtia maliciã ope-
rit.ita vt ſepe neſciens et malũ qꝺ vult
nõ faciat:⁊ bonũ faciat qꝺ nõ vult. Ob
ſcuratum nẽpe eſt inſipiẽs cor eoꝝ:qui
iſtiuſmodi ſũt ⁊ q̃ſi iam traditi in repro
bum ſenſũ:bonum oĩno nec diligere nec
dinoſcere queũt. Nã qui hmõi eſt caue
re ꝓfecto malũ:nec vult etiam ſi poſſit/
nec ſi velit ſcit. Quãobrem hunc oculũ
in ſupiori diuiſione: illo altero cẽſui nõ
immerito peiorẽ.nõ qꝛ malignior ſit:ſꝫ
qꝛ periculoſior. Ignorãtia q̃ppe ſecuri-
orem:ſecuritas ſegniorẽ facit/ nõ neq̃o-
rem. Eſt tñ ex hoc ꝓculdubio deterior:
qꝛ ille ſolũ habet malũ/ malã intentio
nem:iſte ⁊ falſã cõſiderationẽ. Ille vno
caret e duobus bonis bono zelo:iſte et
vero iudicio. Si igiť is vere oculꝰ neqꝫ
eſt qui ꝑuerſus pariť et cecꝰ:bonũ agit
et malũ credit. Utiqꝫ recte operãdo/ ſꝫ
opinando iniq̃:bonũ ſibi in malũ ꝯtit/
⁊ tantũ malũ quãtũ crediderit. At non
ideo ſequiť/vt q̃ ecõtrario malũ facit ⁊
bonũ putat:iuxta ſuã fidẽ ſimiliť ⁊ ipſe
inueniat. Quare? Nõ eſt q̃ppe ſimplex
oculus ille q̃ ex iudicio ꝟitatis totũ cor
pus lucidũ reddat: qualẽ ꝓfecto ſupi-
us diffiniuimꝰ. Neqꝫ eni ex toto adhuc
tenebre deſunt:vbi ignorãtia veritatis
lucẽ obſcurat bone volũtatis. Cũ itaqꝫ
ille oculus vtrũqꝫ malũ:is vero minime
vtrũqꝫ habeat bonũ:nonne ratio videť
exigere/vt plus ille noceat q̄ ꝓſit iſte?
Neqꝫ enim ꝯſequẽs eſt vt tm̃ valeat in
bonũ/bonũ vnũ: quantũ duo mala/in
malum. Et quidẽ laude dignã dixerim
vel ſolã piam intentionẽ:nec plane cõ-
digna remuneratõe fraudabiť in opere
quoqꝫ nõ bono ipſa bona volũtas.attñ
ſine malo quocũqꝫ nõ erit decepta ſim
plicitas:quia qꝺ a neſciente fit ⁊ bonũ
prorſus contẽnit intẽtio praua/⁊ malũ
non penitꝰ excuſat recta. Siue itaqꝫ ma
lum putas bonũ qꝺ forte agis:ſiue bo-
num malũ qꝺ operaris.vtrũqꝫ pctm̃ ẽ:
ſꝫ ſane leuius admodũ peccet: vbi ſa-
na intentiõe/ſola repꝛhẽſibilis/actio fo
ris apparet:q̄ vbi maligna latet/etiaꝫ
in nõ mala actione intẽtio. Uerũ quod
abſqꝫ vel minimo pctõ non eſt: purũ bo
num minime eſt. Quo pacto ergo bonũ
nõ purũ/puro malo ꝯparabiť in efficiẽ
tia:hoc eſt vt tam efficax ad bonũ illud
ſit/q̄ ad malum iſtud?

¶ Ca.xxix. De q̃druplici iuſticia. In ſermone quito de verbis Iſaie: qui incipit. Cõmendant nobis.⁊c.

IUſticia dei ſublimis ẽ. Noſtra eni
ſi qua eſt: hũilis eſt iuſticia. recta
forſitan:ſꝫ nõ pura. niſi forte meliores
nos eſſe credimus q̄ patres noſtros: q̃
nõminus veraciter q̄ hũiliter aiebant
oẽs iuſticie nr̃e tanq̄ pãnus mẽſtruate
Quõ enim pura iuſticia: vbi adhuc nõ
poteſt culpa deeſſe? Recta ꝓinde videri

poteſt iuſticia hominū:ſ; tñ peccato nō
conſentiāt/vt nō regnet in eoꝝ mortali
corpore. Nā primi hoīs in initio nō mō
recta:ſed etiā pura fuit/ qꝫdiu ei datuz
eſt nec ſentire pctm̄. Ceterū et ipſa qm̄
firma nō fuit:⁊ puritatē facile ꝑdidit:⁊
ne ipſā quoqꝫ retinuit rectitudinē ſuā.
Sane apud āgelos iuſticia recta/pura
et firma eſt:ſublimis quidē/ ſed adhuc
lōge inferior qꝫ diuina. Nō enim inata
eis eſt:ſz collata a deo. vt natura ipſa
qđ ex ſe eſt:non mō iuſticie/ſed etiā iniu
ſticie capax inueniať. Nūquid non iſta
eſt prauitas quedā:quā in angelis ſuis
mera illa iuſticia legiť inueniſſe? Non
enim iuſtificabiť in ꝯſpectu tuo oīs vi=
uens:ait is q̄ dei iuſticiā minime igno=
rabat. Nec eni ait oīs hō:ſed oīs viuēs
forte/vt ne ipſos angelicos eū noueris
ſpūs excepiſſe. Uiuūt enim ⁊ ipſi tanto
veriꝰ qꝫto ꝓpiꝰ aſtāt ei:apđ quē eſt fōs
vite. Nihilominꝰ etiā iuſti ſunt:ſz ex eo
non corā eo:munere eius/nō in eius cō=
paratiōe. Ipſe eni ſibi iuſticia eſt: cuiꝰ
volūtas nō tam equa/qꝫ ipſa eq̄tas:et
vtraqꝫ nō aliud qꝫ ipa ſubſtātia ē. Illa
ergo iuſtitia veriſſime ſicut mōs eſt:que
recta eſt/q̄ pura eſt/q̄ firma eſt/ ⁊ vt ita
dixerim etiam ſubſtantiua eſt.

Capi. xxx. De quattuor ri=uulis deſcendentibus de fonte chriſto. Super cantica. ſermone. xxij.

DOminus criſtus fons vite:de in=
tra ortū cōcluſū erūpens: per os
pauli fiſtulā ſuam in q̄ttuor ſe riuulos
diffudit et deriuauit in plateas. vbi vi
delicet ⁊ aſſignat nobis eū factū a deo
ſapientiā/et iuſticiā/⁊ ſctificationē/⁊ re
demptionē. Qm̄ quidē in principio erat
verbum:et ꝟbū erat apud deū. Factū
eſt autē quatinus eſſe inciperet ⁊ apud
hoīes:ſic nihilominꝰ in principio ſapiē
tia erat:erat iuſticia/ erat ſctificatio/et
redemptio. ſed āgelis vt eſſet ⁊ hoībus:
fecit eū hec oīa pater. At āgelis (inq̄s)
quomō redēptio fuerit non video? Nec
eni auctoritas ſcripturaꝝ vſpiā aſſēti=
re vr̄ eos aliqñ/aut pctō extitiſſe capti
uos/aut morti obnoxios: vt neceſſariā
haberent redēptionē. exceptis dūtaxat
illis q̄ ſupbie lapſu irremediabili corru
entes: redimi deinceps nō merētur. Si
itaqꝫ āgeli nunqꝫ redēpti ſūt: alij vtiqꝫ
non egētes:alij nō promerētes:illi q̄dē
q2 nec lapſi ſunt: hi autē q2 irreuocabi
les ſunt:quo pacto tu dicis dn̄m criſtū
eis fuiſſe redemptionē? Audi breuiter.
Qui erexit hoīem lapſū:dedit ſtati an=
gelo ne labereť. ſic illuz de captiuitate
eruens:ſicut hunc a captiuitate defen
dens. Et hac ratione fuit eque vtriqꝫ re
demptio:ſoluēs illū/⁊ ſeruās iſtū. Liq̄t
ergo ſanctis āgelis dn̄m criſtū fuiſſe re=
demptionē:ſicut iuſticiā/ ſicut ſapiētiā
ſicut ſctificationē:et nihilominꝰ tñ hec
ipſa q̄ttuor eſſe factū ꝓpter hoīes. Sic
ergo om̄e quod erat āgelis ſctis: factꝰ
eſt nobis. Quid? Sapiētia/iuſticia/ſan
ctificatio/redēptio. Sapiētia in ꝑdica=
tione. iuſticia in abſolutione peccatoꝝ.
ſanctificatio in ꝯuerſatiōe/quā habuit
cum pctōribus. redēptio in paſſiōe quā
ſuſtinuit ꝑ pctōribus. Sedebas o hō in
tenebroſis ⁊ vmbra mortis ꝑ ignorātiā
veritatis. Sedebas vinctus catenis de
lictorum:deſcēdit ad te in carcerē nō vt
torq̄ret:ſz vt erueret de ꝑtāte tenebraꝝ.
Et prio quidē veritatis doctor depulit
vmbrā ignorātie tue: luce ſapiētie ſue.
Per iuſticiaz deniqꝫ q̄ ex fide eſt: ſoluit
funes pctōꝝ:gratis iuſtificās pctōrem.
Addidit quoqꝫ ſācte inter pctōres viue
re:⁊ ſic tradere formā vite tanqꝫ vie q̄ re
dires ad patriā. Ad cumulū poſtremo
pietatis tradidit in mortē aīam ſuā: et
de ꝓprio latere ꝓtulit ꝑmiū ſatiſfactio
nis quo placares patrē. En q̄ttuor ri=
uuli. Primus ſapiētie. ſcđs iuſticie. ter=
tius ſatiſfactōis. quartus redēptionis
Fruſtra huiꝰ ſeculi ſapiētes de q̄ttuor
virtutibus tā multa diſputauerūt: q̄s
tñ apphēdere oīno nequiuerūt: cū illū
neſcierūt q̄ factꝰ eſt nobis a deo. ſapiē=
tia docens prudentiā:⁊ iuſticia delicta
donās:⁊ ſctificatio in exemplū tēperā=
tie ꝯtinēter viuēs:⁊ redēptio in exēplū
patientie fortiť moriēs. Quid vobis cū
ꝟtutibus q̄ dei virtutē criſtū ignoratis?
Ubinā queſo vera prudētia niſi in criſti

doctrina? Ubi vera iuſticia niſi de chriſti
mia? Ubi vera temperãtia niſi in chriſti
vita? Ubi vera fortitudo niſi i criſti paſ-
ſione? Soli igit̃ qui eius doctrina ſunt
imbuti: prudẽtes dicendi ſũt. Soli iuſti
qui de eius mia veniã pctõꝝ conſecuti
ſunt. Soli tẽperãtes: q̃ eius vitã imita-
ri ſtudent. Soli fortes q̃ eius patientie
documenta: fortiter in aduerſis tenent
Incaſſum ꝓinde q̃s laborat in acq̃ſitio
ne virtutũ: ſi aliũde eas ſperãdas pu-
tat q̃ꝫ a dño virtutũ. cuius doctrina ar-
mariũ prudẽtie. cuius mia opus iuſti-
cie. cuius vita ſpeculũ temperãtie. cui⁹
mors inſigne ẽ fortitudinis. Ipi honor
et gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Ca. xxxi. De quattuor ordi nibus in ꝓceſſione dñi. In ſer. ij. de Ra- mis palmarũ: q̃ incipit. Neceſſe eſt. ⁊c.

Quattuor ordines in ꝓceſſiõe dñi
mihi videor intueri. Preibãt eniꝫ
aliqui et viã parabãt: ipſi ſũt qui viam
parant dño ad corda. Alij ſeq̃bant̃: et
hi ſunt qui ꝓprie inſciẽtie cõſcij deuote
ſequunt̃ et adherẽt ſemꝑ veſtigijs p̃ce-
dentium. Aderãt quoqꝫ diſcipuli tanq̃ꝫ
domeſtici lateri eius adherẽtes: ipi ſũt
q̃ partẽ optimã elegerũt q̃ in clauſtris
ſoli deo viuũt: ſẽꝑ deo adherẽtes ⁊ ei⁹
placitũ cõſiderãtes. Ipm̃ quoqꝫ iumẽ-
tum cui inſidebat non defuit: q̃ꝺ deſi-
gnat duros corde ⁊ aĩos quodãmõ be-
ſtiales. Uerꝫ nõ fuit ibi aĩaliũ hmõi co
pioſior mltitudo: nec oportuit. Tales
eni magis oneri ſũt q̃ꝫ honori: nec ꝓpt̃
eos ꝓceſſio valde gl'ioſior ẽ. hmõi naqꝫ
cãtare non norũt: ſꝫ male ſonoros dãt
rugit⁹. Ipi ſũt q̃ ſemꝑ virga ⁊ calcarib⁹
egent. Attñ nec ipſos relinquet dñs: dũ
diſciplinã ferre voluerint. Quattuor er
go ſunt gña in ꝓceſſione dñi. Boni pru-
dentes ⁊ boni ſimplices: hi ſũt q̃ preeũt
et qui ſequunt̃. Bonos aũt addidi: q̃r
prudentes nõ boni / iniqui ſũt. ⁊ ſimpli-
ces nõ boni: ſtulti ſũt. In ꝓceſſione aũt
dñi nec iniquus locũ hꝫ: nec ſtult⁹. Por
ro qui adherẽt ei: ꝯtemplatiui ſũt. Qui
portãt eũ ⁊ onerantur eo: ipſi ſũt duro
corde ⁊ parũ deuoti. Sꝫ ecce oĩs ſunt
in ꝓceſſione dñi: ⁊ nemo ex ipſis facieꝫ
eius videt. Nã qui p̃cedũt occupati ſũt
in parãda via: ſoliciti circa pctã ⁊ tenta
tiones alioꝝ. Qui ſequunt̃ ipſi oĩno fa-
ciem eius videre nõ pñt: ſed poſteriora
eius vident. Iumentũ cui inſidet nunq̃ꝫ
ad vidẽdũ leuat oculos: ſꝫ pronũ eſt ſꝑ
in terrã. Qui vero adherẽt ipſi aliq̃n vi
dere pñt: ſed raptim et nõ continue nec
plane dũ adhuc ſũt in via. Attñ quan-
tum ad alios: ipſi magis facie ad faci
em eum vident.

Ca. xxxij. De quattuor ge- neribus ſpirituũ. Sup cantica. ſer. v.

Quattuor ſunt ſpirituũ gña: peco-
ris / noſter / ãgelicus / ⁊ qui ꝯdidit
iſtos. Nõ eſt ex oĩbus cui ſiue ꝓpter ſe
ſiue ꝓpter aliũ / ſiue ꝓpter vtrũqꝫ neceſ
ſarium corpus nõ ſit corporis ve ſimili
tudo. excepto dũtaxat illo: cui oĩs tam
corporalis q̃ꝫ ſpiritalis creatura meri-
to ꝯfitetur ⁊ dicit. Deus me⁹ es tu: q̃m
bonoꝝ meoꝝ nõ eges. Et primũ quidẽ
ita corpore egere ꝯſtat: vt nec ſubſiſtere
abſqꝫ illo vtrũqꝫ poſſit. Simul q̃ppe et
viuificare deſinit et viuere ille ſpũs: q̃n
moritur pecus. Uerũ nos viuimus q̃dẽ
poſt corpus: ſꝫ ad ea quib⁹ beate viuit̃
nullus nobis acceſſus patꝫ niſi ꝑ corp⁹
Ipſa ſiquidem corporalia et viſibilia:
iſta nõ niſi ꝑ corporis inſtrumentũ ſẽſa
in noſtrã notitiã veniũt. hꝫ igitur neceſ
ſariũ corpus ſpiritalis creatura q̃ nos
ſumus: ſine quo nimirũ nequaq̃ꝫ illam
ſcientiã aſſequit̃ quã ſolã accepit gra-
dum ad ea de quoꝝ ſit cognitione btã.
Iam q̃ꝛ ⁊ ſuꝑ celeſtes ſpũs opus corpo
ribus habeãt: illa nos maxime certos
faciat vera ⁊ vere diuina ſentẽtia. Nõne
oẽs (ait) adminiſtratorij ſpũs ſũt miſſi
in miniſteriũ: ꝓpter eos qui hereditatẽ
capiũt ſalutꝫ? Quonã ergo mõ implẽt
miniſteriũ ſuũ abſqꝫ corpe: p̃ſertim apꝺ
viuentes in corpe? Deniqꝫ nõ eſt diſcur
rere nec de loco ad locũ trãſire: niſi cor
porum. Q̃ꝺ frequent̃ facere angelos tã
indubitata q̃ꝫ nota ꝓbat auctoritas.
Ita inferior ſupiorqꝫ ſpũs ꝓprijs cor-
poribus egent: ſꝫ tm̃ quibus iuuent nõ

etiam iuuentur. At pecus quidē ex de=
bito ſeruitutis: ⁊ ad vſus tm̄ tēporaliū
corporaliūqꝫ neceſſitatū iuuādo ſeruit
Ideoqꝫ ille ſpūs ⁊ cū tēpore trāſit ⁊ cū
corpore deficit. Angelꝰ vero curat ⁊ ſa
tagit in libertate ſpūs āminiſtrare offi
cium pietatis: futuroꝝ bonoꝝ prōptū
mortalibꝰ. alacrēqꝫ ſeſe miniſtrū exhi=
bens: vtpote ſuis in eternū futuris ciui
bus ⁊ coheredibus ſupne iocūditatis.
Ille igitur vt iure ſeruiat: iſte vt pie ſub
ueniat: ambo ꝓculdubio ſuis corpibꝰ
egent vt iuuēt. Nā in quo ipi eis iuuenť
non video: ad profectū dūtaxat eterni=
tatis. Irratiōalis nēpe ſpūs nūquid eo
vſqꝫ iuuatur corpe ſuo: vt per corpalia
et ſenſibilia q̄ per illud ſētit: etiā ad ſpi
ritalia ⁊ intelligibilia ꝓficiēdo ptingat
Porro aūt ſupceleſtis ſpūs abſqꝫ adiu
torio corpis et abſqꝫ intuitu horū q̄ per
corpus ſentiunť: ſola ꝑfecto ſue vicinita
te ac viuacitate nature: ſufficit apphē=
dere ſūma ⁊ intima penetrare. Nec bru
tus ergo nec āgelicus ſpūs ad ea cape
ſcenda q̄ beatā ſpiritalē faciūt creatu=
ram: ſuis vllo mō corporibꝰ adiuuanť.
Ille quidē pro innata ſtoliditate nō ca
piens: iſte vero ꝓ excellēcioris glorie p̄=
rogatiua nō indigens. Porro hoīs ſpiri
tum qui mediū quendā inter ſupmū et
infimū tenet locū: vſqꝫ adeo ad vtrūqꝫ
neceſſariū habere corpus manifeſtum
eſt: vt abſqꝫ eo nec ipſe ꝓficere nec alte
ri ꝓdeſſe poſſit. Nā vt taceā mēbra ce=
tera corporis officia ve mēbroꝝ: quonā
modo q̄ſo aut ſine lingua inſtruis audi
entem / aut ſine auribus pcipis inſtruē=
tem? Itaqꝫ cū abſqꝫ corporis admini=
culo / nec beſtialis ſpūs ſeruilis ꝯditio=
nis ſoluere debitum: nec ſpiritalis cele
ſtiſqꝫ creatura implere miniſteriū pie=
tatis: nec rationalis aīa tam ꝓximo q̄ꝫ
etiam ſibi ſufficiat ꝯſulere ad ſalutem:
liquet oēm creatū ſpiritū ſiue vt iuuet /
ſiue vt iuueť ſimul ⁊ iuuet: corpeo pror=
ſus idigere ſolatio. Nullꝰ aūt creatoꝝ
ſpirituū per ſe nr̄is mētibus applicať:
vt videlꝫ nullo mediāte noſtri ſiue cor
poris inſtrumēto. ita nobis imiſceať vľ
infundatur: quo eius ꝑticipatiōe docti
ſiue doctiores: vel boni / ſiue meliores
efficiamur. Nullus āgeloꝝ nulla aiaꝝ
hoc mō michi capabilis eſt: nullꝰ ergo
capax nec ipſi āgeli ita ſe alterutrū ca=
piunt. Seq̄ſtretur ꝓinde ꝓrogatiua hec
ſūmo atqꝫ icircūſcripto ſpiritui: q̄ ſolꝰ
cum docet āgelū ſiue hoiem ſcientiā: in
ſtrumētū non q̄rit noſtre corpee auris /
ſicut nec ſibi oris. Per ſe īfundiť: per ſe
innoteſcit. Purus capiť a puris: ſolus
nullius indiget: ſolus ⁊ ſibi ⁊ oibus de
ſola oipotēti volūtate ſufficiēs. Opera
tur tn̄ immenſa ⁊ innumera p ſubiectaꝫ
creaturā corporalē ſiue ſpūalē: ſed q̄ſi
imperās nō q̄ſi mendicās. Quid ꝓprio
de corpore facere hꝫ: cui ad nutū indif=
ferenter vniuerſa corpora celeſtia atqꝫ
terreſtria obſequi ꝯſtat? Plane ſupfluo
haberet ſuū: qui nullū ſibi repperit ali
enum. Sup cātica. ſer. vi. Demus ergo
verā ſoli deo ſecuri ſicut imortalitatē:
ita ⁊ incorporeitatē: qui ſolus ſpirituū
vniuerſā corporeā creaturā alias natu
ram eovſqꝫ trāſcendat: vt quocūqꝫ cor=
pore in quocūqꝫ opere nō indigeat. ſolo
ſpiritali nutu cū vult: ad quecunqꝫ vult
agenda ꝯtentus. Sola igiť eſt q̄ nec ꝓ=
pter ſe nec ꝓpter aliū: ſolatio inſtrumē
ti corporei opus habet illa maieſtas.

¶ Ca. xxxiij. De quattuor fō=
tibus prodeuntibꝰ de paradiſo noſtro
criſto dn̄o. In ſermone de natiuitate: q̄
incipit. Grandis quidem.

Fons nobis eſt xp̄us dn̄s vn̄ laue=
mur: ſꝫ fōs q̄ nūq̄ꝫ poterit exhau=
riri. Veruntn̄ nō iſte ſolꝰ aquaꝝ vſus eſt
nec tm̄ ſordes abluūt / ſꝫ et ſitum extin=
gunt. Tertius aquaꝝ vſus eſt irrigatō
quā ꝑfecto maxime neceſſariā hn̄t no=
uelle oliuarū plātationes: alioqui aut
minus ꝓficiēt: aut ex toto peribūt pre
nimia ſiccitate. Querit ergo deuotiōis
aquas quiſq̄s ſeminauerit bonoꝝ ope=
rum ſemīa: vt irrigatꝰ fonte gratie: bone
conuerſatiōis ortus nō exareſcat: ſꝫ in
perpetua viriditate proficiat. vt bona
opera feruore deuotōis ⁊ dulcedine ſpi
ritalis gratie cōdianť. Putas inuenri
poterit q̄rtus fons: vt paradiſū recupe

mus q̃ttuoꝛ fontiũ irrigatõe ameniſſi=
mum? Nã ſi terrenũ paradiſum denuo
nobis reddendũ nõ ſperamus: quomõ
regnum celoꝝ ſperabimꝰ. Nunc aũt vt
de exhibitiõe p̄ſentiũ: firma ſit expecta
tio futuroꝝ. paradiſũ habemus multo
melioꝛem ⁊ lõge delectabilioꝛẽ: q̃ꝫ primi
parentes habuerũt/ ⁊ paradiſus noſter
criſtus dñs eſt. In quo tres quidẽ iam
fontes inuenimꝰ: quartũ queramꝰ. Ha
bemꝰ de fonte mĩe ad diluẽdas culpas
aquas remiſſiõis. Habemꝰ de fonte ſa
pientie ad potãdã ſitim noſtrã: aquas
refectionis. habemꝰ de fonte gratie ad
irrigãdas bonoꝝ operũ plãtas: aquas
deuotionis. Queramꝰ ad decoquẽdos
cibos aquas feruẽtes: aquas emulati
onis. He nimirũ condiunt ⁊ decoquunt
affectiones nr̃as ⁊ ebuliũt de fonte ca=
ritatis. Poꝛro ex his quattuoꝛ fontibꝰ
tres quidẽ pꝛopꝛie ꝯuenire videntꝛ tribꝰ
eccleſie oꝛdinibus ſinguli ſingulis. Nã
pꝛimus q̃dẽ oĩbus ꝯmunis eſt. In mul
tis enim offendimus oẽs: ⁊ neceſſariuꝫ
habemus fontẽ mĩe ad diluendas offẽ
ſionum ſoꝛdes. Oẽs inquã peccauimꝰ ⁊
egemus gloꝛia dei: ⁊ p̄lati/ ꝯtinentes/
et cõiugati. Si dixerimus qꝛ pctm̃ non
habemus: noſipſos ſeducimꝰ. Qꝛ ergo
nemo mundꝰ a ſoꝛde: neceſſariꝰ eſt oĩbꝰ
fons mĩe: ⁊ pari voto debẽt ad hũc fon=
tem noe/ daniel/ ⁊ iob ꝓperare. De cete
ro. Job quidẽ maxime fontem ſapiẽtie
querat: qm̃ ipe magis inter medios la
queos ãbulat: ita vt magnũ videatꝛ ſi a
malo declinat. Danieli vero currendũ
eſt ad fontẽ gratie: cui nimirũ penitẽtie
opera/ ⁊ laboꝛes abſtinẽtie/ deuotionis
gratia neceſſe eſt ipinguari. Opoꝛtꝫ eñ
vt maxime nos in hilaritate oĩa facia=
mus: qm̃ hilarem datoꝛẽ diligit deus.
Fons vero emulationis noe ꝯuenit ſpe
cialiꝰ: qꝛ maxime p̄latos decꝫ hic zelꝰ

¶ Ca. xxxiiij. De q̃ttuoꝛ bene ficijs dei. Sup pſal. Qui hitat. ſer. xiiij.

Agamus gr̃as factoꝛi noſtro: bñfa
ctoꝛi noſtro/ redemptoꝛi noſtro/ re
muneratoꝛi nr̃o/ aut potius ſpei noſtre
Ipſe eñi retributoꝛ/ ipe retributio nr̃a/
nec aliud iam q̃ꝫ ipſuꝫ expectamus ab
ipſo. Pꝛimũ qđ nobis pꝛeſtitit: noſipſi
ſumus. Siquidẽ ipſe fecit nos: ⁊ nõ ipi
nos. Paꝝ ne tibi iſtud videtꝛ: qꝛ te fecit?
Cogita qualẽ te fecit. Fecit nẽpe etiaꝫ
ſcđm coꝛpus egregiã creaturã: ſꝫ ſcđm
animã magis. vtpote imaginẽ creatoꝛꝫ
inſignem: rationis participẽ/ capacem
beatitudis ſẽpiterne. Poꝛro ſcđm ãbo
ſimul pꝛe ceteris creaturis maxime ad
mirandã: coherentẽ ſibi incõpꝛehẽſibi=
li artificio/ inueſtigabili ſapiẽtia ꝯdito
ris. Itaqꝫ tã magnũ hoc donum: q̃ꝫ ma
gna res hõ. Sed q̃ꝫ gratuitum putas?
Planũ eſt qꝛ nihil ante ꝓmeruit: qꝛ pe=
nitus nihil fuit. An poſtea ſperabatur
gratiã retributurꝰ auctoꝛi? Nõ neceſſa=
riam retributurus gratiã ei q̇ per oĩa
ſibi ſufficit: ſꝫ deuotas relaturus gr̃as
ei qui ſic meruit ſperabatꝛ. Ne hoc q̃dẽ
lꝫ maximo ꝯtentus munere: q̇ dedit vt
eſſes qui ãte nõ fueras. adiecit etiã vñ
ſubſiſteres q̇ iam eras: nec minus libe=
raliter hoc/ q̃ꝫ illud mirabilitꝛ eſt opatꝰ.
Quã copioſus in ſcđo hoc beneficio: q̃ꝫ
liberaliſſimus fuit. Quãta tibi largitꝰ
eſt ad ſuſtentationẽ: quãta ad eruditio
nem: quãta ad ꝯſolationẽ: quãta ad de
lectationẽ: quãta ex hoc iã ad coꝛreptõ
nem. Uerũ hec duo gratis et dupliciter
gratis fecit. Quid dico dupliciter gratis?
Sine merito tuo: ſine laboꝛe ſuo. Nẽpe
dixit ⁊ facta ſunt. An idcirco minꝰ deuo
tus: minus obnoxius: minus gratꝰ es:
qꝛ hec quidẽ ſicut ꝓ nihilo/ ſic de nihilo
fecit? Peruerſi coꝛdis eſt occaſiones in
gratitudinis veſtigare. Nemo id facit:
niſi qui etiã gratis eſſet ingratꝰ. Puto
enim neutrũ tibi ꝓpterea minus vtile:
q̃ꝫ quod pꝛeſtanti minime difficile fuit.
Ceterũ ex hoc iã tertiũ opus tue redẽ=
ptionis attende. Nõ eſt velamẽ excuſa=
tionis: laboꝛatũ pꝛoꝛſus in ea. Gratis
quoqꝫ hoc p̄ſtitũ eſt: ſꝫ gratis qđ ad te
pertinet: nã qđ ad illũ plane nõ gratis
Saluus factꝰ es ꝓ nihilo: nõ de nihilo
tamẽ. Quid ad hec doꝛmitat affectio?
Imo vero moꝛtua eſt illa non doꝛmit: q̃
huic bñficio nõ reſpondet: q̃ ſe totã nõ
effundit in gr̃aꝝ actionẽ ⁊ vocẽ laudis.

Nam ꝛ cetera duo euidentiſſime tertiū
hoc ꝯmendat: vt i eis quoqꝫ vera fuiſſe
dilectio cōprobet᷑. non ꝓpterea de faci
li preſtās qꝺ nollet aliter: ſꝫ ꝙ aliter nō
oporteret. Itaqꝫ te fecit de⁹ tuus: fecit
tam multa ꝓpter te: fecit ꝓpter te ꝛ ſe-
metipſum. Uerbū caro factū eſt: ꝛ hita
uit inobis. Quid adhuc reſtat? Fact⁹
eſt ipſe tecū caro vna: te quoqꝫ ſecū fa-
ciet ſpiritū vnum. Nō recedāt hec q̄ttu
or a corde tuo / nō a meōria / nō ab affe-
ctione. Hec cogita ſemꝑ: in his iugit᷑ de
lectare: his velut quibuſdā ſtimulis vr
gens ſolicita animā tuā. His facib⁹ eā
inflāmare curato ad redamandū eū: q̄
tam multipliciter ſuū erga te cōmēdat
amorē. Serua mādata creatorꝭ tui: ſer
ua mādata bn̄factoris tui: redēptoris
tui: remuneratoris tui.

¶ Ca. xxxv. De q̄ttuor ſpēb⁹ ꝯtēplatōis. In li. quito de cōſideratōe.

Quattuor ſunt contēplatiōis ſpēs
Prima ꝛ maxima contēplatio eſt
ammiratio maieſtatis. Hec req̄rit cor
purgatū: vt a vicijs liberū atqꝫ exone-
ratum peccatis facile ad ſupna leuet.
Interdū quoqꝫ vel per aliq̄s morulas
ſtupore ꝛ extaſi ſuſpenſuꝫ teneat admi
rantem. Scōa autē neceſſaria eſt huic.
Eſt enim intuens iudicia dei quo ſane
pauido aſpectu dū vehementi⁹ cōcutit
intuentē: fugat vicia: fundat virtutes:
initiat ad ſapientiā: humilitatē ſeruat
Tertia cōtemplatio occupat᷑ vel poti⁹
ociatur circa memoriā bn̄ficioꝝ: ꝛ ne di
mittat ingratū: ſolicitat meōrantē ad
amorē bn̄factoris. Quarta q̄ retro ſunt
obliuiſcens: in ſola req̄eſcit expectatio
ne ꝓmiſſoꝝ. Que cū ſit meditatio eter
nitatis: ſiquidem q̄ promittunt᷑ eterna
ſunt / longanimitatē alit et pſeuerantie
dat vigorez. Puto iam facile eſt q̄ttuor
noſtra hec: q̄ttuor illis verbis apoſtoli
aſſignare: dū longitudinē cōprehendit
meditatio promiſſoꝝ: latitudinē recor
datio bn̄ficioꝝ: ſublimitatē contempla
tio maieſtatꝭ / pfundū īſpectio iudicioꝝ

¶ Ca. xxxvi. De quattuor gradibus amoris. In lib. de diligēdo deū.

Amor ē affectio naturalis. Quod
ergo naturale eſt: iuſtū quidē fo-
ret pmo oīm nature deſeruire auctori.
Sed q꞉ carnales ſumus ꝛ de carnis cō
cupiſcentia naſcimur: neceſſe eſt amor
noſter a carne incipiat q̄ ſi recto ordine
dirigatur quibuſdā ſuis gradib⁹ duce
gratia ꝓficiēs: ſpū tandē cōſummabit᷑.
q꞉ non prius qꝺ ſpūale: ſed qꝺ aīale eſt
deinde qꝺ ſpūale. In primis ergo dili-
git ſeipm hō propter ſe: cumqꝫ ſe videt ꝑ
ſe nō poſſe ſubſiſtere / deū quaſi ſibi ne-
ceſſarium incipit ꝑ fidē inquirere ꝛ dili
gere. Facit ergo ſe diligi deus q̄ ꝛ cete-
ra bona facit: facit aūt ſic. Qui naturā
condidit: ipe ꝛ protegit. Nā ꝛ ita ꝯdita
fuit: vt habeat iugiter neceſſariū ꝓte-
ctorem quē habuit ꝛ cōditorē. vt q̄ niſi
per ipm nō valuit eſſe: nec ſine ipſo vale
at omino ſubſiſtere. Quod ne ſane de ſe
creatura ignoret: ac ꝑinde ſibi qꝺ abſit
ſupbe arroget bn̄ficia creatoris. Uult
hoīem idem ꝯditor: alto quidē ſalubri
qꝫ cōſilio tribulatōibus exerceri. vt cuꝫ
defecerit homo ꝛ ſubuenerit deus: dū
homo liberatur a deo: de⁹ ab homine
vt dignū eſt honoret᷑. Fit hoc itaqꝫ tali
modo: vt hō aīalis ꝛ carnalis qui p̄ter
ſe neminē diligere nouerit. etiā deū vel
ꝓpter ſe amare incipiat: ꝙ in ipō nimi
rum vt ſepe exꝑtus eſt omia poſſit: q̄ tn̄
poſſe ꝓſit ꝛ ſine ipō poſſit nihil. Diligit
itaqꝫ in ſcōo gradu deū: ſꝫ ꝓpter ſe ad-
huc nō propter ipm. At vero cū ipſum
ceperit occaſione ꝓprie neceſſitatis co
lere ꝛ frequentare: cogitādo / loquēdo /
legendo / operādo / obediēdo / quadā hu
iuſcemodi familiaritate paulatim ſen-
ſimqꝫ deus innoteſcit / ꝯſequent᷑ ꝛ dulce
ſcit. ꝛ ſic guſtato q̄ꝫ ſuauis eſt dn̄s: tran
ſit ad tertiū gradū vt diligat deū. nō iā
propter ſe: ſꝫ ꝓpter ipm. Ita fit vt ad di
ligendum pure deū: plus iā ipſius alli-
ciat guſtata ſuauitas: q̄ꝫ vrgeat nr̄a ne-
ceſſitas. Sane in hoc gradu quo iā pro
pter ſeipm deus diligit᷑ diu ſtatur: ꝛ ne-
ſcio ſi a quoq̄ꝫ hoim. q̄rtus in hac vita
ꝑfecte apprehendit᷑: vt ſe ſcilꝫ hō dili-
gat tm̄ propter deū. Aſſerāt hoc ſi qui
exꝑti ſūt: fateor impoſſibile mihi videt᷑

Erit autē proculdubio cū introductus
fuerit ſuus bonꝰ ⁊ fidelis in gaudiū dn̄i
ſui. Quaſi em̄ ebriꝰ miro quodām̄odo
oblitus ſui: ⁊ a ſe penitꝰ velut deficiēs
totus ꝑget in deū: ⁊ deinceps adherēs
ei vnus cū eo ſpūs erit Quō ſtilla aque
modica multo infuſa vino deficere a ſe
tota videt: dū ⁊ ſaporē vini induit ⁊ colo
rem. ſic oēm tunc in ſāctis humanā affe
ctionem quodā ineffabili modo neceſſe
erit a ſemetipā liqueſcere: atqꝫ ī dei pe
nitus trāſfundi volūtatē. Alioqui quō
oīa in oībus erit deus: ſi in hoīe de hoīe
quicq̄ꝫ ſuperit? Manebit ſiquidem ſub
ſtantia: ſed in alia forma/ alia gloria/
aliaqꝫ potētia. Ex hoc iam quartꝰ ille
amoris gradus ꝑpetuo poſſidet: cū ſū
me ⁊ ſolus diligit deus. q̄r nec noſipſos
iam niſi ꝓpter ipſum diligimus: vt ſit
ipſe in premium amātium ſe: in premi-
um eternum amantium eternum.

Ca. xxxvij. De longitudine latitudine/ſublimitate/et profunditate dei. In libro quinto de cōſideratiōe.

Quid eſt deus? Longitudo/latitu
do/ſublimitas/ ⁊ ꝓfundū. Viſus
ſum ꝓtuliſſe plura: ſꝫ vnū eſt. Voces di-
uerſe: ſemite multe. ſꝫ vnū ꝑ eas ſignat
vnus q̄ritur. Nō diuiſiōes ſubſtātie in
quaternario iſto expſſe ſunt nō dimēſio
nes: q̄les in corporibꝰ intuemur. Nō di
ſtinctio ꝑſonalis: q̄lem in trinitate ado
ramus. nō numerus ꝓprietatū: qualeꝫ
ꝑſonis ipīs ineſſe fatemur. etſi non aliō
a ꝑſonis: alioquin hoc ſingulū horū in
deo quod q̄ttuor ſimul/ hoc q̄ttuor ipā
quod ſingulū eſt. Quid igitur eſt deus?
Lōgitudo inquā. Quid ipā? Eternitas
hec tam longa: vt nō habeat terminū
non magis loci q̄ꝫ tēporis. Eſt ⁊ latitu-
do. Et ipſa q̄d? Caritas. Quibꝰ et iſta
terminis āguſtet in deo: qui nihil odit
eorum q̄ fecerit. Deniqꝫ ſolē ſuū oriri fa
cit ſuꝑ bonos ⁊ malos ⁊ pluit ſuꝑ iuſtos
et iniuſtos: ergo et ſi inimicos includit
ſinus ille ne hoc quoqꝫ ꝯtentus euadit
in infinitū. Oēm nō modo affectionē: ſꝫ
et cognitionē excedit. Quid plus dicā?
Eterna ē/ niſi q̄ hoc forſitā plus eſt: q̄r
eternitas eſt. Vides tantā eſſe latitudi
nem: quantā ⁊ longitudinē. Utinā ſic vi
deas nō tantā eſſe: ſꝫ ipſā id eſſe vnā q̄ꝺ
alterā: nō minus vnā q̄ꝫ duas: nō plus
duas q̄ꝫ vnā. Deus eternitas: deus ca
ritas eſt. Lōgitudo ſine ꝓtenſione. lati
tudo ſine diſtenſione. In vtroqꝫ pariter
locales quidē excedit tēporales q̄ꝫ an-
guſtias: ſꝫ libertate nature nō enormi-
tate ſubſtātie. Tali modo immēſus eſt
qui oīa fecit in mēſura ⁊ q̄uis imēſus:
hic tm̄ modus et ipſius immenſitatis.
Quid itē deus? Sublimitas ⁊ ꝓfundū.
In altero ſuꝑ oīa: in altero intra omia.
Liquet in deitate nuſq̄ꝫ claudicare eq̄-
litatem: ſtare eā vndiqꝫ firmiter: ꝯſtare
immobilit ſibi. Sublime potentiā: pro
fundū ſapientiā eius ꝯſidera. Ex equo
⁊ iſta reſpōdent ſibi: dū ⁊ ſublimitas in
attigibilis ⁊ ꝓfūditas eque iſcrutabil
cognoſcat. O ſapiētia potēs attingēs
vbiqꝫ fortit: ⁊ potētia ſapiēs diſponēs
oīa ſuauiter. Res vna effectꝰ multiplex
operatiōeſqꝫ diuerſe. Et illa vna res eſt
longitudo propter eternitatē: latitudo
ꝓpter caritatē: ſublimitas ꝓpter maie
ſtatem: ꝓfunditas propter ſapientiam

Explicit liber nonus.

Incipiūt capitula libri. x.

De diuerſis generibꝰ peccati. i.
De malicia/luxuria/ ⁊ auaricia/ et di-
uerſis eius appendicijs ij.
De diuerſis vicijs lingue iij.
De ſeptē impedimētis q̄ nos retrahūt
a mandatoꝝ obſeruatione. iiij.
De diuerſis oſtaculis q̄ nos ſeparāt a
voluntate diuina. v.
De dinerſis ipedimētis diuine grē. vi.
De diffinitionibus diuerſoꝝ que in ho
mine continentur vij.
De diuerſis in hoīe exiſtētibus inter q̄
ſola voluntas meretur. viij.
De miſericordijs domini ix.
De fragmētis ſeptē miarum. x.
De ſex obſeruātijs ſeruoꝝ dei. xi.
De ſignis quibuſdā q̄ oſtendūt hoīem
eſſe de numero electoꝝ xij.
De diuerſis diebꝰ ſpiritalibꝰ xiij.
De diuerſis ſaporibus. xiiij.

De diuerſis generib⁹ ſpirituū. xv.
De diuerſis operationib⁹ vocis diuine intus in anima xvi.
De diuerſis nominibus dei xvij.
De diuerſis ſaporibus dei. xviij.
De diuerſis modis quibus ſe habet filius ad patrem. xix.
Qꝫ pater et filius ⁊ ſpūſſanctus et ſācti angeli deſiderāt ꝯſūmationē nr̄am. xx.
Qꝫ anime ſanctoꝝ deſiderant recipere corpora ſua. xxi.
De diuerſis impletiōibus anime ⁊ corporis in futuro. xxij.

¶Expliciūt capitula libri .x.

¶Incipit liber decimus De diuerſis generibus peccati. In quibuſdam ſententijs.

Capitulum primum.

PRimū peccatū eſt factū in celo ꝑ ſuperbiā preuaricatoris angeli: qui in ſeipſo tumuit et de ſorte beatoꝝ ſpiritum eiectus celoꝝ regnum amiſit. Secundū peccatū ꝯmiſſū eſt per inobediētiam mulieris in paradiſo. Ex hoc peccato facta eſt caro rebellis ſpiritui vt qm̄ ſpūs eius nō fuit ſubiectus creatori nec caro ſit ſubiecta ſpiritui. Tertium pctm̄ fuit ꝙ ipſa mulier virū quoqꝫ ſecum traxit in culpā. Debuit quidē illa peccatū ſuum deflere: nec addere peccatū pctō. Sꝫ in hoc putauit ſe habere cōſolationē: ſi virū ſuū faceret peccati ſui participē. Quodāmodo eni naturale eſt vnūquēqꝫ velle: ſiue in vicijs ſiue in virtutibus aſſociare ſibi ꝯſortem Quartū pctm̄ cōmiſit adā qui cōſenſit Adam eni (ſicut ait apoſtolus) nō eſt ſeductus: mulier autē ſeducta in ꝑuaricatione fuit. Illa ꝑ ignorantiā: iſte peccauit ꝑ infirmitatē. Peccauit autē nimis diligendo vxorē: nō q꞉ eius voluntatē fecit / ſꝫ q꞉ eā voluntati pretulit diuine Juſtū quippe erat vt illius magis volūtatem faceret: cui plus debebat. Quis vero ambigat plus eū debere ꝯditori q̄ꝫ vxori? Siquidē vxori erat aſtrictus tm̄ per amorē: deo autē per timorē ſimul ⁊ amorē. Plus ergo debuerūt valere duo vincula ad tenēdū eū erga dei ꝑceptū q̄ꝫ vnum tantū erga coniugis affectum Quintū eque pctm̄ cōmiſit: qui ꝓpriā culpam retorſit in vxorē. Primo quidē crudelis in ſe: qui pctm̄ ſuū excuſauit. ſcđo in vxorē quā accuſauit. Et vtiqꝫ ſatis digna ſūpta eſt de pctō vindicta: qñ eam accuſauit cuius amore peccauit. Sextū pctm̄ fecit eua q̄ cum icrepare‹t› a dn̄o cur hoc feciſſet / reſpōdit ei. Serpens decepit me ⁊ comedi. Sic declinauit ⁊ ipſa in v̄ba malicie ad excuſandas excuſatiōes in pctis: refundēs culpā in ſerpentē: q̄ſi immunis a crimīe. cui nil obfuiſſet ſuggeſtio ſerpentis: ſi illa negaſſet aſſenſū ꝓprie volūtatis. Et forte ꝑceſſit in ea aliquis mot⁹ ſupbie: vñ ſeduci meruit a ſerpente. Septimū pctm̄ factum eſt extra paradiſū qñ cayin inſurrexit aduerſus abel fratrē ſuū ⁊ interfecit eū. Ex eo iam tēpore inueteratuꝫ eſt: vt mali inſurgunt in bonos ⁊ opprimunt eos.

¶Ca. ij. De malicia: luxuria: et auaricia: et diuerſis eius appendicijs. Sup cantica. ſermone. xxxix.

MAgnus quidē pꝛiceps ſpiritalis atqꝫ inuiſibilis regis egypti ꝓfecto malicia eſt: magn⁹ luxuria / magn⁹ auaricia. Et hi quidē poſſidēt termīos ſuos ſub rege ſuo ſicut ſui cuiqꝫ aſſignati ſunt. Nā malicia in oī regione maleficiorum atqꝫ facinoꝝ dn̄atur. Luxuria omni immūdicie et turpitudini carnis preeſt. Auaricia ī partes rapine ⁊ fraudis ſortita eſt principatū. Habet malicia currū ſuū rotis q̄ttuor ꝯſiſtentē: ſeuicia / impatientia / audacia / īpudētia Ualde eteni velox ē curr⁹ iſte ad effūdēdū ſāguinē: q̄ nec innocētia ſiſtitur / nec patientia retardat̄ / nec timore frenat̄ / nec inhibet̄ pudore. Trahit̄ autē duobus ad modū ꝑnicib⁹ equis: et ad oēm perniciē paratiſſimis: terrena potētia ⁊ ſeculari pōpa. Tunc nanqꝫ q̄driga iſta malicie currit valde velociter: cum hinc quidem potētie effectus ſubeſt eius ad implendis malicioſis conatibus. inde plauſus pōpe arridet ꝑpetratis ſceleribus: vt ſermo impleat̄ qui ſcriptus eſt

qm̄ laudat̄ pctōꝛ in deſiderijs aīe ſue:
et iniquus bn̄dicitur. Porro preſident
duobus his equis aurige duo: tumoꝛ ⁊
liuoꝛ. Et tumoꝛ quidē pompā: liuoꝛ ve=
ro potentiā agit. Is eni rapido fert dia
bolicarū amoꝛe pōparū: cuius apud ſe
coꝛ prius ītumuit. Nā qḋ in ſe firmiter
ſtat timoꝛe ꝯpreſſū: grauitate modeſtū:
humilitate ſolidū: puritate ſanū: aura
huius vanitatis nequaꝗ̄ leuit̄ rapiet̄.
Item terrene iumentū potentie nōne in
uidia agit̄ ⁊ q̄ſi quibuſdā liuoꝛis vꝛget̄
hincinde calcaribꝰ: ſuſpitione vtiꝗ̄ de
cedendi ⁊ metu ſuccūbēdi. Aliud eſt eni
ꝙ ſuſpectꝰ eſt ſucceſſoꝛ: ⁊ aliud ꝙ timet̄
īuaſoꝛ. His itaꝗ̄ ſtimulis terrena potē
tia ꝯtinue agitat̄: ⁊ currus quidē mali=
cie ſic ſe hȝ. Luxurie vero currus q̄dri=
ga nihilominus voluit̄ viciorꝫ: ingluuie
videlȝ vētris / libidine coitus / mollicie
veſtiū / ocij ſopoꝛiſꝗ̄ reſolutiōe. Trahit̄
equis eque duobus: ꝓſperitate vite / et
rerum abundātia. Et q̄ his p̄ſidēt duo
ignauie toꝛpoꝛ: ⁊ infida ſecuritas: q̄ꝛ et
copia ī ignauiā ſoluit. Et ſcḋm ſcripturā
ꝓſperitas ſtultorꝫ ꝑdet illos (nō ſane ob
aliḋ niſi qm̄ male ſecuros reddat) Cū
autem dixerint pax ⁊ ſecuritas: tūc ſu=
bitaneus ſupueniet eis interitus. Hi ca
calcaria minime hn̄t neꝗ̄ flagella: vel
aliud hmōi. ſed pro his vtunt̄ conopeo
ad faciendā vmbrā: ⁊ flabello ad citan
dum ventū. Porro conopeū diſſimula=
tio eſt: vmbrā faciens ⁊ ꝓtegēs ab eſtu
curarum. Propriū nāꝗ̄ eſt mollis ⁊ de
licate aīe etiā neceſſarias diſſimulare
curas: ⁊ ne eſtuātes ſolicitudīes ſētiat
ſub latibulo diſſimulationis abſcōdi.
Flabellū vero effuſio eſt: ventū adula=
tionis apportās. Largi enim ſūt luxu=
rioſi ementes auro ventū de oꝛe adula=
toꝛum: ⁊ de hoc ſatis. Iā vero auaricia
rotis ⁊ ip̄a vehit̄ quattuoꝛ viciorꝫ: q̄ ſūt
puſillanimitas / inhūanitas / contēptꝰ
dei / moꝛtis obliuio. Porro iumēta tra=
hētia tenacitas / ⁊ rapacitas / ⁊ his vnꝰ
auriga āboꝫ p̄ſidet habendi ardoꝛ.
Sola ſiquidem auaricia qm̄ cōducere
plures nō patit̄: vno ꝯtenta eſt auitoꝛe.
Ip̄e vero iniuncti operis promptus ad
modum atꝗ̄ infatigabilis executoꝛ: in
vꝛgendis ſane iumētis trahētibus: fla=
gris vtit̄ acerrimis libine acq̄rendi / et
metu amittēdi. Sūt ⁊ alij principes re=
gis egipti hn̄tes ⁊ ip̄i currus ſuos in ex
peditione dn̄i ſui: ſicut ſupbia q̄ vnꝰ de
maioꝛibus eſt pꝛīcipibꝰ: ſicut inimica
fidei impietas: magnū ⁊ ip̄e tenēs locū
in domo et regno pharaonis. Et multi
adhuc alij inferioꝛis oꝛdinis ſatrape ⁊
equites: quorꝫ nō eſt numerus in pha=
raonis exercitu. In iſtorꝫ itaꝗ̄ pꝛīcipū
foꝛtitudīe curruūꝗ̄ ſuorꝫ: inuiſibil̄ pha
rao vbiꝗ̄ diſcurrēs in oēm familiā dn̄i:
quibus poteſt viribꝰ moꝛe tyrānico de=
bachatur. In his etiā diebus excuten
iſrael de egipto: inſequitur. At ille vero
nec ſubuectus curribꝰ nec ꝓtectus ar=
mis: nihilominꝰ tn̄ ſola dn̄i ꝯfoꝛtatꝰ ma
nu ſecure decātat. Cātemus dn̄o glˀioſe
enim honoꝛificatꝰ eſt: equū ⁊ aſcenſoꝛē
ꝓiecit in mare. Itē. Hi in curribus ⁊ hi
in equis: nos autem in nomine dn̄i dei
noſtri inuocabimus.

¶ Cap. iij. De diuerſis vicijs lingue.

lingue. In ſermone ſecūdo de apoſtolis
petro ⁊ paulo: qui incipit. Sācti iſti. ⁊c.

Vilis ⁊ volatilis res verbū homis:
nullius moꝛe / nulliꝰ pōderis / nul
lius p̄cij / nullius ſoliditatis. Aerē ver=
berat vn̄ et verbū dicit̄: ⁊ ſicut foliū qḋ
vento rapitur effluit ⁊ nō eſt q̄ ꝯſideret.
In ſermone de triplici cuſtodia: manꝰ /
lingue / ⁊ coꝛdis. Quis numeret quan=
tas modicū lingue membꝛū cōtrahat
ſoꝛdes: ꝗ̄ multiplex in labijs incircūci
ſis immundicia coagulat̄: ꝗ̄ ſit grauis
ꝑnicies oꝛis incircūſpecti. Eſt enim lin
gua indiſſoluta in ſermonibus ocioſis
Eſt lingua impudica: eſt ⁊ magniloqua
quarū pꝛioꝛ laſciuie: ſequēs arrogātie
famulat̄. Eſt ⁊ lingua doloſa: ⁊ item lin
gua maledica: quarū altera in falſilo=
quam ⁊ adulatoꝛiā ſubdiuidit̄: altera
vero nūc in facie contumelias irrogat:
nunc detrahit in oculto. Quod ſi de oī
vel ocioſo verbo quodcūꝗ̄ locuti fue=
rint hoīes: deo reddituri ſūt rationē in
die iudicij. quanto diſtrictius de verbo

mendaci et mordaci ⁊ iniurioſo:de ela=
to vel laſciuo:de adulatorio aut detra
ctorio iudicabunt.Q̃z vera ſentẽtia fra
tres in multiloquio nõ fugiendũ pctm̃.
Ut enim p̃tereã cetera ſi ꝓpterea ocioſũ
eſt verbũ ꝙ nullã rationabilẽ cauſã ha=
beat:quã rationẽ de eo reddere poteri
mus qđ eſt p̃ter rationẽ. Nemo veſtruz
fratres parui eſtimet tẽpus qđ in v̄bis
cõſumitur ocioſis. Uolat ſiq̃dem verbũ
irreuocabile:volat tẽpus irremeabile:
nec aduertit inſipiens q̃d amittat. Uti
nam tñ vel ſolũ tẽpus vite admitteret
in v̄bis:ſed multi in his etiã vitã amit=
tere cõprobant.nec modo ipſi amittere
ſed adimere quoqꝫ:⁊ hoc fratribꝰ ſuis.
Et dicimꝰ. Leuis res ſmo tenera mol=
lis ⁊ exigua caro:lingua hois. Quis ſa
piens magnipẽdat. Leuis quidem res
ſermo qꝛ leuiter volat:ſꝫ grauiter vulne
rat. leuiter tranſit:ſꝫ grauiter vrit. leuit
penetr at animũ:ſꝫ nõ leuiter exit. ꝓfer
tur leuiter: ſꝫ nõ leuiter reuocat. facile
volat atqꝫ ideo facile violat caritatem
Uilis res eſt muſca moriens:ſꝫ extmi=
nat oleũ ſuauitatis. Tenerũ membꝛuz
lingua:attñ vix teneri põt. Subſtantia
quidem infirmũ atqꝫ exiguũ:ſꝫ vſu ma
gnum ⁊ validũ inuenit. Modicũ mẽbꝛũ
eſt:ſꝫ ni caueas magnũ malũ. Tenuis
eſt ⁊ lata:aptiſſimũ vacuandis cordibꝰ
inſtrumentũ.niſi forte oms tam ꝑfecti
ſimus:vt nunq̃ꝫ nobis poſt lõgas cõfa=
bulatiões inuenta ſit mens quodãmõ
vacua ⁊ meditatio minus deuota. ſicca
magis affectio ⁊ olocauſtum orõnis nõ
adeo pingue:ꝓpter v̄ba ſiue q̃ diximꝰ/
ſiue etiã q̃ audiuimꝰ/verba tñ. Facile
enim lingua labit nec minꝰ facile illa=
bitur cordi:ita vt multꝫ interloquendũ
minus ꝓfuerit ꝙ ꝓpriã cohibuerint:dũ
nõ cauerint alienã. Utilis frater eſt qui
tibi loquit ſapiens religioſus ac timẽs
deũ:plus dico ãgelus eſt ⁊ ãgelus lucis
etiã ſit. caue tibi ne audias vñ ledaris
nec ꝑſonam velim tibi ſuſpectã eſſe:ſꝫ
linguã p̃ſertim in ſmocinatiõe ꝯmuni.
Bona q̃dem colũbe ſimplicitas: ſed in
hac pte ſerpentis q̃qꝫ aſtuciã nõ omit=
tas. Si crebris ſaltẽ experimẽtis ſolert
animaduertiſti qualiter noceãt verba:
nõ deſipies ſi ſolicitus fueris q̃nquidẽ
intereſſe neceſſe eſt collocutioni.nõ mõ
ori circũſpectionẽ:ſꝫ ⁊ auri nihilominꝰ
adhibere cautelã. Forte tñ nimĳ videa
mur in ſuggillatiõe verboꝝ:ſed memen
tote qm̃ lingua eſt q̃ cõtra vicia lingue
loquit:vt in eo vel maxime haberi de=
beat excuſata ꝙ nec ſibi parcat et ad=
uerſus ꝓpria quoqꝫ ſuĳpſius pericula
muniat audientes. Uentus eſt ſmo: ſꝫ
non ſemꝑ eſt ventus vrẽs. Eſt ergo ma=
gna nihilominꝰ ſermonis vtilitas:⁊ fre
quẽter i ligua fructus p̃cioſiſſimꝰ repe
ritur. Sane ꝓpterea maiorẽ ei diligẽtiã
⁊ diligentiorẽ cuſtodiã cõuenit exhibe=
ri:ꝙ ſit iuxta ſcripturã mors et vita in
manibꝰ lingue. Alioquin ſi ſola ineſſet
vita:nec circunciſio ei q̃dẽ:ſi ſola mors
etiam abſciſio deberet. Nũc vero ponẽ
da nobis ori noſtro cuſtodia ⁊ oſtiũ cir=
cunſtãtie labĳs:vt nec vitalẽ edificati=
onem clauſura dãnet eťna:nec letalis
ꝑnicies liberũ ſortiat egreſſum. In qui
buſdam dictis. Utilis ſemꝑ cuſtodia
oris q̃ tñ affabilitatis gratiam nõ exclu
dat. Ergo vbiqꝫ frenãda lingua p̃ceps:
maxime aũt in cõuiuio. In ſer. de tripli
ci cuſtodia. vbi ſupra. Uigilemus itaqꝫ
ſuꝑ verba nr̃a fratres:ne in eis vel offẽ
dere deũ vel ꝓximũ nocere cõtingat. Fe
lix ſiquidẽ quem in oi cõfabulatiõe du
plex timor iſte ſolicitat. Primũ quidez
diuine maieſtatis in cuius manꝰ incide
re prorſus horrendũ:dehinc fraterne in
firmitatis cui nihilominus ꝑfacile eſt
offendiculum dare.

¶ Ca. iiij. De ſeptem impedimentis q̃ nos retrahunt a mandatorũ obſeruatiõe.

In ſer. primo de. lxx. qui incipit. Magna michi. ⁊c.

SEptem ſunt impedimẽta q̃bus a
mãdatoꝝ obſeruatõe retardamur
Primũ enim impedimentũ noſtrũ ⁊ oc
cupatio grauis:ipſa eſt neceſſitas huiꝰ
miſeri corporis qđ dũmodo ſomnũ:mõ
cibum:modo veſtẽ:ceteraqꝫ ſimilia q̃rit
hand dubiũ quin frequẽter impediat
nos ab exercitio ſp̃uali. Secundo loco

ímpediunt vicia cordis:vt eſt leuitas/
ſuſpitio:impatiētie aut inuidie motus:
laudis appetitus: ⁊ ſimilia q̄ quotidie
experimur in nobis. Tertiū ⁊ quartum
impedimentū accipe ꝓſperitatē huius
ſeculi ⁊ aduerſitatē. Utriqꝫ ergo caue a
laqueo tentatōis: ⁊ ꝗre arma iuſticie a
dextris ⁊ a ſiniſtris. Quintū impedimē
tum grauiſſimū ⁊ periculoſiſſimū:igno
rantia noſtra eſt. In multis em̄ oīno in
certum habemus q̄d agere debeamus
ita vt q̄d orem⁹ ſicut oportet neſciam⁹.
Sextū impedimentū eſt aduerſari⁹ no=
ſter q̄ tanqꝫ leo rugiens circuīt: querēs
quē deuoret. Atqꝫ vtinā in ſex tribulati
onibus iſtis liberaremur:vt vl' in ſepti
ma nō tāgeret nos malū:nec apprehē=
deret nos periculū in falſis fratribus.
Utinā ſoli impugnarēt nos maligni ſpi
ritus cū ſuggeſtionib⁹ ſuis:⁊ nihil noce
rent hoīes pernicioſis exēplis:ꝑſuaſio=
nibus importunis:ſmonib⁹ adulatōis:
vel detractōis atqꝫ aliȷ̄s mille modis.

Capi.v. De diuerſis obſta=
culis q̄ nos ſeparāt a voluntate diuina
In ſer.de orōne dñica:qui incipit. Fiat
voluntas tua.⁊c.

HEu quot obſtacula ſeparāt:quot
ꝓhibent impedimēta:ne volūtas
noſtra diuine valeat coherere. Obȷ̄cit
ſeſe malicia mediā:obȷ̄cit infirmitas:
obȷ̄cit ꝯcupiſcentia ⁊ ignorātia noſtra
Ineſt enim nobis a natura magis aūt
ab exterminatōe nature affectio q̄dam
peſſima ⁊ libido nocendi: vt inextingui
bilis inueniat̄ in miſeris aīabus nr̄is
malicie delectatio. Quid vero lōgius a
volūtate diuina? Plane chaos magnū
inter nos ⁊ illā firmatū eſt in hac parte
cum ſemꝑ eū delectet ꝑſtare bñficia:et
ingratis nobis cōtra ſuggerat affectio
crudeliſſima ⁊ inoxȷ̄s velle nocere. Hic
oīs radix amaritudinis germinat:hinc
inuidie:hinc detractōes:hinc diſſenſio
nes pullulāt:hinc ſilueſcūt inimicicie.
Ipſa quoqꝫ corruptibilis huius infir=
mitate corporis ꝑpedimur. Nobis ſi=
quidem qđ moleſtū ſentimus nō poteſt
nō diſplicere:⁊ frequent̄ in his volūtas
noſtra a diuina diſſidet voluntate. Nec
ſola impedit afflictio corporis īpedit
et cōcupiſcentia:q̄ multiplicib⁹ diſtra=
himur deſiderȷ̄s. Qñ aūt poterit āfra=
ctuoſa ⁊ angulis plena volūtas ei vniri
que rectiſſima eſt ⁊ oīmodis indiſtorta?
Heu me dñe deus:q꞉ vndiqꝫ mihi bella
vndiqꝫ tela volāt:vndiqꝫ tentamenta:
vndiqꝫ pericula:vndiqꝫ impedimenta.
Quocūqꝫ me vertā nulla ſecuritas: ⁊ q̄
mulcent ⁊ q̄ moleſtant timeo: ⁊ eſuries
et refectio:⁊ ſōnus ⁊ vigilie:⁊ labor ⁊ re
quies militant cōtra me. In q̄buſdā di
ctis. Nō min⁹ ſuſpect⁹ eſt mihi ioc⁹ q̄ꝫ
ira:multos ſiquidē iocando ſcādaliza
ui:nec minus vereor ꝓſpera q̄ꝫ aduerſa
Proſpera nanqꝫ ſuauitate ſua incautū
decipiūt:aduerſa vero q꞉ aliq̄d amari=
tudinis hn̄t velut potio amara me ſu=
ſpectum ⁊ timidū faciūt. Magis timeo
malū qđ facio in abſcōdito:q̄ꝫ quod in
aperto. Malū nāqꝫ qđ nemo videt nul
lus reꝑhendit:⁊ vbi nō timet̄ reꝑhēſor:
ſecure accedit tētator:facilius ꝑpetrat̄
iniquitas. In ſer.de orōne dñica. Ubi ꝫ
Diuicias ⁊ paupertates ne dederis mihi
orat ſapiēs. Nimirū q꞉ vtrobiqꝫ laq̄us
vtrobiqꝫ ꝑiculū. Ignorātia ⁊ ipſa nobis
plurimū obeſt. Quo em̄ pacto volunta
tem preuiā ſequar: vbi ignoro eā? Co=
gnoſco autē tm̄ ex parte: ⁊ necdū ſicut
cognitus ſū. Propterea q̄renda nobis
ſunt cum oī deſiderio incremēta prudē
tie:vt magis ac magis notā faciat no=
bis deus voluntatem ſuam: ⁊ ſciamus
quid acceptum ſit ei omni tempore.

Ca.vi. De diuerſis impedi
mentis diuine gratie. In ſermōe tertio
de annunciatione dñica:qui ſic incipit
Qꝫ diues es in miſericordia.

PRimo cor hominis quem adhuc
peccare delectat:nec miſerā con=
ſuetudinē ꝓpoſito vtiliore mutauit:ne
ſit grē capax ꝓpriȷ̄s vicȷ̄s ꝑpedit̄. Se=
cundo q̄ꝫ vbi iā corrigere mores ⁊ prio
res nequicias de cetero nō iterare ꝓpo
nit:ipſa tn̄ peccata ꝑterita lꝫ iam am=
putata quodammodo videantur:dum
in eo manent/gratiam non admittunt.

Manent autẽ donec cõfeſſione lauent
donec ſuccedẽtibus fructibꝰ dignis pe
nitentie de medio fiãt. Sʒ ve tibi: ſi for=
te viciJs ⁊ peccatis ꝑniciosioꝛ ſucceſſe=
rit ingratitudo. Quid enim tã euidẽter
gratie aduerſa? Tepeſcimus proceſſu
tẽporis a feruore ꝯuerſationis nr̃e pau
latim refrigeſcit caritas: abũdat iniq̃=
tas. vt ꝯſũmemur in carne: qui ſpũ ce=
peramus. Inde eſt vt minus ea ſciamꝰ
q̄ a deo donata ſũt nobis: indeuoti pa=
riter ⁊ ingrati. Timorẽ dñi derelinq̃mꝰ
religioſam dimittimꝰ ſolicitudinẽ: ver=
boſi/curioſi/infaceti. etiã detractores/
⁊ murmuratores/vacãtes nugis: fugi=
tantes laboris ſtudiũ ⁊ diſcipline quo=
tiens id ſine nota licet: q̃ſi vero ꝯfeſtim
ſit etiã ſine noxa. Quid ergo tantis re=
pulſam obſtaculis gratiã nobis deeſſe
miramur? Jam vero ſi q̇s deuotꝰ: ſi q̇s
ſolicitus: ſi quis ſpũ feruẽs caueat ſibi
ne ſuis fidat meritis: ne ſuis opibus in
nitatur. Alioq̇n nec hm̃oi quidẽ animũ
intrat gr̃a. Nimirũ plenus eſt: nec in eo
iam iuenit gr̃a locũ ſibi. Nos ergo fra=
tres ſi gratiã cupimꝰ inuenire: ſic de ce
tero abſtineamꝰ a viciJs: vt de ꝑ̃teritis
quoq3 pctis digne peniteamꝰ. Nihilo=
minus quoq3 ſoliciti ſimus: ⁊ deuotos
nos deo ⁊ vere hũiles exhibere. In hu=
iuſmodi nẽpe aĩas gratãter reſpicit Je
ſus chriſtus dñs noſter.

Capi. vij. De diuerſis diffi=nitionibus diuerſoꝝ q̄ in hoie ꝯtinent. In libro de gr̃a ⁊ libero arbitrio.

IN rebus materialibꝰ nõ eſt id vita
quod ſenſus: nõ ſẽſus q̇d appetitꝰ
nec ille q̇d ꝯſenſus: q̇d ex ſinguloꝝ diffi
nitionibus clarius elucebit. Eſt enim i
quolibet corpore vita internus ac natu
ralis motꝰ vigẽs tm̃ intrinſecus: ſẽſus
vero vitalis in corpore motꝰ vigilãs et
extrinſecus. appetitus aũt naturalis:
vis in animãte mouẽdis auide ſenſibꝰ
attributa. Verũ cõſenſus nutꝰ eſt volun
tatis ſpõtaneꝰ: vel certe habitꝰ animi
liber ſui. Porro volũtas eſt motꝰ rõalis
et ſenſui ꝑ̃ſidens et appetitui. Hʒ ſane
quocũq3 ſe verterit rationẽ ſemꝑ comitẽ:
⁊ quodãmodo pediſſequã. non qꝫ ſemꝑ
ex ratione: ſʒ qꝫ nunq̃3 abſq3 rõne moue
atur. ita vt multa faciat ꝑ ipſam contra
ipſam: hoc eſt ꝑ eius q̃ſi miniſteriũ ꝯtra
eius cõſiliũ ſiue iudiciũ. Unde eſt illud
Sapiẽtes ſũt vt faciãt mala. Neq3 eñ
prudentia ſeu ſapiẽtia ineſſe creature
poteſt vel in malo: niſi vtiq3 ꝑ rationem
Eſt vero ratio data voluntati: vt inſtru
at illã nõ deſtruat. Deſtrueret aũt ſi ne
ceſſitatẽ vllã ei imponeret: quominus
libere ꝓ arbitrio ſeſe volueret: ſiue i ma
lum ꝯſentiens appetitui aut neq̃3 ſpũi
vt ſit aĩalis ſiue ad bonũ gr̃am ſequẽs
et fiat ſpũalis. Si inquã hoꝝ quodlibʒ
ꝓhibente rõne volũtas nõ poſſet: volũ
tas iam non eſſet. Ubi q̇ppe neceſſitas
iam non voluntas.

Ca. viij. De diuerſis in ho=mine exiſtẽtibus: q̄ ſola volũtas mere tur. In eodem libro.

IN rationali creatura ſolũ miſerie
ſiue beatitudinis capax eſt volun=
tas. Cetera ſiq̇dem q̄ ſupra meõrata
ſunt vita/ſenſus/vel appetitꝰ: nec miſe
rum ꝑ ſe faciũt nec beatũ. Alioquin ar
bores ex vita: et pecudes etiã ex reliq̇s
duobus: vel miſerie poſſent eſſe obno=
xie: vel idonee beatitudini q̇d oĩno im=
poſſibile eſt. Cõmunẽ itaq3 hñtes vitã
quidem cũ arboribꝰ: ſenſũ vero ⁊ appe
titũ ⁊ eque vitã cũ pecoribꝰ: id q̇d dicit
voluntas nos ab vtriſq3 diſcernit: cuiꝰ
voluntatis cõſenſus vtiq3 voluntarius
btõs facit vl' miſeros: ꝓut ſcilʒ iuſticie
ĩiuſticie ve ꝯſẽſerit. Uniuerſa q̄ hois ſũt
ꝑ̃ter ſolã volũtatẽ ſui: libera nõ ſũt. Ui
ta/ſẽſus/appetitꝰ/meõria/ingeniũ/⁊ ſi
qua talia ſunt: eo ipſo ſubiacẽt neceſſi=
tati quo nõ plene ſũt ſubdita volũtati.
Ipſam vero q2 impoſſibile eſt de ſeipſa
ſibi nõ obedire (nemo q̇ppe aut nõ vult
quod vult aut vult q̇d nõ vult) etiã im=
poſſibile eſt ſua priuari libertate. Põt
quidẽ mutari volũtas: ſʒ nõ niſi in aliã
voluntatẽ: vt nunq̃3 amittat libertatẽ.
Cum igit volũtas nihil liberũ habeat
niſi ſe: merito nõ iudicat niſi ex ſe. Siq̇=
dem nec tardum ingenium: nec labilis

memoria:nec inquietus appetit⁹: nec
ſenſus obtuſus:nec vita languens rerū
per ſe ſtatuūt hoiem:ſicut nec cōtraria
innocentē.⁊ hoc nō ob aliud niſi q̄ꝛ hec
ꝓpter voluntatē poſſe ꝑuenire ꝓbant.
Quapropter voluntariū liberūq̄ꝫ cōſen
ſum:ex quo ⁊ om̄e ſui ꝯſtat pendere iu=
dicium:ob volūtatis inamiſſibilē liber
tatem ⁊ rōnis(q̄ꝺ ſecū ſemꝑ ⁊ vbiq̄ꝫ por
tat)indeclinabile iudiciū.puto nō incō=
grue id eſſe q̄ꝺ ſolet liberū arbitriū ap=
pellari : vt liberū ad volūtatē arbitriū
referatur ad rationē: arbitriū quippe
iudiciū eſt.Et comitat̄ merito liberta=
tem iudiciū:q̄m quidē quod liberū ſui
eſt profecto vbi peccat patit̄ q̄ꝺ nolit:q̄
non peccat niſi velit.Ceterū q̄ꝺ ſui libe
rum nō eſſe cognoſcit̄:quo pacto vl' bo
num ei vl' malū imputat̄:·Excuſat nēpe
vtrūq̄ꝫ neceſſitas.Porro vbi neceſſitas
eſt:libertas nō eſt. Ubi libertas non eſt
nec meritū:ac ꝑ hoc nec iudiciū.Proin
de quicq̄d hāc non hꝫ volūtarij cōſen=
ſus libertatē: proculdubio ⁊ merito ca
ret et iudicio.

¶ Ca.ix.De ſeptē miſericor=
dijs domini.In ſermone ſecūdo de ope
ribus mīe:qui incipit.Mias domini.

DE multitudine miſerationū dn̄i:
breuiter aliquas ꝓponere velim.
Septē ego in me video mias dn̄i.Pria
eſt ꝙ a multis peccatis adhuc i ſeculo
poſitū cuſtodiuit.Prima inquā nō int̄
om̄s quas mihi impēdit: ſꝫ prima iter
has ſeptē.Quis en̄ non videat ꝙ ſicut
in multa cecidi/ſic ⁊ in alia poterā ceci
diſſe pctā:niſi oīpotentis pietas cōſer=
uaſſet:·Fateor ⁊ fatebor niſi q̄ꝛ dn̄s ad
iuuit me:paulomin⁹ cecidiſſet in omne
peccatū aīa mea.Et hec quāta digna
tio pietatis ꝙ ingratū ⁊ paruipēdentē:
ſic in gratia ꝯſeruabat. ꝙ in multis cō
trariū ⁊ cōtemnentē:nihilomin⁹ ab his
benigniſſime ꝓtegebat:·At ſecūda mi=
ſeratio tua ſuꝑ me dn̄e:q̄m poterit ex=
plicari ſermōe q̄ꝫ benigna/ q̄ꝫ liberalis
q̄ꝫ gratuita fuerit:·Ego peccabam ⁊ tu
diſſimulabas. Nō cōtinebā a ſceleribus⁹
et tu a verberib⁹ abſtinebas.Prolōga=
bam ego multo tēpore iniquitatē meā:
et tu dn̄e pietatē tuā.Sꝫ quid ꝓdeſſet
expectatio:niſi ſequeret̄ penitudo:·Cu
mulus eſſet dānationis.Tertia ꝓinde
miſeratio fuit ꝙ viſitauit cor meū ⁊ im
mutauit:vt amara fierent q̄ male dul=
cia prius erāt:⁊ qui letabar cū malefe=
ceram ⁊ exultabā in reb⁹ peſſimis:inci=
perem demū recogitare ei annos meos
in amaritudine aīe mee.Et nūc dn̄e cō=
mouiſti terrā cordis mei ⁊ ꝯturbaſti eā
ſana cōtritiones eius:q̄ꝛ commota eſt.
Multi enim penitētia ducti ſunt:ſꝫ in=
fructuoſa.q̄m penitentia eoꝝ reproba
ta eſt:ſicut ⁊ prior culpa.Itaq̄ꝫ ⁊ hec mi
ſeratio quarta fuit: ꝙ penitentē miſeri
corditer ſuſcepiſti.Sequit̄ mia quinta
per quā mihi cōtinendi deinceps emē=
dacius viuēdi ꝓſtitiſti virtutē:ne recidi
uum paterer: ⁊ eſſet nouiſſim⁹ error pe=
ior priore.Dīno enim manifeſte tue eſt
dn̄e deus:⁊ nō hūane virtutis.ſuſceptū
ſemel peccati iugū a ceruicib⁹ excutere
q̄m oīs qui facit pctm̄ ſeruus eſt pcti:
nec eſt liberari niſi in manu forti.Iam
vero poſtq̄ꝫ in his quinq̄ꝫ miſeratōib⁹ a
malo liberaueris: in duab⁹ alijs bona
largiris.He vero due ſunt gratia ꝓme=
rendi qua videlꝫ munus bone ꝯuerſati
onis indulges:⁊ ſpes obtinēdi q̄ donas
homini indigno ⁊ peccatori: de tua to=
tiens experta bonitate vſq̄ꝫ ad celeſtia
ſperanda preſumere.

¶ Ca.x.De fragmentis ſeptē
miarum.In ſermone tertio: qui incipit
Scitis quid fecerim.

PRimus panis cōſeruatio grē fuit
qua me lꝫ indignū a multis cuſto
diuit peccatis. Huius ego tria teneo
fragmēta.Trib⁹ ſiquidē modis a pctō
me memini ꝯſeruatū: occaſiōis ſubtra
ctione/reſiſtēdi data virtute/affectiōis
ſanitate.Secūdus q̄q̄ꝫ panis expecta
tio fuit qua tardabat vltionē:q̄ꝛ indul
gentiā cogitabat.Et huius ergo panis
tria fragmenta accipite: cogitātes lon
ganimitatē quā exhibuit:electionē pre
deſtinationis ſue quā impleri voluit:et
caritatē nimiā qua nos dilexit. Propt̄

hoc eñi auertit oculos ſuos a peccatis
meis:q̃ſi nolẽs aduertere quãtũ delin
querem. Propter hoc diſſimulabat:vt
cõmendaret patientiã ſuã:vt impleret
electionẽ ſuã:vt cõfirmaret caritatem
ſuã. De tertio quoq; pane eius ſcʒ mie
qua ꝯuertit nos ad penitentiã:tria nõ
tam fragmẽta q̃ꝫ fruſta vobis appono.
Tunc enim ſi bene memini cõcuſſit coꝛ
meũ exitans illud:vt aduerteret ſuoꝝ
vulnera pctõꝝ ⁊ vulnerũ ſẽtiret doloꝛẽ
Etiam ⁊ terruit deducẽs ad poꝛtas in=
feri:⁊ p̄parata iniq̃s ſupplicia mõſtrãs
Et vt iã nihil noxie remaneret delecta=
tionis melioꝛẽ mihi cõſolationẽ inſpi=
rans:ſpem indulgẽtie dedit. In his tri
bus ꝯuerſus ſum. Iã vero q̃rtus panis
ipſa eſt indulgẽtia:huius diligent̃ colli
gite fragmẽta ne pereãt. Sunt eñi ſalu
bꝛia valde ⁊ dulcioꝛa ſup mel ⁊ fauum
Sic eñi ex toto indulſit ⁊ tã liberaliter
oẽm donauit iniuriã:vt iam nec dãnet
vlciſcendo:nec cõfundat improperãdo
nec minus diligat imputãdo. Sunt eñi
aliqui ſic donãtes iiuriã vt nõ vlciſcãt̃:
ſepius tñ improperẽt. Sunt ⁊ aliȷ̃ q̃ ſile
ant lʒ tñ mente alta manet repoſitũ et
rancoꝛẽ tenẽt in aio:quaꝝ vtiq; neutra
plena indulgẽtia eſt. Lõge ab his oĩb⁹
benigniſſima diuinitatis natura libera
liter agit ignoſcit plenarie:ita vt ꝑpter
fiduciã pctõꝝ:ſed penitentiũ. vbi abũ=
dauit delictũ:ſoleat ⁊ gr̃a ſupabũdare
Cõtinentia ip̃a quint⁹ panis: in q̃ tria
nihilominus inuenio. Scio quot habe
at oppugnatoꝛes ⁊ quãte ſit illã neceſſe
eſſe virtutis:vt poſſit reſiſtere talibus.
Prim⁹ ſiq̃dẽ hoſtis ꝯtinẽtie noſtre caro
eſt aduerſus ſpiritũ cõcupiſcens. Quã
domeſtic⁹ hoſt̃ :q̃ꝫ piculoſa lucta:q̃ꝫ in
teſtinũ bellũ. Hoſtẽ hunc crudeliſſimũ:
nec fugere poſſumus o aĩa nec fugare.
circũferre illuʒ neceſſe eſt: q̃m alligat⁹
eſt nobis. hoſtẽ noſtrum ip̃i cogimur ſu
ſtentare:pimere eum nõ licet. Verumtñ
nõ ẽ hic ſolus aduerſari⁹ mihi:aliũ ad
huc habeo q̃ circuncinxit et obſedit me
vndiq;. Hoſtis iſte eſt pñs ſeculũ neq̃ꝫ:
Sufficere nimis poterant iſti duo: ſed
heu me ecce video ventũ validũ venien=
tem ab aquilone: a quo pãditur omne
malũ. Ecce eñi malleus vniuerſe terre
Ecce ſerpẽs callidioꝛ cunctis aiantib⁹
Ecce inimicus ille quẽ nec videre poſſũ
quãto min⁹ cauere. Eſt eñi colluctatio
ſeruare volẽtibus cõtinentiã aduerſus
pꝛincipes ⁊ ptãtes:aduerſus mundi re
ctoꝛes tenebꝛarũ harum. Et q̃s eſt qui
iacula eoꝛum ignea poſſit extinguere?
Nunc q̃dem aperte ⁊ violent̃:nũc occul
te ⁊ fraudulent̃: ſemp autẽ malicioſe et
crudeliter impugnãt et pſequunt̃ nos.
Et ad hec toleranda ne dicã ſupanda
quis idoneus? Oĩno in dño faciamus
hanc ꝟtutẽ. Iã vero ſexti panis fragmẽ
ta accipite. Eſt aũt panis iſte gratia ꝑ=
merẽdi bona ſcilʒ vite eterne. Quã gra
tiam in tribus maxime ꝯſtare arbitroꝛ
in odio p̄teritoꝝ maloꝝ: ⁊ contẽptu bo
noꝛum p̄ſentiũ:⁊ deſiderio futuroꝝ. Se
ptimus quoq; panis eſt ſpes obtinẽdi
cuius nihilomin⁹ teneo fragmenta tria
Tria inquã ſunt q̃ ſic roboꝛant ⁊ cõfir=
mant coꝛ meũ:vt nulla me penuria me
ritoꝛum:nulla cõſideratio ꝓpꝛie hũili=
tatis:nulla eſtimatio celeſtis btitudis
ab altitudine ſpei deiȷ̃cere poſſit: in ea
firmiter radicatũ. Tria cõſidero in q̃b⁹
tota ſpes mea cõſiſtit. Caritatẽ odopti
onis: veritatẽ ꝓmiſſionis : poteſtatem
redditionis. Scio cui credidi et certus
ſum q꞉ in caritate nimia adoptauit me
quia verax in promiſſione : quia po=
tens in exhibitione:licet enim ei facere
quod voluerit

¶ Ca. xi. De ſex obſeruantiȷ̃s ſeruoꝝ dei. In quibuſdam ſententiȷ̃s.

Sex ſunt obſeruantie ſeruis dei ꝓ=
poſite:in quibus purificari debe=
ant. Sunt aũt iſte. Silẽtiũ: pſalmodia
vigilie:ieiuniũ:opus manuum: carnis
mundicia. In obſeruãtia ſilentiȷ̃ purifi
camur a peccatis q̃ verboſitate ꝯtraxi
mus:cuius viciȷ̃ ſunt octo ſpẽs. Eſt eñi
verbum ſtultũ: vanũ:mendax:ocioſũ:
doloſum:maledictũ:impudicũ: excuſa
toꝛium. Que nimirũ peſtis de loq̃cita=
te naſcitur:⁊ p ſilentiȷ̃ ceſurã aut euerti
tur fũditus:aut certe ne multũ noceat

reprimitur. In pſalmodia fit duplex
confeſſio: vbi et peccator de culpis cō=
pūgitur: et deo laudes ſup iudicia iuſti
cie ſue dicūtur. In hac ergo obſeruan=
tia quiſq; qui recte cōfitetur: purificat
ab immūdo ſpiritu blaſphemie: cui añ
cōuerſionē ſubiacebat. Dū eñ ſeipm
laudaret: ac deū accuſaret: quid aliud
ꝙ̄ blaſphemus erat: Iā vero et confeſ=
ſus cōuerſus: canticiſq; diuinis inſtru=
ctus: correcta vita corrigit et verba: ſeq;
ipſum accuſās: mala ſua ſibi reputat:
deum autē laudans: bonū quod in ſe vi
det: nō ſibi ſed illi applicat: et hoc totū
agitur in pſalmodia. Per pſalmodiam
accipe quicquid deo agitur cū mentis
melodia: ſiue ſint pſalmi: ſiue hymni:
ſeu etiā quecūq; cantica. Tertiā obſer=
uantiā poſui ſuperiꝰ vigilias: has ſem=
per debet comitari orationū inſtancia
Tales vigilie abluūt nos a ſordibꝰ quas
cōtraximus p ſōnolentiā reſoluti: dum
obliuione quadā a via ſalutis intepui=
mus ac torpuimꝰ. Quarta obſeruantia
eſt ieiuniū. De quo quis dubitet an et
ipſum purificet. Vera eſt illa ſententia
cōtrarijs curantur cōtraria. Si ergo pec=
cauimus p gulā et ingluuiem: quid reſtat
niſi vt per abſtinentiā reparemur: Nec
ſolum huius vicij fit p ieiuniū purifica
tio: inſup et virtus ad expellēdos demo=
nes cōparatur. Per ſegniciē quoq; et ocio=
ſitatem que inimica eſt aie multas cōtra
ximus ſordes cōtra dei ſententiā: in ſu
dore vultus alieni nō noſtro pane veſcē
tes. Propter hoc ſequitur quinta obſeruan
tia que dicitur opus manuū: vt ſordes ille
in labore manuū diluantur. Reſtat vltia
carnis mundicia. In hac fit purificatio
ab illa quinquepartita corporis illecebra
viſus: auditus: guſtus: odoratꝰ: tactꝰ:
et cetera quidem pdicta/ id eſt ſilentium
pſalmodia: vigilie: ieiuniū: opus ma=
nuum: exerceri ſine iſta poſſunt. Sed ſi
lumbi pcincti nō ſunt/ id eſt ſi deſit car
nis mundicia: lucerne ardētes quid pro=
derunt: Hinc ergo colligendum eſt ꝙ̄ ſit
neceſſaria huiꝰ ſexte obſeruantie purifi=
catio: que ſola oibꝰ ſupradictis equipol=
lentem obtinet vim ſalutis. Et notādū
quod in his oibus obſeruātijs quattuor pri=
mas debemus nobis: quintā proximo
ſextam deo. Nā ſilentiū/ pſalmodiā/ vi
gilias: ieiuniū: debet quiſq; exercere ꝓ=
pter ſeipm: hoc eſt ꝓpter ſuā diſciplinā
Opus manuū ꝓpter proximū: vt habe=
at vnde tribuat neceſſitatem patienti.
Carnis mundiciā ꝓpter deum: vt pla=
ceat illi et eius voluntatem faciat.

¶ Ca. xij. De ſignis quibuſdā que oſtendunt hominē eſſe de numero electorum. In ſer. primo de. lxx. qui icipit. Magna mihi conſolatio eſt.

Quis poteſt dicere ego de electis
ſum: ego de pdeſtinatis ad vitam:
ego de numero filiorum: reclamāte nimirum
ſcriptura: neſcit hō an ſit dignus amo=
re an odio: Certitudinē vtiq; nō habe=
mus: ſed ſpei fiducia cōſolatur nos: ne du
bitationis huius anxietate penitꝰ cru
ciemur. Propter hoc data ſunt ſigna
quedā et indicia manifeſta ſalutis: vt
indubitabile ſit eū eſſe de numero ele=
ctorum: in quo ea ſigna permanſerint.
Propter hoc inquā quos pſciuit deus
et predeſtinauit cōformes fieri imagini
filij ſui: vt quibus certitudinē negat cau=
ſa ſolicitudinis: fiduciā preſtet gratia
cōſolationis. Itaq; qui ſtat videat ne ca=
dat: et in ea forma que ſalutis indiciū eſt:
et argumentum predeſtinationis per=
ſeueret atq; proficiat. Porro inter ea que
fiduciā preſtant et materiam ſpei: vnū
illud maximū eſt verbum domini: qui
ex deo eſt verba dei audit. Nonnullos
enim ſic interdum audientes inuenies:
ac ſi nihil ad eos pertineant que dicun
tur: non intrare cor ſuum: non diſcutere
mores ſuos: nō cogitare ne forte quod
audiunt dictum ſit ꝓpter eos. Magis
autem ſi forte ſermo dei viuus et efficax
qui ſuo et non eius qui loquitur arbi=
trio fertur vbicunq; voluerit: ſi inquam
manifeſte aduerſus vicia illa proceſſe=
rit quibus ſeſe illi ſentiunt obligatos:
diſſimulant et auertunt oculos cor=
dis: aut qualibet adinuentione palli=
ant vicia: et ſeducunt miſeri ſemetipſos

Jn his ego ſalutis ſigna nõvideo:ma=
gis aũt vereoꝛ ne foꝛte ꝓpterea nõ au=
diantverbũ dei: qꝛ nõ ſunt ipſi ex deo.
Jn ock.paſche.ſer.ſecũdo.Eſt et aliud
teſtimoniũ quod in terra daꝶ ad diſcer
nendos vtiqꝫ qui in ea exules ſũt ab in
digenis:hoc eſt celi ciues a ciuibꝰ babi
lonis.Qñ enim ſine teſtimonio electos
ſuos deſerat deus? Aut certe quenam
eis eſſe poterat conſolatio inter ſpem ⁊
metũ:ſolicitudine anxia fluctuãtibꝰ: ſi
nullum oĩno electiõis ſue habere teſti=
moniũ mererẽtur? Fidelis ꝓinde ſmo
et omni acceptione dignus:quo ſalutƺ
teſtimonia cõmendanꝶ.Tres ſũt(inqͭt)
qui teſtimoniũ dãt in terra:ſpũs/aqua
et ſanguis.Jn pꝛimo hoĩe peccauimus
oĩs:in ipo etiã cecidimus vniuerſi.Ce
cidimus ſane in carcerẽ:luto pariter et
lapidibus plenũ.Exinde iacebamꝰ ca
ptiui:inqͥnati/ cõquaſſati/ donec venit
deſideratus gentiũ: qui nos redimeret
ablueret/adiuuaret.Hic eſt qui ſãgui=
nem ꝓpꝛiũ dedit in redemptionẽ:aquã
ſimul ꝓduxit de latere ſuo in ablutionẽ
emiſit deinde de excelſo ſpiritũ ſuũ:qui
adiuuaret infirmitatẽ noſtrã. Quis eſt
aũt qui teſtimoniũ hƺ effuſi ſanguinis
chꝛiſti:niſi qͥ cõtinet a pctis?Seruꝰ eñ
peccati eſt:qui peccatũ facit.vt ſi dein
ceps cõtinere potuerit et iugũ abijcere
miſere ſeruitutis:certiſſimũ ſit teſtimo
nium redẽptõis quã operaꝶ ſine dubio
ſanguis chꝛiſti.Uerũ non ſufficit pctõꝛi
continẽtia:ſi nõ aſſit etiam penitentia.
Habet ergo ab aqua teſtimoniũ: qͥ la=
boꝛat in gemitu ſuo lauans ꝑ ſingulas
noctes lectũ ſuum. Sane nouũ ſupue=
niſſe ſpiritũ:certiſſime noua cõuerſatio
teſtatur.Jã vt breuiter repetã a ſangui
ne et aqua ⁊ ſpũ habere eſt teſtimoniũ:
ſi cõtines a peccatis:ſi dignos agis pe
nitentie fructus:ſi facis opera vite.

¶ Ca.xiij. De diuerſis diebꝰ
ſpiritalibus. Jn ſermõe tertio de circũ
ciſione:qͥ incipit. Jn circũciſiõe dñi.⁊c.

NAſcitur hõ qñ ſol iuſticie oꝛtus in
aĩo peccatoꝝ illuminat tenebꝛas
hoꝛrendũqꝫ iudiciũ dei internis obtuti
tibus offert:addens ad terroꝛis vincu=
lum breuẽ dietũ numerũ ⁊ finẽ incertũ.
Hec plane veſpera eſt ad quã demoꝛa=
bitur fletus:⁊ neceſſe eſt addi matutini
leticiã:vt auditã faciat miam ſuã.Sic
enim fit veſpere et mane dies vnus.Eſt
aũt dies iſta iuſticie reddens cuiqꝫ qḋ
ſuum eſt: nobis miſeriã/ miam deo.Jn
hac die puer naſciꝶ:qñ ex his q̄ diximꝰ
ad amoꝛẽ penitentie ⁊ odiũ peccati ani
mus excitaꝶ.Sed ꝓcedat iã neceſſe eſt
pꝛudentie radius:oſtendat quãtas ⁊ qꝫ
impoꝛtunas opoꝛtunitates et occaſio=
nes peccati offerat mundus ⁊ ingerat:
qꝫ debilis ſit ad illas humanꝰ animus
maxime qͥ in peccati ꝯſuetudine ſit nu=
tritus.Jn hac ergo die pꝛudẽtie:eligat
de p̄ſenti ſeculo nequã fugere.Sƺ non=
dum ſufficit hoc.Foꝛte eñ vult eligere
ſolitudinẽ:nõ ſatis attendens ꝓpꝛiã in
firmitatem ⁊ piculoſã dyaboli luctam.
Quid enim piculoſius qꝫ ſolũ luctari ꝯ
antiqui hoſtis verſucias:a quo videaꝶ
et quem videre nõ poſſit? Jtaqꝫ iam ne
ceſſariam hƺ foꝛtitudinis diẽ:vt noue=
rit cuſtodiendã ad dñm foꝛtitudinẽ. et
in acie multoꝝ pariter pugnãtiũ eſſe q̄=
rendam:vbi tot ſunt auxiliarij qͭt ſocij
Cõgregatio enim ꝓ foꝛtitudine ſua ter
ribilis eſt:vt caſtroꝛum acies oꝛdinata
Ue aũt ſoli:qꝛ ſi ceciderit nõ habet ſub
leuantẽ.Quod ſi cuiqꝫ ex antiquis pa=
tribus gratiã hanc cõceſſã audiuimꝰ:
nõ expedit temere ſe cõmittere huic pe=
riculo:nec opoꝛtet tentare deũ.Uerum
cum eligit eſſe in cõgregatiõe multoꝝ:
nunquid magiſter eligit eſſe qui nondũ
diſcipulꝰ fuit et docere q̄ nũqꝫ didicit?
Et quomõ aut in ſe aut in alijs motus
irrationabiles poterit temperare? Jllu
ceſcat ergo dies temperãtie: vt querat
quomõ temperari ⁊ refrenari poſſint in
continentes motus voluptatis:beſtia=
les motus curioſitatis: ceruicoſi motꝰ
elatiõis ſue. Eligat abiectus eſſe in do
mo dei ſui ⁊ ſubiectꝰ eſſe magiſtro: ſub
quo frangaꝶ eius volũtas/ ⁊ obediẽtie
freno cocupiſcẽtia repꝛimaꝶ.Sƺ iã tibi
in ipſa obedientie via:aliqua foꝛtaſſis
dura ⁊ aſpera occurrere poſſunt.vt ac=

cipias interdū precepta nonnulla que
licet ſalubria ſint : minus tamē ſuauia
videātur. Neceſſe eſt ergo vt illuceſcat
dies patientie per quam omnia dura ⁊
aſpera: tacita amplectaris conſciētia.
Porro iam in hoc loco/ cauendum tibi
arbitror a ſuperbia. Magnū enim eſt
tibi omnino ſic vincere temetipſm̄. Ne-
ceſſe eſt ergo vt illuminet cor tuum ra-
dius humilitatis et declaret quid a te
ſit: quid a deo: ne altuꝫ ſapias. quoniā
deus ſuperbis reſiſtit : humilibus dat
gratiam. Jam vero cum in his diutius
fueris exercitatus: roga dari tibi lumē
deuotionis: diem ſereniſſimā/ ⁊ ſabba-
tum mentis: in quo tanq̄ emeritus mi-
les in laboribus vniuerſis viuas abſqꝫ
labore: vt quod prius cum amaritudi-
ne et coactiōe tui ſpiritus faciebas: de
cetero iam cū ſumma dulcedine pera-
gas ⁊ delectatione. Verū ad hanc qui-
dem perfectiouē: pauci ni fallor perue
niunt in hac vita. Multi eīm in tota vi-
ta ſua ad hoc tendunt et nunq̄ perten-
dunt. Quibus tamen ſi pie ⁊ pſeueran-
ter conati ſunt: ſtatim vt de corpore ex-
eunt redditur quod in hac vita diſpen-
ſatorie eſt negatum. Illis vero qui ad
hanc deuotionis gratiā perueniūt: vnū
videtur reſtare periculum: ⁊ omnino ti-
mendū eis a demonio meridiano. Ipſe
enim ſathanas trāſfigurat ſe in ange-
lum lucis. Hoc ergo timendū ei qui tā-
ta delectatione omnia facit/ nedum ſe-
quitur affectionē: corpus deſtruat ꝑ im
moderatā exercitationē: ac deinde ne-
ceſſe habeat non ſine magno ſpiritalis
exercitij detrimēto circa debilitati cor
poris curam occupari. Ergo ne hec in-
currat qui currit: illuminari neceſſe eſt
lumine diſcretionis: que mater virtutū
eſt et cōſummatio pfectionis. Hec nimi
rum docet ne quid nimis atqꝫ hec eſt
octaua dies in qua circūcidit puer: qꝛ
diſcretio vere circuncidit/ vt non plus
nec minus fiat.

¶ Ca. xiiij. De diuerſis ſapo-ribus. Sup canti. ſmone. l.

Est ſapientia per quam vtiqꝫ res
ſapiunt queqꝫ prout ſunt. Ut ver-
bigrā. Que pluris natura habꝫ: pluris
quoqꝫ ipſa affectio ſentiat: minora mi-
nus: minima mīme. Si ergo tu diligas
dominū deum tuū toto corde/ tota ani
ma/ tota virtute tua: ⁊ ipō diuino amo-
re accepto in plenitudinē ſpiritꝰ totus
igneſcas: ſapit tibi profecto deus: et ſi
non digne omnino prout eſt quod vtiqꝫ
impoſſibile eſt omni creature: certe ꝓut
tuū ſapere eſt. Deinde ſapies et ipſe tu
tibi prout es: cum te ſenſeris nil habe-
re prorſus vnde te ames: niſi inquantū
dei es. quippe qui totū vnde amas: in
illum effuderis. Sapies inq̄ tibi prout
es: cum ipſo experimento amoris tui et
affectiōis quam ad teipſum habebis:
nihil dignū eſſe te inuenies: quod vel a
teipſo ametur: niſi ꝓpter ipſum qui ſi-
ne ipſo es nihil. Jā vero proximus quē
te oportet diligere tanq̄ teipſum: vt ti-
bi et ipē ſapiat ꝓut eſt. haud aliud pro-
fecto ſapiet q̄ tu tibi : qui id eſt qd̓ tu:
eſt enim homo. Qui itaqꝫ te nō diligis:
niſi quia diligis deū: conſequenter om-
nes q̄ ſimiliter diligunt deū: diligis tā-
q̄ teipſum. Porro inimicū hominē qm̄
nihil eſt pro eo ꝙ non diligit deum: non
potes quidē diligere tāq̄ teipſum qui
deum diligis: diliges tamē vt diligat.
Non eſt autem idipſum diligere vt dili-
gat: et diligere quia diligit. Proinde vt
tibi ⁊ ipē ſapiat prout eſt: ſapiet tibi nō
quidē quod eſt quia vtiqꝫ nihil eſt. ſed
quod futurus forſitan eſt: quod eſt pro-
pe nihili: quippe qd̓ adhuc pendet ſub
dubio. Etenim de quo ꝯſtat ꝙ ad amo-
rem dei non ſit deinceps redditurus: ſa
piat tibi neceſſe eſt: non prope iam ni-
hili: ſed nihili ex toto: vtpote quod in-
eternum nihili eſt.

¶ Ca. xv. De diuerſis generi-bus ſpirituū. In ſer. de ſeptē ſpiritibus qui incipit. Magiſter gentium.

Quia ſpirituum diuerſa ſunt gene
ra: neceſſaria ē nobis eoꝝ diſcre-
tio: preſertim cū ab apoſtolo didiceri-
mus: nō omni ſpiritui eſſe credendum.

Uideri enim poteſt minus eruditis : et
qui parum exercitatos habent ſenſus:
omnē cogitationē nō alterius ꝗ̄ ipſius
humani ſpiritus eſſe ſermonē . Qđ non
ita eſſe: et certa fidei virtus ꝓbat: et
diuinarū teſtimonia ſcripturarū. Au=
diam (inquit ꝓpheta) nunquid ego lo=
quar:ſed quid loquitur in me dn̄s deꝰ.
Et alius ꝓpheta. Angelus(inquit)qui
loquebatur in me.⁊ cetera. Et in pſal=
mo didicimus fieri immiſſionē etiā per
angelos malos. Eſſe tamē ſpiritū car=
nis non bonū: manifeſte paulus apo=
ſtolus indicat:vbi inflatos ſpiritu car=
nis ſue quoſdā eſſe teſtatur. Et eſſe ſpi=
ritum huius mundi declarat: vbi glo=
riatur in domino pro ſe pariter et ꝓ di=
ſcipulis ſuis/ꝙ nō eum acceperint:ſed
ſpiritū qui a deo eſt. Sunt ergo hi duo
ſatellites maligni illius principis tene
brarum:vt dominetur ſpiritus nequi=
cie ſpiritui carnis:⁊ ſpiritui huius mū=
di. Quiſquis ergo ex his tribus ſpiriti=
bus ſpiritui noſtro loquatur:ne creda=
mus ei quoniā ſanguinē ſitiunt:nō q̇dē
corporū : ſed quod grauius eſt anima=
rum. Sed quoniā ſpiritualis omniū na
tura eſt : a ſermonibꝰ eorum cognoſce=
mus eos:⁊ quis ſpiritus ſit qui loqua=
tur:ipſa ſuggeſtio declarabit. Semper
enim ſpiritus carnis mollia:ſemꝑ mū=
di vana: ſpiritꝰ malicie ſemꝑ amara lo
quit̄. Quotiēs ergo importune vt aſſo=
let carnalis cogitatō mentē pulſat(ver
bigratia)cum de cibo/de potu/de ſom=
no/ceteriſqꝫ ſimilibꝰ ad carnis curā ꝑ=
tinentibus cogitātes: inhumano quo=
dam inardeſcimus deſiderio : certū ſit
nobis ſpiritū carnis eſſe qui loquitur:
et tanqꝫ aduerſariū repellamus . Cum
autem non de illecebris carnis : ſed de
ambitione ſeculi/de iactantia/de arro=
gantia/ceteriſqꝫ ſimilibꝰ cogitatio va=
na verſatur in cordibꝰ noſtris : ſpiritus
mundi eſt qui loquitur:longe pernicio=
ſior hoſtis et maiori ſolicitudine repel=
lendus. Interdū vero ſatellitibus ipſis
terga vertētibus: princeps ipſe habēs
iram magnā tanqꝫ leo rugiens inſurgit
aduerſus nos. Cū videlicet non ad vo=
luptatem carnis : aut ſeculi vanitatē:
ſed ad iram/ ad impatientiā/ ad inui=
diam/ad amaritudinē animum prouo
camur importune ingerendo:ſiquid mi
nus amicabiliter:minus ve diſcrete fa
ctum videtur aut dictum. ſiqua deniqꝫ
aut in ſigno aut in opere quolibet da=
ta videtur indignationis occaſio ma=
teria ſuſpitionis. Huic ergo cogitationi
nō aliter ꝗ̄ ipſi diabolo reſiſtendū eſt:
nec aliter ab ea ꝗ̄ ab ipſa ꝑditione ca=
uendum. In ſmone de vtilitate ſbi dei
Sed huius ſpiritus aſtucias noſſe ne=
ceſſe eſt:huius cogitationē non expedit
ignorare. Interdum enim transfigurat
ſe malignus ille et nequā ſpiritꝰ in an=
gelū lucis: vt virtutis ſimulatiōe plus
noceat. Sed et tunc quoqꝫ ſi diligenter
aduertimus:nunqꝫ niſi amaritudinis ⁊
diſcordie ſemiaria ſpargit. Suadet eni
nonnullis ſingularia ieiunia quedam:
vnde ceteri ſcandalizentur:nō quia di=
ligat ieiuniū/ſed quia ſcādalo delecte=
tur. Multa quoqꝫ in hūc modum ſolet
afferre. In ſer.de ſeptē ſpiritibꝰ .vbi ſu
pra. Fit tamen aliquando vt ſpiritus
noſter a quolibet hoꝝ trium crebro ſu=
peratus et ſeruus addictus illi/ heu in
ſuāipſius perniciem vices illius agat:
vt iam ſine omni alterius ſpiritus ſug=
geſtione:ip̄a ex ſe anima/aut voluptuo
ſas/aut vanas/aut amaras pariat co
gitationes. Iam vero facile non arbi=
tror poſſe diſcerni: quādo noſter ipſe lo
quitur ſpiritus:quādo ve loquentē al=
terum audiat quemlibet e tribus illis.
Sed quid refert quicunqꝫ loquat̄:dum
vnū ⁊ idem ſit quod loquuntur? Quid
refert loquētis noſſe perſonā: dum cō=
ſtet periculoſū eſſe qđ loquitur? Si ini=
micus eſt: reſiſte viriliter inimico . Si
tuus ipſe ſpiritus eſt/argue eum:⁊ mi=
ſerabiliter plange: ꝙ in tantā miſeriā ⁊
tam miſerabilē deuenerit ſeruitutem.
Quotiens vero ſuper caſtigando corpo
re:humiliando corde:ſeruanda verita
te:⁊ caritate fratribus exhibenda: ſeu
ceteris virtutibus acquirendis/ cōſer=
uandis/amplificandis/ſalubris cogi=
tatio in mente verſatur:diuinꝰ ſine du=

bio ſpiritus eſt qui loquitur: aut per ſe=
ipſum ſane/ aut per angelum ſuum. Et
queādmodū de humano atq; maligno
ſpiritu dictū eſt: ſic de angelico atq; di=
uino/ nec facile eſt quis loquat̃ diſcer=
nere/ nec ignorare periculoſum: preſer=
tim cum certū ſit angelum bonū nunq̃
loqui a ſemetipſo: ſed deum eſſe qui lo
quitur in ipſo.

¶ Ca.xvi. De diuerſis opera tionibus vocis diuine intus in anima. In ſermone de vtilitate verbi dei.

Cogitatio ſalubris nō aliter q̃ di=
uine dignatiōis ſermo ſuſcipi de=
bet. Beati enim qui audiunt verbū dei
et cuſtodiunt illud. Uultis noſſe q̃ bea=
ti? Primo quidē ſonans in auribꝰ ani=
me vox diuina: cōturbat/ terret/ diiudi
catq;: ſed continuo ſi bene aduertis vi=
uificat/ liquefacit/ calefacit/ illumīat/
mundat. Deniq; et cibus noſter eſt: et
gladius/ et confirmatio/ et medicina/ ⁊
requies: reſurrectio quoq; ⁊ cōſumma=
tio noſtra. Nec mireris ꝙ verbū dei iā
nunc inueniatur omnia in omibus eſſe:
quantū ſpectat ad iuſtificationē: ſiqui=
dem ⁊ futurū eſt omnia in omnibus ad
glorificationē. Audiat illud peccator ⁊
conturbabitur venter eius a voce illa
carnalis aīa contremiſcet: omnia nāq;
cordis ſecreta rimatur atq; diiudicat
ſermo viuus et efficax cordium ac cogi
tationū ꝑſcrutator. Unde et licet mor=
tuus in peccato: ſi audieris vocem filij
dei viues. Sermo enim quē loquitur:
ſpūs et vita eſt. Si cor tuum induratū
eſt: memento ſcripture dicentis. Emit=
tet verbū ſuū ⁊ liquefaciet ea. Si tepi=
dus es ⁊ euomi iā formidas: non diſce=
das ab eloquio dñi et inflāmabit te: q2
eloquiū eius ignitū valde. Quod ſi te=
nebras ignorātie plangis: diligēter au=
di quid loquatur in te dominus deus:
et erit lucerna pedibus tuis verbū dñi
et lumen ſemitis tuis. Ac fortaſſe tāto
amplius doles: quanto clarius pecca=
ta etiā minima illuminatus agnoſcis.
Sed ſanctificabit te in veritate pater:
que eſt vtiq; ſermo eius. Jamvero cum
laueris manꝰ tuas: ecce parauit in con=
ſpectu tuo menſā: vt nō de ſolo pane vi=
uas/ ſed de omī verbo qđ ꝓcedit de ore
dei: et in fortitudine cibi illius curras
viam mandatoꝝ eius. Ubi ſi conſiſtunt
aduerſum te caſtra ⁊ preliū tentatiōis
inſurgit: arripe gladiū ſpiritꝰ quod eſt
verbum dei et in eo facile triūphabis.
Quod ſi forte vt eſt certaminis cōſue=
tudo cōtigerit aliquādo vulnerari: mit
tet verbū ſuum et ſanabit te et eripiet
de interitionibꝰ tuis. Sed etſi titubas
adhuc: in verbis ſuis confirmabit te.
In his atq; huiuſmodi perſeuera in ta
libus iugiter exercere: donec iam dicat
ſpiritus vt requieſcas a laboribꝰ tuis.
In hoc verbo quieſces dulciter ac ſua=
uiter ſoporaberis donec veniat hora.
Ueniat cum omnes qui in monumētis
ſunt audiēt vocē eius et procedēt. Sed
quo? Alij quidem in iudicium: alij ve=
ro in vitam. Et quis ſcit: ſi eſt dignus
amore an odio? Et tūc ab auditiōe ma=
la non timeā dñe: ſed beata magis au=
ditio ꝑducat ad viſionē cū dices. Ueni=
te bñdicti patris mei ꝑcipite. ⁊ cetera.

¶ Capi.xvij. De diuerſis dei nominibus. In quibuſdam dictis.

Ut diuerſis nominibus deum nūc
quidem patrem: nunc magiſtrum
vocemus aut dominū: nō illius ſimpli=
ciſſime ⁊ oīno iuariabilis nature diuer=
ſitas vlla in cauſa eſt: ſed affectionū no
ſtraꝝ multiplex variatio ſcđm diuerſos
profectus anime vel defectꝰ. Uidentur
eñ quedā aīe ſub patrefamilias agere
quedam ſub dño: quedā ſub magiſtro:
q̃dā quoq; ſub pr̃e: et nōnulle ſub ſpōſo
vt cū proficientibus ꝓficere: cū immu=
tatis mutari videat̃ et ipe: licet idē ipſe
ſit: ⁊ anni eius non deficiāt. Primus ſta
tus eſt quo ſub deo ceperūt eſſe hoīes:
qui tanq̃ mercēnarij ſub patrefamili=
as viuūt quoꝝ ſecularis et mercēnaria
intētio. Hi ſūt quos in ſclo videmꝰ aut
nullo aut exiguo deſiderio eternoꝝ: ve=
lut ſub mercede ſeruire deo ⁊ ab eo ter=
rena petere que deſiderant. Jam vero
ſcđo ſtatu incipit eſſe ſub dño qui tanq̃

ſeruus carcerem timet:et metuit ne ſu=
bigatur penis. In quo ſane ſtatu con=
uerſio eſt exitusq; a ſeculo: et introitus
vite. Huic gradui terti⁹ admodū proxi
mus et quaſi permixtus eſt: eoꝝ ſcili=
cet qui paruuli adhuc in xp̄o lac cōcu=
piſcunt:tanq̄ ſub magiſtro et pedago=
go viuentes:qui prouidēt dominum in
cōſpectu ſuo ſemper: nec iam ſeruiliter
timent ſupplicia:ſ; tanq̄ paruuli me=
tuunt plagas virgarū apprehendētes
diſciplinā magiſtri: nequādo iraſcatur
et pereāt de via iuſta: ne deuotiōis gra
tia ſubtrahatur: ⁊ moleſta eis om̄ia fi=
ant:laborēt tedio quodā. et quaſi va=
pulent intus in anima in amaritudine
ſcil; cogitationū. Hec enim ſunt verbe=
ra:quib⁹ caſtigat paruulos ſuos deus.
In his itaq; primordijs ⁊ quaſi infan=
tili etate:ſic viciſſim ſibi accedūt timor
dn̄i et diſciplina magiſtri:vt nūc in iſto
nunc in ſtatu illo ſeſe īueniat quiſquis
ſolicitus fuerit diligenter hoc obſerua=
re. Status filij iam robuſte etatis eſt q̄
ſub patre viuit: nec lacte iam potatur
vel veſcitur: ſed ſolido cibo oblit⁹ ſane
que retro ſunt in quib⁹ ſeruilis oculus
in amaritudine morabat̄. Sed ne ipſa
quidē p̄ſentia conſiderans:nec paruas
paruuloꝝ cōſolationes captās: magis
autē extendens ſe in anteriora ad pal=
mā ſuperne vocationis /et introitū fu=
ture beatitudinis: expectans beatam
ſpem ⁊ aduentū glorie magni dei. Eua
cuauit enim que erant paruuli: et qui
iam profecit in virū p̄fectū: in his que
patris ſunt oportet eum eſſe: ſuſpirare
ad hereditatē ſedulaq; circa eam me=
ditatione verſari. Nunq̄d enim mercen
nariū eum quis eſtimet qui paterne in
hiet hereditati:eāq; toto affectu expe=
tit et expectat? Inuenitur tamen alter
gradus ſublimior ⁊ effect⁹ dignior iſto:
cum penitus caſtificato corde nihil a=
liud deſiderat anima: nihil a deo que=
rit q̄; ipſum deū. Crebro ſiquidē didicit
experimento: q̄; bonus dn̄s ſperātibus
in ſe:anime querenti ipſum. Neq; enim
ſuum aliquid non felicitatem:non glo=
riam: non aliud quicquā tanq̄ priua=
to ſuū pſius amore deſiderat anima q̄
eiuſmodi eſt:ſ; tota pergit in deū. Uni=
cunq; ei ac perfectū deſideriū eſt:vt in=
troducat eam rex in cubiculū ſuum: vt
ipſi adhereat/ipſo fruatur. Unde ⁊ iu=
giter reuelata facie quoad poteſt ce=
leſtis ſponſi gloriam ſpeculādo:in ean=
dem imaginē tranſformatur de clarita
te in claritatē:tanq̄ domini ſpiritu.

❡ Ca. xviij. De diuerſis ſapo ribus dei.

DEus licet vnus ſit et vnū ſit/ ta=
men non ſui varietate: ſed animi
noſtri mutatione guſtātibus nobis/ di=
uerſos videtur habere ſapores. Sapit
enim timenti iuſticiā et potentiā: ſapit
amanti bonitatē et miſericordiā. At is
penitus inſipiēs eſt: cui nec timorē de⁹
ſapit nec amorē. Diſcat quantū vult:
ego ſapientē nō dixerim dum nec timet
nec diligit dominū. Quomodo enim di=
xerim in ſapientia conſummatū:quem
video nec initiatum? Nam initiū ſapiē
tie timor domini: conſummatio amor:
media ſibi vendicat ſpes. Cui ergo nec
iuſticiā ſapit deus per timorē: nec miſe
ricordiam per amorē: is plane dicit in
corde ſuo non eſt deus. Deum enim nō
putat:quē nec iuſtu; nec piū reputat.

❡ Capi. xix. De diuerſis mo= dis quibus filius ſe habet ad patrem.

In ſermone vltimo de viſione Iſaie.

COmmendant nobis ſacre littere
chriſtum dominū:et ex patre:⁊ in
patre:et cum patre:⁊ pro patre: etiam
et ſub patre. Q; dicitur ex patre: ineffa=
bilis eſt natiuitas. ꝙ in patre cōſubſtā=
tialis vnitas. ꝙ cum patre equalitas
maieſtatis. Sane etiā tria hec ab eter=
no. Ceterum ſi ex patre naſcēs: quid in
patre: aut cum patre? Non incongrue
forſitan in patre cubans:cum patre ſe=
dens dicatur. Et audite conſeſſus hui⁹
et huius accubitus rationē. Sicut eni
ſeſſio maieſtatem:ſic conſeſſio equalita
tem exprimit maieſtatis:preſertim cu;
ſit ei ſedes a dextris patris: non ſane
ſub pedibus vel quaſi a tergo. Et ſede=
re quidem iam quieſcere eſt: ſed iacere

magis. Quid autē delectabilius ⁊ quo=
dammodo dulcius eſſe videbitur filio:
ꝙ in patre eſt: an ꝙ cum patre om̄ibus
preeſt? In quo putas hoꝝ ſumma illa
pax dei que exuperat omnē ſenſum: et
ſingularis requies dn̄i cōpetētius aſſi=
gnetur? Etſi digne ſatis ore id exprimi
nequeat: corde tamen forſitan pie con=
cipitur: vt ſalua quidē in omnib⁹ illius
indiuiſibilis ſimplicitate eſſentie: inter
glorie equalitatē ⁊ ſubſtantie vnitatē:
velut ſimilitudo quedā ei que inter cō=
ſeſſum et accubitū eſt cogitari poſſe di=
ſtinctio videatur. Jam vero qḋ dicitur
a patre ambulantē ſignificat: ⁊ ad in=
carnationis eius ſpectat aduētum. Jn
terris nimirū viſus ⁊ cū hominibus cō=
uerſatus medius noſtrū quem neſcie=
bamus ſtetit. Uerus q̇dem eſt emanuel
nobiſcum deus: nobiſcū ſtans ſed ꝓ pa
tre. Q; enim nobiſcū ſtetit: adiutoriū.
ꝙ pro patre ſtetit: zelum deſignat. Pa=
ternā nempe querebat in omnibus glo=
riam: cuius ⁊ venerat facere voluntatē
Ceterū ſi pendentē conſideres: ſi chri=
ſtum et hunc crucifixum attendas: vbi
maxime euidētiſſimeq; eum ſub patre
reperies: hoc ꝓprie ⁊ ſpecialiter ad hu=
mane pertinuit nature humilitatē. Di=
cere ne audebim⁹ ꝙ aliquādo etiā fue=
rit ſine patre? Nemo id p̄ſumeret: ſi nō
prior ip̄e dixiſſet. Deus me⁹. deus me⁹.
vt q̇d dereliq̇ſti me? q̄ſi quedā ibi dere
lictio fuit: vbi nulla fuit in tanta neceſ
ſitate virtutis exhibitio: nulla maieſta
tis oſtēſio. Habemus itaq; xp̄m ieſum
ex patre naſcentē: in patre cubantē: cū
patre ſedentē: a patre ambulantē: pro
patre ſtantem: ſub patre pendentē: ſine
patre quodāmodo morientē.

¶ Ca.xx. Q; pater et filius et ſpiritusſanctus ⁊ ſancti ⁊ angeli deſiderant noſtram conſummationem. Jn ſermone ſecūdo de vigilia natiuitatis domini. O Juda.

MArtyres cum iudicij diem poſtu=
larent non tanq̄; vindicte cupidi:
ſed ꝑfectionē deſiderantes beatitudi=
nis quā tunc habituri ſunt: acceperūt
diuinum reſponſum. Suſtinete modicū
tempus: donec impleatur numerus fra
trum veſtroꝝ. Acceperunt iam quidem
ſingulas ſtolas: ſed non veſtientur du=
plicibus donec veſtiamur ⁊ nos. Uadia
tenemus et obſides ipſa eoꝝ corpora:
ſine quibus conſūmari non poſſunt: nec
ea recipient ſine nobis. O ſi cognoſcere
mus quomodo aduentū noſtrum expe=
ctant: quātū deſiderāt: q̄; ſolicite que=
runt: q̄; libenter audiūt bona de nobis.
Quid tantū de his loquor qui didice=
runt ex his que paſſi ſunt compaſſionē
quando ⁊ ipſi nos angeli ſancti deſide=
rant? Nonne de vermiculis iſtis et de
puluere iſto reſtaurandi ſunt muri ce=
leſtis hieruſalē. Putatis quantū deſi=
derant ciues celeſtes inſtaurari ciuita=
tis ſue ruinas? Quomō ſoliciti ſunt vt
veniant lapides viui qui coedificentur
eis? Quomō diſcurrūt medij inter nos
et deū fideliſſime deportātes ad eū ge=
mitus noſtros: ⁊ ipſius nobis gratiam
deuotiſſime reportātes? Plane non de=
dignabuntur vt ſimus eoꝝ ſocij: quorū
facti ſunt iā miniſtri. Exultare fecimus
angelos: quando cōuerſi ſumus ad pe=
nitentiā: proficiamus ⁊ feſtinem⁹ cōple
re de nobis eoꝝ leticiā. Ue tibi quicūq;
es: qui deliberas redire ad lutū: reuer=
ti ad vomitū. Putas ne placatos habe
bis in iudicio: quos tanto ⁊ tā ſperato
priuari vis gaudio? Non ſolum angeli:
ſed et ipſe angeloꝝ nos creator expe=
ctat. Expectat nos pat̄ et deſiderat nō
ſolum ꝓpter nimiā caritatē qua dilexit
nos: ſed propter ſemetip̄m. Nā de filio
quis neſciat quantū deſideret fructum
natiuitatis ſue ⁊ totius vite quā geſſit
in carne: deniq; fructū crucis et mortis
ſue: preciū ſanguinis p̄cioſi? Nōne eni
traditurus eſt deo et patri regnū quod
acq̇ſiuit? Nōne ei reſtauratur⁹ eſt crea
turas ſuas: pro quibus illū pater miſit
in terris? Expectat nos ⁊ ſpūſſanctus.
Eſt enim caritas et benignitas in qua
predeſtinati ſumus ab eterno: nec du=
bium quin predeſtinationē ſuam velit
impleri. Ergo quia omnis nos curie ce
leſtis frequētia deſiderat: et expetit et

expectat curramus nõ quaſi in incertũ curramus deſiderijs ⁊ profectu virtutũ. Hec interim ſit conſolatio noſtra donec egrediamur: vt dominus ſit nobiſcum.

¶ Cap. xxi. Ql anime ſanctorum deſiderãt corpora ſua. In libro de diligendo deum.

Quoniam ſcriptura loquitur deuz omnia feciſſe ꝓpter ſemetipſum erit profecto vt factura ſeſe qñqꝫ cõformet ⁊ cõcordet auctori. Oportet ꝓinde in eundem nos affectũ quãdoqꝫ tranſire: vt quomodo deus omnia eſſe voluit propter ſemetipſum: ſic nos quoqꝫ nec noſipſos nec aliud aliquid fuiſſe vel eſſe velimus: niſi eque propter ipſum ob ſolam videlꝫ ipſius voluntatẽ: non noſtrã voluptatẽ. Delectabit ſane nõ tam noſtra vel ſopita neceſſitas vel ſortita felicitas: ꝙ̃ ꝙ eius in nobis ⁊ de nobis voluntas adimpleta videbitur. Quomõ ſtilla aque modica multo infuſa vino deficere a ſe tota videtur: dum ſaporem vini induit ⁊ colorem. et quomõ ferrum ignitũ et candẽs igni ſimillimũ ſit: priſtina ꝓpriaqꝫ exuta forma. ſic oẽm tũc in ſanctis humanã affectionẽ quodaꝫ ineffabili modo neceſſe erit a ſemetipſa liqueſcere / atqꝫ i dei penitus trãſfundi voluntatẽ. Alioquin quomõ oĩa in omnibus erit deus: ſi in homine de homine quicꝙ̃ ſupererit? Manebit quidẽ ſubſtantia: ſed in alia forma / alia gloria / aliaqꝫ potentia. Sed ſi anime ſanctoꝝ iam ſolute corporibus velint ſua corpa recepiſſe aut certe recipere deſiderent ⁊ ſperẽt: liquet ꝓculdubio necdũ a ſeipſis penitus imutatas: quibus conſtat necdum penitus deeſſe de proprio quo vel modice itentio reflectatur. Donec ergo abſorpta ſit mors in vicoria ⁊ noctis vndiqꝫ terminos lux perhẽnis inuadat ⁊ occupet vſquequaqꝫ: quatinus ⁊ in corporibꝰ gloria celeſtis effulgeat: nõ poſſunt anime ex toto ſeipſas exponere et tranſire in deum. nimirũ ligate corporibus etiam tunc et ſi non vita vel ſenſu certe affectu naturali: ita vt abſqꝫ his nec velint nec valeãt conſũmari. Ergo abſqꝫ ꝓfectu anime: nec ponitur corpꝰ nec reſumitur. Nec mirũ ſi corpus iaꝫ glorie conferre videtur ſpiritui: quod ⁊ infirmum ⁊ mortale conſtat ipſi nõ mediocriter valuiſſe. Valet deũ diligenti anime corpus ſuum infirmum: valet et mortuum: valet reſuſcitatũ. Prio quidem ad fructũ penitentie. ſecũdo ad requiem. poſtremo ad conſummationẽ. Merito ſine illo perfici nõ vult: ꝙ in oĩ ſtatu in bonũ ſibi ſubſeruire perſentit. Bonus plane fiduſqꝫ comes caro ſpiritui bono: que ipſum aut ſi onerat iuuat aut ſi non iuuat exonerat: aut ſi iuuat / minime exonerat. Primus ſtatus laborioſus: ſꝫ fructuoſus. ſecũdus ocioſus: ſed minime faſtidioſus. tertiꝰ ⁊ gl̃oſus.

¶ Ca. xxij. De diuerſis impletionibus corporis et anime in futuro. In ſermone de omibus ſanctis: qui incipit. Cũ de altari. ſer. quarto.

Conſtat animarũ triplicẽ eſſe natnram: vnde et ſapientes mundi huins animã humanã rationabilẽ / iraſcibilem / cõcupiſcibilẽ eſſe tradiderũt. Quã vtiqꝫ triplicẽ vim anime: ipſa quoqꝫ natura et quotidiana experimenta nos docẽt. Porro quemadmodũ circa rationale noſtrũ ⁊ ſcientia ⁊ ignorantia conſtat tanꝙ̃ habitus ⁊ priuatio: ſic et circa cõcupiſcibile deſideriũ ⁊ contẽptꝰ et circa id quod dicitur iraſcibile ⁊ leticia pariter et ira verſat. Implebit ergo deus rationale noſtrũ luce ſapiẽtie: ita vt penitus nichil deſit in vlla ſcientia. Implebit cõcupiſcibile noſtrũ fonte iuſticie: vt omino deſideremus eam et ea penitus repleamur. Nulla em̃ alia res implere poteſt deſideriuꝫ anime: nulla alia preter iuſticiã beatificare animaꝫ poteſt. Cũ ergo repleuerit deus concupiſcibile noſtrũ iuſticia: quicq̃d reſpuere debet anima reſpuet: quicquid debꝫ concupiſcere concupiſcet: et ex omnibꝰ id magis appetet qđ magis fuerit appetendum. Merito deniqꝫ concupiſcibili noſtro iuſticiã attribuimus: ex quo nimirũ aut iuſti aut iniuſti reputamur. Iam vero quod dicitur in nobis concu

piſcibile cum repleuerit illud deus per
fecta erit in nobis tranquillitas:ꝛ in ſũ
mam iocunditatẽ atqꝫ leticiam replebi
tur pace diuina. Et vide ſi non his tri=
bus perfecta quantũ ſane ad animam
ſpectat beatitudo conſiſtit:quãdo ſciẽ=
tia iam non inflat propter iuſticiã:iam
non contriſtat propter leticiam:vt ceſ=
ſet prouerbium illud:qui apponit ſciẽ=
tiam/apponit et dolorẽ.quãdo iuſticia
nec indiſcreta erit propter ſcientiã:nec
oneroſa propter leticiã:quando leticia
nec ſuſpecta erit propter ſcientiam:nec
impura propter iuſticiam. Sed in his
om̄ibus nihil adhuc exterior homo no=
ſter accepit. Ipſi ergo vt inhabitet gr̄ia
etiã in terra noſtra quattuor ſunt que=
renda:quem nimirũ conſtat ex elemen=
tis quattuor eſſe compactũ. Nec mire
ris ꝙ pluribus idigere videtur qui mi=
ſerior eſt. Habeat ergo terra noſtra im=
mortalitatem:nec iam denuo timeat
ſe in puluerem redigẽdam. Reſurgens
enim corpus noſtrum iam nõ moritur:
mors illi vltra non dominabitur. Sed
quid proderit ſi forte cõtingat ieternũ
viuere in miſerijs ꝛ erũnis paſſibilita=
tis huius:qua nimirũ inceſſanter cor=
pus hoc corruptibile affligitur:et ſi nõ
ſemel vtiqꝫ ſemꝑ moritur? Habeat cer=
te etiam aqua om̄imodã impaſſibilita
tem. Ab humoribus enim inordinatis
cauſas aiunt procedere paſſionũ. Sed
iam deſiderat corpus noſtrũ etiam le=
uitatem:ſcd̄m eam nimirũ quam habꝫ
ex aere portionem. Tanta itaqꝫ futura
credenda eſt corporũ leuitas ꝛ agilitas
beatorũ:vt poſſint ſi velint abſqꝫ omni
mora ſeu difficultate:ipſam quoqꝫ co=
gitationũ noſtrarũ ſequi ad om̄ia velo=
citatem. Quid vltra deeſt ad perfectã
corporis beatitudinẽ? Sola vtiqꝫ pul=
critudo. Hãc perfectiſſimam habituri
non immerito poſſumus attribuere ei
parti quã habemus ab igne. Saluato
rem em̄ expectamus(vt ait apoſtolus)
qui reformabit corpus humilitatis no
ſtre configuratũ corpori claritatis ſue:
exhibens quod pollicitus eſt:quoniã
fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris
eorum. Sic ergo replebit animas nr̄as
deus:cũ perfecta in eis ſcientia fuerit:
perfecta iuſticia/perfecta leticia. Sic
replebitur maieſtate eius omnis terra
noſtra:cũ fuerit corpus immortale/im
paſſile/agile/configuratũ deniqꝫ cor=
pori claritatis ſue.

¶ Explicit liber decimus.

¶ De beatiſſima virgine dei genitrice:de quibuſdã ſermonibus venerabilis patris Bernardi. In quibus continentur verba quedã melliflua de beatiſſima dei genitrice Maria. De dignitate ꝛ excellentia beate marie virginis. In ſermone de aſſumptione eiuſdẽ Sermone quarto.

NOn eſt quod me magis
delectet/nõ eſt quod ter
reat magis ꝙ̄ de gloria
virginis matris habere
ſermonẽ. Ut enim ſileam
interim ineffabile priui=
legium meritorũ ꝛ prero
gatiuam penitus ſingularẽ:tanto eam
deuotionis affectu amplectũtur:hono
rant/ſuſcipiunt/vt dignum eſt vniuerſi
vt licet de ea loqui geſtiant om̄s.tamẽ
quicquid dicitur de indicibili eoipſo ꝙ
dici potuerit minus gratũ ſit:minꝰ pla
ceat:minus acceptetur. Quenã poterit
lingua etiã ſi angelica ſit dignis extol=
lere laudibus virginẽ matrẽ:matrẽ aũt
non cuiuſcũqꝫ/ſed dei? Que enim vel an
gelica puritas ꝟginitati illi audeat cõ
parari:que digna fuit ſpiritusſancti ſa=
crarium fieri et habitaculum filij dei?
Ubi ſupra.ſermone primo. Nec in mũ=
do locus dignior virginalis vteri tẽplo
in quo dei filium maria ſuſcepit:nec in
celis regali ſolio quo mariã marie filiꝰ
ſublimauit. Quantũ enim gratie in ter=
ris eſt adepta pre ceteris tantũ et in ce
lis glorie obtinet ſingularis. Sup miſ=
ſus eſt.omelia prima. Eſt quod mire=
ris in Maria:ſcilicet cum virginitate
fecunditas. A ſeculo non eſt auditum:
vt aliqua ſimul et mater eſſet et virgo.

O ſi ⁊ cuius mater attēdas: quo te tua
ſuper eius mirabili celſitudie ducet ad
miratio? Nōne tuo imo veritatis iudi=
cio illa que deum habuit filium: ſuper
omnes etiam choros exaltabitur ange
lorum? Uirgo vtiq; ſancta/ virgo ſobria
virgo deuota maria. In ſermone de ver
bis apocal᷑. beati Johānis: qui incipit
Signum apparuit. Ex regalibus orta:
ex ſemine abrahe: generoſa ex ſtirpe da
uid/ diuinitus conceſſa/ celitus repro=
miſſa/ miſticis prefigurata miraculis/
oraculis prenūciata ꝓpheticis/ virgi=
nitatis primiceria/ ſine corruptione fe
cunda/ ſine grauamie grauida/ ſine do=
lore puerpera/ ſola inter mulieres a cō
muni maledicto et dolore parturientiū
aliena. Si rerum precia de raritate pē=
ſamus: nihil his poteſt carius inueniri
Siquidem in omnibus his nec primā
ſimilem viſa eſt: nec habere ſequentem
In maria coruſcat māſuetudo pudo=
ris/ deuotio humilitatis/ magnanimi=
tas credulitatis/ martiriū cordis. Su
per miſſus eſt. omelia ſecūda. O admi=
randam ⁊ omni honore digniſſimā vir=
ginem: virginē care/ virginē mente/ vir=
ginem profeſſione. O feminā ſingularit᷑
venerandā: ſuper omnes feminas ad=
mirabilem/ parentū reparatricē/ poſte
rorum viuificatricē. In ſermone de na=
tiuitate beate marie. Uere ſancta cor=
pore et ſpiritu: et integritatē carnis ha
bens ⁊ propoſitum integritatis. Super
miſſus eſt. omelia quarta. Uirginitat;
decus cum munere fecūditatis: humi=
litatis inſigne/ diſtillantē claritatis fa=
uum/ miſericordie viſcera/ plenitudinē
gratie/ prerogatiuam glorie ſingularis
Super miſſus eſt. omelia prima. Felix
maria cui nec humilitas defuit nec vir
ginitas. Et quidem ſingularis virgini=
tas quā non temerauit: ſed honorauit
fecunditas.. Et nihilominus ſpecialis
humilitas quā non abſtulit: ſed extulit
fecūda virginitas. Et incomparabilis
proſus fecunditas: quaʒ virginitas ſi=
mul comitatur ⁊ humilitas. Ubi ſupra
omelia ſecūda. His nimirū virgo regia
gemmis ornata virtutū: geminoq; men
tis ⁊ corporis decorē prefulgida: ſpecie
ſua et pulcritudine ſua in celeſtibus co
gnita: celi ciuiū in ſe prouocauit aſpe=
ctus: ita vt et regis animū in ſui concu=
piſcentiam inclinaret: ⁊ celeſtē nunciuʒ
ad ſe de ſupernis educeret.

De laude eiuſdem virgi= nis.

In ſermone quarto de vigilia nati
uitatis.

O Beata maria ſola inter mulieres
benedicta: ſola a generali maledi
cto libera ⁊ dolore parturientiū aliena
Super miſſus eſt. omelia tertia. Uirgo
fecūda/ caſta puerpera/ mater intacta
ab angelo benedicta: et a cunctis gene
rationibus terre merito beata predica
ris. Inueniſti quod querebas: inueniſti
quod nemo āte te potuit inuenire: inue
niſti gratiā apud deū. Quam gratiam?
Dei ⁊ hominū pacē: mortis deſtructio=
nem: vite reparationē. Ubi ſupra. ome=
lia quarta. Tu illa promiſſa/ illa expe
ctata/ illa deſiderata/ in qua ⁊ per quā
deus ante ſecula diſpoſuit ſalutē ope=
rari in medio terre. Plena es gratiaruʒ
plena roze celeſti: innixa ſuper dilectū/
delicijs affluens/ puella preelecta ⁊ pre
parata altiſſimi filio. In ſermōe de ver
bis apocal᷑. iohannis. Quā familiaris
deo facta es domina? Quā ꝓxima: imo
ꝙ̄ intima? Quantā inueniſti gloriā apd̄
deum? De annūciatione marie. ſermōe
tertio. Quantā gratiam? Gratiam ple=
nam/ gratiam ſingularē: nam ſola om̄i
bus gratiā inueniſti. Singulariter qui=
dem fructus ventris tui ad omniū men
tes te mediante peruenit. In te nimirū
ſola rex ille diues ⁊ prediues exinanit᷑/
excelſus humiliatur/ immenſus abbre
uiatur ⁊ ab angelis minorat᷑/ verus de
niq; deus et dei filius incarnatur. Sed
quo fructu? Nempe vt om̄s eius pau=
pertate locupletemur: eius humilitate
ſubleuemur: eius minoratiōe magnifi=
cemur: eius incarnatione adherentes
deo/ incipiamus vnus ſpiritus eſſe cuʒ
eo. Sup miſſus eſt. omelia tertia. O vir
go prudēs: o virgo deuota: quis te do=
cuit deo placere virginitate? Que lex/ q̄

iuſticia/q̄ pagina veteris teſtamenti vel
precipit vel conſulit vel hortatur: in car
ne non carnaliter viuere/et in terris an
gelicam ducere vitam? Nec preceptuꝫ
nec conſiliū: nec exemplū habuiſti. Un
ctio docebat te de oībus ac ſermo dei
viuus ⁊ efficax/ante tibi factus eſt ma
giſter ꝗ̄ filius: prius inſtruxit mentē ꝗ̄
induit carnem. De aduentu ſermone ſe
cundo. O virgo virga ſublimis. O vere
celeſtis planta precioſior cunctis: ſan=
ctior vniuerſis. O vere lingnū vite quod
ſolum fuit dignū portare fructū ſalutꝫ
Per te acceſſum habeamus ad filium
O benedicta inuentrix gratie: genitrix
vite: mater ſalutis: vt ꝑ te ſuſcipiat nos
qui per te datus ē nobis. Excuſet apd
ipſum integritas tua culpā corruptōis
noſtre: ⁊ humilitas deo grata: noſtre ve
niam īpetret vanitati: copioſa caritas
tua: noſtrorū cooperiat multitudinem
peccatorū ⁊ fecunditas glorioſa: fecun
ditatem nobis conferat meritoꝝ. Dn̄a
noſtra/mediatrix noſtra/aduocata no
ſtra/tuo filio nos recōcilia/tuo filio noſ
cōmenda/tuo nos filio repreſenta. Fac
o benedicta per gratiā quam inueniſti:
per prerogatiuā quam meruiſti: ꝑ miſe
ricordiam quā peperiſti: vt qui mediā=
te te fieri dignatus eſt: particeps infir=
mitatis et miſerie noſtre: te quoqꝫ inter
cedente participes faciat nos glorie ⁊
beatitudinis ſue.

¶ De pietate et miſericor=
dia eiuſdem beatiſſime virginis. In ſer
mone de verbis apocal'. beati iohānis.
Quid ad mariā trepidet humana
fragilitas? Nihil ī ea auſterū/ni
chil terribile/tota ſuauis eſt/plena pie
tatis/plena gratie/ plena māſuetudis
et miſericordie. Affectu cōpatiēdi ⁊ ſub
ueniendi abundat: effectu inuocātibus
eam ſubuenit vniuerſis. Deniqꝫ oībus
omia facta eſt: oībus miſericordie ſinū
aperit: vt de plenitudine eius accipiāt
vniuerſi: captiuus redēptionē: eger cu=
rationem: triſtis cōſolationē: peccator
veniam: iuſtus gratiā: angelus leticiā:
deniqꝫ tota trinitas gloriā: filij ꝑſona
carnis humane ſubſtantiā: vt non ſit q̄
ſe abſcondat a calore eius. Oibus ſeſe
exorabilem: oibus clementiſſimā pre=
bet: omniū deniqꝫ neceſſitates ampliſſi
mo quodā miſeretur affectu. De pen=
thecoſtꝫ. ſer. ſecundo. Ad mariam enim
ſicut ad mediū: ſicut ad arcanum dei:
ſicut ad rerū cauſas: ſicut ad negociuꝫ
ſeculoꝝ reſpiciūt: ⁊ qui in celo habitāt
et qui habitāt in inferno ⁊ qui nos pre=
ceſſerunt: ⁊ nos qui ſumus: ⁊ qui ſequū
tur: et nati natorū: et qui naſcentur ab
illis. Illi qui ſunt in celo vt reſarciātur
et qui in inferno vt eripiantur: qui pre=
ceſſerunt vt ꝓphete fideles inueniātur:
qui ſequūtur vt glorificētur. Eo beatā
te dicunt om̄s generatiōes genitrix dei
domina mūdi: celi regina que om̄ibus
generatiōibus vitam ⁊ gloriā genuiſti.
In te enim angeli leticiā: iuſti gloriam
peccatores veniā inueniūt ieternū. Me
rito in te reſpiciūt oculi totiꝰ creature:
quia per te/⁊ in te/ ⁊ de te/benigna ma
nus om̄ipotētis quicquid creauerat re
creauit. Super miſſus eſt. omelia q̄rta
Merito quidē ex ore tuo pendet conſo
latio miſeroꝝ: redēptio captiuorū: libe
ratio dānatorū: ſalus deniqꝫ vniuerſoꝝ
De aſſumptione beate marie. ſer. q̄rto.
Sileat miſericordiā tuā virgo beata ſi
quis eſt qui inuocatā eam in neceſſita=
tibus ſuis ſibi meminerit defuiſſe. Nos
quidem ſeruuli tui ceteris in virtutibꝰ
congaudemus tibi: ſed in hac potiꝰ no
biſmetipſis. Laudamus virginitatem
humilitatē miramur: ſed miſericordia
miſeris ſapit dulcius: hanc amplecti=
mur carius: recordamur ſepius: crebri
us inuocamꝰ. Hec eſt enim que totius
mūdi reparationē obtinuit: ſalutē oīm
impetrauit: ciuitatis ſupne inuenit re=
ſtaurationē: et ſedentibꝰ in tenebris et
vmbra mortis obtinuit redēptionem.
Per te enim celū impletū eſt: infernus
euacuatus/īſtaurate ruine celeſtis hie
ruſalem expectātibus miſeris vita ꝑdi
ta data. Sit igit̄ pietatis tue virgo bn̄=
dicta ipſam quā apud deum inueniſti
gratiā notā facere mundo: reis veniam
medelam egris: puſillis corde robur:

afflictis conſolationē: periclitātibꝰ adiutoriū ⁊ liberationē: ſanctis tuis precibus obtinēdo. Dulciſſimū quoqꝫ nomen marie inuocātibus ſeruulis per te regina clemēs gratie ſue munera largiatur Jeſus criſtus filius tuus deus noſter: qui eſt ſuper omia deus benedictꝰ in ſecula ſeculorum.

¶ De ineffabili cōceptu ⁊ ammirabili partu ipſius. In ſermone primo de aſſumptione.

Quis explicare queat quēadmodum ſuperueniēte ſpiritu obumbrante virtute altiſſimi: caro factuꝫ ſit verbum dei ⁊ dn̄s maieſtatis: quem nō capit vniuerſitas creature intra virginea ſeſe clauſerit viſcera factus homo. De annūciatione dn̄ica. ſermo. ſecūdo. Abyſſus plane imperſcrutabilis incarnatōis dn̄ice ſacramentū. Quis eni veſtiget: q̃s attigat: q̃s apphēdat? Iniūgitur noua legatio āgelo gabrieli ⁊ nouā virgo profeſſa virtutē: noue ſalutatōis honoratur obſequio. Impletur ꝑ gratiam que concupiſcentiā neſcit: vt ſpiritu ſuperueniēte altiſſimo pariat filiuꝫ que virū dedignatur admittere. In vigilia natiuitatis dn̄i. ſermone quarto. Intuere obſecro quale ſit iſtud: ꝙ̄ nouum / ꝙ̄ admirabile / ꝙ̄ amabile / ꝙ̄ iocundum. Quid enim pulcrius ꝙ̄ generatio caſta: quid glorioſius ꝙ̄ ſancta ⁊ ſincera conceptio in qua nihil eſt pudoris / nihil ſordis / nihil corruptionis. In ſecundo ſer. penthecoſtꝫ. Subſtancialiṫ enim vtero virginis illapſus: de ſpiritu ſancto cōceptus eſt chriſtus. In vigilia natiuitatis dn̄i. ſermōe quarto. O vere noua miracula conceptus fuit ſine pudore: partꝰ ſine dolore: mater ſine corruptione. O vere nouitas inaudita: virgo peperit / et poſt partū inuiolata permanſit. Fecūditatē prolis cū carnis integritate: ⁊ gaudiū matris habens cuꝫ virginitatis honore. Mater eſt ſine corruptione virginitatis: filiꝰ ſine omni labe peccati. Que generat mater ⁊ virgo eſt: qui generatur deus ⁊ homo eſt. Ubi ſupra. ſer. prio. O partus ſolus ſine dolore: ſolus neſcius pudoris: corruptionis ignarus: nō reſerans ſed conſecrās virginalis vteri templuꝫ. O natiuitas ſupra naturā illibata ſanctitate: honorabilis mūdo: amabilis hominibꝰ: inueſtigabilis angelis: omībus admirabilis. Angelus nūciat: virtus obūbrat ſuꝑuenit ſpiritus: virgo credit: fide concipit virgo: parturit virgo: manet ꝟgo: quis nō miretur? Naſcitur altiſſimi filius: deus de deo: genitus ante ſecula. Naſcitur deniqꝫ verbū infans: quis vel ſatis miretur. Super miſſus eſt. omelia ſecunda. In conceptu partuqꝫ virginali noua ac mira profecto inſpicit qui diligenter inquirit. Porro ibi agnoſcitur longitudo breuis / latitudo anguſta / altitudo ſubdita / profūditas plena. Ibi agnoſcitur lux nō lucens / verbū infās aqua ſitiens: panis eſuriēs. Uideas ſi attendas potentiā regi: ſapientiā inſtrui virtutem ſuſtentari: deum lactentē ſed angelos reficientē: vagientem ſed miſeros conſolantē. Uideas ſi attendas triſtari leticiam / pauere fiduciā / ſalutem pati / vitam mori / fortitudinē infirmari. Sed quod nō minus mirandū eſt ipſa ibi cernitur triſticia letificās: pauor cōfortans: paſſio ſaluās: mors viuificans infirmitas roborans

¶ Q[uo]d quicquid gratie in nobis eſt mediante virgine habemus. In ſermone de natiuitate eiuſdem virginis de aque ductu.

Redempturus deus humanū genꝰ precium vniuerſū contulit in mariam. Ut quid hoc? Ut ſaluareṫ mater per filiam et querela viri deinceps aduerſus feminaꝫ ſopuetur. Ne dixeris o adam mulier quā dediſti mihi cibauit me fructu vetito. Dic potiꝰ mulier quā dediſti michi cibauit me fructu benedicto. Altius ergo intuemini fratres quāto deuotionis affectu a nobis eā voluerit honorari qui totius boni plenitudinem poſuit in maria: vt ſi quid ſpei / ſi quid gratie / ſi quid ſalutis in nobis ſit ab ea nouerimus redūdare. Totis ergo medullis cordiū precordiorū affe=

etibus ⁊ votis oībus mariā hanc vene
remur: quia ſic eſt volūtas eius qui to-
tum nos habere voluit per mariā. Hec
inquā voluntas eius eſt: ſed pro nobis
In omnibus ſiquidē et per omnia proui
dens miſeris tentationē noſtrā ſolatur
fidem excitat/ſpem roborat/diffidenti
am abigit/erigit puſillanimitatez. De
aduentu. ſermone ſecūdo. Uirgo regia
eſt via per quam ad nos ſaluator adue
nit: procedēs ex eius vtero tanq̃ ſpon-
ſus de thalamo. Tenentes ergo viam
ſtudeamus et nos per eam ad ipſum
aſcendere qui per ipſam ad nos deſcen
dit: per eam venire in gratiā ipſius qui
per eā in noſtrā miſeriā aduenit. Sup-
pliciter ⁊ efficaciter ſalutis noſtre nego
cia percunctabit: tanq̃ iudicis mater
et mater miſericordie. Curandū nobis
ſūmopere eſt ne verbū quod de ore pa-
tris ad nos egreſſum eſt: virgine medi-
ante vacuum reuertatur. ſed per eandē
nihilominus virginē: gratiā pro gratia
referamus. Sue reddātur origini fluen
ta gratie: vt liberius fluant alioquin
niſi ad fontē reddeant exiccant: et infi-
deles in modico quod maximum eſt
accipere nō meremur. Queramꝰ gratiā
et per mariā queramꝰ: quia qui querit
inuenit et fruſtrari nō poteſt. Queramꝰ
gratiaz: ſed gratiā apud deū/nā apud
homines gratia fallax. Aduocatū vis
habere ad chriſtū: ad mariam recurre
exaudiet vtiqꝫ matrē filius. Ceterū q̇c-
quid illud eſt quod offerre paras: ma-
rie cōmendare memēto ſi non vis ſuſti-
nere repulſam. Filioli hec peccatorum
ſcala: hec mea maxima fiducia eſt: hec
tota ratio ſpei mee. Dico vobis ſi pie a
nobis pulſata: ſi pie fuerit inuocata cō
patietur nobis nō deerit neceſſitati no-
ſtre. Siquidē nec facultas ei deeſſe po-
rit nec volūtas: quoniā regina celorū eſt
miſericors eſt: ⁊ mater miſericordie.

¶ Ex dictis beati bernardi
abbatis in capitulo ſequenti. In ep̄la
ad Robertum monachum.

Dolor nimius non deliberat: non
verecūdatur: nō cōſulit rationē:
non metuit dignitatis damnū: legi nō
obtemperat: iudicio nō acquieſcit: mo
dum ignorat ⁊ ordinē: id omnimodo ⁊
ſolūmodo ſatagenti animo quo vel ca-
reat quod ſe dolet habere: vel habeat
quo dolet carere. In quadam epiſtola
Ubi ſuſpicio: ibi diſcuſſio eſt neceſſaria
In epiſtola ad brunonē colonieſ. archi
epiſcopū. Rectus ordo requirit vt priꝰ
propriam/deinde alienas curare ſtudē
as conſcientias: ex hoc ad miſerandū
proximū recto iam tramite caritas or-
dinate procedit: quippe ad ſui quiſqꝫ
menſurā amare precipitur. In ep̄la ad
magiſtrum giſibertū. Uera illa ⁊ indubi
tata ſapiētia eſt que turpia lucra con-
temnit: ⁊ indignū ſibi iudicat eodē cuz
idolorum cōturbernio frui. In ep̄la ad
drogonē monachū. Nemo perfectꝰ qui
perfectior eſſe nō appetit ⁊ in eo quiſqꝫ
perfectiorē ſe probat: quo ad maiorez
tendit perfectionē. Melius eſt vt ſcan-
dalum oriatur q̃ veritas relinquatur.
Monachus nō habet docētis ſed plan
gentis officiū: quippe cui oppidū car-
cer eſſe debet ⁊ ſolitudo paradyſus. In
epiſtola ad guidonē abbatē: de tribus
fontibns. Rerū cauſa non materia nec
exitus actuū: ſed intētionis propoſituz
culpas diſcernit et merita. In epiſtola
ad magiſtrū hugonē de ſancto victore.
Multa ſciēda neſciūtur aut ſciendi in-
curia aut diſcēdi deſidia aut verecun-
dia inquirēdi: ⁊ quidē huiuſmodi igno-
rantia nō habet excuſationē. In epiſto
la ad ſuggeriū abbatē ſancti dionyſij.
Tunc recētia iocūdius bona clareſcūt
cum fuerint malis cōparata prioribꝰ.
Similia ex ſimilibus innoteſcunt: ſed
ex contrarijs cōtraria/aut placent am
plius aut diſplicent. Tunc demū vere
amicicie erunt: ſi veritatis fuerint fede
rate cōſortio. In epiſtola ad abbatē ſā-
cti iohannis carnotenſ. Libenter care
bo quantolibet etiam ſpūali queſtu: q̇
non poſſit acquiri niſi cū ſcādalo. Ubi
enim ſcandalū: ibi ꝓculdubio eſt carita
tis detrimentū. Ubi autē diminutio ca
ritatis: miror quod vel quale poſſit ſpi
ritalis exercitij ſperari lucrū. In ep̄la

ad guilhelmũ abbatem ſancti theodo=
rici. Error eſt hmane mẽtis non modo
bonum putare malũ ⁊ malum bonum
aut verum falſũ/et ecõuerſo: ſed etiam
certa recipere pro dubijs/dubia ꝓ cer=
tis. Extorta ſeu coacta licentia non eſt
licentia ſed violentia. Quodcũqꝫ autez
ita placet vt ſi recte fieri nõ poſſit: pla=
ceat tamẽ fieri. eo etiaz modo quo fas
non eſt nimis eſt: ac per hoc quia iam
bene nõ fit: bonũ non eſt. Stultus dum
non loquitur: ſapiẽs putatur. nã ꝙ non
loquitur nõ ſenſus inopia: ſꝫ humilita=
tis eſſe cuſtodia creditur. Indoctus ſi
preſumat docere quod neſcit: nichil in=
doctius agitur. feruẽs ſpũs ⁊ vehemẽs
deſideriũ: aperiri ſola lingua non ſuffi=
cit. Recta facere ⁊ inutilem ſe reputare
apud paucos inuenitur. Non oĩs pa=
cifici qui domeſtici: nec omnes amici q̃
videntur. habet vera amicicia nõnũ ꝗ̃
obiurgationẽ: adulationẽ nunꝗ̃. Leui⁹
reor verecundia apud hoies periclitari
ꝗ̃ condẽnari apud deũ ſilencio veri ta=
citurnitate ⁊ abſcõſione iuſticie. Quid
iuſtius/quid iocũdius: vt quẽ reprehẽ
dere intendis plus cõmendes. vt ꝑco=
nijs pro cõuicijs vtaris neſcius: et vo=
lens detrahere laudes inuitus. At ego
nec indignis vituperationibus moueor
nec idebitas recipio laudes. Res plena
equitate ⁊ laude digna: vt de mẽdacio
nemo lucreẽ. Quid magis contra ratio
nem ꝗ̃ rationẽ ratione conari tranſcen
dere: Et quid magis cõtra fidẽ credere
nolle quicq̃d ratione nõ poſſit attinge=
re: Malũ ſi ꝯprimas tuũ: reputabitur
tibi ad iuſticiã. ſi alienũ ad gloriã: nec
ſterilis verecũdia grata eſt: nec humili=
tas preter veritatẽ laudabilis. Huma=
na temeritas audet reprehẽdere qđ mi
nime cõprehẽdere valet: ſic ſe habent
mortaliũ corda: quod ſcim⁹ cũ neceſſe
non eſt: in neceſſitate neſcimus. Nihil
excipitur vbi diſtinguiẽ nichil. In alto
non altũ ſapere ſed humilib⁹ cõſentire:
nil deo carius: nil rarius apud hoies.
Intereſt ad dandã rerũ certitudinẽ q̃d
incerta iactet opinio: quidqꝫ opus eui
dens reddat indubitatũ. Quod autem
certius probamus: hoc ⁊ predicamus
ſecurius. Soli filij irc nõ ſentiũt nec tri
ſtantur triſtibus: ſed letãtur ⁊ exultant
in rebus peſſimis. Legi apud quendez
ſapientẽ. Nõ eſt vir fortis cui nõ creſcit
animus in ipſa reruz difficultate. Ego
autem dico fideli homini magis ⁊ inter
flagella fidendũ. Pij cordis eſt cedere
importunitati: que ad id quod oportet
adduci nõ patitur. Nemo (vt ait btũs
ambroſius) inuitus bene facit etiam ſi
bonum eſt qđ facit: quia nihil prodeſt
ſpiritus timoris vbi nõ eſt ſpũs carita=
tis. Nõ eſt parũ periculi ſciẽtie ſurripi
et zelum dormire: illud excuſat ignorã=
tia: hoc negligentia inexcuſabile facit.
Ego plagis cõſciẽtie mee nullũ iudico
accõmodatius medicamentũ probris
et cõtumelijs. Supbis reſiſtere ⁊ humi
libus dare gratiã: familiare eſt domio.
Non debet eſſe par pena: vbi diſpar eſt
cauſa. Inter bonos bonũ eſt eſſe ſalutẽ
habet inter malos vero ⁊ laudẽ. Illud
tante facilitatis eſt: quãte ⁊ ſecuritatꝫ.
hoc tante virtutis: quante ⁊ difficulta=
tis. Nec nouũ nec mirum eſt humanuz
animum: poſſe falli vel falere. Cauen=
dum et hoc et illud: quia vtrobiqꝫ peri
culum.

¶ habes lector ſuauiſſime melli=
fluos diui Bernardi flores: in quibus
optima queque ex operibus eius ſtu=
dioſiſſime excerpta recondũtur: ꝑinde
ſi omnia eius ſanctiſſimi viri ſcripta bo
na ſunt: hec optima eſſe equiſſimo iure
dixeris. Impreſſum eſt autem preſens
opus ſolerti opa Philippi pigoucheti
Impenſis vero cõmunibus eiuſdem et
Durãdi gerleri alme vniuerſitatis Pa
riſienſis librariorum. Anno ſalutis no=
ſtre. 1099. xij. calendas Decẽbris. Sit
omnipotenti gloria.

¶ Florida melliflui Bernardi prata
peragrãs. hinc tibi nectareas collige
lector opes.

Celeſtinoꝝ bte marie de columbario · [illegible] · B · F · 9 ·

Legimus quod post mortem beati bernardi abbatis clareuallis quidam ex discipulis eius super tumbam ipsius ipsum alloquebatur in modum qui sequitur metrice dicendo per modum dyalogi.

Discipulus

Mira loquor sed digna fide: bernarde quid hoc est.

[d] Viuis adhuc. [b] viuo. [d] tu non es mortuus. [b] ymmo.

[d] Et quid agis: [b] requiesco. [d] taces an fatis: [b] utrumque.

[d] Vnde taces: [b] quia dormio. [d] cur loqueris. [b] quia viuo.

[d] Nomen habes: [b] ita. [d] quod: [b] bernardus. [d] non sine causa.

[b] Non. [d] dic ergo quid est hoc: [b] bernardus bona nardus.

[d] Cur est nardus: [b] quia frago. [d] sed in quo: [b] famine dulci.

[d] Cur fragas: et ubi: [b] lectori codice sacro.

[d] Quod cognomen habes: [b] de clara uallo. [d] manes huc.

[b] Mansi sed modo non: [d] vbi nunc: [b] in uertice montis.

[d] Qualis eras in ualle manens: [b] humilis: [d] modo quantus.

[b] Maior nunc sursum quanto minor ante deorsum.

[d] De te uallis habet nichil: [b] ymmo. [d] quid: [b] ossa: [d] quousque.

[b] Corpus celeste fiat. terrestre cadetuer

Explicit dyalogus

¶ Tabula alphabetica in decē libros florum beati bernardi doctoris melliflui p̄mi abbatis Clareuallis. In qua tabula primus numerus denotat in quoto libro. Secūdus vero quoto capitulo eiuſdem libri materia deſignata continetur.

Abbatum negligentia. libro iiij. caplo. xix.
Abyſſus duplex. vij. xlix.
Abomiatō clericoꝝ. iiii x.
Abſtinētia. v xxix.
Acceptio pſonaꝝ. iii. xxiiii
Actio gratiaꝝ. v. xviii.
Actiua vita. vii. lxx.
Adiutoriū diuinū. v. xxi
Admonicō ad clīcos. iiii. xi.
Aduēt⁹ dñi corpal'. i. xi.xii.
eiuſđ triplex vtilitas. viii. vi.
Aduēt⁹ dñi ſpūalis .i. xviii.xxix
Quomō ꝯnoſci pt. i. xix.
Aduerſitas. vii. lx.
Aduocati. iiii. xxii.
Affectio. viii. xxiiii.
Affectiōes aie q̄tuor. ix viii.
Affectus. vii. xx.
Affinitas aie cū deo. ii iiii.
Ale anime. vii. xii.
Altaris ſacramētū. ii. xix.
Ambicio. vi. viii.ꝛ.ix.
Ambitō iſinita clīcoꝝ .iiii. i.
Ambiētiū diuerſa gn̄a .iii. xxvi.
Amor diuinus. v. xxvi.
ei⁹ violentia. v. xxvii.
ei⁹ erga nos argu. du. vii. l.
Amoris grad⁹ q̄tuor. ix. xxxvi.
ei⁹ vigor ꝛ lāguor. vii. xv.
Amor et cognitio. vii. xxi
Aia quomō deo vnit'. i. xx.
Quō ſe cognoſcit diligi a deo. i. xxx.
aie rectitudo. l'. ii. c. v. ei⁹ ſiplicitas. c. vi.
ei⁹ grad⁹ q̄ ꝑcellit cetera viuētia. c. vij.
ei⁹ imortalitas. c. viii. eius libertas. c. ix
que libertas perditur pctō. ca .x. ꝛ de turpari poteſt: non deſtrui capitulo. xij
Aie p̄ma forma obſcurari poteſt nō exterminari. capitulo. xi.
Aie fiducia ad deū. c. xiii. eius incremētum. xiiii.
Aiaꝝ ſalutē ipedire ꝫ pſequi xp̄m. c. xx.
Aie vita et ſenſus. libro. vii. ca x.
Apparet deus aie i. xxv.
apparatus triplex ad cuſtodiendū caſtrum dei. viii. xlviii.
Appellatiōes. lib. iiii. xxiii.
earum vſurpatio. capitulo. xxiiii.
Appetitus naturalis. vii lxvi.
Aqua triplex. viii. lxxi.
arbitriū libeꝝ. l'. vii. lxvii. ꝛ. l'. viii. c. xx
argumētū duplex de amore dei. vii. l.
arrogantia. libro. viii. ca. lviii.
aſcenſio xp̄i. vii. i. nr̄a. vii. ii.
aſcēſionis g̃d⁹ q̄tuor. ix. iiii.
auaricia. libro. x ca. ii.
auctoritas ꝑcipiētiū. vii. xxx.
Baptiſmi ſacmētū. l'. ii. xvi. xviii
Baptiſma puuloꝝ. ii. xvii.
btitudo. l'. v. xlviii. ꝛ. l'. viii. xc .xci.
bn̄dictō triplex. l'. viii. ca. viii
bn̄ficia eccl'aſtica. iiii. iii.
bn̄ficia dei q̄tuor. ix. xxxiiii.
benignitas di p aduētū. i. xii.
beniuolentia. libro. v. xxxvi.
bonoꝝ duplex vnitas. vii. lxi.
bonū triplex. viii. xix.
bonoꝝ triplex gen⁹. viii. lxxiiii.
eoꝝ triplex diſtictio. viii. lxxv.
breuitas vite p̄ntis. vi. xxx.
Caritas. l'. v. c. xxv. Et ip̄a duplex ſcilꝫ actualis ꝛ affectual'. vii. xvi.
haꝝ ali⁹ ꝛ ali⁹ ordo. vii. xvii.
caritas triplex. viii. xxvi.
caritas. timor. ꝛ ſpes. viii. xxxiii.
caritas ꝟitas fortitudo. viii. l.
caritas. caſti. hūiltas. viii. liiii.
caſtitas. libro. viii. ca. liiii.
caſtri dn̄ici cuſtodia. viii. xlviii.
caſ⁹ hois a digni. ſua. ii. iii.
cathedra peſtilētie. ix. xxi.
celandum erat diabolo īincarnationis ſacramentum. i. xiii.
cibi delicati. iiii. xv.
ciuitatis ſupne laus v. xlvii.
clamor paupū ad pōtifices iii. xviii.
clīci ābicioſi. l'. iiii. i. ī iuuētute ꝓmoti. ii
bn̄ficia q̄rētes. iii. male deſeruiētes. iiii.
male expendentes. v. nulli⁹ ordinis. vi.
ipudētes. vii. inſolētes. viii. qđ delectat a ſingulis gn̄ib⁹ hoim vſurpātes. ca. ix

clericoꝝ periculū.k. iiii. ca. xii.
eoꝝ ꝑuerſitas. iiii. xiii
cogitatio bona. viii. xxii.
cognitio ⁊ amor. vii. xxi.
cōcupiſcentia. vi. v.
cōditōis nr̄e opus. ii. i.
ꝯditōis hūane vilitas .vi. xxix.
confeſſio. libro. v. ca ii.
Cōfeſſio duplex. vii. xxiii.
Cōfeſſiōis modꝰ triplex. viii. xxix.
Cōflictus virtutū ⁊ viciorum. vii. xlvi.
Cōplacitū. libro. viii. ca. xvii. xx.
cōpħendi quomō p̄t deꝰ i hac vita. i. ix.
Cōpūctō quadruplex. ix. xii.
Cōſciētia q̄druplex. ix. vii
Cōſciētie teſtioniū. v. xxxviii
Cōſenſꝰ. vii. lxvi.
et libro. viii. xxii.
Cōſideratio. v. xlv. hec duplex. vii. liii.
conſideratione triplici omne opus pre=
ueniendum. viii. xlii.
cōſideratōis ſupne tres ſpēs. viii. lxxxii
conſiliū proprium. vi. xiiii
in cōſilio duo ſūt neceſſaria. vii. xxvii.
conſiliū. iudiciū. ⁊ cōplacitū. viii. xvii.
cōſiliū du. bonoꝝ ⁊ maloꝝ. libro vii. c. li.
cōſiliū impioꝝ. ix. xx.
cōſolāt eccl'az due res. vii. viii.
conſuetudo praua. vi. xviii.
cōſūmatio noſtra deſiderat a ſcis. x. xx.
contēplatio. v. xlvi.
eius triplex modꝰ. viii. lxxviii.
ꝯtēplatōis q̄tuor ſpēs. ix. xxxv.
ꝯtēplatōez tria ipediūt. viii. lxxix.
cōtēplatiua vita. vii. lxx.
contemptus dei. ix. xxi.
cōtēptus mādatoꝝ. vii. xxxi.
cōtēptus mūdi. v. xl.
cōtēptor hūane laudꝫ. vii. xxvi.
cōtentio vitioꝝ. vi. xxvi
continentia. v. xxviii.
Conuerſio duplex interior et exteri=
or. vii. xliiii.
conuerſionem noſtram precedunt qua=
tuor ſtatus. ix. ii.
cooperantur tres in opere noſtre ſalu=
tis. viii. vii
cor triplex. viii. lxiii.
cordis vita duplex. vii. xlv.
Cordis humani inſatiabile deſideri=
um. vi. vii.
cordis iſtabilitas. vi. xxiiii.
eius duricia. vi. xix.
cordis ſapientia. viii. xxx
cordis tres petitōes. viii. lxiiii.
cornua crucis. ix x viii
corpora ſua recipere deſiderant ſan=
cti. x. xxi
correptio. v. xxxv.
corripiendi modus. ii. xxi.
corruptō corporꝫ ⁊ aīe. vii. xxxvii
creata trinitas. viii. i
culpe modꝰ triplex. viii. xli
cupiditas. vi. vi
curioſitas. vi. xvii
currꝰ ſpūal' q̄tuor rote. ix. xxiiii
cuſtodia hūilitatis. v. viii
cuſtodia caſtri dn̄ici. viii. xlviii
Debitū q̄druplex libro. ix. ca. xi.
Defectus. vij. lij.
Deſcēſio dn̄i. vij. i. Nr̄a. vij. ij.
Deſideriū triplex ꝑueniens de memo=
ria ſanctorū viij. lxxxix.
deſiderāt ſcti ꝯſūmationē nr̄am. x. xx.
Deſperatio. vi. xxvij.
Detractio vi. xxij.
Deuotio v. xliij.
Deus q̄d eſt. k. i. c. i. vnꝰ eſt. ij. vbiq3 ē. iij
Ipſe in creaturis eſt. iiij. trinꝰ eſt. v. eiꝰ
comprehenſio. ix.
Deus eſt pena reproboꝝ. x. quomodo
querendus eſt. xvij.
Deus videndus eſt in futuro ſicuti eſt.
libro. i. c. xxij.
Deus ⁊ beati ſpūs tribus modis veſti
gandi. viij. lxxxij
Dei longitudo. latitudo. ſublimitas et
profundum ix. xxxvij.
Diabolus viij. liij.
Dies duo. vij. lviij.
Diete tres. viij. lxix.
Dies q̄tuor penitētie. ix. iij.
dies diuerſi ſpiritales. x. xiij.
Diffinitiones diuerſorum que in homi
ne continentur. x vij
Dignitates eccl'aſtice. iiij. ij.
Dilectio duplex: carnalis et ſpiritua=
lis. vij. ix.
Diligit aīa a deo. i. xxx.
Diligendi deum cauſa. ij. xxiiij. Mo=
dus. xxv.
Diligēdi deū triplex modꝰ. viij. xiij.

Diligēdi deū p̄miū. ij. xxvi.
Diligē deū ex toto corde.ꝛc.viij. xiiij.
dilexit nos de⁹ trib⁹ mōis.viij. xij.
Diſciplina. v xij.
Diſcretio. v. x.
diuerſa i hoie exiſtētia. x. viij.
Doctrina prelatorū. iij. viij.
Domus dei parat̄. viij. xlvij.
In domo dn̄i piculū triplex.viij. xlix.
Dotes corpis ꝛ aie. x xxij.
Duricia cordis. vi. xix.
Ecclām pn̄tē duo ꝯſolāt̄.l.vij.c. viij
Electi qb⁹ ſignis cognoſcāt̄.x.xij.
Eminētiora bona tria in hoie.viij. lx.
Exceſſus duplex. vii. lxxij.
exercitii ſpūal' ſūma in trib⁹.viij. lij.
Feſtiuitatibus ſanctorū tria con=
ſideranda. viij. lxxxviij.
Fides.v.xxiij.et l'.i. capi. xxvi
Fides triplex. viij. xxv.
Fides et ſpecies. vij. lxiij.
Fides ſola in neceſſitate ſufficit ad ſa=
lutem. ij. xviij.
Fiducia aie ad deū. ij. xiij.
Filius. li.viij.ca.lxv. lxvi.
Filius ad patrem ſe habꝫ diuerſis mo
dis. x xix
Fōs xp̄s a q̄ riuuli q̄tuor.ix. xxx.
Fōtes q̄tuor padiſi.l'.ix.ca.vi. xxxiij.
forma aie obſcurari p̄t.ij. xi.
Fortitudo. viij. l.
Fragmenta miaꝝ. x. x.
Fructificātes male.viii. lvii.
Fruēdi deo triplex mod⁹.viii. xci.
Gaudiū dn̄i et expectatio animarū
ſanctarū. vii. lxxvi.
Gaudiū triplex ſctōꝝ. viii. lxxxvi.
Gaudiū ſpiritale viii. xxxv.
Generatio duplex vii. lxii.
Gloria celeſtis non perficitur abſq̄ p̄=
ſenti eccleſia. ij. xxviii.
Glorie libertas. viii. xvi.
Glificatio dei a filiis ſuis.viii. x.
Glutinū adheſiōis i celo du.vii. lxxvi
Grā dei.v.xx.tēperat̄ nob̄.ii. xv.
Gratia triplex. viii. ix.
Gratie libertas. viii. xv.
Grē diuine ipedim̄ta diuerſa.x. vi.
Gratia et lex. vii. lv.
Grā ꝛ libeꝝ arbitriū. vii. lxv.
q̄d habeam⁹ ex vtroq̄. vii. lxvii.
Gratiaꝝ actio. v. xviii.
Gradus amoris. li°.ix. ca.xxxvi
Grad⁹ aie q̄ p̄cellit cet̄a.ij. vii.
Gradus aſcēſiōis. ix. iiij.
Grad⁹ duo i via ſpūs.vii. xi.
Grad⁹ obediētie triplex.viii. xl.
Graduū diſtictō i icarnatiōe.i. viii.
Gula et luxuria. vi. xxi.
Habitāt i adiutorio altiſſi.viii. lvi.
habit⁹ ſupfluus. iii. xix
habitus precioſus. iiii. xvii.
hō p̄m⁹ v̄tutib⁹ veſtit⁹.ix. i.
homo nou⁹ ꝛ vetus. vii. xxxiii.
hominis rectitudo. ij. ij.
hominis primi lapſus a dignitate ſta=
tus ſui. ii. iii.
hō peccādo fecit ſe fuū.ii. x.
hoim q̄tuor modi. ix. xxii.
hoim q̄tuor genera. ix. xxiii.
hominis miſeria. vi. xxviii.
hois q̄tuor moleſtie. ix. xiiii
horror iudicii futuri vi .xxxiii.
hoſtium nobis aduerſantium duo ge=
nera. vii. lxi.
humilitas. v. vi.
humilitas magis neceſſaria ē q̄ꝫ virgi
nitas. v. vii.
hūilitatis cuſtodia. v. viii.
hūilitas duplex. vii. xviii.
hūilitas ꝛ hūiliatio. vii. xix.
hūilitatis due ſpēs. vii. xxv.
Ieiunium. v. xiiii.
Ieſus triplicē v̄tutē hꝫ.viii. v.
Ignorātie due filie. vii. xxxv.
Ignorātia duplex ꝛ arrogātia.viii.lviii
Ignorātia triplex. viii. lix.
Ignorātia fugiēda. ii. iii.
Impedimenta.vii.retrahētia ab obſer
uatione. x. iiii.
Impedim̄ta diuine grē.x. vi.
Impedire ſalutem animarum eſt per=
ſequi chriſtū. ii. xx.
Impeditur contemplatio per tria.li=
bro.viii. ca. lxxix.
Impletiones anime et corporis in fu=
turo. x. xxii.
Impudētia clericoꝝ. iiii. vii.
Impulſores hominis. viii. lv.
icarnatio dn̄i.l'.i.c.viii.xiij.ꝛ l'.viii.c.iii.

Incremētū aīe. ł.ij. xiiii.
Inferni pene. vi. xxxiiii.
Infirmitas ⁊ maieſtas xp̄i.vii. vi.
Inobedientia. iij. xi.
Inſatiabile deſiderium cordis huma-
ni. vi. vij.
Inſtruūtur anime. iij. xiiii.
Intellectus et affect⁹. viij xx.
Intētio.ł.iii.xi.et ł. viii. xxiiii.
Intētiōi duo ſūt neceſſaria.vij. lxiiii.
Inueſtigare deū. viii. lxxxiii.
Inuidia. vi. iii.
Ipocriſis vi. xxiii.
Ira dei duplex. vij. lviij.
Ira et nimia pietas ſubuertunt iudi-
cium. iii. xxv.
Iracundia. vi. iiij.
Irrep̄hēſibilis corā deo.vij. xliij.
Irreuerentia. ix. xxi.
Itur ad ꝯſiliū impioꝝ. ix. xx.
Iudiciȷ̄ futuri horror. vi. xxxiij.
Iudiciū et cōſiliū. viij. xvij.
Iudiciū p̄latorū. iij. xxx.
Iudiciū ſubuertitur. iij. xxv
Iuſticia v. xxxiii.
Iuſticia pax ⁊ gaudiū.viij. xxxv.
Iuſticia quadruplex. ix. xxix.
Iuſtificatio dei a filijs ſuis.viii. x
Iuſtificatio et timor. vij. xlviii.
Iuſtoꝝ ſtat⁹ añ aduētū dñi.ij. xxvij.
Iuſtoꝝ triplex gen⁹. viij. lxxvi
LAbor. ł. ix. ca. iij.
Labor p̄latoꝝ. iij. xxij
Lacrimaꝝ q̄tuor gn̄a.ł.ix. caplo.xiii.
Latitudo caritatis ix xxxvii
Laus ſup̄ne ciuitatis.v xlvii.
Laudis hūane vanitas.vi. x
Laudis contemptor cauet a duobus.
libro. vii xxvi
Leuiora peccata vi. xxv.
Lex et gratia vii. lv.
Lex triplex viii lxvi.
Libertas triplex.ł.viii .caplo.xv.xvi.
Liberū arbitriū.ł.vii.lxv.⁊.ł.viii. xx.
Ligua duplex dei ⁊ aīe.vii xiiii.
Lingue diuerſa vicia. x iii.
Locus triplex viii lxxii.
Lōgitudo eťnitatis ix xxxvii.
Lumen ſcientie ii xxiii
Luxuria.ł.vi.xxi.et.ł.x ii.
MAgiſter eſt neceſſarius.iii. xii.
Magnitudo anime non perditur
libro. ii. v.
Magni fide magna et ſublimia vidēt.
libro. i xxvi.
Malicia diaboli duplex.vii xxxviii.
Malicia luxuria auaricia.x. ii.
Malum duplex innatum et ſeminatū.
libro vii. xxxvi.
Malum triplex quod paſſuri ſūt pec-
catores. viii lxxxi.
Mandatoꝝ neglectus.vii xxxi.
Mādatoꝝ obſeruatio. x iiii.
Manus viii lxx.
Maria multipliciter cōmendatur poſt
decimū librum.
Meditatio vii xxii.
Mediū tenendum ii xxi.
Memoria viii xxiiii
Meōria dñice paſſiōis.v xlii.
de Memoria ſanctorū deſiderium tri-
plex. viii lxxxix.
mercēnari⁹.ł.iii.xxix.et.ł.viii.lxv.lxvi.
meritum. v xxii.
meriti vnius non eſt ſocialiter viuere et
vtiliter preeſſe. iii xiii.
metuēda ſūt tria nouiſſima.. viii. lxxx.
miniſterium triplex miniſtrorum chri-
ſti.libro. viii.ca. xi.
miſtrat nobis de⁹ tp̄alia.vii. lix.
miſeria hominis vi xxviii.
miſericordia v xxxiiii
mīa dei in penitētes v iii.
mīe dei ſeptem x ix.
Earū fragmenta x x.
In myſterio incarnatōis tria cōſiderā-
da, libro. viii iii.
mixtura triplex in icarnatiōe.viii. iiii.
moleſtie hōis quatuor.ix. xiiii.
monachoꝝ intemp̄antia.iiii. xiiii.
In cibis delicatis. xv.
In potu nimio.xvi.i habitu p̄cioſo.xvii
monaſterioꝝ ornamēta.ł.iiii. xx
mōaſterioꝝ ſculpture ⁊ picture.iiii.xxi
monaſterialis obſeruatio.vii. xxviii.
In mōaſteriis duo obſeruāda.vii.xxix
monitio ad clericos vt ſe corrigant. li-
bro. iiii. xi.
mors duplex. ix. v.
mors corporalis vi. xxxii.

mors homis duplex. vii. liii.
mors et vita xp̄i. l'.vii. c.iiii.v.
mors ſctoꝝ p̄cioſa. viii. lxxxiiii.
mors diabol⁹ ⁊ pctm̄. viii. liii.
mundi conte͞ptus v. xl.
In mu͞di ope tria ↄſideráda.viii.lxxiii.
NAſcitur ſupbia. vi. ii.
Natural' appetit⁹. vii. lxvi.
Nature libertas viii. xv.
Neglectus ma͞datoꝝ. vii. xxxi.
Nois ieſu triplex v͞tus.viii. v.
Noia dei diuerſa. x. xvii
Noticia aduentus ſeu viſitationis do-
mini. i. xix
nouiſſia tria metue͞da.viii. lxxx
OBedientia. v. xi
obedie͞tie tres mete.viii. xxxix
obedie͞tie triplex grad⁹. viii. xl
obedie͞du͞ eſt prelato ſicut deo.l'.iii.c.ix
obediendum no͞ eſt contraria deo iuben
ti. iii. x
obſcurari p̄t ſoꝛa aie. ii. xi
obſeruato͞ ma͞datoꝝ. x. iiii
obſeruatio mo͞aſterial'. vii.xxviii. xxix
obſuātie ſex ſeruoꝝ di.x. xi
obſtacula que nos ſeparant a volunta-
te dei. x. v
obſtinato͞ ⁊ p̄ſu͞ptio. vi xx
Ocioſitas vi xi.
Occulta tria viij. lxij
Oculu͞ ſimplice͞ faciu͞t duo.ix. xxvi.
Oculi interioris quadrifaria diuiſio.
libro. ix. xx vij.xxviij.
Oculus magnus ⁊ pes. viij. lxx
Opatio͞es due ſermo͞is dei.vij. xiij.
Opatio dei triplex. l'.viij. xxi.xxij.
Opa' de⁹ tria in nobis.viij xxij.
Opus noſtre ↄditionis.ij i.
Opus redemptionis habet duo conſi-
deranda. vij. vij.
In opere noſtre ſalutis cooperā' tres.
libro. viij. vij.
Opus et voluntas. vij xlvij.
In ope mu͞di tria ↄſideráda.viij.lxxiij
Opus omne preueniendum eſt triplici
conſideratione. viij. xlij.
Oratio. l'.v. c.iiij.v.
Oratio ⁊ meditatio. vij. xxij.
Orādi mod⁹ q̄druplex. ix. x.
Ordines quatuor in proceſſione domi
ni.libro. ix. xxxi.
PAnis triplex quo reficiendi ſum⁹
libro. viij. lxvij.
Paradiſus xp̄us. ix. xxxiij.
A paradiſo ſpūali q̄tuor fo͞tes.ix. vi.
Paratur domus dei. viij. xlvij.
Pariendi ſpūalr duo gn̄a.vij. lxxi.
Paſſio͞is dn̄ice meo͞ria.v xlij.
Paſtores a merce͞narijs diſcernuntur.
libro. iij xxix.
Pater et fili⁹ veniu͞t ad aiam.i. xxix.
Patientia v xxxij
Paupertas v xxx.
Pauptatis triplex gen⁹. l'.viij. c.xlv.
Pax v xxxix.
Peccatum viii liii.
Peccata leuioꝛa vi xxv
Pcti diuerſa genera x i.
Pctm̄ facit hoiem ſeruu͞.ij x
Peccatores paſſuri ſunt triplex malu͞
libro viii lxxxi
Pedes q̄tuoꝛ cathedre peſtile͞tie.ix.xxi
Pena reproboꝝ e͞ de⁹ i x
Penite͞tia.v.i.ei⁹ q̄tuoꝛ dies.ix iii
Peregrinatio nr̄a a deo.vii lxviii
Perfectio bo͞e volu͞tat'.viii xix.
Perfici no͞ poteſt celeſt' gloria ſine pre-
ſenti eccleſia ii xxviii
Periculu͞ triplex i domo dn̄i.viii. xlix
Periculu͞ clericoꝝ iiii xii
Periculum p̄lationis iii xxiii
Periculoſe ſine mgro viuit'.iii xii
Perſecutio diſcernit merce͞narios a pa
ſtoribus iii xxix
Perſequi chriſtum ii xx
Perſeuerantia v xxxvij.
Peruerſitas quoꝛu͞dam religioſoꝛum
et clericoꝛum iiii xiii
Pietas viii xxxii
Plenitudo triplex i vita ſuꝛa.viii. xc
Pontificu͞ puritas iii xvii
Ad po͞tifices clamoꝛ paupu͞.iii. xviii
Poſſide͞t regnum celoꝛum quatuoꝛ ge-
nera ix xvi
Potus nimius iiii xvii
Praua conſuetudo vi xviii
preceptoꝝ duplex gen⁹.vii lvi.
Precipientiu͞ auctoꝛitas et preceptoꝝ
qualitas vii xxx
p̄dicandu͞ quo͞ ſecure iii xvi

p̄dicatori q̄d cauendū.iii xv
pceſſevtiliter iii xiii
p̄latione q̄s ſit dign⁹ iii i
prelationis periculū. iii xxxiii
p̄lato q̄d ſit neceſſariū.iii ii
p̄lato tria ſūt neceſſaria.viii xxxvii
prelati bona ꝯſcia.lib .iii. ca. iii
eius zelus. capitulo. iiii
eius pietas.ca.v.eius ſollicitudo.c. vii
eius doctrina. ca. viii
Prelato anime infirme ſunt oneri . li-
bro. iii. vi
Prelato obediēdū li. iii. ca. ix. x
Prelatus ad inſtruendas animas inui-
tatur. iii. xiiii
p̄latoꝝ honor ⁊ labor.iii. xxii
Prelati mali. iii. xxvii
p̄lati vſurpātes ſibi p̄latiōez.iii. xxviii
Prelatorum quorūdam crudelis ardor
dominandi. iii. xx
Premiū eternū. v. xlviii
p̄ſentia nr̄a cū deo. vii. lxviii
Preſumptio. vi. xx
p̄ueniri debz op⁹ tripl̄r.viii. xlii
Proceſſio domini. ix xxxi
Profectus. vij. lij
ꝓmiſſio dn̄i duplex. vii. lxxiii
ꝓmotio iuuenū ad digni.iiii. ij
Propria voluntas. vi. xij
Ip̄a ē valde deteſtabil̄.vi. xiij
ꝓſꝑitas ⁊ aduerſitas.vij ix
Pudor duplex. vij liiii
Puſillanimitas. vi xvi
Quatuor q̄bus ſeruit homo ix. xv.
Querēdus de⁹ i. xvij
Rectitudo hois. ij ij
Rectitudo aie. ij v
Redēptōis nr̄e opus. vij vij
Reficiendus eſt quilibet pane tripli-
ci. vij lxvii
Regnū celoꝝ poſſidēt.ix xvi
Religioſorum ⁊ clericorum quorūdam
peruerſitas. iij xij
Religioſi ſuperbi. iij xviij
Reproboꝝ pena ē de⁹.i. x
Reſiſtendo temptationibus victoria ac
quiritur. v xvij
Reſurrectō duplex. ix v
Retrahunt nos ſeptem ab obſeruatio-
me x iiij
Reuertendi ad deum modus triplex .li
bro. viij ca. xxxi
riuuli q̄tuor d̄ fōte xp̄o.ix xxx
Rote q̄tuor curr⁹ ſp̄ual̄ .ix xxiiij
Sacramētū baptiſmi.ij xvi
Sacramētū altarꝫ.ij xix
Sacramentū icarnatiōis celādum dia-
bolo. i xiii
Salutis nr̄e coopatō triplex. viii. vij
Sanctificatio dei a filijs ſuis. viij. x
Sctm̄ hoiem tria faciūt.viii. lxxvij
Scōꝝ ſtatus triplex vij lxxxvi
Scōꝝ triplex genus. viii. lxxxv.
Scōꝝ tri.gaudium. viij. lxxxvij
Sanctorum mortem precioſā tria faci-
unt. viij. lxxxiiij
Sctōꝝ feſtiuitates. vij lxxxviij.
De ſanctorū memoria triplex deſideriū
prouenit. viij. .lxxxix.
Sctōꝝ aie deſiderāt corpa ſua.x. xxi
Sāguiſſuge due filie. vij. xl.
Sapia et virtus. vij. lxix
Sapia tri.cordꝫ oris et opis. viij. xxx
Sapores diuerſi. x xiij
Sapores dei diuerſi. x. xviij.
Scale duo latera. vij. xlij.
Sciētia mala duplex. vij. xxxix.
Scientie lumē. ij. xxiii.
Sciēdi mod⁹ triplex. viij. lxi.
Sculpture ⁊ picte mōaſterioꝝ.iiii. xxi.
Senſus anime. vij. x
Separāt nos a volūtate diuina.x. v.
Sequūtur xp̄m quidā.ix. xxii.
Sermōis dei due opatiōes.vij. xij.
Seruit hō i hac vita. ix. xv.
Seru⁹ mercēnari⁹ ⁊ fili⁹.viij.lxv. lxvi.
Seruus peccati. ij. x
Seſſio duplex corporis et anime in fu-
turo vij. lxxiiij.
Sicuti eſt de⁹ vidēdus .i. xxij
Signa q̄dā electoꝝ. x. xij.
Silentiū. l̄. v. ca. xij.
Simplicitas aie. ij. vi
Simplicē oculū faciūt vel necꝫ.ix. xxvi
Sobrietas. viij. xxxij.
Socialiter viuere iij. xiij
Solitaria vita. v xli
Sollicitudo p̄latoꝝ. iii. vij.
Sollicitudo triplex in dilectione proxi-
mi habenda. viij. xxvij

Species et fides. vij. lxiij.
Spes. v. xxiiij.
Spine quatuor. ix. xxv.
Spūſſanctus. i. xiiij
Spūſſanctꝰ nō eodē modo in ſctis.i.xv
Spūſſācti mltiplicitas.i. xvi
Spiritus via vij. xi
Spirituū q̄tuor gn̄a. ix. xxxij
Spirituū diuerſa gn̄a. x. xv.
Status quadruplex precedens conuer
ſionem ix ii
Status iuſtorum ante aduentum do=
mini ii xxvii
Status ſctōꝝ triplex viii lxxxvi
Subiectiōis triplex modꝰ.viii. xxx viii
Subſtātiaꝝ trinitas in xp̄o.i vii
Superbia. l.vi. ca.i. ij.
Suꝑbia q̄druplex. ix xix
Suꝑbie due ſpecies. vij xxiiii.
Suꝑbi religioſi. iiij xviij
Suꝑfluꝰ hitꝰ ſacerdotū.iii. xix
Superne conſiderationis tres ſpeci=
es. viij. lxxxij
Suſpicio et ſollicitudo vicioſa epiſco=
porum. iij xxi
TEmperat nob grā dei.ij. xv.
Temporalia nobis miniſtrat de=
us. vij. lix
Tempꝰ ꝯgruū orōni. v v
Temptatio. v xv
Tēptationū q̄tuor gn̄a.ix xvij.
Temptatio carnis. v xvij
Temptationibꝰ reſiſtendo victoria ac=
quiritur. v xvij
Tenere mediū l.ii caplo.xxi
Tepiditas vi xv
Teſtimoniū cōſciētie v xxxviii
Teſtimoniū triplex viii xliii
Timor v ix
Timor duplex vii xxxiiii
Timor triplex viii li.
Timor ⁊ iuſtificatio vii xlviii
Timor ſpes caritas viii xxxiii
Tranſeuntiū per hoc ſeculum tria ge=
nera viii xxxvi
Tranſgreſſio viii xli
Tribulatio v xxxi
Trinus eſt deus i v
Trinitas in vnitate l.i. ca.v.vii
Trinitatis excellētia i v
Trinitas ſbaꝝ in xp̄o. i vii
Trinitas creata viii i.
VAna gloria v xix
Vanitas hūane laudis.vi x
Vbiq̄ eſt deus i iii
Venire patrem et filium ad animam.
libro i xxix
Verbum triplex viii ii
Verbū hois volatile x iii
Verecundia v xv
Veritas caritas fortitudo.viii. l.
Vetus homo ⁊ nouus.vii xxxiii
Via ſpiritus vii xi
Vicioꝝ gemina ſpēs vii xxxii
Vicium triplex viii lviii
Vicioꝝ contentio vi xxvi
Vicia lingue x iii
Viciū ꝓp̄e volūtatis vi xii.xiii
Vicioſa ſuſpicio ep̄oꝝ iii xxi
Viciſſitudines dei in aīa.i xxvii
Victoria acq̄rit reſiſtēdo.v xvii
Videri nō pōt deꝰ in hac vita.i .xxiii
Vigilia triplex viij xxxiiij
Vigor ⁊ lāguor amorꝫ vij xv
vilitas ꝯditiōis hūane.vi xxix
vincula tria quibus aſtringimur deo.
libro viij lxviij
violētia amoris diuini.v xxvij
virginitas v vij
virtus et ſapientia vij lxix
ꝩtus triplex nois ieſu viij v
ꝩtutes q̄tuor p̄mi hois.ix i
ꝩtutes q̄tuor cardial. ix ix
viſio qua deꝰ vidēdus i xxij
viſionū dei diuerſi mōi.i xxiiij
viſitatio dei l. i.ca.xix. xxviij
vita eterna. viii xc.xci
vita xp̄i vii iiii
vita ⁊ ſenſus anime vii x
vita duplicit a corde ꝓcedit.vii. xlv.
Vita actiua et cōtēplatiua. vii. lxx
Vite libertas viii xvi.
Vita ſolitaria v xli.
Vita vicioſa vi xxxi
Vite p̄ntis breuitas vi xxx
Viuendi in congregatione modus tri=
plex. viii xlvi
Viuere ſine magiſtro periculoſū.iii.xii.
Viuere ſocialiter iii xiii
Vnde naſcit ſuꝑbia vi ii.

Unguentũ triplex	viii	xxviii
Unitas in trinitate	i	v
Unitatis euiſdẽ excellentia.	i.	vi.
Unitatis altius differẽtia.	i.	xxi.
Unitas gemina bonoꝝ.	vii.	lxi.
Unitur anima cũ deo	i.	xx.
Unus eſt deus	i	ii.
Uolandũ ẽ duabꝰ alis.	vii	xii
Uoluntas triplex	viii	xviii
Uoluntas et opus	vii -	xl vii
Uolũtas ſola merek	x	viii
Uoluntas ꝑpria.	vi	xii.
Jp̄a valde deteſtabile viciũ ẽ.	vi.	xiii.
Uolũtatꝫ bone ꝑfectio	viii	xix.
Uolũtarius cõſenſus	vii	lxvi
Uſurpant ſibi quidam prelationem. libro	iii	xxviii
Uſurpãt cl'ici a ſingul'.	iiii	ix
Uſurpatio appellationũ.	iiii.	xxiiii.
Utilitas aduẽtꝰ triplex.	viii	vi
Xp̄i aduentus p̄noſci põt.	i.	xix.
Xp̄us quia fuit homo mori potuit. libro.	vii	v.
Xp̄i infirmitas et maieſtas.	vii.	vi.
A xp̄o fonte deſcendũt riuuli.	ix.	xxx.
Typocriſis	vi	xxiii
Zelus prelatorum.	iii.	iiii.

Finis tabule.

Hoc me munere donavit venerabilis Pater
Michael Albus parisiensis & Coenobii Caelestinorum
beatae mariae Columbarii Viennensis diocesis Antistes
affinisque meus. Die secunda Novembris 1534.

Nicolaus Quercetanus
Dudum M[illegible] nunc Viennae
Pretor.

3656

D